BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
12
18 L
33

C. 4
S. A
O. 4
N. 35

14-14.E.28

Digitized by Google

5

25

Digitized by Google

S. 75 =

Digitized by Google

ΘΕΟΦΡΑΣΤΟΥ

ἠθικοὶ χαρακτῆρες.

THEOPHRASTI NOTATIONES MORVM.

ISAACVS CASAVBONVS *recenſuit, in Latinum ſermonem vertit, &* LIBRO COMMENTARIO ILLVSTRAVIT.

Editio tertia recognita, ac infinitis in locis vltra præcedentes aucta & locupletata.

CVM INDICE NECESSARIO.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

LVGDVNI,
APVD VIDVAM ANT. DE HARSY,
Ad inſigne Scuti Colonienſis.

M. DCXII.

NON SINE PRIVILEGIO.

Marsigli

Digitized by Google

PRAESTANTISSIMO VIRO D. NICOLAO BRVLARDO A SILERI.

HENRICI IIII. Francor. & Nauar. Regis Chriſtianiſſimi in ſacro conſiſtorio Conſiliario, & apud Heluetios Rhætóſque Legato,

ISAACVS CASAVBONVS S.

DOCTRINAM morum, quæ vel vtiliſſima philoſophiæ pars eſt, BRVLARDE præſtantiſsime, non vna ratione veteres ſapientes tradiderunt. Fuêre qui in rectè conſtituenda vitæ ſumma, & inueniendo bono, vt putabant, ſummo, quærendíſque & explicandis mediis ad beatitatem ducentibus, ſuam omnem operam ponerent. Fuêre qui

Digitized by Google

ad ſingulas vitæ humanæ partes ſtudium conferrent ſuum, & quid cuique perſonæ, cuique ætati conueniret, quæ officia ſingulorum, docere laborarent. Illam priorem veteres δογματικὴν, hanc poſteriorem παραινετικὴν, philoſophiam nuncuparunt. Fuit verò & tertium quoddam tractandæ morum diſciplinæ genus, è re χαρακτηριστικὸν ab iiſdem illis nominatum. Pulcherrimam hanc philoſophandi viam, primus, vt videtur, ſenex facundiſſimi oris, Theophraſtus inuenit: primus certè, quod ex antiquis monumentis conſtet nobis, in eo ſe, & elegantiſſimum illud ingenium ſuum exercuit. Neque abeſt coniectura, ſummum virum cùm à Platone didiciſſet, Virtutem, ſi oculis cerneretur, mirabiles ſui amores excitaturam: rationem & veſtigaſſe prudenter, & perueſtigaſſe ſolerter, qua cùm virtutis ſpeciem pulcherrimam, tum etiam vitiorum dedecus ac turpitudinem ipſis pene dixerim corporis oculis ſpectandam exhiberet. Magnum ſanè auſum, & eo viro digniſſimum, qui felici illo ſeculo viueret, quod tulit Socratem, Platonem vidit, Ariſtotelem generi humano dedit: III viros conſtituendæ philoſophiæ, ſine dubio diuinitus excitatos. Quorum in

ſinu

Digitized by Google

ſinu & gremio cùm fuerit hic de quo loquimur educatus, nec dubium, nec mirum eſt eam ipſum ſcientiæ βαθύτητα eſſe conſecutum, eam ſcribendi facultatem adeptum, vt nihil vnquam ſit ab eo profectum, quod non viſum ſit ſtudioſis ſapientiæ omnibus numeris perfectum. Teſtes ſunt huius tantæ illius præſtantiæ, cùm alia hominis monumenta, quæ in ſtudioſorum manibus, hodiéque verſantur: tum hic quoque liber aut libri potiùs ἀποσπασμάτιον, quod me auctore, atque interprete in tuam ſe clientelam, ſi pateris BRVLARDE clariſſime, geſtit tradere. Eſt autem hic ille Theophraſtei ingenij fœtus, de quo paulò antè dicebam: liber, ſine dolo dicam, aurum contra non carus. Nam quod ille integer ad nos non peruenerit, adeò non debet ea calamitas reliquiarum iſtarum pretium apud nos imminuere: vt contrà potius eò maiore cura ac ſtudio, ceu tabulæ aliquæ ex ingenti naufragio ſuperſtites, colligendæ nobis colligandæq́ue videantur. Neque ſanè vereri vnquam ſubiit, ne, quas horas in emendando, vertendo, & explicando hoc Fragmento ponebamus, eas docti viri malè nos collocaſſe iudicarent. Et verò præter grauiſſimorum virorum adhortationes, quibus ex-

Digitized by Google

citati primùm ſumus ad hanc qualemcunque operam Theophraſto commodandam: exemplo etiam ſumus confirmati doctiſſimorum hominum,quos ante nos in eandem deſcendiſſe arenam videbamus, qui ſi tantum aut temporis aut diligentiæ huic negotio impendiſſent,quantum res poſtulabat;facilè mihi perſuadeo potuiſſe illos & mihi & aliis omnibus occaſionem præripere falcem in ipſorum meſſem iniiciendi. Verùm quid inter illorum editionem & noſtram hanc interſit,doctis candidíſque lectoribus æſtimandum & iudicandum relinquimus. In primis autem te,BRVLARDE ſapientiſsime, arbitrum ferimus:cuius iudicio ſi ſtabit & probabitur noſtra hæc opella, næ cauſſa non erit, cur de cæterorum eruditorum calculis aut deſperemus,aut multum ſimus ſolliciti.quod enim ille olim de Platone,id ego non minori iure nunc, de te, Vnus tu mihi inſtar omnium. Nam & is es tu, in quo vno cunctas habitare virtutes, quas in aliis mirari ſolemus ſingulas, vno omnes ore pridem fatentur. Te quondam in media patria,& in oculis tuorum ciuium Reipu. gubernacula integritate, iuſtitia,& moderatione ſumma inter præcipuos tractantem, laudibus in cœlum

omnes

omnes ferebant. Te nunc legationis huius ampliſſimo munere difficillimis hiſce & tantùm non deſperatis temporibus ſapientiſsimè, prudentiſsimè, fœliciſsimeque fungentem, omnes mirantur. Te denique fortiſsima Heluetiorum gens tanquam vnicum, & cœlo delapſum fidei, conſtantiæ, veritatis, grauitatis, &, vt vno verbo dicam, veteris illius Francicæ generoſitatis, quæ pridem defeciſſe in noſtra gente artibus corrupta exoticis, videbatur, exemplar intuetur, ſuſpicitque. Quid ego nunc commemorem, non Iuris ciuilis tantùm, ſed plurimarum artium honeſtiſsimarum accuratam cognitionem? quid ſummum illum amorem, ardorémque in litteras, & cùm plurima teneas, plura in dies diſcendi deſiderium? quod cùm à puero maximum tibi naturæ auctor Deus inoleuiſſet, ne nunc quidem inter tantas, tam moleſtas, tam difficiles curas & occupationes relanguit, nedum exaruerit. Accedit ad has tantas virtutes tuas, ceu inſerta pulcherrima, ſingularis morum comitas: quæ te omnibus bonis non minus reddit amabilem, quàm illa priora venerabilem. Et erit aliquis qui miretur tantum te gratia, tantum auctoritate apud omnes pollere? mirarer potius, ſi qui

eſſet,qui cùm te vidiſſet,cùm loquentem audiſſet,non ſtuperet. Equidem,vt primùm te vidi,& quæ antè fama de te acceperam, præſens maiora omnia in te agnoui:nunquam ab eo deſtiti ſilentio, atque εὐφημίᾳ animum iſtum tuum tam excelſum, & tot virtutibus exaggeratum venerari, cuius affectus, animíque in te mei patere obſecro te, vir maxime,extare hoc,cuicuímodi eſt,teſtimonium: meamque hanc ſiue temeritatem, ſiue audaciam æqui boni conſule. Vale. à d. IV. Kalend. Febr. CIↃ. IↃ. XCII.

TA

ΤΑ΄ ΣΩΖΟ΄ΜΕΝΑ ΚΕΦΑ΄ΛΑΙΑ τῶν Ηθικῶν χαρακτήρων τοῦ Θεοφράστου.

Προοίμιον.	Proœmium,	pag. 1.
Περὶ Εἰρωνείας.	De Cauillatione,	4.
Περὶ Κολακείας.	De Adulatione,	6.
Περὶ Ἀδολεσχίας.	De Garrulitate,	10.
Περὶ Ἀγροικίας.	De Ruſticitate,	12.
Περὶ ἀρεσκείας.	De Blanditia,	15.
Περὶ Ἀπονοίας.	De Deſperatione,	19.
Περὶ Λαλιᾶς.	De loquacitate,	22.
Περὶ Λογοποιΐας.	De Famigeratione, ſiue rumorum confictione,	25.
Περὶ Ἀναισχυντίας.	De Impudentia	29.
Περὶ Μικρολογίας.	De ſordida parſimonia,	32.
Περὶ Βδελυρίας.	De Impuritate, ſiue moribus impuris,	35.
Περὶ Ἀκαιρίας.	De Intempeſtiuitate, ſiue inſcitia temporis,	38.
Περὶ περιεργίας.	De Sedulitate inepta,	40.
Περὶ Ἀναισθησίας.	De ſtupiditate,	43.
Περὶ Αὐθαδείας.	De Contumacia, ſiue ferocitate,	45.
Περὶ Δεισιδαιμονίας.	De Superſtitione,	47.
Περὶ Μεμψιμοιρίας.	De Querela, ſiue iniqua querulitate,	49.
Περὶ Ἀπιστίας.	De diffidentia,	51.
Περὶ Δυσχερείας.	De Fœditate,	53.

Περὶ Αηδίας.	De Inſuauitate ſiue Tædio 55.
Περὶ Μικροφιλοτιμίας.	De Sordida & inepta laudis cupidine, 57.
Περὶ Ανελευθερίας.	De Illiberalitate, 60.
Περὶ Αλαζονείας.	De Oſtentatione, 62.
Περὶ Υπερηφανίας.	De Superbia, 65.
Περὶ Δειλίας.	De Timiditate, 67.
Περὶ Ολιγαρχίας.	De Oligarchia, ſiue moribus optimatium, 69.
Περὶ Οψιμαθίας.	De Inſolentia, ſiue ſera inſtitutione, 71.
Περὶ Κακολογίας.	De Maledicentia, 73.

INDEX

Digitized by Google

INDEX AVCTORVM QVI IN ISAACI CASAVBONI Commentario proferuntur, illuſtrantur, emendantur.

A

Ælianus 167.184
Æſchines 168.200. 210.247
emendatur 209
Amphis 140.218
Anaxandrides 353
Antiphanes 160
Alexis 160.165.195.203.235. 268.254.295
Ambroſius 127
Ammonius 137.179
Andocides 132.250
Andronicus 137. 221. 257. 266
Antipater 145
Antiphon 152.281
Apuleius 169.183.112.264
notatur 112
Alexander Aphr. 189
Ariſtophanes 10.105.115.116. 120. 131. 132. 133. 138.143. 147.148.152.153.159. 163. 164. 171. 178. 180. 196.198. 208. 212. 232. 236. 240. 243. 246. 248. 250. 252. 268. 273. 288. 296. 317. 318. 336. 341
eius ſcholiaſtes 121.125.133. 147. 164. 165. 189. 196. 233. 234.246.268.301.328.342. 343
Ariſtoteles 87.93.101.103.104. 106. 109. 110. 112. 126.128. 131.134.135.137.142.144. 154.158.166.193. 207. 214. 216.218.221.227.228.232. 238. 249. 276. 304. 335. 342
illuſtratur 157.166.182.201. 225.269.282
Arrianus 224
Artemidorus 302
illuſtratur 290
Athenæus 123.167.192.288. 355
emendatur 140.204.218.219. 255.

255.347
illuſtratur 182.268.297.304.
251
Auguſtinus 291.296
Auſonius 296

C

Callimach. 144.153.167
Cato 129.235
Chariſius 152
Cicero 85.86.89.90.102.113.
118.129.136.155.157.177.
198.214.229.239.243.252
257.262.272.294.296.
336.339.346
illuſtratur 101.155.159.185.
257
Clearchus 111
Clemens 289.295
Columella 145.293
Cor. Fronto 306
Cor. Tacitus 173
Crates 337

D

Demoſthenes 107.133.170.
177.181.188.206.208.216.
238.244.246.267.272.
276.304.338
illuſtratur 192.332
eius ſcholiaſtes 166.248.325
notatur 183.246
Dinarchus 187.192
Dion Chryſoſtomus 128.158
182.260.293.309.349
Dio Cocceius 239
Diodorus Siculus 98
Diogenes Laertius 83.85.
144.298
emendatur 98
Dionyſius Hal. 121.160.242
Diphilus 149
Donatus 120.121.338

E

Eccleſiaſtici liber 285.288
illuſtratur & emendatur
229
Epicharmus 136
Etymologicum magnũ 149.
171.215.247
Euripides 104.105.125.156.
159.161.220.268.273.278.
288.299.300
eius ſcholiaſt. 132 268
Euſtathius 84.113.145.167.
197.219.274.338

F

Feſtus 111.181.288
Gale

G

Galenus 96.113.137.242
Gellius 85.130.202
Gloſſarij auctor 111. 128. 149. 155. 171. 179. 183. 185. 224. 226. 257. 297
emendatur 158.233.253
notatur 165

H

Harpocration 257.283
Heliodorus 159
Hermippus 84
Herodotus 192
Heſiodus 298
Heſychius 111. 114. 139. 159. 165. 178. 186. 204. 217. 246. 247. 289. 297. 330
emendatur 253.254
Hierocles 233.266.285
Hieronymus 198. 204. 237. 289
Hippocrates 94. 112. 114. 143. 147. 252. 265
Horatius 94. 95. 105. 108. 111. 118. 123. 130. 133. 135. 138. 144. 149. 168. 169. 200. 204. 216. 221. 226. 239. 307. 327. 330
eius interpres vetus 204
Homerus 92. 108. 125. 137. 144. 156. 219

I

Incerti auctores 156. 176. 188. 189
Iobus 82
Iſocrates 184
Iulius Pollux 122. 124. 139. 165. 168. 192. 252. 253. 257. 288. 338
Iuriſconſulti 184. 186. 234
Iuuenalis 119. 121. 125. 145. 146. 157. 168. 169. 173. 177. 185. 189. 206. 227. 228. 229. 252. 255. 278. 302. 321. 329
eius interpres 168.227

L

Leonidas 255
Liuius 268
D. Lucas 179. 208. 253
Lucianus 86. 101. 126. 146. 147. 183. 202. 220. 224. 250. 253. 284. 338
emendatur 138
Lucilius 221.262
emendatur 151.160

Luci

Lucilius poëta Græ. 219
Lucretius 180
Lyſias 191

M

Maccabæorum libri 166
illuſtrantur 230
Macedonius 254
Macho 245
Martialis 118.168.169.192. 220.231.241
Maximus Tyrius 183
Menander 106.268.337
Moſes 298

N

Nonius 151.153.180.345
notatur. 135

O

Oppianus 240.263
illuſtratur 141
Ouidius 236
notatur 135

P

Palladius 293
Parmenio 257
D. Paulus 89.232
Paulus IC. 216
Perſius 203. 204. 302. 329. 339.
Petronius 333
Pherecrates 252
Philemon 282
Pindarus 108.112.193.218. 253.340
eius ſcholiaſtes 205.207
Plato 87.94.104.110.123.137. 182.198.218.257.263.265. 267. 277. 279.294. 339. 342
illuſtratur 117.130.142.144. 250.257.284.286.343
emendatur 261
Plato comicus 138.152
Plautus 104.106.107.108.120. 124.134.136.139.141.142. 150. 154. 158. 160.163.178. 179.194.208.212.213.217. 224. 229. 235.243.257. 259. 271. 275. 278. 279. 280. 290. 295. 300. 304. 309.311.337.346
emendatur 139.282
illuſtratur 150.226
Plinius 150. 166. 169. 172. 192.293
emendatur 98
Plinius iunior 114.116.122. 173.

173.179.224.235.284.
Plutarchus 102.105.112. 115.119.123.129.132. 133.144.161.164.172. 208.211.213.215.216. 217.233.240.244.246. 264.268.274.291.294. 303.304.327.337.343
illuſtratur 113.142.162 169.264
emendatur 239
Porphyrius 236.237.302
Polybius 180.243.304

Q

Q.Cicero 155.309
Q.Curt. 94.224.258

R

Rhetorica ad Herennium 90.197.339

S

Saluianus 292
Samuelis liber 305
Sapientiæ liber 89.199
Sappho 140.239
Satyrus 91
Seruius 303
Seneca pater 117.215.237. 239.275
Seneca 89.108.113.122. 223.126.148.168.174.176. 206.225.228.241.250.271. 273.280.285.287.289. 291.305.341
Sibylla 295
Sidonius 118
Solinus 167
Solon 191.199
Sotades 334
Sophocles 104.125.136.213
Sophron 182
Strabo 168.179
Stobæus 137
Suetonius 229.268.292
Suidas 148.168.263.289
Symmachus 330

T

Tatianus 248
Teles 151.225
Terentius 120.122.124.130. 132.141.155.213.262.277. 279.295.305.307.330
Tertullianus 244
illuſtratur 137
Themiſtius 128.213
Theognis 306
Theocritus

Theocritus 136. 170. 205. 241.259. 308
eius ſcholiaſtes 169
Theophraſtus 97. 169. 192. 241
illuſtratur 171
emendatur 209
Thucydides 143
Turpilius 135
Tyrtaeus ibid.

V

Valerius Maximus 150
Varro 135. 147. 192. 232. 273.287.305
Virgilius 172.303
Vlpianus I C. 234.258

X

Xeno 185
Xenophon 93.175.240.271. 274

ΘΕΟ

Digitized by Google

ΘΕΟΦΡΑΣΤΟΥ

ἠθικοὶ χαρακτῆρες.

THEOPHRASTI

Characteres Ethici, *ſiue,* Morum deſcriptiones.

ISAACO CASAVBONO INTERPRETE.

SÆPE equidem iam antè quum hac de re attentiùs cogitare cœpiſſem, miratus ſum, ſed nec mirari fortaſſe deſinam, quid cauſæ ſit, cur quum Græcia omnis eidem cælo ſubiecta ſit; quum etiam Græci omnes eodem modo inſtituantur; non omnes tamen iiſdem moribus

ΗΔΗ μὲν καὶ πρότερον πολλάκις ἐπιστήσας τὴν διάνοιαν, ἐθαύμασα, ἴσως δ' οὐδὲ παύσομαι θαυμάζων, τί δήποτε τῆς Ἑλλάδος ὑπὸ τὸν αὐτὸν ἀέρα κειμένης, καὶ πάντων τῶν Ἑλλήνων ὁμοίως παιδευομένων, συμβέβηκεν ἡμῖν οὐ τὴν αὐτὴν τάξιν τῶν

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

τρόπων ἔχειν. ἐγὼ γὰρ,
ὦ Πολύκλεις, συν-
θεωρήσας ἐκ πολλοῦ
τὴν ἀνθρωπίνην φύ-
σιν, καὶ βεβιωκὼς ἔτη
ἐνενήκοντα ἐννέα, ἔτι
δὲ ὡμιληκὼς πολλαῖς
τε καὶ παντοδαπαῖς
φύσεσι, καὶ παρατε-
θεαμένος ἐξ ἀκρι-
βείας πολλῆς τούς τε
ἀγαθοὺς τῶν ἀνθρώπων
καὶ τοὺς φαύλους· ὑπέ-
λαβον δεῖν συγγράψαι
ἃ ἑκάτεροι αὐτῶν ἐπι-
τηδεύουσιν ἐν τῷ βίῳ.
ἐκθήσω δέ σοι κατὰ
γένος ὅσα τε τυγχά-
νει γένη τρόπων τούτοις
προσκείμενα, καὶ ὃν
τρόπον τῇ οἰκονομίᾳ
χρῶνται. ὑπολαμβά-
νω γὰρ, ὦ Πολύκλεις,
τοὺς υἱοὺς ἡμῶν βελ-
τίους ἔσεσθαι, καταλει-
φθέντων αὐτοῖς ὑπο-
μνημάτων τοιούτων·

vtamur. Ego ſiquidem,
mi Polycles, quũ à mul-
to tẽpore hominum na-
turas eſſem contẽplatus,
(quippe qui annos no-
naginta nouem iam vi-
xerim: & cum multis, at-
que omnis generis natu-
ræque hominibus ſim
verſatus) quum inquam
diligẽtia magna & pro-
bos ſimul & improbos
homines conſideraſſem,
atque inter ſe comparaſ-
ſem, faciendum duxi,
vt quæ ſit vitæ degen-
dæ vtrorumque ratio,
hoc ſcripto complecte-
rer. Exponam autem ti-
bi generatim, cùm o-
mnes morũ ſpecies qui-
bus illi ſunt præditi, tum
quis ſit illorum vitæ co-
tidianæ modus. Liberos
enim noſtros, mi Poly-
cles, fore meliores exi-
ſtimo, ſi monumenta
ipſis

ipſis huiuſcemodi reliquerimus, quæ ſibi pro exemplo proponentes, optimè moratos quoſque ſint electuri, quibuſcum verſentur & conſueſcant, vt in viros tandem nihilo illis deteriores euadāt. Sed iam ad rē ipſam me accingā. Tuū erit, ad ea quæ dicam, animum aduertere, & an rectè dicam pernoſcere. Igitur, miſſis præfationibus, & iis quæ multa poterant de re afferri, initium dicendi faciam ab illis qui cauillationem amplexi ſunt, vitiumque ipſum primò definiam: deinde cauillatorem hominem deſcribam qualis ſit, & qui eius mores. Poſtea verò alias quoque animi affectiones generatim, vt antè diximus, explicare conabimur.

οἷς παραδείγμασι χρώμενοι, αἱρήσονται τοῖς εὐσχημονεστάτοις συνεῖναί τε καὶ ὁμιλεῖν, ὅπως μὴ καταδεέστεροι ὦσιν αὐτῶν. τρέψομαι δὲ ἤδη ἐπὶ τὸν λόγον. σὸν δὲ, παρακολουθῆσαί τε καὶ εἰδῆσαι εἰ ὀρθῶς λέγω. πρῶτον μὲν οὖν ποιήσομαι τὸν λόγον ἀπὸ τῶν τὴν εἰρωνείαν ἐζηλωκότων, ἀφεὶς τὸ προοιμιάζεσθαι καὶ πολλὰ περὶ τοῦ πράγματος λέγειν. καὶ ἄρξομαι πρῶτον ἀπὸ τῆς εἰρωνείας, καὶ ὁριοῦμαι αὐτήν· εἶθ' οὕτως τὸν εἴρωνα διέξειμι, ποῖός τις ἐστὶ, καὶ εἰς τίνα τρόπον κατενήνεκται. καὶ τὰ ἄλλα δὴ τῶν παθημάτων, ὥσπερ ὑπεθέμην, πειράσομαι κατὰ γένος φανερὰ καταστῆσαι.

ΠΕΡΙ ΕΙΡΩ-νείας.

Ἡ ΜΕΝ οὖν εἰρωνεία δόξειεν ἂν εἶναι, ὡς τύπῳ λαβεῖν, προσποίησις ἐπὶ τὸ χεῖρον πράξεων καὶ λόγων. ὁ δὲ εἴρων, τοιοῦτός τις ἐστὶν, οἷος προσελθὼν τοῖς ἐχθροῖς ἐθέλειν λαλεῖν, οὐ μισεῖν· καὶ ἐπαινεῖν παρόντας, οἷς ἐπέθετο λάθρα, καὶ τούτοις συλλυπεῖσθαι ἡττωμένοις, καὶ συγγνώμην δὲ ἔχειν τοῖς κακῶς αὐτὸν λέγουσι· καὶ ἐπὶ τοῖς καθ' ἑαυτοῦ λεγομένοις, καὶ πρὸς τοὺς ἀδικουμένους καὶ ἀγανακτοῦντας πράως διαλέγεσθαι. καὶ τοῖς ἐντυγχάνειν κατὰ σπουδὴν βουλομένοις, προστάξαι ἐπανελθεῖν· καὶ μηδὲν ὧν

DE CAVILLA-tione.

CAuillatio igitur, ſi quis rudi definitione complecti velit; eſt cùm factorum tum dictorum in deterius fictio. Homo autem cauillator talis eſt, qui ad inimicos ſuos adeat, quaſi alloqui eos velit, non ampliùs odiſſe: quíque illos quibus clam ſtruit inſidias, præſentes laudet, & ſi victi fuerint, eorum vicē doleat. Si quis ipſi maledicat, ei ignoſcit: iactáque in ſe cõuitia negligit; cum iis etiam, qui quòd iniuriam ab ipſo paſſi ſint, quiritant, blandè benignéque loquitur. Eos qui ipſum cõfeſtim conuentum velint, iubebit redire iterum. Quicquid

agit

agit,clam id habet, & ſic adhuc deliberáre dicit. Idẽ ſe modò adueniſſe fingit:aut ſub veſperam veniſſe, & è via lãguere. Pecuniã mutuò rogãtibus, aut eranum ab ipſo exigẽtibus;Nihil vendo, inquit;è contrario quum nihil vendet, tum vendere ſe affirmabit. Quũ quid audiuerit, videri volet animum non aduertiſſe. Quum quid viderit, negabit vidiſſe. Pactus aliquid, negabit ſe meminiſſe.De aliis dicit ſe cogitaturum, alia neſcire, mirari alia; de quibuſdã ſe quoque iam antè ſimiliter cogitaſſe. Denique frequẽs omnino in eius ore huiuſmodi eſt oratio,Non credo: Non puto: Obſtupeſco. Seſe etiã aliũ fuiſſe dicet. Item, Atqui non hæc e-

πράττει, ὁμολογῆσαι, ἀλλὰ φῆσαι βουλεύεσθαι· καὶ προσποιήσασθαι ἄρτι παραγεγονέναι, καὶ ὀψὲ γίνεσθαι αὐτὸν, καὶ μαλακισθῆναι· καὶ πρὸς τοὺς δανειζομένους καὶ ἐρανίζοντας, ὡς οὐ πωλεῖ· καὶ μὴ πωλῶν, φήσει πωλεῖν· καὶ ἀκούσας τι, δόξει μὴ προσποιεῖσθαι· καὶ ἰδὼν, φήσει μὴ ἑωρακέναι· καὶ ὁμολογήσας, μὴ μεμνῆσθαι· καὶ τὰ μὲν σκέψεσθαι φάσκει, τὰ δὲ οὐκ εἰδέναι, τὰ δὲ θαυμάζειν, τὰ δὲ ἤδη ποτὲ καὶ αὐτὸς οὕτω διαλογίσασθαι. καὶ τὸ ὅλον, δεινὸς τῷ τοιούτῳ τρόπῳ τοῦ λόγου χρῆσθαι, Οὐ πιστεύω, Οὐχ ὑπολαμβάνω, Ἐκπλήττομαι· καὶ λέγει ἑαυτὸν ἕτερον γεγονέναι. καὶ μὴν, Οὐ ταῦ-

τὰ πρὸς ἐμὲ διεξήει. παράδοξόν μοι τὸ πρᾶγμα, ἄλλῳ τινὶ λέγε· ὅπως ἢ σοὶ ἀπιστήσω, ἢ ἐκείνου καταγνῶ, ἀπορoῦμαι· ἀλλ' ὅρα μὴ σὺ θᾶττον πιστεύῃς τοιαύτας φωνὰς καὶ πλοκὰς καὶ παλιλλογίας· οὐ χεῖρον ἐστὶν εὑρεῖν οὐδέν. τὰ δὴ τῶν ἠθῶν μὴ ἁπλᾶ, ἀλλ' ἐπίβουλα, φυλάττεσθαι μᾶλλον δεῖ ἢ τοὺς ἔχεις.

rat ipſius apud me oratio. Res mihi videtur mira, & fidem omnem ſuperare: Quære alium cui iſta narres: Tibine credam, an illius danem fidem, neſcio. At tu caueſis vocibus iſtiuſmodi & inuolucris ſimulationum recantatis dictis credas: qua re deterior nulla queat reperiri. Enimuero mores huiuſmodi hominum, non ſimplicium ſed inſidioſorum, magis quàm viperas fugere debemus.

ΠΕΡΙ ΚΟλακείας.

ΤΗΝ δὲ κολακείαν ὑπολάβοι ἄν τις ὁμιλίαν αἰσχρὰν εἶναι, συμφέρουσαν δὲ τῷ κολακεύοντι. τὸν δὲ κόλακα τοιοῦτόν τινα, ὥστε πορευόμενον ἀ-

DE ADVLAtione.

ADulationem verò putet aliquis eſſe turpem vitæ quotidianæ conſuetudinem, ſed quæ adulatori conducat. Adulator autem is eſt, qui ſi cum aliquo ambu

ambulet, ei dicat, Viden' vt omnes in te oculos conuertunt? Fit hoc nemini ex omnibus ciuibus præterquam tibi. Heri in porticu magnũ bonæ exiſtimationis tuæ fructum capiebas. Nam quum homines ibi plus quàm triginta ſederent, ſermóque incidiſſet, Ecquis ciuiũ eſſet optimus? & orſos ab ipſo, & in eiuſdẽ nomen ſimul omnes recidiſſe. Hæc ille loquitur, aliáq; his ſimilia Idẽ ex illius veſtimentis cui aſſentatur, floccos ſolet eximere. Quòd ſi qua vel palea vel feſtuca à vento acta illius capillamento adhæſerit, tollit adulator; & ſimul renidens; En, inquit, quia biduo hoc ego te non vidi, vt canitie barba tibi eſt referta: atqui tu ſanè, qui id ætatis

μα εἰπεῖν, Ἐνθυμῇ ὡς ἀποβλέπουσιν εἰς σὲ οἱ ἄνθρωποι; τοῦτο οὐδενὶ γίνεται τῶν ἐν τῇ πόλει πλὴν ἢ σοί. ηὐδοκίμεις χθὲς ἐν τῇ στοᾷ· πλειόνων γὰρ ἢ τριάκοντα ἀνθρώπων καθημένων, καὶ ἐμπεσόντος λόγου τίς εἴη βέλτιστος, ἀπ' αὐτοῦ ἀρξαμένους πάντας, ἐπὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ κατενεχθῆναι· καὶ ἄλλα τοιαῦτα λέγειν. ἀπὸ τοῦ ἱματίου ἀφελεῖν κροκίδα· καὶ ἐάν τι πρὸς τὸ τρίχωμα τῆς κεφαλῆς ἀπὸ πνεύματος * προσενεχθῇ ἄχυρον καρφολογῆσαι· καὶ ἐπιγελάσας δὲ εἰπεῖν, ὁρᾷς; ὅτι δυοῖν σοι ἡμερῶν οὐκ ἐντετύχηκα, πολιῶν ἔσχηκας τὸν πώγωνα μεστόν. καίπερ,

χ. προσαχθῇ

εἴπης καὶ ἄλλος, ἔχεις πρὸς τὰ ἔτη μέλαιναν τὴν τρίχα. καὶ λέγοντος ἢ αὐτοῦ τι, τοὺς ἄλλους σιωπᾶν κελεῦσαι, καὶ ἐπαινέσαι δὲ ἀκούοντος. καὶ ἐπισημήνασθαι ἤ, εἰ παύσεται, ὀρθῶς. καὶ σκώψαντι *πικρῶς ἐπιγελάσαι, τό τε ἱμάτιον ὦσαι εἰς τὸ στόμα, ὡς δὴ οὐ δυνάμενος κατασχεῖν τὸν γέλωτα. καὶ τοὺς ἀπαντῶντας ἐπιστῆναι μικρὸν κελεῦσαι ἕως ἂν αὐτὸς παρέλθῃ. καὶ τοῖς παιδίοις μῆλα καὶ ἀπίους πριάμενος, εἰσενέγκας δοῦναι, ὁρῶντος αὐτοῦ· καὶ φιλήσας δὲ εἰπεῖν, χρηστοῦ πατρὸς νεόττια! καὶ συνωνούμενος δὲ κρηπῖδας, τὸν πόδα

γρ. ψυχρῶς

homo ſis, habes vt ſi quis alius capillos nigros. Iam ſi aliquid dicat Ille, hîc verò adulator ſilentium omnibus imperare, in os laudare, dicenti voce geſtúque applaudere, & vbi finem dicẽdi fecerit, Dictum bene! acclamare. Quòd ſi quem Ille ſale aliquo perſtrinxerit, eũdem iſte acerbè irridebit, veſtémque in os ſibi indet, quaſi riſum tenere non queat. In via ſi qui fiant obuij, ſiſtere gradum iubet, donec Ille tranſierit. Mala etiam & pyra à ſe empta domum liberis Illius afferre, & ſpectante ipſo dare moris habet: atque adeo ipſos oſculatus, Probi patris pullitiem! ait, exclamans. Crepidas ementi ſi comes affuerit, pedem di-

cę

cet ipſo calceo eſſe concinniorem. Adeunte Illo ad amicorũ aliquẽ, curſu præire aſſentator, & huic quidẽ, Venit Ille, inquit, ad te: ſtatimq́; reuerſus, Ego, ait, de tuo aduentu præmonui. Sanè etiam quęcũq; ad muliebre forum pertinẽt, didicit iſte omnia ſedulò & diligenter miniſtrare: necnõ ex omnibus conuiuis vinũ primus laudare: & Illi aſſiduè aſſiſtens, dicere, Vt tu molliter comedis! & de iis quæ mẽſæ ſunt appoſita, aliquid attollens, Hoc verò, ait, quàm bonum eſt: Quærere etiã amat, nũquid Ille frigeat, nunquid tegi adhuc & amplius amiciri velit: & quidem hæc dicens, ad aurem hominis ſe inclinat, eiq; aliquid inſuſurrat: in eundem etiam dũ

φῆσαι εἶναι εὐρυθμότερον τοῦ ὑποδήματος. καὶ πορευομένου πρός τινα τῶν φίλων, προδραμὼν εἰπεῖν, ὅτι πρός σε ἔρχεται· καὶ ἀναστρέψας, ὅτι προσήγγελκα. ἀμέλει δὲ καὶ τὰ ἐκ γυναικείας ἀγορᾶς διακονῆσαι δυνατὸς ἀπνευστί. καὶ τῶν ἑστιωμένων, πρῶτος ἐπαινέσαι τὸν οἶνον· καὶ * παραμένων εἰπεῖν, ὡς μαλακῶς ἐσθίεις! καὶ ἄρας τι τῶν ἀπὸ τῆς τραπέζης, φῆσαι, τουτὶ ἄρα ὡς χρηστόν ἐστι! καὶ ἐρωτῆσαι μὴ ῥιγοῖ, καὶ εἰ ἐπιβαλέσθαι βούλεται· καὶ ἔτι περιστεῖλαι αὐτόν. καὶ μὴν ταῦτα λέγων, πρὸς τὸ οὖς προσπίπτων, ψιθυρίζειν· καὶ εἰς ἐκεῖνον ἀποβλέπων, τοῖς

* χ. παρακειμένων.

ἄλλοις λαλεῖν. καὶ τοῦ παιδὸς ἐν τῷ θεάτρῳ ἀφελόμενος τὰ προσκεφάλαια, αὐτὸς ὑποστρῶσαι. καὶ τὴν οἰκίαν φῆσαι εὖ ἠρχιτεκτονῆσθαι, καὶ τὸν ἀγρὸν εὖ πεφυτεῦσθαι, καὶ τὴν εἰκόνα ὁμοίαν εἶναι. καὶ τὸ κεφάλαιον, τὸν κόλακά ἐστι θεάσασθαι πάντα καὶ λέγοντα καὶ πράττοντα οἷς χαριεῖσθαι ὑπολαμβάνει.

alios alloquitur, oculos defixos habet. Puluinos in theatro puero ademptos, ipſe ſubſternit. Domum ait benè & ingenioſè fuiſſe dimenſam & ædificatam: agrum diligenter conſitum: imaginem pereſſe ſimilem. In ſumma, aſſentatorem ſemper videas & facere omnia & dicere quæ audientibus putat fore grata.

ΠΕΡΙ ἈΔΟλεσχίας.

Ἡ δὲ ἀδολεσχία, ἐστὶ μὲν διήγησις λόγων μακρῶν καὶ ἀπροβουλεύτων· ὁ δὲ ἀδολέσχης, τοιοῦτός ἐστιν οἷος ὃν μὴ γινώσκει, τούτῳ παρακαθεζόμενος πλη-

DE GARRVLITATE.

GArrulitas eſt longorum & inconſideratorum ſermonum effutitio. Garrulus autem eiuſmodi eſt, qui vel apud ignotum iuxtim ei aſſidens, vxoris

ſuæ

ſuæ laudes prædicare inſtituat: deinde quod pręcedenti nocte ſomniauerit, id narret: tum quęcunque in cœna ſibi fuerint appoſita, omnia ſigillatim receſeat. Mox verò vbi incaluerit, homines huius ſæculi dicet eſſe antiquis deteriores: frumenta in foro vili væniſſe pretio: peregrinos eſſe in vrbe quàm plurimos: mare ſtatim à Dionyſiis patere, nauibus: & ſi Iupiter pluerit, eorũ quæ terra conduntur meliorem fore prouentum: ſeque agrum ſuum in ſequentem annum eſſe culturum: ait etiam viuẽdi rationes eſſe perdifficiles: & quũ Myſteria agitarẽtur, Damippũ facem omnium maximam ſtatuiſſe. Quęrit

σίον, πρῶτον μὲν τῆς ἑαυτοῦ γυναικὸς εἰπεῖν ἐγκώμιον· εἶτα ὃ τῆς νυκτὸς εἶδεν ἐνύπνιον, τοῦτο διηγήσασθαι· εἶθ᾽ ὧν εἶχεν ἐπὶ τῷ δείπνῳ τὰ καθέκαστα διεξελθεῖν· εἶτα δὴ προχωροῦντος τοῦ πράγματος, λέγειν ὡς πολὺ πονηρότεροί εἰσιν οἱ νῦν ἄνθρωποι τῶν ἀρχαίων· καὶ ὡς ἄξιοι γεγόνασιν οἱ πυροὶ ἐν τῇ ἀγορᾷ· καὶ ὡς πολλοὶ ἐπιδημοῦσι ξένοι· καὶ τὴν θάλατταν ἐκ Διονυσίων πλώϊμον εἶναι· καὶ, εἰ ποιήσειεν ὁ Ζεὺς ὕδωρ, τὰ ἐν τῇ γῇ βελτίω ἔσεσθαι· καὶ, ὅτι ἀγρὸν εἰς νέωτα γεωργήσει· καὶ, ὡς χαλεπόν ἐστι τὸ ζῆν. καὶ, ὡς Δάμιππος μυστηρίοις μεγίστην δᾷδα ἔστησε.

καὶ,

καὶ, Πόσοι εἰσὶ κίονες, τοῦ Ὠδείου, καὶ, Χθὲς ἤμεσα. καὶ, Τίς ἐστιν ἡμέρα σήμερον; κἂν ὑπομένῃ τις αὐτὸν, μὴ ἀφίστασθαι. καὶ ὡς Βοηδρομιῶνος μέν ἐστι τὰ μυστήρια, Πυανεψιῶνος δὲ Ἀπατούρια, Ποσειδεῶνος δὲ τὰ κατ' ἀγροὺς Διονύσια. παρασείσαντα δὲ χρὴ τοὺς τοιούτους τῶν ἀνθρώπων καὶ διαράμενον ἀπαλλάττεσθαι, ὅστις ἀπύρετος βούλεται εἶναι. ἔργον γὰρ συναρκεῖσθαι τοῖς μήτε σχολὴν, μήτε σπουδὴν διαγινώσκουσιν.

etiã, quot ſint Odei colũnæ: &, Heri, ait, vomui: &, Quotus hic eſt mẽſis dies? Quòd ſi quis patientem ſe præbeat, nunquã ille ab eo diſcedat. Narrabit Myſteria menſe Boëdromione, Apaturia Pyanepſione, Poſideone verò quæ ruri agitantur Dionyſia, ſolita celebrari. Id genus homines demiſſis manibus, grandiq́; gradu fugiat oportet, quiſquis febre carere volet. Difficile enim eſt cum iis durare, qui neque otij neque negotij tempora diſtinguere norunt.

ΠΕΡΙ ΑΓΡΟΙκίας.

Ἡ ΔΕ ἀγροικία δόξειεν ἂν εἶναι ἀμαθία ἀσχήμων: ὁ

DE RVSTICITATE.

RVſticitas verò honeſtatis & decori ignoratio videri queat. At

At ruſticus is eſt, qui hauſto pharmaco in cōcionē nihilominus prodeat: quique vnguentum non ſuauius fragrare thymo dicat. calceos geſtat pede grandiores: voce etiā alta loqui ſueuit. Amicis neceſſariiſque ſuis parum fidens, de rebus maximis ad famulos refert: quæcunque in concione audiuit, omnia mercenariis ſuis, qui ruri apud ipſum opus faciūt, enunciat. Sæpe etiam veſte ita ſupra genu adducta ſedet, vt denudatæ corporis partes conſpici queant. In via aliorum quidem nihil admiratur, neque vlla re percellitur: ſed ſi bouem, aſinum, aut hir-

δὲ ἄγροικος, τοιοῦτός τις οἷος κυκεῶνα πιὼν εἰς ἐκκλησίαν πορεύεσθαι· καὶ τὸ μύρον φάσκειν οὐδὲν τοῦ θύμου ἥδιον ὄζειν· καὶ μείζω τοῦ ποδὸς τὰ ὑποδήματα φορεῖν· καὶ μεγάλῃ τῇ φωνῇ λαλεῖν· καὶ τοῖς μὲν φίλοις καὶ οἰκείοις ἀπιστεῖν, πρὸς δὲ τοὺς αὑτοῦ οἰκέτας ἀνακοινοῦσθαι περὶ τῶν μεγίστων· καὶ τοῖς παρ' αὐτῷ ἐργαζομένοις μισθωτοῖς ἐν ἀγρῷ, πάντα τὰ ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας διηγεῖσθαι. καὶ ἀναβεβλημένος ἄνω τοῦ γόνατος, καθιζάνειν, ὥστε τὰ γυμνὰ αὐτοῦ* φαίνεσθαι. καὶ ἐπ' ἄλλῳ μὲν μήτε θαυμάζειν, μήτε ἐκπλήττεσθαι ἐν ταῖς ὁδοῖς. ὅταν δὲ ἴδῃ βοῦν, ἢ ὄνον, ἢ τρά-

* χ. ὑποφαίν.

τράγον, ἑστηκὼς θεω-
ρεῖν. καὶ προαιρῶν δέ
τι ἐκ τοῦ ταμιείου, δει-
νῶς φαγεῖν, καὶ ζωρό-
τερον πιεῖν· καὶ τὴν σι-
τοποιὸν πειρᾶν λα-
θεῖν. κᾆτ' ἀλέσας
μετ' αὐτῆς τοῖς ἔν-
δον πᾶσι καὶ αὑτῷ τὰ
ἐπιτήδεια. καὶ ἀρι-
στῶν ἢ ἅμα τοῖς ὑπο-
γρ. περι- ζυγίοις * ἐμβαλεῖν τὸν
βαλεῖν ⁊ χόρτον. καὶ κόψαντος
θύραν. τὴν θύραν ἐπακοῦσαι
αὐτός. καὶ τὸν κύνα
προσκαλεσάμενος, καὶ
ἐπιλαβόμενος τοῦ ῥύγ-
χους, εἰπεῖν, οὗτος φυ-
λάσσει τὸ χωρίον, καὶ
τὴν οἰκίαν, καὶ τοὺς
ἔνδον. καὶ τὸ ἀργύ-
γρ. λαμ- ριον ἢ παρά τυ * λα-
βάνων βὼν ἀποδοκιμάζειν,
λίαν μὲν λυπρὸν εἶναι,
καὶ ἕτερον ἅμα ἀλ-
λάττεσθαι. καὶ ὃ ἄρο-
τρον ἔχρησεν, ἢ κό-

cũ viderit,ibi homo gra-
dũ ſiſtere, & contẽplari.
Quumq; aliquid è prõ-
ptuaria cella depromit,
decerptũ inde fruſtũ vo-
rat:& vinũ meracius po-
tat:diligenter interim ne
hoc ancilla panifica re-
ſciſcat,cauẽs.Deinde ve-
rò cũ illa molere, & quæ
ſunt ad victũ neceſſaria,
tũ ſibi tũ vniuerſæ fami-
liæ parare ſolet.Inter prã
dendũ iumẽtis pabulum
obiicit: & ſi quis fores
pulſet,ipſe auſcultat. Vo
cato etiã cane,& eius ro-
ſtro manu preh ſo; Hic,
inquit, & agrũ & domũ,
quiq; in ea ſunt oẽs cu-
ſtodit. Argentũ quod ab
aliquo acceperit, quaſi
tenue aut nimis aſperum
ſolet reiicere, & vt alio
id ſibi mutetur poſtula-
re. Aratrum ſi cui forte
vtendũ dederit, aut co-
phinum

phinum,aut falcem, aut ſaccum, nocte intempeſta illa *repetet*, ſi per inſomniam fuerit eorum recordatus. In vrbem cũ venit,obuium quemque interrogans, Quanti,ait, pelles & ſalſamenta væníbant?&, Nunquid hodie ludi nouam lunam adducunt? Dicit etiam, ſe ſimul ac deſcenderit, tondere velle. Idem cantare in balneo, & clauis calceos ſuffigere,&,quia eadem via erat, ab Archia ſalſamenta accipere,ac portare ipſe, moris habet.

φινον, ἢ δρέπανον, ἢ θύλακον, ταῦτα τῆς νυκτὸς κατὰ ἀγρυπνίαν ἀναμιμνησκόμενος· καὶ εἰς ἄστυ καταβαίνων, ἐρωτῆσαι τὸν ἀπαντῶντα πόσου ἦσαν αἱ διφθέραι καὶ τὸ τάριχος· καὶ εἰ σήμερον ὁ ἀγὼν νουμηνίαν ἄγει. καὶ εἰπεῖν δ' εὐθὺς ὅτι βούλεται καταβὰς ἀποκείρασθαι. καὶ ἐν βαλανείῳ δὲ ᾆσαι· καὶ εἰς τὰ ὑποδήματα δὲ ἥλους ἐγκροῦσαι. καὶ τῆς αὐτῆς ὁδοῦ παριὼν κομίσασθαι * παρ' Ἀρχίου κ. ἀπὸ τοῦ ταρίχους. *ἀπὸ βραχίονος

DE BLANditia.

ΠΕΡΙ ΑΡΕσκείας.

Blanditia, ſi quis eã definire velit,eſt cõgreſſio parum honeſtas voluptatis illecebras ha-

Ἡ δὲ ἀρέσκεια, ἐστὶ μὲν, ὡς ὅρῳ * περιλαβεῖν, ἔντευξις οὐκ ἐπὶ τῷ βελτίστῳ ἡδονῆς *κ. εἰπεῖν,

νῆς παρασκευαστική· ὁ δὲ ἄρεσκος, ἀμέλει τοιοῦτός τις οἷος πόρρωθεν προσαγορεύσας, καὶ ἄνδρα κράτιστον εἰπὼν, καὶ θαυμάσας ἱκανῶς, ἀμφοτέραις ταῖς χερσὶ μὴ ἀφιέναι· καὶ μικρὸν προπέμψας, καὶ ἐρωτήσας πότε αὐτὸν ὄψεται, ἔτι ἐπαινῶν ἀπαλλάττεσθαι. καὶ παρακληθεὶς δὲ πρὸς δίαιταν, μὴ μόνον ᾧ πάρεστι βούλεσθαι ἀρέσκειν, ἀλλὰ καὶ τῷ ἀντιδίκῳ, ἵνα κοινὸς εἶναι δοκῇ· καὶ τοὺς ξένους δὲ εἰπεῖν ὡς δικαιότερα λέγουσι τῶν πολιτῶν. καὶ κεκλημένος δὲ ἐπὶ δεῖπνον, κελεῦσαι καλέσαι τὰ παιδία τὸν ἑστιῶντα· καὶ εἰσιόντα, φῆσαι σύκου ὁμοιότερα εἶναι τῷ πατρί· καὶ προσαγόμενος, φιλῆ-

bens.Blandus verò is eſt, qui è lõginquiore ſpatio aliquem ſalutare,& virũ appellare prēſtantiſſimũ, fortunãque eius admirari ſoleat, & vtraque manu prehendens, non dimittat: ſed aliquantiſper comitatus, quærens quando ſit illum viſurus, vix tandem domum reuertatur,eius interim laudes prędicans.Idẽ captus arbiter, non ei tantùm cui adeſt, ſed aduerſæ etiam parti,vt communis vtriuſque amicus habeatur, gratificari ſtudebit. Peregrinos iuſtiora quã ciueis loqui dicet. Ad cœnam inuitatus,conuiuij dominum vt liberos ſuos vocet,rogabit:atque illis ingrediẽtibus, negabit ficũ ficui tam eſſe ſimilem,quã illi ſint patri: deinde eos ad ſe vocabit: oſcula

oſculatúſque, ſibi aſſidere iubebit: & cum aliis iocans, En vtrem; inquiet; En ſecurim: alios in ſinum recumbere dormientes, quamuis onere grauetur, ſinet. Comam ſæpius ſolet tõdere: dentes nitidos habere: veſtes quæ vſui adhuc eſſe poſſint, mutare: vnguẽto vti. Ac fori quidem in eam maximè partem ventitat, vbi ſunt argentariorum menſæ: gymnaſia verò illa frequentat, in quibus ſe ephebi exercent: in theatro autem & ſpectaculis iuxta ipſos prætores ſedet. Idẽ in foro ſibi quidem nihil; ſed amicis qui Byzantij ſunt, mittenda munera emtitat: necnon Laconicas canes, quas Cyzicum: & mel Hymettiũ quod Rhodum mittat: atque

σαι, καὶ παρ' αὑτὸν καθίσαι· καὶ τοῖς μὲν συμπαίζειν αὐτοῖς, λέγων, ἀσκός, πέλεκυς· τὰ δὲ ἐπὶ τῆς γαστρὸς ἐὰν καθεύδειν, ἅμα θλιβόμενος. καὶ πλειστάκις δὲ ἀποκείρασθαι, καὶ τοὺς ὀδόντας λευκοὺς ἔχειν. καὶ τὰ ἱμάτια δὲ χρηστὰ μεταβάλλεσθαι. καὶ χρίσματι ἀλείφεσθαι· καὶ τῆς μὲν ἀγορᾶς πρὸς τὰς τραπέζας προσφοιτᾶν· τῶν δὲ γυμνασίων ἐν τούτοις διατρίβειν, οὗ ἂν ἔφηβοι γυμνάζωνται. τοῦ δὲ θεάτρου καθῆσθαι, ὅταν ᾖ θέα, πλησίον τῶν στρατηγῶν· καὶ ἀγοράζειν αὐτῷ μὲν μηδέν, ξένοις δὲ εἰς Βυζάντιον ἐπιστάλματα· καὶ Λακωνικὰς κύνας εἰς Κύζικον· καὶ μέλι τὸ Ὑμήττιον, εἰς Ῥόδον· καὶ ταῦτα

ποιῶν, τοῖς ἐν τῇ πόλει διηγεῖσθαι. ἀμέλει δὲ καὶ πίθηκον θρέψαι δεινὸς, καὶ πίτυρον κτήσασθαι, καὶ Σικελικὰς περιστερὰς, καὶ δορκαδείους ἀστραγάλους, καὶ *θυριακὰς τῶν στρογγύλων ληκύθους, καὶ βακτηρίας τῶν σκολιῶν ἐκ Λακεδαίμονος, καὶ αὐλαίαν ἔχουσαν Πέρσας ἐνυφασμένους, καὶ αὐλίδιον παλαιστρικὸν κόνιν ἔχον, καὶ σφαιριστήριον· καὶ τοῦτο περιιὼν χρῆν ἀεὶ τοῖς φιλοσόφοις, τοῖς σοφισταῖς, τοῖς ὁπλομάχοις, τοῖς ἁρμονικοῖς ἐπιδείκνυσθαι. καὶ αὐτὸς ἐν ταῖς ἐπιδείξεσιν ὕστερον εἰπεῖν, ἐπὶ τῶν θεωμένων, πρὸς ἕτερον, ὅτι τούτου ἐστὶν ἡ παλαίστρα.

*γρ. θηρικὰς.

hęc ſe facere ſuis ciuibus narrat. Pręterea ſolet idẽ, ſimiam domi alere, ſatyrum emere, & columbas Siculas, necnon dorcadios talos, & Thyriacas ampullas ex illis quæ forma ſunt rotũda: item baculos ſiue ſcipiones ex obliquis Lacedæmone aduectos, necnon aulæum cui ſint Perſæ intexti. Habet etiam idem paruulũ atrium puluere palæſtrico reſperſum, & ſphæriſterium: atque has ædium ſuarum partes ſolet ille obuio cuique vel è philoſophorum grege, vel ſophiſtarum, vel eorum qui ſe armis, aut muſico cantu exercent, commodare, vt ibi artis ſuæ periculum faciant: quod quidem dum illi faciunt, ipſe de aliquo è ſpectatoribus alij dicit, Eccum tibi cuius eſt hæc palæſtra.

DE VÆCORDIA, ſiue perdita audacia.

VÆcordia eſt per quam aliquis & facere quiduis & loqui cōtra honeſtatem ſuſtinet. Homo autē is eſt qui iuſiurandū facilè ſuſcipiat: qui malè audire ac conuitiis proſcindi, ſusque deque habeat. Moribus eſt veteratoris calidi improbiq;, & hominis ſpurci, ac quiduis audentis. Atque adeo non pudebit eum, ſaltare cordacem etiam ſobrium, & in comico choro perſonatum: & quum præſtigiæ ſpectantur, ad quémque ſpectantium adire & ſtipem æream exigere: ac ſi quis teſſeram afferēs, gratis ſpectare poſtulet, cum eo rixabitur. Cauponam quoq; exer-

ΠΕΡΙ ΑΠΟΝΟΙΑΣ.

Η ΔΕ ἀπόνοιά ἐστιν ὑπομονὴ αἰσχρῶν ἔργων καὶ λόγων. ὁ δὲ ἀπονενοημένος, τοιοῦτός τις οἷος ὀμόσαι ταχὺ, κακῶς ἀκοῦσαι, καὶ λοιδορηθῆναι δυνάμενος. τῷ ἤθει ἀγοραῖός τις, καὶ ἀνασεσυρμένος, καὶ παντοποιός. ἀμέλει δυνατὸς καὶ ὀρχεῖσθαι νήφων τὸν κόρδακα, καὶ προσωπεῖον ἔχων ἐν κωμικῷ χορῷ, καὶ ἐν θαύμασι δὲ τοὺς χαλκοῦς ἐκλέγειν, καθ' ἕκαστον παριών. καὶ μάχεσθαι τοῖς τὸ σύμβολον φέρουσι, καὶ προῖκα θεωρεῖν ἀξιοῦσι. δεινὸς δὲ καὶ πανδοχεῦσαι, καὶ πορνο-

βοσκῆσαι, καὶ τελωνῆσαι, καὶ μηδεμίαν αἰσχρὰν ἐργασίαν ἀποδοκιμάσαι, ἀλλὰ κηρύττειν, μαγειρεύειν, κυβεύειν, τὴν μητέρα μὴ τρέφειν, ἀπάγεσθαι κλοπῆς, τὸ δεσμωτήριον πλείω χρόνον οἰκεῖν ἢ τὴν αὑτοῦ οἰκίαν. καὶ τοῦτο δ' ἂν εἶναι δόξειε τῶν περιϊσταμένων τοὺς ὄχλους, καὶ προσκαλούντων, μεγάλῃ τῇ φωνῇ καὶ παρεῤῥωγυίᾳ διαλεγομένων πρὸς αὐτοὺς καὶ * λοιδορουμένων· καὶ μεταξὺ οἱ μὲν προσίασιν, οἱ δὲ ἀπίασι πρὶν ἀκοῦσαι αὐτοῦ· ἀλλὰ τοῖς μὲν ἀρχὴν, τοῖς. δὲ συλλαβὴν, τοῖς δὲ μέρος τοῦ πράγματος λέγει· οὐκ ἄλλως θεωρεῖσθ

γρ. λοιδορούντων.

cere, leno ac portitor coactórque eſſe ſolet: ac qui à nullo turpi artificio ſe abſtineat, præco erit; coquus erit; aleator erit; matri ſuæ alimenta denegabit: furti etiam conuictus obtorto collo rapietur, atque in carcere diutius quàm in ſuis ædibus habitabit. Eſt etiam iſte ex iis qui turbam circa ſe ſiſtunt, & obuios ad ſe vocant, quibuſcum voce magna & præfracta loquuntur, iiſque maledicta ingerunt: atque illi interea partim accedunt, partim diſcedunt, priuſquam quid ſibi ille velit audierint: dum ille aliis principium, aliis vix ſyllabam, aliis partem aliquam de re tota refert: non aliter quàm in celebri

bri hominum conuentu profligatum ac perditũ ingenium ſuum ſpectari poſtulans. Litibus etiam partim quæ ipſi intendũtur, partim quas ipſe aliis intendit, ſolet eſſe implicitus; atq; in aliis abſentiam ſuam iureiurando interpoſito excuſare: ad alias iudicio ſe ſiſtere, in ſinu quidem ſcriniũ, præ manibus verò forenſium libellorum faſciculũ habens. Quin etiam, quæ eius eſt inſignita impudentia, ducem ſe rabulis forenſibus præbet: ac mox illis pecunia fœnori data, pro vſura drachmæ cuiuſque ternos ſemiobolos in dies exigit: ſæpe etiam popinas & macella vbi piſces ac ſalſamenta væneunt, pererrat: necnon quos è nundinatione ſua nummos conficit, ſolet eos in buccam condere.

ἀξιῶν τὴν ἀπόνοιαν αὐτοῦ, ἢ ὅλην ἢ πανήγυρις. ἱκανὸς δὲ καὶ δίκας τὰς μὲν φεύγειν, τὰς δὲ διώκειν, τὰς δὲ ἐξόμνυσθαι, ταῖς δὲ παρεῖναι, ἔχων ἐχῖνον ἐν τῷ προκολπίῳ, καὶ ὁρμαθοὺς γραμματιδίων ἐν ταῖς χερσίν. οὐκ ἀποδοκιμάζων δὲ οὐδ᾽ ἅμα πολλῶν ἀγοραίων στρατηγεῖν, καὶ εὐθὺς τούτοις δανείζειν, καὶ τῆς δραχμῆς τόκον τρία ἡμιωβόλια τῆς ἡμέρας πράττεσθαι, καὶ ἐφοδεύειν τὰ μαγειρεῖα, τὰ ἰχθυοπωλεῖα, τὰ ταριχοπωλεῖα. καὶ τοὺς τόκους ἀπὸ τοῦ ἐμπολήματος εἰς τὴν γνάθον ἐκλέγειν.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

ἐργώδεις ἢ εἰσὶ τὸ στόμα εὔλυτον ἔχοντες πρὸς λοιδορίαν, καὶ φθεγγόμενοι μεγάλῃ τῇ φωνῇ, ὡς συνηχεῖν αὐτοῖς τὴν ἀγορὰν καὶ τὰ ἐργαστήρια.

ΠΕΡΙ ΛΑΛΙΑΣ.

Η Δὲ λαλιά, εἴ τις αὐτὴν ὁρίζεσθαι βούλοιτο, εἶναι ἂν δόξειεν ἀκρασία τοῦ λόγου. ὁ δὲ λάλος, τοιοῦτός τις, οἷος τῷ ἐντυγχάνοντι εἰπεῖν ἂν ὁπουοῦν πρὸς αὐτὸν φθέγξηται, ὅτι οὐδὲν λέγει. καὶ ὅτι αὐτὸς πάντα οἶδε, καὶ, ἂν ἀκούῃ αὐτοῦ, μαθήσεται. καὶ μεταξὺ ἢ * ἀποκρινα-

γρ. ἀποκρινομένῳ

Sunt ſane iſtiuſmodi homines admodum difficiles: quorum quidem os ad conuitiandum facilè ſoluitur; atque id voce ita contenta, vt eorum clamoribus & forum, & omnes tabernæ perſonent.

DE LOQVACITATE.

LOquacitas autem, ſi quis eam definire velit, ſermonis intemperantia eſſe videatur. Loquax verò is eſt, qui ſoleat ei quicum verba facit, dicere, quicquid ille narrare ceperit, Nihil dicis: ſe rem omnem probè tenere: illum, ſi operam ſibi dare velit, intellecturum. Deinde reſponden

dentem interpellans, Tu, ait, ne obliuiſcaris eorum quæ dicturus eras: &, Factum bene quod in memoriam reuocaſti: &, Quàm iuuat interdum ſermones mutuos ſerere! &, Quod præterij: &, Celeriter tu quidem rem percepiſti: &, Pridem exſpectabam an eôdem mecum recideres: aliáſque huiuſmodi occaſiones loquendi captans, ne reſpirare quidem eos ſinit, quibuſcum loquitur. Ac poſtquam ſinguli ſunt ab eo ita enecti, tum ad eos accedere non veretur, qui plures vnà coierunt, eóſque de rebus ſeriis agentes, in fugam vertere. Sed & ludos ac palæſtras ingreſſus, vt ne tantùm pueri addiſcãt ſolet efficere,

μένου, ὑποβάλλει, εἴπας σὺ, μὴ * ἐπιλάθῃ ὃ μέλλεις λέγειν. καὶ, εὖγε ὅτι με ὑπέμνησας· καὶ, τὸ λαλεῖν ὡς χρήσιμόν που· καὶ, ὃ παρέλιπον· καὶ, ταχύγε συνῆκας τὸ πρᾶγμα. καὶ, πάλαι σε παρετήρουν εἰ ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἐμοὶ κατενεχθήσῃ. καὶ ἑτέρας ἀφορμὰς τοιαύτας πορίσασθαι, ὥστε μηδὲ ἀναπνεῦσαι τὸν ἐντυγχάνοντα. καὶ ὅταν γε τοὺς καθ' ἕνα ἀποκναίσῃ, δεινὸς καὶ ἐπὶ τοὺς ἀθρόους καὶ συνεστηκότας πορευθῆναι, καὶ φυγεῖν ποιῆσαι μεταξὺ χρηματίζοντας. καὶ εἰς τὰ διδασκαλεῖα δὲ καὶ εἰς τὰς παλαίστρας εἰσιὼν, κωλύειν τοὺς παῖδας προμανθάνειν τοσαῦτα, καὶ

* γρ. ἐπιλάθης

προσλαλεῖν τοῖς παι-
δοτρίβαις καὶ διδα-
σκάλοις· καὶ τοὺς ἀπιέ-
ναι φάσκοντας δεινὸς
προπέμψαι, καὶ ἀπο-
καταστῆσαι εἰς τὴν οἰ-
κίαν. καὶ πυθόμενος
τὰς ἐκκλησίας ἀπαγ-
γέλλειν· προσδιηγή-
σασθαι ἢ καὶ τὴν ἐπ' Α-
ριστοφῶντος ποτὲ γενο-
μένην τοῦ ῥήτορος μα-
γρ. Λακεδαιμονίων χην, καὶ τὴν * τῶν Λα-
κεδαιμονίων ἐπὶ Λυ-
σάνδρου· καὶ οὕς * πο-
γρ. τότε τε λόγους αὐτὸς εἶπεν
εὐδοκιμήσας ἐν τῷ
γρ. μέσα δήμῳ. * καὶ κατὰ τῶν
πληθῶν γε ἅμα διη-
γούμενος κατηγορίαν
παρεμβαλεῖν. ὥστε
τοὺς ἀκούοντας, ἤτοι
ἐπιλαθέσθαι, ἢ νυστά-
ξαι, ἢ μεταξὺ καταλι-
πόντας ἀπαλλάττεσθαι.

verba interea cũ corporum exercitatoribus ſeu pædotribis, & ludimagiſtris funditans. Si quis diſcedere ſe velle dicat, cõmitari ille, & domũ vſq; deducere ac proſequi. Si forte, quid ſit in cõcione actum, reſcierit, id aliis poſtea narrabit: tũ de eo prælio quod pretore Ariſtophonte nobilli illo oratore commiſſum eſt, longã narrationẽ contexet, itẽ, de ea pugna quæ à Lacedæmoniis duce Lyſandro eſt pugnata: & ſi quid ipſe vnquam pro concione cum aliqua ſua laude dixerit. Atque hæc narrans, ſimul in vulgus inuehetur: idq; tanto cũ audientium tædio, vt eorum alius quę ab ipſo dicuntur, obliuioni ſtatim mandet, alius dormitet, alius loquentem adhuc deſerat, diſcedátque.

Denique

Denique ſiue ad iudicãdũ cum alio ſedeat, iudicare; ſiue ad ſpectãdũ, ſpectare; ſiue ad cibũ ſumendũ, cibum ſumere, cõſeſſorẽ impediet. Quippe, inquit, loquaci durũ eſt tacere: linguã enim tanquam in vdo habet: atque adeo præ quauis hirundine garrulus videri malit, quàm tacere: adeo ſe irrideri fert patienter: idque vel à puerulis ſuis, qui ſomnum petituri iubeant ipſum aliquid ſibi narrantem, verba facere: vt ita nobis, inquiunt, ſomnus obrepat.

DE FAMIGERATIONE, *ſiue* rumorum confictione.

FAmigeratio eſt factorum dictorũque ad arbitrium ipſius fin-

καὶ συνδικάζων δὲ, κωλῦσαι κρῖναι· καὶ συνθεωρῶν, θεάσασθαι· καὶ συνδειπνῶν, φαγεῖν· λέγων ὅτι χαλεπὸν τῷ λάλῳ ἐστὶ σιωπᾶν, καὶ ὡς ἐν ὑγρῷ ἐστιν ἡ γλῶττα. καὶ ὡς οὐκ ἂν σιωπήσειεν, οὐδ᾽ εἰ τῶν χελιδόνων δόξειεν ἂν εἶναι λαλίστερος. καὶ σκωπτόμενος ὑπομεῖναι καὶ ὑπὸ τῶν αὑτοῦ παιδίων, ὅταν αὐτὸν ἤδη καθεύδειν βουλόμενον κελεύῃ λέγοντα ταῦτα, λαλεῖν τι ἡμῖν, ὅπως ἂν ἡμᾶς ὕπνος λάβῃ.

ΠΕΡΙ ΛΟΓΟΠΟΙΐΑΣ.

ΗΔΕ λογοποιΐα, ἐστὶ σύνθεσις ψευδῶν λόγων καὶ πράξεων, ὧν βούλε-

ται ὁ λογοποιῶν. ὁ δὲ λογοποιὸς, τοιοῦτός τις οἷος ὑπαντήσας τῷ φίλῳ, εὐθὺς καταβαλὼν τὸ ἦθος, καὶ μειδιάσας, ἐρωτῆσαι, πόθεν σὺ, καὶ τί λέγεις; καὶ ἔχεις περὶ τοῦδε εἰπεῖν καινόν; καὶ ἐπιβαλὼν ἐρωτᾶν, μὴ λέγεταί τι καινότερον; καὶ μὴν ἀγαθά γε ἐστὶ τὰ λεγόμενα. καὶ οὐκ ἐάσας ἀποκρίνασθαι, εἰπεῖν, τί λέγεις; οὐδὲν ἀκήκοας; δοκῶ μοὶ σὲ εὐωχήσειν καινῶν λόγων. καὶ ἔστιν αὐτῷ ἢ στρατιώτης, ἢ παῖς Ἀστείου τοῦ αὐλητοῦ, ἢ Λύκων ὁ ἐργολάβος παραγεγονὼς ἐξ αὐτῆς τῆς μάχης, οὗ φησιν ἀκηκοέναι. αἱ μὲν οὖν ἀναφοραὶ τῶν λόγων τοιαῦταί εἰσιν

gentis confictio. Famigerator autem is eſt qui obuius amico factus, ſtatim mutato vultu ac renidens, interroget, Vnde tu, & quid ais? &, Habéſne ſuper hoc noui quicquam? & pergens interrogare, Nihilne, inquit, noui dicitur? atqui fauſta ſanè ſunt & læta, quæ vulgò narrantur: tum autem priùs quàm ille reſpondeat, Quid ais, inquit, nihil audiuiſti? Ergo ego te, ſicut video, rerum nouarum epulis lautè excipiam. Ac ſtatim eſt illi aut miles aliquis, aut Aſtei tibicinis puer, aut manceps Lyco qui ex ipſo prælio ſit reuerſus, à quo ſe dicat audiiſſe: auctores ſiquidem ille tales eorum quæ dictitat profert,

fert, quos nemo queat ar-
guere. Refert autẽ acce-
piſſe ſe ab illis; Polyſper-
chontẽ cum rege hoſtes
prælio fudiſſe, & ſuperaſ-
ſe: Caſſandrúmque viuũ
in hoſtium poteſtatẽ ve-
niſſe. Quòd ſi quis ei di-
cat, Tu autẽ hæc credis?
Imò, inquiet; rem enim
clariſſima omnium voce
tota vrbe ferri, rumorem
creſcere; omnes cõgrue-
re; eadem enim de prælio
ab omnibus narrari: ma-
gnum nimirum ea pugna
fartũ eſſe factum. Idque
ſe ex eorum etiam vultu,
qui rem gerunt publicã,
colligere: quẽ viderit ip-
ſis penitus immutatum.
Addit deinde ſe inaudiſ-
ſe, quendam qui ex Ma-
cedonia aduenerit, quiq;
omnibus quæ geſta ſunt
interfuerit, quintum iam
diem ab illis domi oc-

αὐτοῦ· ὧν οὐδεὶς ἂν ἔ-
χοι ἐπιλαβέσθαι. διη-
γεῖται δὲ τούτους φά-
σκων λέγειν, ὡς Πολυ-
σπέρχων καὶ ὁ βασι-
λεὺς * μάχῃ νενίκη- γρ. μά-
κε, καὶ Κάσανδρος χην
ἐζώγρηται. κἂν εἴπῃ
τις αὐτῷ, Σὺ δὲ ταῦτα
πιστεύεις; φησὶ τὸ
πρᾶγμα βοᾶσθαι γὰρ ἐν
τῇ πόλει, καὶ τὸν λόγον
ἐπεντείνειν, καὶ πάντας
γὰρ συμφωνεῖν· ταὐτὰ
λέγειν περὶ τῆς μάχης·
καὶ πολὺν τὸν * ζωμὸν γρ. φόνον
γεγονέναι. εἶναι δὲ αὐ-
τῷ καὶ σημεῖον τὰ πρό-
σωπα τῶν ἐν τοῖς πρά-
γμασιν· ὁρᾶν γὰρ αὐτῶν
πάντων μεταβεβλη-
κότα. λέγει δὲ ὡς καὶ
παρακήκοε παρὰ τού-
του κρυπτόμενόν τινα
ἐν οἰκίᾳ, ἤδη πέμπτην
ἡμέραν ἥκοντα ἐκ
Μακεδονίας, ὃς πάντα
ταῦτα

ταῦτα εἶδε. καὶ πάντα διεξιὼν, πῶς οἴεσθε; πιθανῶς σχετλιάζει. λέγων, δυστυχὴς Κάσανδρος! ὦ ταλαίπωρος! ἐνθυμῇ τὸ τῆς τύχης. ἀλλ' οὖν ἰσχυρὸς γενόμενος. καὶ, (γρ. αὐτὸν) δεῖ δὲ * αὐτὸ σὲ μόνον εἰδέναι. πᾶσι δὲ τοῖς ἐν τῇ πόλει προσδεδράμηκε λέγων. Τῶν τοιούτων ἀνθρώπων τεθαύμακα τί ποτε βούλονται λογοποιοῦντες· οὐ γὰρ μόνον ψεύδονται, ἀλλὰ καὶ ἀλυσιτελῶς ἀπαλλάττουσι. πολλάκις γὰρ αὐτῶν οἱ μὲν ἐν τοῖς βαλανείοις περιστάσεις ποιούμενοι, τὰ ἱμάτια ἀποβεβλήκασιν· οἱ δὲ ἐν τῇ *στοᾷ πεζομαχίᾳ καὶ ναυμαχίᾳ νικῶντες,

cultari. Atque vbi hæc commemorauit, miſerationes adiicit: at ſcin quomodo? ſanè quã perſuaſibiliter. O infelicem, inquiens, Caſſandrũ! O virum ærumnoſum! En Fortuna quid poſſit, at fuit certè Caſſander prępotens. Te verò, ait, tacitum hoc tecum habere oportet. ipſe autẽ ad ciuiũ vnumquẽque accurrit, vt ei omnia narret. Equidẽ mirari ſoleo quid ſibi homines hoc genus falſis rumoribus fingendis ſpargendíſque velint: quæ res, vt taceam mendacij turpitudinem, non rarò ipſis incommoda euenit. Factum enim ſæpe, vt dum iſti in balneis cõcurſus facerent, veſtes interea ſuas furto amitterẽt: alij dum in porticu aut pedeſtri aut nauali prælio vincunt, quòd

vadi

vadimonium non ſtitiſſent, grauiter multati ſunt. Quibuſdam etiam, dũ vrbes verbis ſuis fortiter caperent, cœna interea loci periit. Enimuero miſera eſt iſtorum vita & cõditio: nam quæ porticus eſt, quæ officina, quæ fori pars, in qua dies non traducant integros, magno cum audientium, quos falſis ſuis narrationibus obtũdunt, tædio?

ἐρήμους δίκας ὤφλήκασιν· εἰσὶ δ' οἳ καὶ πλεῖστοι λόγῳ κατὰ κράτος αἱροῦντες, τὸ δεῖπνον ἐπινήθησαν. πάνυ δὲ ταλαίπωρον αὐτῶν ἐστι τὸ ἐπιτήδευμα. ποίᾳ γὰρ οὐ στοᾷ, ποίῳ δὲ ἐργαστηρίῳ, ποίῳ δὲ μέρει τῆς ἀγορᾶς οὐ διημερεύουσιν, ἀπαυδᾶν ποιοῦντες τοὺς ἀκούοντας οὕτως, καὶ καταπονοῦντες ταῖς ψευδολογίαις;

DE IMPVDENTIA.

Impudentiam definire licet, famæ neglectum turpis queſtus gratia. Impudens autem is eſt, qui ſolet pecuniam mutuò rogaturus ad eum accedere, cuius

ΠΕΡΙ ΑΝΑΙΣΧΥΝΤΙΑΣ.

Ἡ δὲ ἀναισχυντία ἐστὶ μὲν, ὡς ὅρῳ λαβεῖν, καταφρόνησις δόξης αἰσχροῦ ἕνεκα κέρδους. ὁ δὲ ἀναίσχυντος, τοιοῦτος οἷος πρῶτον μὲν ὃν ἀποστερεῖ, πρὸς τοῦτον

τοῦτον ἀπελθὼν δα-
νείζεσθαι. εἶτα θύσας
τοῖς θεοῖς, αὐτὸς μὲν
δειπνεῖν παρ' ἑτέρῳ,
τὰ δὲ κρέα ἀποτιθέναι
ἁλσὶ πάσας· καὶ προσ-
καλεσάμενος τὸν ἀ-
κόλουθον, δοῦναι, ἀπὸ
τῆς τραπέζης ἄρας
κρέας καὶ ἄρτον, καὶ εἰ-
πεῖν ἀκουόντων πάν-
των, εὐωχοῦ τίμιε. καὶ ὀ-
ψωνῶν δὲ, ὑπομιμνή-
σκειν τὸν κρεωπώλην,
εἴ τι χρήσιμον αὐτῷ
γέγονε. καὶ ἑστηκὼς πρὸς
τῷ σταθμῷ, μάλιστα
μὲν κρέας, εἰ δὲ μὴ, ὀστοῦν
εἰς τὸν ζυγὸν ἐμβάλ-
λειν· καὶ ἐὰν μὲν λά-
βῃ, εὖ ἔχει. εἰ δὲ μὴ,
ἁρπάσας ἀπὸ τῆς τρα-
πέζης χολίκιον, ἅμα
γελῶν ἀπαλλάττεσθαι.
καὶ ξένοις δὲ αὐτοῦ θέαν
ἀγοράσας, μὴ δοὺς

aliquid per fraudem de-
tineat: deinde quum ſa-
cra diis facit, carnes vi-
ctimæ ſuæ ſale aſperſas,
condit, ipſe apud alium
cœnans: atque ibi pediſe-
quũ ſuum cõpellans, ſub-
latis de mẽſa carniũ fru-
ſto, & pane, in omniũ au-
ribus, Tu vir honeſte, in-
quit; epulare hilariter.
Quando obſonatur, la-
nium meminiſſe iubet, ſi
vlla vnquam in re fuerit
de eo bene meritus: dein-
de autẽ trutinæ aſſiſtens,
principio quidem carnes;
ſed ſi id non poſſit, os
ſaltem aliquod in lancẽ
iniiciet: quod ſi auferre
queat; id optimè: ſi non,
tum ille è menſa vel ali-
quod inteſtinorum fru-
ſtum rapiet, & cum riſu
diſcedet. Iam ſi peregri-
nis apud ſe diuertẽtibus
locum in theatro ad ſpe-
ctandum

ſtandũ emerit, ipſe quoque nullo pro capite ſuo dato ære ſpectatum veniet: quinetiam liberos ſuos cum pædagogo eôdem ſecum poſtero die ducere non dubitabit. Quæcunque autem paruo empta ferentem aliquem viderit, ſibi quoque communicari iubebit. Et vbi ad ædes alienas venerit, vel ordeum, vel, ſi vſus ita tulerit, paleã mutuaturus, eos coget à quibus acceperit, id quod dederint, domum ſibi apportare. Sæpe etiã in balneis ad aëna accedens poſtquam arytænã merſam repleuit, ſeſe ipſe; nõ ſine magno balneatoris clamore, perfundit: dein diſcedens, Laui, inquit: & ad balneatorem conuerſus, Ego verò, ait, gratiam tibi nullam.

τὸ μέρος, θεωρεῖν. ἄγειν δὲ καὶ τοὺς υἱοὺς εἰς τὴν ὑστεραίαν, καὶ τὸν παιδαγωγόν. καὶ ὅσα ἐωνημένος ἀξία τις φέρει, μεταδοῦναι κελεῦσαι καὶ αὑτῷ καὶ ἐπὶ τὴν ἀλλοτρίαν οἰκίαν ἐλθὼν, δανείζεσθαι κριθὰς, ποτὲ δὲ ἄχυρον. καὶ ταῦτα χρήσαντας, ἀναγκάσαι ἀποφέρειν πρὸς αὐτόν. δεινὸς δὲ καὶ πρὸς τὰ χαλκεῖα τὰ ἐν τῷ βαλανείῳ προσελθὼν, καὶ βάψας ἀρύταιναν, βοῶντος τοῦ βαλανέως, αὐτὸς * αὑτοῦ καταχέασθαι. καὶ εἰπεῖν, ὅτι λέλουται, ἀπιὼν· κάκει, Οὐδεμία σοι χάρις.

* γ. αὐτὸν

ΠΕΡΙ

ΠΕΡΙ ΜΙΚΡΟΛΟΓΙΑΣ.

Η δὲ μικρολογία ἐστὶ φειδωλία τοῦ διαφόρου ὑπὲρ τὸν καιρόν. ὁ δὲ μικρολόγος, τοιοῦτός τις οἷος ἐν τῷ μηνὶ ἡμιωβόλιον ἀπαιτεῖν ἐπὶ τὴν οἰκίαν, καὶ συσσιτῶν ἀριθμεῖν πόσας κύλικας ἕκαστος * πέπωκε. καὶ ἀπάρχεσθαι ἐλάχιστον τῇ Ἀρτέμιδι τῶν συνδειπνούντων. καὶ ὅσα μικροῦ τις πριάμενος λογίζεται, πάντα φάσκειν εἶναι ἄγαν. καὶ οἰκέτου χύτραν ἢ λοπάδα κατάξαντος, εἰσπρᾶξαι ἀπὸ τῶν ἐπιτηδείων. καὶ τῆς γυναικὸς ἀποβαλούσης τρίχαλκον, οἷος μετ-

γρ. ἐκπέπωκε.

DE SORDIDA parſimonia.

Sordida parcimonia eſt ſtudium parcendi ſumptibus vltra modum. Sordidè parcus is eſt, qui *à ſodalibus apud ſe conuiuia agitare ſolitis*, tanquam pro menſtrua domus penſione ſemiobolum exigat: & in conuiuio quot quiſque calices educat, numeret: qui etiã ex omnibus cõuiuis Dianæ minima libamenta offerat. Iam quæcunque ei quiſpiam fert impenſa, etſi paruo empta, nimio tamen conſtare dicet. Si famulus ollam aut patinam fregerit, de eius demenſo tãtum detrahet, quanti erat quod fractum eſt. Quòd ſi vxor trichalcum amiſerit, ille verò omnem

ſuppel

ſupellectilem, lectos etiam, atque capſas loco mouebit, & omnia ſtragula ſcrutabitur. Quicquid vendit, tanti vēdit, vt emptori ea res cedere bono non queat. Ficum de ſuo horto neminē guſtare ſiuerit: neminē per fundum ſuum trāſire: aut vllam cadiuam oliuam, palmulámve auferre. quotidie terminos inſpectat ſuos, ecquid immoti eodem loco iidem maneāt. Porrò autem debitum ſi quis die præſtituta non ſoluerit, pœnam pro mora, atque adeo vſuræ vſuram ſolet exigere. Populares conuiuio accipiens, minutas apponet carnes: quúmque ad obſoniandum exierit, ſæpe vacuus domū reuertetur. Vxori ſolet edicere, ne cuiquā ſalem aut ellychnium,

ταφέρειν τὰ σκεύη, καὶ τὰς κλίνας καὶ τὰς κιβωτούς, καὶ διφᾶν τὰ καλύμματα. καὶ ἐάν τι πωλῇ, τοσούτου ἀποδόσθαι ὥστε μὴ λυσιτελεῖν τῷ πριαμένῳ. καὶ οὐκ ἂν ἐάσαι οὔτε συκοτραγῆσαι ἐκ τοῦ αὐτοῦ κήπου, οὔτε διὰ τοῦ αὐτοῦ ἀγροῦ πορευθῆναι, οὔτε ἐλάαν ἢ φοίνικα τῶν χαμαὶ πεπτωκότων ἀνελέσθαι. καὶ τοὺς ὅρους δὲ ἐπισκοπεῖσθαι ὁσημέραι, εἰ διαμένουσιν οἱ αὐτοί. δεινὸς δὲ καὶ ὑπερημερίαν πρᾶξαι, καὶ τόκον τόκου· καὶ ἑστιῶν δημότας, μικρὰ τὰ κρέα κόψας παραθεῖναι· καὶ ὀψωνῶν, μηδὲν πριάμενος εἰσελθεῖν. καὶ ἀπαγορεῦσαι τῇ γυναικὶ μήτε ἅλας χρωννύειν, μήτε ἐλλύχνιον,

μήτε κύμινον, μήτε ὀρίγανον, μήτε ὀλὰς, μήτε στέμματα, μήτε θυηλήματα· ἀλλὰ λέγειν ὅτι τὰ μικρὰ ταῦτα πολλά ἐστι τοῦ ἐνιαυτοῦ. καὶ τὸ ὅλον δὲ, τῶν μικρολόγων καὶ τὰς ἀργυροθήκας ἐστὶν ἰδεῖν εὐρωτιώσας καὶ κλεῖς ἰωμένας· καὶ αὐτοὺς δὲ φοροῦντας ἐλάττω τῶν μικρῶν τὰ ἱμάτια, καὶ ἐκ ληκυθίων μικρῶν πάνυ ἀλειφομένους, καὶ ἐν χρῷ κειρομένους, καὶ τὸ μέσον τῆς ἡμέρας ὑπολυομένους, καὶ πρὸς τοὺς γναφεῖς διατεινομένους, ὅπως τὸ ἱμάτιον αὐτοῖς ἕξει πολλὴν γῆν, ἵνα μὴ ῥυπαίνηται ταχύ.

aut cyminum, aut origanum, vel etiam farris quicquam, vel corollam vllam, vel libum vllum commodet: Magnam enim, inquit, parua hæc tandem in anno ſummam efficiunt. In ſumma, ſordidorum iſtorum hominum loculos videas ſitu obſitos, claues ferrugine illitas. Ipſos quinetiam videre licet veſtes geſtare intra quã modicas: guttulos ex quibus vngantur, paruulos habere: capite eſſe, ad cutem vſque attonſo: calceos medio die exuere: & cum fullonibus obnixè agere, vt ad poliendam ſuam veſtem, cretæ multũ adhibeant, ne ſordes facilè contrahat.

DE

DE IMPVRITATE, *ſiue* moribus impuris.

IMpuritatem verò definire non eſt difficile: Eſt ſiquidem iocus ludúſve euidens nimis ac flagitioſus. Impurus verò is eſt, qui ſi in liberas mulieres incidat, veſte ſubducta pudenda illis oſtendat. In theatro reliquis tacentibus, ipſe plaudit: & quos alij libenter ſpectant, ipſe ſibilis conſectatur: & toto theatro ad ſpectandum intento, ipſe reſupinato corpore ructat, vt qui ſedent, oculos auertere neceſſe habeant. Ac quando maximè frequens eſt forum, ad nuces, mala, & reliquos omnis generis fructus accedens, ibíque ſtans, de iis come-

ΠΕΡΙ ΒΔΕΛΥΡΙΑΣ.

Οὐ χαλεπὸν δέ ἐστι τὴν βδελυρίαν διορίσασθαι. ἔστι γὰρ παιδιὰ ἐπιφανὴς καὶ ἐπονείδιστος. ὁ δὲ βδελυρός, τοιοῦτος οἷος ἀπαντήσας γυναιξὶν ἐλευθέραις, ἀνασυράμενος δεῖξαι τὸ αἰδοῖον. καὶ ἐν θεάτρῳ κροτεῖν, ὅταν οἱ ἄλλοι παύωνται, καὶ συρίττειν οὓς ἡδέως θεωροῦσιν οἱ λοιποί. καὶ ὅταν σιωπήσῃ τὸ θέατρον, ἀνακύψας ἐρυγεῖν, ἵνα τοὺς καθημένους ποιήσῃ μεταστραφῆναι. καὶ πληθούσης τῆς ἀγορᾶς προσελθὼν πρὸς τὰ κάρυα, ἢ τὰ μῆλα, ἢ τὰ ἀκρόδρυα, ἑστηκὼς τραγηματίζεσθαι ἅμα

Digitized by Google

τοῦ πωλοῦντος προσ-
λαλῶν. καὶ καλέσαι τῶν
παριόντων ὀνομα-
στί τινα, ᾧ μὴ συνήθης
ἐστί. καὶ σπεύδοντάς
που ὁρῶν, περιμεῖναι
κελεῦσαι. καὶ ἡττωμέ-
νῳ τὴν μεγάλην δίκην
ἀπιόντι ἀπὸ τοῦ δικα-
στηρίου προσελθεῖν, καὶ
συνησθῆναι· καὶ ὀψω-
νεῖν ἑαυτὸν, καὶ αὐλη-
τρίδας μισθοῦσθαι. καὶ
δεικνύειν τῶν ἀπαν-
τῶσι ταῦτα ὠψωνημένα,
καὶ παρακαλεῖν ἐπὶ
ταῦτα. καὶ διηγεῖσθαι
προσστὰς πρὸς κουρεῖον,
ἢ μυροπώλιον, ὅτι με-
θύσκεσθαι μέλλει. καὶ οἰ-
νοπωλῶν, κεκερασμέ-
νον τὸν οἶνον τῷ φίλῳ
ἀποδόσθαι. καὶ ἐπὶ θέαν
ἡνίκα ἂν δέῃ πορεύε-
σθαι, ἄπιὼν σὺν υἱεῖς,

dit, ſermones interea cũ eorum venditore ſerens. Non etiam dubitat prætereuntium aliquẽ, nulla ſibi familiaritate iunctum, nominatim cõpellare:& ſi quẽ aliquò properantem videat, iubebit exſpectare. Solet etiã ad eum qui in grandis pecuniæ iudicio cauſa ceciderit, redeuntem è iudicio, accedere, & ei gratulari: quũq; ſibi opſonia emerit, & tibicinas cõduxerit, vt cuiq; obuius fuerit factus, obſonia illi oſtẽdere, & ad ea inuitare. idemq; ad tonſtrinam aut tabernam vnguentariã aſtans, narrat velle ſe mox ad ebrietatem vſq; bibere. Vinũ vendens, etiam amico dilutum dabit. Ad ludos, quãdo maximè ſpectandum eſt, liberos ſuos ire non ſinit: tunc ſinit, quando gratis per theatro

theatrorum redemptores licet ſpectare. Cùm legatus peregrè proficiſcitur, relicto domi viatico quod publicè accepit, à legationis ſociis mutuò rogabit. Moris etiã habet famulũ itineris comitẽ, onerare quidem ſarcinis ſupra modũ, victum verò ei ſuppeditare anguſtè nimis & infra modũ. Lautia ſi cum aliis acceperit, ſuã portionem petet, vt eam ſtatim vendat. In balneis lauans, puerulo appellato, Nam hercule tu, inquit, oleum nimis rancidum mercatus es: & ſimul alieno ſe inungit. Quòd ſi quos pueri nummos æreos, vt fit, in via repererint, partẽ inde ſibi poſcet, illud vſurpãs, Mercurium eſſe cõmunẽ. Eiuſdẽ hominis ſunt hæc quoque. Phidonia

ὠνικὰ προῖκα ἀφιᾶσιν οἱ θεατρῶναι. καὶ ἀποδημῶν δημοσίᾳ, τὸ μὲν ἐκ τῆς πόλεως ἐφόδιον οἴκοι καταλιπεῖν, παρὰ δὲ τῶν συμπρεσβευτῶν δανείζεσθαι· καὶ τῷ ἀκολούθῳ ἐπιθεῖναι μεῖζον φορτίον ἢ δύναται φέρειν, καὶ ἐλάχιστα ἐπιτήδεια τῶν ἱκανῶν. καὶ ἀπὸ τῶν ξενίων τὸ μέρος τὸ αὑτοῦ ἀπαιτήσας ἀποδόσθαι. καὶ ἀλειφόμενος ἐν τῷ βαλανείῳ, καὶ εἰπών, σαπρόν γε τὸ ἔλαιον ἐπρίω, τῷ παιδαρίῳ· τῷ ἀλλοτρίῳ ἀλείφεσθαι. καὶ τῶν εὑρισκομένων χαλκῶν ἐν ταῖς ὁδοῖς περὶ τῶν οἰκετῶν, δεινὸς ἀπαιτῆσαι τὸ μέρος, κοινὸν εἶναι φήσας τὸν Ἑρμῆν. τὰ δὲ δὴ τοιαῦτα· Φειδωνίῳ

μετρῷ τὸν πυνδακα ἐκκεκρουσμένῳ μετρεῖν αὐτὸς, τοῖς ἔνδον τὰ ἐπιτήδεια, σφόδρα ἀποψῶν, ὑποπρίασθαι ἀμέλει δὲ καὶ χρέος ἀποδιδοὺς τριάκοντα μνῶν, ἔλαττον τέτρασι δραχμαῖς ἀποδιδόναι. καὶ φράτορας ἑστιῶν, αἰτεῖν τοῖς αὐ-
χ κ. τοῦ παισὶν ἐκ τοῦ κοινοῦ
ὄψου ὄψον. τὰ δὲ καταλειπόμενα ἀπὸ τῆς τραπέζης ἡμίση τῶν ῥαφανίδων ἀπογράφεσθαι, ἵνα οἱ διακονοῦντες παῖδες μὴ λάβωσιν.

mẽſura ſi quid metiatur, eã adhibet, cuius ſit fundum colliſum & introrſus adactum : domeſticis ſuis demenſum ipſe per quam ſtudioſè radẽs metitur ..... & ſi triginta minas ſoluere habeat, vt quatuor tamen drachmæ de ſolido deſiderentur, operam dabit. quando etiam tribuleis conuiuio accipit, ſolet pueris ſuis obſonia è communi poſtulare : dimidiatos verò raphanos, ſi qui fortè de menſa tollantur, annotat, ne eos pueri miniſtrantes capiant.

ΠΕΡΙ ΑΚΑΙ-ρίας.

DE INTEMPESTIUITATE, *ſiue* inſcitia temporis.

Η ΜΕΝ οὖν ἀκαιρία, ἐστὶν ἐπίτευξις λυποῦσα τῶν ἐντυγχανόντων.

Intempeſtiuitas eſt cõgreſſio moleſta iis quibuſcum cõgrediaris. Homo

Homo autem intempeſtiuus is eſt, qui ad amicũ occupatũ accedens, velit re cõmunicata cum illo deliberare: quiq; ad amicam ſuam febri laborantem veniat comeſſatum. Solet etiam eum qui iam antè fuerit ex ſponſu cõdemnatus, adire, rogãs vt pro ſe quoq; intercedere velit. & ad dicendum teſtimonium tunc venit quum res eſt iudicata: ad nuptias vocatus, in mulierum genus inuehitur. Eos qui è longinquo itinere modò aduenerint, ad deambulandũ ſecum inuitat: re iã vendita emptorem adducit qui pluris ſit empturus. Sæpe etiam è medio hominum ſibi aſſidentium ſurgit, vt rẽ illis orſus à capite exponat, quã omnes iam audiuerint ac pernorint: &

ὁ δὲ ἄκαιρος, τοιοῦτός τις, οἷος ἀσχολουμένῳ προσελθὼν ἀνακοινοῦσθαι, καὶ πρὸς τὴν αὐτοῦ ἐρωμένην κωμάζειν πυρέττουσαν. καὶ δίκην ὠφληκότα ἐγγύης προσελθὼν, κελεῦσαι αὐτὸν ἀναδέξασθαι. καὶ μαρτυρήσων παρεῖναι, τοῦ πράγματος ἤδη κεκριμένου. καὶ κεκλημένος εἰς γάμους, τοῦ γυναικείου γένους κατηγορεῖν. καὶ ἐκ μακρᾶς ὁδοῦ ἥκοντας ἄρτι, παρακαλεῖν εἰς περίπατον. δεινὸς δὲ καὶ προσάγειν ὠνητὴν πλείω διδόντα ἤδη πεπρακότι. καὶ ἀκηκοότας καὶ μεμαθηκότας ἀνίστασθαι ἐξ ἀρχῆς διδάσκων. καὶ

προθυμ☉ δὲ ἐπιμεληθῆναι ἃ μὴ βούλεταί τις γενέσθαι, αἰσχύνεται ἢ ἀπείπασθαι. καὶ θύοντας καὶ ἀναλίσκοντας, ἥκων τὸ μὸν ἀπαιτήσων. καὶ μαστιγουμένου οἰκέτου παρεστὼς, διηγεῖσθαι ὅτι καὶ αὐτοῦ ποτὲ παῖς οὕτω πληγὰς λαβὼν ἀπήγξατο. καὶ παρὼν διαίτῃ, συγκρούειν, ἀμφοτέρων βουλομένων διαλύεσθαι. καὶ ὀρχησάμεν☉ ἅψασθαι ἑταίρου μηδέ πω μεθύοντ☉.

quę nollet quidẽ aliquis, ſed denegare tamen erubeſcit, ad illa curanda, promptus eſt. Ad eos qui ſacra faciunt, & epulas concelebrant, accedit, vt aliquam inde partem auferat. Quòd ſi præſente eo famulus cædatur; ſibi quoq; puerum aliquãdo fuiſſe narrabit, qui ſimiliter virgis cæſus ſe ſuſpẽderit. Idẽ captus arbiter, duos litigantes, quorum vterq; rem tranſigi optat, inter ſe cõmittet. Deniq; ſaltaturus, ſocium manu prehendit, qui nondum ſit vino madidus.

ΠΕΡΙ ΠΕΡΙΕΡΓΙΑΣ.

DE SEDVLITATE INEPTA.

Ἀμέλει περιεργία δόξειεν εἶναι προσποίησίς τις λόγων καὶ πράξεων.

Περιεργία, (quã liceat ſedulitatẽ ineptam dicere) eſt dictorũ factorúmq; ſimulatio cũ ſignificatione

ficatione beneuolentiæ. Mores eiuſmodi hominis ita ſunt. Facilè ſurgēs è medio, in ſe recipit, quibus prꝫſtandis par nō ſit: rem quæ omniū confeſſione iuſta eſt, pluribus verbis, in aliquo inhærēs, docere inſtituit, nullo modo poſſe argui. Puerū vini ampliùs miſcere cogit, quàm quantū omnes qui adſunt cōuiuæ, queāt ebibere. Cōtēdentes pugnanteſq; inuicem inſtigat. Solet etiam viā præire, quā ignoret ipſe: cuius quidem exitum mox inuenire nequeat: & ad ductorē exercitus accedēs, rogare, ecquando ſit aciem ad dimicandū inſtructurus: necnō quid in perendinum diem imperet: & ad patrem veniēs, En, inquit, mater in cubiculo iam dormit. Ac

μετ' εὐνοίας. ὁ δὲ περίεργος, τοιοῦτός τις, οἷος ἐπαγγέλλεσθαι ἀναστὰς ἃ μὴ δυνήσεται. καὶ ὁμολογουμένου τοῦ πράγματος δικαίου εἶναι, ἔν τινι στὰς ἐλεγχθῆναι. καὶ πλείω δὲ ἐπαναγκάσαι τὸν παῖδα κεράσαι ἢ ὅσα δύνανται οἱ παρόντες ἐκπιεῖν. καὶ διεγείρειν τοὺς μαχομένους, καὶ ἧς οὐ γινώσκει ἀτραποῦ ἡγήσασθαι, εἶτα μὴ δύνασθαι * εὑρεῖν οὗ πορεύεται. καὶ τὸν στρατηγὸν δὲ προσελθὼν ἐρωτῆσαι, πότε μέλλει παρατάττεσθαι, καὶ τί μετὰ τὴν αὔριον παραγγέλλει. καὶ προσελθὼν τῷ πατρὶ εἰπεῖν, ὅτι ἡ μήτηρ ἤδη καθεύδει ἐν τῷ δωματίῳ. καὶ

χ. ἄνευ· ... ῥεῖν πῆ

ἀπαγορεύοντος τοῦ ἰατροῦ, ὅπως μὴ δώσει οἶνον τῷ μαλακιζομένῳ, φήσας βούλεσθαι διάπειραν λαμβάνειν, εὐτρεπίσαι τὸν κακῶς ἔχοντα. καὶ γυναικὸς δὲ τελευτησάσης, ἐπιγράψαι ἐπὶ τὸ μνῆμα, τοῦτε ἀνδρὸς αὐτῆς καὶ τοῦ πατρὸς καὶ τῆς μητρὸς, καὶ αὐτῆς τῆς γυναικὸς τοὔνομα, καὶ ποδαπή ἐστι. καὶ προσεπιγράψαι ὅτι οὗτοι πάντες χρηστοὶ ἦσαν. καὶ ὀμνύναι μέλλων, εἰπεῖν πρὸς τοὺς περιεστηκότας, ὅτι καὶ πρότερον πολλάκις ὀμώμοκα.

quum vini vſum ægroto medicus interdixerit, ſolet hic illum quaſi periculi faciendi cauſa ad bibendum componere. Quòd ſi vxor obierit, monumento eius & mariti & patris & matris, nomina inſcribet, itemq́ cuias ipſa ſit: tum hoc elogium inſuper adiiciet, SINGVLARI OMNES ISTI PROBITATE ERANT. Idem ſi iuſiurandum adigatur, conuerſus ad circunſtantem turbam, Ego verò, inquit, iam antè ſæpius iuraui.

DE

DE STVPIDITATE.

STupiditatem quoq; definire poſſis, vt ſit animi tarditas, ſeu dicendum, ſeu faciendum ſit aliquid. Stupidus verò is eſt, qui ſedēs ad calculos, poſtquam rationes putauit, & ſummā ſubduxit, roget eū qui ſibi aſſidet, Sūma quanta eſt? Ac quū ei litem aliquis intēderit, vbi ad diem illū ventum eſt, quo diſceptari cauſa debet, eius oblitus, in agrum proficiſcitur. Sæpe etiam ſedens in theatro ad ſpectandū, diſcedentibus aliis ſomno obrutus ibi relinquitur: idem quum ſe cibis ingurgitarit, noctu ſurgens, vt ad ſellas eat, in vicini canem incidit, à quo mordetur. Idem quod ac-

ΠΕΡΙ ΑΝΑΙΣΘΗΣΙΑΣ.

ΕΣΤΙ δὲ καὶ ἡ ἀναισθησία, ὡς ὅρῳ εἰπεῖν, βραδυτὴς ψυχῆς ἐν λόγοις καὶ πράξεσιν. ὁ δὲ ἀναίσθητος, τοιοῦτός τις οἷος λογισάμενος ταῖς ψήφοις, καὶ κεφάλαιον ποιήσας, ἐρωτᾷν τὸν παρακαθήμενον, τί γίνεται; καὶ δίκην φεύγων, καὶ ταύτην εἰσιέναι μέλλων, ἐπιλαθόμενος εἰς ἀγρὸν πορεύεσθαι. καὶ θεωρῶν ἐν τῷ θεάτρῳ, μόνος καταλείπεσθαι καθεύδων. καὶ πολλὰ φαγὼν τῆς νυκτὸς, καὶ ἐπὶ θᾶκον ἀνιστάμενος, ὑπὸ κυνὸς τῆς τοῦ γείτονος δηχθῆναι. καὶ λαβὼν καὶ ἀποθεὶς αὐτὸς,

τοῦτο

τοῦτο ζητεῖν, καὶ μὴ δύνασθαι εὑρεῖν. καὶ ἀπαγγέλλοντός τινος αὐτῷ ὅτι τετελεύτηκέ τις αὐτοῦ τῶν φίλων, ἵνα παραγένηται, σκυθρωπάσας καὶ δακρύσας, εἰπεῖν, Ἀγαθῇ τύχῃ. δεινὸς δὲ καὶ, ἀπολαμβάνων ἀργύριον ὀφειλόμενον, μάρτυρας παραλαβεῖν. καὶ χειμῶνος ὄντος μάχεσθαι τῷ παιδὶ, ὅτι σικύους οὐκ ἠγόρασε· καὶ τὰ παιδία ἑαυτοῦ παλαίειν ἀναγκάζων, καὶ τροχάζειν, καὶ εἰς κόπους ἐμβάλλειν. καὶ ἐν ἀγρῷ αὐτοῖς φακῆν ἕψων, δὶς ἅλας εἰς τὴν χύτραν ἐμβάλλων, ἄβρωτον ποιῆσαι. καὶ ὕοντος τοῦ Διὸς, εἰπεῖν, Ἡδύγε τῶν ἄστρων νομίζει, ὅτι δὴ

ceperit ipſe ac recondiderit, id ipſum quærere ſolet, reperire autem non poteſt. Quumq; nunciatur illi obiiſſe aliquem ex familiaribus ipſius, vt veniat exequias, tum ille vultu ad mœſtitiam cõpoſito, lacrymas etiam fundens, Bene, inquit, eueniat. Debitas autem pecunias recipiens, teſtes ſibi adſciſcit: & vigente hyeme, cũ famulo quòd cucumeres non emerit, iurgatur. Puerulos quinetiam ſuos, vt lucta ſe exerceant, curſu contendant, vſque ad fatigationem cogere ſolet. In agro lentem ipſe coquens, ſale bis in ollam iniecto, vt mãdi nequeat, efficit. cúmque à Ioue pluit, Sanè quàm, inquit, ſiderũ aqua ſuauis mihi videtur. . . . . . .

Roga

. . . . . . Rogatus ab aliquo, Ecquot putet Sacra porta elatos mortuos: Quot vtinam, reſpondens ait, ego & tu haberemus.

καὶ οἱ ἄλλοι λέγουσι * πίστης. καὶ λέγοντός τι. πίσ- σης.
τινος, πόσους οἴει κατὰ τὰς ἱερὰς πύλας ἐξενηνέχθαι νεκρούς; πρὸς τοῦτον εἰπεῖν, ὅσοι ἐμοὶ καὶ σοὶ γένοιντο.

DE CONTVMACIA ſiue ferocitate.

ΠΕΡΙ ΑΥΘΑΔΕΙΑΣ.

Contumacia eſt verborum in congreſſionibus & vitæ quotidianæ vſu duritas. Homo contumax ita eſt comparatus, vt ſi quis ex ipſo ſciſcitetur, Vbi eſt ille? reſpondeat, Ne ſis mihi moleſtus. ſalutatus, ſalutare inuicem negligit. cumque aliquid vendit, indicare quidē merces ſuas, interrogatus Quanti? nō dignatur: verùm ipſe potiùs emptorē interrogat, Ecquid in-

Η ΔΕ αὐθάδειά ἐστιν ἀπήνεια ὁμιλίας ἐν λόγοις. ὁ δὲ αὐθάδης, τοιοῦτός τις οἷος ἐρωτηθεὶς, ὁ δεῖνα ποῦ ἐστιν, εἰπεῖν, Πράγματά μοι μὴ πάρεχε. καὶ προσαγορευθεὶς, μὴ ἀντιπροσειπεῖν. καὶ πωλῶν τι, μὴ λέγειν τοῖς ὠνουμένοις, πόσου ἂν ἀποδοῖτο, ἀλλ' ἐρωτᾶν τί εὑρίσκει. καὶ τοῖς τιμῶσι,

ρῶσι, καὶ πέμπουσιν εἰς τὰς ἑορτὰς, εἰπεῖν ὅτι οὐκ ἂν γεύοιτο διδόμενα. καὶ οὐκ ἔχων συγγνώμην οὔτε τῷ ἀπώσαντι αὐτὸν ἀκουσίως, οὔτε τῷ ὤσαντι, οὔτε τῷ ἐμβάντι. καὶ φίλῳ δὲ ἔρανον κελεύσαντι εἰσενεγκεῖν, εἰπὼν ὅτι οὐκ ἂν δοίη, ὕστερον ἥκειν φέρων, καὶ λέγειν ὅτι ἀπόλλυσι καὶ τοῦτο τὸ ἀργύριον. καὶ προσπταίσας ἐν τῇ ὁδῷ, δεινὸς καταράσασθαι τῷ λίθῳ. καὶ ἂν ὑπομεῖναι, οὐκ ἂν προσμεῖναι πολὺν χρόνον οὐδένα. καὶ οὔτε ᾆσαι, οὔτε ῥῆσιν εἰπεῖν, οὔτε ὀρχήσασθαι ἂν ἐθελῆσαι. δεινὸς δὲ καὶ τοῖς θεοῖς μὴ ἐπεύχεσθαι.

ueniat damnandum. Religioſſs quoque hominibus,& qui ad feſta ſolennia diis dona mittunt, dicere ſolet minimè gratis datum ipſis iri, *ſi quid diuino acceperint munere.* Si quis illũ vel inuitus, aut expulerit, aut pepulerit, aut pede preſſerit, nõ eſt exorabilis. Et cùm amico dixerit, collationẽ pecuniæ ab ipſo petenti, nihil ſe daturũ, poſtea ipſe vltro afferet, dicetq;, Velle ſe hãc quoq; pecuniã perdere. In via ſi ad lapidem offenderit, maledicet illi. Et vt aliquando ſubſiſtat alicuius expectandi cauſa: nunquam tamen diutius cuiquam præſtolabitur. Idem, vt cantet in cõuiuiis, aut vice ſua recitet, aut ſaltet, adduci non poteſt. Poſtremò diis ipſis vota facere non curat.

DE

DE SVPERSTITIONE.

SVperſtitionẽ ſanè definire poſſumus, meticuloſum erga numen affectũ. Superſtitioſus verò is eſt, qui elotis manibus, & aqua luſtrali aſperſus è tẽplo, foliũ lauri ore prehẽſum tenens, integrum diem ita ambulet. Si viam muſtela eo ingrediente tranſcurrerit, non antè progredietur quàm alius prior tranſierit, aut ipſe tres lapides trãs viã miſerit. Serpentes ſi viderit in ędibus, ſacellum eo loco exſtruet. Lapides vnctos qui ſunt in triuiis, ſolet oleo ex ampulla perfundere: nec priùs diſcedere quàm poſito genu eos fuerit veneratus. Quòd ſi

ΠΕΡΙ ΔΕΙΣΙΔΑΙΜΟΝΙΑΣ.

ΑΜΕΛΕΙ ἡ δεισιδαιμονία δόξειεν ἂν εἶναι δειλία πρὸς τὸ δαιμόνιον. ὁ δὲ δεισιδαίμων, τοιοῦτός τις οἷος ἀπονιψάμενος τὰς χεῖρας, καὶ περιῤῥανάμενος ἀπὸ ἱεροῦ, δάφνης εἰς τὸ στόμα λαβὼν, οὕτω τὴν ἡμέραν περιπατεῖν. καὶ τὴν ὁδὸν ἐὰν παραδράμῃ γαλῆ, μὴ πρότερον πορευθῆναι, ἕως διεξέλθῃ τις, ἢ λίθους τρεῖς ὑπὲρ τῆς ὁδοῦ διαλάβῃ. καὶ ἐὰν ἴδῃ ὄφιν ἐν τῇ οἰκίᾳ, ἱερὸν ἐνταῦθα ἱδρύσασθαι. καὶ τῶν λιπαρῶν λίθων τῶν ἐν ταῖς τριόδοις, παριὼν ἐκ τῆς ληκύθου ἔλαιον καταχεῖν. καὶ γόνατα πεσὼν καὶ προσκυνήσας, ἀπαλλάττεσθαι. καὶ ἐὰν

μῦς

μῦς θύλακον ἀλφίτων διαφάγῃ, πρὸς τὸν ἐξηγητὴν ἐλθὼν, ἐρωτᾶν τί χρὴ ποιεῖν. καὶ ἐὰν ἀποκρίνηται αὐτῷ ἐκδοῦναι τῷ σκυτοδέψῃ ἀπορράψαι, μὴ προσέχων τούτοις, ἀλλ' ἀποτραπεὶς ἐκδύσασθαι. καὶ πυκνὰ δὲ τὴν οἰκίαν καθαρεῖν. καὶ οὔτε ἐπιβλῆναι μνήματι, οὔτε ἐπὶ νεκρὸν ἐλθεῖν, οὔτε ἐπὶ λεχώ. καὶ ὅταν ἐνύπνιον ἴδῃ, πορεύεσθαι πρὸς τοὺς ὀνειροκρίτας, πρὸς τοὺς μάντεις, πρὸς τοὺς ὀρνιθοσκόπους, ἐρωτήσων τίνι θεῷ ἢ θεᾷ προσεύχεσθαι δεῖ. καὶ τελεσθησόμενος, πρὸς τοὺς Ὀρφεοτελεστὰς κατὰ μῆνα πορεύεσθαι μετὰ τῆς γυναικός. ἐὰν δὲ μὴ σχολάζῃ γυνή, μετὰ

mus fortè farinæ follẽ aroſerit, adit ad interpretẽ, & quid facto ſit opus eũ percontatur: qui ſi reſpõdeat, cerdoni nimirũ tradendum eſſe illum follem, vt ſarciatur: ſuperſtitioſus iſte neglecto arioli reſponſo, religioni rem habens, exinanitum ſaccum à ſe amolietur. Solet etiam domum crebrò purificare: ſepulchrũ nullũ inſiſtere: ad defunctorum iuſta nullus accedere: neq; item ad vllã vnquam puerperam. Inſomniũ porrò ſi viderit, pergere ille ad ſomniorum interpretes, ad diuinos, ad augures, ſciſcitaturus, cui deo, cui deæ vota ſint facienda. Et vt ſacris initietur, ad Orpheoteleſtas quot menſibus cum vxore: aut ſi vxori non vacet, cum nutrice

nutrice & filiolis ſuis, ſ... itat. Præterea in compitis antè quàm inde diſcedat, aqua in caput aſperſa ſe luſtrat. Piatricibus quinetiam aſcitis, iubet ſe ſquillæ aut catuli circũlatione purgari. Quòd ſi quem mente captum aut comitialem viderit, ſolet inhorreſcens in ſinum ſibi deſpuere.

τῆς τίτθης καὶ τῶν παιδίων. καὶ ἐπὶ ταῖς τριόδοις ἀπελθὼν κατὰ κεφαλῆς λούσασθαι. καὶ ἱερείας καλέσας, σκίλλῃ ἢ σκύλακι κελεῦσαι αὐτὸν περικαθᾶραι· μαινόμενόν τε ἰδὼν ἢ ἐπίληπτον, φρίξας εἰς κόλπον πτύσαι.

DE QVERELA, *ſiue* iniqua querulitate.

ΠΕΡΙ ΜΕΜψιμοιρίας.

Querela iniqua, eſt expoſtulatio nullo iure facta. Hominis autem queruli mores iſtiuſmodi ſunt, vt ſi ad eũ amicus portionẽ aliquam è cõuiuio miſerit, dicat ei qui afferat, Hoc illud eſt quòd ego ad cœnam non ſum vocatus: inuidiſti nimirum mihi iuſculum & villum tuum. & cùm illũ

ΕΣΤΙ δὲ ἡ μεμψιμοιρία, ἐπιτίμησις παρὰ τὸ προσῆκον δεδομένη. ὁ δὲ μεμψίμοιρος, τοιόσδέ τις οἷος, ἀποσείλαντος μερίδα τοῦ φίλου, εἰπεῖν πρὸς τὸν φέροντα, Ἐφθόνησάς μοι τοῦ ζωμοῦ, καὶ τοῦ οἰναρίου, οὐκ ἐπὶ δεῖπνον καλέσας· καὶ ὑπὸ τῆς

προθυμ☉ δὲ ἐπιμεληθῆναι ἃ μὴ βȣ́λεται τις γλυέσθαι, αἰχύνεται ἢ ἀπείπασθαι. καὶ θύοντας καὶ ἀναλίσκοντας, ἥκων τὸ μὸν ἀπαιτήσων. καὶ μαστιγουμένȣ οἰκέτου παρεςὼς, διηγεῖσϑαι ὅτι καὶ αὐτοῦ ποτὲ παῖς οὕτω πληγὰς λαβὼν ἀπήγξατο. καὶ παρὼν διαίτη, συγκρούειν, ἀμφοτέρων βουλομένων διαλύεσθαι. καὶ ὀρχησάμεν☉ ἅψασθαι ἑταίρου μηδέ πω μεθύοντ☉.

quę nollet quidē aliquis, ſed denegare tamen erubeſcit, ad illa curanda, promptus eſt. Ad eos qui ſacra faciunt, & epulas concelebrant, accedit, vt aliquam inde partem auferat. Quòd ſi præſente eo famulus cædatur; ſibi quoq; puerum aliquādo fuiſſe narrabit, qui ſimiliter virgis cæſus ſe ſuſpēderit. Idē captus arbiter, duos litigantes, quorum vterq; rem tranſigi optat, inter ſe cōmittet. Deniq; ſaltaturus, ſocium manu prehendit, qui nondum ſit vino madidus.

ΠΕΡΙ ΠΕΡΙΕΡΓΙΑΣ.

DE SEDVLITATE inepta.

Ἀμέλει περιεργία δόξειεν εἶναι προσποίησίς τις λόγων καὶ πράξεων.

Περιεργία, (quā liceat ſedulitatē ineptam dicere) eſt dictorū factorúmq; ſimulatio cū ſignificatione

ficatione beneuolentiæ. Mores eiuſmodi hominis ita ſunt. Facilè ſurgẽs è medio, in ſe recipit, quibus pręſtandis par nõ ſit: rem quæ omniũ confeſſione iuſta eſt, pluribus verbis, in aliquo inhęrẽs, docere inſtituit, nullo modo poſſe argui. Puerũ vini ampliùs miſcere cogit, quàm quantũ omnes qui adſunt cõuiuæ, queãt ebibere. Cõtẽdentes pugnanteſq; inuicem inſtigat. Solet etiam viã præire, quã ignoret ipſe: cuius quidem exitum mox inuenire nequeat: & ad ductorẽ exercitus accedẽs, rogare, ecquando ſit aciem ad dimicandũ inſtructurus: necnõ quid in perendinum diem imperet: & ad patrem veniẽs, En, inquit, mater in cubiculo iam dormit. Ac

μετ' εὐνοίας. ὁ δὲ περίεργος, τοιοῦτός τις, οἷος ἐπαγγέλλεσθαι ἀναστὰς ἃ μὴ δυνήσεται. καὶ ὁμολογουμένου τοῦ πράγματος δικαίου εἶναι, ἔν τινι στὰς ἐλεγχθῆναι. καὶ πλείω δὲ ἐπαναγκάσαι τὸν παῖδα κεράσαι ἢ ὅσα δύνανται οἱ παρόντες ἐκπιεῖν: καὶ διείργειν τοὺς μαχομένους, καὶ ἧς οὐ γινώσκει ἀτραποῦ ἡγήσασθαι, εἶτα μὴ δύνασθαι * εὑρεῖν οὗ πορεύεται. καὶ τὸν στρατηγὸν δὲ προσελθὼν ἐρωτῆσαι, πότε μέλλει παρατάττεσθαι, καὶ τί μετὰ τὴν αὔριον παραγγέλλει. καὶ προσελθὼν τῷ πατρὶ εἰπεῖν, ὅτι ἡ μήτηρ ἤδη καθεύδει ἐν τῷ δωματίῳ. καὶ

* γρ. ἀνευρεῖν τοῦ

ἀπαγορεύοντος τοῦ ἰατροῦ, ὅπως μὴ δώσει οἶνον τῷ μαλακιζομένῳ, φήσας βούλεσθαι διάπειραν λαμβάνειν, εὐτρεπίσαι τὸν κακῶς ἔχοντα. καὶ γυναικὸς δὲ τελευτησάσης, ἐπιγράψαι ἐπὶ τὸ μνῆμα, τοῦτε ἀνδρὸς αὐτοῦ καὶ τοῦ πατρὸς καὶ τῆς μητρὸς, καὶ αὐτῆς τῆς γυναικὸς τοὔνομα, καὶ ποδαπή ἐστι. καὶ προσεπιγράψαι ὅτι οὗτοι πάντες χρηστοὶ ἦσαν. καὶ ὀμνύναι μέλλων, εἰπεῖν πρὸς τοὺς περιεστηκότας, ὅτι καὶ πρότερον πολλάκις ὀμώμοκα.

quum vini vſum ægroto medicus interdixerit, ſolet hic illum quaſi periculi faciendi cauſa ad bibendum componere. Quòd ſi vxor obierit, monumento eius & mariti & patris & matris, nomina inſcribet; itemq́ cuias ipſa ſit : tum hoc elogium inſuper adiiciet, SINGVLARI OMNES ISTI PROBITATE ERANT. Idem ſi iuſiurandum adigatur, conuerſus ad circunſtantem turbam, Ego verò, inquit, iam antè ſæpius iuraui.

DE STVPIDITATE.

STupiditatem quoq; definire poſſis, vt ſit animi tarditas, ſeu dicendum, ſeu faciendum ſit aliquid. Stupidus verò is eſt, qui ſedēs ad calculos, poſtquam rationes putauit, & ſummā ſubduxit, roget eū qui ſibi aſſidet, Sūma quanta eſt? Ac quū ei litem aliquis intēderit, vbi ad diem illū ventum eſt, quo diſceptari cauſa debet, eius oblitus, in agrum proficiſcitur. Sæpe etiam ſedens in theatro ad ſpectandū, diſcedentibus aliis ſomno obrutus ibi relinquitur: idem quum ſe cibis ingurgitarit, noctu ſurgens, vt ad ſellas eat, in vicini canem incidit, à quo mordetur. Idem quod ac-

ΠΕΡΙ ΑΝΑΙΣΘΗΣΙΑΣ.

ΕΣΤΙ δὲ καὶ ἡ ἀναισθησία, ὡς ὅρῳ εἰπεῖν, βραδυτὴς ψυχῆς ἐν λόγοις καὶ πράξεσιν. ὁ δὲ ἀναίσθητος, τοιοῦτός τις οἷος λογισάμενος ταῖς ψήφοις, καὶ κεφάλαιον ποιήσας, ἐρωτᾶν τὸν παρακαθήμενον, τί γίνεται; καὶ δίκην φεύγων, καὶ ταύτην εἰσιέναι μέλλων, ἐπιλαθόμενος εἰς ἀγρὸν πορεύεσθαι. καὶ θεωρῶν ἐν τῷ θεάτρῳ, μόνος καταλείπεσθαι καθεύδων. καὶ πολλὰ φαγὼν τῆς νυκτὸς, καὶ ἐπὶ θᾶκον ἀνιστάμενος, ὑπὸ κυνὸς τῆς τοῦ γείτονος δηχθῆναι. καὶ λαβὼν καὶ ἀποθεὶς αὐτὸς,

τοῦτ

τοῦτο ζητεῖν, καὶ μὴ δύνασθαι εὑρεῖν. καὶ ἀπαγγέλλοντός τινος αὐτῷ ὅτι τετελεύτηκέ τις αὐτοῦ τῶν φίλων, ἵνα παραγένηται, σκυθρωπάσας καὶ δακρύσας, εἰπεῖν, Ἀγαθῇ τύχῃ. δεινὸς δὲ καὶ ἀπολαμβάνων ἀργύριον ὀφειλόμενον, μάρτυρας παραλαβεῖν. καὶ χειμῶνος ὄντος μάχεσθαι τῷ παιδὶ, ὅτι σικύους οὐκ ἠγόρασε· καὶ τὰ παιδία ἑαυτοῦ παλαίειν ἀναγκάζων, καὶ τροχάζειν, καὶ εἰς κόπους ἐμβάλλειν. καὶ ἐν ἀγρῷ αὐτοῖς φακῆν ἕψων, δὶς ἅλας εἰς τὴν χύτραν ἐμβάλλων, ἄβρωτον ποιῆσαι. καὶ ὕοντος τοῦ Διὸς, εἰπεῖν, Ἡδύγε τῶν ἄστρων νομίζει, ὅτι δὴ

ceperit ipſe ac recondiderit, id ipſum quærere ſolet, reperire autem non poteſt. Quumq; nunciatur illi obiiſſe aliquem ex familiaribus ipſius, vt veniat exequias, tum ille vultu ad mœſtitiam cõpoſito, lacrymas etiam fundens, Bene, inquit, eueniat. Debitas autem pecunias recipiens, teſtes ſibi adſciſcit: & vigente hyeme, cũ famulo quòd cucumeres non emerit, iurgatur. Puerulos quinetiam ſuos, vt lucta ſe exerceant, curſu contendant, vſque ad fatigationem cogere ſolet. In agro lentem ipſe coquens, ſale bis in ollam iniecto, vt mãdi nequeat, efficit. cúmque à Ioue pluit, Sanè quàm, inquit, ſiderũ aqua ſuauis mihi videtur. . . . . . .

Roga

. . . . . . Rogatus ab aliquo, Ecquot putet Sacra porta elatos mortuos: Quot vtinam, reſpondens ait, ego & tu haberemus.

καὶ οἱ ἄλλοι λέγουσι * πίστης. καὶ λέγοντός γ. πίσ- τινος, πόσους οἴει κατὰ στῆς: τὰς ἱερὰς πύλας ἐξενηνέχθαι νεκρούς; πρὸς τοῦτον εἰπεῖν, ὅσοι ἐμοὶ καὶ σοὶ γένοιντο.

DE CONTVMACIA ſiue ferocitate.

ΠΕΡΙ ΑΥΘΑΔΕΙΑΣ.

Contumacia eſt verborum in congreſſionibus & vitæ quotidianæ vſu duritas. Homo contumax ita eſt comparatus, vt ſi quis ex ipſo ſciſcitetur, Vbi eſt ille? reſpondeat, Ne ſis mihi moleſtus. ſalutatus, ſalutare inuicem negligit. cumque aliquid vendit, indicare quidẽ merces ſuas, interrogatus Quanti? nõ dignatur: verùm ipſe potiùs emptorẽ interrogat, Ecquid in-

Η ΔΕ αὐθάδεια, ἐστὶν ἀπήντεια ὁμιλίας ἐν λόγοις. ὁ δὲ αὐθάδης, τοιοῦτός τις οἷος ἐρωτηθεὶς, ὁ δεῖνα ποῦ ἐστιν, εἰπεῖν, Πράγματά μοι μὴ πάρεχε. καὶ προσαγορευθεὶς, μὴ ἀντιπροσειπεῖν. καὶ πωλῶν τι, μὴ λέγειν τοῖς ὠνουμένοις, πόσου ἂν ἀποδοῖτο, ἀλλ' ἐρωτᾶν τί εὑρίσκει. καὶ τοῖς τιμῶσι,

μῶσι, καὶ πέμπουσιν εἰς τὰς ἑορτὰς, εἰπεῖν ὅτι οὐκ ἂν γένοιτο διδόμενα. καὶ οὐκ ἔχων συγγνώμην οὔτε τῷ ἀπώσαντι αὐτὸν ἀκουσίως, οὔτε τῷ ὤσαντι, οὔτε τῷ ἐμβάντι. καὶ φίλῳ δὲ ἔρανον κελεύσαντι εἰσενεγκεῖν, εἰπὼν ὅτι οὐκ ἂν δοίη, ὕστερον ἥκειν φέρων, καὶ λέγειν ὅτι ἀπόλλυσι καὶ τοῦτο τὸ ἀργύριον. καὶ προσπταίσας ἐν τῇ ὁδῷ, δεινὸς καταράσασθαι τῷ λίθῳ. καὶ ἂν ὑπομεῖναι, οὐκ ἂν προσμεῖναι πολὺν χρόνον οὐδένα. καὶ οὔτε ᾆσαι, οὔτε ῥῆσιν εἰπεῖν, οὔτε ὀρχήσασθαι ἂν ἐθελῆσαι. δεινὸς δὲ καὶ τοῖς θεοῖς μὴ ἐπεύχεσθαι.

ueniat damnandum. Religioſis quoque hominibus,& qui ad feſta ſolennia diis dona mittunt,dicere ſolet minimè gratis datum ipſis iri, *ſi quid diuino acceperint munere.* Si quis illū vel inuitus, aut expulerit, aut pepulerit, aut pede preſſerit, nō eſt exorabilis. Et cùm amico dixerit, collationē pecuniæ ab ipſo petenti, nihil ſe daturū, poſtea ipſe vltro afferet,dicetq; , Velle ſe hāc quoq; pecuniā perdere. In via ſi ad lapidem offenderit,maledicet illi. Et vt aliquando ſubſiſtat alicuius expectandi cauſa: nunquam tamen diutius cuiquam præſtolabitur.Idem,vt cantet in cōuiuiis, aut vice ſua recitet, aut ſaltet,adduci non poteſt.Poſtremò diis ipſis vota facere non curat.

DE SVPERSTITIONE.

Superſtitionē ſanè definire poſſumus, meticuloſum erga numen affectū. Superſtitioſus verò is eſt, qui elotis manibus, & aqua luſtrali aſperſus è tēplo, foliū lauri ore prehēſum tenens, integrum diem ita ambulet. Si viam muſtela eo ingrediente tranſcurrerit, non antè progredietur quàm alius prior tranſierit, aut ipſe tres lapides trās viā miſerit. Serpentes ſi viderit in ędibus, ſacellum eo loco exſtruet. Lapides vnctos qui ſunt in triuiis, ſolet oleo ex ampulla perfundere: nec priùs diſcedere quàm poſito genu eos fuerit veneratus. Quòd ſi

ΠΕΡΙ ΔΕΙΣΙΔΑΙΜΟΝΙΑΣ.

Ἀμέλει ἡ δεισιδαιμονία δόξειεν εἶναι δειλία πρὸς τὸ δαιμόνιον. ὁ δὲ δεισιδαίμων, τοιοῦτός τις οἷος ἀπονιψάμενος τὰς χεῖρας, καὶ περιῤῥανάμενος ἀπὸ ἱεροῦ, δάφνης εἰς τὸ στόμα λαβὼν, οὕτω τὴν ἡμέραν περιπατεῖν· καὶ τὴν ὁδὸν ἐὰν παραδράμῃ γαλῆ, μὴ πρότερον πορευθῆναι, ἕως διεξέλθῃ τις, ἢ λίθους τρεῖς ὑπὲρ τῆς ὁδοῦ διαβάλῃ. καὶ ἐὰν ἴδῃ ὄφιν ἐν τῇ οἰκίᾳ, ἱερὸν ἐνταῦθα ἱδρύσασθαι. καὶ τῶν λιπαρῶν λίθων τῶν ἐν ταῖς τριόδοις, παριὼν ἐκ τῆς ληκύθου ἔλαιον καταχεῖν. καὶ γόνατα πεσὼν καὶ προσκυνήσας, ἀπαλλάττεσθαι. καὶ ἐὰν

μῦς

nutrice & filiolis ſuis, itat. Præterea in compitis antè quàm inde diſcedat, aqua in caput aſperſa ſe luſtrat. Piatricibus quinetiam aſcitis, iubet ſe ſquillæ aut catuli circũlatione purgari. Quòd ſi quem mente captum aut comitialem viderit, ſolet inhorreſcens in ſinum ſibi deſpuere.

τῆς πίτθης καὶ τῶν παιδίων. καὶ ἐπὶ ταῖς τριόδοις ἀπελθὼν κατὰ κεφαλῆς λούσασθαι. καὶ ἱερείας καλέσας, σκίλλῃ ἢ σκύλακι κελεῦσαι αὐτὸν περικαθᾶραι· μαινόμενόν τε ἰδὼν ἢ ἐπίληπτον, φρίξας εἰς κόλπον πτύσαι.

DE QVERELA, *ſiue* iniqua querulitate.

QVerela iniqua, eſt expoſtulatio nullo iure facta. Hominis autem queruli mores iſtiuſmodi ſunt, vt ſi ad eũ amicus portionẽ aliquam è cõuiuio miſerit, dicat ei qui afferat, Hoc illud eſt quòd ego ad cœnam non ſum vocatus: inuidiſti nimirum mihi iuſculum & villum tuum. & cùm illũ

ΠΕΡΙ ΜΕΜΨΙΜΟΙΡΙΑΣ.

ΕΣΤΙ δὲ ἡ μεμψιμοιρία, ἐπιτίμησις παρὰ τὸ προσῆκον δεδομένη. ὁ δὲ μεμψίμοιρος, τοιόσδέ τις οἷος, ἀποστείλαντος μερίδα τοῦ φίλου, εἰπεῖν πρὸς τὸν φέροντα, Ἐφθόνησάς μοι τοῦ ζωμοῦ, καὶ τοῦ οἰναρίου, οὐκ ἐπὶ δεῖπνον καλέσας· καὶ ὑπὸ τῆς

ἑταίρας καταφιλούμενος, εἰπεῖν, Θαυμάζω εἰ σὺ καὶ ἀπὸ ψυχῆς με φιλεῖς. καὶ τῷ Διῒ ἀγανακτεῖν οὐ διότι ὕει, ἀλλὰ διότι ὕστερον. καὶ εὑρών τι καὶ ἐν τῇ ὁδῷ βαλάντιον, εἰπεῖν, Ἀλλ' οὐ θησαυρὸν εὕρηκα οὐδέποτε. καὶ πριάμενος ἀνδράποδον ἄξιον, καὶ πολλὰ δεηθεὶς τοῦ πωλοῦντος, Θαυμάζω, εἰπεῖν, ὅ τι ὑγιὲς οὕτω ἄξιον ἐώνημαι. καὶ πρὸς τὸν εὐαγγελιζόμενον ὅτι υἱός σοι γέγονεν, εἰπεῖν, Ὅτι ἂν προσθῇς, καὶ τῆς οὐσίας τὸ ἥμισυ ἄπεστιν, ἀληθῆ ἐρεῖς. καὶ νίκην νικήσας καὶ λαβὼν πάσας τὰς ψήφους, * ἐγκαλεῖν τῷ γράψαντι τὸν λόγον, ὡς πολλὰ παραλε-

γρ. ἐγκαλεῖ

amica etiã & etiam ſuauiatur, Miror, inquit, ſi tu ex animo, iſta mihi des baſia. Ioui ſuccenſet, non modò ſi non pluat: ſed etiam ſi ſeriùs. cúmq; in via crumenam inuenit, Ego verò, ait, theſaurum nullus vnquam reperi. Similiter quũ paruo mancipium emerit, vt pote exorato multis precibus venditore, Mirum ſanè, inquit, ſi tantulo quicquã emerim quod ſit alicuius pretij. Iam ſi quis lætum illum nuntium ipſi afferat, Filiolo, inquiens, auctus es: Adiice, ait ille, Et dimidia bonorũ pars tibi periit, tum quod res eſt dixeris. Idem poſtquam in iudicio omnium calculis vicit, nihilominus tamen de eo cõqueritur, qui orationẽ ſcripſit quã pro ſe habuit, vt qui multa ipſius

ta ipſius iuſta omiſerit. Iā ſi ad ſubleuandam ipſius egeſtatē amici pecunias cōtulerint:& dicat deinde aliquis, Nunc eſto hilaris:Quo pacto eſſe poſſum?inquiet: cùm & ſingulis ſua ſit pecunia reddenda : & hoc amplius gratiæ cuique tanquam pro accepto beneficio habendæ?

λοιπόπι τῶν δικαίων. καὶ ἐράνου εἰσενεχθέντος παρὰ τῶν φίλων, καὶ φήσαντός τινος, Ἱλαρός ἐστι· καὶ πῶς, εἰπεῖν, ὅτε δεῖ τὸ ἀργύριον ἀποδοῦναι ἑκάστῳ, καὶ χωρὶς τούτων, χάριν ὀφείλειν ὡς εὐηργετημένοις;

DE DIFFIdentia.

ΠΕΡΙ ΑΠΙΣΤΙΑΣ.

Diffidentia eſt per quam omnes fraudis ſuſpectos habemus. Diffidens autem is eſt, qui ſi ad emenda obſonia puerum miſerit, aliū mox mittat,qui percōtetur quāti emerit. Si ferat ipſe pecunias, ſolet eas ſingulis ſtadiis numerare.

ΕΣΤΙΝ ἀμέλει ἀπιστίας, ὑπόληψίς τις ἀδικίας κατὰ πάντων. ὁ δὲ ἄπιστος, τοιοῦτός τις οἷος, ἀποστείλας τὸν παῖδα ὀψωνήσοντα, ἕτερον παῖδα πέμπειν πευσόμενον πόσου ἐπρίατο, καὶ φέρων αὐτὸς τὸ ἀργύριον, καὶ κατὰ στάδιον ἀριθμεῖν πόσον ἐστί.

καὶ τὴν γυναῖκα τὴν αὐτοῦ ἐρωτᾶν κατακείμενος, εἰ κέκλεικε τὴν κιβωτὸν, καὶ εἰ σεσήμανται τὸ κοιλιοῦχον, καὶ εἰ ὁ μοχλὸς εἰς τὴν θύραν τὴν αὐλείαν ἐμβέβληται. καὶ ἐὰν ἐκείνη φῆ, μηδὲν ἧττον αὐτὸς ἀναστὰς γυμνὸς ἐκ τῶν στρωμάτων, καὶ ἀνυπόδητος, τὸν λύχνον ἅψας, ταῦτα πάντα περιδραμὼν ἐπισκέψασθαι. καὶ οὕτω μόλις ὕπνου τυγχάνειν. καὶ τοὺς ὀφείλοντας αὐτῷ ἀργύριον, μετὰ μαρτύρων ἀπαιτεῖν τοὺς τόκους, ὅπως μὴ δύναιντο ἔξαρνοι γενέσθαι. καὶ τὸ ἱμάτιον δὲ ἐκδοῦναι δεινὸς, οὐχ ὡς βέλτιστα ἐργάσεται, ἀλλ' ὅταν ᾖ ἄξιος ἐγγυητὴς τοῦ κναφέως. καὶ ὅταν ἥκῃ τις αἰτησόμενος ἐκπώματα, μάλιστα μὲν μὴ δοῦναι.

Cubans in lecto, vxorem interrogat an capſam benè clauſerit: an probè ſit arca obſignata: an veſtibuli foribus peſſulus ſit obditus: ac licèt affirmet illa, nihilo tamen ſecius, nudus ac diſcalceatus è lecto ſurgens, accenſa lucerna, obire ſingula & inſpicere pergit, ac vix ita tādem ſomno ſe dedere. Ad debitores ſuos fœnus ſortis exacturus, cum teſtibus accedit: ne inficias videlicet ire poſſint. Veſtem poliendam dealbādámque, non ei dare ſolet qui fullo ſit optimus: ſed ei qui fideiuſſorē det idoneum. Quòd ſi quis pocula ab ipſo commodatò roget, ſolet ille maximè quidem, non

dare: *aut ſi quando det, continuò repetere.* Puerũ à pedibus iubet non à tergo ſequi, ſed ante ſe ambulare: ne poſſit ille inter eũdum fugã capeſſere, hac ratione cauens. Poſtremò iis qui cùm aliquid ab ipſo ſumſerint, dicunt illi, Refer in rationes: Imo, ait, depone: non enim vacat mittere flagitatum.

DE FOEDItate.

FOEditas eſt corporis incuria & illuuies hominibus moleſta. Homo fœdus is eſt, qui lepra & vitiligine laborans, vnguéſque habens prælongos, inter homines verſetur: ac dicat gentileis ſibi eſſe hos morbos: nã

δοῦναι· καὶ τὸν παῖδα δὲ ἀκολουθοῦντα κελεύειν αὐτοῦ ὄπισθεν μὴ βαδίζειν, ἀλλ' ἔμπροσθεν, ἵνα φυλάττηται αὐτὸ μὴ ἐν τῇ ὁδῷ ἀποδράσῃ. καὶ τοῖς εἰληφόσι τι παρ' αὐτοῦ καὶ λέγουσι, πόσου, καταθοῦ. οὐ γὰρ σχολάζω πέμπειν.

ΠΕΡΙ ΔΥΣχερείας.

ΕΣΤΙ δὲ ἡ δυσχέρεια, ἀθεραπευσία σώματος, λύπης παρασκευαστική. ὁ δὲ δυσχερὴς, τοιοῦτός τις οἷος λέπραν ἔχων καὶ ἀλφὸν, καὶ τοὺς ὄνυχας μεγάλους, περιπατεῖν. καὶ φῆσαι ταῦτα εἶναι αὐτῷ συγγενῆ ἀρρωστήματα, καὶ

τὸν πατέρα ἔχειν καὶ τὸν πάππον. ἀμέλει δὲ δεινὸς καὶ ἕλκη ἔχειν ἐν τοῖς ἀντικνημίοις, καὶ προσπταίσματα ἐν τοῖς δακτύλοις, καὶ ταῦτα μὴ θεραπεῦσαι, ἀλλ' ἐᾶσαι θηριωθῆναι. καὶ τὰς μασχάλας θηριώδεις καὶ δασείας ἔχειν ἄχρις ἐπὶ πολὺ τῶν πλευρῶν. καὶ τοὺς ὀδόντας μέλανας καὶ ἐσθιομένους· ὥστε δυσέντευκτος εἶναι καὶ ἀηδής. καὶ τὰ τοιαῦτα· ἐσθίων ἀπομύττεσθαι· θύων ἀρξάμενος, προσλαλεῖν, καὶ ἀπορρίπτειν ἀπὸ τοῦ στόματος ἅμα πιεῖν, προσερυγγάνειν· ἐλαίῳ σαπρῷ ἐν βαλανείῳ χρῆσθαι· ἱμάτιον κηλίδων μεστὸν ἀναβαλόμενος, εἰς ἀγορὰν ἐξελθεῖν. καὶ εἰς ὀρνιθο-

& patrem & auum fuiſſe eis obnoxios. Solet etiam vlcera in tibiis, & in digitis tubercula habens, nullam iis medicinam facere: ſed ſinere donec incurabilia reddantur. Axillas ferarum more hirſutas, pilis magnam laterum partem occupantibus, habet. Dentes verò nigros atq; exeſos, vt moleſtus ſit & inſuauis cum eo congreſſus. Eidem hæc quoq; conueniunt: nares inter comedẽdum mungere: & quum edere inceperit, colloqui: & ex ore quædã emittere: inter bibendum eructare: oleo in balneis vti rancido: idémq; in forum veſte amictus quæ ſit maculis inquinata, prodibit: quúmque ad aruſpicem

cem mater exierit, lingua interea non fauere, neq; à malis verbis ſe abſtinere moris habet. Sæpe etiã dum vota libationéſque fiunt, pateram ſibi è manibus elabi ſinit, & ſimul riſum tollit, quaſi aliquid fecerit portentoſũ. Tibicines ſi audiat, vnus inter omnes manibus plaudere, atq; eorum etiam modulos inepta imitatione effingere: dein tibicinam, quòd citò finem non fecerit, increpare: & dum vltra menſam vult exſpuere, eum qui pocula in conuiuio miniſtrat, conſpuit.

σκόπου τῆς μητρὸς ἐξελθούσης, βλασφημῆσαι. καὶ εὐχομένων καὶ σπενδόντων ἐμβαλεῖν τὸ ποτήριον, καὶ γελάσαι ὡς τερατῶδές τι πεποιηκώς. καὶ αὐλούμενος δὲ κροτῆσαι ταῖς χερσὶ μόνος τῶν ἄλλων, καὶ συντερετίζειν· καὶ ἐπιτιμᾶν τῇ αὐλητρίδι μὴ ταχὺ παυσαμένῃ. καὶ ἀποπτύσαι δὲ βουλόμενος ὑπὲρ τῆς τραπέζης, προσπτύσαι τῷ οἰνοχόῳ.

DE INSVAVITATE, *ſiue* tædio.

TÆdium, ſi definire velis, eſt moleſtus abſque damno congreſſus. Homo tædioſus eſt

ΠΕΡΙ ΑΗΔΙΑΣ.

ΕΣΤΙ δὲ ἀηδία, ὡς ὅρῳ περιλαβεῖν, ἔντευξις λύπης ποιητικὴ ἄνευ βλάβης. ὁ δὲ ἀηδής,

τοιοῦτός τις οἷος ἐγείρειν ἄρτι καθεύδοντα εἰσελθὼν, ἵνα αὐτῷ λαλῇ. καὶ ἀνάγεσθαι δὴ μέλλοντας κωλύειν· καὶ προσελθὼν, δεῖσθαι ἐπισχεῖν, ἕως ἂν περιπατήσῃ. καὶ τὸ παιδίον τῆς τίτθης ἀφελόμενος μασώμενον, σιτίζειν αὐτὸς, καὶ ὑποκορίζεσθαι ποππύζων. καὶ ἐσθίων δὲ ἅμα διηγεῖσθαι ὡς ἐλλέβορον πιὼν, ἄνω καὶ κάτω καθαρθείη. καὶ ζωμοῦ τοῦ παρακειμένου ἐν τοῖς ὑποχωρήμασιν αὐτῷ μελαντέρα ἡ χολή. καὶ ἐρωτῆσαι δὲ δεινὸς ἐναντίον τῶν οἰκείων, Ποία ἡμέρα με ἔτικτες; καὶ ὅτι ψυχρὸν ὕδωρ ἐστὶ παρ' αὐτῷ λακκαῖον. καὶ ὡς κῆπος λάχα-

qui vix incipientem dormire, excitet, ingreſſus vt cum eo colloquatur: & qui ad eum accedens qui inibi eſt, vt nauim ſoluat, moram ei afferat, & exſpectare iubeat, donec aliquot ſecum ſpatia cōfecerit. Infantem etiam puerum nutrici ſuæ adimens, ipſe manſum ei cibum in os inſeret, & blādulè compellans, poppyſmis permulcebit. Inter edendum narrat ſe helleboro accepto, quæ in viſceribus hęrerent, eieciſſe deieciſſeque: tum addit, in effuſis bilem fuiſſe iure appoſito magis atram. A matre præſentibus amicis & familiarib. quęrere amat, Ecqua me dic, mater, peperiſti? Aquam ait ſibi eſſe in ciſterna frigidam: olera in horto

multa

multa & tenera: domum ſuam hoſpitibus ita patere, quaſi eſſet publicũ diuerſorium: & quum peregrinos hoſpitio excipit, paraſitũ ſuum producit, vt videãt illi qualis ſit: atque in conuiuio ad ipſum cõuerſus, Heus tu, paraſite, inquit, vt iis qui hîc adſunt, ſis oblectamento.

να πολλὰ ἔχων καὶ ἁπαλά, καὶ ὅτι ἡ οἰκία αὐτοῦ, πανδοχεῖόν ἐστι. καὶ ξενίζων δὲ δεῖξαι τὸν παράσιτον αὐτοῦ ποῖός τις. καὶ παρακαλῶν δὲ ἐπὶ τοῦ ποτηρίου ὅτι τέρψον σὺ τοὺς παρόντας.

DE SORDIDA & friuola laudis cupidine.

ΠΕΡΙ ΜΙΚΡΟφιλοτιμίας.

Μικροφιλοτιμία, quã poſſis Latinè dicere ineptã ac circa res paruas verſantẽ ambitionem; ea eſt honorũ ac glorię cupido illiberalis. Homo verò ineptè ambitioſus is eſt, qui ad cœnã vocatus, cõuiuatori ipſi ſtudeat aſſidere: qui filium Delphos abducat, vbi comam ponat: qui operam det vt

Η δὲ μικροφιλοτιμία δόξειεν εἶναι ὄρεξις τιμῆς ἀνελεύθερος. ὁ δὲ μικροφιλότιμος, τοιοῦτός τις, οἷος σπουδάσαι ἐπὶ δεῖπνον κληθεὶς, παρ' αὐτὸν τὸν καλέσαντα κατακείμενος δειπνῆσαι. καὶ τὸν υἱὸν ἀποκεῖραι ἀπαγαγὼν εἰς Δελφούς. καὶ ἐπιμεληθῆναι

δὲ ὅπως αὐτῷ ὁ ἀκόλουθος Αἰθίοψ ἔσται. καὶ ἀποδοὺς μνᾶν ἀργυρίου, καινὸν ποιῆσαι ἀποδοῦναι. καὶ βοῦν θύσας, τὸ προμετωπίδιον ἀπαντικρὺ τῆς εἰσόδου προσπατταλεῦσαι, στέμμασι μεγάλοις περιδήσας, ὅπως οἱ εἰσιόντες ἴδωσιν ὅτι βοῦν ἔθυσε· καὶ πομπεύσας δὲ μετὰ τῶν ἱππέων, τὰ μὲν ἄλλα πάντα ἀποδοῦναι τῷ παιδὶ ἀπενεγκεῖν οἴκαδε, ἀναβαλόμενος δὲ θοιμάτιον εἰς τὴν ἀγορὰν περιπατεῖν. καὶ κυνιδίου δὲ τελευτήσαντος, αὐτῷ μνῆμα ποιῆσαι. καὶ στηλίδιον ποιήσας, ἐπιγράψαι, ΚΛΑΔΟΣ ΜΕΛΙΤΑΙΟΣ. καὶ ἀναθεὶς δακτύλιον χαλκοῦν ἐν τῷ Ἀ-

pediſſequum habeat genere Æthiopem: qui etiam, ſi minam argenti velit ſoluere, laboret vt reddat in aſpero. Et ſi bouem ſacrificarit, ſolet anteriorem capitis eius partem magnis redimitam ſertis pro foribus in ipſo introitu figere: vt intelligant quicunque ingredientur, eſſe ab ipſo bouem mactatum. Atque vbi pompam cum aliis equitibus duxit, reliquis omnibus puero traditis, qui ea domum referat, ipſe trabeatus in forum pergit, & ibi deambulat. quúmque illi paruulus aliquis canis fuerit mortuus, monumentum ei faciet, aſcriptis etiam in columella his verbis, SVRCVLVS MELITENSIS. Iam cùm æreum annulum Æſculapio

lapio conſecrarit, appenſis ſubinde nouis coronis totum atteret: atq; adeo ipſe quotidie vnguentis oblinitur. Sanè etiam, quæ pertinent ad curam magiſtratus, quos prytaneos vocant, ipſe diligẽter curare ſolet: quò poſſit, vbi litatum fuerit, rẽ populo renuntiare. Itaq; candidatus & coronatus in concionem prodit, & infit, Nos prytanei, ô Athenienſes, Matri Deûm ſacra rite fecimus, & litauimus: vos igitur omnia fauſta exſpectate. His ita renuntiatis, domum reuertitur: deinde vxori narrat ſibi proſperè ſupra modum res ſuccedere.

σκληπιῷ, τοῦτον ἐκτρίβειν στεφανοῦντα· ἀλείφεσθαι ὁσημέραι. ἀμέλει δὲ καὶ συνδιοικήσασθαι παρὰ τῶν πρυτάνεων ὅπως ἀπαγγείλῃ τῷ δήμῳ τὰ ἱερά. καὶ παρεσκευασμένος λαμπρὸν ἱμάτιον, καὶ ἐστεφανωμένος, παρελθὼν εἰπεῖν, Ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἐθύομεν οἱ πρυτάνεις τὰ ἱερὰ τῇ μητρὶ τῶν θεῶν ἄξια καὶ καλά, καὶ ὑμεῖς ἐνδέχεσθε τὰ ἀγαθά. καὶ ταῦτα ἀπαγγείλας, ἀπιὼν διηγήσασθαι οἴκαδε τῇ ἑαυτοῦ γυναικί, ὡς καθ' ὑπερβολὴν εὐημερεῖ.

ΠΕΡΙ ΑΝΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ.

ΗΔΕ ἀνελευθερία, ἐστι περιουσία τις ἀπὸ φιλοτιμίας δαπάνην ἔχουσα. ὁ δὲ ἀνελεύθερος, τοιοῦτός τις οἷος νικήσαι τραγῳδοὺς, ταινίαν ἀναθεῖναι ξυλίνην τῷ Διονύσῳ, ἐπιγράψας αὐτοῦ τὸ ὄνομα. καὶ ἐπιδόσεων γινομένων, ἐκ τοῦ δήμου ἀναστὰς, σιωπᾶν, ἢ ἐκ τοῦ μέσου ἀπελθεῖν. καὶ ἐκδιδοὺς αὐτοῦ θυγατέρα, τοῦ μὲν ἱερείου, πλὴν τῶν ἱερείων, τὰ κρέα ἀποδίδοσθαι· τοὺς δὲ διακονοῦντας, ἐν τοῖς γάμοις οἰκοσίτους μισθώσασθαι.

DE ILLIBERALITATE.

ILliberalitas eſt nimius quidã præ ſtudio parcendi ſumtibus, gloriæ contemtus. Illiberalis autem is eſt, qui ſi è tragico certamine victoriam reportarit, tæniam Libero patri ligneam conſecret, in quã nomen ipſius ſit inſcriptũ: qui etiam cùm neceſſario Reip. tempore pecuniæ à ciuibus extra ordinem conferuntur, in concione ſurgens, ſilentio vtatur, aut è medio ſe proripiat. Filiam ſuam nuptum collocãs, mactatę victimę carnes omnes, iis exceptis ex quibus fiunt ſacra, vendit: & ad miniſtrandum in nuptiis, mercede conductos adhibet, qui ſuo quiſque cibo veſcantur.

Triremi

Triremi præfectus quam inſtruxit, gubernatoris ſtragulis tabulata ſternet; ſuis interea vti parcens. E foro poſtquam opſonatus eſt, rediens, carnes ipſe geſtat, atque olera etiam in ſinu. Veſtem quando à ſordibus purgandam locauit, domi tantiſper ſe continet. Quòd ſi quis amicorum eius fortuna vſus aduerſa, eranum à ſuis familiaribus exigat, ídque ipſe ſciat, deflectens ex itinere, domum tendit. Vxori ancillas emit ille quidem nullas; ſed quæ in publicũ prodeuntẽ comitentur, conducit. Mane vbi ſurrexit, domum ipſe mundare, lectóſque purgare ſolet: & ſedens, vile quod geſtat pallium, inuertere.

ϗ τριηραρχῶν, τὰ τοῦ κυβερνήτου στρώματα ὑπὸ τοῦ καταστρώματος ὑποστορέννυσθαι, τὰ δ' αὐτοῦ ἀποτιθέναι. ϗ ἐξ ἀγορᾶς δ' ὀψωνήσας, τὰ κρέα αὐτὸς φέρειν καὶ τὰ λάχανα ἐν τῷ προκολπίῳ. ϗ ἔνδον μένειν ὅταν ἐκδῷ θοιμάτιον ἐκπλῦναι. ϗ φίλου ἔρανον συλλέγοντος, προειδόμενος, ἀποκάμψας ἐκ τῆς ὁδοῦ, οἴκαδε πορευθῆναι· ϗ μὴ πρίασθαι θεραπαίνας, ἀλλὰ μισθοῦσθαι εἰς τὰς ἐξόδους. ϗ ἀναστὰς, τὴν οἰκίαν καλλῦναι, ϗ τὰς κλίνας ἐκκορῆσαι. ϗ καθεζόμενος παραστρέψαι τὸν τρίβωνα ὃν αὐτὸς φορεῖ.

ΠΕΡΙ ΑΛΑΖΟΝΕΙΑΣ.

Ἀμέλει δὲ ἡ ἀλαζονεία δόξειεν εἶναι προσδοκία τινῶν ἀγαθῶν οὐκ ὄντων. ὁ δὲ ἀλαζὼν, τοιοῦτός τις οἷος ἐν τῷ διαζεύγματι ἑστηκὼς διηγεῖσθαι ξένοις ὡς πολλὰ χρήματα αὐτοῖς ἐστιν ἐν τῇ θαλάττῃ. καὶ περὶ τῆς ἐργασίας δανειστικῆς διεξιέναι, ἡλίκη, καὶ αὐτὸς ὅσα εἴληφε. καὶ συνοδοιπόρου ἀπολαύσας ἐν τῇ ὁδῷ, λέγειν ὡς μετὰ Ἀλεξάνδρου ἐστρατεύσατο· καὶ ὅσα λιθοκόλλητα ποτήρια ἐκόμισε, καὶ περὶ τῶν τεχνιτῶν τῶν ἐν τῇ Ἀσίᾳ, ὅτι βελτίους εἰσὶ τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ, ἀμφισβητῆσαι

DE OSTENTATIONE.

Oſtentatio dici queat, inanis bonorum quorundam quæ non adſint, prædicatio. Oſtentator autem eiuſmodi eſt, qui in Digmate Piræei ſtans, peregrinis narret multam ſe pecuniam traiectitiã habere: & de toto fœnebri quæſtu longos ſermones habeat, quantus ille ſit explicans, & quæ lucra inde fecerit. Inter eundum viæ comitem nactus, ſe ſub Alexandro in illa nobili expeditione meruiſſe narrabit: & quàm multa inde gemmata pororia reportarit: Aſiaticos etiam artifices, Europæis eſſe præſtantiores, diſſentientibus aliis contendet.

Deinde

Deinde literas ab Antipatro eſſe allatas memorabit, quę ipſum vix duobus comitatum in Macedoniam veniſſe dicant. Se, cùm eſſet ſibi materiæ cõceſſa immunis exportatio, oblato beneficio vti noluiſſe, vt omnes omnium calumnias effugeret. Eundem ſe, in caritate annonæ amplius quinq; talenta pauperibus ciuibus largientem inſumſiſſe. Quòd ſi ignotis aſſideat, eos iubebit ponere calculos, & illorum quibus aliquid erogarit, numerũ inire: qui vt ſexcenti reperiantur, calculis ſigillatim multiplicatis, probabilibus etiam cuique eorum nominibus additis, efficiet: adeo vt decem talentorum ſumma tandem colligatur: quam omnem

καὶ γράμματα εἰπεῖν ὡς πάρεστι παρὰ Ἀντιπάτρου, τρίτον δὴ λέγοντα παραγενέσθαι αὐτὸν εἰς Μακεδονίαν· καὶ διδομένης αὐτῷ ἐξαγωγῆς ξύλων ἀτελοῦς, εἰπεῖν ὅτι ἀπείρηται, ὅπως μηδ' ὑφ' ἑνὸς συκοφαντηθῇ. καὶ ἐν τῇ σιτοδίᾳ ὡς πλείω ἢ πέντε τάλαντα γένοιτο αὐτῷ τὰ ἀναλώματα διδόντι τοῖς ἀπόροις τῶν πολιτῶν. καὶ ἀγνώστων δὲ παρακαθημένων, κελεῦσαι θεῖναι τὰς ψήφους, καὶ ποσοῦν αὐτὰς καθ' ἑξακοσίους, κατὰ μίαν· καὶ προστιθεὶς πιθανὰ ἑκάστοις τούτων ὀνόματα, καὶ ποιῆσαι δέκα τάλαντα. καὶ τοῦτο φήσας

εἰσ

εἰσενηνοχέναι εἰς ἐράνους αὐτόν. καὶ τὰς τριηραρχίας εἰπεῖν ὅτι οὐ τίθησιν, οὐδὲ τὰς λειτουργίας ὅσας λελειτούργηκε. καὶ προσελθὼν δὲ εἰς τοὺς ἵππους τοὺς ἀγαθοὺς πωλοῦσι, προσποιήσασθαι ὠνητιᾷν. καὶ ἐπὶ τὰς κλίνας ἐλθὼν, ἱματισμὸν ζητῆσαι εἰς δύο τάλαντα. καὶ τῷ παιδὶ μάχεσθαι οὐκ ἔχων χρυσὸν νῦν τῷ ἀκολουθεῖν. καὶ ἐν μισθωτῇ οἰκίᾳ οἰκῶν, φῆσαι ταύτην εἶναι τὴν πατρῴαν, πρὸς τὸν μὴ εἰδότα· διότι μέλλει πωλεῖν αὐτὴν διὰ τὸ ἐλάττω εἶναι πρὸς τὰς ξενοδοχίας.

ſummã, ſe inopibus ſubleuandis impendiſſe affirmabit:& tamẽ, inquit, in hac ratione non duco, inſtructas à me triremes, quibus pręfui:& alia quibus Reip.cauſa ſum functus, munia ſumtuoſa. Idẽ ad eos accedens, qui generoſos equos vẽdunt, velle ſe emere ſimulat:& in nundinis ad tentoria eorum qui merces vænum exponunt, appropinquans, veſtẽ ſibi oſtẽdi iubet duûm talentorũ. Puerum quòd ſe ſine auro ſequatur, grauiter obiurgat. Deniq; in conducto habitans, ſi cum aliquo ſermonem habeat, qui id ignoret, paternas eſſe has ædes dicet: quas ipſe, quòd ſint ad hoſpites excipiẽdos anguſtiores, vendere cogitet.

Μέχρι τοῦδε αἱ πρὶν ἐκδόσεις· τὰ δὲ ἑξῆς νῦν τὰ πρῶτα ἐξεδόθη.

Hactenus priores editiones. Quæ ſequũtur, nunc primùm in lucem prodeunt.

DE

DE SVPERBIA.

SVperbia eſt, aliorum *omnium* præter quàm ſui, contemtus. Homo ſuperbus talis eſt. Si quis eum properè *conuentum velit*, à cœna ſe illum cōuēturum dicet inter ambulandum. Si fuerit de quoquam bene meritus, meminiſſe *beneficij* etiam in viis iubebit, atq; adeo coget. Prior ad quemquā accedere nolet. Eos qui emūt aliquid ab ipſo, vel aliquid rerum illius conduxerunt, iubere non veretur, vt prima luce ad ſe veniant. Dum per vias ingreditur, caput ſemper demittēs, obuiorum neminem alloquitur. Si viſum aliquando ei fuerit, amicos conuiuio excipere, ipſe cū illis non cęnat.

ΠΕΡΙ ΥΠΕΡΗΦΑΝΙΑΣ.

ΕΣΤΙ δὲ ἡ ὑπερηφανία καταφρόνησίς τις πλὴν αὑτοῦ, τῶν ἄλλων. ὁ δὲ ὑπερήφανος τοιόσδε τις, οἷος τῷ σπεύδοντι ἀπὸ δείπνου ἐντεύξεσθαι * φάγειν ἐν τῷ περιπατεῖν. * καὶ εὖ ποιήσας, μεμνῆσθαι φάσκειν ἐν ταῖς ὁδοῖς, καὶ βαδίζειν, καὶ προσελθεῖν πρότερος οὐδενὶ θελῆσαι· καὶ τοὺς πωλοῦντάς τι καὶ μεμισθωμένους δεινὸς κελεῦσαι ἥκειν πρὸς αὐτὸν ἅμ' ἡμέρᾳ. καὶ ἐν ταῖς ὁδοῖς πορευόμενος μὴ λαλεῖν τοῖς ἐντυγχάνουσι, κάτω κεκυφώς. ὅταν δὲ αὐτῷ δόξῃ, ἑστιᾶν τοὺς φίλους, αὐτὸς μὴ συνδειπνεῖν,

ἀλλὰ τῶν ὑφ' αὐτὸν τινι συντάξαι αὐτῶν ἐπιμελεῖσθαι. καὶ προαποστέλλειν δὲ ἐπὰν πορεύηται τὸν ἐροῦντα ὅτι ἔρχεται. καὶ οὔτε ἐπ' ἀλειφόμενον αὐτὸν, οὔτε ἐσθίοντα ἐάσαι ἂν εἰσελθεῖν. Ἀμέλει δὲ καὶ λογιζόμενος πρός τινα, τῷ παιδὶ συντάξαι τὰς ψήφους διωθεῖν καὶ κεφάλαιον ποιήσαντι, γράψαι αὐτῷ εἰς λόγον. Καὶ μὴν ἐπιστέλλων μὴ γράψαι, ὅτι χαρίζοιο ἄν μοι, ἀλλ', ὅτι βούλομαι γενέσθαι. καὶ, ἀπέσταλκα πρὸς σὲ ληψόμενος· καὶ, ὅπως ἄλλως μὴ ἔσται, καὶ, τὴν ταχίστην.

Sed eorum alicui quos habet in poteſtate, vt conuiuarum curam habeat, præcipit. Cùm ad aliquem viſit, præmittit qui dicat, Ille venit. Quādo vel aliptę dat operam, vel cibum ſumit, neminem ad ſe ſinit introire. Quinetiam, ſi cum aliquo rationes purget, puero imperat, vt calculos traiiciat: & vbi ſummam fecerit, vt alteri ferat expenſum. In epiſtolis nunquam ſic ſcripſerit, *Feceris mihi rem gratam:* Sed; *Hoc fieri volo.* &, *Miſi ad te qui ſumeret.* item, *Ne aliter fiat* vide: &, *quàmprimum.*

DE TIMIDItate.

ΠΕΡΙ ΔΕΙλίας.

ENimvero timiditas videri queat, deiectio animi meticuloſa. Homo timidus eiuſmodi eſt: nauigans, dicet promontoria eſſe hemiolias naucis. Ad minimam fluctuum agitationem, quęret, ſintne qui nauigant omneis initiati. Gubernatorem nauim inhibentem interrogat, an medium curſum teneat nauis: &, quid à Deo ſperet aut metuat. Se ex inſomnio terreri, narrat aſſidēti: induſium *deinde* exuit, & puero tradit. *nautas* vt ſe ad terram admoueāt, orat. Militiæ verò ſolet idē omnes ad ſe *commilitones* vocare: & vbi

Ἀμέλει δὲ ἡ δειλία δόξειεν ἂν εἶναι ὕπειξις τῆς ψυχῆς ἔμφοβος. ὁ δὲ δειλὸς τοιοῦτός τις, οἷος πλέων, τὰς ἄκρας φάσκειν ἡμιολίας εἶναι· καὶ κλυδωνίου γενομένου ἐρωτᾶν εἴ τις μὴ μεμύηται τῶν πλεόντων· καὶ τοῦ κυβερνήτου ἀνακόπτοντος αἰσθάνεσθαι εἰ μεσοπορεῖ. * καὶ τί δοκεῖ αὐτῷ τὰ τοῦ Θεοῦ; καὶ πρὸς τὸν παρακαθήμενον λέγειν, ὅτι φοβεῖται ἀπὸ ἐνυπνίου τινός. καὶ ἐκδὺς διδόναι τῷ παιδὶ τὸν χιτωνίσκον. καὶ δεῖσθαι πρὸς τὴν γῆν προσάγειν αὐτόν. καὶ στρατευόμενος δὲ προσκαλεῖν πάντας πρὸς αὐτὸν, καὶ στάντας πρῶτον περιιδεῖν, καὶ

λέγειν ὡς ἔργον διαγνῶναι ἐστὶ πότερόν εἰσιν οἱ πολέμιοι. καὶ ἀκούων κραυγῆς, ὁρῶν πίπτοντας, εἰπεῖν πρὸς τοὺς παρεστηκότας, ὅτι τὴν σπάθην λαβεῖν ὑπὸ τῆς σπουδῆς ἐπελάθετο· καὶ τρέχειν ὑπὸ τὴν σκηνήν, τὸν παῖδα ἐκπέμψας, κελεύειν προσκοπεῖσθαι ποῦ εἰσιν οἱ πολέμιοι, καὶ ἀποκρύψας αὐτὴν ὑπὸ τὸ προσκεφάλαιον, εἶτα διατρίβειν πολὺν χρόνον. καὶ ἐν τῇ σκηνῇ ὁρῶν τραυμα-
* τίαν προσφερόμενον τῶν φίλων, προσδραμεῖν, καὶ θεωρεῖν κελεύειν, καὶ τοῦτον θεραπεύειν, καὶ περισπογγίζειν, καὶ μύιας σοβεῖν, καὶ πᾶν μᾶλλον ἢ μάχεσθαι τοῖς πολεμίοις. καὶ τοῦ σαλπιστοῦ τὸ πολεμικὸν σημήναντος κα-

ſtantes diligenter reſpexit, Difficile, inquit, eſt cognitu, ſint hoſtes, an non. Clamore audito, & viſis qui caderent, aſtantibus dicit ſe præ feſtinatione, oblitum eſſe ſpatham ſumere. & poſtquam in tentorium curriculo ſe recepit, puerum inde mittit, iuſſum vbi ſint hoſtes, diligenter ſpeculari. Interea *ſpatham* ſub puluino abſcondit: deinde ea quærenda longum tempus terit. Tum ſi vulneratum aliquem in caſtra ab amicis deferri videat, accurrit, & habere bonum animum iubet: hunc curat, & ſaniē ſpongia effingit, necnon muſcas abigit: quiduis denique potiùs facit, quàm vt cum hoſtibus pugnet. AEneatore claſſicum canēte, ſedens ipſe in-

in tentorio. Abi, inquit, in malam rem, hunc hominem ſomnum capere non ſinis: qui adeo frequenter ſignum des. Amat etiam ſanguinis de alieno vulnere plenus, ad reuerſos è pugna accedere, narrans, ſe cum ſuo periculo vnum ex amicis ſeruaſſe. ad iacentem etiam tribules & populares introducit, qui eum viſant: ſimul horum ſingulis narrat, ſe illum ſuis ipſius manibus in tentorium portaſſe.

θήμενος ἐν σκηνῇ. Ἄπαγ᾽ ἐς κόρακας. οὐκ ἐάσεις τὸν ἄνθρωπον ὕπνου λαβεῖν πυκνὰ σημαίνων. καὶ αἵματος δὲ ἀνάπλεως ἀπὸ τοῦ ἀλλοτρίου τραύματος, ἐντυγχάνειν τοῖς ἐκ τῆς μάχης ἐπανιοῦσι, καὶ διηγεῖσθαι ὡς κινδυνεύσας ὡς σέσωκε τῶν φίλων. καὶ εἰσάγειν πρὸς τὸν κατακείμενον σκεψόμενος τοὺς φυλέτας, τοὺς δῆμον· καὶ τούτων ἅμα ἑκάστῳ διηγεῖσθαι ὡς αὐτὸς αὐτὸν ταῖς αὑτοῦ χερσὶν ἐπὶ σκηνὴν ἐκόμισεν. * *

DE OLIGARchia, *ſiue* moribus optimatium.

ΠΕΡΙ ΟΛΙγαρχίας.

Videri poſſit oligarchia, vehemẽs eſſe honorũ cupiditas abſq; vllo lucri ſtudio. Oligarchi ſiue optimatis hi ſunt

Δόξειεν ἂν εἶναι ἡ ὀλιγαρχία φιλαρχία τις ἰχυροῦ κέρδους γλιχομένους. ὁ δὲ ὀλίγαρχος τοιοῦτος. *

οἷος τοῦ δήμου βουλο-
* μένου τινὰς τῷ ἄρ-
* χοντι ἐπιμελησόμε-
νος πομπῆς παρελθὼν ἀποφήνας ἔχει. καὶ τῶν Ὁμήρου ἐπῶν τοῦτο ἓν μόνον κατέχειν, ὅτι Οὐκ ἀγαθὸν πολυκοιρανίη· εἷς κοίρανος ἔστω. τῶν δὲ ἄλλων μηδὲν ἐπίστασθαι. Ἀμέλει δὲ δεινὸς τοῖς τοιούτοις τῶν λόγων χρήσασθαι, ὅτι δεῖ ἡμᾶς συνελθόντας βουλεύσασθαι· καὶ ἐκ τοῦ ὄχλου καὶ τῆς ἀγορᾶς ἀπαλλαγῆναι. καὶ παύσασθαι ἀρχαῖς πλησιάζειν, καὶ ὅτι ὑπὸ τινῶν ὑβρι-
* ζόμενος εἰπεῖν, Δεῖ αὐτοῦ κἀμὲ τὴν πόλιν οἰκεῖν· καὶ μέσον δὲ τῆς ἡμέρας ἐξιών, καὶ μέσην κουρὰν κεκαρμένος, καὶ ἀκριβῶς ἀπωνυχισμέ-
* νος σοβεῖν τοὺς τοιούτους

mores. Deliberante populo ecquis magiſtratui in curatione pompæ ſit comes adiiciendus, prodit ipſe & eo ſe honore dignum pronuntiat. Homeri verſuum tenet ſolum hunc vnum, *Non multos regnare bonum eſt: rex vnicus eſto.* aliorum omnium nihil ſcit. Solet quoque hoc genus ſermonibus vti: Oportet in vnum coacti deliberemus, & turba hac forenſi nos liberemus, aditúmque illi ad magiſtratus præcludamus. Si qui illum iniuria affecerint, Non poſſumus, inquit, ego & illi hāc vrbem incolere. Meridie prodit in publicum tonſuræ medio genere detonſus, vnguibusq; cum cura præciſis, iactans ſe *per forum*, aitque, Non eſt habitandum

tandum in hac vrbe: &, ſibi in iudiciis plurimum à litigantibus negotij faceſſi:ité, pudore ſibi frontẽ ſuffundi, quotieſcunque ipſi in concione aliquis aſſideat malè habitus, & ſquallidus: &, vniuerſum oratorum genus qui in Rep. verſantur odio dignum eſſe. ipſum Theſeum omnium primum auctorem horum malorum ciuitati extitiſſe: necnon alios ſimiles his ſermones apud hoſpites habet, ciuiumque illos qui eamdem ſectam ſequuntur.

DE INSOLENTIA, *ſiue*, ſera inſtitutione.

INſolentia eſt deſideriũ capiendi cultus melioris vergente iam ætate. Eiuſmodi homini hæc

λόγους. Οὐκ οἰκητέον ἐστὶ τὴν πόλιν· καὶ ὡς ἐν τοῖς δικαστηρίοις δεινὰ πάσχειεν ὑπὸ τῶν δικαζομένων· καὶ ὡς αἰσχύνεται ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ὅταν τις παρακάθηται αὐτῷ λεπτὸς καὶ αὐχμῶν. καὶ ὡς μισητὸν τὸ τῶν δημαγωγῶν γένος. τὸν Θησέα πρῶτον φήσας * τῶν κακῶν τῇ πόλει γεγονέναι. καὶ τοιαῦτα ἕτερα πρὸς τοὺς ξένους, καὶ τῶν πολιτῶν τοὺς ὁμοτρόπους.

ΠΕΡΙ ὈΨΙΜΑΘΙΑΣ.

Ἡ Δὲ ὀψιμαθία φιλοπονία δόξειεν ἂν εἶναι ὑπὲρ τὴν ἡλικίαν. ὁ δὲ ὀψιμα-

θὴς, τοιοῦτός τις, οἷος ῥήσεις μανθάνειν ἑξήκοντα ἔτη γεγονώς. * Ταῦτα ἄγων παρὰ πότον ἐπιλανθάνεσθαι. καὶ παρὰ τοῦ υἱοῦ μανθάνειν ἐπὶ τὸ δόρυ καὶ ἐπὶ ἀσπίδα· καὶ εἰς ἀγρὸν, ἐφ᾽ ἵππου ἀλλοτρίου ὀχούμενος, ἅμα μελετᾶν ἀσπάζεσθαι. καὶ πεσὼν τὴν * κεφαλὴν κατεαγέναι. καὶ μακρὸν ἀνδριάντα παίζειν· καὶ πρὸς τὸν ἑαυτοῦ ἀκόλουθον δια- * τοξεύεσθαι καὶ διακοντίζεσθαι· καὶ ἅμα μανθάνειν παρ᾽ αὐτοῦ. ὡς ἂν καὶ ἐκείνου μὴ ἐπισταμένου· καὶ παλαίων ἐν τῷ βαλανείῳ πυκνὰ τὴν ἕδραν στρέφειν.

conueniunt. Annos ſexaginta natus poëtarum verſus memoriæ mandat: hos ad pocula canere incipiens, obliuiſcitur. Diſcit à filio quomodo fiat *in acie* conuerſio ad dextra, quomodo item ad ſiniſtra. Dum rus pergit, alieno equo vehens, ſimul *obuios* ſalutare meditatur: cadens verò caput deturpat. Solet etiam ad ſtatuam ludens *ſe exercere*: & cum pediſequo arcu & iaculis certare: ac ſimul diſcere ab alio, & eundem docere velle, ac ſi eſſet is quoque *artis* imperitus. Idem luctans *&* in balneo *lauans*, nateis ſubinde agitat indecenter.

DE

DE MALEDI-centia.

Maledicētia eſt animi in deteriorem partē inclinatio inter loquēdū. Maledicus ita eſt moratus. Si interrogetur, ille quis eſt? non ſecus atque ij qui ſtēma aliquod enarrant, ab auctore generis primo ordietur: Pater huius, inquiens, primùm vocabatur Soſias: dū inter milites verſatur, dici cepit Soſiſtratus: deinde vnus è populo inter aſcriptitios eſt factus. Mater quidē, nobilis Threſſa eſt: nā id genus mulieres aiunt domi eſſe nobileis. Iſte autem, vt talibus parentibus natus, nequam eſt verbero. Pergit deinde, & inquit, Hę ſunt mulieres quæ prætereuntes de via rapiunt. Aliis etiā

ΠΕΡΙ ΚΑ-κολογίας.

Ἔστι δὲ κακολογία ἀγὼν τῆς * ψυχῆς εἰς τὸ χεῖρον ἐν λόγοις. ὁ δὲ κακολόγος τοιόσδε τις ἐστίν, οἷος ἐρωτηθεὶς, ὁ δεῖνα τί ἐστι; καθάπερ οἱ γενεαλογοῦντες, πρῶτον ἀπὸ τοῦ γένους αὐτῶν ἄρξασθαι. ὁ μὲν πατὴρ Σωσίας ἐξ ἀρχῆς ἐκαλεῖτο· ἐγένετο δὲ ἐν τοῖς στρατιώταις Σωσίστρατος· ἐπειδὴ δὲ εἰς τοὺς δημότας ἐνεγράφη. ἡ μὲν τοι μήτηρ εὐγενὴς Θρᾶττα ἐστί. τὰς δὲ τοιαύτας ἐν τῇ πατρίδι εὐγενεῖς εἶναι φασίν. αὐτὸς δὲ οὗτος ὡς ἐκ τούτων γεγονὼς κακὸς μαστιγίας. καὶ

τούτης δεξιῶν, αὗται αἱ γυναῖκες ἐκ τῆς ὁδοῦ τοὺς παριόντας ἁρπάζουσι· καὶ κακῶς λεγόντων ἑτέρων συνεπιλαμβάνεσθαι καὶ αὐτός, λέγων, καὶ ἐγὼ τοῦτον τὸν ἄνθρωπον πάντων μεμίσηκα, καὶ γὰρ εἰδεχθής τις ἀπὸ τοῦ προσώπου ἐστίν. ἡ δὲ πονηρία οὐδὲν ὅμοιον. σημεῖον δέ, τῇ γὰρ ἑαυτοῦ γυναικὶ τρεῖς χαλκοῦς εἰς ὄψον δίδωσι. καὶ τῷ ψυχρῷ λούεσθαι ἀναγκάζει τοῦ Ποσιδῶνος ἡμέρᾳ. καὶ συγκαθήμενος δεινὸς περὶ τοῦ ἀναστάντος εἰπεῖν. καὶ ἄλλα πλεῖστα περὶ τῶν φίλων καὶ οἰκείων κακὰ εἰπεῖν, καὶ περὶ τῶν τετελευτηκότων κακῶς λέγειν.

de *abſente* detrahentibus, idem facit ipſe quoque, & ait, Ego etiam hunc hominem omnium odi maximè. Etenim ſi faciem ſpectes, turpis eſt quem meritò oderis: ſi improbitatem, nihil ei ſimile. Scias ita eſſe, cùm vxori tres æris nummulos in opſonium dare ſoleat: & vt Poſideone menſe frigida lauet, cogere. Moris etiam habet, ſedens inter plures, ſurgere vt aliquem accuſet: plurimaq; alia de amicis & familiaribus ſuis malè loqui: & de ipſis etiam mortuis detrahere.

Τέλος σὺν Θεῷ ἁγίῳ.

EX

EX LIBRO QVARTO RHETORICORVM ad Herennium.

Oſtentatoris pecunioſi character.

NOTATIO eſt, cùm alicuius natura certis deſcribitur ſignis, quæ ſicuti notæ quædam naturæ ſunt attributa. Vt ſi velis non diuitem, ſed oſtentatorem pecunioſum deſcribere: Iſte, inquies, Iudices, qui ſe dici diuitem, putat eſſe præclarum, primùm nunc videte, quo vultu vos intueatur, nónne vobis videtur dicere. Darem ſi mihi moleſti non eſſetis? cùm verò ſiniſtra mentum ſubleuat, exiſtimat ſe gemmæ nitore, & auri ſplendore aſpectus omnium perſtringere. Cùm puerum reſpicit hunc vnum, quem ego noui (vos non arbitror nouiſſe) alio nomine appellat, deinde alio atque alio: Heus tu, inquit, veni Sannio, ne quid iſti barbari perturbent: vt ignoti qui audiunt, vnū putent eligi de multis: ei dicit in aurem, aut vt domi lectuli ſternātur, aut ab auunculo rogetur Æthiops, qui ad balneas veniat, aut aſturconi locus ante oſtium ſuum detur, aut aliquod fragile falſæ choragium gloriæ comparetur. Deinde exclamat, vt omnes audiant, Videto, vt diligenter enumeretur, ſi poteſt ante noctem. Puer qui iam bene hominis naturam nouit, Tu illò plures mittas oportet, inquit, ſi hodie vis tranſnumerari. Age, inquit, duc tecum Libanum, & Soſiam. Sanè. Deinde caſu veniunt hoſpites homini, qui iſtum ſplendidè, dum peregrinaretur, receperunt: ex ea re homo herclè ſanè conturbatur: ſed tamen à vitio naturæ non recedit. Bene, inquit, facitis cùm venitis: ſed rectiùs feciſſetis, ſi ad me domum rectà abiiſſetis. Id feciſſemus, inquiunt illi, ſi domum

mum nouiſſemus· At iſtud quidem, inquit, facile fuit vndelibet inuenire. Verùm tu mecum: ſequuntur illi: ſermo interea huius conſumitur omnis in oſtentatione. Quærit in agris cuiuſmodi frumenta ſint; negat ſe, quia villæ incenſæ ſint, accedere poſſe, nec ædificare etiam nunc audere: tametſi in Tuſculano quidem cœpit inſanire, & in iiſdem fundamentis ædificare. Dum hæc loquitur, venit in ædeis quaſdam, in quibus ſodalitium erat eodem die futurum: quò iſte pro notitia domini ædium ingreditur cum hoſpitibus. Hic, inquit, habito. perſpicit argentum quod erat expoſitum, viſit triclinium ſtratum, probat: accedit ſeruulus, dicit homini clarè dominum iam venturum, ſi velit exire. Itáne, inquit? Eamus hoſpites, frater venit ex Salerno, ego illi obuiam pergam: huc vos decima venitote. hoſpites diſcedunt. Iſte ſe raptim domum ſuam coniicit: illi decima, quò iuſſerat, veniunt. quærunt hunc. reperiunt domus cuia ſit: in diuerſorium deriſi conferunt ſeſe. Vident hominem poſtera die: narrant, expoſtulant, accuſant. ait iſte eos ſimilitudine loci deceptos, angiporto toto deerraſſe: contra valetudinem ſuam ſe ad multam noctem exſpectaſſe. Sannioni puero negocium dederat, vt vaſa, veſtimenta, pueros corrogaret. ſeruulus non inurbanus, ſatis ſtrenuè & concinnè comparat. iſte hoſpites domum deducit. Ait ſe ædes maximas cuidam amico ad nuptias commodaſſe. Nunciat interea puer argentum repeti: (pertimuerat enim, qui commodarat) Apage te, inquit: ædes commodaui, familiam dedi, argentum quoque vult? tametſi hoſpites habeo, tamen vtatur licet, nos Samiis delectabimur. Quid ego quæ deinde efficiat, narrem? eiuſmodi eſt hominis natura, vt quæ ſingulis diebus efficiat gloria atque oſtentatione, ea vix annuo ſermone enarrare poſſim. Huiuſmodi notationes, quæ deſcribunt quid conſentaneum ſit

vniuſcuiuſque

vniuſcuiuſque naturæ, vehementer habent magnam delectationem: totam enim naturam cuiuſpiam ponunt ante oculos: aut glorioſi, vt nos exempli cauſa cœperamus, aut inuidi, aut tumidi, aut auari, ambitioſi, amatoris, luxurioſi, furis, quadruplatoris: denique cuiuſuis ſtudium protrahi poteſt in medium tali notatione.

RVTILIVS LVPVS DE FIGVRIS SENTENTIArum libro II.

Ebrioſi hominis character.

C*HARACTERISMOS. Quemadmodum pictor coloribus figuras deſcribit: ſic orator hoc ſchemate, aut vitas, aut virtutes eorum de quibus loquitur, deformat.* Lyconis. *Quid in hoc arbitrer bonæ ſpei reliquum reſidere, qui omne vitæ tempus vna, ac deſperatiſſima conſuetudine produxit? Nam ſimul atque ex primis horis diei, nimia cibi ac vini ſatietate, vix meridiano tempore, plenus crapula eſt experrectus: primū oculis mero madidis, humore obcæcatis, viſu grauidis, lucē conſtāter intueri non poteſt: deinde confectis viribus, vtpote cuius venæ nō ſanguine, ſed vino ſunt repletæ, ſe ipſe erigere non valet: tandē duobus innixus languidus, qui cubando ſit defatigatus, tunicatus ſine pallio, ſoleatus præ lectulo, palliolo frigus à capite defendens, flexa ceruice, ſummiſſis genibus, colore exāgui, protinus ex cubiculari lectulo excitatus, in tricliniū trahitur: ibi præſtò ſunt cotidiani pauci eodē ſtudio excitati conuiuæ. hic verò princeps paulū illud reliquum quod habet mentis ac ſenſus,*

poculis

poculis extrudere feſtinat, & eos bibendo prouocat, & laceſſit perinde ac ſi in hoſtium prælio quàm plurimos ſuperarit, atque adflixerit, ampliſſimam ſibi victoriam paratam exiſtimans. / Interea procedit ſimul & illud tempus, & potatio: oculi vinum lacrymantes caligant; ebrioſum ipſi vix ebrij cognoſcunt: alius ſine cauſſa iurgio proximum laceſſit: alius ſomno deditus, vi cogitur vigilare: alius rixari parat: alium turbas vitantem, ac domum reuerti cupientem retinet ianitor, pulſat, exire prohibet domum, interdictum demonſtrans. Interim alium contumelioſè extra ianuam eiectum, vacillantem puer ſuſtentat, ac ducit pallium per lutum trahentem. Nouiſſimè ſolus in triclinio relictus, non prius poculum ex manibus emittit, quàm ſomnus oppreſſit bibentem, ac diſſolutis artubus, ipſum poculum ſuapte natura dormienti excidit.

Characteriſmus. In vulgatis editionibus legitur *Chreſteriſmus.* abſque dubio mendosè.

Aut vitas, lege *aut vitia.* probant ſequentia.

Viſu grauidis. Prior vox mendum continet. Scrib. *vino gr.* οἰνοβαρέσι.

Soleatus præ lectulo. Fortean, *vt è lectulo.* κρηπῖδας ἔχων ὡς ἀπὸ τοῦ κλινιδίου. Sed videtur qui Lyconis locum è Græco vertit, reperiſſe in ſuo codice, ὑπὸ pro ἀπὸ: neque de menda eſſe ſuſpicatus.

Palliolo frigus à capite defendens. Rectè *palliolo* ſic alibi: quia tamen Græcè ſcripſerat Lyco, fortaſſe *pileolo* ſcribendum. πιλίδιον ἐν τῇ κεφαλῇ ἔχων πρὸς τὸ ψύχος.

Iurgio proximum laceſſit. τὸν πλησίον ἐρεθίζει.

EX

Ex Q. Horatij Flacci Satyr. lib. 1. Sat. IX.

Garruli hominis character.

Ibam forte via Sacra, ſicut meus eſt mos,
Neſcio quid meditans nugarum, totus in illis.
Occurrit quidam notus mihi nomine tantùm,
Arreptáque manu, Quid agis dulciſſime rerum?
Suauiter, vt nunc eſt, inquam: & cupio omnia, quæ vis.
Cùm aſſectaretur, Nunquid vis? occupo: at ille
Noris nos, inquit: docti ſumus. hîc ego, Pluris
Hoc, inquam, mihi eris. miſerè diſcedere quærens
Ire modo ocyus, interdum conſiſtere, in aurem
Dicere neſcio quid puero. cùm ſudor ad imos
Manaret talos: ô te Bollane cerebri
Felicem, aiebam tacitus: cùm quidlibet ille
Garriret, vicos, vrbem laudaret, vt illi
Nil reſpondebam: Miſerè cupis, inquit, abire,
Iamdudum video: ſed nil agis: vſque tenebo:
Perſequar. Hinc quò nunc iter eſt tibi? Nil opus eſt te
Circumagi: quendam volo viſere, non tibi notum:
Trans Tiberim longè cubat is prope Cæſaris hortos.
Nil habeo quod agam. & non ſum piger: vſque ſequar te.
Demitto auriculas, vt iniquæ mentis aſellus,
Cùm grauius dorſo ſubiit onus. Incipit ille:
Si bene me noui, non Viſcum pluris amicum,
Non Varium facies. nam quis me ſcribere plureis,
Aut citiùs poſſit verſus? quis membra mouere
Molliùs? inuideat quod & Hermogenes, ego canto.
Interpellandi locus hîc erat. Eſt tibi mater,
Cognati; quis te ſaluo eſt opus? Haud mihi quiſquam:

Omneis

Omnes compoſui. Felices: nunc ego reſto:
Confice: namque inſtat fatum mihi triſte, Sabellá
Quod puero cecinit, diuina mota anus vrna.
Hunc neque dira venena, nec hoſticus auferet enſis.
Nec laterum dolor, aut tuſſis, nec tarda podagra.
Garrulus hunc quando conſumet cunque: loquaceis,
Si ſapiat, vitet, ſimulátque adoleuerit ætas.
Ventum erat ad Veſtæ quarta iam parte diei
Præterita, & caſu tunc reſpondere vadato
Debebat: quod ni feciſſet, perdere litem.
Si me amas, inquit, paullum hîc ades. Inteream ſi
Aut valeo ſtare, aut noui ciuilia iura:
Et propero quò ſcis. Dubius ſum quid faciam, inquit:
Tene relinquam, an rem. Me ſodes. Non faciam ille:
Et præcedere cœpit. ego, vt contendere durum eſt,
Cum victore ſequor.

SImiles hîc alios characteres poteramus adiũgere è diuerſis ſcriptoribus: niſi id ſtudioſi lectoris diligentiæ relinquendũ eſſe iudicaſſemus. Nam exempli cauſſa deſcriptionem prope Theophraſteam hominis timidi habes apud Syneſium, epiſtola CIV. hominis ineptè elegantis, & opes oſtentantis, apud Petronium Arbitrum. vani & inſulſi, apud Lucianum Ῥητόρων διδασκάλῳ. belli & μικροφιλοτίμου apud Martialem lib. III. epigrammate in Cotilum. ambitioſi, itémq; delicati, apud Dionẽ in IIII. ſermone de regno γαστριμάργου apud facundiſſimũ ſcriptorem, B. Chryſoſtomum homilia XXXVIII. in Acta Apoſtol. omitto alias vitioſorum ſuauiſſimas deſcriptiones, cùm in eiuſdem beati Patris ſcriptis aureis, tum apud auctores cæteros vtriuſque linguæ.

ISAACI

ISAACI
CASAVBONI

Ad

THEOPHRASTI
CHARACTERES
ETHICOS

Liber Commentarius.

Digitized by Google

ISAACI CASAVBONI IN THEOPHRASTI CHARACTERES ETHICOS PROLEGOMENA.

INSCRIPTIO huius libelli, quæ in omnibus melioribus libris hæc eſt, Θεοφράστου Ἠθικοὶ χαρακτῆρες, tribus verbis tria declarat: auctorem ſcripti iſtius; materiam eius, ſiue ſubiectum: formam ſiue tractandi modum: de quibus omnibus aliquid eſt nobis hoc loco dicendum. Auctorem eſſe verè aureoli libelli iſtius Theophraſtum Ereſium, magnum illum maximi Ariſtotelis diſcipulum, verum cenſeo. Nam & Diogenes Laertius inter Theophraſti librorum indices, Ἠθικοὺς χαρακτῆρας recenſet: & Suidas qui pauciſſimos eius philoſophi libros commemorat, huius tamen meminit: quod etiam indicio eſſe poſſit, in pretio olim apud doctos, Theophraſti hoc opus fuiſſe. Deinde quum certum omnino ſit, prodiiſſe hæc ex eruditiſſimi & elegantiſſimi alicuius viri officina, qui Athenis eo ipſo tempore quo claruit Theophraſtus, & vixerit (id quod nō vno loco annotatum à nobis demonſtratúmque eſt) & ſcripſerit, non video quid cauſſæ eſſe queat, cur aut

veterum codicum, qui omnes in Theophraſti nomine conſentiunt, fidem in dubium vocemus: aut ſi de illorum fide non dubitetur, quid opus ſit Theophraſtum alium ab Ereſio illo quærere, omnibus ſeculis inauditum, omnibus priſcis ſcriptoribus illaudatum, cui hæc tribuantur. Accedit hûc Euſtathij teſtimonium, qui in rhapſodiam Iliadis ν, non hoc ſolum docet, ſcriptos eſſe à Theophraſto (Ereſium abſque dubio intelligit) Characteres: ſed illud etiam manifeſtò indicat, ita planè illos fuiſſe ſcriptos, vt factum videmus in his reliquijs. Quare non aſſentior doctis quibuſdam viris, qui ab Ariſtotelis diſcipulo hunc librum abiudicarunt: qui præter illud vnicum argumentũ de quo mox dicemus, nihil penitus habent quo ſuam ſententiã tueri poſſint. An enim illud dicent? parum tanto ſcriptore dignum hoc eſſe ſcriptum. Ita video doctiſſimum Victoriũ exiſtimaſſe. Mihi verò contrarium prorſus videtur: nam & opus hoc, eſſet modò integrum, & quale auctor ediderat, digniſſimum iudico quod tanto viro tribuatur: & viciſſim, eo fuiſſe comperior Theophraſtum ingenio, vt nemo aptior huic argumento iſto modo tractando inueniri potuerit. Fuiſſe enim illum politiſſimi, elegantiſſimi & amœniſſimi ingenij virum (talem omnino hæc opera deſiderabat) cùm alia arguunt quæ de eo & ex eo apud veteres ſcriptores leguntur: tum illud in primis quod de illo Hermippus ipſius æqualis apud Athenæum teſtatur libro primo; Singularem quandam fuiſſe hominis venuſtatem & induſtriam in exprimendis effingendiſque hominum moribus: quod quàm bellè auctori huic

huic conueniat, nemo non intelligit. Ideo videtur M. Tullius Theophraſti ſcriptis vnicè capi delectaríque ſolitus, &, vt auctor eſt Plutarchus, delicias ſuas eum appellitare: amicum etiam ſuum, ad Atticum ſcribens, vocat, ſæpéque dilaudat. quin Ariſtoteles quoque apud A. Gellium lib. XIII. ſuauitatem huius ſui diſcipuli linguæ pariter ac vitæ commendat. Nihil dicam de ſtylo: nam quæ magna adeo ſimilitudo aut diſſimilitudo in his tam paucis chartis, cum reliquis Theophraſti ſcriptis, in tanta præſertim argumentorum diſſimilitudine, notari poſſit? & tamen qui illa legerit aliquando, non dubito quin etiam in his Theophraſtei characteris notas ſaltem aliquas mecum ſit agniturus. Atque illud quidem in primis: quòd & hæc & illa cùm legas, ſcias facilè ab Ariſtotelis diſcipulo vtraque eſſe profecta. Sed nimirũ doctos homines qui aliter exiſtimarunt, mouit locus ille in epiſtola προσφωνητικῇ, vbi ait auctor, ſe hæc ſcripſiſſe, cùm annum ætatis iam abſoluiſſet vndecenteſimum: id enim Ereſio Theophraſto conuenire non poſſe: quippe cuius vitæ terminum ſtatuat diligentiſſimus auctor, Diogenes Laertius, annum octuageſimum quintum. Nos quoque olim impulit hęc ratio, vt de menda ſuſpectum Theophraſti locum haberemus: nam vt propter hoc vnũ argumentum negaremus Ariſtotelei Theophraſti librum hunc eſſe, adduci nunquam potuimus. Putabamus igitur ſcribendum eſſe in libelli huius initio, non ἐννενήκοντα ἐννέα, vt omnes libri habent: ſed, vt ait Laertius, ἑβδομήκοντα ἐννέα. Neque enim veriſimile nobis videbatur, aut Laertij codices hîc falſos eſſe, aut

ipſum. Nam ſi ita eſſet, aiebamus, & ad cẽteſimum vſque annum Theophraſtus vitã produxiſſet, non videtur M. Tullius quo loco querelam Theophraſti morientis de breuitate vitæ humanæ refert, taciturus fuiſſe, quàm longam nactus ille vitam, de natura tamen quereretur. videtur etiã Cenſorinus vir vndecunque doctiſſimus, cùm pleroſque veteres philoſophos longæuos in libro De die natali, cap. xv. nominaret, Theophraſtum non fuiſſe omiſſurus. Multo verò minùs Lucianus, qui ex profeſſo omnes pene μακροβίους philoſophos libro ſingulari collegit, hunc tanti præſertim nominis virum, omiſiſſet. Hæc igitur nos olim, vt arbitramur etiam nunc, non ſine aliqua ratione. etſi de emendatione verborum Theophraſti, propter eas cauſſas, quæ ibi exponentur, ſententiam mutauimus. Atque ex iis quæ eo loco ſcripſimus ſatis paret illorum error, qui aut Theophraſtum aliquẽ alium à diſcipulo Ariſtotelis comminiſcuntur, aut omnino Theophraſtum fuiſſe huius libri patrem negant. Verùm de auctore quidem ſatis ſuperque.

Argumentum autem & ſubiectum ſcripti iſtius philoſophicum planè eſt: de moribus enim hominum hîc agitur, & ad bene honeſtéque vitam degendam nobis hoc ſcripto præire Theophraſtus voluit: quo nihil eſt φιλοσοφικώτερον, nihil philoſopho dignius. Enimuero morum cõformandorum, quod ethicus philoſophus prærogatiuæ iure quodam, quaſi proprium ſibi aſſumit, non vna eſt à veteribus ſapiẽtibus inuenta & exculta ratio. Nam idem hic, ſi propiùs attendimus, & ethici philoſophi, & hiſtorici, & poëtæ finis eſt: verùm illius quidem

quidem ἁπλῶς: horum non ἁπλῶς: habent enim hoc amplius & hiſtoricus & poëta ſuos peculiares fines: ille, vt rerum geſtarum memoriam conſeruet: & vt lectorem ſuum iis maximè pręceptis quæ ad Remp. bene gerendam neceſſaria ſunt, inſtruat: hic, vt τὸν ἀκροατὴν iuuando ſimul etiam delectet. Quare tendunt quidem eôdem omnes quodammodo: ſed diuerſis tamen itineribus. Philoſophi ratio ſimplex eſt, &, vt ſic dicam, recta directáque via: de virtute enim & vitio diſputans, illam ſequendam, hoc fugiendum nos docet: & ad eam rem præcepta nobis ſuggerit. Hiſtoricus & poëta, non virtutes nec vitia in abſtracto (vt loquuntur) nec eorum cauſſas naturámve, quod philoſophorum eſt: ſed his præditos homines conſiderant: factáque nobis & mores vtrorumque explicantes, imitandorum atque fugiendorum exempla ſuppeditant: & tacitè quodammodo nos inſpicere in vitas hominum iubent, atque ex aliis ſumere exemplum nobis. Rurſus autem magna eſt latáque inter hiſtoricum & poëtam differentia: ille res geſtas, vti geſtæ ſunt, ſimpliciter narrat: hic & geſtas, (non enim omnia fingunt, ſed multa affingunt tantùm poëtæ, ait veriſſimè ſcriptor eruditiſſimus Strabo) & quæ geri potuerunt, cum decenti imitatione exequitur: vnde illi ποιητὴς, vt Plato docet, nomen inditum: quia rerum quas refert, non narrator ſolùm vt hiſtoricus: ſed quaſi fabricator eſt & auctor: quod ille imitandi artificio præſtat. Omnis enim poëta μιμητὴς, ait idem Plato. Ipſorum quinetiam poëtarum, multiplex eſt inter ipſos diſcrimen: differunt enim, vt docet Ariſtoteles, τῷ

ἑτέρους, τῷ ἑτέρως, τῷ ἑτέροις μιμεῖσθαι. Quorſum hæc? vt appareret, libellum hunc, medij cuiuſdam eſſe inter philoſophorum & poëtarum ſcripta generis. Subiectum quidem eſt de moribus: quos emendare, vnicus eſt auctori in hoc opere finis propoſitus: atque hoc ſaltem illi cum ethico philoſopho commune eſt, & ambobus proprium. Cæterùm tractatur hoc ſubiectum, non more philoſophorum: ſed nouo quodam docendi genere, quod deſcriptione conſtat eorum quæ homines aut hac aut illa virtute vitióve præditi, facere ᾗ τοιοῦτοί εἰσι conſueuerunt: διαφέρει δ' οὐδὲν (inquit philoſophus, quarto Nicomacheorum) τὴν ἕξιν ἢ τὰ κατὰ τὴν ἕξιν σκοπεῖν. Fit autem hoc à Theophraſto magna ex parte μιμητικῶς: quod poëtarum eſſe, ſuprà poſuimus. Itaque plurima inuenias in his breuibus reliquiis, quæ veluti tabulæ è naufragio ſuperſtites vtcunque remanſerunt, ex quibus huius operis cum poëtis, ſcenicis maximè & comicis, quos eſſe optimos exprimendorum morum artifices ſcimus, affinitas percipi queat: vt ſuis locis cum cura eſt à nobis indicatum. Mores igitur hominum ita hîc olim erant deſcripti, vt liceret tanquam in ſpeculo hinc virtutis ſplendorem & pulcherrimam intueri faciem: illinc verò vitiorum turpitudinem & dedecus animaduertere. Nunc, melior eius pars, proh dolor! intercidit: nam & ea pars quæ erat de virtutibus, tota hodie deſideratur: & illius quæ de vitiis, haud ſcio an portio ſaltem ἀξιόλογος fuerit, quantumcunque eſt quod ad nos peruenit. Quota enim eſt obſecro vitiorum pars quæ hîc continetur?

Nomen porrò χαρακτῆρες quo ſuum hoc opus Theo

Theophraſtus appellauit, à re impoſitum eſt, itáque argumento libri conuenit vt nihil ſupra. Erat namque hoc tanquam exemplar & ſpeculũ quoddam morum, vbi virtutis & vitij cuiuſque expreſſæ notæ cernebantur. Propterea fuere critici qui ita libri huius titulum conciperent, Θεοφράστου χαρακτῆρες περὶ ἰδιωμάτων: vt in libris nõnullis recentioribus ipſi inuenimus: ſed hoc ineptum & ab hominibus indoctis profectum. Verus eſt titulus Ἠθικοὶ χαρακτῆρες, qui tantundem fermè valet, ac ſi dixiſſet, Εἰκόνες ἠθῶν (ſiue εἰκονισμοί, vt appellat Seneca) hoc eſt, *Imagines morum*: ſicut Cicero comicos appellat *imaginem vitæ quotidianæ*: & magnus Baſilius vitas ſanctorum virorum, εἰκόνας ἐμψύχους τῆς κατὰ θεὸν πολιτείας. Εἰκὼν & χαρακτὴρ atque ἔσοπτρον ſæpe eandem vim habent. Quare etiam, quod D. Paulus ad Coloſſ. dixit, Chriſtum eſſe εἰκόνα τοῦ ἀοράτου θεοῦ, in ea ad Hebræos, voce χαρακτὴρ eſt expreſſum. In libro autem Sapientiæ in eadem ſententia vtitur auctor vocibus ἔσοπτρον & εἰκών. Porrò is verus eſt cuiuſque rei χαρακτήρ, ea vera imago, quæ illius naturam optimè exprimit. Ideo Hebræi ſapientes naturam vocant טבע, quaſi dicas χαρακτῆρα, aut σφραγῖδα. nam illis טבעת ſigillum ſignificat. Veteres verò quidam qui poſt Theophraſtum idem argumentum tractarunt, μικρὸν παρεκκλίνοντες, vt diceret Ariſtoteles, χαρακτηρισμοὺς vocarunt, quos ille χαρακτῆρας: quidam longiùs abierunt, & ſimilium ſcriptorum titulos diſſimiles (vti fere fieri videas) ſunt cõmenti. Seneca ad Lucilium, epiſtola XCVI. *An vtilem futuram eſſe deſcriptionem cuiuſque virtutis. Hanc Poſidonius Aetiologiam* (malim *Ethologiã*. vide Quin-

tilianum.) *vocat:quidam* χαρακτηρισμὸν *appellant,ſignâ cuiuſque virtutis & vitij ac notas reddentem, quibus inter ſe ſimilia diſcriminentur. Hæc res eandem vim habet quam præcipere. Nam qui præcipit, dicit, Illa facies,ſi voles temperans eſſe. Qui deſcribit, ait, Temperans eſt, qui facit illa,qui illis abſtinet. Quæris quid interſit? Alter præcepta virtutis dat,alter exemplar. Deſcriptiones has, & vt publicanorum vtar verbo,* εἰκονισμοὺς,*ex vſu eſſe confiteor.* Pulcherrimè iſta Senecæ explicant noſtri huiuſce libri ἐπιγραφή: quam poſſis cum Seneca vertere *De ſignis ac notis morum.* Simpliciùs tamen nos, &,vt in inſcriptione,breuiùs, *Morum deſcriptiones*, auctore Cicerone: qui in Topicis deſcriptiones Latinè dicit,quos Græci,inquit,χαρακτῆρας:alij rhetores χαρακτηρισμοὺς dixerunt,vt Rutilius Lupus.nam peſſimè hodie in eius libris *chreſteriſmus* editum eſt, pro *characteriſmus.* eius locum infrà deſcribemus.Poteramus & *Notationes morum*:idque fortaſſe rectiùs: niſi M. Tullium ſequi libitum fuiſſet. Auctor ad Herenniū. *Notatio eſt,cùm alicuius natura certis deſcribitur ſignis, quæ ſicuti notæ quædam, naturæ ſunt attributa*:quo loco extat ſanè quàm elegans & graphica oſtentatoris pecunioſi deſcriptio. Huius item generis ſunt illæ deſcriptiones morum, quas Libanius & alij ſophiſtæ appellarunt ἠθοποιίας ἠθικὰς,διὰ τὸ μόνον ἦθος εἰσφέρειν.in his olim dicendi magiſtri ſuos diſcipulos magno cum fructu ſoliti exercere. De genere orationis huiuſmodi deſcriptionibus accommodatæ ita ſcribit Theon ſophiſta, ſiue Libanius. ἐργάσῃ τὴν ἠθοποιίαν χαρακτῆρι σαφεῖ, συντόμῳ, ἀνθηρῷ, ἀπολύτῳ, ἀπηλλαγμένῳ πάσης πλοκῆς τε καὶ σχήματος. *Vteris, ait, in deſcriptionibus morum charactere*

perſpi

perſpicuo, breui, florido, ſoluto, (is eſt quem Sophronius apud Photium ἀφελιστικὸν vocat:) à quo abſit omne inuolucrum ſiue artificiũ curioſius & figura. Non longè abit ab hac forma Theophraſti in hoc libello character. Atque hæc quidem ita: nunc illud vice corollarij adiiciemus. Et apud Græcos Satyrus antiquiſſimus Peripateticus, & apud Romanos doctiſſimus Varro, libros, non diſſimilis, vt videtur, argumenti ediderunt: quos tamen non χαρακτῆρας, ſed περὶ χαρακτήρων inſcripſerant. Varronis librum laudatum aliquoties apud Latinos grammaticos reperimus: verùm ita, vt de eius argumento pro certo quicquam pronuntiare non poſsimus. ac fieri poteſt, vt ſit is ipſe quem Nonius De proprietate ſcriptorum vocat. quod ſi eſt, nihil hûc ſcilicet facit. Satyri verò librum affinẽ huic Theophraſteo fuiſſe argumenti ſimilitudine, fermè mihi perſuaſit aliquando hic ex illo locus, ab Athenæo prolatus, quem apponam: dignum profectò vbique, non ibi tantùm legi. Eſt autem character hominis aſoti: Οἱ πολέμιοι τῆς οὐσίας ὑπάρχοντες, κατατρέχοντες τὸν ἀγρὸν, διαρπάζοντες τὴν οἰκίαν, λαφυροπωλοῦντες τὰ ὑπάρχοντα, σκοποῦντες, οὐ τί δεδαπάνηται, ἀλλὰ τί δαπανηθήσεται· οὐδὲ τί περιέσται, ἀλλὰ τί οὐ περιέσται· ἐν τῇ νεότητι τὰ τοῦ γήρως ἐφόδια προκαταναλίσκοντες· χαίροντες τῇ ἑταίρᾳ, οὐ τοῖς ἑταίροις· καὶ τῷ οἴνῳ, οὐ τοῖς συμπόταις. Poſtremò ne illud quidem prætermittam quod eſt à veteribus criticis probè, vt mea ſententia fert, obſeruatum. Aiunt illi, Homerum fontem illum ingeniorum, huiuſmodi deſcriptionum primum auctorem eſſe: eundemque ſuo exemplo cùm aliis præiuiſſe, tum etiã noſtro huic auctori, quando iſti

opeti

operi manum admoueret. Nam ſimilem eſſe fortis & ignaui characterem hunc apud poëtam Iliad. lib. XIII.

Ἔνθ' ὅ,τε δειλὸς ἀνὴρ ὅστ' ἄλκιμος ἐξεφαάνθη.
Τοῦ μὲν γάρ τε κακοῦ τρέπεται χρὼς ἄλλυδις ἄλλῃ,
Οὐδέ οἱ ἀτρέμας ἧσθαι ἐρητύετ' ἐν φρεσὶ θυμός·
Ἀλλὰ μετοκλάζει, καὶ ἐπ' ἀμφοτέρους πόδας ἵζει.
Ἐν δέ τε οἱ κραδίη, μεγάλα στέρνοισι πατάσσει
Κῆρας ὀϊομένῳ· πάταγος δέ τε γίγνετ' ὀδόντων.
Τοῦ δ' ἀγαθοῦ, οὔτ' ἂρ τρέπεται χρὼς, οὔτέ τι λίην
Ταρβεῖ, ἐπειδὰν πρῶτον ἐσίζηται λόχον ἀνδρῶν·
Ἀρᾶται δὲ τάχιστα μιγήμεναι ἐν δαῒ λυγρῇ.

Hæc veterum eſt obſeruatio. Sunt & apud alios vtriuſque linguæ optimos ſcriptores ſimilem in modum accuratæ deſcriptiones: quas diligenter obſeruaſſe, non ad eloquentiæ ſolùm ſtudia, ſed (quod antiquius eſſe debet) ad naturam virtutum & vitiorum penitus cognoſcendam, vtile fuerit & conducibile.

ISAACI

ISAACI CASAVBONI AD THEOPHRASTI CHARACTERES ETHICOS

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Liber Commentarius.

HΔΗ μὲν καὶ πρότερον πολλάκις.) Oſtendit Theophraſtus, nó imparatum ſe ad huius operis ſcriptionem accedere: ſed re ſæpius ſecum conſiderata, expenſáque. Ideo ait ἐπιστήσας τὴν διάνοιαν: familiari Ariſtoteli, & aliis philoſophis loquendi genere. ſimplicius Xenophon initio Παιδείας, Ἔννοιά ποτε ἡμῖν ἐγένετο. & initio Commentariorum, Πολλάκις ἐθαύμασα. At noſter mox quoque verbis ſignificantiſſimis vtitur, συνθεωρήσας, & παρατεθεαμένος: quæ dictiones, θεᾶσθαι inquam, & θεωρεῖν, à rebus diuinis originem habentes, de quibus dum attentiùs meditamur, ſimus ipſi quodammodo diuini, & vt philoſophus ait in decimo Nicomacheorum, nos ipſos ἀπαθανατίζομεν; poſtea ad eas res ſunt tranſlatæ, quas cum magna voluptate, vel magna cum attentione contemplamur. Eôdem ſpectat & quod ait, ſe ὡμιληκέναι παντοδαπαῖς ἀνθρώπων φύσεσιν: fuit enim neceſſe vt qui deſcribere hominum

minum mores cogitaret, cum diuerſæ naturę & ingenij hominibus verſaretur. Sic Plato III. De Republica dicebat, eum qui futurus ſit bonus iudex, debere παντοδαπαῖς φύσεσιν ὡμιληκέναι. Horatius ad Piſones,

Reſpicere exemplar vitæ morúmque iubebo
Doctum imitatorem, & viuas hinc ducere voces.

Ita, locum habet hîc quoque familiaris ille naturæ rerum circulus. Nam ex diligenti vitæ hominum obſeruatione, confecta eſt hæc morum depictio: ex huius veluti tabulæ contemplatione non otioſa, vitæ & morum naſcetur emendatio.

Τί γὰρ δή ποτε τῆς Ἑλλάδος.] Legi malim, τί δή ποτε πάσης τῆς Ἑλλάδος; ſicut mox, πάντων τῶν Ἑλλήνων. Duas hîc notat cauſas varietatis illius quæ in hominum moribus atque inſtitutis cernitur: locorum poſitionem, & inſtitutionem à pueris. Illud quàm magnum ad eam momentum ſit, & experientia arguit, & philoſophi, geographi, aſtronomíque vel docent, vel docere conantur: tangit etiam Hippocrates in libro de aëre, aquis, & locis: & Galenus multis locis. mitto quæ Polybius, Seneca, Cicero, aliique multi ſuper hoc non vno loco. *Ingenia hominum*, ait Curtius lib. VIII. *vbique locorum ſitus format.* In inſtitutione autem puerili, non dicam multum momenti: ſed pene dixerim, τὸ ὅλον καὶ τὸ πᾶν eſſe poſitum. Quod ait, Græciam totam eidem ſubiectam eſſe cæli regioni, Græcóſque omnes eadem diſciplina ſolitos imbui, accipiendum eſt vt dictum παχυμερέστερον, ac minùs ἀκριβῶς. Nam vt demus in eadem inclinatione cæli Græciam totam (non enim hîc loquimur de magna Græcia, aut Græcis

Græcis Aſiaticis, ſed de ea tantum Græcia (quæ velut matrix omnium Grecarum coloniarum erat) fuiſſe: tamen ſi eiuſdem partes inter ſe compares, reperies differẽtiam fuiſſe & in aëribus regionum & in habitantium ingeniis mirùm quantam. Ne longè abierim, quis neſcit in Bœotia alium longè cœli hauſtum fuiſſe, alium in continenti Attica? longéque craſſiore aëre vſos quàm ipſorum vicinos Athenienſes? Notum illud, *Bœotûm in craſſo iurares aëre natum.* Itaque etiam ingenia longè diuerſa, vt ex Græca hiſtoria cuiuis notum. Idem de reliquis terræ Greciæ regionibus dici poteſt. Quid autem de inſtitutione? An putamus ſimiliter ſuos liberos inſtituiſſe Athenienſes & Lacedæmonios? Imò verò ita diuerſa erat educatio, vt difficilius ſit reperire in quo conuenirent, quàm in quo differrent. Quare, vt modò diximus, commoda interpretatione iuuandum hoc Theophraſti dictum: déque iis tantùm accipiendum, quæ Grecis ſolis propria, iiſque omnibus communia erant: Barbaris autem, aut eorum pleriſque non item. Putauimus aliquando locum totum ſic eſſe legendum: τί δή ποτε τῆς πόλεως ἁπάσης, ὑπὸ τὸν αὐτὸν ἀέρα κειμένης καὶ πάντων τῶν πολιτῶν ὁμοίως παιδ. Mouebat hoc etiam, quod Theophraſtus toto hoc libello de Athenienſibus tantùm videtur agere: omnia enim ad mores Athenienſium & ea quæ fieri in ea vrbe ſolebant, referuntur. Veruntamen nunc placet magis vt nihil mutemus: ſed locum ita vt ſuprà expoſui accipiamus. Nam quod de Athenis ita, quaſi de tota Græcia loquitur, hæc quoque cauſſa eſſe poteſt: quòd illa vrbs dum floruit, ocellus Græciæ, & Ἑλλάδος-

Ἑλλὰς

Ἑλλὰς fuit: vt non ſine ratione, ſicuti Roma ἐπιτομὴ τῆς οἰκουμένης, & populus Rom. δῆμος τῆς οἰκουμένης à Polemone oratore, vt referunt Galenus & Athenæus, vocatus eſt: ita Athenæ Ἑλλάδος ἐπιτομὴ, & populus Athenienſis δῆμος τῶν Ἑλλήνων dici potuerit. Propterea ait Menander apud Alciphronem in epiſtola ad Glyceram, videre ſe ἐν ταῖς Ἀθήναις τὴν Ἑλλάδα ὅλην, τὴν Ἰωνίαν, τὰς Κυκλάδας πάσας. Rectéque meo iudicio & verè Philo Iudęus, in diſputatione, ὅτι πᾶς σπουδαῖος ἐλεύθ. ὅπερ ἐν ὀφθαλμῷ κόρη ἢ ἐν ψυχῇ λογισμὸς, τοῦτ' ἐν Ἑλλάδι Ἀθῆναι. Cæterùm περὶ τῆς τῶν τρόπων γενέσεως egregius eſt Theophraſti noſtri locus, quem deſcripſit & nobis conſeruauit Porphyrius in libro III. περὶ ἀποχῆς ἐμψύχων. Diligens lector ibi requirat: nobis enim is liber nunc ad manum non eſt: qui iſta recenſemus non per otium in muſeo, ſed ὁδοῦ πάρεργον ἐν ἀποδημίᾳ, omnibus ſtudiorum præſidiis deſtituti.

Pag. 2. καὶ βεβιωκώς.] Malim, ἅτε βεβ. vel ἅτε καί. Locum ſubobſcurum dedimus operam vt planum verſio redderet.

Ἔτη ἐννενήκοντα ἐννέα.] Ita legitur etiam in antiquis quatuor codicibus Palatinæ bibliothecæ & aliis quos vidimus omnibus. Memini etiam in Ioannis Tzetzæ Chiliadibus hunc locum ita deſcriptum reperire, & ſimiliter annos centum vno dempto attribui Theophraſto hunc librum ſcribenti. Quod etſi mirum eſt, propter tot auctorum ſilentium, qui longæuos philoſophos recenſuerunt: poteſt tamen vnius ſaltem teſtis, eiúſque admodum ἀξιοπίστου, auctoritate defendi. Ait enim Hieronymus in epiſtola ad Nepotianum, *Vnde & ſapiens vir Græciæ*

Theo

Theophraſtus (ita omnino ſcribendum, non *Themiſtocles*) *cùm expletis centum & ſeptem annis ſe mori cerneret, dixiſſe fertur, ſe dolere, quòd tum egrederetur è vita, quando ſapere cœpiſſet.* Quare, niſi diuersè traditum fuit ab antiquiſſimis ſcriptoribus tempus quo vixit hic philoſophus, dubium non eſt, mendum eſſe in Diogenis Laertij codicibus. Error fortaſſe ex notis ortus: & οϑ' perperam ſcriptum, cùm ſcribi deberet ρζ', vel ρϑ'. Nuſquam non iſto modo in bonis vtriuſque linguæ ſcriptoribus eſt peccatum. Ac commodùm mihi nunc in mentem venit locorum quorundam Plinij ſimiliter deprauatorum: quos obiter hîc emendare non pigebit: præſertim quum de Theophraſto ibi agatur. Lib. XXIII. cap. VII. de minio loquens, ita ſcribit Plinius, *Theophraſtus* CX. *annis ante Praxibulum Athenienſium magiſtratum, quod tempus exit in vrbis noſtræ* CCXL. *annum, tradit inuentum.* ſic habent omnes quos licuit videre codices: neque aliter in nouiſſima editione Lugdunenſi: quæ editio, ſi verum dicere licet, tanto nil dignum præſtat hiatu. Legendum aio, *quod tempus exit in vrbis noſtræ* CCCXXXIX. *annum.* Praxibulus, cuius meminit Theophraſtus in libello Περὶ λίθων, vnde hæc tranſcribit Plinius, archon Athenis fuit, anno ſecundo olympiadis centeſimæ decimæ ſextæ: quo anno eum librum ſcribebat Theophraſtus, vt ex eius lectione apparet. eum autem annum incidere in annum V. C. CCCXXXIX. non alio teſte probare meliùs poſſumus, quàm ipſo Plinio. Is igitur alio loco annum tertium eiuſdem olympiadis, quo archonta (ſiue vt Cicero aliquando vertit, prætorem; vt Plinius ſæpe, magiſtratum) ha-

buêſſe Athenæ Nicodorum, vrbis Romæ quadringenteſimum quadrageſimũ ait fuiſſe: vt neceſſe ſit annum ei proximum qui habuit archõta Praxibulum, eſſe annum V. C. quadringenteſimum trigeſimum nonum. Sic autem Plinius libro tertio, *Theophraſtus qui primus externorum aliqua de Romanis diligentiùs ſcripſit, Circeiorum inſula & menſuram poſuit, ſtadia LXXX. in eo volumine quod ſcripſit Nicodoro Athenienſium magiſtratu: qui fuit vrbis noſtræ* CCCCXL. *annus*. Ita ſcribi debuit hic locus, fœdè in omnibus quas hactenus vidi editionibus corruptus. *magiſtratu*, inquam, legendum non *magiſtratui*. non enim ἄρχοντι Νικοδώρῳ, ſed ἄρχοντος Νικοδώρου, Plinius dicere voluit. Iam diximus Plinium ſæpe illud ἄρχοντος Græcorum in hiſtoria Attica, vertere *magiſtratu*. Sic & Seneca epiſtola XVIII. *Hoc certè in his epiſtolis ait, quas ſcripſit Charino magiſtratu ad Polyænum*. At in vulgatis Senecæ editionibus ſcriptum inuenias *Charino de magiſtratu*. falsò: nam χαρίνου ἄρχοντος dicere auctor voluit: & in meo ſcripto codice non extat illud *de*. Fuit Charinus hic archon anno primo olympiadis CXVIII. auctor Diodorus libro XX. Agebat Epicurus tunc temporis annum XXXV. ſiquidem natus eſt ille tertio anno Olympiadis centeſimæ nonæ: denatus autem anno altero Olympiadis CXXVII. quod noto, vt obiter Laertij vulgatas editiones emendem, in quibus malè ſcribitur obiiſſe Epicurum κατὰ τὸ δεύτερον ἔτος ἑβδόμης καὶ ἑκατοστῆς ὀλυμπιάδος. vera lectio eſt, τῆς εἰκοστῆς ἑβδόμης καὶ ἑκατοστῆς ὀλ. Sed vt ad Plinium redeam, falſiſſimè ſanè legunt vulgò CCCCLX. in ſuperiore loco: legendum enim vt nos emendauimus, & quidam

etiam veteres codd. habent, CCCCXL. Mitto rationes chronologicas, quas de facili poſſim afferre. Plinium ipſum malo: cuius hæc ſunt libro XIII. cap. XVI. *Theophraſtus qui primus a Magni Alexandri ætate ſcribit quæ circa vrbis Romæ quadringenteſimum quadrageſimum geſta ſunt annum.* Non alia iam confirmatione opus habent ſuperiores emendationes: & alioqui res eiuſmodi eſt quæ inſpectione magis faſtorum Græcorum Latinorúmque indigeat, quàm longiore probatione.

Καθ' ἕκαστον γένος ὅσα τυγχάνει γένη.] Ita accipe: exponam tibi; quid? ὅσα γένη quomodo autem? κατὰ τὸ γένος. Illis declaratur ſubiectum: his modus & ratio eius tractandi. Legimus verò προσονείμας non προσκείμενα, vt vulgò: nam mores ſunt accidentia quædam, quæ nobis ὑπόκειται & inhærent, atque habitus per quos dicimur ποιοί. M. Tullius mores comparat vnguentis quibus corpus extrinſecus oblinitur, cùm ait in Bruto, *Ita peregrinata eloquentia tota Aſia eſt, vt ſe externis oblineret moribus.*

ὃν τρόπον τῇ οἰκονομίᾳ χρῶνται.] Verba ſonant, *quomodo rem adminiſtrent familiarem.* Maluimus tamen aliter vertere: quia in pleriſque capitibus de familiæ adminiſtratione nihil legas. Cæterū quod generaliter his verbis dicitur, cautè accipiendum, cum hac reſtrictione, quod ad illa attinet quæ faciunt, ᾗ τοιοῦτοι εἰσιν ἢ τοιοῦτοι.

Τοὺς υἱεῖς ἡμῶν.] Videtur Theophraſtus cùm hæc ſcribebat, vel natura vel adoptione liberos habuiſſe: quorum tamen neque Laertius meminit: neque vlla eorum in teſtamento Theophraſti mentio. Moueret hoc fortaſſe aliquem: ſed enim multi

caſus interuenire potuerunt poſt ſcriptum hunc librum, qui liberis illum orbum facerent. Quid ſi verò συλλαπτικὸν σχῆμα eſſe dicamus, & in ſcribendo & in loquendo valde vſitatam figuram? Adde, quòd olim ſenes à iuuentute patres ſalutari ſolebant.

P.3. Πρῶτον μὲν οὖν π.] Pertinet hoc ad ordinē quem toto libro erat ſecutus: primum, inquit, de εἰρωνείᾳ verba faciam: deinde reliqua animi παθήματα ſigillatim deſcribam. Quod ſequitur, καὶ ἄρξομαι πρῶτον ἀπὸ τῆς εἰρωνείας, non eôdem referendum, ſed ad methodum quam in ſingulis capitibus eſt ſeruaturus: quæ ea eſt, vt vitium ipſum rudi deſcriptione initio ſtatim adumbret: deinde vitioſum hominem ſuis coloribus depingat, iis commemorandis quæ facere ſolet, quatenus talis eſt: puta, ὁ εἴρων, quà eſt εἴρων. Nonnunquam etiam breuem monitionem, velut ἐπιμύθιον quoddam, & epicitharisma poſt fabulam adiicit.

ὥσπερ ὑπερεθέμην] Quidam ὑπεθέμην. quod eſt vſitatius, ſed nihil fortaſſe mutandum. Sic in Rhetorica ad Alexandrum, συλλήβδην ἢ τὰς πάσας πίστεις καθ' ἃς ὑπερεθέμεθα, διεξεληλύθαμεν. Scripta lectio ἐπεθέμην vitiosè, pro ὑπεθέμην.

Ad caput περὶ εἰρωνείας.

P.4. Ἡ μὲν οὖν εἰρωνεία] Ante omnia ſciendum eſt, in vocibus εἴρων & εἰρωνεία latere homonymiam. Aliâs enim εἴρωνα eum vocant Græci, qui ita ſit factus, vt de ſe ſemper intra modum loquens, potius ſibi ea bona demat quibus eſt præditus, quàm alieni

alieni quicquam tribuat. Talis olim Socrates fuit, & poſtea Africanus, teſte Fannio apud M. Tullium; quos nemo propterea vituperauit, inquit ille. etſi, vt ex eodem Tullio diſcimus, reperti ſunt etiam philoſophi, quibus Socratis εἰρωνεία adeò non probaretur, vt non dubitarint eum ſcurram Atticum nominare, vt eſt in primo De natura deorum. Hæc εἰρωνεία & iocandi ratio admodum olim familiaris Athenienſibus fuit: ideo ait Anacharſis apud Lucianum, τοῦτο ἐκεῖνο ἦν ἄρα, ὃ ἐγὼ περὶ ὑμῶν ἤκουον τῶν Ἀθηναίων, ὡς εἶητε εἴρωνες ἐν τοῖς λόγοις. & alibi idem εἰρωνείαν καὶ μυκτῆρα Ἀττικὸν commemorat: Seneca naſum Atticum. Eandem ob cauſam Epicurus homo non aptiſſimus ad iocandum, Ciceroni dicitur *minimè reſpiciens patriam*, ſecũdo de natura deorum. ſic enim omnino legendum non *reſpiciens*. Aliâs verò non cum laude hæc vox dicitur; ſed ſummo potiùs cum probro: de eo enim vſurpatur, qui ſimulare & diſſimulare quiduis didicit, non per iocum nec modeſtiâ vlla, ſed ſui commodi cauſa, & vt alteri incommodet. Sic apud comicos εἴρων inter grauiſſima conuitia ponitur, vt apud Ariſtophanem. In ſacris autem literis εἴρων hic, & εἰρωνεία nominari ſolent, ὑπόκρισις & ὑποκριτής, vocibus ſignificantiſſimis: quas Themiſtius ſua ætate ea notione ſolitas vſurpari in oratione quadam notat. Atque hæc eſt ea εἰρωνεία, iſque εἴρων de quo Theophraſtus hoc toto capite. Ariſtoteles contra in Nicomacheis priorem illam intelligit, non hanc poſteriorem: quod moneo, quia video doctos viros aliter hæc accepiſſe: in quo ſanè eos ratio fugit, vt ex ſequentibus apparebit. Porrò εἰρωνείαν de qua

hîc, non placuit *diſſimulationem* dicere: nimis enim anguſta eſt ea vox, vt etiam Quintiliano viſum: cum hîc non de diſſimulatione agatur, qualis fuit illa Socratica: ſed longè vt diximus alia, cùm diſſimulatione, tum etiam ſimulatione: eorum nimirum qui ob turpem aliquam cauſſam, tam ſimulant ſe habere aut agere, quod non habent, aut non agunt: quàm de iis qui quod habent agúntve, diſſimulant. Cicero de hac ironia loquens, vtramque vocem ſolet coniungere. Officiorum libro tertio, *Quòd ſi Aquiliana definitio eſt vera, ex omni vita ſimulatio diſſimulatióque tollenda eſt.* Et mox, *Ita nec vt emat melius, nec vt vendat, quicquam ſimulabit diſſimulabitve vir bonus.* Saluſtius Catilin. *cuiuſlibet rei ſimulator ac diſſimulator.* Idem auctor *falſum* vocat hominem εἴρωνα. & re vera, εἰρωνεία hîc deſcripta, *fallacia* eſt. Nos malumus tamen vel *ironiam* (quádo eam vocem ciuitate Romana Tullius ipſe donauit) vel *cauillationem*, vitiũ hoc Latinè dicere. vix enim aliam dictionem Latinam reperias quæ Græcæ ſit magis ἀντίστροφος. ſimilis enim in ea latet homonymia. Gloſſarium, *Cauillatio*, χαχόνθεια εἰρωνεία. Sic accipitur verbum *Cauillari* apud Liuium, alióſque. Plutarchus hominem εἴρωνα, qualis hîc deſcribitur, vocat πανοῦργον καὶ ἀναλήθη, in comparatione Alcibiadis cum Coriolano. ſic Syneſius in Dione εἰρωνείαν & ἀλήθειαν opponit: Poſſis etiam εἰρωνείαν Latine dicere *vernilitatem.* Seneca, epiſtola xcv. *Interdum obnixè petimus, id quod recuſaremus, ſi quis offerret.* lib. II. De beneficiis, cap. xi. *quidã verniliter reiiciunt, quæ magis ad ſe volunt attrahere.*

προσποίησις ἐπὶ χεῖρον πράξεων καὶ λόγων.] Hæc Theo

Theophraſti definitio, ſiue deſcriptio. Ariſtoteles verò ſic, *προςποίησις ἐπὶ τὸ ἔλαττον ὁμοίως ἐν λόγοις καὶ ἐν πράξεσιν*. Hanc definitionem hauſimus partim ex libro quarto, partim ex ſecundo Nicomacheorum. Differentia in vnica voce poſita eſt. Ariſtoteles ait, *ἐπὶ τὸ ἔλαττον, in minus*: de eo enim irone intelligebat, qui omnia minora fingeret: Theophraſtus, *ἐπὶ τὸ χεῖρον, in peiorem partem*: quia de eo loquebatur qui non deteriora tantùm ſua fingeret: ſed omnia etiam ad malum aliquem finem referret: quod perpetuò obſeruabis in omnibus notis quibus ſuum *εἴρωνα* inſignit. Tantum igitur commune eſt inter vtrumque, quòd ſimulatione vterque vtitur, & à vero vterque diſcedit: finis verò longè diuerſus. Si quis dicat, etiam cum de quo Ariſtoteles ſentit & loquitur, qualis nempe fuit Socrates, poſſe quiduis *ἐπὶ τὸ χεῖρον* fingere: Reſpondemus ex Ariſtotele, *οὐκ ἐν τῇ δυνάμει ἐστὶν ὁ εἴρων*: ſed *ἐν τῇ προαιρέσει*. Non enim ſi quis ea facultate præditus ſit, vt quiduis ſimulare, diſſimularéque ſui commodi cauſa queat, ſtatim *εἴρων* & hypocrita fuerit dicendus: ſed ſi ad facultatem eam voluntas acceſſerit. Solitus olim gloriari imperator Titus, ſe vel maximum falſarium eſſe potuiſſe: imitari enim norat omnium manus & chirographa. nemo tamen propterea falſarium eum meritò dixerit. Sic ſophiſtam non iure dixeris, eum qui omnia ſophiſtarum *περιέργματα*, omnes *τερθρείας* & præſtigias norit: ſed qui nouit ſimul & vtitur. Sic ſolo fine ſeparantur *ἀρέσκεια* & *κολακεία*. Sunt alia ſexcenta de genere hoc. Solet autem Theophraſtus ſuas deſcriptiones cum excuſatione quadam proferre, ne

quis hîc exquiſitas requirat definitiones. Ait igitur *ὡς τύπῳ λαβεῖν*: quod loquendi genus ex Ariſtotele aliiſque Theophraſti libris, & Platone ipſo notum eſt. Apud eundem in III. De republica, opponuntur *ἐν τύπῳ* & *δι' ἀκριβείας*. quin ipſæ deſcriptiones huiuſcemodi minùs accuratæ, *τύποι* vocantur, & *ὑπογραφαὶ* in philoſophorum ſcholis.

οἷς ἐπέθετο λάθρα.] Non eſt *ἐπιτίθεσθαι*, *inuehi in aliquem*: ſed tanquam ex inſidiis & ſuperiore loco adoriri. ab ea notione eſt vox *ἐπιθέτης*, pro plano & impoſtore: vt in illo, *Γραικὸς ἐπιθέτης*; & apud Iohannem Chryſoſtomum in eam ad Philipp. hom. I. Significat & *ἐπιχειρεῖν*, accingere ſe ad aliquid faciendum. Vnde eſt *νωθρεπιθέτης* apud philoſophum in Phyſiognomonicis, pro cunctatore. Hos homines de quibus hic Theophraſtus, Græci *λαιθάργους* & *λαθροδήκτας* ſiue *κρυφοδήκτας* vocant: quibus conuenit prouerbium Plautinum.

Palam inquit *blanditur: clam ſi occaſio vſquam eſt,*
Aquam frigidam ſubdolè ſuffundunt. item illud Sophocleum,

Σαίνουσα δάκνεις, καὶ κύων λαίθαργος εἶ.

Συλλυπεῖσθαι ἡττωμένοις.] Puta, in iudicio, ſi litem perdiderint: aut ex aliquo certamine (qualia erant apud veteres multa) inferiores receſſerint: aut denique clade belli ſint affecti. Latè patet Græcorum vox *ἧττα*, cui parem Latini non habent. Talis *εἰρωνεία* Polymeſtoris apud Euripidem. cùm enim per ſummum nefas impurus ille filium Hecubæ Polydorum occidiſſet, & domus Priamicæ caſu totus exultaret, ita tamen ibi Hecubam alloquitur,

Ὦ φίλτατ' ἀνδρῶν Πρίαμε, φιλτάτη δὲ σύ,

Ἑκάβη,

Ἐκάθη, δακρύω σ' εἰσορῶν.

καὶ ἐπὶ τοῖς καθ' ἑαυτὸν λεγομένοις.]Eſt ἐπιμονὴ quædam: bis enim idem dicit. Nam cum ſuperioribus iſta malo coniungere,& repetere συγγνώμην ἔχειν, quàm cum ſequentibus,vt vulgò interpretes.

P.5. πρὸς τοὺς δανειζομένους καὶ ἐρανίζοντας.]hoc eſt,ſiue quis δάνειον ab ipſo petat,ſiue ἔρανον. quid ſit, δάνειον, nemo ignorat: ἔρανος verò quid eſſet in toto iſto libello, neſciuerunt priores interpretes. vide ad caput de arrogantia.Huc pertinent illa Horatij,

Sed metui mea ne finxiſſe minora putarer,

Diſſimulator opis propriæ,mihi commodus vni.

καὶ μὴ πωλῶν φήσει πωλεῖν.] Quorſum hoc? nempe vt eo pacto manum illi adeat apud quem iſta loquitur:itáque pecunia illum emungat, aut aliam fraudem faciat. Noui ego non paucos qui has artes probè callerent: quos cùm videas holoſericis indutos ambulare, aut cùm audias magnificè ſe & ſuos quæſtus prædicare, meros Craſſos Crœſóſve eſſe cenſeas. hac ratione homines ſimplices & parũ cati inducuntur vt putent ſi quid habeant nummorum, non id melius vſquam collocari, quàm apud iſtos poſſe, quos tantis opibus eſſe præditos audiunt.*Vt enim fama eſt homini,exinde pecuniam ſolet inuenire.*Sic miſellis os ſublinitur.

καὶ ἀκούσας τι δόξει μὴ προσποιεῖσθαι.] Planè miror cur hac lectione quiſquam offendatur. δόξει, hoc eſt, *videri volet.* eſt autem pro, μὴ δόξει προσπ. vt apud Plutarchum in re fere eadem, οὐ δοκῶν ἀκούειν. Euripides Medea, Ἤκουσά του λέγοντος οὐ δοκῶν κλύειν. Ariſtophanes Pluto, οἱ δ' ἐδόκουν μ' ὁρᾶν ἔτι, hoc eſt, diſſimulabant ſe videre me. Scribitur & δείξει.for-

taſſe pro λέξει.ſed nihil mutandum.

καὶ ὁμολογήσας, μὴ μεμνῆσθαι.] Ecce ait ſe εἴρωνα eum intelligere, qui pactus aliquid dicat ſe non meminiſſe:hoc eſt; pactis non ſtet. neque enim de quauis confeſſione verbum ὁμολογεῖν hoc loco accipimus: ſed pro conſentire in rem aliquam, aut aliquid ſpõdere. Hoc verò planè alienum eſt ab eo quẽ Ariſtoteles εἴρωνα vocat:diſertè enim philoſophus admonet,ſe nõ tractare eo loco de ea veritate aut falſitate quæ ſpectatur in contractibus & commerciis:ſed de ea quę in colloquiis ac familiari cõſuetudine. *οὐ γὰρ, περὶ τοῦ ἐν ταῖς ὁμολογίαις ἀληθεύοντος λέγομεν, οὐδ᾽ ὅσα εἰς ἀδικίαν ἢ δικαιοσύνην συντείνει. ἄλλης γὰρ ἂν εἴη ταῦτ᾽ ἀρετῆς.* Sunt autem hoc hominum genere omnia referta; quibuſcum niſi è ſyngrapha ſemper agas, nihil agas. Talis ille leno Cappadox in Curculione Plautina.

Mil. *Quando vir bonus es,reſponde quod rogo.*
Ca.*roga quod lubet.*
Mil. *Promiſiſtin' ſi liberali hanc quiſquam aſſereret manu,*
Te omne argentum redditurum? Ca.*non commemini.*

καὶ τὰ μὲν σκέψασθαι.] Lego σκέψεσθαι. Hoc noſtri εἴρωνες dicere ſolent, *I'y penſeray*. Menander lepidis verſibus eos exagitat, qui rogati aliquid ab amico egeno, dicunt Σκέψομαι: quod hodie nimis multi faciunt amici nomine tenus, &; vt ille ait, *Factioſi lingua,inertes opera,ſubleſta fide*.Sic Menander,

Οἱ τὰς ὀφρῦς αἴροντες ὡς ἀβέλτεροι
Καὶ Σκέψομαι λέγοντες! ἄνθρωπος γὰρ ὢν
Σκέψῃ σὺ περί του δυστυχὴς ὅταν τύχῃς

Poteſt

Poteſt & ἐοικέσθαι, quod quidam codices habent, ferri: optimeque cum ſequentibus conueniet: vertes, *ſe iam cognouiſſe.*

Καὶ λέγει ἑαυτὸν ἕτερον γεγονέναι] Senſus eſt, cùm ipſemet fuerit qui id quo de quæritur dixerit fecerit ve, non ſe tamen, ſed alium fuiſſe dicet, à quo id ſit dictum factúmve. Noſtri homines hoc dixerint, *Vous me prenez pour vn autre.* Poſsis hoc & ad verbum ἐκπλήττομαι referre. nam qui ἐκπλήττονται (eſt autem ἔκπληξις ſiue ſtupor, aut horror, vehemens quædam admiratio, id eſt, θαυμασιότης ὑπερβάλλουσα ait philoſophus Topicorum quarto) ij quodammodo de ſtatu mentis deiiciuntur, cáque ecſtaſi alij à ſe ipſis fiunt. Sæpe etiam accidit, vt quis opinioni ſuæ & expectationi contrarium quid audiẽs, in ſtuporem ſimul detur, & ſententiam mutare cogatur: & ita quoque alius à ſe ipſo fiat: ſicut Megaronides ille Plautinus in Trinummo: qui cùm Calliclem eo conſilio adiſſet vt eum concaſtigaret pro commerita noxia, vbi tamen eum loquentem audit, repente mutat animum, & exclamans, ait:

Proh di immortales verbis paucis quàm citò
Alium feciſti me, alius ad te veneram. Sic apud Demoſthenem in ea πρὸς Φορμίωνα, de eo qui ſententiam mutauerat, ἕτερος ἤδη ἦν καὶ οὐχ ὁ αὐτός. Prima interpretatio magis mihi probatur, éſtque ſimplicior

Pag. 6. ἀλλ᾽ ὅρα μή σοι θᾶττον.] θᾶττον, hoc eſt, citiùs & nimis εὐήθως atque ἀβασανίστως, ſimplicium hominum more, qui fere ſubitò credunt. vel θᾶττον accipe pro ἀθρόως & repentè: quod de iis vſurpatur qui impetu quodam animi magis quàm conſilio

ſilio aliquid faciunt. Sic apud philoſophum opponuntur θᾶττον & ἐκ προσαγωγῆς. *ſtatim & per quaſdam acceſſiones*. Seneca elegãter *impetu placere*, pro θᾶττον καὶ ἀβασανίστως, epiſtola c i. Notabis illud πιστεύειν φωνάς: erat vſitatius φωναῖς, vt πιστεύειν λόγοις: ſed φωνὰς omnes etiam ſcripti Palatini.

καὶ πλοκὰς καὶ παλιλλογίας.] Vocat πλοκὰς quæ Cicero *inuolucra & integumenta diſſimulations*: ſiue ſubdolos & ad fallendum compoſitos ſermones, tanquam retia aut laqueos. Has poëta vetus apud M. Tullium *verſutiloquas malitias* dicit. Poſsis vertere *orationem intortam* cum Plauto in Ciſtellaria: vbi feſtiuiſſimus poëta iſtiuſmodi homines (*alterplices* veteribus Latinis dictos, Græcis στρεψιμάλλους) inuoluolo ſimiles ait beſtiæ damnificæ, quæ in pampini folio implicat ſe. Sic πλέκειν μηχανὰς ſæpe apud Græcos poëtas. Παλιλλογίας vertimus *dicta recantata*. Cantare enim eſt, idem ſæpius dicere, vt & ὑμνεῖν apud Græcos. Videtur autem Theophraſtus iſta voce ſermones ancipites, & qui diuerſo aut etiã contrario modo accipi queant, intelligere. πάλιν vtrumque ſignificat, & *iterum*, & *contra*. Hîc igitur ſignificat non iterum, ſed contrà: ſic apud poëtam πάλιν ἐρεῖν, non eſt *iterum dicere*, ſed *contrarium*. & παλινῳδία eſt, non tam *iterata cantio*, quàm *priori contraria*: & ſic apud Horatium, *recantata opprobria*. apud Pindarum παλίγλωσσος πόλις καὶ βάρβαρος, *Vrbs qua diuerſa lingua vtitur ab aliarum gentium linguis*. Idem poëta Nemeonicarum, oda prima, παλίγλωσσον δέ οἱ ἀθάνατοι ἀγγέλων ῥῆσιν θέσαν. hoc eſt, *contrariam*. Ita alia multa dicuntur.

οὐ χεῖρόν ἐστιν εὑρεῖν οὐδέν,] Præclarè maximus poëtarũ:

Ἔχθρος.

Ἔχθρος γάρ μοι κεῖνος ὁμῶς ἀΐδαο πύλῃσιν
Ὅς χ᾽ ἕτερον μὲν κεύθει ἐνὶ φρεσὶν, ἄλλο δὲ βάζει.
Haud minus ille mihi exoſus quàm ianua Ditis,
Mens aliud cui tecta tegit, quàm lingua loquatur.

Ad cáput περὶ κολακείας.

THN δὲ κολακείαν.] Inter virtutes quæ ad ὁμιλίας & vitæ quotidianæ conſuetudinem propriè pertinent, idcóque ἕξεις ὁμιλητικαὶ à Platone vocantur, Ariſtoteles quatto Nicomacheorum primam numerat illam, qua qui fuerit præditus, is & facta & dicta omnia ſua ita temperabit, vt eius conuictus omnibus ſit futurus gratus, ſuauis atque etiam iucundus: omni enim aſperitate morum, & moroſitate, quæ eſt ἐρημίας ξυνοικος, carebit: immo è contrario in eo elaborabit, vt, quantum honeſtas & virtutis amor permittent, voluptati ſit iis quibuſcum verſatur. Hanc virtutem quia proprio nomine carebat, Ariſtoteles in Nicomacheis φιλίαν nuncupauit, explicatione adiecta, quomodo eam vocem vellet hîc intelligi: at in Eudemiis σεμνότητα vocauerat. & vt in nominibus virtutis variauit, ita etiám in vitiorum ei oppoſitorum, vt capite περὶ αὐθαδείας dicemus. Habet enim hæc quoque virtus ſibi oppoſita vitia, hinc κατὰ ἔλλειψιν, illinc κατὰ ὑπερβολὴν. ac de iis quidem qui defectu humanitatis peccant hac in parte, eſt caput illud περὶ αὐθαδείας. De iis verò qui modum excedunt, & nimis ſuaues ac dulces eſſe volunt, ſunt hæc duo capita: περὶ κολακείας alterum, alterum περὶ ἀρεσκείας. nulla enim re

admo

admodum hæc duo vitia differunt, niſi fine qui diuerſus eſt. quo quidem ita diſcriminantur, vt cùm vitium ſit vtrumque, tamen comparata blanditia ad adulationem, pene virtus videatur, non vitium: verùm de blanditia infrà ſuo loco. Adulationis autem finis eſt priuatum commodum. Eam definit Theophraſtus ὁμιλίαν αἰσχρὰν, συμφέρουσαν δὲ τῷ κολακεύοντι. In Theæteto Platonis κολακεία definitur breuiter, τέχνη ἡδυντική, *ars ſuauitatis conciliatrix.* In eiuſdem Definitionibus (non enim iis aſſentiri debemus, qui temerè & contra auctoritatem vetuſtiſſimorum ſcriptorum illum librum à Platone abiudicant) ita definitur: Κολακεία, ὁμιλία ἡ πρὸς ἡδονὴν ἄνευ τοῦ βελτίστου, quam definitionem tribuit Theophraſtus blanditiæ: meliori ſanè conſilio, & conuenientiùs iis quæ antè ex Ariſtotele diximus: addit verò Plato etiam aliam: ἕξις ὁμιλητικὴ πρὸς ἡδονὴν ὑπερβάλλουσα τὸ μέτριον. quæ etiam blanditiæ meliùs conueniat. quare prudenter Theophraſtus ex Ariſtotele illa adiecit, συμφέρουσαν δὲ τῷ κολακεύοντι, vt à blanditia ſepararet. Non multo aliter B. Chryſoſtomus, qui homilia v. in epiſtolam ad Philippenſes, ita hoc vitium deſcribit: Κολακεία ἐστὶ καὶ ἀνελευθερία ὅταν τις θεραπεύῃ τινὰς ἐπὶ μηδενὶ τῶν δεόντων, ἀλλὰ θηρώμενός τι τῶν βιωτικῶν. *adulatio, (quæ eſt eadem illiberalitas,) eſt quando aliquis, ob nullam rem honeſtam aliquem colit, ſed aliquid eorum captans, quæ ad vitæ commoda pertinent.* Quod autem ait αἰσχρὰν, mallem ταπεινὴν dixiſſet: aut potius ſimul vtrumque poſuiſſet. Nam & *indecora adulatio* eſt, vt vocatur Suetonio, recteque Tacitus *adulationi fœdum crimen ſeruitutis ineſſe* pronunciat: & proprium hoc

eſt

eſt adulatoris, abiectè & demiſsè loqui, & in omnibus regi ſuo ſupparaſitari ac ſecundas agere: ideo dicebat philoſophus Politicorum libro quinto, ἔργον κολακείας eſſe, ταπεινῶς ὁμιλεῖν. & verè Clearchus Solenſis, Ariſtotelis diſcipulus, proprium hoc adulatoribus eſſe dixit, vt ſuos ſibi ipſi animos frágerent, & ſpiritum generoſum qui ingenuos decet, demerent, ταπεινὰ ποιοῦντες τὰ ἤθη αὐτῶν: eos verò quibus ſeruirent, tumore inflarent, & redderẽt vanos, & χαύνους καὶ κενοὺς, atque, vt loquitur Seneca, infatuarent. Vertimus autẽ αἰσχρὰν *turpem*, non *indecoram*: nam αἰσχρὸν opponitur τῷ καλῷ, id eſt honeſto: aliud verò eſt τὸ πρέπον, aliud τὸ καλὸν, ſi propriè loqui volumus. Porrò vocis κόλαξ notationẽ variè explicant Græci grammatici, ad quos te reiicio. Veteres Romani *graſſari*, ἀντὶ τοῦ κολακεύειν vſurpant, vt Feſtus docet: & ita dixit Horatius, *Obſequio graſſare.* inde *graſſator*, ὁ κόλαξ: quem etiam *ſtlatarium* à *ſtlata* quod fuit nauigij genus, vt puto ὑπηρετικοῦ, dixerunt. Gloſſarium, *Stlatarius*, ἐργόμωκος. quid autem ſit ἐργόμωκος, in altero Gloſſario declaratur: Ἐργόμωκος, *adulator, ambitioſus.* Ἐργομωκία, *adulatio.* Ἐργομωκεύειν, *ancillor, adſecto, adulor.* vbi etiam vides *ancillor*, idem eſſe cum adulor. quod probatur altero Gloſſario, vbi hæc ſcribuntur, *Ancillor*, κολακεύω, *Ancillula* ἐργόμωκος, παιδίσκη. Adiiciam & hæc ex eodem libro, *Adſentio*, ἐργομωκῶ. συγκατατίθεμαι. & alibi, *Fuco*, ἐργόμωκος. Puto autem ex eo dici ἐργόμωκον adulatorem, quia ferè ſolent adſentatores eos quibus palam adulantur, à tergo pinſare, vt veriſſimè Perſius ait. Heſychius ſanè aliter, ἐργομωκῶν, ἐμπαίζων.

ἀπολά

ὑπολάβοι ἄντις ὁμιλίαν.] Latè patet vox ὁμιλία, & ea omnia fermè complectitur quæ in vitæ quotidianæ vſu ſolent accidere. Latini ferè pluribus verbis huius Græci vim exprimunt: ſicut & Græci quoque interdum coniungunt ἡ ὁμιλία & τὸ συζῆν, vt in quarto Nicomacheorum. Erudititiſſimus Apuleius τὸ ὁμιλεῖν voce *fabulari* expreſſit in apophthegmate quodam Ariſtippi. iterum dico, parum commodè. Scio, erunt etiam hîc qui exclament & temere nos de Apuleio pronunciare dictitent: ſed nos iſtos exclamatores alibi σὺν θεῷ καὶ μούσαις compeſcemus. Latiſſimè ſanè patet, vt diximus, vox Græca: quare etiam Ariſtoteles ὁμιλίας ἀνθρώπων & πραγμάτων dixit in ſeptimo Nicomacheorum, & ante eum Iſocrates in priore ad Nicoclem, & Hippocrates τῷ ψύχει καὶ τῷ θάλπει ὁμιλεῖν, in Prorrhetico maiore. & in lib. Περὶ ἰητροῦ, de inſtrumentis medicorum loquens, εἰ μέλλει ὁμιλέειν τῷ νοσοῦντι μέρει. Vide Erotianum. Apud Plutarchũ leges ὁμιλεῖν ἡδοναῖς: apud hiſtoricos ſæpe ὁμιλεῖν καιροῖς: quod Plutarchus in Mariò dixit ὁμιλεῖν τύχαις. quem locum deprauat Muretus in Variis ſuis: nã prorſus eſt ὕθλος καὶ φλυάρος, quod ille ſomniat de ὁμειλῆσαι cum ει diphtongo, per inquam hoc eſt ineptum. quum & in Sylla iterum ſic loquatur idem auctor: & quod Muretus nõ eſt ὑπ' ὄναρ ſuſpicatus, Bœotus à Bœoto fœnerarit loquendi id genus. Ita enim Pindarus Nemeonicarum ode prima, ----- ὁ δέ οἱ

φράζε καὶ παντὶ στρατῷ. Ποίαις ὁμιλήσει τύχαις. Sic vſurpatur vox προσομιλεῖν in Platonis Lachete. Sic etiam dixit Athenæus καθομιλεῖν χαιρούς, libro XII. Porro eſt hæc dictio militaris propriè, & in caſtris

nata.

nata. vide Euſtathium. Apud Latinos Cicerone inferiores, non minùs late patet verbum *conuerſari*. maximè apud Senecam: vt *conuerſari triſtitiæ*. ὁμιλεῖν λύπῃ, epiſtola c.

τὸν δὲ κόλακα τοιοῦτ.] Habes perpulchram adulatoris deſcriptionē apud Plutarchū, De diſcrimine amici & adulatoris. ibi, Τοιοῦτος ὁ κόλαξ, οἷος ῥήτορες φαῦλοι. &c. Galenus in libro de dignoſcendis curandiſque animi affectibus, adulatorē tribus notis inſignit, τῷ προσαγορεύειν, τῷ θεραπεύειν, τῷ συνδειπνεῖν τοῖς πολὺ δυναμένοις ἢ πλουτοῦσι.

Pag. 7. ἐνθυμῇ ὡς ἀποβλέπουσιν εἰς σε οἱ ἄνθρ.] Similia his Artotrogus regi ſuo apud Plautum initio Militis glorioſi.

ηὐδοκίμεις χθὲς ἐν τῇ στοᾷ.] Non aſſentior interpretibus quibus videntur hæc Latinè efferenda, *dignitatis tuæ ſplendorē magno omnium aſſenſu obtinebas*. Aliud enim eſt εὐδοκιμεῖν iſto loco, aliud apud M. Tullium, dignitatis ſplendorem obtinere: quod potiùs conuenit τοῖς ἐν τέλει. at εὐδοκιμεῖν, id eſt, *bene audire*, ſiue *bona fama*, etiam mediocris fortunæ & pauperi, quorum eſt magna paſſim indignitas, conuenire poteſt: ex ſequentibus enim apparet ad laudem probitatis & integræ vitæ eſſe hoc referendum, non ad dignitatis ſplendorem. Quare exiſtimo εὐδοκιμεῖν hîc eſſe quod dixit Cicero, *fructum virtutis ſuæ capere*, in Miloniana. & alibi idem τὸ εὐδοκιμεῖν vocat *fructum bonæ exiſtimationis*. Propriè εὐδοκιμεῖν ſiue εὐδόκιμον εἶναι, de eo dicitur, quem vulgo homines laude dignū iudicant. itaque Iſidorus Peluſiota ſcriptor cum primis eruditus, τὸ εὐδόκιμος εἶναι & ἐγκωμιάζεσθαι ita diſtinguit, vt illud dicat eſſe tacitum

iudicium hominũ bene de aliquo iudicantiũ & inter ſe conſentientiũ; hoc, laudationẽ quæ ſermone tribuitur. ſic ille epiſtola C X X X I. libri quarti: εὐδόκιμοι μὲν γὰρ (fortè εὐδοκιμεῖν γὰρ) ἐςὶ κυρίως τὸ ἀποδοχῆς ἀξιοῦσθαι ἐν ταῖς ψυχαῖς τῶν ἀκουόντων ταῖς ἄνευ ἀπάτης ἀδεκάστως τὰς ψήφους φερούσαις. ἐγκωμιάζεσθαι δὲ ἐν λόγῳ πολλάκις κολακείαν πνέοντι, καὶ μηδὲν ἀληθεύοντι. Eſt verò in hoc Theophraſti loco mirè emphatica tranſlatio verbi καταινεχθῆναι, quod mox ſequitur. Nam voluit indicare, ſicuti ſua ſponte grauia deorſum ferũtur, ita omnes qui aderant, non quòd eius qui laudabatur, gratiam captarent, ſed tanquam ὑπ' αὐτῆς τῆς ἀληθείας ἐκβιασθέντας, vt loquitur philoſophus, in eius nomen incidiſſe: quaſi videlicet ita ſit omnibus perſpecta eius probitas, vt iam illius nomen non hominis, ſed virtutis ipſius proprium videatur. Parem elegantiam obſeruabamus apud Plinium Secundum in ſententia nõ diſſimili: vbi *reddi nomina* tanquam debitum dicuntur, ſenſu quo hîc καταφέρεσθαι εἰς τὸ ὄνομα epiſtola XXIII. libri IX. Vtitur hanc vocem Theophraſtus iterum Περὶ λαλιᾶς.

ἀπὸ τοῦ ἱματίου ἀφελεῖν κροκίδα.] Hippocrates dixit ἀπὸ τῶν ἱματίων κροκίδας ἀποτίλλειν. magis propriè: ſed & idem alibi ἀφελεῖν κροκίδα. dicitur & λέγειν κροκίδα, vt apud Celſum, *in veſte floccos legere.* Vocarunt autem Græci κροκυλεγμὸν genus hoc adulationis. Heſychius, Κροκυλεγμὸς, τὸ κολακευτικῶς τὰς κροκίδας ἀπολέγειν τῶν ἱματίων. Adeo autem frequens fuit hæc adulatio, vt inde natum ſit prouerbium, quod ita explicant Græci. Suidas, Ἀφαιρεῖν κροκίδας, ἐπὶ τῶν πάντα ποιούντων ἕνεκεν κολακείας. ἄλλοι τε χρῶνται καὶ Ἀριστοφάνης· εἴ τις κολακεύει πα-

ρὼν

ρὸν καὶ τὰς κροκίδας ἀφαιρῶν. In Plutarchi Sylla, Valeria ſoror Hortenſij de veſte Syllæ floccum vellens, lepidiſſimè illi adulatur. Non ſolùm autem floccos vel fratillos tollere olim adulatores ſolebant: ſed & alias omne genus ſordes abſtergere: neque omiſit hoc præceptum nequitiarum magiſter in Arte, & in Amoribus ait idem poëta,

Dum loquor, alba nigro ſparſa eſt tibi puluere veſtis:
Sordide de niueo corpore puluis, abi.

In Veſpis Ariſtophanis Euphemius κόλαξ dicitur ſpongia calceos mundare. τὸν σπόγγον ἔχων, ait, ἐκ τῆς λεκάνης τὰ 'μβάδι' ἡμῶν περικωνεῖ. Videntur & caudas leporum ſoliti ſecum geſtare, vt præſto eſſet quo oculos ſenum lippientium κολακευτικῶς abſtergerent. Ariſtophanes in Equitibus.

Ἰδοὺ δέχου κέρκον λαγῶ τὼ 'φθαλμὼ περιψῆν.

Similiter in Lyſiſtrata mulier nequam marito ſuo adulatur. Turpiſſimum verò illud apud eundem poëtam adulationis genus, Ἀπομυξάμενος ὦ δῆμ', ἐμοῦ πρὸς τὴν κεφαλὴν ἀπόψω. Spurcum hoc & fœdum: ſed longè turpiora his apud Athenæum legas, & Suetonium in Vitellio, capite ſecundo.

Περιστεριχθῇ ἄχυρον.] Secuti ſumus Palatina exemplaria. In quibuſdam editis olim eſt, περισαχθῇ.

Ἔχεις πρὸς τὰ ἔτη μέλαιναν τὴν τρίχα.] Serò caneſcere, vegetæ ſenectutis & viridis argumentum: qualis eſt eorum quos Græci ὠμογέροντας vocant: qualis etiam ille Plautinus Periplectomenes, qui negat ſe propter ætatem exaruiſſe ex amœnis rebus. Ideo olim ſoliti homines molles, quos ne longa quidem ætas ad frugem bonam reuocarat, canitiem occultare, non ſecus ac mulieres. Teſti-

monia de vtriſque paſſim ſunt obuia in Græcorum epigrammatis, Martiale, aliiſque poëtis. ſed & pharmaco vſos conſtat viros molles & effœminatos, ad celandam capitis niuem: eius fuci compoſitionem docet elegans poëta Serenus Sammonicus, & meminêre Tertullianus, Ioſephus, alij. Clemens Alex. χρίσματα πολιῶν vocat lib. I I I. Pædag. Ariſtophanes Concionantibus,

οὐδ' ἂν εἰ τὸ φάρμακον
Ἐψευδ' ἔτυχες ᾧ Λυσικράτης μελαίνεται.

Adulatores quoque moris habuiſſe ſuo regi canos vellere, teſtatur idem poëta Equitibus, vbi ſic loquitur adulator,

Ἐγὼ δὲ τὰς πολιάς γέ σου 'κλέγων, νέον ποιήσω.

Καὶ λέγοντος αὐτοῦ τι.] Puta in declamationibus, aut recitationibus, quibus olim docti homines impensè delectabantur. In iis igitur, aut ſimilibus συζητήσεσιν, adulator, ei quem obſeruat, audientiam facit, ac reliquis ad laudandum recitatorem quamuis ineptum, & præit exemplo, & celeuſmaſin hortatur. Variis autem modis ſolebant veteres in iſtiuſmodi cœtibus (Græci ἐπιδείξεις & ἀκροάσεις vocant; Cicero quoque acroaſes) approbationis ſignum dare: maximè verò his tribus: ſilentio attento, geſtu corporis aliquo (vel manibus plaudentes, vel aſſurgentes, exultanteſque, vel certo quodam modo vultum componentes) & ſecunda acclamatione. Plinius Secundus lib. quinto de recitationibus loquens: *Multa enim à multis admonetur: & ſi non admoneatur, quid quiſque ſentiat, perſpicit ex vultu, oculis, nutu, manuum motu, murmure, ſilentio: quæ ſatis apertis notis iudicium ab humanitate diſcernunt.*

ſcernunt.Idem libro ſexto, *Non labra diduxerunt, non mouerunt manum, non denique aſſurrexerunt ſaltem laſſitudine ſedendi.* Libanius in epiſtola ad magnum Baſilium, οὕτω καλὴν καὶ ταύτην ἣν λέγεις καλῶς εἰργάσω τὴν ἐπιστολὴν, ὥσθ᾽ οἱ παρόντες ἡμῖν οὐκ εἶχον μὴ πηδᾶν ἀναγιγνωσκομένης. De ſilentio attento locus eſt egregius apud Platonem, tertio de Legibus, peſſimè vulgò, vt alia ſexcenta, acceptus, quem veluti in tranſcurſu proferam atque interpretabor. Ibi igitur cùm hoſpitis Athenienſis ſermonem exciperet Clinias Cretenſis, velletque illi ſignificare ſibi & ſodali ſuo Megillo vehementer probari quæ modò dixiſſet, ſic ait: Λόγῳ μὲν τοίνυν σε, ὦ ξένε, ἐπαινεῖν ἐπαχθέστερον· ἔργῳ δὲ σφόδρα ἐπαινεσόμεθα. προθύμως γὰρ τοῖς λεγομένοις ἐπακολουθήσομεν. ἐν οἷς ὅγε ἐλεύθερος ἐπαινῶν καὶ μὴ, μάλιστά ἐστι καταφανής. hoc eſt, *Verbis quidem te, hoſpes, laudare, graue & odioſum ſit: at nos re ipſa te vehementer laudabimus. Ad ſingula enim tua verba ſummo ſtudio animos menteſque noſtras admouebimus: quo maximè pacto homo liber laudetne an non declarare ſolet.* Plinius ſecundo epiſtolarum, *Imaginor qui concurſus, quæ admiratio te, qui clamor, quod etiam ſilentium maneat. quo ego cùm dico vel recito, non minùs quàm clamore delector. ſit modò ſilentium acre & intentum & cupidum vlteriora audiendi.* De acclamationibus dicemus mox: quæ quàm crebræ fieri ſolerent, apparet ex his Senecæ, Controuerſiarum libro IX. loquitur de declamatoribus: *Quid, ait, quòd laudationibus crebris ſuſtinentur, & memoria illorum aſſueuit certis interuallis quieſcere?*

Καὶ ἐπαινέσαι δὲ ἄκοντα.] Ambigo ſcripſeritne Theophraſtus ἄκοντα, vel ἀκέοντα, vt ſit is ſenſus

quem expreſſimus, aſſentatori haud malè conueniens: an potiùs ἀκόοντας, vt iubeat auditores, aures ſuas commodare recitatori, & tacitè eum laudare: quod quomodo fieri ſoleret, modò diximus: Sententia quam probauimus, ſic expreſſa eſt ab Eupolide in Adulatoribus, ἐπειδὰν κατίδω τιν' ἄνδρα ἠλίθιον, πλουτοῦντα δ', εὐθὺς περὶ τοῦτον εἰμί· κἄν τι τύχῃ λέγων ὁ πλούταξ, πάνυ τοῦτ' ἐπαινῶ, καὶ καταπλήττομαι, δοκῶν τοῖσι λόγοισι χαίρειν.

Καὶ ἐπισημήνασθαι δὲ, εἰ παύσεται· ὀρθῶς.] Legimus, καὶ εἰ παύσεται. Interpretes non erant hæc aſſecuti. notum quid ſit apud Græcos oratores ἐπισημασία. & ἐπισημαίνεσθαι ἀκόοντα. Illud autem Ορθῶς, eſt vſitata in recitationibus acclamatio, ſicut & Εὖ, vel Υ'πέρ.Horatius in arte:

-----clamabit enim pulchre, bene, rectè.

Cicero tertio de Oratore, *Quare Bene & Præclarè, quamuis nobis ſæpe dicatur. Bellè & Feſtiuè nimium ſæpe nolo. quanquam illa ipſa exclamatio, Non poteſt melius, ſit velim crebra.* Perſius.

Euge tuum & Bellè, nam bellè hoc excute totum.

item,-----*quin lepidum hoc optes audire Decenter.*

Talis quoque illa in Actis exclamatio adulatorum,

Vox Dei, non hominis. Sic Plutarchus, De ſe ipſo ſine inuidia laudando, οἱ δὲ ῥητορικοὶ σοφισταὶ, τὸ Θείως καὶ τὸ Δαιμονίως, καὶ τὸ Μεγάλως, ἐν ταῖς ἐπιδείξεσι προσδεχόμενοι, καὶ τὸ Μετρίως καὶ τὸ Ἀνθρωπίνως προσαπολλύουσι. Frequentiſſima verò etiam Romæ illa fuit acclamatio Σοφῶς. vnde eſt toties apud Martialem *grande ſophos.* Sidonius Apollinaris libro primo, *Ad ſophos meum non modò laticlaui, ſed tribulium quoque fragor concitaretur.* Idem libro primo, *Ob hoc illi*

illi maximum ſophos non eloquentia priùs quàm verecundia dedit. Ætas Quintiliani *humanitatem* vocauit hunc morem. ipſe appellat verè *indecoram & theatralem licentiam*, *ſtudiorum pernicioſiſſimam hoſtem.* libro 11. cap. 11. Nos alibi demonſtramus irrepſiſſe poſtea hanc conſuetudinem è ſcholis in veteris Eccleſiæ ritus. Vide ſi lubet quæ notamus ad Vulcatij Gallicani Auidium Caſſium.

καὶ σκώψαντι πικρῶς, ὀπιγελάσαι.] Mutata diſtinctione ſenſum longè acutiorem reddidimus. Nam adulator vt indicet quàm probet ſcomma amici magni ſui, quaſi parum ſit, ſi ridenti arrideat, in effuſiorem riſum & cachinnationem ſoluitur: ac quo magis rem videri ſibi ridiculam oſtendat, veſtem in os inſerit, & ſe riſu penè enectum dicit. Tale illud omnino apud Plutarchum, in elegantiſſimo libro de diſcrimine adulatoris & amici, Σὺ μὲν, inquit adulator, ἐγέλας· ἐγὼ δ' ἐξέθνησκον γέλωτι. *Tu quidem ridebas, ego verò riſu penitus moriebar.* Iuuenalis de adulationibus Græculorum,

Natio comœda eſt: rides? maiore cachinno

Concutitur. Sed eſt & alia lectio, *καὶ σκώψαντι ψυχρῶς, ἐπιγελάσαι.* pulchre ſanè. Plutarchus *περὶ δυσωπίας*, Periclis dictum illud, *Amicum eſſe ſe ad aras vſque*, reprehendens, quòd hoc eſſet nimis propè ad grauiſſima peccata accedere, ſubiicit, *ὁ δὲ πόρρωθεν ἑαυτὸν ἐθίσας μήτε λέγοντος ἐπαινεῖν παρὰ γνώμην, μήτε ᾄδοντος κροτεῖν, μήτε σκώπτοντος ἀφυῶς ἐπιγελᾶν, οὐκ ἐάσει μέχρι τούτου προσελθεῖν*: qui locus hanc lectionem vehementer aſtruit atque exponit. Reperiuntur libri qui ſic habent: ἢ σκώψας τι ψ. ἐπ. poteſt legi, κ' εἰ σκώψαι τι ἐπ.

ἕως ἂν αὐτὸς παρέλθῃ.] Vt in lingua ſancta הוא *Hu*, Ipſe, pro Deo aut Chriſto abſolutè ponitur: ſic apud Græcos honoris appellatio eſt, Αὐτὸς, hoc eſt, *Ille*, & vt hodie loquuntur homines κολακευτικοὶ, *Dominus ſine adiectione*. Ita ſemper in hoc capite deſignatur ὁ κολακευόμενος, qui eſt adulatori inſtar domini. Sunt enim αὐτὸς & ἐκεῖνος, voces ſeruorum, quas honoris cauſſa propriorum nominum loco vſurpabant. Ariſtophanes Ranis,

Ἴθι νῦν φράσον πρώτιστα ταῖς αὐλητρίσι
Ταῖς ἔνδον οὔσαις, αὐτὸς ὡς εἰσέρχομαι.

ſcholiaſtes, αὐτὸς, ἀντὶ τοῦ ὁ δεσπότης. Sic apud Latinos. Plautus Caſina, vbi Stalino & ancilla colloquuntur.

St. *Quid tu hic agis?* An. *Ego eo quò me Ipſa miſit.* Ipſa, hoc eſt, Hera mea. Terentius Hecyra,

Sed Pamphilum ipſum video ſtare ante ædes.

Donatus, Ipſum, *à quo miſſus ſum: vel dominum; vt Græci, αὐτόν.* Idem notat Aſconius in quendam Verrinarum locum. Erat & diſcipulorum vox, cùm de præceptore loquerentur: vnde illud Αὐτὸς ἔφα. Ariſtophanes Nebulis,

Στ. Φέρε, τίς γὰρ οὗτος οὑπὶ τῆς κρεμάθρας ἀνήρ;
Μα. Αὐτός. Στ. τίς αὐτός; Μ. Σωκράτης.

Scholiaſtes ibi, *Honoris cauſſa*, inquit, *non ſtatim Socratis nomen profert*. Idem notatur ab eodẽ etiam alibi, & à Donato non vno loco. Apud Platonem in Protagora pulſantibus fores Calliæ ſophiſtæ, reſpondet ianitor, Οὐ σχολὴ αὐτῷ, id eſt, *Doctori non vacat*. Cùm igitur vox κόλαξ ad aliud referatur, & ſit τῶν πρός τι, vt herus & ſeruus, patronus & libertus, itémque patronus & cliens, Theophraſtus

τὸν κολα

τὸν κολακευόμενον, id eſt, *eum qui ſe ſinit adulari*, vt Cicero loquitur, αὐτὸν appellat, pulchrè loquendi genus ipſum quo adulatores vtuntur, retinens. Nos aliquando *αὐτὸν regem* diximus: Nam apud Latinos ὁ κολακευόμενος, *Rex* dicitur: & vt docet Donatus, rex & paraſitus ita ſunt τῶν πρός τι, vt patronus & libertus. Dicitur & *dominus*: vnde illud Iuuenalis,

---dominus tamen & domini rex
Si vis tu fieri, nullus tibi paruulus aula
Luſerit Æneas.

Apud Græcos ὁ τρυφῶν & ὁ κόλαξ ſimilem ſæpe relationem habent: quare ὁ τρυφῶν eſt *rex*. vt cùm ſcribit ſcholiaſtes Ariſtoph. τοιαῦτα εἰώθασι τοῖς τρυφῶσιν οἱ κόλακες λέγειν. & apud Demoſthenem ſæpe τρυφᾶν & κολακεύεσθαι pro eodem ponuntur. Interdum verò ad deos refertur κόλακος appellatio: & ita dicti ſunt οἱ διονυσιακοὶ τεχνῖται, qui vitam tolerarent artes Baccho ſacras exercentes, vt comœdi & tragœdi, & natio illa tota, hiſtriones, præſtigiatores ſiue θαυματοποιοὶ, rhapſodi, citharœdi, ψιλοκιθαρισταὶ, tibicines, σαλπικταί: hi inquam omnes dicti ſunt διονυσοκόλακες: itémque μουσοκόλακες: nam ita eos vocat Dionyſius Halicarn. libro ſeptimo.

χρηστοῦ πατρὸς νεόττια.] Etiam hîc ſeruat idioma adulatorum. Νεόττια autem maluimus *pullitiem*, quàm *pullos* vertere, aut *pullaſtros*: quia ferè in his vocibus latet obſcœnitas, vt Feſtus docet. Iuuenalis de adulatoribus,

----ſimul ipſe loquaci
Gaudebit nido.

καὶ πορευομένου πρός τινα τῶν φίλων.] Mos fuit Græ-

cis Romaníſque cùm ad aliquem amicorum viſerent, nuncio miſſo ſuum aduentum ſignificare. Plinius Secundus epiſtolarum libro primo, *Euigilaueram. Nuntius à Spurina: venio ad te: Imo ego ad te: Coimus in porticum Liuiæ, cùm alter ad alterum tenderemus.* Apud Romanos verò etiam maritus rure domum reuertens, mittebat qui aduentum ſignificaret vxori, vt auctor eſt Plutarchus in Quæſtionibus Romanis: ac videtur fuiſſe hoc munus eorum ſeruorum, quos *anteambulones* vocat Martialis. Epiphanius προεισαγγέλτορας. Mox legendum προσήγγελκε, non προσεσήγγελκε. Sic Terentius, *Abi Geta prænuntia.*

τὰ ἐκ τῆς γυναικείας ἀγορᾶς διακονῆσαι δυνατός.] De muliebri foro tantùm docent nos veteres: fuiſſe apud Athenienſes locum in foro, qui Γυναικεία ἀγορὰ vocaretur: vbi minuta vaſa, atque vt puto τὰ ἐπιτράπεζα & eſcaria in primis, vænirent. Auctor Pollux libro decimo, capite ſecundo. Atque hoc etſi à doctis viris rectè eſt iſto loco adnotatum: iidem tamen ſenſum horum verborum neſcio an peruiderint: certè non aperuerunt. Voluit enim Theophraſtus hiſce verbis declarare, quod Plutarchus ait eſſe adulatoris proprium: circa minuta quædam & ſordida officia, quæ verus & ingenuus amicus, vt ſe indigna ſpernit, verſari, ea obire atque exſequi: at ſcin' quomodo? tanta diligentia, vt eum cùm cernas illis rebus occupatum, putes in eo quod agat, opes Græciæ poſitas. Ideo ait ἀπνδεὶ, hoc eſt, ſedulò, properè, & quaſi vno ſpiritu. ſic Latini vim vocis Græcæ exprimunt. Seneca *Cliuum iſtum vno ſi potes ſpiritu exupera*, hoc eſt, ἀπνδεί. Plin.

dixit

dixit pro eo, *raptim & ſine interſpiratione.* D. Hieronymus, in epiſtola quadam, *una ſaliua*, non diſſimili ſenſu. Plato in Theæteto, τορῶς καὶ ὀξέως διακονεῖν, in ſimili ſententia dixit. Plutarchus verò ſignificantiſſimis verbis τὸ ἀπνευστὶ expreſſit, συνεχὴς, καὶ ἐνδελεχὴς, καὶ ἄτρυτος. Eius locum apponam, qui iſti erit pro amplo commentario. Ἐν ταῖς πράξεσι πολλὰ παραλείπουσιν οἱ φίλοι τῶν μικρῶν, οὐκ ἐξακριβοῦντες, οὐδὲ πολυπραγμονοῦντες, οὐδ' ἑαυτοὺς εἰς πᾶσαν ὑπουργίαν ἐμβάλλοντες· ἀλλ' ἐκεῖνος (ὁ κόλαξ) ἐνταῦθα συνεχὴς, καὶ ἐνδελεχὴς, καὶ ἄτρυτος, οὐ διδοὺς ἑτέρῳ τόπον οὐδὲ χώραν διακονίας, ἀλλὰ βουλόμενος κελεύεσθαι, κἂν μὴ κελευσθῇ δακνόμενος, μᾶλλον δὲ ὅλως ἐξαθυμῶν καὶ ποτνιώμενος. id eſt, *Si quid faciendum ſit, multa minuta prætermittunt veri amici, haudquaquam ſollicitè inquirentes, neque ſatagentes, neque ſe ad omnia miniſteria vltrò ingerentes. Adulator contra aſſiduum in his, ſedulum, atque indefeſſum ſe præbet: nullum alij locum, nullas partes obeundas relinquens: ſed ſibi optans imperari: agrè etiam, ni id fiat, ferens: aut animum potiùs deſpondens, & miſerè quiritans.* alludit huc Horatius illis verbis ſecundo Satyrarum,

---- nec non vernaliter ipſis
Fungitur officiis.

Nam vernaliter eſt, adulatorum in morem. Non eſt autem arbitrandum ad vaſa tãtùm neſcio quæ hæc pertinere, quia Pollux dicat in foro muliebri vaſa vænisse: quin potiùs generaliter ad ea omnia referendum, quæ ad epulas & inſtruẽdam menſam pertineant. Erat autem obſonari officium olim, aliâs ſeruorum ἀγορασῶν ſiue obſonatorum, quorùm Athenæus libro IIII. & Seneca epiſtola quadrageſima ſeptima memi

cis Romaníſque cùm ad aliquem amicorum viſerent, nuncio miſſo ſuum aduentum ſignificare. Plinius Secundus epiſtolarum libro primo, *Euigilaueram. Nuntius à Spurina: venio ad te: Imo ego ad te: Coimus in porticum Liuiæ, cùm alter ad alterum tenderemus.* Apud Romanos verò etiam maritus rure domum reuertens, mittebat qui aduentum ſignificaret vxori, vt auctor eſt Plutarchus in Quæſtionibus Romanis: ac videtur fuiſſe hoc munus eorum ſeruorum, quos *anteambulones* vocat Martialis. Epiphanius προκαταγγέλτορας. Mox legendum προσήγγελκε, non προεισήγγελκε. Sic Terentius, *Abi Geta prænuntia.*

τὰ ἐκ τῆς γυναικείας ἀγορᾶς διακονῆσαι δυνατός.] De muliebri foro tantùm docent nos veteres: fuiſſe apud Athenienſes locum in foro, qui Γυναικεία ἀγορὰ vocaretur: vbi minuta vaſa, atque vt puto τὰ ἐπιτράπεζα & eſcaria in primis, vænirent. Auctor Pollux libro decimo, capite ſecundo. Atque hoc etſi à doctis viris rectè eſt iſto loco adnotatum: iidem tamen ſenſum horum verborum neſcio an peruiderint: certè non aperuerunt. Voluit enim Theophraſtus hiſce verbis declarare, quod Plutarchus ait eſſe adulatoris proprium: circa minuta quædam & ſordida officia, quæ verus & ingenuus amicus, vt ſe indigna ſpernit, verſari, ea obire atque exſequi: at ſcin' quomodo? tanta diligentia, vt eum cùm cernas illis rebus occupatum, putes in eo quod agat, opes Græciæ poſitas. Ideo ait ἀπνευστὶ, hoc eſt, ſedulò, properè, & quaſi vno ſpiritu. ſic Latini vim vocis Græcæ exprimunt. Seneca *Cliuum iſtum vno ſi potes ſpiritu exupera,* hoc eſt, ἀπνευστί. Plin.

dixit

dixit pro eo, *raptim & ſine interſpiratione*. D. Hieronymus, in epiſtola quadam, *vna ſaliua*, non diſſimili ſenſu. Plato in Theæteto, τορῶς καὶ ὀξέως διακονεῖν, in ſimili ſententia dixit. Plutarchus verò ſignificantiſſimis verbis τὸ ἀπνευστὶ expreſſit, συνεχὴς, καὶ ἐνδελεχὴς, καὶ ἄτρυτος. Eius locum apponam, qui iſti erit pro amplo commentario. Ἐν ταῖς πράξεσι πολλὰ παραλείπουσιν οἱ φίλοι τῶν μικρῶν, οὐκ ἐξακριβοῦντες, οὐδὲ πολυπραγμονοῦντες, οὐδ' ἑαυτοὺς εἰς πᾶσαν ὑπουργίαν ἐμβάλλοντες· ἀλλ' ἐκεῖνος (ὁ κόλαξ) ἐνταῦθα συνεχὴς, καὶ ἐνδελεχὴς, καὶ ἄτρυτος, οὐ διδοὺς ἑτέρῳ τόπον οὐδὲ χώραν διακονίας, ἀλλὰ βουλόμενος κελεύεσθαι, κἂν μὴ κελευσθῇ δακνόμενος, μᾶλλον δὲ ὅλως ἐξαθυμῶν καὶ ποτνιώμενος. id eſt, *Si quid faciendum ſit, multa minuta prætermittunt veri amici, haudquaquam ſollicitè inquirentes, neque ſatagentes, neque ſe ad omnia miniſteria vltrò ingerentes. Adulator contra aſſiduum in his, ſedulum, atque indefeſſum ſe præbet: nullum alij locum, nullas partes obeundas relinquens: ſed ſibi optans imperari: ægrè etiam, ni id fiat, ferens: aut animum potiùs deſpondens, & miſerè quiritans.* alludit huc Horatius illis verbis ſecundo Satyrarum,

---- nec non vernaliter ipſis
Fungitur officiis.

Nam vernaliter eſt, adulatorum in morem. Non eſt autem arbitrandum ad vaſa tãtùm neſcio quæ hæc pertinere, quia Pollux dicat in foro muliebri vaſa væniſſe: quin potiùs generaliter ad ea omnia referendum, quæ ad epulas & inſtruẽdam menſam pertineant. Erat autem obſonari officium olim, aliâs ſeruorum ἀγοραστῶν ſiue obſonatorum, quorum Athenæus libro IIII. & Seneca epiſtola quadrageſima ſeptima memi

meminerunt: & in Θεοφιλεῖ ſuo Theodoretus, in vita Petri Galli eremitæ: aliâs adulatorum ac paraſitorum: quod illa Ergaſili paraſiti Plautini querela de ſui temporis iuuentute declarat.

Ipſi obſonant, quæ paraſitorum antè erat prouincia.
Ipſi de foro tam aperto capite ad lenones eunt.
In tribu quàm aperto capite ſontes condemnant reos.

& in Milite ſic de ſe Periplectomenes,

Vel hilariſſimum conuiuam hinc indidem expromam tibi,
Vel primarium paraſitum, atque obſonatorem optimum.

Gnatho quoque Terentianus ideo ſe charum ait eſſe cupedinariis, coquis, laniis, cetariis, fartoribus, piſcatoribus & aucupibus, quia & olim ſibi re ſua ſalua, & nunc perdita, ſuo regi obſonans ſæpe illis profuiſſet. In Adelphis autem indicat Demea obſonare itidem ac ſcortum ducere, hominis nihili eſſe officium. Hinc nomen habuit apud Apollodorum, ex quo Phormionem ſuam Terẽtius tranſtulit, paraſitus Phormio: id enim nomen poëta paraſito tribuit, alludens ad φορμίδα: erat autem φορμὶς vas vimineũ vt ſportula, quod ad macellum & forum cùm irent, ſecum ferebant: quale eſt quod Galli vocant *cabas.* vnde eſt φορμὶς καρύων & φορμὶς σύκων apud Athenæum: quod Cicero pro Flacco *fiſcinam ficorum* dixit: Plutarchus περὶ φιλοπλουτίας ἄρριχον ἰσχάδων. Xiphilinus ex Dione ἄρριχον (nam & ita ſcribitur) ὀπώραν ἔχουσαν. Ariſtoteles III. Rhet. τάλαρον συκαμίνων. Fuiſſe autem in Γυναικείᾳ ἀγορᾷ non tantùm vaſa, ſed omne fermè genus obſoniorum vendi ſolita, vel ipſo Polluce teſte probare poſſu-

poſſumus: qui Κύκλον, & γυναικεῖαν ἀγορὰν, pro eodem accipere videtur. In Cyclo autem omnia id genus exceptis carnibus proſtabãt. Scholiaſtes Ariſtoph. Ὁ κύκλος Ἀθήνησιν ἐστι καθάπερ μάκελλος, ἐκ τῆς κατασκευῆς τὴν προσηγορίαν λαβών· ἔνθα δὴ πιπράσκεται χωρὶς κρεῶν τὰ ἄλλα ὤνια· ἐξαιρέτως δὲ οἱ ἰχθύες. Quod ait à forma hoc forum Circuli nomen eſſe nactum, quippe quod eſſet rotundum, verum eſt: conſtat enim pleraque antiquorum fora fuiſſe eius formę. propterea Homerus, vt notant veteres, τὴν ἀγορὰν vocat ἱερὸν κύκλον. & Sophocles, κυκλόεντα τόπον (in editis libris hodie, θρόνον) ἀγορᾶς dixit. Euripides quoque ἀγορᾶς χεαίνων κύκλον. Sic apud Dionem Pruſenſem, τὸν τῆς Εὐβοϊκῆς ἀγορᾶς κύκλον legas.

ὡς μαλακῶς ἐσθίεις!] Simillimæ voces adulatorum Dionyſij tyranni, quas refert Diogenes Cynicus in epiſtola ad ipſum. Σὺ δὲ, inquit, ὥσπερ τὰ παιδία πάππους τινὰς καὶ τίτθας εἰσηγάγου· καὶ σοὶ φασὶ, Δέξαι τέκνον. Ἔγχεαι εἴ τι μὲ φιλεῖς μικρὸν ἔτι· μόνον τοῦτο προσφάγε. id eſt, *Tu verò inſtar puerorum aſciuiſti tibi neſcio quos paterculos & nutrices, qui tibi aiunt, Accipe* hoc, *fili: Infunde ſi quid me amas adhuc parum: Tantùm hoc amplius ede.* Sed non diſpliceat pro ἐσθίεις ſcribi ἑστιᾷς, quod inuenimus è docti cuiuſdẽ viri coniectura adnotatum. Erit ſenſus: Quàm molliter tuos cõuiuas excipis.

καὶ ἐρωτῆσαι.] Adulator apud Iuuenalem,

Da Trebio: pone ad Trebiũ; vis, frater, ab illis Ilibus?

τὰ προσκεφάλαια.] Solebant enim potentiores & delicatiores ſpectare ſedentes in puluinis: cuius moris etiam in Aeſchinis & Demoſthenis orationibus eſt mentio.

καὶ τὴν εἰκόνα ὁμοίαν εἶναι.] Intelligendum hoc eſt de imagine quam artifex pulchriorem multo fecerit eo quem refert. Nam hoc quoque adulationis genus olim vſitatum fuit : Lucianus *ὑπὲρ τῶν εἰκόνων*. Sunt, ait, qui non *ἐν ἐπαίνοις* tantùm, ſed etiam *ἐν γραφαῖς τὰ ὅμοια κολακεύεσθαί τε καὶ ἐξαπατᾶσθαι θέλουσι*. vide reliqua. Seneca loquens de philoſopho rebus non artificiis, epiſtola CXII. *Non exurgit in plantas, nec in ſummis ambulat digitis, eorum more qui mendacio ſtatuam* (ſcrib. *ſtaturam*) *adiuuant, longioréſque quàm ſunt, videri volunt.*

Atque hæc de adulatione Theophraſtus in iſto libello. Nam alibi plura de fœditate eius vitij fuiſſe ab illo ſcripta, edito etiam *Περὶ κολακείας* libro integro, teſtantur veteres: & laudat eum librũ Athenæus in ſexto Deipnoſophiſtarum. Docuerat & Eupolis eodem argumento fabulam *Κόλακες* inſcriptam : cuius meminit Pollux lib. VII. cap. vltimo. & Menander item *Κόλακα*, teſte Athenæo.

Ad caput *περὶ ἀδολεσχίας*.

H*Δὲ ἀδολεσχία.*] Et hoc caput & duo item alia, quorum alterum inſcribitur *περὶ λαλιᾶς*, alterum *περὶ λογοποιΐας*, ad vitæ quotidianæ conſuetudinem, & eas quas ſuperiore capite *ὁμιλητικὰς ἕξεις* vocari à Platone dicebamus, pertinẽt. Nam quum, vt docet Ariſtoteles, vita humana duabus quaſi partibus contineatur, otio & negotio, ſiue, vt loquitur Theophraſtus hoc capite *σπουδῇ καὶ σχολῇ*, (Cicero & Saluſtius *ioca & ſeria* vocant) virtus & vitium

vitium etiam in remiſſione hac & *ἀναπαύσει*, vt philoſophus appellat, locum habent: ipſéque in quarto Nicomacheorum quaſdam virtutes & vitia recenſet huius generis. Non eſt autem inter *ὁμιλητικὰς* virtutes poſtrema cenſenda illa quæ opponitur tribus ſuprà nominatis vitiis: quæ virtus nomine proprio cùm apud Græcos tum apud Latinos caret. D. Ambroſius quidem in Officiis *loquendi modum* appellat, & primum officium eſſe ſtatuit: ſed nos latiùs patentem virtutem quandam quærimus: quæ nihil aliud eſt quàm mediocritas quædam circa congreſſiones & colloquia familiarium, & quandò, & quandiu, & quomodo iis debeamus indulgere, præſcribens. Hanc *ἀνώνυμον* virtutem notam facient quæ ei ſicut reliquis virtutibus opponuntur vitia, & *κατὰ τὸ ἐλλεῖπον*, & *κατὰ τὸ ὑπερβάλλον*. Nam & auſteritate ea ſunt quidam, vt ab iſtiuſmodi congreſſionibus abhorreant, aut in iis tanquam lapides conticeſcant: quos meritò reprehendas: & contrà alij ſunt qui iſtis *συνουσίαις* nimis delectentur, aut modum in iis tenere neſciant. Hi poſteriores modum excedunt & *ὑπερβολῇ* peccant: illi priores *ἐλλείψει*: de quibus nihil amplius dicemus hoc loco, niſi quòd Theophraſtus *αὐθαδείας* nomine hoc quoque vitium eſt complexus, de quo infrà. At eorum qui *ὑπερβολῇ* hac in re peccant, multiplex eſt differentia: latiſſimè enim id vitium patet, quodque in multas quaſi ſpecies diuidi queat. Ex iis ſunt illæ tres quas totidem capitibus Theophraſtus deſcribit, *ἀδολεσχία*, *λαλιὰ*, *λογοποιΐα*, quæ vitia etſi affinia ſunt (quippe quaſi ſpecies eiuſdem generis) differunt tamen inter ſe non parum

rum. Nam vt de ἀδολεσχίας primùm dicamus: qui congreſſionibus id genus ita delectantur, vt voluptati illi, quam ex colloquiis motuis & confabulationibus perſæpe nugatoriis, quibus ſolent homines otio deditı & garruli ſenes ſe oblectare, omnia poſtponant faciléque vel dies integros de lana caprina aut gerris Siculis cum ſui ſimilibus colloquentes traducant. hos Græci ἀδολέσχους, quaſi auidos confabulandi παρὰ τὸ ἄδδην τῇ λέσχῃ, nuncuparunt. Eſt autem λέσχη (ea vox pura puta eſt Hebræa vel Syriaca) tum iſtiuſmodi confabulatio; tum locus ipſe vbi ea fine otioſi homines coire ſolēt, apud Homerum & Heſiodum. fuítque ea dictio diu in vſu apud Iones & Dores in ea notione. Ἀδολεσχίαν hanc definit Theophraſtus διήγησιν λόγων μακρῶν καὶ ἀπροβουλεύτων: ſic eius præceptor τοὺς ἀδολέσχους definiebat tertio Nicomacheorum, τοὺς φιλομύθους καὶ διηγηματικοὺς, καὶ περὶ τῶν τυχόντων κατατρίβοντας τὰς ἡμέρας. Similiter etiam Dion Chryſoſtomus in oratione quadam τοῖς ἀδολέσχοις tribuit λόγους ἀναισθήτους καὶ μακροὺς, *ſermones ſine mente & longos*. & in optimo Gloſſario ἀδολέσχης vertitur *fabuloſus*, hoc eſt, φιλόμυθος, vt dixit Ariſtoteles. Themiſtius oratione ſeptima, φιλόμυθον γένος ἐστὶ τὸ ἡμέτερον, ἀδολεσχεῖν τε τὰ πολλὰ δοκοῦμεν. Veteres Latini fatuum dixerunt: eſt enim *fatuus* à fando, & inepta loquentem notat: quanquam poteſt origo vocis eſſe Hebraïca, à dictione פתי, quæ ſignificat hominem εὐήθη & fatuum. Sed & fabulatorem & nugatorem Latini τὸν ἀδόλεσχον vocant: & ἀδολεσχίαν nugas: vt apud Terentium *nugas dicere*, pro ἀδολεσχεῖν. Nos autem ἀδολέσχην *garrulum* diximus, & ἀδο-

λεσχεῖν

λεσχεῖν, garrire. Cicero Attico libro XII. *Noui nihil. quid ergo opus erat epiſtola? quid cùm coram ſumus & garrimus quicquid in buccam? Eſt profectò quiddam λέσχη, quæ habet etiam, ſi nihil ſubeſt, collocutione ipſa ſuauitatem.* Λαλιὰ verò vitium eſt quo tenentur ij qui non ſolùm confabulationibus iſtis nimis ſunt deditì, quæ erat ἀδολέσχων nota: ſed hoc amplius, modum in congreſſibus tenere neſcientes, perpetuò loqui, tacere nunquam, neque vllas aliis loquendi vices tradere ſolent: ſed γλωσσαλγίᾳ & loquendi morbo, vt Cato vocabat, laborant: quam αἰχίστην νόσον veriſſimè Euripides appellauit. Hæc eſt quam Theophraſtus λαλιὰν vocat. Reperiuntur verò quidam minimi pretij & malè feriati homines, quibus mos eſt falſa quædam confingere quæ aliis narrent: iis maximè qui nouorum nunciorum audiendorum deſiderio ducuntur: qua prurigine teneri multos videas. Græci fictores iſtos nouorum rumorũ λογοποιοὺς dixerunt, & vitium ipſum λογοποιΐαν: de quibus infrà pluribus. Ex his quę diximus, intelligi poteſt, & quid commune habeant hæc tria, ἀδολεσχία, λαλιὰ, & λογοποιΐα, & quid differant: ſubtiliter enim & ingenioſè ea Theophraſtus diſtinxit. At à ſcriptoribus vulgò iſtæ diſtinctiones non obſeruantur: quare etiam Plutarchus in eo commentario quem ſcripſit Περὶ ἀδολεσχίας, tres has ſpecies vnica illa voce amplectitur.

καὶ ἀπροβουλεύτων.] Sapientis eſt, è corde intimo, non è labris tantùm ſummis vocem mittere: quod faciunt homines vani, qui quodcunque in ſolum venit, vt dicitur, temerè effutiunt. Plutarchus perelegánter, ἔστιν ἀτεχνῶς, inquit, ἡ λαλικὴ στάθμη πρὸς

τοὺς λόγοις ὁ ἀδόλεσχος. Imitatur autem Platonem illo loco (vt obiter hoc dicam) non inſolens Plutarchus. Ait de ſe Socrates in Charmide, ἀτεχνῶς λευκὴ στάθμη εἰμὶ πρὸς τοὺς καλούς. Prouerbium eſt λευκὴ στάθμη, de eo qui omnia indiſcriminatim probat. Tale eſt apud A. Gellium ex Lucillio *alba linea.* Ferè enim minio aut rubrica vtuntur fabri, non creta. Platonis interpretes quid inter στάθμη & στάθμος intereſſet, neſciuerunt: & vt cum Platone dicam, πρὸς τὸν νοῦν τοῦ φιλοσόφου ἀτεχνῶς λευκὴ στάθμη ἐγένοντο. hoc vult Socrates; amorem τῶν καλῶν, pulcrorum, ſibi à natura ſic eſſe inſitum vt omnes indiſcriminatim deamet, qui inter καλοὺς ſuo merito cenſeantur. ita accipe apud Maximum Tyrium diſſertatione VIII. vbi de Socratis mente in hoc & ſimilibus dictis diſputatur. In contrarium ſenſum vſurpatur vox στάθμη, vt cùm ait Iulius Pollux, ἀλλ' οὐδ' ἐν Θεοπόμπῳ στάθμη τῶν εἰς ἑρμηνείας κρίσιν. Sic legendum apud Pollucem lib. IIII. cap. XII.

Οἷος ὃν μὴ γινώσκει, τούτῳ.] Ita orditur deſcriptionem garruli & Horatius:

Accurrit quidam, notus mihi nomine tantùm,
Arreptáque manu, Quid agis dulciſſime rerum?

Pag. 11. καὶ ὡς ἄξιοι οἱ πυροὶ ἐν τῇ ἀγορᾷ.] Intellige hîc πυρῶν ἀγορὰν, qualis Romæ erat Minutia frumentaria. Similis Daui ἀδολεσχία apud Terentium in contraria ſententia.

----di veſtram fidem,
Quid turbæ eſt apud forũ! quid illic hominũ litigant!
Tum annona cara eſt: quid dicam aliud neſcio.

καὶ τὴν θάλασσαν ἐκ Διονυσίων πλώϊμον εἶναι.] Notum eſt plu

eſt plura fuiſſe celebrata ab hominibus Atticis Dionyſia ſiue Liberalia: nam & in vrbe ſub initium veris quæ vocabant τὰ κατ᾽ ἄϛυ Διονύσια: & in agris Autumni tempore, quæ & Λήναια, & τὰ κατ᾽ ἀγροὺς Διονύσια, itémque minora: erat enim ea tanquam præparatio ad altera Bacchanalia maiora & antiquiora. quare etiam Διονύσια ſolùm quoties dicunt Attici ſcriptores, verna Dionyſia intelligunt; vt hîc Theophraſtus. Nam hyeme maria olim fuiſſe clauſa, & ineunte vere ſolita aperiri, parúmque in vſu hybernam nauigationem fuiſſe nemo ignorat, ex Horatio, Vegetio, aliis ſexcentis. Ariſtoteles libro primo De generatione animaliũ docens variè τὴν ἐκ accipi, cùm dicitur aliquid ἐκ τοῦδε γενέσθαι, vel εἶναι, ita ſcribit, ἓν μὲν δὴ ὡς τόδε μετὰ τόδε, οἷον ἐκ τῶν Παναθηναίων ὁ πλοῦς. qui locus non erat prætermittendus.

καὶ εἰ ποιήσειεν ὁ Ζεὺς ὕδωρ.] In Ariſtophanis Veſpis chorus ſenum intereundum ad Pnycem curiam ita blaterat:

κοὐκ ἔσθ᾽ ὅπως οὐχ ἡμερῶν τεττάρων τὸ πλεῖϛον.
ὕδωρ ἀναγκαίως ἔχει τὸν θεὸν ποιῆσαι.

Et ſtatim pôſt,

δεῖται γὰρ καὶ τῶν καρπίμων ἅττα μὴ 'ϛὶ πρώϊμα
ὕδωρ γενέσθαι.

Vbi etiam vides locutionem Atticæ plebis ποιεῖ Ζεὺς ὕδωρ, pro pluit: quod loquendi genus eleganter hîc Theophr. retinuit. Sanè ὕδωρ, pro cæleſti aqua apud ſcriptores Atticos tranſlatitium eſt.

καὶ ὁ ἀγρὸς εἰς νέωτα γεωργήσει.] Legimus καὶ ὅτι τὸν ἀγρὸν εἰς νέωτα γεωργήσει. Græcum eſt prouerbium, Ἀεὶ γεωργὸς εἰς νέωτα πλούσιος.

ὡς χαλεπόν ἐστι τὸ ζῆν.] Dauus Terentianus, *Tum annona cara eſt.* eadem planè ſententia. ſic autem vt Theophraſtus loquitur, ſcholiaſtes vetus Ariſtophanis in Ranas. Poſſumus etiam τὸ ζῆν exponere ἀφορμὴ εἰς τὸ ζῆν. ſic vocabant Attici quod Gallicè dicimus, *moyen de viure.* vulgò προσβολή. Scholiaſtes Euripidis Medea, Ἣν ἡμεῖς προσβολὴν καλοῦμεν εἰς τὸ ζῆν Ἀττικοὶ ἀφορμὴν καλοῦσι. Artemidorus lib. v. cap. LXXXIX. ἀφορμὴν βιωτικήν: Tertullianus *exhibitionem*, nota voce Iuriſcõſultorum. Caſſiodorus, *Quale fuit rogo tunc miſeris viuere?* hoc eſt, οἷον ἦν τοῖς ταλαιπώροις τότε τὸ ζῆν.

μυστηρίοις μεγίστην δᾷδα ἔστησε.] Myſteria noctu peragebantur: videtur ergo æmulatio quædam fuiſſe, quis maximam facem accenderet: quod Græci dicunt δᾷδα ἱστάναι. quaſi ſtatuere & defigere ad lucendum. Plutarchus in Cicerone, τὰ δὲ φῶτα πολλὰ κατέλαμπε τοὺς στενωπούς, λαμπάδια καὶ δᾷδας ἱστώντων ἐπὶ ταῖς θύραις. inde apud ſcriptores ſæpe δᾳδουχεῖν τὰ μυστήρια. & placet veteribus Grammaticis δᾳδουχεῖν propriè dici de eo qui ſit daduchus in Eleuſiniis initiis. Fuerunt & alia λαμπαδουχίας certamina varia Athenis, vt præter Platonem, Pauſaniam in Atticis, & Suidam, ſcholiaſtes Ariſtophanis docet: ſed id aliud, vt puto, erat. Quanquam quod ait μεγίστην, putauimus aliquando eò pertinere, quòd videtur in eiuſmodi agonibus fuiſſe aliquod virium corporis ſpecimen. Ait enim Comicus in Ranis, λαμπάδα δ' οὐδεὶς οἷός τε φέρειν ὑπ' ἀγυμνασίας ἔτι νῦν. & Andocides in oratione quadam inter κατορθώματα ſua numerat quòd λαμπάδι ἐνίκησε. Sed de myſteriorum facibus paſſim veteres.

Pag. 12. πόσοι εἰσὶ κίονες τοῦ ᾠδείου.] Eius generis illi ſermones apud Horatium.

----cùm.quidlibet ille

Garriret, vicos, vrbem, laudaret. Fuit autem Odeum, vt autor eſt Plutarchus in Pericle, τῇ ἐντὸς διαθέσει πολύεδρον καὶ πολύστεγον. Vide Vitruuium. Eo in loco muſici aliíque id genus in arte ſua ſe exercebant, & ſpectatores oblectabant, maximè ante extructum theatrum, vt annotat Heſychius. Sed & frumenta ibi ſolita vendi, & tempore caritatis pauperioribus diuidi, ex Demoſthenis oratione contra Phormionem didicimus: quare etiam controuerſiæ omnes ad rem frumentariam, itémque ad debita quacunque ex cauſſa alimenta pertinentes, ibidem diſceptabantur. Pollux, libro VIII. τὰς δὲ ἐπὶ τῷ σίτῳ δίκας ἐν τῷ ᾠδείῳ ἐδίκαζον. σῖτος δέ ἐστιν, αἱ ὀφειλόμεναι τροφαί. Inde eſt apud Demoſthenem, δίκην σίτου εἰς ᾠδεῖον δικάσασθαι. in ea contra Neæram.

Βοηδρομιῶνος μὲν τὰ μυστήρια.] Intellige de maioribus initiis: nam minora myſteria Pyanepſione celebrabantur. Teſtis Demoſthenes, Plutarchus & alij.

Πυανεψιῶνος ἡ ἀπατούρια.] Teſtantur ſcholia Ariſtophanis in Acharnenſes, aliíque grammatici.

Ποσειδεῶνος ἡ τὰ κατ' ἀγροὺς Διονύσια.] Hæc ſunt quæ minora Dionyſia dicebantur: nam maiora menſe Antheſterione peragebantur. Sed de his conſulat lector vnicum illud ſeculi decus, Ioſephum Scaligerum, in operis magni libro primo.

παρασιήσαντα δὲ χρὴ τοὺς τοιούτους τῶν ἀνθρώπων, καὶ διαράμυθον ἀπαλλάττεσθαι.] Meritò ſemper nobis de mendo fuit hic locus ſuſpectus. Nam quis eorum

qui puriùs locuti ſunt, *ἀπαλλάττεσθαί τινα* vnquam dixit, pro fugere procul ab aliquo? poſtulabat ſanè loquendi conſuetudo *τινός*: vel abſolutè *ἀπαλλάττεσθαι*. vtrumque paſſim vſurpant ſcriptores antiqui: vt & *ἀπαλλάττειν τινὰ*, pro, *à ſe remouere aliquem*. illud autem primum, quod ſciam, nunquam. quod autẽ nonnullis placet, illa *τοὺς τοιούτους* non cum verbo *ἀπαλλάττεσθαι* iungi debere, ſed cũ participio *παρασείσαντι*; haut ſcio an aliquis ſit probaturus è Græcè doctis, ego penitus improbo, & ab vſu Attico verbi *παρασείσας* alienum eſſe ſcio. Quare non dubito quin iſti loco culpæ nota ſit apponenda: culpæ autem, librarij: qui vocem omiſit ex perpetuo vſu ſcriptorum Atticorum nobis reſtituendam. Ita ergo legimus, *παρασείσαντα δὲ χρὴ τοὺς τοιούτους τῶν ἀνθρώπων φεύγειν, καὶ διαράμενον ἀπαλλάττεσθαι*. Qui Ariſtotelicæ dictioni aſſuefactas aures habent, agnoſcunt hîc illud philoſopho familiare, *φεύγειν παρασείσαντα*: vel *παρασείσαντα τὰς χεῖρας*: quod Plautus dixerit, *fugere demiſsis manibus*. Origo inde, quòd contentiùs currimus manus demiſſas habentes, & circum latera iactantes. Nicomacheorum lib. IIII. *οὐδαμῶς τ' ἂν ἁρμόζοι τῷ μεγαλοψύχῳ φεύγειν παρασείσαντι*. De inceſſu animalium, capite III. *καὶ οἱ θέοντες θᾶττον θέουσι παρασείσαντες*. deinde cauſſam explicat: necnon Problematum, ſect. quinta. *Διαράμενον* autem dixit Theophraſtus, pro eo quod Plautus non vno loco *grandi gradu*. Nam qui curſu contendunt, vt gradum grandiant, crura vehementer aperiunt, quod eſt *διαίρεσθαι*: ſicut *διαίρειν στόμα*, os aperire eſt. At qui cruribus apertis ſtant, vt qui parant ſe ad hoſtilem impetum excipiendum,

piendum, *διαβαίνειν* propriè dicuntur: vnde eſt apud Platonem ex Tyrtæo *εὖ διαβάντα μάχεσθαι.* Artemidorus libro I. *τοῖς ἀντλοῦσι συμβέβηκε, διαβαίνειν μὲν ὡς βαδίζουσιν, ἀεὶ δὲ μένειν ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ.* Aliud eſt quod Latini dicunt, *ſuris apertis ambulare*: id enim vel naturæ vitium eſt, vel ſtultæ ambitionis. Varro Meleagro, *Non modò ſuris apertis, ſed pæne natibus apertis ambulans.* Turpilius Demiurgo, *Aperta ſura, brachia autem procera, horrorem mihi ex corde exſuſcitabant.* Fallitur verò Nonius inſigniter, qui apertum in hoc Turpilij loco pro nudato poſitum putat. Atque hinc poſſunt intelligi Caſſiodori verba malè accepta doctiſſimis viris, lib. IIII. *Superbus quinetiam varicatis greſſibus patet.* Affine eſt apud Ouidium *varicitus ambulare*, Ματαιοτεχνίας, vel potiùs Κακοτεχνίας lib. III.

Illa velut coniunx Vmbri rubicunda mariti
Ambulat, ingentes varica fértque gradus.

verùm quæſiuerim ego hîc libenter, quomodo varica mulier ingentes gradus facere poſſit. id enim planè contra rerum naturam eſt: niſi ſi ingentes gradus impropriè dixit, gradus paruos quidem & lentos, ſed quos efficiant multùm hiantia crura: id enim eſt varicus. ſed hæc in tranſcurſu. Qui iubent nos hoc loco ſcribere *διαρώμενον*, pro *διαρώμενον*, planiſſimè atque adeo grauiſſimè falluntur, ſed quid ſit *διαίρεσθαι* quid *διάρσις*, ad Polybium fusè explicamus.

ὅπῃ ἀπύρετος βούλεται εἶ.] Facetè & ſuauiter. Eſt autem hoc è vulgi ſermone petitum: &, vt Donatus diceret, eſt *ἰδιωτισμὸς* hominis ab aliqua re abhorrentis. cùm enim moleſtam ſibi fuiſſe alicuius

garrulitatem volebant indicare, dicebant ſe ab eo fuiſſe enectos. Sic Horatius metuit ne à garrulo illo ſuo enecetur. Eadem mens illius quæ in Milite Plautina hoc pronuntiat.

Iam iam ſat amabo eſt: ſinite abeam ſi poſſum viua à vobis.

item illius qui ſic loquitur in quinto Theocriti idyllio.

----τὸν ξένον ἐς πόλιν αὖθις ζῶντ' ἄφες. Simili ratione θάνατον ſiue mortem aut morbum ſibi eſſe dicebant rem auditu moleſtam. Sophocles, ὤμοι, θάνατος μὲν τάδ' ἀκούειν. Tale illud Epicharmi, αἴκ' ἔδοντ' ἴδοις νιν, ἀποθάνοις. Cicero ſæpe, *mortis inſtar putare*. Cæterùm videtur Theophraſtus, cùm hæc ſcriberet, præceptoris ſui meminiſſe: Ariſtotelem enim aiunt, cùm fortè in locutuleium quendam & μαψιλάγων incidiſſet, qui longos illi ſermones quoſdam & ineptos narrãs, ſubinde diceret, Nunquid hoc mirum ô Ariſtoteles? reſpondiſſe: Minimè id quidem, verùm illud mirum, ſi quis pedibus præditus te & garrulitatem tuam ferat. auctor Plutarchus.

Ad caput περὶ ἀγροικίας.

Η δὲ ἀγροικία δόξειεν ἂν εἶναι ἀμαθία ἀσχήμων.] Contraria eſt ruſticitas hæc elegantiæ illi quæ ſpectatur in geſtu, habitu, ac ſermonibus familiaribus: quam Græci κοσμιότητα dixerunt, atque ita definierunt, Κοσμιότης, ἐπιστήμη περὶ τὸ πρέπον ἐν κινήσει καὶ σχήματι σώματος· ἢ εὐταξία περὶ σχῆμα καὶ κίνησιν σώματος. extant hæ definitiones in libello qui

eſt pe

eſt penes nos Περὶ παθῶν ψυχῆς Andronici philoſophi: quem de affectionibus animi ſcripſiſſe accuratè ex Galeni aliquot locis ſatis conſtat. Plato in Ὅροις, ſic, κοσμιότης· εὐταξία περὶ κίνησιν σώματος. Opponitur igitur ruſticitas ei quod vocãt philoſophi τὸ πρέπον, & decorum in cultu & motu corporis: de quo egregiè multa M.Tullius Officiorum libro primo. Stoici ruſticitatẽ definiebant ignorationem & morum & legum ſiue inſtitutorum vrbanorum. Ἡ ἀγροικία, inquit Stobæus in Excerptis ethicis ex libris Stoicorum, ἐστιν ἀπειρία τῶν κατὰ πόλιν ἐθῶν καὶ νόμων: aut potiùs νομίμων. Grammatici ita diſtinguunt: Ἀγροῖκος (aiunt illi) περιπεπατωμένος, is eſt qui rure habitat. qui etiam ἀγρεῖος dicitur. ἄγροικος verò, ὁ σκαιὸς τοὺς τρόπους, homo ſcæuis moribus & moleſtis: ἄγριος verò crudelis. Ariſtoteles tamen quo nemo caſtiùs vnquam locutus, quem ἄγροικον vocauit in ſecundo Nicomacheorum, in quarto extremo ἄγριον appellat. & ita alios quoque optimos auctores loqui obſeruatum nobis. Longè autem anguſtiùs accipit ille ibi ἀγροικίας nomen, quàm hîc accipiatur. eum vide.

Pag. 13. κυκεῶνα πιών.] Notum quid ſoleat iis accidere qui pharmacum ſumpſerint purgandi gratia per aluum. Κυκεῶνα vertimus pharmacum: nam potum medicamentorum ſignificari putamus hoc loco. Veteres Latini κυκεῶνα *cocetum* dixêre. hinc eſt apud Tertullianum in libro Aduerſus Valentinianos *Neſtoris cocetum*. fruſtra enim ſunt docti viri qui torquent ſe tantopere in expoſitione illius loci. Atqui Tertullianus ſine dubio ad Νέστορος κυκεῶνα reſpicit: de quo Homerus, Iliadis lib. λ.

καὶ μείζω τοῦ ποδὸς τὰ ὑποδήματα φορεῖν.] Horatius,

----acutis
Naribus horum hominum rideri poſſit, eò quòd
Ruſticius tonſo toga defluit, & malè laxus
In pede calceus hæret. Similis ruſticitas apud eundem epiſtola prima, *Si toga diſſidet impar.* Ouidius, *Sit bene conueniens & ſine labe toga.* Fuiſſe autem vehementer irrideri ſolitos qui nimis laxos calceos geſtarent, oſtendit locus hic Ariſtophanis in Equitibus,

Καὶ νὴ Δία, κἀμὲ τοῦτ᾽ ἔδρασε ταυτόν· ὥστε καταγέλων
Πάμπολυ τοῖς δημόταισι καὶ τοῖς φίλοις περιχέθειν·
Πρὶν γὰρ εἶ Περγασῆσιν, ἔνεον ἐν ταῖς ἐμβάσιν.

vbi notabis obiter, eos quibus malè laxus calceus hæreret in pede, dici ſolitos νεῖν ἐν ταῖς ἐμβάσι, hoc eſt, *natare in ſoccis*: quod hodie quoque vulgo vſurpatur. Similiter Ouidius inter munditiarum præcepta,

Nec vagus in laxa pes tibi pelle natet. & poſt hunc Sidonius Apollinaris, *Laxo pes natet altus in cothurno.* D. Hieronymus non diſſimilem ſententiam in diſſimili more verbo *follere* vſus extulit. *ſi pes*, ait, *laxa pelle non folleat.* Porrò ab hac ruſticitate natum apud Græcos prouerbium, de re quauis parum conueniente: id enim dicebant eſſe ὑπὲρ τὸν πόδα: vt contrà περὶ πόδα dicebant περιεργαστικῶς de omnibus quæ apta erant & conueniebant. Plato comicus Ὡς ἔστι μοι τὸ χρῆμα τοῦτο περὶ πόδας. Lucianus de conſcribenda hiſtoria ridens ſcripto

ſcriptorem hiſtoriæ ineptum, ὁρᾷς ὡς ἐμμελὴς ἡ ἀρχὴ καὶ περὶ πόδα ἡ ἱστορία, καὶ τῷ τοιούτῳ εἴδει τῶν λόγων πρέπουσα; ſic legendum eſt, non παρὰ πόδα: in quo mirè cæcutierũt doctiſſimi homines: ſed & τῇ ἱστορίᾳ malim. Heſychius, περὶ πόδα, οὕτω ἐκάλουν τὸ ἁρμόζον, μεταφέροντες ἀπὸ τῶν συμμέτρων τοῖς ποσὶν ὑποδημάτων· ἢ ἀκριβῶς Idem Lucianus in apologia περὶ τῶν ἐπὶ μισθῷ συν. Περὶ πόδα τοίνυν καὶ σὲ τὸν Σάλαιθον ἐκεῖνον φαίη τις ἄν. *meritò te aliquis & conuenienter factis tuis Salæthum appellarit.* Vtitur & alibi, itémque ſcriptores alij, vt dicemus, faciente Deo, breui, in editione Prouerbiorum. Dixerunt & περίποις pro eodem: nam idem Heſychius ita annotat, Περίποδος ἀντὶ τοῦ ἁρμόζοντος. καὶ περὶ πόδα. Pollux quoque libro ſeptimo περίποδα δὲ ὑποδήματα, ἁρμόζοντα. Apud Plautum in Truculento, non ruſticitatis tantùm, ſed etiam impudentię nota eſt, calceis inconcinnis vti.

Nihili me! perdidi omne quod fuit: ſio impudens:

Nec mihi adeſt ad illum penſi iã quos capiam calceos.

Ita legitur hic locus non in editione ſolùm doctiſſimi Camerarij: ſed etiam in Lambiniana, & nouiſſima quoque Plantiniana, quam eruditiſſimi viri curarunt. mendoſiſſimè ſanè. Lego ex veſtigiis ipſis deprauatæ lectionis:

Nec mihi adeſt tantillum penſi iam, quos capiam calceos.

Senſus eſt quem dixi: vide huc A. Gellium libro XIII.cap.XX.

• μεγάλῃ τῇ φωνῇ λαλεῖν.] Vt Stratyllax in Truculento Plautina, & initio Moſtellariæ Grumio: cuius ſermonem ita excipit Tranio,

Quid

Quid tibi maiùm hîc ante ædes clamatio eſt?
An rure cenſes te eſſe? abſcede ab ædibus,
----Abi rus, abi directe. Baſilius in epiſtola ad Gregorium, vbi pleraque ethica præcepta continentur, τόνος, ait, φωνῆς ὁ μέσος προτιμητέος, ὡς μήτε διαφεύγειν τὴν ἀκοὴν ὑπὸ σμικρότητος, μήτε φορτικὸν εἶναι τῷ μεγέθει τῆς διατάσεως· appellat vir ſanctiſſimus φορτικότητα, quam Theophraſtus ἀγροικίαν.

καὶ ἀναβεβλημένος ἄνω τοῦ γόνατος καθίζάνειν.] Meminit huius ruſticitatis & ineptitudinis vetus poëta Philetærus, ſiue Amphis, Ἀμφίβαλλε στέρνοις φᾶρος· οὐ καθήσεις (vel καθίσεις) τάλαν; μηδ᾽ ἀγροίκως ἄνω γόνατος ἀμφέσῃ; Ita legi debet hic locus apud Athenæum libro primo ex veteribus mẽbranis. Sappho quoque ſimilem ruſticitatem in æmula & ἀντιτέχνῳ Andromeda ridebat, vt eſt apud eũdem Athenæũ,

Τίς δ᾽ ἀγροιῶτις θέλγει νόον,
οὐκ ἐπισταμένη τὰ βράκεα
ἕλκειν ἐπὶ τῶν σφυρῶν;

Negat Sappho poſſe cuiquam placere Andromedam, quæ ruſticarum more veſtem ſubductam geſtet. Quod prorſus hodie mulieribus ruſticanis noſtratibus conuenit: quas ſæpe videas, non rure tantùm, ſubducta indecorè veſte opus facere: ſed etiam vrbem ita ingredi cùm ad nundinas ventitant. Notum eſt autem, veteres ſubligaculis, quibus nos hodie vtimur, extra ſtadium aut ſcenam non eſſe vſos: itaque & Romani veteres togam ad calceos demittebant, & Græci pallium. quòd ſi quid illis diligentiùs eſſet faciendum, vel pallium ponebant: vel in humeros retrorſum reiiciebant: quod Athenis factitabant quando in publicum aut

in concionem prodibant, homines qui naui & actuoſi haberi volebant, vt indicat Ariſtophanes Concionantibus. Atque hic eſt ferè ſeruorum habitus in comœdiis Græcis & Latinis palliatis. Apud Plautum Capteiueis ait ille,

Nunc certa res eſt: eodem pacto vt comici ſerui ſolent,
Conyciam in collum pallium, primo ex me hanc rem vt audiat.

In Epidico,

Age nunc iam orna te Epidice, & palliolum in collum conyce,
Atque diſſimulato, quaſi per vrbem totam hominem quæſiueris.

Dicitur & colligere pallium pro eodem. Capteiueis.

Collecto quidem eſt pallio: quidnam acturus eſt?

Sic Geta apud Terentium, vt Antiphonem properet inuenire, humerum ſibi onerat pallio. Propterea Oppianus poëta ſummus, in venatoris inſtitutione eum admonet, vt venatum iturus, pallium ſibi in humeros coniiciat. Nam hic eſt ſenſus horum verſuum quos interpretes non intellexerunt, ne Græci quidem,

Αὐχένος αὖθ' ἑκάτερθε παρηόρεεν ἐκ παλαμάων
Εἶμα περιστέλλοιτ' ὀπίσω, θεναρῶν ὑπὲρ ὤμων
Ῥήϊον ἐς κάματον.

ſubiicit deinde Μηδ' ἄρα λῶπος ἔχειν μάλα λώϊον. quæ verba de pallio non minùs quàm ſuperiora ſunt accipienda. Nam eſt perinde ac ſi diceret: Imò ſi me audias, non ſolùm in humeros pallium coniicies: ſed etiam omnino depones. id enim eſſe non

tantùm

tantùm expeditius, ſed etiam tutius propter eam quam affert cauſſam. λῶπος ſiue λώπιον. idem eſt atque ἱμάτιον, & vt ait Ariſtoteles primo Topico ταυτὸν ἀριθμῷ. Pallium ſanè Græci hanc ipſam ob cauſſam belli tempore deponebant, vt Romani togam. etántque milites Græcorum magnam partem μονοχίτωνες, vt eos vocat Plutarchus. apud quem ὁ ἐν ἱματίῳ βίος, eſt vita togata, & opponitur bellicæ: vt in vita Pompeii. & in eiuſdem Camillo bis, τὸ ἐν ἱματίῳ, eſt altæ pacis indicium. Xylander *tunicatos* vertit. non rectè. nam vel de toga Romanorum, vel de pallio Græcorum omnino intelligendum. Porrò autem, maxima ſemper fuit hominibus liberis nec ineptis cura, quoties in publicum eſſet prodeundum, vt decenti eſſent habitu, quod Græci vocant εὐσχημονεῖν, Plautus *euſchemè adſtare* in Trinummo & Milite. In hoc qui eſſent negligentiores, ruſtici habebantur, vt hîc. Horatius:

Ruſticius tonſo toga defluit. Defluere enim dicitur veſtis cùm negligentiùs habetur: dicitur & trahi, in Ciſtellaria Plauti, & apud Græcos σύρεσθαι, quanquam alio ſenſu interdum & σύρεσθαι & ἕλκεσθαι & trahi, de ſyrmate ſiue delicata veſte dicuntur, quæ propendente lacinia trahitur potiùs quàm geſtatur. Athenæus de hoc κοσμιότητος ſtudio antiquorum loquens libro primo, Ἔμελεν, inquit, αὐτοῖς καὶ τοῦ κοσμίως ἀναλαμβάνειν τὴν ἐσθῆτα· καὶ τοὺς μὴ ποιοῦντας τοῦτο ἔσκωπτον. Plato verò in Theæteto inter hominis non ingenui nec liberaliter educati notas hanc quoque ponit, quòd neſciat ἀναβάλλεσθαι ἐπιδέξια ἐλευθέρως. hoc eſt, *veſtem dextrè decentérque*

homi

hominum liberorum more componere. hic enim eſt ſenſus illorum verborum Platonis, vt pluribus aliâs Deo dante ſumus demonſtraturi.

ὥστε τὰ γυμνὰ αὐτοῦ φαίνεσθαι.] Video doctos viros ita hunc locum vertiſſe, quaſi legeretur, ὥστε καὶ γυμνὰ τὰ αἰδοῖα αὐτοῦ φαίνεσθαι. & profectò id videtur voluiſſe dicere Theophraſtus: neque aliter accidere poteſt, ſi quis vel ſi qua adducta ſupra genu veſte ſedeat. Sic apud comicum dicitur mulier ἀναβαλλομένη δεικνύειν τὸ φορμίσιον: hoc eſt, τὸ αἰδοῖον: in Concionantibus. Veruntamen cùm hanc lectionem habeant omnes codd. generaliùs accipiatur hic locus de aliis quoque corporis partibus. Ita enim eſt: præter caput & manus nulla alia pars eſt quam denudatam habère honeſtum ſit. Quare etiam auctor libri Περὶ εὐσχημοσύνης ſiue is eſt Hippocrates ſiue alius, hoc præceptum non prætermiſit. Τηρεῖν δὲ χρὴ, inquit, ἑωυτὸν ὅτι μάλιστα, μὴ πολλὰ φαίνοντα τῶν τοῦ σώματος μερέων. Apud Hebræos vox ערוה quæ nuditatem ſignificat, interdum etiam partes eas corporis notat quæ neque oſtendi neque nominari honeſtè poſſunt. An igitur & plebs Attica ſic locuta? Nam hæc quidem lectio in qua omnes mſſ. conſentiunt, manifeſtò ἑβραΐζει.

Pag. 14. καὶ θησαυρῶν δέῃ.] Signatum verbum θησαυρεῖν, *è penu aliquid promere.* Ariſtophanes Theſmophoriazuſis,

----ἵν' ἡμῖν πρὸ τοῦ
αὐταῖς ταμιεύεσθαι θησαυρούσαις λαβεῖν
ἄλφιτον, ἔλαιον, οἶνον.

eſt & apud Thucydidem in octaua θησαυρεῖν, pro ex horreo promere, ſiue *deripere horreo*, vt loquitur Horatius. Clemens Alex.

qui puriùs locuti ſunt, ἀπαλλάττεσθαί τινα vnquam dixit, pro fugere procul ab aliquo? poſtulabat ſanè loquendi conſuetudo τινός: vel abſolutè ἀπαλλάττεσθαι: vtrumque paſſim vſurpant ſcriptores antiqui: vt & ἀπαλλάττειν τινὰ, pro, *à ſe remouere aliquem*. illud autem primum, quod ſciam, nunquam. quod autẽ nonnullis placet, illa τοὺς τοιούτους non cum verbo ἀπαλλάττεσθαι iungi debere, ſed cũ participio παρασείσαντα; haut ſcio an aliquis ſit probaturus è Græcè doctis, ego penitus improbo, & ab vſu Attico verbi παρασείσας alienum eſſe ſcio. Quare non dubito quin iſti loco culpæ nota ſit apponenda: culpæ autem, librarij: qui vocem omiſit ex perpetuo vſu ſcriptorum Atticorum nobis reſtituendam. Ita ergo legimus, παρασείσαντα δὲ χρὴ τοὺς τοιούτους τῶν ἀνθρώπων φεύγειν, καὶ διαβάμενον ἀπαλλάττεσθαι. Qui Ariſtotelicæ dictioni aſſuefactas aures habent, agnoſcunt hîc illud philoſopho familiare, φεύγειν παρασείσαντα: vel παρασείσαντα τὰς χεῖρας: quod Plautus dixerit, *fugere demiſsis manibus*. Origo inde, quòd contentiùs currimus manus demiſſas habentes, & circum latera iactantes. Nicomacheorum lib. IIII. οὐδαμῶς τ᾽ ἂν ἁρμόζοι τῷ μεγαλοψύχῳ φεύγειν παρασείσαντι. De inceſſu animalium, capite III. καὶ οἱ θέοντες θᾶττον θέουσι παρασείσαντες. deinde cauſſam explicat: necnon Problematum, ſect. quinta. Διαβάμενον autem dixit Theophraſtus, pro eo quod Plautus non vno loco *grandi gradu*. Nam qui curſu contendunt, vt gradum grandiant, crura vehementer aperiunt, quod eſt διαίρεσθαι: ſicut διαίρειν στόμα, os aperire eſt. At qui cruribus apertis ſtant, vt qui parant ſe ad hoſtilem impetum excipiendum,

piendum, διαβαίνειν propriè dicuntur: vnde eſt apud Platonem ex Tyrtæo εὖ διαβάντα μάχεσθαι. Artemidorus libro I. τοῖς ἀντλοῦσι συμβέβηκε, διαβαίνειν μὲν ὡς βαδίζουσιν, ἀεὶ δὲ μένειν ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ. Aliud eſt quod Latini dicunt, *ſuris apertis ambulare*: id enim vel naturæ vitium eſt, vel ſtultæ ambitionis. Varro Meleagro, *Non modò ſuris apertis, ſed pene natibus apertis ambulans.* Turpilius Demiurgo, *Aperta ſura, brachia autem procera, horrorem mihi ex corde exſuſcitabant.* Fallitur verò Nonius inſigniter, qui apertum in hoc Turpilij loco pro nudato poſitum putat. Atque hinc poſſunt intelligi Caſſiodori verba malè accepta doctiſſimis viris, lib. IIII. *Superbus quinetiam varicatis greſſibus patet.* Affine eſt apud Ouidium *varicitus ambulare,* Ματαιοτεχνίας, vel potiùs Κακοτεχνίας lib. III.

Illa velut coniunx Vmbri rubicunda mariti
Ambulat, ingentes varica fértque gradus.

verùm quæſiuerim ego hîc libenter, quomodo varica mulier ingentes gradus facere poſſit. id enim planè contra rerum naturam eſt: niſi ſi ingentes gradus impropriè dixit, gradus paruos quidem & lentos, ſed quos efficiant multùm hiantia crura: id enim eſt varicus. ſed hæc in tranſcurſu. Qui iubent nos hoc loco ſcribere διαρώμενον, pro διαράμενον, planiſſimè atque adeo grauiſſimè falluntur, ſed quid ſit διαίρεσθαι quid διάρσις, ad Polybium fusè explicamus.

ὅπη ἀπύρετος βούλεται εἶναι.] Facetè & ſuauiter. Eſt autem hoc è vulgi ſermone petitum: &, vt Donatus diceret, eſt ἰδιωτισμὸς hominis ab aliqua re abhorrentis. cùm enim moleſtam ſibi fuiſſe alicuius

garrulitatem volebant indicare, dicebant ſe ab eo fuiſſe enectos. Sic Horatius metuit ne à garrulo illo ſuo enecetur. Eadem mens illius quæ in Milite Plautina hoc pronuntiat.

Iam iam ſat amabo eſt: ſinite abeam ſi poſſum viua à vobis.

item illius qui ſic loquitur in quinto Theocriti idyllio.

----τὸν ξένον ἐς πόλιν αὖθις ζῶντ᾽ ἄφες. Simili ratione θάνατον ſiue mortem aut morbum ſibi eſſe dicebant rem auditu moleſtam. Sophocles, ὤμοι, θάνατος μοι τάδ᾽ ἀκούειν. Tale illud Epicharmi, αἴκ᾽ ἔδοντ᾽ ἴδοις νιν, ἀποθάνοις. Cicero ſæpe, *mortis inſtar putare*. Cæterùm videtur Theophraſtus, cùm hæc ſcriberet, præceptoris ſui meminiſſe: Ariſtotelem enim aiunt, cùm fortè in locutuleium quendam & μαψιλάγαν incidiſſet, qui longos illi ſermones quoſdam & ineptos narrãs, ſubinde diceret, Nunquid hoc mirum ô Ariſtoteles: reſpondiſſe: Minimè id quidem, verùm illud mirum, ſi quis pedibus præditus te & garrulitatem tuam ferat. auctor Plutarchus.

Ad caput περὶ ἀγροικίας.

Ἡ δὲ ἀγροικία δόξειεν ἂν εἶναι ἀμαθία ἀσχήμων.] Contraria eſt ruſticitas hæc elegantiæ illi quæ ſpectatur in geſtu, habitu, ac ſermonibus familiaribus: quam Græci κοσμιότητα dixerunt, atque ita definierunt, Κοσμιότης, ἐπιστήμη περὶ τὸ πρέπον ἐν κινήσει καὶ σχήματι σώματος· ἢ εὐταξία περὶ σχῆμα καὶ κίνησιν σώματος. extant hæ definitiones in libello qui

eſt pe

eſt penes nos Περὶ παθῶν ψυχῆς Andronici philoſophi: quem de affectionibus animi ſcripſiſſe accuratè ex Galeni aliquot locis ſatis conſtat. Plato in Ὅροις, ſic, κοσμιότης· εὐταξία περὶ κίνησιν σώματος. Opponitur igitur ruſticitas ei quod vocāt philoſophi τὸ πρέπον, & decorum in cultu & motu corporis: de quo egregiè multa M. Tullius Officiorum libro primo. Stoici ruſticitatē definiebant ignorationem & morum & legum ſiue inſtitutorum vrbanorum. Ἡ ἀγροικία, inquit Stobæus in Excerptis ethicis ex libris Stoicorum, ἐστιν ἀπειρία τῶν κατὰ πόλιν ἐθῶν καὶ νόμων: aut potiùs νομίμων. Grammatici ita diſtinguunt: Ἀγροῖκος (aiunt illi) προπαροξυτόνως, is eſt qui rure habitat. qui etiam ἀγρεῖος dicitur. ἄγροικος verò, ὁ σκαιὸς τοὺς τρόπους, homo ſcæuis moribus & moleſtis: ἄγριος verò crudelis. Ariſtoteles tamen quo nemo caſtiùs vnquam locutus, quem ἄγροικον vocauit in ſecundo Nicomacheorum, in quarto extremo ἄγριον appellat. & ita alios quoque optimos auctores loqui obſeruatum nobis. Longè autem anguſtiùs accipit ille ibi ἀγροικίας nomen, quàm hîc accipiatur. eum vide.

Pag. 13. κυκεῶνα πιών.] Notum quid ſoleat iis accidere qui pharmacum ſumpſerint purgandi gratia per aluum. Κυκεῶνα vertimus pharmacum: nam potum medicamentorum ſignificari putamus hoc loco. Veteres Latini κυκεῶνα *cocetum* dixêre. hinc eſt apud Tertullianum in libro Aduerſus Valentinianos *Neſtoris cocetum*. fruſtra enim ſunt docti viri qui torquent ſe tantopere in expoſitione illius loci. Atqui Tertullianus ſine dubio ad Νέστορος κυκεῶνα reſpicit: de quo Homerus, Iliadis lib. λ.

καὶ μείζω τοῦ ποδὸς τὰ ὑποδήματα φορεῖν.] Horatius,

----acutis
Naribus horum hominum rideri poſſit, eò quòd
Ruſticius tonſo toga defluit, & malè laxus
In pede calceus hæret. Similis ruſticitas apud eundem epiſtola prima, *Si toga diſſidet impar.* Ouidius, *Sit bene conueniens & ſine labe toga.* Fuiſſe autem vehementer irrideri ſolitos qui nimis laxos calceos geſtarent, oſtendit locus hic Ariſtophanis in Equitibus,

Καὶ νὴ Δία, κἀμὲ τοῦτ᾽ ἔδρασε ταυτόν· ὥστε καταγελῶν
Πάμπολυ τοῖς δημόταισι καὶ τοῖς φίλοις περιχέσθειν·
Πρὶν γὰρ εἶναι Περγασῆσιν, ἔνεον ἐν ταῖς ἐμβάσιν.

vbi notabis obiter, eos quibus malè laxus calceus hæreret in pede, dici ſolitos νεῖν ἐν ταῖς ἐμβάσι, hoc eſt, *natare in ſoccis*: quod hodie quoque vulgo vſurpatur. Similiter Ouidius inter munditiarum præcepta,

Nec vagus in laxa pes tibi pelle natet. & poſt hunc Sidonius Apollinaris, *Laxo pes natet altus in cothurno.* D. Hieronymus non diſſimilem ſententiam in diſſimili more verbo *follere* vſus extulit. *ſi pes*, ait, *laxa pelle non folleat.* Porrò ab hac ruſticitate natum apud Græcos prouerbium, de re quauis parum conueniente: id enim dicebant eſſe ὑπὲρ τὸν πόδα: vt contrà περὶ πόδα dicebant κρεμμιακῶς de omnibus quæ apta erant & conueniebant. Plato comicus Ὡς ἔστι μοι τὸ χρῆμα τοῦτο περὶ πόδας. Lucianus de conſcribenda hiſtoria ridens

ſcripto

ſcriptorem hiſtoriæ ineptum, ὁρᾷς ὡς ἐμμελὴς ἡ ἀρχὴ καὶ περὶ πόδα ἡ ἱστορία, καὶ τῷ τοιούτῳ εἴδει τῶν λόγων πρέπουσα; ſic legendum eſt, non παρὰ πόδα: in quo mirè cæcutierũt doctiſſimi homines: ſed & τῇ ἱστορίᾳ malim. Heſychius, περὶ πόδα, οὕτω ἐκάλουν τὸ ἁρμόζον, μεταφέροντες ἀπὸ τῶν συμμέτρων τοῖς ποσὶν ὑποδημάτων· ἢ ἀκριβῶς. Idem Lucianus in apologia περὶ τῶν ἐπὶ μισθῷ συν. Περὶ πόδα τοίνυν καὶ σὺ τὸν Σάλαιθον ἐκεῖνον φαίη τις ἄν. *meritò te aliquis & conuenienter factis tuis Salæthum appellarit.* Vtitur & alibi, itémque ſcriptores alij, vt dicemus, faciente Deo, breui, in editione Prouerbiorum. Dixerunt & περίπους pro eodem: nam idem Heſychius ita annotat, Περίπους ἀντὶ τοῦ ἁρμόζοντος. καὶ περὶ πόδα. Pollux quoque libro ſeptimo περίποδα δὲ ὑποδήματα, ἁρμόζοντα. Apud Plautum in Truculento, non ruſticitatis tantùm, ſed etiam impudentię nota eſt, calceis inconcinnis vti.

Nihili me perdidit omne quod fuit: ſto impudens:
Nec mihi adeſt ad illum penſi iã quos capiam calceos.

Ita legitur hic locus non in editione ſolùm doctiſſimi Camerarij: ſed etiam in Lambiniana, & nouiſſima quoque Plantiniana, quam eruditiſſimi viri curarunt. mendoſiſſimè ſanè. Lego ex veſtigiis ipſis deprauatæ lectionis:

Nec mihi adeſt tantillum penſi iam, quos capiam calceos.

Senſus eſt quem dixi: vide huc A. Gellium libro XIII. cap. XX.

• μεγάλῃ τῇ φωνῇ λαλεῖν.] Vt Stratyllax in Truculento Plautina, & initio Moſtellariæ Grumio: cuius ſermonem ita excipit Tranio,

Quid

Quid tibi maiùm hîc ante ædes clamatio eſt?
An rure cenſes te eſſe? abſcede ab ædibus,
----Abi rus, abi directe. Baſilius in epiſtola ad Gregorium, vbi pleraque ethica præcepta continentur, τόνος, ait, φωνῆς ὁ μέσος προτιμητέος, ὡς μήτε διαφεύγειν τὴν ἀκοὴν ὑπὸ σμικρότητος, μήτε φορτικὸν εἶναι τῷ μεγέθει τῆς διατάσεως· appellat vir ſanctiſſimus φορτικότητα, quam Theophraſtus ἀγροικίαν.

καὶ ἀναβεβλημένος ἄνω τοῦ γόνατος καθιζάνειν.] Meminit huius ruſticitatis & ineptitudinis vetus poëta Philetærus, ſiue Amphis, Ἀμφίβαλλε στέρνοις φᾶρος· οὐ καθήσεις (vel καθίσεις) τάλαν; μηδ᾽ ἀγροίκως ἄνω γόνατος ἀμφέσῃ; Ita legi debet hic locus apud Athenæum libro primo ex veteribus mẽbranis. Sappho quoque ſimilem ruſticitatem in æmula & ἀντιτέχνῳ Andromeda ridebat, vt eſt apud eũdem Athenæũ.

Τίς δ᾽ ἀγροιῶτις θέλγει νόον,
οὐκ ἐπισταμένη τὰ βράκεα
ἕλκειν ἐπὶ τῶν σφυρῶν;

Negat Sappho poſſe cuiquam placere Andromedam, quæ ruſticarum more veſtem ſubductam geſtet. Quod prorſus hodie mulieribus ruſticanis noſtratibus conuenit: quas ſæpe videas, non rure tantùm, ſubducta indecorè veſte opus facere: ſed etiam vrbem ita ingredi cùm ad nundinas ventitant. Notum eſt autem, veteres ſubligaculis, quibus nos hodie vtimur, extra ſtadium aut ſcenam non eſſe vſos: itaque & Romani veteres togam ad calceos demittebant, & Græci pallium. quòd ſi quid illis diligentiùs eſſet faciendum, vel pallium ponebant: vel in humeros retrorſum reiiciebant: quod Athenis factitabant quando in publicum aut

in concionem prodibant, homines qui naui & actuoſi haberi volebant, vt indicat Ariſtophanes Concionantibus. Atque hic eſt ferè ſeruorum habitus in comœdiis Græcis & Latinis palliatis. Apud Plautum Capteiueis ait ille,

Nunc certa res eſt: eodem pacto vt comici ſerui ſolent,
Conijciam in collum pallium, primo ex me hanc rem vt audiat.

In Epidico,

Age nunc iam orna te Epidice, & palliolum in collum conijce,
Atque diſſimulato, quaſi per vrbem totam hominem quæſiueris.

Dicitur & colligere pallium pro eodem. Capteiueis.

Collecto quidem eſt pallio: quidnam acturus eſt?

Sic Geta apud Terentium, vt Antiphonem properet inuenire, humerum ſibi onerat pallio. Propterea Oppianus poëta ſummus, in venatoris inſtitutione eum admonet, vt venatum iturus, pallium ſibi in humeros coniiciat. Nam hic eſt ſenſus horum verſuum quos interpretes non intellexerunt, ne Græci quidem,

Αὐχένος αὖθ' ἑκάτερθε παρήορεν ἐκ παλαμάων
Εἷμα περιστέλλοιτ' ὀπίσω. δ' ἐναρῶν ὑπὲρ ὤμων
Ῥήϊον ἐς κάματον.

ſubiicit deinde Μηδ' ἄρα λῶπος ἔχειν μάλα λώϊον. quæ verba de pallio non minùs quàm ſuperiora ſunt accipienda. Nam eſt perinde ac ſi diceret: Imò ſi me audias, non ſolùm in humeros pallium coniicies: ſed etiam omnino depones. id enim eſſe non tantùm

hominum liberorum more componere. hic enim eſt ſenſus illorum verborum Platonis, vt pluribus aliâs Deo dante ſumus demonſtraturi.

ὥστε τὰ γυμνὰ αὐτοῦ φαίνεσθαι.] Video doctos viros ita hunc locum vertiſſe, quaſi legeretur, ὥστε καὶ γυμνὰ τὰ αἰδοῖα αὐτοῦ φαίνεσθαι. & profectò id videtur voluiſſe dicere Theophraſtus: neque aliter accidere poteſt, ſi quis vel ſi qua adducta ſupra genu veſte ſedeat. Sic apud comicum dicitur mulier ἀναβαλλομένη δεικνύειν τὸ φορμίσιον: hoc eſt, τὸ αἰδοῖον: in Concionantibus. Veruntamen cùm hanc lectionem habeant omnes codd. generaliùs accipiatur hic locus de aliis quoque corporis partibus. Ita enim eſt: præter caput & manus nulla alia pars eſt quam denudatam habere honeſtum ſit. Quare etiam auctor libri Περὶ εὐσχημοσύνης ſiue is eſt Hippocrates ſiue alius, hoc præceptum non prætermiſit. Τηρεῖν δὲ χρὴ, inquit, ἑωυτὸν ὅτι μάλιστα, μὴ πολλὰ φαίνοντα τῶν τοῦ σώματος μερέων. Apud Hebræos vox ערוה quæ nuditatem ſignificat, interdum etiam partes eas corporis notat quæ neque oſtendi neque nominari honeſtè poſſunt. An igitur & plebs Attica ſic locuta? Nam hæc quidem lectio in qua omnes mſſ. conſentiunt, manifeſtò ἑβραΐζει.

Pag. 14. καὶ προαιρῶν δέ τι.] Signatum verbum προαιρεῖν, *è penu aliquid promere.* Ariſtophanes Theſmophoriazuſis,

----νῦν ἡμῖν πρὸ τοῦ
αὐταῖς ταμιεύεσθαι προαιρούσαις λαβεῖν
ἄλφιτον, ἔλαιον, οἶνον.

eſt & apud Thucydidem in octaua προαιρεῖν, pro ex horreo promere, ſiue *deripere horreo*, vt loquitur Horatius. Clemens Alex.

προχομίζειν ἐκ τῦ ταμιείυ. Malè autem vulgò ſcribitur προαίρειν: quod manifeſtiſſimè declarant illa Diogenis Laertij in Lacide, ἐπειδὰν γάρ τι προέλοι τῦ ταμιείυ. Sæpe in hac voce peccatum offendes à librariis: ſæpe ab interpretibus. Sic in Lyſide Platonis, ἀςραγάλοις ἐκ τῶν φορμίσκων προαιρεῖσθαι, eſt, *promere & educere*, non autem *ſeligere*: vt vertunt.

δεινῶς φαγεῖν.] Fortaſſe δεινὸς ſcribendum.

καὶ ζωρότερον πιεῖν.] Vertimus *meracius*. non tamen improbauerimus, ſi quis malit, *vberius* aut *largius*. neque enim nos fugit quàm variæ fuerint veterum criticorum ſententiæ ſuper illo Homeri ζωρότερον δ᾽ κέραιρε. vide grammaticos & Plutarchi Sympoſiaca. Ariſtotelem verò ſi ſequimur auctorem in libro de poëtica, vertemus *auidius*. Sanè apud Græcos olim & meraca potio, & grandia pocula hominis parum politi notæ erant: Barbarorum enim id eſſe exiſtimabant, non Græcorum: quod declarant antiqua prouerbia, ἐπισκυθίζειν, & Θρηΐκιη ἄμυςις, apud Callimachum: apud Horatium, *Threicia amyſtis*. Sic & guloſitatem vitium barbarorum appellarunt, & prouerbio notarunt quod apud Seruium obſeruauimus, Ἡ πλησμονὴ τῶν βαρβάρων.

κᾆτ᾽ ἀλέσας μετ᾽ αὐτῆς.] Lego ἀλέσαι. vel deſit aliquid neceſſe eſt. ac fortaſſe ita legi debet: κᾆτ᾽ ἀλέσας μετ᾽ αὐτῆς, μετρεῖν τοῖς ἔνδον πᾶσι καὶ αὐτῷ, τὰ ἐπι. hoc eſt, *& poſtquam cum ancilla ſua moluit, tum aliis omnibus domeſticis, tum ſibi etiam ipſi victum metitur.* Mera enim ruſticitas eſt, patremfamilias tanquam vnum è ſeruis è demenſo viuere.

τοῖς ὑποζυγίοις ἐμβαλεῖν τὸν χόρτον.] Hæc vera lectio: ſic dixit Plutarchus in Eumene, τοῖς ἵπποις χλὸν ἐμβαλεῖν.

βαλεῖν. Iuuenalis, *infundere iumentis ordea.* alij ſcriptores, χόρτον παραβάλλειν.

ἐπακοῦσαι αὐτός.] Scribendum ὑπακοῦσαι. ſic ſemper Græci κόπτειν τὴν θύραν & ὑπακούειν iungunt, non ἐπακούειν. Plautus in Trinummo *auſcultare*, in Moſtellaria, *reſponſare*. Refero autem hoc quoque ad ἀειςῶν: in eo enim ruſticitas præcipua.

οὗτος φυλάττει τὸ χω.] Præclarè iſta homini ruſtico conueniunt: nam vulgò ruſtici canes appellabant cuſtodes mutos. Columella libro ſeptimo capite XII. *Nunc vt exordio priore ſum pollicitus, de mutis cuſtodibus loquar: quanquam canis falſo dicitur mutus cuſtos.* Neque ſolùm ruſtici eorum cuſtodia vtebantur: ſed & vrbani homines: quos conſtet ad fores, vel ſeruum oſtiarium, vel canem cathenarium habere ſolitos, aut vtrumque. De Romanis pridem notarunt docti viri: de Græcis verò non ſinunt nos dubitare infiniti auctorum loci. Euſtathius Iliadis libro χ. Ἔθος ἦν τὰς αὐλείους θύρας τηρεῖσθαι ὑπὸ κυνῶν. Ariſtophanes Lyſiſtrata,

----πρός γε μὴν τοι τὴν θύραν
Προαγορεύω μὴ βαδίζειν τὴν ἐμήν.

Antipater poëta epigrammatarius.

Ἢν μὲν γὰρ τὸ χάραγμα φέρῃς φίλος, οὔτε θυρωρὸς
Ἐν ποσὶν, οὔτε κύων ἐν προθύροις δέδεται.

Idem Antiphanes poëta alius eiuſdem generis, canes vocat φρουροδόμους. Sed teſtium ἅλις, tanquam δρυός. Plutarchus in libro De curioſitate, notat, ſeruos ianitores ſucceſſiſſe in locum ῥόπτρων ſiue martulorum quibus antiquiores vtebantur.

λίαν μὲν λυπρὸν ἐστί.] Scribe, λέγων λυπρὸν ἐστί: vel λίαν λέγων λυπρὸν εἶ. pro λέγων ἐστὶ λίαν λυ. Eſt au-

tem ambigua vox λυπρὸς, quæ & aſperum nummum, vtpote recèns percuſſum, ſignificare poteſt: & veterem atque vſu tritum, aut aliâs minùs probatum: quale eſt quod vocatur à Iuuenale, *tenue argentum, venæque ſecũdæ.* Deinde lego, καὶ πρὸς ἕτερον ἅμα ἀλλάττεσθαι. aut, αἰτεῖν ἀλλάττεσθαι. Nemo autem neſcit quàm ſit plerunque difficile ruſticis hominibus hac in parte ſatisfacere: qui quòd ſint τῆς ἀργυρογνωμονικῆς imperiti, fraudem vndique ſuſpectant, omnia tuta timentes. Ex hac re natum apud Græcos prouerbium, de iis qui iudicio & penſiculatè ſingula examinant, ἐξετάζειν ἀργυραμοιβικῶς. extat apud Lucianum, & Maximum Tyrium.

καὶ ὃ ἄροτρον ἔχρησεν.] Scribendum eſt, ἔχρησεν abſque litera ſubſcripta: non enim eſt è χρήζω, ſed à χρᾶν: in quo grauiter ſunt lapſi interpretes, cùm hîc, tum capite De impudentia, vbi vox χρήσαντας cum ſubſcripto vitiosè poſita in fœdum errorem eos impulit. Neque verò diuinare poſſum quid iiſdem in mentem fuerit, cùm θύλακον verterent *reticulum panis.* Atqui ne tum quidem cùm θύλακον ἀλφίτων dicunt Græci, id ſignificare volunt: nedum cùm θύλακον tantùm. vide ad caput De ſuperſtitione.

Pag. 15. ταῦτα τῆς νυκτὸς κατὰ ἀγρυπνίαν ἀναμιμνησκόμενος.] Deeſſe aliquid, nemo tam cæcus quin videre queat: lego ἀπαιτεῖν ταῦτα τ. ν. in quo ſanè magna eſt ruſticitas & diffidentia, quæ ſæpe coniuncta videas.

πόσου ἦσαν αἱ διφθέραι.] Διφθέραι ſunt non pelles, ſed veſtes è pellibus, hoc eſt, rhenones: ſicut & pelles Latinis pro veſtibus è pelle: vnde apud rei ru-

ſticæ

ſticę ſcriptores inter familiæ veſtes ſunt pelles manicatæ, & paſſim. Pellibus autem Attici ruſtici, (imò vt arbitror omnes operæ viliores) veſtiti eſſe ſolebant, vt notum eſt ex Ariſtophanis multis locis & eius Scholiaſte: qui in Nebulas *διφθέραν* ait fuiſſe *ποιμενικὸν περιβόλαιον*, ſicut Ouidius in Metamorphoſi, *paſtoritiam* pellem vocat. Theophylactus in epiſtolis, ὁ δὲ τὴν διφθέραν ἀφεὶς καὶ τὴν δίκελλαν πρὸς ἄσυ χωρεῖ. hinc dicti ſunt in fabulis Græcorum *διφθερίαι*, vt præter Græcos auctor eſt Varro. & hic eſt quem *paſtoralem habitum* vocat Liuius, Florus in eadem hiſtoria *paſtorium*. Poſterior ætas, vt comici Scholiaſtes annotat, ἰσάλην appellabat: quæ eſt vox deprauata ab antiqua ἰξαλῆ, quæ etiam apud Hippocratem legitur, & propriè capræ pellem ſignificat. nam ἶξαι olim pro ἀΐξαι quod eſt impetuoſè ferri, & ſalire. vnde ἴξαλος proprium eius animalis epithetum. Caprarũ autem pellibus in hanc rem vſos veteres etiam Varro ait libro ſecundo extremo rei ruſticæ. Simylus in Moreto, *cinctus villoſæ tergore capræ.*

καὶ τὸ τάριχος.] Cur ruſticus de ſalſamentorum pretio potiſſimùm quærit? Quia ſalſamenta erant tenuiorum & ruſticorum cibus. Teſtes infiniti: vel lege Lucianum De conſcribenda hiſtoria. Ideo etiam de re vili & abiecta dicebant ταρίχους ἀξιώτερον, Vilius eſt ſalſamento. eo prouerbio vſus Ariſtophanes in Veſpis.

καὶ εἰ σήμερον ὁ ἀγὼν νουμηνίαν ἄγει.] Sanè ruſticiſſimè hoc quidem: ſaltem enim dicere debuerat iſte, ἡ νουμηνία ἄγει τὸν ἀγῶνα: quo ferè modo loquitur homo & ipſe ἀγροῦ πλέως Strepſiades apud

Ariſtophanem.

ἐγὼ δ' ἀπόλλυμαι

Ὁρῶν ἀγρουσαν τὴν σελήνην τὰς εἰκάδας.

Non multùm abeſt ab hac ruſticitate mulier illa in comici Concionantibus, quæ ſic loquitur:

Λέγετέ ὅπως ἂν τ' ἀπὶ τούτοις δράσομεν,

Ἕως ἔτ' ἐστιν ἄστρα κατὰ τὸν οὐρανόν. *Dicite nobis*, inquit, *quid facto ſit opus, dum adhuc in cœlo ſunt ſtellæ.* nam qui ita loquitur, nónne exiſtimare is videtur noctu tantùm eſſe in cælo aſtra, non autem interdiu, quia tum nulla cernantur? qua opinione ne ipſum quidem rus magis ruſticum: etſi ſcio ſimilia fuiſſe Epicuri & aliorum quorundam moroſophorum deliramenta. Romani quoque ruſtici ſoliti dicere, *Cœlum eſſe ſine Luna*, in eius ſyderis coitu. vt refert Plinius libro XIV. cap. XXI.

καὶ εἰπεῖν εὐθὺς ὅτι βούλεται καταβὰς ἀποκείρασθαι.] Traiectio notanda. rectum erat, καὶ εἰπεῖν ὅτι βούλεται εὐθὺς καταβάς. familiaris hæc figura loquendi Ariſtoteli & noſtro huic auctori, vt infrà quodam loco annotauimus. Intelligendũ eſt autem ruſticum iſta dicere, qui habeat barbam & comam incultam atque horridam. Ferè enim fit vt ruſtici homines huic elegantiæ alia negotia magis πρὸς τὰ ἄλφιτα facientia anteuertant, & diu intonſi maneãt. Quare Suidas ruſticitatis notam facit, μέγαν τὸν πώγωνα τρέφειν, barbam promittere. Καταβὰς autem vel εἰς ἄστυ, vt mox, καταβαίνων εἰν ἄστυ. vel καταβὰς ἀπὸ τοῦ ὀχήματος ἢ ὑποζυγίου. non enim ferendi ſunt, qui vertunt *ſtatim ac domo exierit.*

ἐν βαλανείῳ ᾄδειν.] Seneca ad Lucillium epiſtola LVII. de balnei tumultu & clamoribus loquens,

Adijce

Adijce nunc Scordalum, & furem deprehenſum, & eum cui vox ſua in balneo placet. hoc eſt, τὸν ἐν βαλανείῳ ᾄδοντα. Lege Artemidorum Ὀνειροκριτικῶν libro primo, capite LXXVIII. Similis ruſticitas & ἀπειροκαλία eorum qui lauantes recitabant, quos notat Horatius libro primo Sermonum. Græci eos qui indecenter ſe gererent in balneis, Triballos vocabant ab immani & inhumana gente Illyrica. Etymologici auctor, Τρίβαλλοι, οἱ ἐν τοῖς βαλανείοις ἀναγώγως διατριβόμενοι. alij paulo aliter apud Demoſthenem & Iſocratem interpretantur. vide Heſychium.

καὶ εἰς τὰ ὑποδήματα ἢ ἥλους ἐϛκροῦσαι.] Etiam hodie ruſtici noſtrates clauis vel ferreis vel ligneis calceos ſuos ſuffigunt: quod Græci ἐϛκρούειν ἥλους εἰς τὰ ὑποδήματα dicunt, vel ἐγκόπτειν: vnde iocus facetiſſimi poëtæ comici Machonis aut Diphili potiùs, apud Athenæum, in Chærephontem: quem cùm non tæderet cœnæ gratia quanuis longum iter ſuſcipere, monet eum poëta, non vt calceos clauis muniat, quod faciendum iis qui peregre cogitant, ſed vt maxillas: vrbanè iocans in eius ingluuiem & voracitatem. Sic ille,

Εἰς τὰς ἑαυτοῦ Χαιρεφῶν σιαγόνας
Ἔγκοψον ἥλους, ἑκατέρᾳ γε τέτταρας·
Ἵνα μὴ παρασείων, καὶ μακρὰν ἑκάστοτε
Ὁδὸν βαδίζων, τὰς γνάθους διαστρέφῃς.

Hinc dicti ἡλοκόποι, qui clauis calceamenta configebant, quæ clauata Romanis dicebantur, vt ait Feſtus. Gloſſarium vetus, *Clauarius* ἡλοκόπος. Nam etiã Romanis fuiſſe in vſu clauata ſatis cõſtat: nemo enim neſcit, caligas militares clauis fuiſſe ſuf-

fixas : ex quo & inſtitutum eſt & appellatum clauarium : quod fuit donatiuũ in clauos militarium caligarum. Pertinet ad hunc morem Plauti locus in Trinummo,

----quid ego nunc agam?
Niſi vti ſarcinam conſtringam, & clypeum ad dorſum accommodem.
Fulmentas iubeam ſuppingi ſoccis.

Fulmentæ ſunt καττύματα: quod etiã *ſolum*. Latinis dicitur. Gloſſarium Κάσσυμα, *ſolum*. Idem optimus auctor alibi, *Solum caligarium*, κάσσυμα. Item, *Suppacta*, κεκασσυμένα. & ita legendum etiam alio loco eiuſdem libri, vbi *Supalta* eſt editum. nam ſuppingere eſt ἥλους ἐγκρούειν in calceos, vt in ſuperiore loco Plauti. Etſi enim ibi claui non nominantur, manifeſtum tamen id eſt ex alio loco in Bacchidibus, vbi notat poëta luxum veterũ diuitum, qui clauis argenteis vel aureis in hanc rem vſi. Planè enim errant eruditi viri qui locum illum emendandum cenſent. Sic Plautus,

Sed diueſne eſt iſtic Theotimus? CH. etiam rogas?
Qui ſoccis habeat aurum ſuppactum ſolum.

Nam etſi magnum hoc, fidem tamen veri non egreditur. cui enim mirum hoc adeo videatur, qui meminerit eorum quæ de Antiochi exercitu narrant hiſtorici? qui quidem *magna ex parte* (verba ſunt Valerij Maximi) *aureos clauos crepidis ſubiectos habuit*. Simile eſt quod de Agnone Teio Alexandri Magni purpurato Plutarchus narrat: *qui aureis clauis ſuffigere crepidas ſolebat*, ait Plinius libro XXXIII. capite III. Clemens Alexandrinus Pædagogi libro II. Αἰσχρὰ γοῦν ἀληθῶς. τὰ σανδάλια

ἐκεῖνα

ἐκεῖνα, ἐφ' οἷς ἐστι τὰ χρυσᾶ ἀναθήματα· ἀλλὰ καὶ τοὺς ἥλοις ἑλικοειδῶς τοῖς καττύμασιν ἐγκαταπαρξούσιν ἀξιοῦσι. Reperio & clauis æneis in hanc rem vſos veteres Romanos. Lucilius,

Fulmentas clauis æneis ſubcudere.

Sic legẽdum cenſeo hunc Lucillij locum, qui apud Nonium corruptus extat. Legitur enim vulgò *ſubducere.* ineptè. cùm ſubcudere planè ſit ἐſκρούειν, vel ἐſκόπτειν. Extat apud eundem Nonium etiam alter Lucillij locus eôdem pertinens, *Sufficit huic dum fulmentas quattuor addit.* verſus eſt hexameter, ſed corruptus. Lego autem,

Sufficit huic: clauis fulmentas quattuor addit.

hoc eſt, quatuor clauis fulmentas addit. Imperitus librarius ex *cl.* fecerat *d.* quod mendi genus ſæpe occurrit. hæc prima mendi indoles. Sed redeamus ad Theophraſtum, & doctas migremus Athenas. Non eſt enim prætermittendus nobis inſignis locus veteris ſcriptoris Teletis, vbi & moris huius & auctoris noſtri mentio habetur. Refert Teles Metroclis cuiuſdam ſermonem qui diceret Theophraſti & Xenocratis hanc olim rationem fuiſſe, vt ſi quis ipſis operam nauare vellet, illi neceſſariò habendi eſſent calcei: atque ij ſine fulmentis, ſine clauis: habendam etiam pretioſam ac delicatam veſtem: pueros multos: domum amplam ad conuiuia agitanda. Fuiſſe præterea dandam operam vt panis adeſſet non plebeius ſed ſiligineus: opſonium non qualecunque: vinum dulce: vt denique quando conuiuia eſſent celebranda, lautè id fieret. His ſiquidem illos ingenui ac liberalis hominis vitam eſſe meritos. Teletis verba ſunt, Παρὰ τούτοις γὰρ ἐξ

ἀνάγκης ἔδει ὑπόδημα ἔχειν. καὶ τοῦτο ἀκάττυτον, ἥλους δὲ ἔχον. εἶτα χλανίδα, παίδων ἀκολουθίαν, οἰκίαν μεγάλην εἰς τὸ συμπόσιον· ὅπως ἄρτοι καθαροὶ, ὄψον μὴ τὸ τυχὸν, οἶνον ἡδὺν, ὑποδοχὰς τὰς ὑποβαλλούσας (lego ἐπιβαλλούσας) ἵνα πολυτελῶσι. ἐλεύθερος γὰρ παρ' αὐτοῖς ἡ τοιαύτη ἀναστροφὴ ἐκρίνετο.

καὶ τῆς αὐτῆς ὁδοῦ παρών.] Ruſticitas quæ hîc à Theophraſto notatur, in eo eſt, quòd malit iſte, cùm caſu, vel ex negotio ante Archiæ ſalſamentarij officinam tranſiret, ſalſamenta emere, ac ſecum auferre, quod parum erat honeſtum: quàm aliquem poſtea famulum domo mittere, qui emat & afferat. Eadem mens illius fuiſſe videtur, qui pronuntiabat hæc apud Platonem comicum,

----καὶ παριὼν ἅμα

Τίλτου ταρίχους, ἐπρίαμην τοῖς οἰκέταις. vbi etiam legi malim παριὼν vt hîc: quanquam ex Theophraſti verbis poteſt ſine damno ſententiæ abeſſe vox παριών: ac pene illam inducendam cenſuerim. Nam ita loqui ſolent ſcriptores Attici: τῆς αὐτῆς ὁδοῦ, inquam, non, παριὼν τῆς αὐτῆς ὁδοῦ. Ariſtophanes in Pace.

---- χ' ἅμα τῆς αὐτῆς ὁδοῦ χαιρνάδην τὶς βωσάτω.

Nicoſtratus Pandroſo,

Ἔπειτα τῆς αὐτῆς ὁδοῦ πρὸς Ἀφροδίτην
Ἐλθοῦσα, πέμψαι σώματ' αὐτὴν νῦν, ἔφη,

Κέλευε. Antiphon orator elegantiſſimus, Κάλλιστον ἐδόκει τῷ Φιλόνεῳ τῆς αὐτῆς ὁδοῦ ἅμα μὲν προπέμψαι τὸν πατέρα τὸν ἐμὸν φίλον ὄντα ἑαυτῷ, ἅμα δὲ θύσαντα τὰ ἱερὰ ἑστιάσαι ἐκεῖνον. Latini etiam breuiùs, *eâdem* dicunt pro τῆς αὐτῆς ὁδοῦ. Chariſius. *Veteres eâdem ſoliti ſunt dicere, non addentes, viâ, vt ſit* κατ' ἔλλειψιν: *vt Plautus inquit,*

inquit, Eâdem bibes, eâdem tibi dedero ſuauium. ſic apud Ciceronem & alios auctores ſæpe. quare hūc locum ſic potes vertere, *& ſimul, eadem ſumere ab Archia ſalſ.* Idem ſignificat & vox *obiter* apud Latinos: & inde etiam illud Græcorum natum, ὁδοῦ πάρεργον.

κομίσασθαι παρ' Ἀρχίου τοὺς ταρίχους.] Plutarchus, θαυμάσαντος γάρ τινος εἰ δι' ἀγορᾶς αὐτὸς φέρει τάριχος. Sic Diogenes Cynicus vt nouo diſcipulo teneriorís adhuc frontis verecundiam excuteret, geſtare eum iubet ſaperdam per vrbem. referunt Diogenes Laertius, Plutarchus, alij. Archias cuius hîc fit mentio, nobilis aliquis fuit Athenis ætate Theophraſti ſalſamentarius, quales fuêre in eadem vrbe Chærephilus, Euthymus, Phidippus, aliíque veterum poëtarum comœdiis nobilitati. Erāt autem Athenis cetariorum officinæ, ſiue τὸ ταριχοπωλεῖον, procul à foro rerum reliquarum, ad portam vrbis neſcio quam: vbi & alia parui pretij nonnulla vænibant. Ariſtophanes Equitibus.

----ἐν ἀγορᾷ

Ἠλαντοπώλεις, ἐτεὸν, ἢ 'πὶ ταῖς πύλαις;

Αλ. Ἐπὶ ταῖς πύλαισιν, οὗ τὸ τάριχος ὤνιον.

Scholiaſtes ὤνιον. εὔωνον· ὅπου τὸ ταριχοπωλεῖον, ἀντὶ τοῦ, ὅπου τὰ εὐτελῆ πωλεῖται. Reperitur etiam ita ſcriptus hic locus: κομίσασθαι ἀπὸ τοῦ βραχίονος τοὺς ταρίχους. quæ lectio fortaſſe vera eſt: nam etiam ſacculos atque alia id genus geſtabant è brachiis pendentia. Nonius, *Bulga eſt folliculus omnis, quam & crumenam veteres appellarunt: & eſt ſacculus ad brachium pendens.* Callimachus de quodā qui ampullam oleo plenam ad brachiū pendentem geſtabat,

Καί ῥα παρὰ σκαιοῖο βραχίονος ἔμπλεον ὄλπιν. ſic *μύτρας κρεμαμένας* interpretâmur in veteris poëtæ verſu. Animaduerſ. in Athenæum lib. III. cap. XX.

Similiter crumenã è collo pendentem gerebant. Plautus Truculento:

----homo crumenam ſibi de collo detrahit:
Minas viginti mihi dat: accipio libens.

& alibi tribus quatuórve locis. Inde eſt *decollare*, quod propriè de marſupio dicitur, quod collo abeſt & periit. inde ſumitur pro *οἴχεσθαι*, vt cùm *ſpem decollare* ait Varro.

Ad caput περὶ ἀρεσκείας.

Η Δὲ ἀρέσκεια.] De hoc vitio (vitium enim eſt) diximus ſuprà capite De adulatione. Differt blanditia ab adulatione ſolo fine: nam hæc ſuum ſibi commodum pro fine proponit: blanditia verò ſolum *τὸ ἡδύνειν* ſpectat, & vt placeat in congreſſibus & conuictu. Etſi autem parum honeſta eſt blanditia hæc, (nullum enim vitium honeſtum) quia tamen ſub virtutis ſpecie ſolet id vitium latere, libenter faciunt adulatores, quo nominis ſibi conuenientis inuidiam fugiant, vt ſe blandos potiùs appellent. Athenæus libro ſexto, *Ταύτην δὲ τὴν κολακείαν, τινὲς ἐκτρεπόμενοι τοὔνομα, ἀρέσκειαν προσαγορεύουσι, ὡς καὶ Ἀναξανδρίδης ἐν Σαμίᾳ, Τὸ γὰρ κολακεύειν νῦν ἀρέσκειν ὄνομ' ἔχει.* Neque omittendum quod Ariſtoteles in octauo Nicomacheorum ſcribit, *ἀρέσκους* vulgò appellari quos ipſe *φίλους πολιτικῶς* ſolet nominare: eos nimirum qui benignè & comi

comiter cum omnibus verſantur, verã amicitiam cum nemine colunt. Non eſt autem vera illorum ſententia qui τὴν ἀρέσκειαν qua de hîc, negant Latinè dici blanditiam: ſed numero multitudinis, blanditias. Q. Cicero De petitione conſulatus: *Sed opus eſt magnopere blanditia: quæ etiam ſi vitioſa eſt, & turpis in catera vita: tamen in petitione eſt neceſſaria: etenim cùm deteriorem aliquem aſſentando facit, improba eſt, cùm amiciorem non tam vituperanda.* M. Cicero De Rep. libro IIII. *In ciue excelſo atque homine nobili, blanditiam, oſtentationem, ambitionem, notam eſſe leuitatis.* Idem ad Atticum libro XII. *Vnum te puto minùs blandum eſſe quàm me: & ſi vterque noſtrum eſt aliquando aduerſus aliquem, inter nos certè nunquam ſumus.* Idem, eodem libro, *Cùm Romæ eſſent, & te iam iámque viſurum me putarem, quotidie tamen hora quibus exſpectabam, longa videbantur: ſcis me minimè eſſe blandum: itaque minus aliquanto dico quàm ſentio.* Nos Galli ἄρεσκον & blandum vocamus *courtiſan*, hoc eſt, aulicum: qui minimo diſcrimine ab adulatore diſtinguitur. Veteres Latini ἀρέσκειαν non ſolùm *placentiam* dixerunt: ſed & *placorem*. Gloſſarium vetus, Ἀρέσκεια, *hic Placor.*

οὐκ ἐπὶ τῷ βελτίστῳ.] Sic Plato, οὐδὲ τοῦ βελτίστου. Terentius Adelphis,

----quod te iſti facilem & feſtiuum putant.
Id non fit ex vera vita, neque adeo ex æquo & bono:
Sed ex aſſentando. D. Paulus in ea ad Romanos, ἕκαστος ἡμῶν τῷ πλησίον ἀρεσκέτω εἰς τὸ ἀγαθόν.

Pag. 16. θαυμάσας ἱκανῶς.] Proprium blandorum atque adulatorum mirari alios: Cicero in Paradoxis, *Loquitur ad voluntatem: quidquid denuntiatum*

ſit fa

ſit, facit: aſſentatur, aſſidet, miratur. quanquam iſto loco alij libri *munerat* habent pro *miratur.* Idem Cicero libro ſecundo De diuinatione. *Neque porrò aut adulatus aut miratus ſum fortunam alterius, vt me mea pœniteret.* Sic apud Horatium, alióſque τὸ *mirari,* accipitur. Etiam apud Græcos τὸ θαυμάζειν, verbum eſt abiecti animi, & planè ſeruile, vt in Euripidis Medea,

Δέσποινα δ' ἣν νῦν ἀντὶ σοῦ θαυμάζομεν.

Diogenes Cynicus in epiſtola ad Dionyſiũ Syracuſanum, σκύτοις οὐδὲ δεῖ σοι καὶ δεσπότῃ, οὐχ ὅς σε θαυμάσει καὶ κολακεύσει. Iſocrates ſolet iungere duo verba θαυμάζειν & θεραπεύειν. In huiuſmodi locis ſignificant hæc verba, non ſimplicẽ admirationem, ſed aliquem effectum ex illo affectu manantem. nec multo aliter LXX. interpretes Leuitici capite XXI. οὐ ποιήσετε ἄδικον ἐν κρίσει· οὐ λήψῃ πρόσωπον πτωχοῦ· οὐδὲ μὴ θαυμάσῃς πρόσωπον δυνάστου. & in Apocalypſi S. Ioannis, cap. XIII καὶ ἐθαυμάσθη ἐν ὅλῃ τῇ γῇ ὀπίσω τοῦ Κυρίου.

καὶ τοὺς ξένους δὲ εἰπεῖν.] Lego, καὶ πρὸς τοὺς ξένους δὲ εἰπεῖν. vt intelligamus tam honorificè loqui iſtũ de peregrinis, quando ipſos alloquitur.

ἵνα κοινὸς εἶναι δοκῇ.] Hoc eſt, vt videatur vtriuſque partis beneuolus, non eius ſolùm vnde dicit. Atqui hoc ſine præuaricationis ſuſpicione fieri nõ poteſt. Iudici iſtud potiùs cõueniat, cuius officium eſt, vt præclarè ſummus ait vates,

Εἰς μέσον ἀμφοτέροισι δικάζειν, μή δ' ἐπ' ἀρωγῇ.

φῆσαι σύκου ὁμοιότερα εἶναι τῷ πατρί.] Animaduertenda eſt hoc loco ſingularis quædam βραχυλογία. Nam hoc dicere voluit, ὁμοιότερα εἶναι τῷ πατρὶ, ἢ σῦκον σύκῳ.

κον σύκῳ. Ita enim parœmia efferri ſolita, quæ extat plena in veteris poëtæ loco, qui eſt apud M. Tullium ad Atticum lib. I I I I. epiſtola V I I I.

Σύκῳ μὰ τὴν Δήμητρα σῦκον οὐδὲ ἓν
Οὕτω ὅμοιον γέγονε.

ſed quia vulgò notiſſimum erat hoc prouerbium, neque poterat hîc quiſquam aut hætere aut errare, fecit noſter ſenex, in quo ſenilis garrulitatis nihil eſt, verborum compendium. Quid mirum? ita fuerat à præceptore optimo inſtitutus: in cuius libris ſtudioſus lector iſtiuſmodi breuiloquentiam ſæpe poterit obſeruare: nos vnum aut alterum exemplum animi cauſſa proferemus: ſimul vt iuniorum diligentiam ad ſimiles elegantias obſeruandas excitemus. Ait Ariſtoteles De partibus lib. ſecundo, capite X I I I. βλεφαρίδας δὲ ἐπὶ τῶν βλεφάρων ἔχει, ὅσα τρίχας ἔχει· ὄρνιθες δὲ καὶ τῶν φολιδωτῶν οὐδέν. voluit dicere, & ſcripſiſſet alius, ὄρνιθες δὲ οὐκ ἔχουσιν, οὐδὲ τῶν φολιδωτῶν οὐδέν. Idem in libello De miraculis auditis, τὸ δ᾽ ἐν τῇ Λιπάρᾳ ποτὲ καὶ ἐκλείπειν φησὶ Ξενοφάνης, ἔτη ἑκκαίδεκα. τῷ δ᾽ ἑβδόμῳ ἐπανελθεῖν. dicendum erat, τῷ δ᾽ ἑβδόμῳ καὶ δεκάτῳ. ſic & alibi loquitur.

Pag. 17. καὶ τοῖς μὲν συμπαίζειν αὐτός.] Iuuenalis de falſis fictiſque amicis loquens, iſtud non omiſit, Nam idem planè ſibi hæc volunt,

Sed tua nunc Mycale pariat licèt, & pueros tres
In gremium patris fundat; ſimul ipſe loquaci
Gaudebit nido: viridem thoraca iubebit
Afferri, minimáſque nuces, aſſémque rogatum
Ad menſam quoties paraſitus venerit infans.

λάγων, ἀσκὸς, πίλεκυς] Exiſtimant docti viri blandum

dum hunc hominem cum infantibus iſtis balbutientem ea nominare, quæ erant fortè ante oculos poſita:idque nos aliquando probauimus. Sed cùm cogito dici hoc inter pocula, hoc eſt, in triclinio, qui non eſt locus ſecurium, vtrium autem multò minùs, venio in eam ſententiam,vt putem aliter hunc locum eſſe exponendum. Exiſtimo igitur ἀσκὸν & πέλεκυν hîc eſſe, non id quod vulgò ſignificant: ſed crepundia ex infantium iſtorum collis, vt fit, dependentia: quæ quòd eſſent ad ſimilitudinem veri vtris & veræ ſecuris efficta,ideo ita nominantur. Crepundia enim & παίγνια infantium, ad hanc etiam formam fieri ſolita, vel teſte Plauto probare poſſumus: qui in Rudente inter alia crepundia quæ ad Palæſtræ agnitionẽ commemorantur,etiam enſiculum & ſecuriculam numerat.Non eſt autem dubium, iſta crepundia quæ in fabulis adhiberi ſolent, ad agnitionem puerorum expoſitorum, fuiſſe infantium παίγνια, è collo, vti dixi, pendere ſolita. Quare etiam δέραια Græci ſigna iſta vocant, vel περιδέραια,vt Ariſtoteles in Poëtica. Euripides in Ione δέραια χρυσώματα παιδὶ νεογόνῳ φέρειν. Dion Chryſoſtomus καὶ πολλὰ διαδήματα, καὶ σκῆπτρα, καὶ πάρας περσάψωσιν αὐτῷ καθάπερ τὰ δέραια τοῖς ἐκτιθεμένοις παιδίοις, ἵνα μὴ ἀγνοῆται. Et veteres quoque grammatici crepũdia explicant puerilia ornamenta. In Gloſſario verò ſic, *Crepundia* γνωρίσματα, optimè. Alibi in eodem nunquam ſatis laudato libro, ita ſcriptum eſt, Γνωρίσματα τὰ ἐπὶ τάφων, *Crepundia Monimenta*: perperam:debuit enim ſic, Γνωρίσματα, *Crepundia monimenta*; γνωρίσματα τὰ ἐπὶ τάφων, *Monimenta*.de quibus monimentis

tis multa dicemus, ſi Deus dabit aliquando. Græci puerorum expoſitorum crepundia γνωρίσματα nominant, vt Heliodorus auctor amœniſſimus, & alij. Non parum hæc declarant pulcherrimum illum Ciceronis locum in Bruto, *Quoniam totum me non næuo aliquo aut crepundiis ſed corpore omni videris velle cognoſcere.* In fabulis agnitiones fere fieri videas vel per næuum, vel per crepundia: eò alluſit Cicero. De hoc igitur loco ſic ſentio, ſic cenſeo: ſed nō ita, vt qui aliter ſentiat, nihil ſenſurus videatur: difficile enim eſt de eo quicquam affirmare quod per iocum & ludum dictum eſt: quorum multiplex ſemper materia atque occaſio. Quid ſi enim non ἀσκὸς legendum dicamus, ſed ἀκκός; nam ita moris fuit puerulos compellare. Heſychius, Ἀκκὸς παράμωρος. λέγεται δὲ παιδίοις, ὡς μωρέσις. quanquam ibi fortaſſe ἀκκῶ legendum. vide Græcos parœmiographos. Hoc ſi cui probabitur, de altera voce erit cogitandum. Quid ſi verò non vtrem, non ſecurim vllam hîc intelligi dicamus: ſed infantes potius ipſos ridiculi cauſſa ita appellari? Nā qui erat cute ventréque valde diſtento, eum appellat ἀσκὸν, quaſi γάστρωνα & ventrioſum dicas. ſic apud Ariſtophanem quidam appellantur ἀμφορῆς νενασμένοι. & apud eundem ἀσκὸς pro corpore ponitur, vt in illo, ἀσκὸν δέρειν in Nebulis. & in oraculo quod Ægeo datum eſt, ἀσκοῦ τὸν προὔχοντα μὴ λύσαι πόδα: nam per vtris amicinum ſiue pediculum, aliud innuitur allegoricè. vide Scholiaſten Euripidis ad Medeam. Sic & Anaxarchus θύλακον vocabat corpus ſuum, cùm dicebat nequiſſimo tyranno, à quo cruciabatur, Πτίσσε τὸν Ἀναξάρχου θύλακον.

λακον. lege Euſtathium Ιλιάδ. ψ. Præterea prouerbium eſt apud Græcos de homine ſaturo, & qui moris habet ſe cibo vinóque ingurgitare: eſt merus ἀσκὸς, & merus θύλακος. Alexis in Heſione de Hercule ἀδδηφάγῳ loquens,

Ἤ τησε κύλικα. καὶ λαβὼν, ἑξῆς πυκνὰς
Ἕλκει, κατάντλει, κατά τε τὴν παροιμίαν
Ἀεὶ ποτ᾽ εὖ μὲν ἀσκὸς, εὖ δὲ θύλακος.
Ἄνθρωπός ἐστ᾽

Antiphanes vetus comicus,

----τοῦτον οὖν
Δι᾽ οἰνοφλυγίαν καὶ πάχος τοῦ σώματος,
Ἀσκὸν καλοῦσι πάντες οἱ ἐπιχώριοι.

Iſocrates quoque, & ex eo Theophylactus in epiſtolis ſuis θύλακον δερμάτινον, & ἀσκὸν πήλινον hominem vocant. Epicharmus poëta philoſophus, Αὕτα φύσις ἀνθρώπων, ἀσκοὶ πεφυσημένοι: Propterea etiam ſolent Latini ſcriptores corpus humanum *vtrem* & *follem* appellare, vt Arnobius libro ſecundo: vel *folliculum*, vt Lucillius apud Nonium; alij, *corticem*. Varro. *Sic inuitata anima corporeum corticem facilè relinquit.* vel *ſaccum*, vt Seneca epiſtola LXXVIII. Tale etiam illud Plauti de muliere multibiba & merobiba, *Quaſi tu lagenam dicas, vbi vinum ſolet Chium eſſe.* ſimili ratione Varius quidam Antonij conuictor & συμπότης, Cotylo eſt nominatus, vt eſt apud Plutarchum in Antonio. & apud Tarétinos alius quidam Cotyla parem ob cauſſam dictus, vt ait Dionyſius Halicarnaſſeus. Quare arbitror etiam hîc ita poſſe hanc vocem accipi: nam & altera dictio πίλεως ſimiliter explicari poteſt: vel quòd acuto eſſet capite, vt quos Græci φοξοὺς vocant: vel quòd argutulus & ſcitulus puer. Sic ſolebat Athenis vir

acris

Digitized by Google

acris ingenij & dicendi peritus, κόπις appellari, vt eſt apud Plutarchum in Phocione: & ita vtitur illa voce Euripides Hecuba; & Lycophron ſæpius. appellabant & ξίφος eundē vt videtur: ſicut de Cleodemo quodam refert Lucianus in Lapithis. Quid quòd etiam turpiuſcula & obſcœna huius appellationis ratio eſſe potuit? Moris enim fuit olim, atque etiam nunc eſt, & nutricū & aliorum, ita cum id ætatis puerulis ὑποκορίζεσθαι ac iocari: vnde illæ apud Græcos voces ποσθὼν, ποσθωνεὺς, itémque σφενδονεύς. Quid autem videatur hac voce obſcæniuſculè ſignificari poſſe, non dicam: ſed tibi, lector, coniiciendum relinquam: qui mihi, ſpero, condonabis, quòd longior fui iſto loco. libuit enim, imo & licuit, credo, iocoſum locum iocosè interpretari, & cum garriente garrire.

καὶ πλειςάκις δὲ ἀποκείρασθαι.] Quæ ſequuntur ab hoc loco ad finem capitis prorſus alius generis ſunt quàm quæ hactenus præceſſere: nam in iis omnibus eluceſcit inepta quędam virtutum imitatio, cum non minùs inepta opum oſtentatione. Sunt enim ad quos iſta pertinent, valde aſſines iis quos veteres Romani elegantes vocabant, nec probabant: & iis quos Græci παρὰ μέλος λαμπρυντὰς & μικροφιλοτίμους dixerunt, de quibus caput eſt infrà perelegans: non ergo ad hoc caput quod de blanditia eſt, & hominibus blandis, commodè referri poſſunt. Quare exiſtimo tam eius capitis quod eſt περὶ ἀρεσκείας finem hodie deſiderari, quàm ſequentis initium. cuius capitis hæc pars eſt: quam malè feriati librarij præcedenti capiti agglutinauere, prorſúſque humano capiti ceruicem iunxerunt

equinam. Simili modo peccatum animaduertimus aliquando in Plutarchi Conuiuialiũ libro quarto; falsò enim omnes interpretes ſibi perſuaſerunt, deſiderari in editis codicibus caput eius libri ſextũ, cuius hoc extat lemma in fronte libri, Τίς ὁ παρὰ Ἰουδαίοις θεός. ſed eo decepti ſunt docti viri, quòd duo capita, quintum & ſextum, in vnum coaluiſſe non viderunt. Id autem ita eſſe, ſpero lectorem acutum, qui illa attentè legerit, mihi aſſenſurum, Initium capitis ſexti fuêre illa verba haud dubiè, Θαυμάσας δὲ τὸ ἐπὶ πᾶσι ῥηθὲν ὁ Σύμμαχος. Similem etiam errorem admiſſum meminimus in orationibus Græcorum oratorum: de quo pluribus aliâs. Ita ergo hîc quoque. Quòd ſi quis me roget qualem huius capitis ἐπιγραφὴν fuiſſe putem: reſpondebo, poſſe nos fortaſſe ex Ariſtotele Περὶ βαναυσίας vel ἀπειροκαλίας titulum facere. Conferat lector ſtudioſus, quæ deinceps ſequuntur, cum iis quæ περὶ βαναύσου docet philoſophus libro quarto Nicomacheorum. Atque hoc etſi rectum eſſe verúmque penè pro comperto habeo: ſi quis tamen mordicus tueatur, poſſe iſta quoque ad ἄρεσκον referri: age morem illi geramus: ac dicamus cadere iſta in hominem blandum, non quà blandus eſt: ſed quà φιλότιμος, & elegantiæ ſtudioſus: ferè autem conueniunt, & in vna ſede morantur hæc duo: quare etiam Theophraſtus illa coniunxit, & de vna, quod aiunt, fidelia duos parietes dealbauit.

πρὸς τὰς τραπέζας.] Vbi verſari ſolent ciues honeſtiores & ditiores. vult enim iſte cenſeri inter meliores. Aliis autem in locis vrbis aliorum morum homines reperiri ſolent. quod lepidiſſimis verſi

verſibus declarat Latinus comicus in Curculione, vbi inter cæteros iſte legitur.

In foro infimo boni homines atque dites ambulant.

οὗ ἂν ἔφηβοι γυμνάζωνται.] An vt ſe ipſe exerceat cum illis, quod erat hominis elegantis & liberalis, quam famam captat iſte? Poteſt quidem ita accipi: cæterùm alius omnino eſt, iſque reconditior huius loci ſenſus: ex veteri more eorum hominum qui Theophraſti ætate vixerunt, petendus. Sciendum igitur, moris fuiſſe Athenis, hominibus iis quos inanis gloriolæ γαργαλισμὸς titillaret, in illis locis vt plurimùm verſari vbi ſe adoleſcentes exercebant: quò nimirum poſſent ab illis conſpici, atque hunc ipſi ſui honoris fructum perciperent, dum in ſe iuniorum ora conuerterent. Atque hoc nomine multi olim irriſi à veteribus poëtis comicis: in his Eupolis poëta: cui obiicit Ariſtophanes quòd parta victoria palæſtras obambularet, vt ab adoleſcẽtibus ſpectaretur ob recèns partam victoriam inſignis & δακτυλόδεικτος. Περιῄει, ait Ariſtophanes, τὰς παλαίστρας σεμνυνόμενος, Καὶ τοῖς παισιν ἑαυτὸν δῆλον ποιῶν τῆς νίκης ἕνεκα. Quare idem Ariſtophanes in Veſpis laudi ſibi tribuit, quòd tale nihil vnquam fecerit: ſe enim nunquam ſolitum παλαίστρας περικωμάζειν περιιόντα. Similiter etiam Aeſchines Demoſthenem facit σεμνυνόμενον ἐν τῇ τῶν μειρακίων διατριβῇ. Profectò vel ex vno hoc loco de antiquitate huius ſcripti, & ſcriptoris ipſius licet exiſtimare. Sic Plautus in Curculione inter alia celebria Romæ loca vnum nominat, in quò ſolerent verſari oſtentatores meri.

τοῦ δὲ θεάτρου καθῆσθαι ὅταν ᾖ θέα πλησίον τῶν στρα-

τηγῶν.] Hoc quis neget eſſe hominis vehementer ambitioſi? Non enim leuis eſt honos, quo iſte ſe dignatur, aſſidere in theatro ϛρατηγοῖς, hoc eſt, prætoribus vel exercituum ductoribus: quibus pro ſummo beneficio Reſpublica ſolebat poſt exantlatos labores bellicos ius προεδρίας concedere. Id ius erat eiuſmodi, vt qui eo donati fuiſſent, poſſent in ſenatu, concione, & theatro ſedem capere quamcunque eſſet libitum: aliis etiam excitatis, ſi quis prior occupaſſet. Ariſtophanes Equitibus de ſui temporis ϛρατηγοῖς:

Νῦν δ' ἐὰν μὴ προεδρίαν φέρωσι, καὶ τὰ σιτία,
Οὐ μαχεῖσθαί φασιν.

Scholiaſtes: Τιμῆς καὶ οὗτος τρόπος· ἐξῆν δὲ τοῖς τιμῆς ταύτης τυχοῦσι καὶ ἐν βουλευτηρίῳ, καὶ ἐν ἐκκλησίᾳ, καὶ ἐν θεάτρῳ, καὶ ἐν ἄλλῳ παντὶ συλλόγῳ τοὺς προλαμβάνοντας οἵτινες ἦσαν ἐξεγείραντας, αὐτοὺς εἰς τὸν ἐκείνων τόπον καθίσαι. Verùm age addamus de hoc iure προεδρίας apud Athenienſes quæ in veterum ſcriptis obſeruata ſunt nobis. Fuiſſe ius hoc etiam hæreditarium, & ferè ad maximum natu è liberis ſolitum transferri, non vno loco apud Plutarchum notauimus, idque adeo verum eſt, vt interdum quò poſſent defunctorum liberi eo vti, mortuis peteretur & impetraretur. quod in Demoſthene accidit, teſte Plutarcho: apud quem etiam extat hodiéque pſephiſma Democharis ea fini ſcriptum. Cæterùm non ſolis ϛρατηγοῖς ſedes ſecreta ab aliis in theatro fuit: ſed & aliis ordinibus certæ ſedes aſſignatæ. Quare etiam βουλευτικὸν appellarunt, locum ſenatoribus dicatum: ἐφηβικὸν locum ἐφήβων. Ariſtophanes Auibus,

κ' ἀθ'

κ' ἀθ' ὁρᾷ ἄνδρα τῆς γυναικὸς ἐν βουλευτικῷ.

Scholiaſtes: Ἐν βουλευτικῷ. οὗτος τόπος τοῦ θεάτρου ὁ ἀνειμένος τοῖς βουλευταῖς. ὡς καὶ τοῖς ἐφήβοις, ἐφηβικός. Putem & equites equeſtria habuiſſe ſicut & Romæ, Fuit præterea & iudicibus ſuus locus in theatro: quem locum πρῶτον ξύλον dixerunt. Pollux libro quarto: Πρῶτον ξύλον, ἡ προεδρία, μάλιστα δικαστῶν. Iam cùm etiam mulieribus liberum eſſet ſpectare Athenis, erant virorum & mulierum diuiſæ ſedes: idq; lege etiam ſancitum, cuius auctor Sphyromachus: quanquam alij Sphyromachi legem ad ſcorta ſcenam ingredi ſolita, referunt: vt impudicæ ſeorſim ab ingenuis & pudicis mulieribus ſpectarent. auctor idem Scholiaſtes Ariſtophanis in Concionãtes. An verò & peregrinis erat certus locus in cauea aſſignatus? Videtur ita eſſe: nã de mulieribus certè peregrinis id Pollux tradit, & confirmat auctoritate Alexidis, qui in Γυναικοκρατίᾳ dramate dixerit, ---- ἐνταῦθα δεῖ περὶ τὴν Κερκίδα

Ὑμᾶς καθιζούσας θεωρεῖν ὡς ξένας.

Ex quibus verbis liquet mulieres ξένας ſediſſe ad Kercidem. Κερκὶς autem in theatro Attico fuit, niſi fallor, ille ipſe locus qui alio nomine Ἡ παρ' αἰγείρου θέα dicebatur: de quo vide Heſychium. nam κερκὶς in hiſtoria plantarum, vel eſt αἴγειρος, vel alia populo ſimillima arbor. Quare errant, vt puto, qui κερκίδα putant eſſe, quod Latinis *cuneus theatri*. qua in ſententia eſt & Gloſſarij auctor: ſed & ille ſæpe fallitur, & qui eum ἀβασανίστως ſequuntur.

καὶ ἀγοράζειν αὐτοὶ μηδὲ μηδέν.] Simiam facilè agnoſcas viri magnifici & μεγαλοπρεποῦς: quem ne-

gat Ariſtoteles in quarto Nicomacheorum eſſe εἰς ἑαυτὸν δαπανηρόν. Iam quod ſequitur, ξένοις δὲ εἰς Βυζάντιον ἐπιστάλματα, Ariſtoteles quoque ibidem τῷ μεγαλοπρεπεῖ tribuit: quem ait σπουδάζειν περὶ ξένων ὑποδοχὰς, καὶ ἀποστολὰς, καὶ δωρεὰς, καὶ ἀντιδωρεάς. quo loco ἀποστολὰς accipere debes ea notione qua hîc ἐπιστάλματα: hoc eſt, pro donis quæ ad amicos in alia vrbe degentes mittuntur, cuius rei multa in epiſtolis Symmachi & Syneſij, aliorumque Græcorum ſunt exempla. Vlpianus apud Demoſthenem, & ex eo Suidas, ἀποστολὰς explicant δῶρα: melius Ioſephus πομπὰς δωρεῶν. & ita etiam accipit auctor Maccabæorum libro primo capite ſecundo & alij. Sed & hîc quoque perſuaſum habeo, ἀποστάλματα ſcribi debere, non ἐπιστάλματα.

Pag. 18. καὶ τίτυρον κτήσασθαι.] Pertinet hoc quoque ad liberalitatis laudem. Nam, vt ait auctor libelli De virtutibus & vitiis, ὁ ἐλευθέριος θρεπτικὸς τῶν ζώων, τῶν ἴδιον ἐχόντων τι, ἢ θαυμαστόν. Porrò τίτυρον eſſe genus quoddam ſimiarum, ait Theocriti ſcholiaſtes, habentium paruam caudam: imò, vt ego exiſtimo, grandiuſculam: nam Ariſtoteles in ſecundo Hiſtoriarum videtur in omnibus ſimiis caudæ aliquid agnoſcere, ὄπιν, inquit, σημείου χάριν: ſed quod minimum eſt, id pro nullo cenſetur. Itaque κερκόλιπας Græci, Latini *clunas* dixerunt, quòd eſſent ſine cauda: & contrà, *cercopithecos*, quaſi caudatas ſimias; quibus eſſet cauda prolixior, & μᾶλλον ἐπίσημος. τίτυρον tamen aliam à cercopitheco putamus eſſe: quare non cercopithecum vertimus, ſed ſatyrum: quàs namque Plinius vocat Satyros in genere ſimiarum, & à natura mitiſſima

ſima commendat, *πτύγας* vulgò non minùs quàm *σατύρους* videntur appellaſſe. De iis Solinus, *Sunt & quas vocant ſatyros, facie admodum grata, geſticulatis motibus inquieta.* quo ex loco apparet cur ſatyros potiſſimùm ex omni ſimiarum genere iſti homines alerent. Quemadmodum autem Satyri illi à quibus hæ ſimiæ ſunt ita dictæ, vocantur iidem Tityri, vt præter alios annotat Ælianus Variarum libro quarto: ita & ſimias ſatyros, cum ſimiis tityris eaſdem eſſe ſtatuimus. Non me fugiunt quæ ſunt à viris doctis de voce *τίτυρος* annotata: verùm ea nihil ad hunc locum facere iudico: ſicut neque illud hûc pertinet, quod ſcribit Heſychius, eſſe id auis cuiuſdam nomen.

καὶ Σικελικὰς περιστεράς.] Solebant veteres Athenienſes columbas Siculas domi alere. Athenæus libro nono, de columbis loquens, *Ἐν δὲ Ῥοδίῳ ἢ Ποντιζούσῃ, θηλυκῶς εἴρηκεν* (Alexis poëta) *καὶ ὅτι αἱ Σικελικαὶ διάφοροί εἰσι. Περιστερὰς ἔνδον τρέφων τῶν Σικελικῶν τούτων πάνυ κομψάς.*

καὶ δορκαδείοις ἀστραγάλοις.] In deliciis olim tali dorcadij fuerunt. Habent enim damę & dorcades, vt cætera *τῶν διχήλων ζώων*, in poſterioribus pedibus talos. Hos Callimachus alicubi *ζορκὸς ἀστραγάλους* vocauit. Euſtathius in *Ἰλιάδ.* ψ *Καὶ τὸ οὕτω παίζειν, ἀστρίζειν ἔλεγον, καὶ τοὺς τοιούτους ἀστραγάλους ἀστρίας ἢ ἀσείας. Καλλίμαχος οὖν ζορκός που λέγει δωρηθῆναί τινι πέντε νεοσμήκτους ἀσείας.* Athenæus libro quinto de Antiocho Epiphane, vel veriùs Epimane, *ἐδίδου τοῖς μὲν ἀστραγάλοις δορκαδείοις, τοῖς δὲ φοινικοβαλαίους, ἄλλοις δὲ χρυσίον.* meminit & Lucianus alicubi. Fieri etiam ſolitos ex ebore talos, indicant Propertius

L 4

libro 11. & Martialis in Apophoretis, facit eorum mentionem,& Iuuenalis ſatyra vndecima. Atque hi quidem tali à materia nomen inuenerunt : fuerunt verò & διάσεισοι dicti tali quidam:non vt Lambinus alicubi vertit *ſonori*, ſed quaſi dicas agitati & concuſſi:ex eo enim nomen habuerunt,quòd mota priùs agitataque manu iacerentur in alueum luſorium : quod ad vitandam fraudem fieri ſolebat. Docet hoc Suidas, cuius hæc verba ad διασείσοις ἀστραγάλοις referri debere certum mihi. Εἰρήκασιν, inquit, ὠνομάσθαι οἱ διάσεισοι, παρὰ τὸ κινεῖσθαι καὶ διασείεσθαι πρότερον· εἶτα βάλλεσθαι· ἵνα ἀκακούργητοι μᾶλλον ὦσι. Romani fritillo vtebantur ad hanc talorum agitationem. Iuuenalis ---*paruóque eadem mouet arma fritillo.* Vetus interpres ibi:*Fritillus,pyxis cornea, qui* φιμὸς *Græcè dicitur. Apud antiquos in cornu mittebant teſſeras, mouentéſque fundebant.aut fritillum, pyrgum dixit.* Vide veterẽ Horatij interpretem ad ſatyram ſeptimam libri ſecũdi:Seneca Apocolyntoſi, *Qui cõcuſſo Magna paraſtis Lucra fritillo.* Mentionem διασείστων reperio apud Aeſchinem in ea contra Timarchum, πρῶτον μὲν συνέτριβον τὰ σκεύεια, καὶ διερρίπτουν εἰς τὴν ὁδὸν, ἀστραγάλους τέ τινας διασείστους καὶ φιμοὺς, καὶ κυβευτικὰ ἕτερα ὄργανα. Hunc Aeſchinis locum ob oculos habebat Pollux, cùm hæc ſcriberet lib. decimo, Κυβευτοῦ σκεύη, ἄβαξ, ἀβάκιον, κόσκινον, κύβοι, διάσεισοι ἀστράγαλοι, φιμοί, κημοί. At docti viri eum locum Pollucis non rectè acceperunt.Erant & Siphnij ἀστράγαλοι,tali viles & minimi pretij:ſic dicti διὰ τὴν εὐτέλειαν, à Siphno inſula, vt ait Strabo.his vulgus vtebatur:homines diuites & elegantes dorcadiis.

καὶ

καὶ Θυειακὰς τῶν στρογγύλων ληκύθοις.] Similis affectus indicium eſt apud Iuuenalem, ----*cum rhinocerote lauari.* De ampullis verò iſtis nihil legere memini. Thyrium Acarnaniæ oppidum fuit auctore Stephano: eius frequens apud Polybium mentio. In quibuſdam libris legitur θηειακαὶ: fortaſſe pro θουειακαὶ. Sanè Theophraſtus libro De lapidibus gypſum τὸν ἐν Θουρίοις (quæ fuit olim Sybaris) commendat: ac fieri poteſt vt etiam argilla ibi reperiretur, ex qua opera figlina facta in pretio haberentur. fuit & aliud Θούειον in Bœotia à Syriaca voce *Thor* ſic nominatum, vt auctor eſt Plutarchus in Sylla. Cæterùm proprium hoc ampullæ iſtæ cum quibuſdam aliis videntur habuiſſe, vt forma eſſent rotunda: ideo enim ait τῶν στρογγύλων. Nam vulgo ampullæ, non rotundæ penitus erant: ſed preſſulâ rotunditate, & forma lenticulari, vt ex Apuleij Floridis diſcimus. Conſtat autem ampullas & guttos ex varia materia fieri ſolitos. Martialis guttum corneum epigrammate quodam commemorat. & Horatius cùm ait, ----*cornu ipſe bilibri Caulibus inſtillat.* Plinius phaginorum meminit. & gutti lignei mentio eſt in vita M. Curij Dentati, apud eum ſcriptorem veterem, cuius extat De viris illuſtribus liber. Fiebant & è corio: nam ampullarum σκυτίνων, id eſt ſcortearum, meminere Hippocrates, Plautus, Feſtus, alij. Has Græci ὄλπας propriè vocabant. Scholiaſtes Theocriti, idyllio ſecundo, ὄλπη κυρίως ἡ δερματίνη λήκυθος, δι' ἧς ἐστιν ἀπλήσασθαι τὸ ἔλαιον. De his coriaceis ampullis intelligendũ quod ait Plutarchus in Sylla: Athenienſes obſeſſos ὑποδήματα & ληκύθους ἑφθὰς

comediſſe. Plerique æreis vtebantur & quidem Corinthiacis, vt notat idem ſcholiaſtes. Sed & argenteas λημύθοις ditiores habuerunt. Theocritus,

----ἀργυρέας ἐξ ὄλπιδος ὑγρὸν ἄλειφαρ

Λαζόμθυαι. Frequentiſſimo verò vt opinor in vſu erant lecythi operis figlini: vt Campani gutti apud Horatium: & Samij, quorum multi meminerunt. Nam ferè Samia vaſa teſtacea erant: etſi ſcio fuiſſe apud Samios etiam ligneorum vaſorum nobiles artifices, vel teſte Cicerone, epiſtola quadam ad Q. fratrem.

καὶ βακτηρίας.] Mirificè hæc conueniunt ei quem hîc deſcribit Theophraſtus: ei inquam, qui omnibus in rebus κομψεύεται, & eximium quid ſupra vulgus habere vult videri: cuiuſmodi hominum obſeruauimus morem illis temporibus fuiſſe vt baculum gererent. Demoſthenes aduerſus Pantænetum: Νικόβουλος δ' ἐπίφθονός ἐστι, καὶ ταχέως βαδίζει, καὶ μέγα φθέγγεται, καὶ βακτηρίαν φορεῖ. tria notat ſummus orator, quæ vulgò inuidiam conflare ſolerent: citatum ingreſſum, vocem altam, baculi geſtationem. ſic in oratione κατὰ Στεφάνου ψευδομ. etſi ibi poſtrema nota omiſſa eſt. Ἐγὼ δ' ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τῆς μὲν ὄψεως τῇ φύσει, καὶ τοῦ ταχέως βαδίζειν, καὶ λαλεῖν μέγα, οὐ τῶν εὐτυχῶς πεφυκότων ἐμαυτὸν κρίνω· ἐφ' οἷς γὰρ οὐδὲν ὠφελούμενος λυπῶ τινάς, ἔλαττον ἔχω πολλαχοῦ. Deprecatur inuidiam qui illa l[...]quitur, & de genio ſuo atque ingenio conqueri[...]tur: ita enim ſe natum factumque eſſe, vt faſtus &[...] ſuperbiæ notas cùm in vultu habeat impreſſas: tu[...]m etiam in inceſſu & ſermone. Antiphani in An[...]ta[...]o inter hominis venuſti notas ponitur, πλίδιον ἁπαλὸν,

ἁπαλὸν, εὔρυθμος βακτηρία. Magis verò adhuc hominis vanitatem arguit, quod adiicit Theophraſtus, *ἐκ Λακεδαίμονος*: nam baculis Laconicis, itémque calceis indidem aduectis, ferè vtebantur Athenis homines id genus. Ariſtophanes Concionantibus,

Λακωνικὰς γὰρ ἔχετε καὶ βακτηρίας.

Idem poëta, in Auibus,

Ἐλακωνομάνουν πάντες ἄνθρωποι τότε,
Ἐκόμων, ἐπείνων, ἐῤῥύπων, ἐσωκράτουν,
Σκυτάλι᾽ ἐφόρουν.

vel, coniunctim *σκυταλιεφόρουν*, vt citant veteres Grammatici. *Σκυτάλη*, & *σκύταλον* ſiue *σκυτάλιον*, iſtiuſmodi baculi dicebantur: & de iis interpretandus hic locus Theophraſti libro quarto Hiſtoriæ plantarum capite quinto: *Ἐν ἑτέροις δὲ τόποις ἐστὶν ἄκανθα λευκὴ τρίοζος, ἐξ ἧς καὶ σκυτάλια καὶ βακτηρίας ποιοῦσι.* Vbi & errat Gaza, qui *σκυτάλια lineas* interpretatur: & ſummus Scaliger non ſatis mentem auctoris videtur aſſecutus. Erant autem baculi Lacedæmoniorum admodum graues, vt annotat Scholiaſtes Ariſtophanis: de iis legendus Plutarchus in Nicia; meminit & in Lycurgo. Quod addit Theophraſtus, vocem *σκολιῶν*, indicat alios rectos fuiſſe, alios obliquos: id enim eſt *σκολιός*: vel incuruos, hoc eſt, *καμπύλας*. Id ita eſt: Recta *βακτηρίᾳ* vtebantur primores populi & iudices; incurua, ruſtici. Auctor Etymologici magni: *βακτηρία ἣν ἐκάλουν ὀρθὴν· ἐχρῶντο δὲ αὐτῇ οἱ ἐν ἐξουσίᾳ, καὶ οἱ δικάζοντες· τῇ δὲ καμπύλῃ, οἱ ἄγροικοι.* Quare etiam paſtorale pedum Græcis *ἁπλῶς* dicitur interdum *καμπύλη*. Recti baculi etiam Perſici videntur fuiſſe

appel

appellati: nam Græci grammatici Περσικὴν βακτηρίαν, interpretantur ὀρθήν. Incurui autem lituis Romanorum non erant valde abſimiles: itaque lituum Græci magiſtri καμπύλην βακτηρίαν interpretantur: & Cicero incuruum & leuiter à ſummo inflexum bacillum nominat. At iudicum Athenienſium βακτηρία peculiarem & operoſiorem formam habuit: quam non vno loco deſcriptam habes apud commentatores Ariſtophanis, & alios veteres grammaticos. Ruſticorum verò baculi vulgo in Italia è virga ſanguinea. Plinius libr. XXIIII. de eo frutice loquens, *Serpentes & homines fruticem refugiunt: baculóſque ruſtici ob id ex eo gerunt.* Sed hæc hactenus: nam de baculis, & eorum forma, multiplicique apud veteres vſu plurima quæ obſeruauimus ad lucem multorum ſcriptorum veterum, alibi ἐαν ὁ θεὸς ἐθέλῃ commodiùs proferemus.

αὐλίδιον παλαιστρικὸν κόνιν ἔχον.] Periphraſis eſt κονιστηρίου. De coniſterio autem & puluere ſiue pulniſculo palæſtrico, res nota: non enim quiuis puluis ad palæſtram, neque ad ceroma aut haphen aptus erat. Ideo refert Athenæus in duodecimo, Alexandrum in expeditione Indica, multa iumenta habuiſſe inter impedimenta, puluere palæſtrico onuſta. Verùm de hoc puluere & varia eius vtilitate præter Plinium, lege apud Lucianum, Περὶ γυμνασίων. Plutarchus de primo frigido, breuiter, ψύχει, inquit, τὰ τῶν ἀθλητῶν ἡ κόνις σώματα, καὶ καταςβέννυσι τοὺς ἱδρῶτας.

αὐλαίαν ἔχουσαν.] Græci ζωωτὰ aulæa appellant. talia illa apud Virgilium,

Purpurea intexti tollunt aulæa Britanni.

καὶ

καὶ τοῦτο πωλῶν χρᾶν ἀεὶ τοῖς φ.] Ita reſtituimus hunc locum, ex interdicto Vnde vi. nam vox *χρᾶν*, quæ ab eruditis hominibus nullo ſuo merito miſella ſolum vertere coacta fuerat, aſſerenda omnino nobis ex antiquis editionibus fuit. Enimuerò qui illam omittunt, miſerè totam ſententiam labefactant ac deſtruunt: quam nos haud dubiè expreſſam tibi lector exhibemus. An ignorat quiſquā ſolitos olim diuites ſuas domos poëtis, atque aliis ad recitationes & *ἐπιδείξεις* commodare? hoc igitur eſt *χρᾶν*. ſic apud Iuuenalem,

----at ſi dulcedine famæ
Succenſus recites, Maculonus commodat ædes.

Tacitus in dialogo de oratoribus, de recitationibus poëtarum loquens, *vt ſint qui dignentur audire, & ne id quidem gratis: nam & domum mutuatur, & auditorium exſtruit, & ſubſellia conducit, & libellos diſpergit.* Plinius epiſtolarum libro VIII. *Domum ſuam recitantibus præbet.* Mox etiam legimus, *ἐπὶ τῷ τῶν θεωμένων.* intelligit autem fortunatum aliquem è ſpectatoribus, cuius eſſe locum illum in quo fit *ἡ ἐπίδειξις*, fingit apud veritatis ignarum verus poſſeſſor. Cui bono? dicet aliquis: ac memini quærere id à me virum doctum. Duplicem poſſum afferre cauſſam huius facti. Altera *ἀρίστῳ* imò *κόλακι* pulchrè conuenit. Intelligendum eſt enim ita hos ſermones de aliquo vt diximus diuite & beato viro haberi, vt ipſe eos poſſit exaudire: cum autem oſtentatorem aliquem merum eſſe, & glorioſum, cuius ingenio iſte ſe accōmodat, eique ſupparaſitatur: qualis deſcribitur à facetiſſimo poëtarum Artotrogus initio Militis. Altera ratio eſt,

quæ

quæ homini λιμοδοξοῦντι, qui laudis ſiti miſerè cruciatur, prorſus quadrat. Eſt enim inſolēs quoddam oſtentationis genus, quę ſua ſint manifeſtiſſimè, ea dicere aliûs eſſe. éſtque à ſummo philoſopho hæc ἀλαζονείας ſpecies in Nicomacheis haut prætermiſſa. Ait ille, indecenter ironia vti, & τὰ λίαν φανερὰ ſibi derogare, ineptæ & putidæ cuiuſdam eſſe oſtentationis. Nam, inquit, καὶ ἡ ὑπερβολὴ, καὶ ἡ λίαν ἔλλειψις ἀλαζονικόν. qua ſententia nihil verius, nihil certius. Clarum huius rei documentum in multis: qui eximiam quandam præ cæteris pietatis famam aucupantes, pauperes humiléſque ſimulant: cùm interea, ſi velo reducto propius eos intuearis, pleni ſint immanis cuiuſdam ambitionis & φιλαυτίας. hoc tantùm à cæteris ambitioſis differentes, quòd ambitionem non recta ſed peruerſa, vt Seneca ait, via ſequuntur. Atque hæc planè eſt illa vernilitas & figura, qua ait idem ſecundo De beneficiis, quoſdam reiicere quæ magis ad ſe volunt attrahere. Quintilianus libro XI. cap. I. *Apertè gloriari neſcio an ſit magis tolerabile, vel ipſa vitij huius ſimplicitate, quàm illa iactatione peruerſa, ſi abundans opibus pauperem ſe neget, nobilis obſcurum, & potens infirmum, aut ſi ſe diſertus imperitū planè & infantem vocet.* Παλαίστραν certum eſt de loco hîc eſſe accipiēdum, vt, *Pars in gramineis exercet membra palæſtris.* Eſt autem commune poëtis, philoſophis, ſophiſtis, hoplomachis, harmonicis, atque aliis item, vt τὸ μελετᾶν, ſic etiam τὸ ἐπιδείκνυσθαι. habent enim quique eorum ſuas ἐπιδείξεις & exercitationes: quod notum eſt ex Græcis ſcriptoribus. Ὁπλομάχοι ſunt, qui ſub campidoctore veris

armis

armis certare diſcunt, aut ipſi qui docent: puto enim vtrunque hac voce ſignificari. vide Platonem in Lachete. At vulgò iuuentus non veris armis ſe exercebat: ſed rudibus, aut pilis præpilatis, quæ dicuntur Græcis ἐσφαιρωμένα ἀκόντια. Xenophon libro ſecundo Ἀναβάσεως, de Phalino quodam ita ſcribens, προσεποιεῖτο ἐπιστήμων εἶναι τῶν περὶ τὰς τάξεις καὶ ὁπλομαχίαν, videtur innuere hoplomachos ea ætate fuiſſe appellatos, etiam eos qui tactici Græcis propriè dicuntur. vide Vegetium.

Ad caput περὶ ἀπονοίας.

Pag. 19.

Ἡ Δὲ ἀπόνοια ἐστιν ὑπομονὴ αἰσχρῶν ἔργων καὶ λόγων.] Definitio iſta ἀπονοίας parum plena eſt: nam cùm diſcrimen latum ſit inter ἀναισχυντίαν, de qua infrà eſt integrum caput, & ἀπόνοιαν, nihil video in hac definitione, quod non conueniat etiam τῇ ἀναισχυντίᾳ. quid enim pudor aliud eſt quàm vitioſæ naturæ retinaculum, &, vt aurigarum verbo vtar, ſufflamen? Erit igitur pudor, οὐχ ὑπομονὴ αἰσχρῶν ἔργων καὶ λόγων: impudentia verò, ὑπομονὴ eorundem. Fortaſſe pro ὑπομονὴ ſcribendum ὑπερβολὴ, vt vir doctus coniiciebat, cuius nomen ignoro; vt dicatur ἀπόνοια eſſe vltima linea ſiue factorum, ſiue dictorum turpium. aliter tamen quantum eſt librorum veterum. Eſt autem ἀπόνοια vt rem paulò pluribus explicemus, & quod ille ait, ἀμαθέστερόν πως καὶ σαφέστερον, eſt inquam ἀπόνοια, prauus quidã animi habitus,

quo

quo qui præditus eſt, omnis ab eo famæ pudor abeſt: omníque honeſtatis ac bonæ exiſtimationis cura penitus depoſita ad quoduis facinus ac dedecus ſuſcipiendum pronus eſt, propenſuſque. Proprium hoc homini ἀπονενοημένῳ eſt, primùm vt non huic aut illi vitio ſit deditus, ſed omnibus: deinde vt non inſtinctu tantùm naturæ improbè aut nequiter agat: ſed quia turpitudine ipſa delectatur, & vitia ſua, maláque, quod malorum vltimum eſt, amat. Quod enim ait Seneca quarto De beneficiis, *neminem adeò à naturali lege deſciuiſſe, & hominem exuiſſe, vt animi cauſſa malus ſit*: dictum hoc, inquam, in homine ἀπονενοημένῳ claudere videtur: nam hic, etiam gratis malus eſt. Ideo dicebat auctor orationum contra Ariſtogitonem, ἀπόνοιαν eſſe morbum immedicabilem. Notum quid ſit ἀπόνοια in re militari. Propriè ſic vocatur non deſperatio, ſed is animi habitus qui ex deſperatione induitur. Quamobrem inter ἀπόγνωσιν, & ἀπόνοιαν diſcrimen ſtatuit Dio Chryſoſtomus non vno loco orationũ ſuarum. inde eſt hoc vitiorum extremum appellatum: vel dicta eſt ἀπόνοια, quia penitus τοῦ νοῦ ἐξέπεσε, vt placet quibuſdã è veteribus. Ὑπομονὴ, quod loco generis poſitum eſt in Theophraſti deſcriptione, non eſt genus, ſed ἴδιόν τι τῶν ἀπονενοημένων. ſemper enim ἀπόνοιαν comitatur audacia: ideo auctores τόλμαν & ἀπόνοιαν ſolent coniungere. vt apud Plutarchum in Ageſilao, & in Catone Vticenſi, Ioſephum libro 11. contra Appionem, & in edicto Iuliani, quo Athanaſium Alexãdria pellit. & apud Demoſthenem in ea πρὸς Μακάρτατον, τολμηρὸς καὶ ἀπονενοημένος. In Actis ſynodi Epheſinæ extat, epiſtola,

ſtola, cuius initium eſt, Οὐδὲν ἀπονοίας ἐν πλημμελήμασι χαλεπώτερον· αὕτη γὰρ ἐπὶ πάντα ἐστὶ τῶν ἀτόπων ἡγεμών. Sed non eſt prætermittendus locus inſignis eius auctoris, qui orationes contra Ariſtogitonem (quæ falsò, vt alibi diſputamus, inter Demoſthenicas circumferuntur) ſcripſit, vbi graphicè admodum quid ἀπόνοια ſit, & quis homo ἀπονενοημένος, orator deſcribit. Sic ille, οὐχ ὁρᾶτε ὅτι τῆς φύσεως αὐτῆς, καὶ τῆς πολιτείας, οὐ λογισμὸς, οὐδ' αἰδὼς οὐδεμία, ἀλλ' ἀπόνοια ἡγεῖται, μᾶλλον δ' ὅλον ἐστὶν ἀπόνοια, ἡ τούτου πολιτεία· ἡ μέγιστον μὲν ἐστὶν αὐτῷ τῷ ἔχοντι κακὸν, δεινὸν δὲ καὶ χαλεπὸν πᾶσι, τῇ πόλει δ' οὐδ' ἀνεκτόν. ὁ γὰρ ἀπονενοημένος ἅπας, αὐτὸν μὲν προεῖται, καὶ τὴν ἐκ λογισμοῦ σωτηρίαν. ἐκ δὲ τοῦ παραδόξου καὶ τοῦ παραλόγου, ἐὰν ἄρα σωθῇ, σώζεται. Apud comicos præclara extant hominum huiuſmodi, hoc eſt, ſingulari quadam improbitate & audacia præditorum, qui patrimoniis ſuis naufragi, vt rem facere poſſint, per fas nefáſque audacter ruunt, exempla. Talis apud Ariſtophanem in Nebulis Strepſiades, in Equitibus fartor ille impurus Agoracritus: tales etiam in Plauti & Terentij comœdiis lenones omnes. Porrò ἀπόνοια Latinis eſt *audacia*, vel *audacia perdita*, vt in illo Satyrici poëtæ,

Ingenium velox, audacia perdita, ſermo Promptus.

Budæus *vecordiam* Latinè dici poſſe putabat: mihi olim viſa ea vox Græcæ vim non ſatis explere. Nam ἄνοια omnis, *vecordia* eſt: quippe homo ἄνους caret corde, id eſt ſapientia: vnde ſunt *excors* & *vecors*. at ἀπόνοια aliud longè eſt. neque profectò ſicut dixit Cicero in Piſonem, *ô vecors & amens*: ita dixeris Græcè ſatis propriè, ὦ ἀπονενοημένε καὶ ἀνόητε.

Quoniã tamẽ apud optimos ſcriptores de inſigni improbitate hæc vox vſurpatur; eſto ἀπόνοια, ſi lubet, *vacordia*: homo ἀπονενοημένος, *vacors*: quẽ quidẽ deſperatè malum poſſis Latinè dicere. Ciceroni eſt homo perditus, vel perditus & profligatus: aut etiam deſperatus: vt cùm *deſperatorum hominum flagitioſos greges* dixit in Catilina: & alibi ſæpe. Nam etſi propriè vox *deſperatus* aliud ſonat, tamen de eodem vſurpatur. T. Liuius in vigeſima tertia hiſtoria hæc verba poſuit: *improbus homo; ſed non ad extremum perditus*. Græcè dixeris: πονηρὸς μὲν, οὐ μέντοι ἀπονενοημένος.

Οἷος ὀμόσαι ταχύ.] Rectiſsimè prima nota hominis perditi profligatique hæc ponitur: hic ſiquidem è numero eorum eſt, qui, vt dixit olim Pacuuius, iuſiurandum aliud nihil eſſe cenſent quàm mantile, quo noxæ quotidianæ extergeantur. Talis apud Græcum comicum Strepſiades, quem ita alloquitur ſuus creditor in Nebulis,

Δα. Καὶ ταῦτ' ἐθελήσεις ἀπομόσαι μοι τοὺς θεούς,
Ἵν' ἂν κελεύσω σε; Στρ. τοὺς ποίους θεούς;
Δα. Τὸν Δία, τὸν Ἑρμῆν, τὸν Ποσειδῶ. Στρ. Νὴ Δία
Καὶ προσκαταθείην γ' ὥστ' ὀμόσαι τριώβολον.

Talis apud Latinum comicum Ballio.

Ca. *Iuraſtin' te illam nulli venditurum niſi mihi?*
Ba. *Fateor.* Ca. *nempe conceptis verbis.* Ba. *etiam conſultis quoque.*
Ca. *Periuraſti ſceleſte.* Ba. *at argentum intra condidi.*

Athenis qui facilè iuſiurandũ ſuſcipiebant, *Ardetti* vulgò à loco vbi iurare moris erat, appellabãtur. Heſychius. Τοὺς ῥαδίως ἐπὶ τοὺς ὅρκους ἰόντας, Ἀρδήττους ἐκάλουν,

ἐκάλουν. τόπος δ᾽ ἦν περὶ τὸν Ἰλισσὸν, ἐγγὺς τοῦ Παναθηναϊκοῦ σταδίου ἐν ᾧ τοὺς ὅρκους ἐποιοῦντο.

τῷ ἤθει ἀγροῖός τις.] Criticorum ſanctio poſtulat vt ſcribamus ἀγόραιός τις. Ammonius, Ἀγόραιος ἐὰν προπαροξυτόνως, σημαίνει τὸν πονηρὸν, τὸν ἐν ἀγορᾷ τεθραμμένον· ἐὰν δὲ προπερισπωμένως, σημαίνει τὸν ἐν ἀγορᾷ τιμώμενον. rectè: eſt enim ἀγοραῖος cognomen Iouis, Mercurij, Mineruæ & Dianæ, qui in foro colebantur. Rectè etiam notat Suidas ἀγόραιον dici diem quo lites diſceptantur. ita omnino ſcribendum in Actis, cap. XIX. ἀγόραιοι ἄγονται, non ἀγοραῖοι. & ſubaudiendum ἡμέραι. Gloſſarium vetus, *Cùm res agitatur*, ὅτι ἡ ἀγόραιός ἐστιν. Nam vt *prolatæ res* dicuntur quando iuſtitium eſt, ſic *agi res*, quando, vt loquitur Demoſthenes, αἱ δίκαι εἰσί. Plinius Secundus in Epiſtolis, *Eia tu cùm proximè res agentur, quoquo modo ad iudicandum veni*. hinc apud Suetonium *rerum actus*, pro diebus iuridicis. Strabo libro XIII. de Romanis loquens, ἕτερον, inquit, τρόπον διέταξαν τὰς διοικήσεις, ἐν αἷς τὰς ἀγοραίους ποιοῦνται καὶ τὰς δικαιοδοσίας. hoc eſt, vbi conuentus agunt & ius reddunt. Sed vt ad Theophraſtum redeamus, homo ἀγόραιος eſt qui dies totos forum conterit: quémque oratores & comici appellant ἀγορᾶς περίτριμμα: Latini veteres *hominē ordinarium*, teſte Feſto: vel *ſubroſtranum*, vt in octauo epiſtolarum ad familiares: vel *ſubbaſilicanum*, vt in Capteiueis,

Quorum odos ſubbaſilicanos omnes abigit in forum. Gloſſarij auctor paullo aliter: *Baſiliciarius*, Μαλακὸς, ἀγόραιος. Notum eſt in Baſilicis iudicia Romæ præſertim centumuiralia celebrata fuiſſe. Idem auctor

alibi, *Tabellio*, ἀγόραιος, νομικός. Alio autem loco *lixa* vertit ἀγόραιος. ne id quidem abſurdè: eſt enim is qui quæſtus cauſſa caſtra ſequitur. tot enim modis vox ἀγορὰ accipitur.

καὶ ἀνασεσυρμένος.] Non rectè docti viri qui ſic vertunt, *Veſtibus impudenter ſubductis*. Nam aliud eſt ἀνασεσυρμένος, aliud ἀνασυράμενος: de qua voce dicemus infrà. At homo ἀνασεσυρμένος, is eſt, qui ἀσυρὴς etiam dicebatur, teſte Heſychio. extat ea vox apud Polybium libro quarto: & in extremo fragmento libri XVII. τυχὼν δὲ διὰ ταῦτα μεγάλης ἀποδοχῆς καὶ περιουσίας ἐν τοῖς ἑξῆς χρόνοις, μετὰ ταῦτα προβαινούσης τῆς ἡλικίας ὁλοσχερῶς εἰς ἀσέλγειαν ἐξώκειλε καὶ βίον ἀσυρῆ. Idem ſignificat apud M. Tullium, vox, *ſpurcus*: qua notione accipi vox *ſpurcities* debet illo Lucretij loco libri quinti,

Quidve ſuperbia, ſpurcities, petulantia, quantas
Efficiant clades? quid luxus deſidiéſq;. vide Noniū.

ὀρχεῖσθαι νήφων τὸν κόρδακα.] Quantum ſit ponderis in voce νήφων, licet intelligere ex eo quod Demoſthenes in ſecunda Olynthiaca pro argumento vitæ penitus diſſolutæ ſociorum Philippi, ait, eos vbi largiùs poti fuerint, ſolitos cordacem ſaltare. Multo enim turpius ſi quis ſiccus cordacem ſaltet, quàm ſi ebrius. Eſt autem cordax laſciuæ & comicæ ſaltationis genus: ideo ait ἐν κωμικῷ χορῷ. Ariſtophanes verò in Nebulis gloriatur in ſuis comœdiis huic ſaltationi nullum eſſe locum. Puto autem ad reſtim ſolitum cordacem ſaltari: nam Ariſtophanes pro κορδακίζειν dixit κόρδακα ἑλκύσαι. Iulianus & alij ἕλκειν κόρδακα.

καὶ προσωπεῖον ἔχων ἐν κωμικῷ χορῷ.] Falſi ſuſpectam

ctam hanc lectionem habeo : puto enim deeſſe negationem , & ita legendum , προσωπεῖον οὐκ ἔχων ἐν κ.χ. magis enim hoc modo perditiſſimi nebulonis deſcribitur ingenium : nam etſi omnino turpe eſt ſcenicum hiſtrionem agere : tamen qui perſonatus in ſcenam prodit,quodammodo ſub perſona latet, & pudori ſuo nonnihil conſulit:non item qui ſine perſona.quare etiam Demoſthenes in oratione de ementita legatione , Cerybionem quendam κατάρατον appellat , ὃς , inquit , ἐν ταῖς πομπαῖς ἄνευ τοῦ προσωπείου κωμάζει. Apud Romanos, hiſtriones ſi minùs placerent, cogebantur in ſcena ponere perſonam. vide Feſtum in Perſonata fabula. Porrò interpretes ita hunc locum verterant, quaſi legeretur ἔχειν. contra omnium codd.auctoritatem.Ita nos de hoc loco cenſemus : ſi cui negationem inſeri non placet, fruatur ille opinione ſua:ego cauſſam non video cur à priore ſententia mea diſcedam.

καὶ ἐν θαύμασι τοὺς χαλκοῦς ἐκλέγειν.] Inter ludicrarum artium artifices , & voluptatum miniſtros, quibus vſi olim veteres, fuêre qui à Græcis dicti ſunt θαυματοποιοὶ , à Latinis *præſtigiatores* : quos Athenæus inter Διονύσου τεχνίτας recenſet lib.duodecimo. Fuerunt autem variæ & planè mirificæ iſtorum artes , quibus imperitorum feriebantur oculi, omnia quorum cauſſas non nouêre, mirantium. Eius generis fuerunt mimi, ἀρχίμιμοι, cybiſtetæ, petauriſtæ, petaminarij , funambuli, neuroſpaſtæ,item ψηφολόγοι ſiue ψηφοπαῖκται, & machinatores , de quibus Heromechanicis in egregio libro Περὶ θαυματοποιϊκῆς ; & nos multa dicem⁹ σὺν θεῷ aliquãdo,quę ſũt nobis cũ cura obſeruata & annotata.

Qui igitur has artes exercerent, Græci eos θαυματοποιοὺς vocabant, artemque eorum θαυματοποιΐαν, & ſpectacula huiuſmodi præſtigiarum atque offuciarum θαύματα. Errant enim & qui θεάματα legi hîc non θαύματα volunt: & qui aliter hanc vocem interpretantur. Heſychius θαύματα, ἃ οἱ θαυματοποιοὶ ἐπιδείκνυνται. ſic apud Dionem Chryſoſtomum, πολλῶν δὲ θαυματοποιῶν θαύματα ἐπιδεικνύντων: & apud Platonem cùm in ſeptimo De Republica, tum in ſecundo De legibus, θαύματα ἐπιδεικνύναι. denique ſic ſemper accipienda illa verba ἐν θαύμασι. in quibus paſſim errare interpretes etiam doctiſſimos obſeruauimus, vt apud Athenæum non vno loco. neque aliter accipiendus locus Ariſtotelis libro ſecundo, De generatione animalium, vbi τὰ αὐτόματα τῶν θαυμάτων commemorat: quæ αὐτόματα θαύματα alio loco appellat: intelligit autem pegmata quædam per ſe ſurgentia, vel ſimulacra ſuapte ſponte mobilia, quæ à neuroſpaſtis colligendæ pecuniæ gratia circumferebantur. Quod ait Theophraſtus χαλκοῦς ἐκλέγειν, pertinet ad mercedem quam præſtigiatores iſti à ſpectatoribus pro lucare exigebant: eam mercedem Græci, vt puto, θαύμακτρον, nuncupabant. eſt enim à θαυμάζω: eadem analogia quâ δίδακτρον *mineruale* à διδάσκω. μήνυτρον *indicium* ſiue indicinæ prẹmium, à μηνύω. & pro eodem εὕρετρον ab εὑρίσκω apud Vlpianum. Sophron apud Etymologici Magni auctorem φέρε τὸ θαύμακτρον, κ' ἀποδυσῶμες. Hinc dicti ſunt vulgò cùm hi tum alij agyrtæ, qui ſimilibus artibus ſtipem in circulis corrogabant, χαλκολόγοι, Latinè *æruſcatores*: pari in vtraque lingua ratione; nam vt χαλκοῖ Græcis

nomi

nominantur quiuis parui pretij nummi:ſic Latinis *æra*. Martialis,

Et centum aureolos ſic velut æra rogat.

& Hieronymus illa duo λεπτὰ viduæ mulierculæ, cuius fit in Euangelio mentio, *æra* interpretatur. Reperio & *æſculatores* fuiſſe dictos. Gloſſarium vetus: χαλκολόγος, *nummularius*, *æſculator*; & alibi, *Æſculator*, χαλκολόγος. inde verbum *æſculor* pro eo quod Theophraſtus τοὺς χαλκοῦς ἐκλέγειν dixit. Gloſſarium, χαλκολογῶ, *æſculor*. Apuleius, τοὺς χαλκοῦς, *ſtipes æreas* vocat in octauo Metamorphoſeon: alibi, *exiguam ſtipem*. Ouidius 1. De Ponto, *ſtipis æra*. & rectè in Gloſſario, κέρμα, *æs*. nam quid ſit κέρμα Græcis notum eſt. Maximus Tyrius, δύο ὀβολοὺς. Hanc illi ſtipem à ſpectatoribus exigebant, poſtquam ſe quiſque ſeſſum receperat, ordines ſedentium obambulantes. Ideò ait Theophraſtus καθ' ἕκαστον παριών. quæ verba malè accepta ſunt ab interpretibus. Lucianus in Aſino, ἐπειδὰν ἢ καταπαύσειαν οὕτως ἑαυτοὺς, ἐκ τῶν παρεστηκότων θεατῶν συνέλεγον ὀβολοὺς καὶ δραχμάς. prorſus iſtis declarantur ſuperiora Theophraſti. Idem Lucianus verbo ἐκλέγειν vtitur alibi, vt Theophraſtus hîc, χαλκοῦν ὀβολὸν παρὰ τῶν καταπλεόντων ἑκάστου ἐκλέγων. Hodie præſtigiarum iſtiuſmodi artifices ſolent ad fores aliquem collocare; cui neceſſe habet vnuſquiſque priùs quàm ſpectatum admittatur, in anteceſſum aliquid pro lucare porrigere.

καὶ μάχεσθαι τοῖς τὸ σύμβολον φέρουσι.] Theſſeram intelligit, quam aliquis acceperat à præſtigiatoribus, ea lege, vt qui hoc ſymbolum, quod arrabonis vim habebat, referret, gratis ſpectaret. De ſymbolis & contractibus per ſymbola, quam Ariſtoteles κοινω-

γίαν ἀπὸ συμβόλων vocat, dicemus vti ſpero aliàs. Lege ſi lubet quæ poſtea ſcripſimus Animaduerſionibus in Athenæum libro III. cap. XXXI.

καὶ προῖκα θεωρεῖν ἀξιῶσι.]In multis optimæ notæ codicibus vox ἀξιῶσι non extat; quare ita poſſumus vertere, *Ac ſi quis teſſerã afferat, duris eum ſermonibus accipiet, ipſe gratis ſpectans.* Fortaſſe ita auctor ſcripſerat. καὶ μα. τοῖς τὸ σύμ. φέρουσι καὶ προῖκα θεωρεῖν ἀξιοῦσιν· αὐτὸς προῖκα θεωρῶν. vel, καὶ οὕτω προῖκα αὐτὸς θεωρεῖν. De iſtiuſmodi librariorum peccatis ſæpe queſti ſumus.

δεινὸς δὲ πανδοκεῦσαι.] Olim apud Græcos, ſicut etiam hodie, vt audio, in quibuſdam Italiæ locis, non multò erat honeſtior locus πανδοχεῖον ſiue taberna meritoria, quàm οἴκημα; hoc eſt, lenonis aut meretricis domus: & apud Hebræos eadem vox *Zonah* & *meretricem* ſignificat & *cauponam.* nec multo aliter apud Latinos, qui τὸ πανδοχεῖον *ſtabulum*, & τὸν πανδοχέα, *ſtabularium* dixerunt: meretricem autem *proſtibulum.* Eo factum, vt viri quibus honeſtas curæ, æquè in cauponis ædibus conſpici erubeſcerent, ac in lenonis: quod vel ex iis paret, quę de Stratonico citharœdo refert Ælianus Variarum libro XIIII. capite XIIII. Sed & Iſocrates, ἐν καπηλείῳ ait, φαγεῖν ἢ πιεῖν, οὐδεὶς οὐδ' ἂν οἰκέτης ἐπιεικὴς ἐτόλμησε. vide Athenæum libro XIII. hunc ipſum Iſocratis locum proferentem. Sed quàm parum interſit, lenocinium inter & cauponam, declarat optimè ius Rom. Nam ex Impp. conſtitutionibus domina cauponæ quæ viliùs à marito ſolita haberi, ſoluitur lege Iulia, de adulteris.

καὶ πορνοβοσκῆσαι.] In edicto prætoris de iis qui notantur infamia, numeratur inter primos qui lenoci

nocinium fecerit. Vide & titulum Codicis, De ſpectaculis ſcenicis & lenonibus.

Pag. 20. *τελωνῆσαι.*] Quanta flagrarint olim apud Græcos & Iudæos inuidia vectigalium & tributorum conductores, nemo neſcit. Ex omnibus Græcis videntur Oropij huic quæſtui maximè fuiſſe dediti: extat enim de iis veteris poëtæ Xenonis elogium huiuſmodi.

Πάντες τελῶναι, πάντες εἰσὶν ἅρπαγες,
Κακὸν τέλος γένοιτο τοῖς Ὠρωπίοις.

Apud Romanos etſi portitorũ & coactorum magna ſemper vilitas, vt alibi: Publicanis tamen inter honeſtos ſuus erat locus. quippe equites fuêre ſplẽdidiſſimi. ideo toties & tam effuſè publicanorum ordinem laudat M. Tullius. Quare *τελώνην* vertimus *portitorem* non *publicanum*, vſum veterum auctorũ ſecuti. Gloſſariũ, *portitor, τελώνης. Portorium τελωνεῖον.* & ſanè *τελώνης* propriè eſt qui *vectigaliarius*, & *telonarius*. in Cod. Theodoſiano. Papinianus lege XVII. Dig. Ad municipalẽ. ſcribit *munus exigẽdi tributi inter ſordida munera non haberi; & ideo decurionibus quoque mandari.*

ἀλλὰ κηρύττειν.] Iuuenalis ſatira ſeptima:

---nec fœdum alij, nec turpe putarent
Præcones fieri. & ſatira tertia lenonum, præconum, & gladiatorum pueri eodem iure cenſentur. Verumtamen Horatius præconum ordinem & coactorum tuetur alibi propter patrem. Multa Cicero de præconibus in ea pro Quintio.

μαγειρεύειν, κυβεύειν.] M. Tullius, Officiorum libro primo ſub finem, *Miniméque artes hæ probandæ, quæ miniſtræ ſunt voluptatum, cetarij, lanij, coqui,*

fartores, piſcatores, vt ait Terentius: adde his ſi placet vnguentarios, ſaltatores, totúmque ludum talarium. Eleganter Cicero tanquam εἰς μίαν, quod aiunt, μύκονον congeſsit pleraſque omnes artes quæ à Romanis improbabantur. par eorundem Athenis vilitas, vt teſtantur ſcriptores Attici. *Cetarij* ſunt ταριχοπῶλαι, viliſsimum hominum genus Athenis; vt & ſalſamenta apud eos ſeruorum & pauperum cibus fuit, quod ſuprà diximus. Inde apud Lucianum, ταριχοπωλεῖν ὑπὸ ἀπορίας, ἢ τὰ γράμματα διδάσκειν. Manauit ab iſtis prouerbium de homine obſcuro & terræ filio: dicebant eum patre eſſe ortum qui cubito mungeretur: quod erat ſalſamentariorum proprium, vt ad Strabonem pluribus expoſuimus. de *coquis*, & teſtatur Theophraſtus hîc, & habes de iis fusè apud Athenæum. *Fartores* ſunt ἀλλαντοπῶλαι infimæ ſortis homines; vide Equites Ariſtophanis. *Piſcatores* quo loco ab iiſdem haberentur, declarat vetus prouerbium, quod in Heſychij Gloſsis reperimus: Δοῦναι μὲν εἰς ἐπακτρέων, λαβεῖν δὲ μή. ſumtum eſt ex aliquo comico. monebat viros auctor adagionis, vt vxores ex ordine piſcatorum ne caperent: etſi filias vt piſcatoribus nuptum demus, propter difficultates conditionum reperiendarum, concedit. ἐπακτρεῖς ſunt *piſcatores*. Piſcatoribus adiici debent aucupes & pomarij,

atque omnis Tuſci turba impia vici:

ait Horatius, Satira tertia libri II.

De *vnguentariis & ſaltatoribus*, res notiſsima. Athenis olim lege Solonis cautum fuit, ne quis ciuis Atticus myrepſicam faceret. auctor Athenæus libro XIII. vt minùs mirum ſit quod Seneca refert, fuiſſe

fuiſſe aliquando vnguentarios Lacedæmone pulſos. Poſtremò adiicit Cicero, *ludum talarium*, ſicut & Theophraſtus τὸ κυβεύειν. vide ſuper iſtis titulum Codicis De aleatoribus & alearum vſu.

τὴν μητέρα μὴ τρέφειν.] Lege Solonis notabantur infamia qui parentes non alebant, aut rectum ad habitationem non præbebant: vt vel ex Æſchine contra Timarchum conſtat. Non temere autem matrem potiùs dixit Theophraſtus quàm patrem: latiùs enim patuit exhibendæ matris neceſsitas, quàm patris, quando & vulgò quæſitis mater neceſſariò fuit alenda: in patre non idem obſeruatum: vide Plutarchum & Laërtium in Solone.

ἀπάγεσθαι κλοπῆς.] Arceſſi, inquit, ſolet furti: adde, & aliorum criminum. ſic apud comicum Agoracritus, perfectiſsimum ἀπονοίας exemplum, id ſibi nomen ait inditum, ex eo quòd perpetuò alicuius criminis reus in iudicio volutaretur. Notabis κυριολογίαν in voce ἀπάγεσθαι: nam ἀπαγωγὴ in foro Athenienſi propriè dicebatur de furto, ſicut ἔνδειξις de aliis criminibus: auctor Vlpianus in Demoſthenem Πρὸς Λεπτίνην. quamquam alij veteres quibus potiùs aſſentior, ἔνδειξιν & ἀπαγωγὴν ita diſtinguunt, vt illa ſit abſentis delatio: hæc præſentis in ius abductio: quando aliquis manifeſti criminis conuictus, in carcerem & ad vndecimuiros rapiebatur.

τὸ δεσμωτήριον πλείω χρόνον οἰκεῖν ἢ τὴν αὑτοῦ οἰκίαν. Dictum venuſtatis Atticæ: ſic apud Ciceronem, *habitare in carcere.* & in Bruto, *habitare in Roſtris.* Dinarchus, Καὶ γὰρ θανάτου ἄξια πολλὰ ἕτερα διαπέπρακται, καὶ ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ πλείω χρόνον ἢ ἔξω διατέτριφε. loquitur

quitur de Ariſtogitone:quẽ propterea auctor earũ orationũ cõtra illum, quæ Demoſtheni vulgò tribuuntur, πεπαρεισχευμένον in carcere appellat, & alteri opponit recèns carcerẽ ingreſſo, &, vt ipſe loquitur, νεαλεῖ καὶ νεοφράτῳ. Demoſthenes in ea contra Timocratem Androtioni obiicit, quòd pater eius πολλὰς πεντετηρίδας ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ διέτριψε. Appio Claudio apud Liuium obiicitur pro magno crimine, quòd carcerem appellaſſet *domicilium plebis Romanæ*. Plautus in Pſeudolo: *Niſi carcerem aliquando effregeritis, veſtram domum*. Poſtremò ipſum etiam hominem improbum *carcerẽ* vocarunt. Lucillius, ----*carcer vix carcere dignus*.

καὶ τοῦτο δ' ἂν εἶναι δόξειε.] Lego, καὶ οὗτος δ' ἄν.

τῶν περιϊσταμένων τοὺς ὄχλους.] Hoc eſt, eorum qui cœtus & concurſus faciunt: quod capital fuit Athenis. vide infrà ad caput περὶ λογοποιΐας.

μεγάλῃ τῇ φωνῇ.] Alta voce loqui ſuprà ſignum erat ruſticitatis: alibi, ſuperbi & elati animi: ſed addit hic Theophraſtus, καὶ παρεῤῥωγυῖᾳ. quæ vocis appellatio, vel ex eo manauit, quòd multi nimia vocis intentione ramices fregerunt: vel declaratur ea dictione vaſtus oris hiatus: ſicut Ariſtoteli in ſecundo Hiſtoriarum, & tertio De partibus, ora canum, leonum, ac reliquorum καρχαροδόντων dicuntur eſſe ἀνεῤῥωγότα. Ariſtophanes in Equitibus Cleonem vocat καρχαρόδοντα, & mox ei vocem tribuit χαράδρας, propter aſperitatem & inæqualitatem. Vide ſcholiaſten: & ita etiam vocem παρεῤῥωγυῖαν hic interpretari licet: vel eſt tranſlatio à ſenſu tactus ad ſenſum auditus: nam quæ ſunt abſciſſa & abrupta, eadem aſpera ſunt. Apud Ciceronem

tonem inter vocis differentias ſunt, fractum & ſciſſum. fere autem *fracta vox* apud Latinos auctores dicitur de voce effœminata, aut eius

liquido qui plaſmate guttur Mobile colluerit.

Græci σαθρὰν vt videtur, & παρεῤῥηγυῖαν ſciſſam vocẽ nominãt. Sed de omnibus vocis differẽtiis acutè vt omnia ſummus philoſophus in libello Περὶ ἀκουστῶν.

Pag. 21. ἢ ὅταν ᾖ πανήγυρις.] Proprium hoc, vt initio diximus, homini ἀπονενοημένῳ: qui aſſiduis conuitiis ita depudere didicit, vt lætetur etiam infamia. Habuit hoc quoque impurus ille ſæpe iam à nobis commemoratus Ariſtogiton: quẽ quidem ait orator ea fuiſſe oris duritie, vt quæ alij taciti & in tenebris admitterent, quibus tale quid humanitus vſuueniret, ea ipſe tantumnó appenſis ſibi tintinnabulis patraret : quod eſt dicere palam & in omnium oculis. Sic ille, Καὶ ἃ τῶν ἄλλων τῶν ἠτυχηκότων ἕκαστος ἀποῤῥητὶ ποιεῖ, ταῦθ' οὗτος μονονοὺ κώδωνας ἐξαψάμενος διαπράττεται.

τὰς δ' ἐξόμνυσεις.] Lego, καὶ τὰς μὲν ἐξόμνυσεις.

ἔχων ἐχῖνον.] Vaſculum fuit in quo aſſeruabantur litium inſtrumenta, quæ in libris Græcorum Iuriſconſultorum ἀσφαλίσματα vocantur. Erat autem echinus, vel teſtaceus, vel æneus, teſte in Veſpas Ariſtophanis ſcholiaſte.

ὁρμαθὸν βιβλίων.] Ariſtoteles apud Dionyſium Halic. ὁρμαθὰς δικανικῶν βιβλίων. Iuuenalis de cauſidicis in forum venientibus:

--& magno comites in faſce libellos. Propriè ὁρμαθὸς eſt ſerta ſiue reſtis è cæpis aut ſimilibus rebus contexta.

καὶ τὸ δραχμῆς.] Planè iſtud hominis eſt, non homi-

hominis. Nam cùm in genere fœnerari idem ſit quod hominem occidere, vt Cato ſenior aiebat : & παρὰ φύσιν ἐργάζεσθαι, vt Ariſtoteli placet : ac proinde fœneratores furibus peiores ciues à veteribus Romanis fuerint exiſtimati, vt probat idem Cato:quid obſecro te, exiſtimandum eſt de eo,qui fœnus id exerceat quòd hîc commemoratur?Neque tamen putemus fingi hęc à Theophraſto : dixit enim ipſe initio, ex iis quæ vulgo fierent, & in vſu apud homines eſſent, eſſe hoc à ſe ſcriptum conflatum. Imprimis animaduertenda eſt iſtorum techna, qui vt fœnus hoc horrendum minore cum inuidia poſſint exercere, non ſolent grandem pecuniæ ſummam ſimul eidem credere, neque in multos dies. Hi ſunt quos Græci ἡμεροδανειστὰς & τοκογλύφους dixerunt, Latini *tocullíones* : qua voce vtitur M.Tullius ad Atticum. Cùm autem obolus ſit ſexta drachmæ pars,facile cuiuis æſtimare, quale ſit hoc fœnerãdi genus, quando drachma obolum ſemis quotidie parit. Fuit ſanè maxima Athenis fœnerandi licentia.:etſi enim vſitatus in ea ciuitate vſuræ modus erat, vt pro mina quot menſibus drachma penderetur : quæ eſt centeſima Romanorum vſura; tamen & binas centeſimas & ternas,ac quaternas ſolitas exigi nõ eſt dubium. quippe cùm iſtiuſmodi hominum improbitas, non ſolùm non coërceretur vllis legibus:ſed etiam approbaretur veteri Solonis lege hac : Τὸ ἀργύριον στάσιμον εἶναι, ἐφ᾽ ὁπόσον ἂν βούληται ὁ δανείζων. hoc eſt, *Ius eſto fœneratori pecuniam ſuam quantacunque vſura volet collocare.* Sic enim Lyſias hanc legem exponit. Τὸ στάσιμον inquit, τοῦτό ἐστιν, ὦ βέλτιστε, οὐ ζυγῷ ἱστάναι, ἀλλὰ τό

λὰ τόκον πράττεσθαι ὁπόσον ἂν βούληται. Apud Paulum Iuriſconſultum libro IV. Reſponſorum, Lucius Titius ita cauet: συνεθέμην χορηγῆσαί σοι τόκον ἑκάστης μνᾶς ἑκάστου μηνὸς ὀβόλους τέσσαρας.

τρία ἡμιωβόλια.] Antiquum eſt Græcorum loquendi genus, τρία ἡμιωβόλια, pro, *obolus ſemis*, vel *ſeſquiobolus*. Pollux, φίλον δὲ τοῖς ἀρχαίοις καὶ τὸ ἓν ἥμισυ τάλαντον τρία ἡμιτάλαντα λέγειν. Ita ſæpiſſimè cuiuſuis aut menſuræ aut ponderis numeros antiqui ſcriptores, præſertim Attici, efferunt. ſic apud Hippocratem legas τρία ἡμίχοα, τρία ἡμιώβολα, τρία πεμπτημόρια & τέσσαρα πεμπτημόρια: apud Platonem τρία ἡμιμναῖα, ſexto Legum: apud Xenophontem τρία ἡμίδραχμα: apud Theophraſtum in ſecundo Hiſtoriarum τρία ἡμιπόδια: Apud Athenæum libro quarto τρία ἡμιμέδιμνα: & in Dioſcoridis aliorúmque medicorum libris ſæpe. Sic Latini interdum: Martialis,

Et thuris piperiſque tres ſelibræ.

quod & nos in vernaculo noſtro idiomate retinemus. Attici verò quàm delectarentur hoc loquendi genere, declarat Theophraſtus, qui in libro Περὶ ὀσμῶν, δύο ἡμίεκτα dicere maluit, quàm ἑκτέα. Impp. in Cod. Theod. *ſex ſemiſiliquæ* quàm tres ſiliquæ. Auguſtus in teſtamento *ex parte dimidia & ſextante*, quàm ex beſſe. Hinc illa ſunt nomina compoſita, τριημιχοίνιξ apud eundem Theophraſtum: & πενθημιχοίνιξ. item apud Xenophontem τριημιπόδιον. ſic etiam apud grammaticos dictus πενθημιμερὴς verſus, qui duos pedes & partem à reliquo carmine quaſi ſciſſam & ſeparatã habet. Caue verò confundas loquẽdi hoc genus cum alio ſimili quidem,

ſed

Qui igitur has artes exercerent, Græci eos θαυματοποιοὺς vocabant, artemque eorum θαυματοποιΐαν, & ſpectacula huiuſmodi præſtigiarum atque offuciarum θαύματα. Errant enim & qui θεάματα legi hîc non θαύματα volunt: & qui aliter hanc vocem interpretantur. Heſychius θαύματα, ἃ οἱ θαυματοποιοὶ ἐπιδείκνυνται. ſic apud Dionem Chryſoſtomum, πολλῶν δὲ θαυματοποιῶν θαύματα ἐπιδεικνύντων: & apud Platonem cùm in ſeptimo De Republica, tum in ſecundo De legibus, θαύματα ἐπιδεικνύσαι. denique ſic ſemper accipienda illa verba ἐν θαύμασι. in quibus paſſim errare interpretes etiam doctiſſimos obſeruauimus, vt apud Athenæum non vno loco. neque aliter accipiendus locus Ariſtotelis libro ſecundo, De generatione animalium, vbi τὰ αὐτόματα τῶν θαυμάτων commemorat: quæ αὐτόματα θαύματα alio loco appellat: intelligit autem pegmata quædam per ſe ſurgentia, vel ſimulacra ſuapte ſponte mobilia, quæ à neuroſpaſtis colligendæ pecuniæ gratia circumferebantur. Quod ait Theophraſtus χαλκοῦς ἐκλέγειν, pertinet ad mercedem quam præſtigiatores iſti à ſpectatoribus pro lucare exigebant: eam mercedem Græci, vt puto, θαυμακτρον, nuncupabant. eſt enim à θαυμάζω: eadem analogia quâ δίδακτρον *minerual* à διδάσκω. μήνυτρον *indicium* ſiue indicinæ premium, à μηνύω. & pro eodem εὕρετρον ab εὑρίσκω apud Vlpianum. Sophron apud Etymologici Magni auctorem φέρε τὸ θαύμακτρον, κ᾽ ἀποδυσῶμες. Hinc dicti ſunt vulgò cùm hi tum alij agyrtæ, qui ſimilibus artibus ſtipem in circulis corrogabant, χαλκολόγοι, Latinè *aruſcatores*; pari in vtraque lingua ratione; nam vt χαλκοῖ Græcis nomi

nominantur quiuis parui pretij nummi: ſic Latinis *æra*. Martialis,

Et centum aureolos ſic velut æra rogat.

& Hieronymus illa duo λεπτὰ viduæ muliercnlæ, cuius ſit in Euangelio mentio, *æra* interpretatur. Reperio & *æſculatores* fuiſſe dictos. Gloſſarium vetus: χαλκολόγος, *nummularius*, *æſculator*; & alibi, *Æſculator*, χαλκολόγος. inde verbum *æſculor* pro eo quod Theophraſtus τοὺς χαλκοῦς ἐκλέγειν dixit. Gloſſarium, χαλκολογῶ, *æſculor*. Apuleius, τοὺς χαλκοῦς, *ſtipes æreas* vocat in octauo Metamorphoſeon: alibi, *exiguam ſtipem*. Ouidius 1. De Ponto, *ſtipis æra*. & rectè in Gloſſario, κέρμα, *æs*. nam quid ſit κέρμα Græcis notum eſt. Maximus Tyrius, δύο ὀβολούς. Hanc illi ſtipem à ſpectatoribus exigebant, poſtquam ſe quiſque ſeſſum receperat, ordines ſedentium obambulantes. Ideo ait Theophraſtus καθ' ἕκαστον παριών. quæ verba malè accepta ſunt ab interpretibus. Lucianus in Aſino, ἐπειδὰν ἢ καταγκόψειαν οὕτως ἑαυτοὺς, ἐκ τῶν περιεστηκότων θεατῶν συνέλεγον ὀβολοὺς καὶ δραχμάς. prorſus iſtis declarantur ſuperiora Theophraſti. Idem Lucianus verbo ἐκλέγειν vtitur alibi, vt Theophraſtus hîc, χαλκοῦν ὀβολὸν παρὰ τῶν καταπλεόντων ἑκάστου ἐκλέγων. Hodie præſtigiarum iſtiuſmodi artifices ſolent ad fores aliquem collocare, cui neceſſe habet vnuſquiſque priùs quàm ſpectatum admittatur, in anteceſſum aliquid pro lucare porrigere.

καὶ μάχεσθαι τοῖς τὸ σύμβολον φέρουσι.] Theſſeram intelligit, quam aliquis acceperat à præſtigiatoribus, ea lege, vt qui hoc ſymbolum, quod arrabonis vim habebat, referret, gratis ſpectaret. De ſymbolis & contractibus per ſymbola, quam Ariſtoteles κοινω-

νίαν ἀπὸ συμβόλων vocat, dicemus vti ſpero aliàs. Lege ſi lubet quæ poſtea ſcripſimus Animaduerſionibus in Athenæum libro III. cap. XXXI.

καὶ προῖκα θεωρεῖν ἀξιοῦσι.]In multis optimæ notæ codicibus vox *ἀξιοῦσι* non extat; quare ita poſſumus vertere, *Ac ſi quis teſſerã afferat, duris eum ſermonibus accipiet, ipſe gratis ſpectans.* Fortaſſe ita auctor ſcripſerat. *καὶ μα. τοῖς τὸ σύμ. φέρουσι καὶ προῖκα θεωρεῖν ἀξιοῦσιν· αὐτὸς προῖκα θεωρῶν.* vel, *καὶ οὕτω προῖκα αὐτὸς θεωρεῖν.* De iſtiuſmodi librariorum peccatis ſæpe queſti ſumus.

δεινὸς δὲ πανδοκεῦσαι.] Olim apud Græcos, ſicut etiam hodie, vt audio, in quibuſdam Italiæ locis, non multò erat honeſtior locus *πανδοχεῖον* ſiue taberna meritoria, quàm *οἴκημα*; hoc eſt, lenonis aut meretricis domus: & apud Hebræos eadem vox *Zonah* & *meretricem* ſignificat & *cauponam.* nec multo aliter apud Latinos, qui *τὸ πανδοχεῖον ſtabulum*, & *τὸν πανδοχέα*, *ſtabularium* dixerunt: meretricem autem *proſtibulum.* Eo factum, vt viri quibus honeſtas curæ, æquè in cauponis ædibus conſpici erubeſcerent, ac in lenonis: quod vel ex iis paret, quę de Stratonico citharœdo refert Ælianus Variarum libro X I I I I. capite X I I I I. Sed & Iſocrates, *ἐν καπηλείῳ* ait, *φαγεῖν ἢ πιεῖν, οὐδεὶς οὐδ' ἂν οἰκέτης ἐπιεικὴς ἐτόλμησε.* vide Athenæum libro X I I I. hunc ipſum Iſocratis locum proferentem. Sed quàm parum interſit, lenocinium inter & cauponam, declarat optimè ius Rom. Nam ex Impp. conſtitutionibus domina cauponæ quæ viliùs à marito ſolita haberi, ſoluitur lege Iulia, de adulteris.

καὶ πορνοβοσκῆσαι.] In edicto prætoris de iis qui notantur infamia, numeratur inter primos qui le-

noci

nocinium fecerit. Vide & titulum Codicis, De ſpectaculis ſcenicis & lenonibus.

Pag. 20. τελωνῆσαι.] Quanta flagrarint olim apud Græcos & Iudæos inuidia vectigalium & tributorum conductores, nemo neſcit. Ex omnibus Græcis videntur Oropij huic quæſtui maximè fuiſſe dediti: extat enim de iis veteris poëtæ Xenonis elogium huiuſmodi.

Πάντες τελῶναι, πάντες εἰσὶν ἅρπαγες,
Καλὸν τέλος γίνοιτο τοῖς Ὠρωπίοις.

Apud Romanos etſi portitorū & coactorum magna ſemper vilitas, vt alibi: Publicanis tamen inter honeſtos ſuus erat locus. quippe equites fuêre ſplēdidiſſimi. ideo toties & tam effuſè publicanorum ordinem laudat M. Tullius. Quare τελώνην vertimus *portitorem* non *publicanum*, vſum veterum auctorū ſecuti. Gloſſariū, *portitor*, τελώνης. *Portorium* τελωνεῖον. & ſanè τελώνης propriè eſt qui *vectigaliarius*, & *telonarius*. in Cod. Theodoſiano. Papinianus lege XVII. Dig. Ad municipalē. ſcribit *munus exigēdi tributi inter ſordida munera non haberi; & ideo decurionibus quoque mandari.*

ἀλλὰ κηρύττειν.] Iuuenalis ſatira ſeptima:

---nec fœdum alij, nec turpe putarent
Præcones fieri. & ſatira tertia lenonum, præconum, & gladiatorum pueri eodem iure cenſentur. Verumtamen Horatius præconum ordinem & coactorum tuetur alibi propter patrem. Multa Cicero de præconibus in ea pro Quintio.

μαγειρεύειν, κυβεύειν.] M. Tullius, Officiorum libro primo ſub finem, *Miniméque artes hæ probandæ, quæ miniſtræ ſunt voluptatum, cetarij, lanij, coqui,*

fartores, piſcatores, vt ait Terentius: adde his ſi placet vnguentarios, ſaltatores, totúmque ludum talarium. Eleganter Cicero tanquam εἰς μίαν, quod aiunt, μύκονον congeſsit pleraſque omnes artes quæ à Romanis improbabantur. par eorundem Athenis vilitas, vt teſtantur ſcriptores Attici. *Cetarij* ſunt ταειχοπῶλαι, viliſsimum hominum genus Athenis; vt & ſalſamenta apud eos ſeruorum & pauperum cibus fuit, quod ſuprà diximus. Inde apud Lucianum, ταειχοπωλεῖν ὑπὸ ἀπορίας, ἢ τὰ γράμματα διδάσκειν. Manauit ab iſtis prouerbium de homine obſcuro & terræ filio: dicebant eum patre eſſe ortum qui cubito mungeretur: quod erat ſalſamentariorum proprium, vt ad Strabonem pluribus expoſuimus. de *coquis*, & teſtatur Theophraſtus hîc, & habes de iis fusè apud Athenæum. *Fartores* ſunt ἀλλαντοπῶλαι infimæ ſortis homines; vide Equites Ariſtophanis. *Piſcatores* quo loco ab iiſdem haberentur, declarat vetus prouerbium, quod in Heſychij Gloſsis reperimus: Δοῦναι μὲν εἰς ἐπακτρέων, λαβεῖν δὲ μή. ſumtum eſt ex aliquo comico. monebat viros auctor adagionis, vt vxores ex ordine piſcatorum ne caperent: etſi filias vt piſcatoribus nuptum demus, propter difficultates conditionum reperiendarum, concedit. ἐπακτρεῖς ſunt *piſcatores*. Piſcatoribus adiici debent aucupes & pomarij,

atque omnis Tuſci turba impia vici:

ait Horatius, Satira tertia libri II.

De *vnguentariis & ſaltatoribus*, res notiſsima. Athenis olim lege Solonis cautum fuit, ne quis ciuis Atticus myrepſicam faceret. auctor Athenæus libro. XIII. vt minùs mirum ſit quod Seneca refert, fuiſſe

fuiſſe aliquando vnguentarios Lacedæmone pulſos. Poſtremò adiicit Cicero, *ludum talarium*, ſicut & Theophraſtus τὸ κυβεύειν. vide ſuper iſtis titulum Codicis De aleatoribus & alearum vſu.

τὴν μητέρα μὴ τρέφειν.] Lege Solonis notabantur infamia qui parentes non alebant, aut tectum ad habitationem non præbebant: vt vel ex Æſchine contra Timarchum conſtat. Non temere autem matrem potiùs dixit Theophraſtus quàm patrem: latiùs enim patuit exhibendæ matris neceſsitas, quàm patris, quando & vulgò quæſitis mater neceſſariò fuit alenda: in patre non idem obſeruatum: vide Plutarchum & Laërtium in Solone.

ἀπάγεσθαι κλοπῆς.] Arceſsi, inquit, ſolet furti: adde, & aliorum criminum. ſic apud comicum Agoracritus, perfectiſsimum ὑπονοίας exemplum, id ſibi nomen ait inditum, ex eo quòd perpetuò alicuius criminis reus in iudicio volutaretur. Notabis κυριολογίαν in voce ἀπάγεσθαι: nam ἀπαγωγὴ in foro Athenienſi propriè dicebatur de furto, ſicut ἔνδειξις de aliis criminibus: auctor Vlpianus in Demoſthenem Πρὸς Λεπτίνην. quamquam alij veteres quibus potiùs aſſentior, ἔνδειξιν & ἀπαγωγὴν ita diſtinguunt, vt illa ſit abſentis delatio: hæc præſentis in ius abductio: quando aliquis manifeſti criminis conuictus, in carcerem & ad vndecimuiros rapiebatur.

τὸ δεσμωτήριον πλείω χρόνον οἰκεῖν ἢ τὴν αὑτοῦ οἰκίαν. Dictum venuſtatis Atticæ: ſic apud Ciceronem, *habitare in carcere*. & in Bruto, *habitare in Roſtris*. Dinarchus, Καὶ γὰρ θανάτου ἄξια πολλὰ ἕτερα διαπέπρακται, καὶ ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ πλείω χρόνον ἢ ἔξω διατέτριφε. loquitur

quitur de Ariſtogitone: quē propterea auctor earū orationū cōtra illum, quæ Demoſtheni vulgò tribuuntur, πεπαιχευμένον in carcere appellat, & alteri opponit recèns carcerē ingreſſo, &, vt ipſe loquitur, νεαλεῖ καὶ προσφάτῳ. Demoſthenes in ea contra Timocratem Androtioni obiicit, quòd pater eius πολλὰς πενταετηρί-δας ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ διέτριψε. Appio Claudio apud Liuium obiicitur pro magno crimine, quòd carcerem appellaſſet *domicilium plebis Romanæ*. Plautus in Pſeudolo: *Niſi carcerem aliquando effregeritis, veſtram domum.* Poſtremò ipſum etiam hominem improbum *carcerē* vocarunt. Lucillius,

----*carcer vix carcere dignus.*

καὶ τοῦτο δ' ἂν εἶναι δόξειε.] Lego, καὶ οὗτος δ' ἄν.

τῶν περιϊσταμένων τοὺς ὄχλους.] Hoc eſt, eorum qui cœtus & concurſus faciunt: quod capital fuit Athenis. vide infrà ad caput περὶ λογοποιΐας.

μεγάλῃ τῇ φωνῇ.] Alta voce loqui ſuprà ſignum erat ruſticitatis: alibi, ſuperbi & elati animi: ſed addit hic Theophraſtus, καὶ παρεῤῥωγυῖα. quæ vocis appellatio, vel ex eo manauit, quòd multi nimia vocis intentione ramices fregerunt: vel declaratur ea dictione vaſtus oris hiatus: ſicut Ariſtoteli in ſecundo Hiſtoriarum, & tertio De partibus, ora canum, leonum, ac reliquorum καρχαροδόντων dicuntur eſſe ἀνεῤῥωγότα. Ariſtophanes in Equitibus Cleonem vocat καρχαρόδοντα, & mox ei vocem tribuit χαράδρας, propter aſperitatem & inæqualitatem. Vide ſcholiaſten: & ita etiam vocem παρεῤῥωγυῖαν hic interprerari licet: vel eſt tranſlatio à ſenſu tactus ad ſenſum auditus: nam quæ ſunt abſciſſa & abrupta, eadem aſpera ſunt. Apud Cice-

ronem

tonem inter vocis differentias ſunt, fractum & ſciſſum. fere autem *fracta vox* apud Latinos auctores dicitur de voce effœminata, aut eius

liquido qui plaſmate guttur Mobile colluerit.

Græci σαθρὰν vt videtur, & παρεῤῥωγυῖαν ſciſſam vocē nominãt. Sed de omnibus vocis differētiis acutè vt omnia ſummus philoſophus in libello Περὶ ἀκουστῶν.

Pag. 21. ἢ ὅταν ἢ πανήγυρις.] Proprium hoc, vt initio diximus, homini ἀπονενοημένῳ: qui aſſiduis conuitiis ita depudere didicit, vt lætetur etiam infamia. Habuit hoc quoque impurus ille ſæpe iam à nobis commemoratus Ariſtogiton: quē quidem ait orator ea fuiſſe oris duritie, vt quæ alij taciti & in tenebris admitterent, quibus tale quid humanitus vſuueniret, ea ipſe tantumnó appenſis ſibi tintinnabulis patraret : quod eſt dicere palam & in omnium oculis. Sic ille, Καὶ ἃ τῶν ἄλλων τῶν ἠτυχηκότων ἕκαστος ἀφανῶς ποιεῖ, ταῦθ' οὗτος μόνον οὐ κώδωνας ἐξαψάμενος διαπράττεται.

τὰς δ' ἐξωμνύσθαι.] Lego, καὶ τὰς μὲν ἐξόμνυσθαι.

ἐχῖνον ἔχων.] Vaſculum fuit in quo aſſeruabantur litium inſtrumenta, quæ in libris Græcorum Iuriſconſultorum ἀσφαλίσματα vocantur. Erat autem echinus, vel teſtaceus, vel æneus, teſte in Veſpas Ariſtophanis ſcholiaſte.

ὁρμαθὸν βιβλίων.] Ariſtoteles apud Dionyſium Halic. δεσμὰς δικανικῶν βιβλίων. Iuuenalis de cauſidicis in forum venientibus:

--& magno comites in faſce libellos. Propriè ὁρμαθὸς eſt ſerta ſiue reſtis è cæpis aut ſimilibus rebus contexta.

καὶ τὸ δραχμῆς.] Planè iſtud hominis eſt, non homi-

λὰ τόκον πράττεσθαι ὁπόσον ἂν βούληται. Apud Paulum Iuriſconſultum libro IV. Reſponſorum, Lucius Titius ita cauet: συνεθέμην χορηγῆσαί σοι τόκον ἑκάστης μνᾶς ἑκάστου μηνὸς ὀβόλους τέσσαρας.

τρία ἡμιωβόλια.] Antiquum eſt Græcorum loquendi genus, τρία ἡμιωβόλια, pro, *obolus ſemis*, vel *ſeſquiobolus*. Pollux, φίλον δὲ τοῖς ἀρχαίοις καὶ τὸ ἓν ἥμισυ τάλαντον τρία ἡμιτάλαντα λέγειν. Ita ſæpiſſimè cuiuſuis aut menſuræ aut ponderis numeros antiqui ſcriptores, præſertim Attici, efferunt. ſic apud Hippocratem legas τρία ἡμίχοα, τρία ἡμιώβελα, τρία πεμπτημόρια & τέσσαρα πεμπτημόρια: apud Platonem τρία ἡμιμναῖα, ſexto Legum: apud Xenophontem τρία ἡμίδραχμα: apud Theophraſtum in ſecundo Hiſtoriarum τρία ἡμιπόδια: Apud Athenæum libro quarto τρία ἡμιμέδιμνα: & in Dioſcoridis aliorúmque medicorum libris ſæpe. Sic Latini interdum: Martialis,

Et thuris piperiſque tres ſelibræ.

quod & nos in vernaculo noſtro idiomate retinemus. Attici verò quàm delectarentur hoc loquendi genere, declarat Theophraſtus, qui in libro Περὶ ὀσμῶν, δύο ἡμίεκτα dicere maluit, quàm ἑκτέα. Impp. in Cod. Theod. *ſex ſemiſiliquæ* quàm tres ſiliquæ. Auguſtus in teſtamento *ex parte dimidia & ſextante*, quàm ex beſſe. Hinc illa ſunt nomina compoſita, τριημιχοίνιξ apud eundem Theophraſtum: & πενθημιχοίνιξ. item apud Xenophontem τριημιπόδιον. ſic etiam apud grammaticos dictus πενθημιμερὴς verſus, qui duos pedes & partem à reliquo carmine quaſi ſciſſam & ſeparatã habet. Caue verò confundas loquẽdi hoc genus cum alio ſimili quidem, ſed

ſed ſignificatione longè diuerſo: Τρίτον ἡμιωβόλιον enim quando dicunt Græci, non iam obolum ſemis ſed *duos obolos ſemis* volunt intelligi. Sic dixit Herodotus ἕλκων σάθμον ἕϐδομον ἡμιτάλαντον, pro eo quod eſt, *pendens ſex talenta cum dimidio.* ſic apud Dinarchum τρίτον ἡμίδραχμον, pro *duabus ſedrachmis ſemis.* vide Pollucem. Hoc quoque imitati ſunt Latini veteres. *Fuit enim veteris conſuetudinis*, ait Varro, *vt retrò æra dicerentur, ita vt ſemis tertius, ſemis quartus pronuntiarent.* Inde eſt *ſeſtertius nummus*, & *ſeſtertius pes*, pro duobus aſſibus ſemis. & duobus pedibus ſemis. & apud Plinium libro XVII. capite XI. *quinus ſemipes* ex Græcis ſcriptoribus, quod ipſi dixerant πέμπτον ἡμιπόδιον. hoc eſt, *quatuor pedes cum dimidio.* Adi Priſcianum, & Voluſium Mæcianum, qui hoc poſterius loquendi genus diligenter explicauerunt. Nos autem ideo hîc notauimus, vt ne ſimilitudo duarum locutionum cuiquam imponeret. quo in errore doctiſſimos etiam viros verſari videmus. Teſtis ſit Demoſthenes: in cuius orationibus quoties extat altera harum φράσεων, toties peccat eruditiſſimus Vuolfius. Nam quod in ea pro Androtione ſcribitur, ὃς ἀποδρὰς ᾤχετο, ἔχων πέντε ἡμιτάλαντα, *duo talenta ſemis* ſignificat: non quatuor cum dimidio, vt putauit interpres. ſic debet hic etiam locus ex oratione ὑπὲρ Φορμίωνος exponi, οὐκ ἀποδίδωσι πένθ' ἡμιταλάντων καὶ ἑξακοσίων δραχμῶν. item iſte ex ea πρὸς Νικόστρατον, ſub initium, ἀπεγράψάμην αὖ πένθ' ἡμιμναίων ἄξια ἀνδράποδα. Poſtremò in oratione contra Theocrinem quæ ἔνδειξις inſcribitur, non aliter illa exponi debuêre, ἐδόθη τρία ἡμιμναῖα τούτῳ τῷ ἀδωροδοκήτῳ. Tot locis apud

apud ſummum oratorem, extat loquendi hoc genus: in quibus omnibus lapſus eſt vir doctus, quum non obſeruaſſet quid inter τρία ἡμιτάλαντα, & τρίτον ἡμιτάλαντον intereſſet. Enimuero doctiſſimo viro facilè ignoſco, qui

ἄλλοις ἐν ἐσθλοῖς τόνδ᾽ ἀπωθεῖται ψόγον :

vapulet verò ſciolus ille Græculus qui Vuolfium in errorem induxit. Ita enim annotatum reperies ad ſuperiorem locum ex Androtiana, τὸ δὲ πένθ᾽ ἡμιτάλαντα, ἀντὶ τοῦ πέντε παρὰ ἡμιτάλαντον· ὡς εἶναι τέτταρα καὶ ἥμισυ. καὶ τοῦτο συνίσταται ἐκ τοῦ σάθμου παρὰ Ἡροδότῳ. Hæc ille: quæ omnia falſa eſſe & inepta ex ſuperioribus liquet: quibus libet adiicere velut ἐκ περιουσίας, vt omnis omnino ſcrupulus eximatur, locum Ariſtotelis inſignem. Sic philoſophus nono Hiſtoriarum. Βλίττεται δὲ σμῆνος χοᾶ, ἢ τρία ἡμίχοα· τὰ δὲ εὐθηνοῦντα δύο χοᾶς, ἢ πένθ᾽ ἡμίχοα. τρεῖς δὲ χοᾶς, ὀλίγα. *Eximunt*, inquit, *ex vno apum alueari choem vnum, aut vnum cum dimidio. vel, bene vt agatur, choas binos, aut binos cum dimidio: rarò ternos choas.* Eat nunc iſte opicus, & dicat πένθ᾽ ἡμίχοα eſſe τέτταρα καὶ ἥμισυ. Abſit verò à nobis, vt hæc & alia huius farinæ, qualia nonnulla in illis ſcholiis obſeruauimus, Vlpiano tribuamus.

τῆς ἡμέρας πράττεσθαι.] Atticum eſt, ἀντὶ τοῦ εἰσπράττεσθαι. non aliter ferè Demoſthenes cæterique ſcriptores de meliore nota. non ergo ſunt audiendi qui εἰσπράττεσθαι iubent reſcribi. Veteres & Græci & Latini ſæpè eleganter ſimplicibus verbis pro compoſitis vtuntur: ſic ergo πράσσω aliâs pro ἐκπράσσω, exigo: pro συμπράσσω. Pindarus Nemeonicis,

Πράσσει γὰρ ἔργῳ μὲν οὐδὲν ὁ βουλαῖος δὲ φρεν.
hoc eſt, συμπράσσει, συνεργεῖ. Notabis pactionem de vſura in ſingulos dies: cuius extat etiam in Epidico Plauti exemplum.

Id adeo argentum ab daniſta apud Thebas ſumſit fœnore:

In dies mináſque argenti ſingulas, nummis.

Qui hanc vſuram exercebant, Græci eos ἡμεροδανειστὰς vocabant, vt Laertius in Menippo. Res hodie tocullionibus præſertim Iudæis non incognita.

καὶ τοὺς τόκους ἀπὸ τοῦ ἐμπολήματος εἰς τὴν γνάθον ἐκλέγειν.] Iam venimus ad locum longè elegantiſſimum, & ex iis vnum qui vetuſtatem libelli huius arguunt: cuius veram interpretationem prioribus interpretibus ne per ſomnium quidem in mentem veniſſe affirmare auſim: eſt enim & obſcurior propter ignorationem priſcorum morum: & nonnihil etiam corruptus: ſed de re primùm: de verbis mox viderimus. Sciendum igitur, morem olim fuiſſe Athenis hominum viliū atque abiectorum, qui in foro res venales habebant, vt quas pecunias ex venditione mercium ſuarum colligerent, eas in os & buccam conderent: maximè, credo, cùm eſſet turba emturientium: tum enim, ne tempus ſibi aperienda claudendáque crumena periret, vt quidque accipiebant numorum, id ſtatim in os coniiciebant. Sic erat iſtis os ſuum inſtar crumenæ, quam collo appenſam iſtiuſmodi homines apud Romanos gerere ſolitos fuiſſe, ſuprà ex Plauto annotabamus. Propterea ſcribit Artemidorus, in re ſomniorum maxillas indicare horrea: τὰς σιαγόνας, inquit, πρὸς ἀποθήκας λητπέον. Hoc eſt quod Theophraſtus

phraſtus vocat, εἰς γνάθον ἐκλέγειν, *in maxillam colligere.* nam ἐκλέγειν pro συλλέγειν poſitum, vt etiam paullo antè. Græci comici ἐγκάπτειν εἰς τὴν γνάθον eodem ſenſu dicunt. Alexis in Lebete deſcribens venditorem ficorum, hominem impudentiſſimum,

Εἶθ᾽ ὁ μὲν ἔδωκεν ὡς τοιαῦτ᾽ ὠνούμενος,
Τιμὴν ὀβολ᾽ ἐγκάψας τὸ κέρμ᾽ εἰς τὴν γνάθον,
Ἐρίν᾽ ἀπέδοτο, σῦκα πωλεῖν ὀμνύων.

Sic apud Ariſtophanem, quem iure veteres critici τῶν Ἀττικῶν ἠθῶν διδάσκαλον appellarunt, Philocleon ait, cùm tradita tam ſibi quàm Lyſiſtrato communis drachma fuiſſet (iudicibus enim binis drachma merces dabatur) conueniſſétque inter ipſos vt illam Lyſiſtratus permutaret, & eius dimidium, hoc eſt, tres obolos, ipſi daret: ait inquam, ſe à ſodali miſerè deceptum fuiſſe: qui monetæ loco ſquamas mugilis piſcis in manum ſibi tradiderit: quas ipſe imprudens tanquam probam monetam in os ſubitò immiſerit. Verba poëtæ ſunt,

----δραχμὴν μετ᾽ ἐμοῦ λαβὼν,
Ἐλθὼν, διεκερματίζετ᾽ ἐν τοῖς ἰχθύσι.
Κ᾽ ἄπειτ᾽ ἐπέθηκε τρεῖς λοπίδας μοι κεστρέων.
Κἀγὼ ᾽νέκαψ᾽. ὀβολοὺς γὰρ ᾤόμην λαβεῖν.

Scholiaſtes, πολλοῖς γάρ ἐστιν ἔθος ἐν τῷ στόματι φυλάττειν τὸ ἀργύριον. *Multis*, inquit, *moris eſt, vt pecunias in ore cuſtodiant.* Idem poëta in Æoloſicone, ὅταν λοιπὸν μόνον ᾖ ἐν τῇ γνάθῳ γένηταί μοι. & in Anagyro, ἐν τῷ στόματι τριημιωβόλιον ἔχων. In libro veteri de miraculis Vdalrici Auguſtæ Vindelicorum quondam epiſcopi, ita ſcribitur. *Clericus quidam mutus effectus cùm à propinquis ſuis ad ſepulchrum ſanctum deductus fuiſſet, emiſſis de ore ſuo duobus dena-*

riis ſuper ſepulcrum , loquelam quam amiſerat, recepit. Hodie mulieres moris eiuſce veſtigium retinent : multæ enim conſueuerunt , maximè αἱ κομμώτριαι , ſiue ornatrices, in ore aciculas habere : nam inde faciliùs ad vſum promuntur quàm ex aciario, ſiue βελονοθήκῃ, aut è pulluillis iis quos ad cuſtodiendas aciculas ſolent ſibi fabricari. Atqui hanc commoditatem magno ſæpe conſtare, exempla triſtiſſima illas debuerant docere. Quid quòd etiam nummi in os recepti , nedum aciculæ, periculum aliquando veteribus crearunt ? Nam apud Ariſtophanem in Auibus Euelpis quidam eſt, qui dum more Athenienſium miluum vêris indicem prouolutus ad terram ſalutare parat, obolum quem forte in ore habebat, imprudens nec ſine ſummo periculo deglutit.

--- ἐγὼ γοῦν, ait,

Ἐκυλινδόμην, ἴκτινον ἰδών· κ' ᾆτ' ὕπτιος ὤν, ἀναχάσκων

Ὀβολὸν κατεβρόχθισα.

Ex his luce clarior mens auctoris hoc loco: ſupereſt vt de mendo quod hæc ſententia continet, videamus. Non enim τόκοις rectè legitur: vt ex illis verbis ἀπὸ τοῦ ἐμπολήματος, quiuis intelligat : ſed vel ὀβολοὺς legendum, vel χαλκοῦς dicerem, vel κέρματα, niſi longiùs ab edita lectione abeſſet. vel igitur, ὀβολοὺς ſcribendum, vt in ſuperiore Alexidis loco : vel χαλκοῦς, vt in hoc Ariſtophanis Concionantibus,

--- πωλῶν γὰρ βότρυς

Μεστὴν ἀπῆρα τὴν γνάθον χαλκῶν ἔχων.

Scimus Græcum eſſe ἐκλέγειν τόκους ; vt in 11. Stromat.

mat. Clementis *τόκους ἐκλέγειν ἐπὶ χρήμασι*, ſed hoc nihil ad iſtum locum. Fuit cùm hoc referrem ad *σπερμολόγους*, viliſſimum hominum genus Athenis. Sic enim vocabant Athenienſes abiectiſſimos quoſdam homines, imò hominum mendicabula, qui forum & Digma oberrantes, ſi quid è mercium oneribus, vt fit, excideret, id legebant, & vitam hoc quæſtu ſuſtentabant. Auctor Euſtathius. Sed ſuperiore interpretatione nihil verius, ne ea quidem quæ apud Sagram.

Pag. 22. *ἐργώδεις τῇ εἰσὶ.*] Hoc eſt, *δυσχερεῖς καὶ στερηκοί.* Malo ſic quàm vt quidam, *His ſemper eſt quod agant.*

καὶ φθεγγόμενοι μεγάλῃ τῇ φωνῇ.] Ecce iterum eandem notam de qua diximus paullo antè. apparet, Theophraſtum teneras aureis habuiſſe, & clamoribus importunis valde ſolitum offendi. Auctor Rhetoricorum ad Herennium in deſcriptione hominis impudentis hoc non neglexit, *Tum verò*, inquit, *iſte cœpit clamare voce iſta, qua facilè cuiuis rubores excire poſſet.* Sed de hoc vitio plura Clemens Alex. Pædagog. lib. II. cap. VII. Quintilianus libr. VI. cap. V. & alicubi Iuſtinus Martyr.

Ad caput περὶ λαλιᾶς.

HΔὲ λαλιὰ εἶναι ἂν δόξειεν ἀκρασία τοῦ λόγου.] De hac dictum nobis ad caput *περὶ ἀδολεσχίας*. In Platonis ὅροις ita definitur, Λαλιὰ, ἀκρασία λόγου ἄλογος. Hominem λάλον, Latini veteres, *linguacem*, *lingulacam*, & *locutuleium* dixerunt. vocarunt & lin-

gnoſum, vt Hieronymus ſæpe. ſic apud Græcos γλωσσώδης ἄνθρωπος, & πρόγλωσσος, vt cui ſit lingua prominens. Vſus eſt Clemens elegantiſsima ea voce, quæ ei reſpondet quod Francoceltæ dicimus, *auoir la langue longue*. Porrò λαλιὰ in malam partem non ſemper accipitur, ſed interdum pro familiari colloquio inter amicos, aut alios. Quare etiam λαλιᾶς præcepta prodita ſunt à veteribus dicendi magiſtris. Menander rhetor, Τὸ τῆς λαλιᾶς εἶδος χρησιμώτατόν ἐστιν ἀνδρὶ σοφιστῇ· καὶ ἔοικε δύο εἴδεσι τῆς ῥητορικῆς ὑποπίπτειν, τῷ τε συμβουλευτικῷ καὶ τῷ ἐπιδεικτικῷ πλήρεσι γὰρ ἐκπληρεῖν τὴν χρείαν: plura ibi lege, Extat & Ariſtidis oratio λαλιὰ inſcripta.

ὅτι οὐδὲν λέγεις.) Hoc ſolebant de iis vſurpare qui falſa aut quæ nihil ad rem eſſent, loquerentur. Ariſtophanes Veſpis παῦε παῦ, οὐδὲν λέγεις. & alibi ſæpe, & in Platone paſſim. Alio ſenſu apud comicum poſitum obſeruauimus παροιμιακῶς illud οὐδὲν λέγει, non de verbis ſed de re inutili; ſicut hodie nos quoque loquimur de re quam improbamus. Ait autem Theophraſtus αὖ ὁ, ποῦν, vt indicet locutuleios iſtos, non poſſe quamuis exigui temporis loquendi moram ferre. Ad hos pertinet non ad ἀδολέσχους locus Ciceronis primo Officiorum. *Nec verò tanquam in poſſeſsionem ſuam venerit, excludat alios: ſed cùm reliquis in rebus, tum in ſermone communi viciſſitudine vtendum putet.* Similia B. Baſilius in epiſtola quadam ad Gregorium.

καὶ αὖ ἀκούῃ αὐτοῦ, μαθήσεται.) Tale illud fere Ariſtophanis in Auibus,

---ἐμὲ τοῦτό γ' ἐρώτα.

Pag. 23. ὑποβάλλει, εἶπας σὺ, μὴ ἐπιλάθου.) Praua diſtin

diſtinctio hactenus veram huius loci ſententiam infuſcauit. Nam diſtinguendum eſt, ὑποβάλλει, εἴπας, Σὺ μὴ ἐπιλάθου. Et εἴπας ſcribendum, non εἶπας. Eſt enim non verbum , ſed participium, quo ſæpe vtitur Ariſtoteles. Prorſus id eſt quod vulgo excuſationis gratia dicere ſolemus, quando verba facientem interloquimur, *Sans interrompre voſtre propos:* vel, *De voſtre propos vous ſouuienne.* Sic mox, εὖγε ὅτι με ὑπεμνήσας, illud eſt quod dici ſolet, *A propos de cela.* eadem ratio illorum, καὶ ὃ παρέλιπον. nam qui illa verba loco ſuo mutant, & locum illum tranſpoſitione opus habere arbitrantur, næ illi toto, quod aiunt, cœlo errant. Elegantiſſimè ſanè Theophraſtus omnes loquendi anſas recenſet, quas homines loquaces captare ſolent, vt cum aliquo ſaltem prætextu loquentem poſsint interpellare, &, vt veteres loquebantur, obacerare. In Sapientiæ libro cùm alia præclarè, tum hoc iunioribus nunquam obliuiſcendum, πρὶν ἢ ἀκοῦσαι μὴ ἀποκρίνου, καὶ ἐν μέσῳ λόγων μὴ παρέμβαλλε ῥῆμα. *Ne reſpondeas priuſquam audieris, & in alterius ſermonem verbum nullum interiice.*

καὶ εἰς τὰ διδασκαλεῖα.) Ne hoc quidem temerè ponit auctor: nam quod putet aliquis, fuiſſe leue intrare in ludum literarium, id verò Atheris crimen capitale fuit. Lege enim Solonis pœna capitis fuit conſtituta, ſi qui ludum literarium aut palæſtram, dū ibi erant diſcipuli, ingrederetur. quòd cur à caſtiſſimo viro fuerit ita conſtitutum, non eſt difficile diuinare. Hanc igitur in legem committit iſte, & dum garrire cupit, fraudem capitalem admittit. Adi AEſchinem contra Timarchum. Sed

videtur ei legi poſtea derogatum, vel contraria lege, vel vſu ipſo & contraria conſuetudine: quod ex multis dialogorum Platonis locis licet intelligere. Vel Lyſidem vide.

προμανθάνειν ταῦτα.] Scribendum προσμανθάνειν Attica conſuetudine, pro ſimplici μανθάνειν. Sic apud Ariſtophanem Veſpis.

τοῖς παιδοτρίβαις καὶ διδασκάλοις.] Chiaſmus eſt: nam παιδοτρίβαι ad παλαίστρας refertur: διδάσκαλος ad διδασκαλεῖα. Aeſchines in Timarchum, καὶ τοὺς διδασκάλους τὰ διδασκαλεῖα, καὶ τοὺς παιδοτρίβας τὰς παλαίστρας ἀνοίγειν. Porrò παιδοτρίβης vertimus *corporum exercitator*, cum Latinis ſcriptoribus; nam qui *laniſta* vertunt (in his eſt vir eruditiſſimus Demoſthenis & Aeſchinis interpres) ij neque Græcam neque Latinam vocem intellexerunt. Poſſis & *gymnaſiarchum* dicere, qua voce vſus & Cicero: γυμνασιάρχης autem & παιδοτρίβης ſæpe pro eodem ponuntur. vide Aeſchinem. Item γυμναστὴς & σωμασκητὴς. Itaque Pythagoras quidam Laertio σωμασκητὴς dicitur, Plinio *exercitator* ἁπλῶς.

Pag. 24. καὶ τοὺς ἀπιέναι φάσκοντας.) Hoc etiam ἀδολεσχίᾳ conuenit: Horatius,

Nil reſpondebam. miſerè cupis, inquit, abire,
Iamdudum video; ſed nil agis: vſque tenebo,
Perſequar.

τὴν ἐπ᾽ Ἀριστοφῶντος ποτὲ γενομένην τοῦ ῥήτορος μάχην.] Notabis verborum traiectionem quæ ambiguitatem parit: nam & cum μάχην verba illa τοῦ ῥήτορος iungi poſſunt: & cum Ἀριστοφῶντος: quod malo: & ita accipio τοῦ ῥήτορος γενομένην ποτὲ μάχην. Traiectio eſt vt diximus. quod σχῆμα mirum quàm

ſit fre

ſit frequens cùm apud alios veteres Atticos, tum imprimis apud Ariſtotelem, ex quo pauca animi cauſſa libet hîc annotare. Hiſtoriarum libro tertio, de aorta vena loquens, νευρώδης, inquit, ἐςὶ φλέψ. τὰ μὲν τελευταῖα καὶ παντελῶς αὐτῆς. hoc eſt, τὰ μὲν τελευταῖα αὐτῆς, καὶ παντελῶς. In quinto, de genere malacoſtracorum loquens, ὀχεύεται δὲ ἀρχομένου πρὸς τῇ γῇ ἔαρος. pro ὀχεύεται πρὸς τῇ γῇ ἀρχομένου ἔαρος. Eodem, γίνονται δὲ χάδονες οὐκ ἐν τῷ ἔαρι τούτων, ἀλλ' ἐν τῷ μετοπώρῳ. In tertio De partibus, τοῦ μὲν ἄνω καὶ κάτω, ἐν τοῖς μᾶλλόν ἐστιν ἄνω. eleganter: ſed obſcuriuſculè pro ἐν τοῖς ἄνω μᾶλλόν ἐστιν. Item illud in eodem, τοῦτο γὰρ μᾶλλόν ἐστιν ἀξιόπιστον ἀκοῦσαι λεγόντων, ἢ τὸ περὶ τὴν κεφαλὴν ὡς ἀποκοπεῖσα φθέγγεται τῶν ἀνθρώπων. & alibi locis ſexcentis: ſed & apud Ciceronem quoque ſimiles traiectiones locis non paucis obſeruare lector diligens poterit: quas videas ſæpe doctos viros ſuis παραδιορθώσεσιν immutare. Verùm ad rem. Ε'π' Αειςοφῶντος non eſt, tempore Ariſtophontis, vt putarunt interpretes: ſed id quod expreſſimus. Fuiſſe autem archonta Ariſtophontem anno tertio olympiadis centeſimæ duodecimæ, certum ex Bibliotheca Diodori. Intelligit inclytã illam pugnam ad Arbela pugnatam: quam etſi conſtat priore anno contigiſſe prætore non Ariſtophonte, ſed Ariſtophane: nihilominus tamẽ vulgus Athenienſium anno illi, qui Ariſtophontem prætorem habuit, illam aſcripſit: vel quia reuera cædes Darij, in quo erat victoriæ ſumma, in annnm illum incidit: ſicut Arrianus ait: vel quia, vt diſertè notat Diodorus, cùm eius victoriæ fama in Grçciam peruenit, iam archon erat Ariſtophon;

quod etiam Dionyſius Halicarnaſſeus in epiſtola ad Ammæum docet. Ariſtophon verò iſte qui fuerit, & cur oratorem illum appellet, vel mediocriter in hiſtoria Græca verſati ſcire debent: vixit enim Athenis æqualis Demoſtheni; ac pene in dicendi facultate par, ſi quidem ipſius Demoſthenis teſtimonio ſtare volumus. Meminêre locis pene infinitis & Demoſthenes & Aeſchines: itémque Plutarchus, Athenæus, alij, quorum teſtimonia nihil attinet huc congerere. Hæc vera eſt, vt quidem cenſeo, iſtius loci interpretatio. Poteſt tamen etiam ſine traiectione accipi: vt nimirum intelligatur nobilis illa controuerſia quæ fuit inter ſummos oratores, Demoſthenem & Aeſchinem; quod iudicium conſtat fuiſſe factum cùm eſſet prætor Ariſtophon: quamuis multo antè fuiſſet poſtulatum: nam decem ipſis annis priùs hanc multam Aeſchines à Cteſiphonte petierat Charonda magiſtratu. auctor Plutarchus. Hanc interpretationem ſi veram putarem, dicerem τ̃ ῥητόρων reſcribi debere: nũc in priore & lectione & interpretatione acquieſco.

καὶ οὕς ποτε λόγους αὐτὸς εἶπεν, εὐδοκιμήσας ἐν τῷ δήμῳ.] Senſum expreſſit, qui diligenter cogitanti videbatur eſſe cõmodiſſimus. Sunt qui aliter longè accipiant; & *αὐτὸς* ad Lyſandrum referant: *εὐδοκιμήσας* autem, vertant *re bene geſta*: vt dicam libere quod ſentio, errant.

ἢ μεταξὺ καταλιπόντας.] *Μεταξὺ* poſitum pro *μεταξὺ λόγων*, vel *λέγοντα*: aut etiam *λεγομένων*, vt in Luciani Philopſeude, *μεταξὺ λεγομένων ἀπιὼν, ᾤχόμην.*

Pag. 25. *καὶ ὡς ἐν ὑγρῷ ὄντι ἡ γλῶττα.*] A. Gellius de lin

de linguoſis iſtis,libro primo, *Quorum lingua*, ait, *tam prodiga infreniſque ſit, vt fluat ſemper æſtuétque colluuione verborum teterrima: quod genus homines à Græcis ſignificantiſſimo vocabulo λάλους appellatos*. Ibidem ait, importunos iſtos locutores *verbis humidis & lapſantibus diffluere*. quæ vim verborum Theophraſti aptiſſimè exprimunt. Perſius paullo aliter cùm ait,

---ſumma delumbe ſaliua
Hoc natat in labris: & in vdo eſt Mænas & Attin.

Bellè olim comicus qui dixit,

πᾶς γὰρ λάλοισιν ἐξ ἄκρυ
ἡ γλῶττα πᾶσίν ἐστι τετρυπημένη.

Porro quòd lingua dicatur in humido eſſe,faceta quædam videtur eſſe ratio, cur ex ea ſermones ſemper manent: nam ſemina in loco humido poſita, non poſſunt non germinare.Legimus in hieroglyphicis Aegyptiorum, hydriam illis aliquando linguam denotaſſe: cauſſam ita explicat Orus: ὅτι διὰ παντὸς ἐν ὑγρῷ ὑπάρχουσα ταύτην καὶ γενέτειραν τοῦ λόγου καλοῦσι.

τῶν χελιδόνων δόξειεν ἂν εἶναι λαλίστερος.]Prouerbium eſt, χελιδόνος λαλίστερος. Eſt enim hirundo garrularum & κωτιλῶν auicularum: imò verò λάλος μᾶλλον ἢ ἄλλη ὄρνις, inquit Arrianus,libro primo. Alij tamen aliter prouerbium efferunt: vt τέττιγος λαλίστερος: ſicut apud Anacreontem. vel τρυγόνος λαλίστερος,vt notat Euſtathius. vel etiam, ἀηδόνος λαλίστερος: quò alluſit Plautus Bacchidibus, initio. Alexis in Thraſone,

---σοῦ δ' ἐγὼ λαλιστέραν

Οὐ πώποτ' εἶδον. οὔτε κερκώπην γυῖαι,
Οὐ κίτταν, οὐκ ἀηδόν', οὐ τρυγόν', οὐ τέττιγα.

extat hic locus apud Athenæum, libr. quarto, ſed murilus. ita autem legendum vt ſcripſimus, ex membranis & veteribus grammaticis.

ὅταν αὐτὸν ἤδη καθεύδειν.] Deprauatum hunc locum ita (ſed non niſi arbitrario iure) conſtituimus, ὅταν αὐτὸν ἤδη καθεύδειν βουλόμενα κελεύῃ, λέγοντα ἄττα λαλεῖν τι ἡμῖν. Eſt hoc garrulitatis cuiuſdam ſummæ indicinm, ſi paterfamilias ferat æquo animo rogari ſe à ſuis pueris, (ſiue de liberis accipias, ſiue de vernulis) vt ſibi ſomnum captantibus aſſideat, & fabellas narret: quo nimirum poſſit ipſis audientibus ſomnus obrepere. Enimuero vix dupondia nutrix alumni ſui paullo adultioris tales delicias ferat. Atqui proprium hoc tamen illarum eſt munus: idque cùm faciunt βαυκαλίζειν, vel βαυκαλᾶν Græcis dicuntur. Heſychius, βαυκαλᾶν, καταϰοιμίζειν, τιθηνεῖν, παιδία μετ' ᾠδῆς κοιμίζειν. dixerunt & βαυβᾶν pro eodem, vt & Euſtathius & Heſychius docent. cùm tamen apud Latinos aliud longè ſit *baubari*, quod canibus propriè tribuitur. Hinc dictæ καταβαυκαλήσεις cantilenæ nutricum, quibus cantandis ſomnum pueris conciliant: apud Athenæum libro XIII. item νιννίον pro eodem. vide Heſychium. *Naniam* Latinè poſſis dicere; veteres enim grammatici ad illud Horatij,

Dicetur merito mox quoque nenia,

næniam interpretantur carmen ſoporiferum & ſomnolentum. Arnobius libro VII. *ſomno occupari vt poſsint, lenes audiendæ ſunt næniæ.* Apud Perſium & ex Perſio Hieronymum, *lallare* pueri dicun

ri dicuntur quos nutrix καταβαυκαλᾷ. Sic apud Græcos quoque λάλα fuit παιδικὸν ἐπίφθεγμα, vt apud Lucianum in Philopſeude. Exemplũ næniæ iſtiuſmodi habetur hoc in Theocriti Heracliſco, quod propter ſuauitatem ipſius non parcam aſcribere. Ibi igitur mater cunas mouens ita gemellos ſuos καταβαυκαλᾷ.

Εὕδετ' ἐμὰ βρέφεα γλυκερὸν καὶ ἐγέρσιμον ὕπνον,
Εὕδετ' ἐμὰ ψυχὰ, δύ' ἀδελφεὼ, εὔσοα τέκνα,
Ὄλβιοι εὐνάζοισθε, καὶ ὄλβιοι ἀῶ ἵκοισθε.

Meminere amplius harum cantilenarum, quibus vſæ olim nutrices, Quintilianus lib. I. cap. x. Ælianus in hiſtoria Animalium, Tertullianus & Nonnus III. Dionyſiacorum. Vt redeã ad verba Theophraſti, vulgata lectio καθεύδειν βυλόμενον, de ipſo garrulo eſſet intelligenda; qui volens ire cubitum, occaſionem garriendi ſomno anteponat, ſed qui hanc ſcripturam tuentur, non animaduertunt ſequentia verba, ὅπως ἂν ἡμᾶς ὕπνος λάβῃ, quæ noſtræ correctioni meliùs conueniunt.

λαλεῖν τι αὐτῷ.) Debuerat dicere αὐτοῖς; ita enim poſtulabant præcedentia: ſed mutauit rationem orationis, ſicut ſæpe fit ab optimis ſcriptoribus. & eſt breuis quaſi προσωποποιίας, vel μιμήσεως ſpecies. Scholiaſtes Pindari, μετάβασιν τοῦ λόγου ſolet appellare: Longinus, λόγου μετάβασιν. eum vide.

Ad caput περὶ λογοποιίας.

HΗ δὲ λογοποιία.) Vide ad caput περὶ ἀδολεσχίας. Nos *famigerationem* Latinè dicimus: & hominem, λογοποιὸν, *famigeratorem*, vt in Trinummo

Plau

Plautus. Is planè eſt quem vulgò appellamus *forgeur de nouuelles*. hoc eſt,nouorum rumorum, quos Demoſthenes λόγους ματαίους vocat, fictores,ſiue,vt cum Plauto dicam,*geruliſigulos*. Sanè Impp.in extremo Codice *gerulum nuntiorum* appellant, qui noui aliquid nuntiat: iſti autem non nuntiant tantùm, ſed etiam fingunt:quare ſi placet geruliſiguli dicantur. Ammianus Marcellinus *rumigerulos* nuncupat. Seneca *ſermones geſtare* dixit pro λογοποιεῖν, epiſtola CXXIII. *Peſſimum*, ait,*genus hominum videbatur qui verba geſtarent.Sunt quidam qui vitia geſtant*. Demoſthenes λόγους πλάττειν in Philippicis. Οἱ δ', inquit, λόγους πλάττοντες ἕκαστος περιερχόμεθα. Hoc porrò genus hominum multum fuiſſe olim Athenis, certiſſimum eſt: eius enim rei teſtem habemus omni exceptione maiorem D. Lucam in Actis. cui concinit, vt mox indicabimus, multis locis Demoſthenes, teſtis & ipſe locupletiſſimus. Notum eſt quod ſcribit Cæſar de veteribus Gallis ſuper hoc nouorum rumorum aucupio, ſed & Romanis vitium idem ſcriptores ipſorum obiiciunt: quorum princeps Iuuenalis, ſatyra VI. de nobilibus mulieribus loquens:

Inſtantem, ait, regi Armenio, Parthóque cometen
Prima videt:famam,rumoréſque illa recentes
Excipit ad portas:quoſdam facit iſſe Niphaten
In populos,magnóque illic cuncta arua teneri
Diluuio,nutare vrbes,ſubſidere terras,
Quocunque in triuio, cuicunque eſt obuia, narrat.

Pag.25.

Pag. 25. καταβαλὼν τὸ ἦθος.] Accipe hîc τὸ ἦθος vt ſæpe apud Græcos, maximè apud Ariſtotelem, pro eo quod Latinis eſt *os* vel *vultus*: quam vocem cenſuit M. Tullius Græcè dici non poſſe. Illi ſanè pro eo dicunt ſæpe ἦθος, aut τὸ ἐπὶ προσώπου ἦθος, vel τὸ ἐπιφαινόμενον ἦθος. Inde illa apud Ariſtotelem in Phyſiognomonicis, κατὰ τὰ ἤθη φυσιογνωμονεῖν, & ἐκ τῶν ἐπιφαινομένων ἠθῶν. Plutarchus in Alexandro magis propriè τὰ περὶ τὴν ὄψιν εἴδη, οἷς ἐμφαίνεται τὸ ἦθος. Suſpicor autem μεταβαλὼν legendum, non καταβαλὼν. Sic dixit Ariſtoteles in eodem eleganti libello, τὸ ἦθος τὸ ἐπὶ τοῦ προσώπου μεταβαλεῖν: quod paullò antè dixerat, κατὰ χρόνους τινὰς τὰ ἤθη οὐ τὰ αὐτὰ ἀλλ' ἑτέρων ἔχειν. Contrarium eſt apud Plutarchum in Agide, καθιστάναι τὸ πρόσωπον: & in eiuſdem Demetrio συνεστῶτι προσώπῳ προσιέναι. Si cui magis arrideat vulgata lectio, καταβαλὼν, aut minima mutatione καταβάλλων τὸ ἦθος, erit, *mores ſuos & ingenium expromens.* id enim interdum eſt καταβάλλειν, proferre in medium & prodere. Inde λόγον καταβάλλειν apud Plutarchum in Fabio. Darius in epiſtola ad Heraclitum, καταβέβληνται λόγον χαλεπὸν περὶ φύσεως. Scholiaſtes Pindari, πολλαὶ περὶ τοῦ Κινύρου καταβέβληνται ἱστορίαι. Sic apud Ariſtotelem, πολλοὶ καταβέβληνται λόγοι. Quid ſi tamen καταβαλὼν τὸ ἦθος exponamus, *demiſſo vultu*: hoc eſt ad ſeueritatem de induſtria compoſito. quod qui faciunt, oculos deiiciunt; atque id propriè eſt καταβάλλειν.

καὶ ἐπιβαλὼν ἐρωτᾷν.] Variè exponi poteſt hic locus: eſtque ſimilis illi Lucæ in actis de Petro. καὶ ἐπιβαλὼν ἔκλαιε. de quo lege Theophylactum.

μὴ λέγεταί τι καινότερον.] Diuus Lucas, Actorum capite XVII. Ἀθηναῖοι δὲ πάντες, καὶ οἱ ἐπιδημοῦντες ξένοι εἰς οὐδὲν ἕτερον εὐκαίρουν ἢ λέγειν τι καὶ ἀκούειν καινότερον. Hanc leuitatem ſuis ciuibus ſæpe exprobrat Demoſthenes. In ea oratione qua reſpondet epiſtolæ Philippi, Ἡμεῖς δὲ, inquit, εἰρήσεται γὰρ τ' ἀληθὲς, οὐδὲν ποιοῦντες ἐνθάδε καθήμεθα, μέλλοντες ἀεὶ, καὶ ψηφιζόμενοι, καὶ πυνθανόμενοι κατὰ τὴν ἀγορὰν, εἴτι λέγεται νεώτερον. Similis querela in ſecunda Olynthiaca: item in tertia. Plutarchus Περὶ πολυπραγμοσύνης, Οἱ δὲ πολυπράγμονες φεύγοντες τὴν ἀγροικίαν, εἰς τὸ βῆμα καὶ τὴν ἀγορὰν καὶ τοὺς λιμένας ὠθοῦνται, Μήτι καινόν; &c.

εὐωχήσειν καινῶν λόγων.) Vſitatius, καινοῖς λόγοις, vt apud Athenæum in ſexto, & Maximum Tyrium, atque alios: verùm ita magis Atticum. Plato De republica, libro primo, Εὐωχοῦ τοῦ λόγου, ἔφη, θαῤῥῶν. ſic ἑστιᾶν καινῶν λόγων καὶ σκέψεων, initio noni eiuſdem operis. & cum tertio caſu ſimiliter, αἱμορφύτοις ἑστιώμενος μάχαις, apud Lycophronem de Marte. Affinis locutio cui reſpondet φαγεῖν ῥήματα apud Ariſtophanem in Gerytade, vt in Aulularia Plauti *comedere ſermonem.* & τὰ λεγόμενα καταπίνει, quod vulgo ſolitum dici ait Chryſippus apud Galenum, libro tertio De dogmate Hippo. & Plat. & alia id genus multa.

καὶ ἔστιν αὐτῷ ἡ στρατιώτης.] Hic eſt mos mentientium, vt falſiloquiis ſuis, vel iureiurando fidem adſtruant, vel teſtium quos nemo requirit, laudatione, vel circunſtantiarum adiectione. Quintilianus declamatione XVIII. *Neceſſe eſt contentioſius loquaris quod probare non poſsis: & affirmationem ſumit*

ex ho

ex homine, quicquid non habet ex veritate. Eleganter Æſchines de Demoſthene loquens, Περὶ παραπρεσβείας· Ἡγεῖται δὲ, inquit, ὅταν τι ψεύδηται, τῶν λόγων, ὅρκον κατὰ τῶν ἀναισχύντων ὀφθαλμῶν· καὶ τὰ μὴ γεγενημένα οὐ μόνον ὡς ἔστι λέγει, ἀλλὰ καὶ τὴν ἡμέραν ἐν ᾗ φησι γενέσθαι. καὶ προστίθησι τινὸς ὄνομα πλασάμενος ὃς ἔτυχε παρὼν, μιμούμενος τοὺς τ᾽ἀληθῆ λέγοντας. Sic ſcribendus eſt locus hic Aeſchinis elegantiſſimus: quo cùm eſſe nihil queat apertius, miror, interpretem doctiſſ. tam infeliciter hîc eſſe verſatum. Tale illud etiam capite vltimo, καὶ προστιθεὶς πιθανὰ ἑκάστοις τούτων ὀνόματα.

Λύκων ὁ ἐργολάβος.] Puto ea ætate notum magis quàm nobilem Athenis fuiſſe Lyconem iſtum: qui vel manceps erat & redemptor certarum rerum publico præſtandarum: vel ſimpliciter artifex operas locare ſolitus. nam interdum ἐργολάβος eſt relatum, τοῦ ἐργοδότης. & ſignificat idem ac χειροτέχνης. Artemidorus libro primo ἀνδρὶ χειροτέχνῃ ἀγαθόν· πολλῶν γὰρ ἀκούσεται ἐργοδοτῶν.

αἱ μὲν οὖν ἀναφοραὶ τῶν λόγων τοιαῦταί εἰσι.) Λόγων ἀναφορὰ eſt auctoris laudatio, à quo te audiuiſſe dicas: id enim eſt ἀναφέρειν. Plato in Apologia, εἰς ἀξιόχρεων τὸν λέγοντα ἀνοίσω. Alio ſenſu vtitur hac voce idem Theophraſtus, in libello De odoribus, cũ ait, ἐν ἀμφοῖν γὰρ δῆλον ὡς ἀεὶ πρὸς τὸ βέλτιον καὶ τέλειον ἐστὶν ἡμῖν ἡ ἀναφορά· πᾶσα γὰρ τέχνη ἐργάζεται τούτων. Sic emendamus hunc locum in vulgatis codicibus deprauatum, neque à magno Turnebo reſtitutum. Quis neſcit vel tantillum in philoſophia Ariſtotelis & Theophraſti verſatus, bonis artibus finem duplicem eſſe propoſitum: vt vel emendent naturæ

peccata, vel inchoatam illam & imperfectam adiuuent, atque perficiant?

Pag. 27. ὧν οὐδεὶς ἂν ἔχοι ἐπιλαθέσθαι.] hoc eſt, *quorum nomina nemini poſſint excidiſſe*, vel, *eſſe incognita*. Hæc ſententia ferri poteſt: mihi tamen magis probabatur ἐπιλαβέσθαι: quod ſignificat coarguere & reprehendere. Herodotus libro II. ἐπιλαμβάνετο ἡ μήτηρ τοῦ παιδός. Francoceltæ, *ſe prendre à quelcun*. Igitur mens erit, ſolere τὸν λογοποιόν, eiuſmodi auctores eorũ quæ dicat laudare, quibuſcum agere nemo poſſit, qui velit ipſos mendacij conuincere. Quomodo autem? quia vel fingit penitus ſuos auctores, vel ad quoſdam refert ita ignobiles & paucis notos, vt etſi nomen ſcias, tamen ἔργον ſit eos reperire. Sanè nihil æquè reformidant famigeratores iſti, quàm ne vſque ab ſtirpe exquiratur auctoritas, vnde quicque auditum dicant. quare hoc ne fieri poſſit, cauere diligenter ſolent. Aeſchines: Οἱ ἀλαζόνες ὅταν τι ψεύδωνται, ἀόριστα καὶ ἀσαφῆ πειρῶνται λέγειν, φοβούμενοι τὸν ἔλεγχον. appellat orator ἀλαζόνας, homines mendaces & vanos: ſic enim Athenienſes eam vocem vſurpabant, vt notat ſcholiaſtes Ariſtophanis: & ἀλαζονεύεσθαι eiſdem eſt *mentiri*.

ὡς Πολυσπέρχων καὶ ὁ βασιλεύς.] Etiam hîc meminiſſe lectorem velim eius quod alibi diximus: quæcunque hoc libro continentur, ea non ficta eſſe ab auctore exempla: ſed è vita quotidiana deſumpta: & ex iis quæ verè facta dictáue eſſent, hunc librum eſſe concinnatum. Hoc poſito iam pene annum illum inuenimus quo liber iſte à Theophraſto eſt ſcriptus. Non enim dubitare debemus exempla il-

la fal

la falſorum rumorum, quæ hoc capite habentur, illis temporibus eſſe accommodata, quibus hæc ſcribebantur. Quare ſtatuamus audacter, non longè ab Olympiade decímaquinta hæc ſcripta fuiſſe: quando neceſſe omnino eſt vt falſus hic rumor, qui iſtis verbis continetur, ſub finem eius Olympiadis fictus, & per Athenas ſparſus ac diſſeminatus fuerit. Referendum enim iſtud eſt ad breue illud tempus quo Polyſperchon regnum Macedoniæ, tanquam tutor regiæ ſobolis, adminiſtrauit. Functus eſt eo munere primus poſt obitum Alexandri, Perdiccas: deinde Pitho & Arridæus, cùm in Aegypto Perdiccas periiſſet: poſtea ad Antipatrum ea cura eſt delata, coactis Pithone & Arridæo ſeſe adminiſtratione omni abdicare. Tandem poſt Antipatri obitum, & cura illa ſiue tutela, & totius regni Macedonici ſumma ad Polyſperchontem ex ordinatione Antipatri morientis peruenit: non ſine magna Caſandri, qui fuit Antipatri filius, indignatione. vnde illæ tantæ inter ipſum & Polyſperchontem inimicitiæ: nec inimicitiæ ſolùm, ſed bella etiam ſæuiſſima: de quibus habes apud Iuſtinum, Oroſium, imprimis verò Diodorum, libro duodevigeſimo.

καὶ ὁ βασιλεύς.] Arridæus, Alexandri magni frater, homo *εὐήθης*, nec minùs tutoris quàm liberi Alexandri indigens. Regnauit in Macedonia annos ſex & menſes aliquot, eſtque de patris nomine, Philippus appellatus. De eodem accipienda, quæ Plutarchus narrat in Phocione extremo.

καὶ πάντα συμφωνεῖν.] Scribendum, *πάντας συμφωνεῖν.*

καὶ πολὺ τὸν ζωμὸν γεγονέναι.] Hæc eſt lectio quæ in veteribus membranis reperitur, vt docti homines teſtantur: at in recentioribus libris eſt *φόνον* pro *ζωμόν*. Valeat verò hîc vetus dictum, *Quod antiquius, id melius.* Vera enim lectio & germana eſt *ζωμὸν* non *φόνον*. Eſt autem tranſlatio, è triuio quidem, imò è culina petita: ſed quæ illi non malè conueniat, cuius hîc ſuſtinet auctor perſonam: addo etiam quæ ſordida ſit potiùs quàm inepta: rem enim ipſam aptè ſic ſatis exprimit. Sic dixit Latinus comicus, *fartum facere ex hoſtibus*: tranſlatione è culina itidem petita. vnde & *μαγειρεύειν* manauit, quo veteres vſi pro occidere, teſte B. Hieronymo. Affine eſt apud Euripidem in Rheſo, *πέλανος αἱματηρὸς*, *libum*, vel *placenta ſanguinolenta*, de ſtrage magna hoſtium: & apud Ariſtophanem *περίκομμα ποιεῖν ἔκ τινός*. Amat Theophraſtus, ſicut & comici, eorum quos loquentes introducit, ineptias & inelegantes elegantias retinere. Profectò niſi ego vehementiſſimè fallor, vox *ζωμὸς*, non eſt imperiti librarij partus, ſed ingenuus αὐτοῦ τοῦ ποιητοῦ. Idem ſentio de voce *χλάδος* capite *περὶ μικρολογίας*.

τῶν ἐν τοῖς πρ.] Demoſthenes etiam *τοὺς ἐπὶ τοῖς πράγμασι* pro magiſtratibus interdum dicit: vel *ἐν τοῖς π.* nam vtrunque vſurpat.

Pag. 28. *καὶ πάντα διεξιών.*] Malim *καὶ ταῦτα δι.* emendauimus autem quæ ſequuntur: & illud *πῶς οἴεσθε*, interrogatiuè, *διὰ μέσου* legimus, vt paſſim apud Atticos. cui ſimile eſt *πῶς δοκεῖς*, quod & ipſum ſolet venuſtè interiici. Exempla paſſim obuia: vt mirum ſit offendiſſe in tam plana via, & tam clara luce, doctos homines. Eſt tamen vbi aliter

ter hæc verba collocentur. Themiſtius oratione nona, *δι' αἰσχύνην περιέεπται πολλάκις τὸν βίον· πῶς οἴει θρηνῆσαι τὴν ἀβουλίαν; πῶς οἴει στένειν τὴν γοητείαν;* atque hoc minùs eſt vſitatum.

πιθανῶς χελλιάζει.] Scitum eſt enim illud Demoſthenis apud Plutarchum, *Μέγα πρὸς πίστιν ὁ τόνος καὶ ἡ ὑπόκρισις τῶν λεγόντων. Plurimum ad fidem momenti habet vocis tenor, & ipſa dicentis actio*, neque hoc prætermittunt dicendi magiſtri. Perſius,

Plorabit qui me volet incuruaſſe querela.

ἐνθυμῇ τὸ τῆς τύχης.] Interpretes videntur *ἐνθυμοῦ* legiſſe: ſed ſi *ἐνθυμῇ* interrogatiuè legas, nihil erit cur hæc lectio mutetur. Plautinus Hegio Capteiueis.

Sed viden'? Fortuna humana fingit, artátque vt lubet.

Notum eſt illud Sophoclis, *Τύχη γὰρ ὀρθοῖ, καὶ τύχη καταῤῥέπει.* & Terentij, *O fortuna, vt nunquam perpetuò es bona!*

ἀλλ' οὖν ἰσχυρὸς γενόμενος.] Lego, *ἰσχυρός γε γενόμενος.* Eſt ſimile illi apud Sophoclem, *Οἵας λατρείας, ἀνθ' ὅσου ζήλου τρέπεις.* & Naſonis,

Cernite ſim qualis, qui modò talis eram.

Valet hic locus ad excitandam miſericordiam mirum quantum: nihil enim eſt tam miſerabile quàm ex beato miſer. Marcus Tullius De inuentione primo, *Primus locus eſt miſericordiæ, per quem, quibus in bonis fuerit, & nunc quibus in malis ſit, oſtenditur.* Græci magiſtri *ἐκ τῶν ἐναντίων αὔξησιν* vocant, & eſſe *μέγιστον τόπον αὐξήσεως* docent. Tale illud in Menæchmis,

Heu hercle morbum acrem ac durum! dij veſtram fidem,

Vel hic qui inſanit, quàm valuit paullo prius!

Cicero exul Attico, *Poſſum oblimiſci qui fuerim, non ſentire qui ſim?* Græci hoc ſolent diceres, ἐξ οἵων εἰς οἷα, quod alibi monebamus. Baſilius magnus loquens de inuidia: καὶ εὐθυμοῦντι μὲν οὐ συνδιευφραίνεται, ὀδυρομένῳ δὲ συνδακρύει, καὶ τὴν μεταβολὴν τοῦ βίου ἐξ οἵων εἰς οἷα μεταπέπτωκε κατοικτίζεται. & ſic alibi vir ille ſanctiſſimus non ſemel. Apud Ariſtotelem tamen in Rhetoricis Iphicrates dicens ἐξ οἵων εἰς οἷα contrarium potiùs ſignificabat: non enim miſericordiam iis verbis captabat; ſed laudes ſuas amplificabat, vt idem philoſophus alio loco eiuſdem operis declarat. quod hîc obiter dixiſſe liceat.

τί ποτε βούλονται λογοποιοῦντες.] Cùm omnia noſtra dicta factaque ad certum aliquem finem referri debeant, miror, inquit Theophraſtus, quid ſit illud quò tendant οἱ λογοποιοῦντες. eſt autem nullus, honeſtus quidem, finis ipſis propoſitus: ideo Demoſthenes, ἀνοητότατοι inquit οἱ λογοποιοῦντες. veriſſimè & prudentiſſimè. Tales enim ſunt omnino illi λογοποιοὶ de quibus loquitur hîc Theophraſtus, & qui propriè ſic dicuntur. Nam quibus λογοποιΐα teli inſtar eſt ad aliquid efficiendum: ij iam λογοποιοὶ propriè dici non poſſunt, neque ſine carere. Summos duces hoc vaframento ſæpe vſos legimus, vt edito aliquo rumore falſo, & à ſe confecto, victoriam de hoſtibus reportarent. Vtuntur aliquando & mercatores ſimili fraude. Quare ait Lyſias fieri ſolitum ſæpius Athenis, vt ſitonæ, quò impunitiùs annonam flagellarent, falſa quædam comminiſcerentur, & in vulgus ſpargerent. οὕτω δὲ ἄσμενοι, ait, τὰς συμφορὰς τὰς ὑμετέρας ὁρῶσιν, ὥστε τὰς μὲν πρότεροι

τῶν

τῶν ἄλλων πυνθάνονται, τὰς δ᾽ οὗτοι λογοποιοῦσι· ἢ τὰς ναῦς ἐφθάρθαι τὰς ἐν τῷ Πόντῳ, ἢ ὑπὸ Λακεδαιμονίων ἐκπλεύσας συνειλῆφθαι, ἢ τὰ ἐμπόρεια κεκλεῖσθαι, ἢ τὰς σπονδὰς μέλλειν ἀπορρηθήσεσθαι. De iſtis, & his ſimilibus non ſentit Theophraſtus.

ἀλυσιτελῶς ἀπαλλάττουσι.] Non ſolùm ἀλυσιτελῶς, ſed etiam, vt arbitror, κινδυνωδῶς. Exiſtimo enim fuiſſe nonnunquam Athenis in homines λογοποιοὺς publicè animaduerſum. Indicant non obſcurè Plutarchi illa in extremo Nicia de eo qui primus per vrbem diffudit cladis Siculæ nuncium. ὡς γὰρ, inquit, ἐρωτώμενος παρ᾽ οὗ πύθοιτο, σαφὲς οὐδὲν εἶχε φράζειν, δόξας λογοποιὸς εἶναι, καὶ ταράττειν τὴν πόλιν, εἰς τὸν τροχὸν καταδεθεὶς, ἐστρεβλοῦτο πολὺν χρόνον.

περιστάσεις ποιούμενοι.] Sic ſuprà, περιίστασθαι τοὺς ὄχλους, in Περὶ ἀπονοίας. Inde dicuntur περίστατοι: qui corona hominum cinguntur, vt apud Iſocratem θαυματοποιΐαι περίστατοι. Etymologici auctor, Περίστατοι, περίβλεπτοι. ἐφ᾽ οἷς ἄν τις στῆν βουλόμενος θεάσασθαι. Cæterùm obſerua mihi iſto loco ſtultam huius hominis temeritatem: qui vt vitio naturæ ſuæ obſequatur, cœtum & concurſum facere non veretur. Atqui conſtat, legem Athenis fuiſſe quæ pœnam capitis in eos ſtatuebat, qui hominum turbam ad ſe cõuocaſſent. Auctor Seneca pater, quem vide libro I I I. Controuerſiarum. V I I I. Hanc etiam puto cauſſam eſſe, cur & hîc & in ſimili loco, capite περὶ ἀπονοίας, tam citò diſſipetur qui conuenerat globus hominum.

τὰ ἱμάτια ἀποβεβλήκασι.] Furto nimirum ſubrepta, à furibus balneariis: à quibus olim ne tum quidem recte caueri poterat, cùm maximè cauebatur:

tam multi erant, tam improbi. Propterea coacti veteres ſeruos habere qui veſtes in balneis ſeruarent: Græci ἱματιοφύλακας vocant, Latini *capſarios*, vt apud Paulum Iuriſconſultum. Morte plectebantur apud Athenienſes fures balnearij, ſi rei furtiuæ æſtimatio erat ὑπὲρ δέκα δραχμὰς, ait Demoſthenes contra Timocratem. vide Ariſtotelis Problemata, & Iuriſconſultos.

πεζομαχίᾳ καὶ ναυμαχίᾳ νικῶντες.] Hoc eſt, νίκας λέγοντες καὶ διηγούμενοι. ſicut apud Ariſtotelem multis locis, οἱ γεννῶντες τὸν οὐρανὸν, pro eo quod eſt οἱ λέγοντες τὸν οὐρανὸν εἶναι γεννητόν. Poëtis hæc figura dicendi admodum familiaris. vt cùm dicitur Lycophroni Capaneus Thebarum muros στερρᾷ δικέλλῃ βουσκαφῆσαι, *valido ligone ſubruiſſe*, hoc eſt, prorupiſſe ad ſubruendum. nam ille quidem nihil quicquam effecit. Simili elegantia dixit Liuius libro XLIV. *In omnibus circulis, atque etiam, ſi diis placet, in conuiuiis ſunt, qui exercitus in Macedoniam ducant.* Ita etiam dicuntur hiſtorici eos occidere quorum cædem narrant: quale illud eſt elegantiſſimè dictum à Plutarcho de Creſia, qui Cyri interitum longa verborum ambage narrauerat, & quaſi fabulam in varios actus diſtraxerat. Τοῦτον μὲν, inquit ὁ Κτησίου λόγος, ὥσπερ καθάπερ ἀμβλεῖ ξιφιδίῳ, μόλις ἀναιρῶν τὸν ἄνθρωπον ἀνῄρηκε. Planè miror lapſos hîc eſſe doctos homines tã fœdè. nam quis adeo in litteris hoſpes & peregrinus, cui non ſint hoc loquendi genere tritæ aures?

Pag. 29. ἐρήμας δίκας ὠφλήκασι.] Hoc ipſum notat Horatius in deſcriptione garruli,

---caſu tunc reſpondere vadato
Debebat, quod ni feciſſet, perdere litem.

nam

nam ille mauult perdere litem quàm Horatium relinquere. Fuit autem eremodicij pœna apud Athenienſes grauiſſima. Nam ſi reus qui iudicio non ſtiterat, abſentiam ſuam excuſare non poſſet, neque ad purgandam moram diem aduerſario diceret (quod ἀντιλαχεῖν vel ἀντιχάφειν τὴν μὴ οὖσαν, vocabatur, & intra decem dies erat præſtandum) mille drachmæ aduerſario ſoluendæ erant. quod ſi idem fruſtrari pergeret, locus erat τῇ ἐξούλης δίκῃ, vel potiùs χαφῇ, & multa publico pendenda.

εἰσὶ δ᾽ οἱ καὶ πλεῖστοι λόγῳ καλὰ κράτος αἱρεῦντες, παρεδειπνήθησαν.] Quid αἱρεῦντες? dicat aliquis intelligi extrinſecus χωρία vel πόλεις. Logi: & quidem Siculi, nõ Attici. Locus transpoſitione literarum corruptus: atque id iam olim: nam Palatinorum codicum lectio nihil edita melior eſt. Scribendum aio, εἰσὶ δ᾽ οἱ καὶ πόλεις λόγῳ κατὰ κράτος αἱρεῦντες. Sic Plautus Milite,

Poſtea cum magnifico milite, vrbes verbis qui inermis
capit,
Conflixi.

Falluntur qui aliter futuram orationem Græcam putant. Hoc primum. iam illud κατὰ κράτος αἱρεῖν πόλιν, eſt propriè quod ait Saluſtius, *vi pugnandóque capere*. nos Frãcoceltæ, *d'aſſaut*. Apud Plutarchũ in Catone Vticenſi, πόλις οὐ κατάκρας ἁλώσιμος, vrbs quæ munitior eſt, quàm vt capi inuaſione murorum poſsit. Heſychius, κατάκρας ἑλεῖν, τὸ ἐξ ἐφόδου, καὶ τὸ αἰφνίδιον. Deinde παραδειπνηθῆναι non eſt, vt vulgò putant, *domi cœnare*: quod Martialis dixit eleganter, *affici domicœnio*: non: ſed *cœnam perdere*. Verbum eſt elegans & comicum: quod de eo dici-

tur, quo abſente, vel præſente quidem, ſed in garriendo occupato, cœna comeſa eſt, & funus factum prandio, vt cum Peniculo Plautino, qui hanc calamitatem paſſus erat, loquar. Amphis vetus comicus vſus hoc vocabulo, vt notatum olim à doctiſſimo Athenæo, libro decimo: ſic ille, Παραδεδειπνημένος δὲ εἴρηκεν Ἄμφις ἐν Πλάνῳ οὕτως, Παραδεδειπνημένος, παῖδες, πάλαι. Hodie in editis Athenæi codicibus nullum ferè eius obſeruationis apparet veſtigium. nos hunc quoque locum cum aliis infinitis ex veteribus membranis emendauimus. Næ ille auctor eruditiſſimus multum aliquando nobis debiturus eſt, ſi dederit Deus, vt quæ in illum molimur, & pridem orſi ſumus, perficere & detexere queamus. Affine eſt apud eundem Athenæum παρεψωνεῖν.

Ad caput περὶ ἀναισχυντίας.

HΔὲ ἀναισχυντία ἐστὶ καταφρόνησις δόξης αἰσχροῦ ἕνεκα κέρδους.] Ariſtoteles in Nicomacheis, pudorem definiri ait, φόβον τινὰ ἀδοξίας: & ἀναισχυντίαν eſſe τὸ μὴ αἰδεῖσθαι τὰ αἰσχρὰ πράττειν, nec multò ſecus in ſecundo Rhetoricorum. Theophraſtus adiicit hoc amplius, αἰσχροῦ ἕνεκα κέρδους: non quò non ſint aliæ occaſiones cur impudens ſit aliquis, ſed quia hæc maximè vulgaris & quàm plurimis communis. Vulgus enim hominum rumorem parui faciunt, dum ſit rumen qui impleant. veriſſimeque ſummus vates Pindarus, αἰδὼς, ait, ὑπόκρυφα κέρδει κλέπτεται. Plato in Ὅροις, ita: Ἀναισχυντία, ἕξις ψυ-

χῆς

χῆς ἀπομωνητικὴ ἀδοξίας, ἕνεκα κέρδους· vide eiuſdem Hipparchum.

ὃν ἀποστρεῖ.] Cuius propterea conſpectum, ſi micam pudoris haberet, quàm longiſſimè fugere debuit. Scitè & huic loco conuenientiſſimè Euſtathius ad Iliadis ραψ. ι ἀναιδείας eſt χαρακτὴρ, τὸ τολμῆσαι τὸν ἀδικητὴν ἀντιβλέψαι ἀσκαρδαμύκτως τὸν ἀδικηθέντα. Propterea illo loco de Agamemnone ait Achilles,

--- οὐδ' ἂν ἐμοίγε

Τετλαίη κύνεός περ ἐὼν εἰς ὦπα ἰδέσθαι.

προσκαλεσάμενος τὸν ἀκόλουθον, δοῦναι ἀπὸ τ῀ τραπέζης.] Moris fuit veteribus cùm ad conuiuium irent, ſeruum aliquem ſecum adducere, qui hero prandenti pone aſtaret, vel ad pedes, eiq̀ue præſto eſſet, ſi quid ille imperare vellet: Latini hos ſeruos vocant, *à pedibus*, vel *ad pedes*. Solebant autem illis apophoreta à dominis tradi. Athenęus initio quarti, Καὶ ἕκαστος λαβὼν σὺν αὐτῷ πίνακι, τοῖς κατόπιν δεδίδου παισίν. mendoſè enim ibi hodie πᾶσι legunt, & interpretantur. ſic ibidem mox, ἐπεδόκαμεν καὶ ταῦτα τοῖς δούλοις. Lucianus Περὶ αἱρέσεων, de philoſopho qui è conuiuio domum redierat, ἀειθυμῷ παρέλαβε τὰ κρέα ὅσα τῷ παιδὶ κατόπιν ἑστῶτι παραδεδώκει. Aliàs autem volente & auctore domino conuiuij hæc auferebantur: vt in Cleopatræ conuiuio quod Plutarchus & Athenæus deſcribunt: & in eo Carani, apud Athenæum quarti initio: & omnino in omnibus ſplendidioribus epulis. aliàs non tam vidente eo aut volente, quàm vel conniuente, vel inſcio: quod rectè hîc Theophraſtus inter hominis impudentis notas numerat. Lucillius libro ſecundo epi

do epigrammatum Græcorum, titulo In gluttones,

Καὶ τρώγεις ὅσα πέντε λύκοι Γάιε, καὶ τὰ περισσὰ
Οὐ τὰ σὰ, τῷ δὲ πέλας, πάντα δίδως ὀπίσω.

Martialis,

Omnia cùm retro pueris obſonia tradas,
Cur non menſa tibi ponitur à pedibus?

Lucianus quoque in Lapithis, ſiue moroſophorum conuiuio, *Ὁρᾷς ὅσα τῷ παιδὶ κατόπιν ἑστῶτι ὀρέγει, λανθάνειν οἰόμενος τοὺς ἄλλους, οὐ μεμνημένος τῶν μετ' αὐτόν.* loquitur de guloſo quodam qui delibans ex iis quę menſæ erant appoſita, gratiſſima quæque, clam aliis, vt ſibi quidem videbatur, puero ſtanti à tergo omnia porrigebat. At is quem Theophraſtus hîc deſcribit, cautior eſt atque ingenioſior: palàm enim puero ſuo tradit quæ vult auferri, ſimulans ſe non ea fini dare, vt domum ad ſe ille ferat, ſed vt iis ipſe veſcatur: in quo minor erat inuidia. Ideo etiam *τίμιον* eum appellat: quaſi ſcilicet, non puerum ſuum & famulum alloqueretur: ſed honeſtum aliquem virum, quem pro iure amicitiæ ſecum adduxiſſet: nam id quoque fieri ſolebat. atque hi ſunt quos *vmbras* vulgò vocarunt, & ex Plutarcho, Athenæo, & Latinis ſcriptoribus notum eſt. Horatius,

----locus eſt vel pluribus vmbris.

Εὐωχοῦ τίμιε.] *Τίμιε*, hoc eſt, *Domine*: nam vt olim apud Romanos, ſuperiores dignitate ab inferioribus *domini* in congreſſionibus ſalutabantur: ſic apud veteres Atticos *τίμιοι*: declarat manifeſtò Theophraſti hic locus: ſed & Euripides quoque Supplicibus,

---πρός

---πρός τι ᾧ τε δυςυχῦς

Ὃς εὐτυχήσει Τίμιος γεραίρεται.

& in Hecuba ait idem poëta, pleroſque homines inſoleſcere: alium propter opes; alium ἐν πολίταις Τίμιον κεκλημένον. hoc eſt, *quòd dominus vulgo ſalutetur.* Poſtea Romanos imitati ſunt Græci, & ſeſe inuicem ſalutarunt δεσπότας καὶ κυρίους: quæ vox deinde in κύρης degenerauit. nam ita citimæ ætatis ſcriptores. Porrò τίμιος eſt vir honeſtus, quæ vox apud Latinos ſæpe non ad mores refertur, ſed ad dignationem & auctoritatem. Cicero ad Tironem: *Nauigabis cum honeſto aliquo homine, cuius auctoritate nauicularius moueatur.*

εἴ τι χρήσιμον αὐτῷ γέγονε.] Locus leuiter corruptus: ſcribendum enim χρήσιμος: quomodo & legitur in quibuſdam codicibus: & ratio omnino poſtulat, imò flagitat. χρήσιμος εἶναι τινὶ, eſt bene de aliquo mereri. Ariſtoteles in ſeptimo Eudemiorum, Διὸ καὶ οἱ ἐκείνως οἰόμενοι, ἐγκαλοῦσιν, ἐὰν μὴ ὁμοίως εἰσὶ χρήσιμοι καὶ εὖ ποιῶσι. Qui amicitiam, inquit, vtilitate metiuntur, de amicis conqueri ſolent, ſi minus beneficiorum ab iis acceperunt, quàm ipſi in eos contulerint. Alciphron in epiſtolis, καὶ τὰ μὲν ἄλλα ἐν οἷς αὐτῇ χρησίμη γέγονα, οὐκ ὀνειδίζω. Inde χρηςότης habitus ille dicitur, per quem propenſi ſumus ad bene omnibus faciendum. Andronicus definit ita, χρηςότης, ἕξις ἑκουσίως εὖ ποιητική.

μάλιστα μὲν κρέας, εἰ δὲ μὴ, ὅσουν εἰς τὸν ζυγὸν ἐμβαλεῖν.] Vt hoc ſit auctarium quoddam, vel ſupra-pondium. Latini veteres *mantiſam* vocabant. Lucillius,

---*mantiſa obſonia vincit.*

Græci

Græci ὀπίσθον, vt Polybius apud Athenæum lib. VIII. initio.

καὶ ξένοις δὲ αὐτοῦ κρέα ἀγοράσας.] Semper iudicauimus vocem κρέα eſſe corruptam: ac cùm θέαν ex coniectura emendaſſemus, poſtea animaduertimus hanc etiam antiquorum manuſcriptorum lectionem. Quare nihil certius quàm ita eſſe legendum. Quid eſſet apud Athenienſes θέαν ἀγοράζειν (Plutarchus pro eo dixit θεωρητήρια ἐκμισθοῦν in Gracchis) quid item θέαν καταλαμβάνειν, neminem puto eſſe qui ignoret: vide infrà ad caput περὶ βδελυρίας. Iam verò nemini dubium eſt, quin ex vicinis populis magna frequentia Athenas ventitaret ad ludos ſpectādos: quæ turba omnis ferè ex veteri more apud amicos quibuſcum ius hoſpitij eſſet, diuertebat: ideo ait, τοῖς ξένοις αὐτοῦ.

Pag. 31. ἄγειν δὲ καὶ τοὺς εἰς τὴν ὑστερ.) Lego, ἄγειν δὲ καὶ τοὺς υἱοὺς εἰς τὴν ὑστεραίαν. Librarij vocum affinium τοὺς & υἱοὺς alteram omiſerunt. Senſus eſt; Solitum impudentem iſtum quando cum redemtoribus theatri paciſcitur de loco ad ſpectandum pro ſuis hoſpitibus, etiam ſibi & ſuis domeſticis conſulere. Quomodo autem? de alieno nempe largiendo, fraudémque iis faciendo, pro quibus apud theatropolas intercedit. ſic fit, vt cùm aliis omnibus pretio emta ſit ſedes in theatro, ipſe gratis ſpectet: nec ipſe tantùm; ſed & liberi eius; & qui eos ſequitur pædagogus. ſimiles ſordes infrà in deſcriptione τοῦ βδελυροῦ. Erant autem pletaque feſta (quo tempore maximè ſpectacula exhiberi ſolita) plurium dierum: vt mirari nemo debeat, quod ait εἰς τὴν ὑστεραίαν: quod & ipſum plenum eſt venuſtatis At-

ticæ : eſt enim pro τῇ ὑστεραίᾳ. Omnino conſtanter affirmamus hanc eſſe elegantiſſimi iſtius loci ſententiam : prorſúſque deſiderari vocem υἱούς : quod vel ſequens mentio pædagogi euincit. nam adoleſcentes ſuis pædagogis comitati in theatrũ veniebant. Suetonium lege in Auguſto, capite XLIV.

καὶ ταῦτα χρήσαντας.] Ita eſt legendum: χρήσαντας inquam, non χρήσαντας, quaſi eſſet à χρήζειν. Etiámne hæc minuta viros doctos fefelliſſe?

δεινὸς δ' καὶ πρὸς τὰ χαλκεῖα τὰ ἐν τῷ βαλαν.] Pollux χαλκεῖα recenſet inter inſtrumenta balnei. Sunt autem χαλκεῖα ſiue aëna, vaſa magna & oris vaſti, in quibus aqua balneorũ calefiebat : ſicuti in fundi inſtrumento Paulus Iuriſconſultus aëna numerat, in quibus aqua ad potandum calefit. Sed in aënis balneorum puto etiam oleum fuiſſe calefactum, & ita hîc accipiendum videtur. Elegans eſt apud Stobæum veteris ſcriptoris Teletis locus, vbi horum χαλκείων eſt mentio : quem ego, etſi deprauatus eſt, adſcribam. Loquitur ibi de homine Cynicæ ſectæ. Εἰ ἀλείψασθαι χρείαν ἔχοι, εἰσελθὼν εἰς τὸ βαλανεῖον, τῷ γλοιῷ ἠλείψατο. καὶ βαδίσας ἐνίοτε πρὸς τὴν κάμινον οὗ τὰ χαλκεῖα, τῶν μὲν εἰδλῶν * ἀποπυρίαν ποιήσας, ὀψ: χέας ἂν ἐλάδιον, καθίσας ἠρίστησε. *Si foret*, inquit, *vngi opus, balneum ingreſſus, ſtrigmentis olei corpus vngebatur. nonnunquam etiam ad fornacem illam accedebat vbi ſunt aëna, &* . . . . *cùm ſe oleo pauxillo perfudiſſet, ſedens prandebat.* Vitruuius in balnearum fabrica tria aëna ſuper hypocauſtum vult componi, vnum caldarium, alterum tepidarium, tertium frigidarium. *Aëna* appellat ille, non τὰ χαλκεῖα tantùm : ſed etiam quas Plinius iunior in ea epiſtola

qua

qua Tuſculanum ſuum deſcripſit, *cellas* nuncupat, & tres pariter commemorat, frigidariam, mediam, caldariam. Lucianus item in elegantiſſima balnei deſcriptione, has cellas οἴκους vocat ſiue *œcos*, nam ea voce ſæpe Plinius & Vitruuius vſi. Curtius *ædem* ita vſurpat pro œco ſiue cella aut cubiculo, Græcizans, non inſolens. Ariſtides rhetor pro eodem ponit in hac re, οἶκον & δεξαμενήν. tres autem œcos etiam Lucianus commemorat. τὸν μέσον οἶκον ἔχοντα τρεῖς κολυμβήθρας: hæc eſt cella frigidaria: τὸν ἠρέμα χλιαινόμενον οἶκον: hæc tepidaria cella: τὸν ἔνδον τρεῖς παρεχόμενον θερμὰς πυέλους: hæc cella caldaria eſt. Fuit verò etiam quarta cella in quibuſdā balneis, quam *aſſam* Cicero in epiſtola ad Q. Fratrem nominat. Et in dialogo Adriani imperatoris cum Epicteto quatuor diſertè nominantur: prima, tepidaria vnctuaria: ſecunda, ſudatoria: tertia, aſſa: quarta, frigidaria. Aliter auctor Gloſſarij, *Aſſa cella*, ἀφιδρωτήριον. vult eſſe cellam ſudatoriam. Porrò χαλκεῖα illa quorum vſus ad calefaciendam aquam, Latini non aëna tantùm aut miliaria vocarunt: ſed etiam ſcutra. Gloſſarium, *Scutra*, χαλκίον. alibi, *Scutra* λέβης. extat ea vox in Plauti Perſa. Seruius: *vulgo vaſa vbi calida ſolet fieri, ſcutra appellantur*. dixerunt Latini & *cucumam*, Græci κουκούμιον. Arrianus in Epicteto libro I I I. δεῖ αὐτὸν κουκούμιον ἔχειν ὅπου τὸ θερμὸν ποιήσει. Fictiles fuiſſe cucumas ſcimus ex Marcellino Empirico. Remanſit ea vox in vſu in vernacula Gallorum lingua, vt aliæ infinitæ. Ad hæc vaſa reſpiciebat philoſophus, cùm ſcriberet in libello De ſpiritu, τὰς φλέβας ἔχειν πόρους ἐν αἷς τὸ θερμὸν ὄν, ὥσπερ ἐν χαλκίοις θερμαίνει τὸ αἷμα. Fallitur enim doctus ille vir,

qui

qui obſcuriſſimum eum libellum interpretans, χαλκεῖα hæc de ærariis officinis accepit. Similis error eorum qui ſuperiorem Teletis locum ſunt interpretati: nam etſi verum eſt, in officinis χαλκείων calfaciendi ſe cauſſa ſolitos pauperes conuenire, vel teſtibus Homero & Herodoto: nemo tamen non videat, qui locum attentiùs conſiderarit, de balneorum aënis ibi agi: vt taceam, quòd auctoris verba & loquendi ratio illorum interpretationem ferre non poſſunt. Illum verò Ariſtotelis locum non parum illuſtrabunt quæ ſcribit Seneca Naturalium libro I I I. ca. X X I I I I. de aqua per fiſtulas calefieri ſolita in draconibus & miliariis.

καὶ βάψας ἀρύταιναν.] Etiam ἀρύταιναν Iulius Pollux in ſupellectile balnearia refert: demiratus ſum interpretes *guttum* vertiſſe. ſed ne alij quidem de hac voce (qua & Latini vſi ſunt, teſte Feſto & veteri Gloſſario & Iuriſconſultis,) ſatis luculẽter. Sic autem habe. Ἀρύταινα dicitur Græcis omne inſtrumentum cuius eſt vel in balneis, vel in culina, vel in menſa vſus ad hauriendum aliquid ex aliquo vaſe: eſt enim ἀπὸ τοῦ ἀρύειν: vnde etiam ἀρυστὴρ & ἀρυστὶχὶς & ἀρύστιχος, tam ſignificatione quàm origine cognatæ voces. Verùm quia multiplex eſt inſtrumenti huius vſus, Græci (vt eſt admirabilis in ea lingua verborum copia) diuerſas quaſi ſpecies eius diuerſis nominibus inſigniuerunt. Nam illud, exẽpli cauſſa, quo puls hauriebatur, ἐτνήρυσις propriè vocatum: quo iuſculum, ζωμήρυσις: quo vinum è cratere, οἰνήρυσις. Erant autem & ἐτνήρυσις, & ζωμήρυσις, & οἰνήρυσις, excauata inſtrumenta cum manubrio. Sic Græci. Latini verò trullæ appellatione

omnia hæc, vt opinio noſtra eſt, ſunt complexi. Gloſſarium, *Ζωμάρυστρον*, *Trulla.* appellat ζωμάρυστρον quam veteres Græci ζωμήρυσιν. Idem alibi, *Trulla lignea*, ζωμήρυσις. *Truſlaria* ζωμάρυστρον. vbi ſuſpectæ vox *trullaria.* Eſſe verò trullam etiam vas vinarium ſimile bacrioni (de quo Feſtus) conſtat. Horatius;

---Feſtis potare diebus
Campana ſolitus trulla. & Cicero in Verrem. Non deſunt quibus placeat hoc ſolùm aut propriè trullam ſignificare: nos putamus arytænam omnem, generali ſignificatione trullam fuiſſe appellatam: etſi non negamus, ſæpius tribui illi à ſcriptoribus τῆς οἰνηρύσεως ſignificationem. Quod igitur in Amphitruone Plauti ait ille,

Lances detergam omneis, omneiſque trullas hauriam,
ſic interpretamur, vt trullas omneis accipiamus ἀντὶ τοῦ πάσαν ἀρύταιναν, ſiue trullarum omne genus: neque ad οἰνήρυσιν tantùm referimus, ſed etiam ad reliquas trullas: puta, ἐτνηρύσεις, ζωμηρύσεις, & alias, ſi quæ erant aliæ. Notabis βάψαι ἀρύταιναν, pro βάψας ἀρύειν immerſa arytæna haurire. Lycophron Alexandra de expeditione Tyrrheni in Italia: Ἐπεὶ Πελασγοὺς εἶδε Ῥυνδακοῦ ποτῶν Κρωσσοῖσιν ὀθνείοισι βάψαντας γάνος. id eſt, *Poſtquam vidit Menelaum aquarum Rhyndaci laticem ſitulis peregrinis haurientem.* neque enim βάπτειν *tingere* ibi ſignificat, vt vir doctiſſ. vertit; ſed id quod diximus.

Οὐδεμία σοι χάρις.] Hæc eſt merces quam iſte impudens balneatori pendit diſcedens. More Romano quadrantem illi debuit: nam quadrante pauperiores lauabant. Horatius:

---dum

---dum tu quadrante lauatum *Rex ibis.*

Iuuenalis,

Cædere Syluano porcum,quadrante lauari.

Et Seneca epiſtola LXXXVII.balneum vocat *rem quadrantariam.* At pueri balneaticum non dabant, ait Probus in illud Iuuenalis,

Nec pueri credunt,niſi qui nondum ære lauantur.

Ad caput περὶ μικρολογίας.

Ἡ Δὲ μικρολογία ἐστὶ φειδωλία τοῦ διαφόρου ὑπὲρ τὸν καιρόν.] Virtuti illi quæ ἐλευθερία ſiue ἐλευθεριότης Græcè dicitur, & circa opes verſatur, ac rectum honeſtúmque illarum vſum docet, opponitur ἡ ἀνελευθερία, ſiue ἀνελευθεριότης: vitium multiplex & in varias ſpecies diffuſum, ſicut docet Ariſtoteles cùm alibi tum IIII. Nicomacheorum maximè. Theophraſtus tamen vſum loquendi ſecutus nonnihil à præceptore diſcedit: non enim facit ἀνελευθερίαν genus μικρολογίας, vt Ariſtoteles: ſed eam vocem anguſtiùs accipit pro tenacitatis quadam ſpecie de qua habetur infrà caput vnum. At qui deſcribuntur hîc à Theophraſto, ij maximè ſunt quos philoſophus ἀνελεύθερους τῇ δόσει ἐλλείποντας nominat. Sunt autem huiuſmodi homines ita comparati, vt ab alieno quidem manus abſtineant, & proindè longè ſint meliores iis qui ἀνελεύθεροι, τῇ λήψει ὑπερβάλλοντες, Ariſtoteli appellantur (qualis erat ὁ αἰσχυντηρὸς, & multò magis ὁ ἀπονενοημένος, quos ſuprà deſcripſit auctor) ægerrimè verò laturi ſint quicquam omnino ſui ad alios peruenire: ne-

que erga alios tantùm, ſed etiam erga ſeipſos ita ſunt parci & reſtricti; metu videlicet minuẽdarum opum. Horum hominum ſordes Græci plurimis nominibus, ſicut innuit Ariſtoteles, notarunt: longè enim latéque ſuperant Græci hac in re Latinos, qui vix habent proprium nomen quo iſtud vitium appellent. Seneca De beneficiis libro II. *Parſimonia*, inquit, *eſt ſcientia vitandi ſumtus ſuperuacuos: aut ars re familiari moderatè vtendi: parciſſimum tamen hominem vocamus puſilli animi & contracti: cùm infinitum interſit inter modum & anguſtias. Hæc alia ſunt naturâ: ſed efficit inopia ſermonis, vt & hunc & illum parcum vocemus.* Voluit Seneca Græcam vocem μικρολόγος exprimere, cùm dixit *hominem puſilli animi & contracti*, eleganter: ſed tamen ita poſſum etiam eum appellare, qui μικροπρεπὴς illis dicitur. At homo parcus apud Græcos præſertim comicos non μικρολόγος ſolùm dicitur, ſed etiam γλίσχρος, κίμβιξ, κυμινοκίμβιξ, κυμινοπρίστης, ſiue, ὁ περὶ ἅλα καὶ κύμινον: item καρδαμογλύφος, κρανοφάγος, θρὶψ, τάγηλος, ἰξὸς, κυκλογάλος, γλοιὸς, θυμβρεπίδειπνος, σκιφὸς & κνιπὸς, τρυγόβιος, πυσίβιος, ῥυποκαύδαλος, vel vt alibi legitur, ῥυποκόνδυλος: nec non λιμὸς, λιμοκίμβιξ, συκοτραγίδης, συκοπρίστης, μυκόνιος, & μυσάλμης: ſunt & aliæ apud veteres grammaticos eorundem hominum appellationes, quæ mihi nunc in mentem non veniunt. Cæterùm vocem μικρολογία Ariſtoteles ad diſputationes philoſophorum aliquando transfert, & pro ἀκριβολογία, vel λεπτολογία (*minutiloquium* poſſis vertere ex Tertulliano) vſurpat: vt in pulcherrimo loco qui ſub finem primi Metaphyſicorum habetur. Iuuenalis

μικρολογίαν dixit *minimas ſordes* ſatyra XIIII.

Sunt quædam vitiorum elementa; his protinus illos
Imbuit, & cogit minimas ediſcere ſordes.

Apuleius *ſordem infimam* pro eodem. Cicero τὸν μικρολόγον *parcum & reſtrictum* ſolet appellare: ſicut & apud quoſdam Græcos σφιγγία hac notione poſitum inuenias: Suetonius in Nerone, *ſordidum & deparcum*: Plautus in Perſa, *triparcum*: in Aulularia, *parcè parcum*: quo loco extat elegantiſſimus amœniſſimusque & χαρακτήρ character hominis tenacis & σμικρολόγου.

τῦ διαφόρου.] Significat τὸ διάφορον ſumtum & impenſam: atque adeo pecuniam: ſic apud Ariſtotelem, non ſolùm in definitione κιμβείας: ſed etiam alibi ſæpe. éſtque iſtud vocabulum hoc ſenſu Polybio, Dionyſio, Halicarnaſſeo & aliis quibuſdam familiare. Sic accipiendum illud Eccleſiaſtici capite VII. commate XX. Μὴ ἀλλάξῃς φίλον διαφόρου κατὰ μηδὲ ἕν. μηδὲ ἀδελφὸν γνήσιον ἐν χρυσίῳ ὀφείρ. hoc eſt, *Ne commutes amicum vlla re ſiue pecunia.* Ὁ νοῦς: Caue quicquam tanti æſtimes, vt id amici iactura velis redimere. Ita exponendum eſſe hunc locum clarum eſt: & euincit altera pars iſtius commatis: quæ eòdem cum præcedenti pertinet: quod ferè perpetuũ eſt, in hoc & Solomonis prouerbiorum libro. Quare errant grauiter, qui aliter aut interpretantur aut legunt. Legunt enim doctiſſimi viri ἀδιαφόρου: quos etiam vetus interpres refellit. In eodem ſcriptore ſic legitur capite XXVII. χάειν ἀδιαφόρου πολλοὶ ἥμαρτον· καὶ ὁ ζητῶν πληθῦναι ἀποστρέψει ὀφθαλμὸν αὐτοῦ. Nos hîc quoque eandem vocem cenſemus reſtituendam: & legimus, χάειν διαφόρου

πολλοὶ ἥμαρτον· perſpicuo & optimo ſenſu: & confirmat hanc noſtram emendationem poſterior pars commatis. vt ne dicam veteres ſic legiſſe: qui tamẽ *inopiã* minùs rectè vertertũt. at in omnibus quas vidi editionibus eſt ἀδιαφόρων. In libris Maccabæorum extat locis aliquammultis vox διάφορα numero multitudinis, prorſus pro χρήματα: quod interpretes cùm non obſeruaſſent, mirè ſe torſerunt, & locos cenſuerunt emendandos, qui optimè habebant. Exemplum vnum aut alterum proferemus, libro ſecundo, capite primo, καὶ οἷς ἐχαρίζετο ὁ βασιλεύς, πολλὰ διάφορα ἐλάμβανε καὶ μετεδίδου. hoc eſt, πολλὰ χρήματα. capite tertio, ὥστε τὸ πλῆθος τῶν διαφόρων ἀναρίθμητον εἶναι. τῶν διαφ. dixit, pro τῶν χρημάτων. neque rectè hæc mutant quidam, magni meo iudicio viri: hoc vno minores, quòd ſe maximos credunt, & omnia ſibi φιλεγκαινοτάτοις οὖσιν licere in literis volunt.

Οἷος ἐν τῷ μηνὶ ἡμιωβόλιον ἀπαιτεῖν ἐπὶ τὴν οἰκίαν.] Fortaſſe ἐπὶ τῇ οἰκίᾳ. Eſt autem horum verborum, quæ eſſe integra præſtare nolim, obſcurus & in abdito latens ſenſus. An igitur ita exponendum? Solet cùm locatæ à ſe domus penſionem, (ἐνοίκιον Græci vocant) ab inquilino exigit, ita rigidus eſſe & acerbus exactor, vt ſi de integra ſumma abſit vel ſemiobolus, condonare id nolit, aut in proximum menſem differre eius ſolutionem. An referendum potiùs ad conuiuia veterum? Solebant illi collatis ſymbolis, coire apud aliquem amicorum, & in eius ædibus conuiuium agitare. Videtur ergo ſordidus iſte petere, vt aliquid ſibi pro ædibus quas amicis commodat, ſoluatur. Sed cur diſſimulem

parum

parum mihi de iſto loco liquere? quem quidem, quoties lego, toties ad incitas redactum me ſentio. Doctiores hoc vulnus ſanent: ego herbam lubens meritò dabo. In membranis quæ ſeruantur in Palatina Bibliotheca, illuſtriſſimi principis, ſcriptum eſt, ἐλθὼν ἐπὶ τὴν οἰκίαν. optimè iudicio meo. Nam vox ἐλθὼν totius ſententiæ, niſi fallor, cardo eſt. Vult enim hominis μικρολόγου notam eſſe, quòd de menſtrua penſione reſiduum obolum qui ſibi debeatur, tanti faciat, vt eius exigendi gratia ad debitoris ſui domum ipſe veniat. Poſſumus de vſura hoc interpretari quæ ex debita ſorte proficiſcatur. Nam certum eſt, fœnus menſtruum pendi ſolitum. Sed non ipſi creditores exigebant: verùm ſeruos flagitatores mittebant, quos propterea μηνιαίους ἀπαιτητὰς vocat B. Baſilius. quidam Græciæ populus hos vocauit olim ἐμποειδενήτας. nam Heſychius ita ſcribit, ἐμποειδενήτας, ἐνοικίου πράκτορας. Poſſumus & de mercede conductæ domus accipere: nam & hoc certum, τὰ ἐνοίκια menſtrua die pendi ſolita: cuius rei teſtes ſunt, vt alios taceam, epigrammatarij poëtæ Græcorum. Memini tamen legere in Græcorum commentariis, ſolitos Athenienſes τοὺς μισθοὺς καὶ τὰ ἐνοίκια κατὰ πρυτανείας οὐ κατὰ μῆνα τελεῖν.

ἀριθμεῖν πόσας κύλικας ἕκαστος πέπωκε.] Martialis lib. IX. in Charidemum.

Et numeras noſtros adſtricta fronte trientes,
Tanquam de cella ſit cadus iſte tua.

Fuit olim apud Athenienſes in epulis publicis ei rei quidam præfectus, vt quoties quiſque, & quomodo biberet, obſeruaret: cumque magiſtratum

εἰνόπτην vocabant, vel ὀφθαλμόν. Athenæus libro decimo.

καὶ ἀπάρχεσθαι ἐλάχιστον τῇ Αρτ.] Mos antiquiſſimus, deos placare primitiis victus. Varro Manio, *Quocirca oportet bonum ciuem legibus parere, & deos colere, in patellam dare μικρὸν κρέας*. Nota res eruditis.

ὅσα τις μικροῦ πριάμενος λογίζεται.] Λογίζεσθαι non eſt hîc *putare*: ſed *imputare alicui*, & *expenſum ferre*. Loquitur enim Theophraſtus de mandatario, vel negotiorum geſtore, qui amici vel mandatoris nomine aliquid emerit. ita denique accipiendum, vt cùm ait Ariſtoteles in ſecundo Oeconomicorum, de Cleomene Alexandrino loquens, ἀποστείλας δέ τινα ὅτι ἀγόρασμά τι; αἰσθόμενος, ὅτι εὐώνων τετύχηκε, αὐτῷ δὲ μέλλει ἐκτετιμημένα λογίζεσθαι. Diuus Paulus etiam ἐλλογεῖν hoc ſenſu ſolet vſurpare. Appianus καταλογίζειν.

καὶ οἰκέτου χύτραν ἢ λοπάδα κατάξαντος.] Bellè hæc conueniunt Athenienſibus; quos in rebus ita minutis & parui pretij mirè fuiſſe attentos & ſollicitos nequid ſibi ſeruorum fraude periret, Ariſtophanis fabulæ teſtantur. Nam in Ranis ait poëta, pleroſque Athenienſium, ſtatim vbi domũ fuerint ingreſſi, nihil antiquius habere, quàm vt ſeruos ſuos magno cum clamore appellent, & ab ipſis ſciſcitentur, quid olla factũ eſſet, quid capite mænadis, quæ fortè fuerat è menſa ſublata: quid paropſide anno ſuperiore empta: quid pridiano allio; quis denique de oleis deguſtarit. Verba poëtæ,

---νυνὶ γοῦν Ἀθη-
ναίων ἅπας τις εἰσιὼν
κέκραγε πρὸς τοὺς οἰκέτας,

ζητεῖ

ζητεῖ τε, ποῦ 'στιν ἡ χύτρα;
τίς τὴν κεφαλὴν ἀπεδήδοκε
τῆς μαινίδος; τὸ τρυβλίον
τὸ περύσινον τέθνηκέ μοι.
ποῦ τὸ σκόροδον τὸ χθεσινόν;
τίς τῆς ἐλάας παρέτραγε;

Scholiaſtes & Suidas aiunt eſſe hæc *μικροπρεπείας δείγματα*, indicia anguſti animi. *μικροπρέπειαν* accipiunt *ἀντὶ μικρολογίας*. Sic & alij ſcriptores. Hierocles, *φειδὼ χρημάτων ἄκαιρος εἰς μικροπρέπειαν διαβάλλεται.* ex quarto Nichomacheorum diſcas quid ſit *μικροπρέπεια.*

ἀποβαλούσης τρίχαλκον.] Vide Iulium Pollucem.

Pag. 33. *καὶ τὰς κιβωτούς.*] Capſæ erant ad condendas veſtes. Clemens Alexandrinus Pædag. lib. III. *ποῦ δαὶ τῶν ἐσθήτων τὰς κιβωτούς;* erant autem *κιβωτοὶ* ligneæ, *κίσται* è vimine. Ab illis arcis dictus vicus Athenarum, vicus *κιβωτοποιῶν*, cuius meminit Plutarchus.

καὶ οὐκ ἂν ἐάσαι.] Contrarium eſt quod de viro magno Pericle teſtantur hiſtoriæ: Eum quippe legimus, vt populum ſibi conciliaret, ſuorum agrorum macerias ſuſtuliſſe; quò poſſent omnes quibuſcunque eſſet libitum, fructus ex arboribus decerpere, quod & alios factitaſſe, qui liberales & eſſe & haberi volebant, eadem hiſtoria teſtis. vide Plutarchum in Pericle & Cimone.

καὶ τοὺς ὅρους δ' ἐπισκοπεῖσθαι.] Olim ſoliti veteres, ſeruos ſibi parare, & in villis habere, quorum munus erat cuſtodia finium. De Græcis conſtat vel ex idyllio Theocriti, quo Augiæ *κλῆρος* deſcribitur. Latini hos ſeruos *ſaltuarios* appellabāt. Gloſſa-

rium vetus, *Saltarius* ὀρεοφύλαξ. in mendo & Græca vox & Latina cubat: lege, *Saltuarius*, ὀρεοφύλαξ. Vlpianus lege x i. Dig. De inſtructo vel inſtrumento legato. *Saltuarium autem Labeo quidem putat eum demum contineri, qui fructuum ſeruandorum gratia paratus ſit: eum non, qui finium cuſtodiendorum cauſa.* Saltuariorum, vt vides, duo genera: alij fines cuſtodiebant: de quibus ſenſit Gloſſarij auctor ſuperiore loco. alij, fructus. de his accipio quod in altero Gloſſario ſcribitur κτημα τοφύλαξ, *Saltuarius.* Porrò termini moti, ſiue, vt erat in lege Pompilij, exarati (quod Græcis eſt τὰ ὀρθῶτα ὀρεγλυφεῖν) quàm graue crimen fuerit, & diuina teſtantur iura & humana: quàm frequens, vel hic locus ſit indicio.

ὑπερημερίαν πράξαι.] Oratores Græci hoc ſolent dicere τὸν ὑπερήμερον εἰσπράττειν. & erat Athenis grauiſſima eorum pœna qui iudicatum non ſoluiſſent: ſcholiaſtes Ariſtophanis in Nebulas ait, in quadruplum ſolitos condemnari: aut ſi non haberent in ære, luiſſe in corpore, & à creditoribus ſuis in neruo & compedibus habitos. Hos Græci ἐγκλεισκλεῖς, Latini *nexos* vocabant.

καὶ τόκον τόκου.] Satius erat hanc notam referre inter ἀπονοίας notas: grauius enim iſtud, quàm vt μικρολόγος cenſeri debeat qui id faciat. Impp. Diocletianus & Maximianus lege x x. Cod. Ex quibus cauſis infamia irrogatur: *Improbum fœnus exercentibus & vſuras vſurarum illicitè exigentibus infamiæ macula irroganda eſt.* Lucullus, vt refert Plutarchus, inter alias leges quibus improbitatem fœneratorum per Aſiam graſſantium coërcuit, hanc quoque tulit, vt qui vſuras cum ſorte coniunxiſſet, & ſortes

& vſu

& vſuras amitteret. Fere tamen hoc iure veteres vſos legimus, vt vſura quæ exacto anno non ſolueretur, ſorti accederet, & deinceps fœnus pareret. anatociſmum Græci Latiníque nuncupant.

μικρὰ τὰ κρέα κόψας παραθεῖναι.] Plinius Epiſtolarum libro ſecundo, de ſordido conuiuatore loquens, *Vilia*, inquit, *& minuta ponebat conuiuis.*

ὀψωνῶν, μηδὲν πριάμενος εἰσελθεῖν.] Cenſen' de alio Theophraſtum loqui, quàm de Euclione Plauti? quem locum vt hîc non aſcribam, nihil ſuaue meritum eſt.

Venio, ait ille, ad macellum: rogito piſces, indicant
Caros: agninam caram, caram bubulam,
Vitulinam, cetum, porcinam, cara omnia:
Atque eò fuerunt cariora, æs non erat:
Abeo illinc iratus, quoniam nihil eſt quî emam:
Deinde egomet mecum cogitare inter vias
Occepi; feſto die ſi quid prodegeris,
Profeſto egere liceat, niſi peperceris.

μήτε ἅλας χρωννύειν.] Nimirum aceto: Sal & acetum olim, pauperiorum cibus, vt norunt iam & lippi & tonſores. Alexis χρωματίζειν ſic accepit.

Τὸ θρύμμ' ἐπιπολῆς εὐρύθμως διῃρημένον
Ὄξει στραίῳ χρωματίσας.

Latini, *intingere.* Cato, *Braſſicam crudam ſi edas, in acetum intingito.* Perſius, *Tingit olus*: & paſſim Cornelius Celſus. Rectè igitur χρωννύειν conuenit, ſi ad ἅλας tantùm referas: ſi ad ea quæ ſequuntur, non item. Nam quis tam amens, qui ellychnium ſaltem intingi & madefieri nolit? cymino quoque aut origano parum conuenire videtur, quorum vſus eſt in condimentis, vt docet Athenæus; nec multo melius

meliùs ſequentibus vocibus, οὐλὰς, ςίμματα & θυλήματα. Quare puto ſubeſſe hîc mendam, deſiderarique verba aliquot. Lego, μήτε ἄλας χωννύειν, ... μήτε ἐλλύχνιον. in lacuna deſideratur tale quid, μήτε χεᾶν τινι, vel χορηγεῖν. fortaſſe tamen nihil deeſt: ſed illud χωννύειν, ex deprauatione veræ lectionis eſt natum. Ita igitur legi poteſt, μήτε ἄλας χεᾶν τινι, μήτε ἐλλύχν. Hoc poſterius, vt probabilius, ſumus amplexi.

μήτε ἐλλύχνιον.] Etiam ellychnia ad curam hominum μικρολόγων pertinebant. Itaque in Nebulis Ariſtophanis lamentatur auarus ille Strepſiades, & puerum tantum non verberat, quòd ellychnia lucernæ adhibuiſſet craſſa nimis. Alius in Veſpis filium obiurgat, quòd ſtuppas non acu vel feſtuca, ſed digito produxiſſet: καὶ ταῦτα, inquit, τοῦ 'λαίου σπανίζοντος. Iuuenalis, *cuius diſpenſo & tempero filum.*

Pag. 34. μήτε θυηλήματα.] Scribendum θυλήματα. Sunt quæ alio nomine ψαιςὰ dicuntur, hoc eſt, fruges ἐψαισμέναι, ſiue fractæ ſaxo, vel molitæ. Latinis *mola*, vel *liba*. vide Grammaticos. His ſolis antiquiſſimi homines deos ſibi conciliabant, vt ait Ouidius in Faſtis. quare cùm poſterior ætas alia ſumtuoſiora ſacrificia vſurpare cœpiſſet, is honos antiquitati habitus, vt non ſolùm adolendas victimarum partes farre conſpergerent, (de quo ritu poëtę interpretes, Ouidius XV. Metamorph. & Dionyſius Halicar. libro VII. aliique) ſed etiam poſt omnia, extremo loco tandem θυλήματα tanquam offerumentum Deo gratiſſimum offerrent. Notat hunc ritum Porphyrius, Περὶ ἀποχῆς ἐμψύχων, libr. ſecundo, τοῦ δ' ἀλληλεσμένου βίου παρὰ τὸ πρόσθεν μακαρισθὲν

ελαθέντος ἀπήρξαντο τῆς ψαυσθείσης τροφῆς πρῶτον εἰς πῦρ τοῖς θεοῖς. ὅθεν ἔτι καὶ νῦν πρὸς τῷ τέλει τῶν θυηλῶν, τοῖς ψαισθεῖσι θυλήμασι χρώμεθα. Atque hoc propriè ἐπιθύειν poſterior ætas dixit, vt docet idem auctor, quia poſt alia ſacrificia fiebat. Sed & θυλεῖσθαι verbum eſt, quod ſignificat θυλήματα offerre. Porphyrius eodem libro de pauperis Docimi oblatione loquens, ἐκ τῆς περικειμένης πήρας τῶν ἀλφίτων ὀλίγας δράκας ἐθυλήσατο. Conſtat autem ex hiſtoria, pauperiorum ſacrificia non alia ferè quàm iſta fuiſſe. Theophraſtus apud Stobæum, Τὸν δὲ μὴ οἰκοῦντα ἐν ἄστει, θύειν τὸν ὅρκον ἐπὶ τοῦ Διὸς τοῦ ἀγοραίου· τὴν δὲ θυσίαν τῶν ἐλαττόνων εἶναι θυλήμασι. Diuites verò cùm alia ſacrificabant, tum etiam loco θυλημάτων thura, & alia id genus libamina in buſtum aræ iaciebant. in quo illud legimus obſeruatum, vt ſummis digitis vel thura, vel fruges offerrent. Porphyrius, ἔφησεν, ἡ Πυθία τὸν Ἑρμιονέα κεχαρῆσθαι, θύσαντα τῶν ψαιστῶν ἐκ τοῦ πηριδίου τοῖς τρισὶ δακτύλοις. Hieronymus, epiſtola prima, *Non eſt tantum in eo ſeruitus, ſi quis duobus digitulis thura in buſtum aræ iaciat, aut hauſtum pateræ poculo fundat merum.* propterea dicebat Lactantius de religione paganorum, *nihil in ea ſe videre aliud quàm ritum ad ſolos digitos pertinentem.* & Seneca pater negat, eum cui præciſæ ſint manus, poſſe adorare: non ſolùm ritum hunc reſpiciens, ſed alios qui fuêre à veteribus in re diuina facienda obſeruati: de quibus fortaſſe aliàs. Atque hæc quia non ita vulgò nota videbantur, placuit paullo fuſiùs exponere.

ὅτι τὰ μικρὰ ταῦτα, πολλά ἐστι τοῦ ἐνιαυτοῦ.] Præclarè philoſophus in quinto De republica; ſi quis ſaluam

velit

velit Rempublicam, monet cauendum, ne quicquam omnino contra leges fiat: & addit, ſumma in primis cautione opus eſſe, in eo quod paruum videtur: nam id ni fiat, paullatim & latenter irrepere rerum omnium deprauationem: vt neceſſe ſit illam funditus tandem perire rempublicam. Sic peſſundari domos locupletes paruis, ſed frequentibus ſumptibus. hoc enim decipi plerorumque mẽtem, dum ſibi perſuadent, nihil aut perpuſillum eos ſumptus eſſe nocituros, quorum ſit vnuſquiſque paruus: contrarium tamen euenire: minutas enim iſtas impenſas magnum damnum tandem afferre, imò labem ac perniciem totius rei familiaris. παραλογίζεται γὰρ, inquit Ariſtoteles, ἡ διάνοια ὑπ' αὐτῶν, ὥσπερ ὁ σοφιστικὸς λόγος, Εἰ ἕκαστον μικρὸν, καὶ πάντα· τοῦτο δ' ἔστι μὲν ὡς οὔ. τὸ γὰρ ὅλον, καὶ τὰ πάντα, οὐ μικρὸν, σύγκειται δ' ἐκ μικρῶν. Par prudentia magni viri Demoſthenis, cuius hæc ex quarta Philippica, pulcherrimè ſuperiori Ariſtotelis loco concinunt. Ἡ καθ' ἡμέραν ῥᾳστώνη καὶ ῥᾳθυμία, ὥσπερ τοῖς ἰδίοις βίοις, οὕτω κἀν ταῖς πόλεσιν, οὐκ ἀφ' ἑκάστου τῶν ἀμελουμένων ποιεῖ τὴν αἴσθησιν εὐθέως, ἀλλ' ἐπὶ τῷ κεφαλαίῳ τῶν πραγμάτων ἀπαντᾷ. *Quemadmodum*, inquit, *in priuata vita, ſic etiam in Republica, deſidia & ſocordia quotidiana, non in ſingulis ſtatim, vt quidque eſt neglectum, animaduertitur: ſed in ſumma rerum tandem apparet.* Sed & grauiſſimus auctor Plutarchus in vita Cæſaris monet, nullum vllius rei initium eſſe paruum exiſtimandum, quod magnum ſtatim ſit reddiṫura aſſiduitas, licentiam & impunitatem ex ſui contemtu nacta. Græcè meliùs, ὡς οὐδεμίαν ἀρχὴν πράγματος ἡγητέον μικρὰν, ἣν ταχὺ ποιεῖ μεγάλην τὸ ἐνδε

ἐνδελεχὲς, ἐκ τῆς καταφρονηθῆναι τὸ μὴ κωλυθῆναι λαβοῦσα. Sic ille locus Plutarchi legi & exponi debet. Hoc eſt quod Ariſtoteles tot locis appellat, τὸ παρὰ μικρόν. Vide ſi lubet quæ ſcripſimus ad illa Satirici, verba è ſatira quinta: *Cras hoc fiet, idem cras fiet.*

ἐλάττω τῶν μικρῶν τὰ ἱμάτια φορεῖν.] Fortaſſe, τῶν μηρῶν. *breuiores quam vt femora penitus tegant.* Sed & μικρῶν ferri poteſt. Sic dixit Sappho, ἀνδρὸς μεγάλου πολὺ μείζων. Sic Syneſius, τῶν ὀλίγων ἐλάττονες. Sic Pauſanias, ἀνδρὸς οὐ μείζων μεγάλου. Sic Appianus, οἱ τὰ μεγέθη μείζους τῶν μεγίστων ὑπάρχοντες. Poteſt & μετρίων legi. Sic dixit Herodotus libro II. ἄνδρες μικρὸν μετρίων ἐλάσσονες ἀνδρῶν. Quemadmodum autem veſtis breuitas eſt ſordium argumentum, ſic veſtis ad talos demiſſa, vitæ delicatæ & diſſolutæ, vt apud Platonem in Alcibiade priore ἕλξις ἱματίων indicium ἁβρότητος. inde illa Plutarchi in Alcibiade, ὑβρίσματά τε καὶ θηλύτητας ἐσθήτων ἁλουργῶν ἑλκομένων δι' ἀγορᾶς. Horatius, *Cum bis ter vlnarum toga.* Apud Dionem Calenus obiicit Ciceroni, quòd μέχρι σφυρῶν τὴν ἐσθῆτα σύρει· & Cicero ipſe de Oppianico, *Facite*, inquit, *vt non ſolùm mores eius, & arrogantiam, ſed etiam vultum atque amictum, atque illam vſque ad talos demiſſam purpuram recordemini.* Seneca pater libro II. *Omnia à te vitia: quòd vnguento coma madet, tuum eſt: quòd laxior vſque in pedes tunica demittitur, tuum eſt.* Propterea breues veſtes homines graues & δραστήριοι geſtabant. Horatius,

Exiguaq́; toga ſimulet textore Catonem.

& de Hercule ait Theocritus:

Εἵματα δ' ἐκ ἀσκητὰ μέσας ὑπεέννυτο κνήμας.

καὶ ἐν χερὶ κεκρυμμένους.) Ariſtophanes Nebulis,

ὧν

--- ὧν ὑπὸ τῆς φειδωλίας
ἀπεκείρατ᾽ οὐδεὶς πώποτε.

Ait poëta, homines tenaces præ ſordibus nunquam caput totondiſſe. Videntur eſſe contraria, ſtrictim ad cutem vſque tonderi, & nunquam tonderi : ſunt tamen eiuſdem hominis, &, vt loquitur Ariſtoteles, τῦ αὐτῦ ἤθους. Nam qui ad viuum tonderi vult, id ſpectat, vt rarò tonſoris opera indigeat. vitat, inquam, ſumptus, non minùs quàm ille alter. Ex his intelligi poteſt, quæ ratio ſit cur apud Ariſtophanem philoſophi modò tanquam κομῶντες irrideantur : modò vt ἐν χρῷ κεκαρμένοι : vtrumque enim extremæ parſimoniæ eſt, à quibus ſordibus vt ſe oſtenderent eſſe alienos, homines venuſti & elegantes, ſolebant, quod Theophraſtus capite quinto dicebat, πλεισάκις ἀποκείρεσθαι.

τὸ μέσον τῆς ἡμέρας ὑπολυόμενος.] Non ſemper veteres Græci calceati erant, vt hodie nos ſumus: multus enim fuit τῆς ἀνυποδησίας vſus. Spartanos quidem etiam lex Lycurgi coëgit eſſe diſcalceatos: vt refert Xenophon in eorum politia. Athenienſes quoque paullo qui eſſent in ratione vitæ aſtrictiores aut ſeueriores, non niſi neceſſario tempore, ad vitandum ſcilicet frigus, aut itinerum aſperitates, calceis vtebantur ; vide Plutarchum in Phocione: & ait idem auctor in vita Lycurgi oratoris, eum ταῖς ἀναγκαίαις tantùm ἡμέραις calceos induiſſe. Oppianus etiam in venatoris inſtitutione, iubet eum nudis pedibus ad venationem ire:

--- γυμνοῖσι δὲ ποσσὶν ὁδεύειν
Κείνοις οἶσιν ἴχνη μέλεται δυσδερκέα θηρῶν.

Clemens Alexandrinus Pædagog. III. libro II.

ἀνδρὶ

ἀνδρὶ δ' εὖ μάλα ἁρμόδιον, ἀνυποδησία· πλὴν εἰ μὴ στρατεύοιτο· καὶ γάρ πως ἐγγὺς τὸ ὑποδεδέσθαι τοῦ δεδέσθαι. id eſt, *Sine calceis eſſe, viro admodum conuenit qui quidem non militauerit. parum enim à vincto differt cui pedes in calceis vincti.* Nota eſt & Romani Catonis ἀνυποδησία: item Neronis: vide Suetonium capite quinquageſimo primo. Martialis verò libro XII. Cottam quendam ridet quòd excalceatus iret ad cœnam. Seneca quoque epiſtola LXXXVIII. erubuiſſe ſe ait mulionem ſuum excalceatum non propter æſtatem. Quod ait τὸ μέσον τῆς ἡμέρας, Atticum eſt, vt admonent veteres magiſtri; pro, κατὰ τὴν μεσημβρίαν; vel, vt loquitur Diogenes Cynicus, ὑπὸ μέσην ἡμέραν. errant enim qui aliter accipiunt. Theocritus dicere ſolet τὸ μεσαμέριον, vel τὸ μεσαμβρινόν: & Lucianus De gymnaſiis.

τὸ ἱμάτιον αὐτοῖς ἕξει πολλὴν γῆν.] Nempe κονίαν, vel potiùs κιμωλίαν. Hoc Liuius dixit, cretam, ſiue album, in veſtimentum addere: Theophraſtus in libro De lapidibus, γῆν ἐμπάττειν εἰς τὰ ἱμάτια. Erat olim duplex cretæ vſus in officina fullonum: alia ſordes eluebantur: alia candorem nitorémque veſti parabant. Plinius, libro XXXV. cap. decimoſeptimo.

Ad caput περὶ βδελυρίας.

OY χαλεπὸν δέ ἐστι τὴν βδελυρίαν διορίσασθαι.] Negat Theophraſtus difficile eſſe definire τὴν βδελυρίαν: nec ſanè multum difficile eſt, quid ille velit intelligere. Illud, puto, difficilius ſit, vocem

Latinam reperire quæ Græcæ reſpondeat. Non enim ſatis mihi facit vox *obſcœnitas*: quoniam animaduertimus, iocos ludóſque qui hîc recenſentur, non omnes eſſe obſcœnos, neque ea turpitudine infectos, quæ caſtas pudicáſque aures ſolet offendere: vt erant illa quæ in Feſcenninis verſibus & Atellanis ſolebant vſurpari. Multa inquam hîc continentur, inhoneſta illa quidem, ſed ſine obſcœnitate & αἰσχρολογίᾳ: turpia tamen nihilominus & μύσους ἄξια, quod propriè ſonat vox βδελυρός. Ac notat ſcholiaſtes Ariſtophanis βδελυροὺς Athenis fuiſſe vocitatos homines infames, vt ſunt lenones, & id genus: itémque τοὺς ἀνελευθέρους, hoc eſt, eos qui præ auaritia turpiſſimis ſordibus delectarentur: quod pulchrè facit ad multa quæ hîc commemorantur. Nos duabus dictionibus vocem βδελυρία expreſſeramus, *obſcœnitas & impuritas*: ſed viſa eſt poſtmodum vox impuritas vel ſola non malè auctoris mentem exprimere: vt quidem apud comicos frequenter ſolet vſurpari.

ἀνασυράμενος.] Componens videlicet ſe, vel ſimulans ſe componere ad κοιλιολυσίαν, vel ad meiendum: nam is olim χεζητιώντων (honos ſit auribus) & micturientium mos & geſtus. Dionyſius Halicarnaſſeus, de Philonide Tarentino loquens, ἀνασυράμενος τὴν ἀναβολὴν, καὶ σχηματίσας ἑαυτὸν ὡς αἴσχιστον ὀφθῆναι, τὴν οὐ λέγεσθαι πρέπουσαν ἀκαθαρσίαν κατὰ τῆς ἱερᾶς ἐσθῆτος τοῦ πρεσβευτοῦ κατεσκέδασε. & in eadem hiſtoria alij. Galenus in exhortatione ad artes, οἱ ἀπὸ τῶν κρηνῶν ὑδρευόμενοι πρόσθεν, ἐπειδὰν μηκέτ' ἔχουσιν ὕδωρ, ἀνασυράμενοι προσουροῦσι. & eſt in viris τὸ ἀνασύρεσθαι, quod in ſequiore ſexu varicitus ſtare, vt apud Apuleium.

leium. At οἱ χέζητιῶντες incoxare ſe etiam dicuntur: vnde eſt coſſim χέζειν, quaſi coxim. Vide Nonium.

συρίττειν οὗς ἡδέως θεωρῶσιν οἱ λοιποί.] Exemplo ſit Theophraſtus quidam in Ariſtophanis Veſpis:

Οἱ δ' ἀνεκρότησαν, πλὴν γε Θεοφράστου μόνου

Οὗτος δ' ἐσεμύλλαινεν, ὡς δὴ δεξιός.

nam σιμυλλαίνειν à rictu oris facta vox, idem eſt ac συρίττειν: quod ſignificat ſibilo ſiue paſtoritia fiſtula, vt loquitur Cicero, aliquem proſequi: dicitur & κλώζειν, pro eodem, vt in ea contra Midiam. vide Heſychium, Harpocrationem, & Euſtathium in ὀδυσσ. λ. Inde eſt, κλωσμοσυρίττειν vox elegantiſſima apud Philonem.

ἀνακύψας ἐρυγεῖν.] Simile eſt quod notat Cicero in Antonio: *Cui ructare turpe eſſet, is veniens, fruſtis eſculentis, vinum redolentibus, gremium ſuum, & totum tribunal impleuit.*

Pag. 36. καὶ καλέσαι.] Plautus Menæchmis,

Certò hæc mulier aut inſana eſt, aut ebria Meſſenio,
Hominem quæ ignotum compellet me tam familiariter.

σπεύδοντα δέ που.] Malim ποῖ.

καὶ ὀφωνεῖν ἑαυτόν.] Scribe ἑαυτῷ. Vide ſuprà.

καὶ παραγγέλλειν ἐπὶ ταῦτα.] Ridiculi cauſſa, non ſeriò. Atqui hoc inſulsè rudere eſt, non ſalsè ridendi occaſionem præbere.

καὶ διηγεῖσθαι πρὸς τινὰς πρὸς κουρεῖον.] In tonſtrinis iam olim malè feriatorum hominum conciliabula celebrati ſolita. vnde eſt κουρικὴ λαλιὰ dictum παροιμιακῶς à Polybio in tertia hiſtoria. Lyſias in ea contra Pancleonem, ἦλθον ἐπὶ τὸ κουρεῖον τὸ παρὰ τοὺς Ἑρμᾶς, ἵνα οἱ Δεκελεῖς προσφοιτῶσι. Idem alibi, ἕκαστος

ὑμῶν εἰθιστμ περιφοιτᾶν, ὁ μὲν πρὸς μυρεπώλιον· οἱ δὲ, πρὸς κουρεῖον. Damnat hunc morem ſanctiſſimus vir Clemens Alexandrinus, III. libro Pædago. Μὴ τοίνυν, ait, μηδὲ οἱ ἄνδρες ἐπὶ τῶν κουρείων καὶ καπηλείων διατρίβοντες ἀδολεσχούντων συνευλαβούμενοι. Theophraſtus verò noſter, vt erat ingenio perurbano, tonſtrinas appellitabat abſtemia conuiuia, ſiue ἄοινα συμπόσια, διὰ τὴν λαλιὰν τῶν προσκαθιζόντων. teſtis Plutarchus. Adiicit auctor ἢ μυρεπώλιον, quia vt tonſtrinæ, ita & myropolia otioſis hominibus referta ſolebant eſſe. Sic Demoſthenes in Ariſtogitonem, οὐδὲ προσφοιτᾷ πρός τι τῶν ἐν τῇ πόλει κουρείων ἢ μυρεπωλίων, & paſſim.

καὶ οἰνοπωλῶν, κεκραμένον τὸν οἶνον.] Fraus pridem *Miſcere aquas vino*: apud Tertullianum ex propheta Iſaia. Hoc nomine malè audiebant Athenæ. Alexis comicus in Aſoto, facetè qui id facerent excuſat: negans ſui compendij illos habere rationem: ſed ſanitatis ementium, vt ne poſſint mero potato morbi cauſſam contrahere. Locus ſuauiſſimus eſt; quem ideo placuit apponere,

Α. Κομψόν γε τοῦτ' ἔστιν παρ' ἡμῖν ὦ Σόλων
Ἐν τοῖς Ἀθηναῖς, δεξιῶς θ' εὑρημένον.
Σ. Τὸ ποῖον; Α. ἐν τοῖς συμποσίοισιν ἢ πίνετε
Ἄκρατον· οὐ γὰρ ῥάδιον· πωλοῦσι γὰρ
Ἐν ταῖς ἁμάξαις εὐθέως κεκραμένον.
Οὐχ ἵνα τι κερδαίνωσι τῶν δ' ὠνουμένων
Προνοούμενοι, τοῦ τὰς κεφαλὰς ὑγιεῖς ἔχειν.

Sed in venditione vini triplicem fere fraudem cauponum notant veteres: quòd illud diluant, mangonizent, & falſa menſura vendant. Lucianus, οἱ φιλόσοφοι ἀποδίδονται τὰ μαθήματα ὥσπερ οἱ κάπηλοι κερασά-

ῥαστάμβοι γε οἱ πολλοὶ, καὶ δελώσαντες καὶ κεκερασμένοι ἔντες. A conſueta fraude aquam vino miſcétium, manauit, vox ὑδαρὴς, pro parum ſincero, & fraudulento. vt in Aeſchyli Agamemnone, ὑδαρεῖ σαίνειν φιλότητι.

καὶ ἐπὶ θέαν εἰῶν.] Corruptiſſimum locum minima mutatione, ſic emendandum cenſemus: καὶ ἐπὶ θέαν ἡνίκα ἂν δέῃ, πορεύεσθαι, ἐκ ἐῶν τοὺς υἱεῖς· ἡνίκα δὲ σεσίγηκε ἀφιᾶσιν οἱ θ. Imperiti homines cùm non poſſent legere illa ἐκ ἐῶν, pepererunt nobis iſtud ἀπιὼν, quod huc nulla ratione quadrare poteſt. Iam ſuprà diximus lucar Athenis pendi ſolitum ab iis quis locum in theatro habere vellent. cuius moris auctorem grammatici faciunt Periclem, quem aiunt primum feciſſe τοὺς τόπους ὠνητούς. Propterea viritim accipiebant de ærario certam pecuniam, vt haberent etiam pauperes vnde poſſent ſumptum illum facere, & locum ſibi ad ſpectandum emere, quod θέαν ἀγοράζειν vocabant. Inde tam multa apud oratores Atticos, Demoſthenem maximè, de pecunia theatro deſtinata. Hanc mercedem ei dabant qui hîc vocatur θεατρώνης, apud Ariſtophanem θεατροπώλης: non ſunt enim, vt prima fronte poſſint videri, hæ duæ voces inter ſe relatæ, ſed de eodem, etſi diuerſa ratione, dicuntur. Θεατρῶναι ſunt, redemtores theatrorum, qui facienda & extruenda ſubita theatra conducebant: conſtat enim veteres Athenienſes ſpectaſſe ἀπὸ τῶν ἰκρίων. Iidem mox in extructo theatro ſedes ſiue foros ſpectaturientibus vendebant, vnde dicti θεατροπῶλαι, οἱ θέαν ἀπομισθοῦντες, inquit Pollux. Demoſthenes, cum à quo ſedes erat emenda, architectum appellat, in ea pro

Corona, & eius interpres verus perſæpe, propter eam quam expoſuimus rationem. Duobus autem obolis ſpectabant Athenienſes. Demoſthenes pro Corona, ἀλλ' ἐν τοῖν δυοῖν ὀβολοῖν ἐθεώρουν ἄν: vbi mirè turbat Græcus interpres, non rarò nimis quàm impeditus dicam, an imperitus? Ariſtophanes Veſpis,

Ἐγὼ δὲ τεθεώρηκα πώποτ' οὐδαμοῦ,
Πρὶν ἐς Πάρνηθ', καὶ ταῦτα δύ' ὀβολὼ φέρων.

Scholiaſtes: Ιδρίοις θεωροῦντες, τοὺς δύο ὀβολοὺς παρεῖχον. Reperio tamen vnam aliquando drachmam dari ſolitam. Heſychius Δραχμὴ χαλαζῶσα· ἐπὶ Διοφάντου τὸ θεωρητικὸν ἐγένετο δραχμή. Vide primam Olynthiacam, & ibi Vlpianum. Porrò videntur hi theatrorum redemptores ſub finem ſpectaculorum facilè quemuis vel gratis ſoliti eſſe admittere: id enim Theophraſtus iſto loco manifeſtò innuit.

τὸ μὲν ἐκ τῆς πόλεως ἐφόδιον.] Qui publicè legati aliquò proficiſcebantur, accipiebant ex ærario legatiuum. Marcellinus in Hermogenem, Νόμος τὸν πρεσβευτὴν λαβόντα παρὰ τοῦ ταμίου τὰ ἐφόδια ἄχρι τῶν τριάκοντα ἡμερῶν ἐξελθεῖν ἐπὶ τὴν πρεσβείαν. Legatiui modus fuit, binæ in ſingulos legationis dies drachmæ: quod etſi paruum videatur ad noſtra tempora ſi referas: illis tamen temporibus magnum fuit. Indicio eſt Ariſtophanis iſte locus Acharnenſibus,

Ἐπέμψαθ' ἡμᾶς ὡς βασιλέα τὸν μέγαν,
Μισθὸν φέροντας δύο δραχμὰς τῆς ἡμέρας
Ἐπ' Εὐθυμένους ἄρχοντος. Διοίμοι τῶν δραχμῶν.

Romanorum veterum non diuerſa fuit frugalitas, qui Tiberio Graccho rem agenti publicam extra vrbem, ſumptum diurnum aſſignarunt nouem obolorum: auctor Plutarchus. Hanc autem pecu-

niam,

niam, non tantùm ἐφόδιον, vt hîc & apud Demoſthenem, ſed etiam πορεῖον vocabant. Auctor Etymologici, Πορεῖον, τὸ διδόμενον τοῖς πρεσβευταῖς περὶ τοῦ πορευθῆναι εἰς πρεσβείαν ὥσπερ ἐφόδιον. Porro exemplum ſimilis βδελυρίας in Piſone exagitat M. Tullius.

τῷ ἀκολούθῳ ἐπιθεῖναι μ. φορτίον.] Intelligit ſtragulam veſtem, & alia inſtrumenta viæ, quæ olim moris fuit iter facientibus ſecum deferre. cuius rei paſſim exempla ſunt in veterum monumentis. Has ſarcinas quæ στρωματόδεσμα Græcis vocantur, Senecæ, ſagma, vnus aliquis validus ſeruus ἀναφόρῳ ſine ærumnulis religatas gerebat: vnus, inquam: plurium enim opera in eam rem vti mollis & delicati nimis habebatur. quare Æſchines Demoſtheni vitio vertit, quòd eũ legatum ſequerentur duo ſerui cum duabus ſarcinis: συνηκολούθουν δὲ, inquit, αὐτῷ ἄνθρωποι δύο στρωματόδεσμα φέροντες. videbatur enim hominis eſſe nimis mollis & effœminati, tot rebus ad corporis cultum pertinentibus ſeruos onerare. Atque hoc ipſum in Romanis notat Seneca primo Naturalium quæſtionum. *Adeo, ait, omnia indiſcreta ſunt peruerſiſsimis artibus, vt quicquid mundus muliebris vocabatur, ſarcinæ viriles ſint: minus dico; etiam militares.* & Suetonius aliquot locis. Hunc ſeruum vocat Theophraſtus ἀκόλουθον, & ita Xenophon in tertio Commentariorum extremo: & alij. & ſanè ἀκόλουθος erat, quia onuſtus herum ſuum ſequebatur. Sciendum tamen, propriè ἀκολούθους dici pueros, qui viros nobiles & honoratos, honoris cauſſa ſequebantur. Heſychius, Ἀκόλουθος, ὁ νεώτερος παῖς. θεράπων δὲ, ὁ περὶ τὸ σῶμα. Atque hu-

iuſmodi elegantes pueros plures habere Athenis inuidioſum fuit ;ac ne legibus quidem permiſſum, vt teſtatur Vlpianus in eam Demoſthenis contra Midiam. Meliùs hoc ſanè & caſtiùs Athenienſes quàm Romani : quorum nota eſt licentia effrenata , in alendis ornandiſque pædagogiis : de quibus non repeto quæ ſunt à doctis hominibus obſeruata. Eapropter ſcribit Tatianus , Romanos ſolere *παίδων ἀγέλας , ὥσπερ ἵππων φορβάδας συναγείρειν.* Similis querela Clementis de ſui temporis hominibus , *οἰνοχόων τε ὅμιλος ἀσκεῖται παρ' αὐτοῖς , καὶ μειρακίων ὡραίων ἀγέλαι , καθάπερ θρεμμάτων, παρ' ὧν ἀμέλγονται τὸ κάλλος.*

μεῖζον φορτίον ἢ δύναται φέρειν.] Quoniam plures ſeruos ſecum ducere ad ſarcinas portandas,& magni ſumptus res erat,& præterea inuidiæ obnoxia, vt modò dicebamus ; propterea ſæpe eueniebat vt vnus ille qui duceretur, pondere iniquo oneraretur. quod genus iniquitatis, ita frequenter vſurpabatur ab Athenienſibus, ætate Ariſtophanis,vt comici eorum temporum, non aliud argumentum ſæpius in ſuis fabulis tractarint. In omnibus enim illorum comœdiis erat ſemper miſellus aliquis ſeruus , qui onere preſſus clamaret *Θλίβομαι* , vel *Πιέζομαι.* Eam ob cauſam Ariſtophanes æquales ſuos comicos tanquam inſubidos, ineptos, & eadem ſemper chorda oberrantes caſtigat , cùm in Ranis,tum in parabaſi illa elegantiſſima,quæ eſt in Pace : & tamen idem ipſe poëta Paſiam ſimiliter querentem inducit in Ranis. vide initium eius fabulæ.

ἐλάχιστα ἐπιτήδεια τῶν ἱκανῶν.] Notabis *ἐλάχιστα* pro

pro ἐλάττω. Ariſtoteles tertio Topico. μάλιστα γὰρ τὸ στερεὸν ὑπὸ τὴν αἴσθησιν πίπτει τοῦ ἐπιπέδου. τὸ δ' ἐπίπεδον μᾶλλον τῆς γραμμῆς· γραμμὴ δὲ σημείου μᾶλλον. & hîc μάλιστα pro μᾶλλον. Idem, libro De ſenſu & ſenſili, χειρίστην ἔχομεν τῶν ἄλλων ζώων τὴν αἴσθησιν ταύτην. χειρίστην dixit pro χείρω. Quare nihil opus emendatione, quod quibuſdam videbatur.

Σαπρόν γε τὸ ἔλαιον ἐσθίω.] Σαπρὸν oleum eſt, τὸ πεπαλαιωμένον, vetuſtate corruptum, ac rancidum, & cuius odorem nequeas perferre, vt ait Horatius. Græcis ταγγὸν propriè. Putre oleum dicere noluimus: qui præſertim didiciſſemus ab Ariſtotele τὰ λιπαρὰ magnam partem eſſe ἄσηπτα. Atticis autem σαπρὸν & νέον, ſiue νεαλὲς ſæpe opponuntur: vbi ineptiſſimè σαπρὸν *putre* reddideris, vt eſt à veteribus Græcis grammaticis obſeruatum. Sic σαπρὸν οἶνον interpretantur grammatici veteres, τὸν πρὸς τῷ τέλει ὑλώδη. & σαπρὸν λύχνον vocabant lucernam quæ non luceret. B. Chryſoſtomus homilia IV. in epiſtolam ad Timotheum, διὰ τοῦτο καὶ σαπρὸν λύχνον ἐποίησας, πρὸς τὴν ἐγκεχειρισμένην θεραπαινίδα ἀεὶ λέγομεν. denique vt ibidem obſeruatur, σαπρὸν appellant Græci quicquid eũ præſtare vſum non poteſt, ad quem eſt comparatum. Verba Chryſoſtomi ſunt: πᾶν ὃ μὴ τὴν ἰδίαν χρείαν πληροῖ, σαπρὸν λέγομεν.

καὶ τῶν ἐνεσημασμένων χαλκῶν.] χαλκοῦς accipe pro quibuſuis parui pretij nummulis: quales Athenis fuêre & χαλκοῖ, quos *aratos obolos*, Plautus dixit: & κόλλυβοι, & σίλαι, & κραπάταλλοι, quorum omnium mentio in comœdiis. Tales apud Romanos lupini, & plumbei illi nummi, de quibus apud Plautum & Martialem. Raró autem Athenienſes æreos num-

mos cuderunt. vide Ariſtophanem Concionantibus, & eius ſcholia: necnon Athenæum libro xv. vbi de Dionyſio, cui cognomen Χαλκοῦς..

δεινὸς ἀπαιτῆσαι τὸ μέρος.] Απαιτεῖν, poſitum & hîc, & paullò antè pro μεταιτεῖν: id enim propriè μεταιτεῖν eſt. Ariſtophanes, Ατ7' ἂν εἴπω τις φέρη, τούτων μεταιτεῖ τὸ μέρος. ſic apud Demoſthenem. Vel ἀπαιτεῖν accipe pro vehementiùs petere, & quaſi flagitare: ab inuito denique per vim quodammodo extorquere tanquam debitum. Αἰτεῖν eſt poſcere quod gratiæ apponatur acceptum. ἀπαιτεῖν, repetere quod ſibi debeatur. Andocides orator, ταῦτα ὑμᾶς, εἰ μὲν βούλεσθε, αἰτῶ· εἰ δὲ μὴ βούλεσθε, ἀπαιτῶ.

κοινὸν εἶναι φήσας τὸν Ἑρμῆν.] Olim apud Græcos cùm duobus ſimul ambulantibus alter in via aliquid inuenerat, ſtatim alter, Κοινὸς Ἑρμῆς aiebat: partem rei inuentæ his verbis ſibi vindicans. Heſychius, Κοινὸς Ερμῆς, παροιμία, ἐπὶ τῶν κοινῇ τι εὑρισκόντων. Romani non multò aliter. Seneca epiſtola centeſima & vigeſima. *Quoties aliquid inueni, non expecto donec dicas, In commune: ipſe mihi dico.* Lucianus in Votis vtriuſque formulæ meminit: Κοινὸς Ἑρμῆς φασί· καὶ, Ἐς μέσον κατατίθει φέρων τὸν πλοῦτον. Notat hunc morem Leo Imperator, Conſtitut. LXX. Συμβαίνει πολλάκις εὑρήματι περιτυχόντες, εἰ καὶ μὴ κατ' ἴσον ἔβαλλον ἐπ' αὐτὸ τὰς τῶν ὀμμάτων βολὰς, ὅμως διὰ τὴν ἐκ τῆς ὁδοιπορίας κοινωνίαν, κοινὴν τὴν τοῦ εὑρήματος κτῆσιν πεποίηνται. Affinis huic alia parœmia Græcorum, Σῦκον ἐφ' Ἑρμῇ, de qua Heſychius, & Euſtathius in Odyſſeam π. Notum eſt quid ſit Ἕρμαιον. Plato Charmide, Ἕρμαιον, ἔφη, ὦ Σώκρατες, γεγονὸς ἂν εἴη ἡ τῆς κεφαλῆς ἀσθένεια τῷ νεανίσκῳ, εἰ ἀναγκασθήσεται, &c. *In lucro,* inquit,

inquit, *ponere debebit puer hic capitis morbum, ſi futurum eſt, vt per occaſionem ſanandi capitis, etiam mens ſanetur.* Interpres nouus etiam hîc clara luce cæcutiit. Sic etiam dicunt εὕρημα ποιεῖσθαί τι.

τὰ δὲ δὴ τοιαῦτα φειδ.] Lego, πρὸς δὲ δὴ τὰ τοιαῦτα, φειδ. vel τά τε δὴ τοιαῦτα καὶ φειδ. hoc eſt: Eiuſmodi homini, cùm hæc conueniunt quæ diximus, tum illa quæ ſequuntur. ſic infrà, capite περὶ δυσχερείας.

φειδωνίῳ μέτρῳ τὸν πυνδακα ἐκκεκρουμένῳ μετρεῖν.] Mirificam lectionem. An verò quiſquam ita parum iudicio valet, vt putet moribus eius qui hîc deſcribitur, hoc eſt, ſordidiſſimi hominis & auaritia perditi, cõuenire, vt ſuis famulis diaria metiatur menſurâ, non dicam quæ pertuſa ſit, & perpluat: ſed quæ fundo omnino careat: id enim iſta lectio egregia præ ſe fert. Cur non eadem opera credat aliquis aquam ſe cribro haurire poſſe, aut Danaïdum πίθῳ continere? Sed res ipſa loquitur, nihil inquinatius iſta lectione, nihil infrunitius eſſe poſſe. quod non eſſe ab interpretibus animaduerſum, rem tam abſurdam, tam ineptam, mirarer ſi quiſquam eſſet qui non miraretur. Emendatio verò in promptu. Lege ἐγκεκρουσμένα, vel εἰσκεκρουμένα, aut εἰσκεκρουσμένα. nihil enim refert. Senſus ex verſione apparet: nititur hæc emendatio noſtra, certiſſimis & γεωμετρικωτάτοις rationibus. Eſt autem defœda quæ iſtis verbis notatur auaritia. Non deſunt hodiéque qui ſimili artificio vtantur, dum vel oleum vel vinum, vel alia vendunt, quæ menſura aut ſtannea aut ferrea menſurari ſolent. Id genus menſuratum videtur Theophraſtus φειδώνια μέτρα nuncupare: cùm enim ex varia materia confici mẽſuræ ſoleant,

non

non omnis profectò huius fraudis eſt capax:ſed illa demum quæ malleo tractari,flecti, ſubigíque potis eſt. Talem igitur menſuram intelligit hoc loco Theophraſtus,& Phidoniam appellat, cum vulgo Athenienſium,ſine dubio.quamquam eius appellationis hodie rationem explicare non poſſumus, Nam etſi & Strabo noſter & veteres grammatici φειδωνίων μέτρων mentionem faciunt: nihil tamen extare memini, quod hunc mihi locum ſatis explanet: niſi quis putet φειδώνιον μέτρον hîc dici menſuram illam, ſiue ἐλαιηρὸν ἀγγεῖον quod Athenis vocabatur φείδων, auctore Polluce. mihi quidem id non placet. Hoc igitur mittamus: illud teneamus, ſic eſſe vt emendaui, legendum. Pherecrates Λήροις, λαβοῦσαι μὲν τῆς χοίνικος τὸν πυνδακα εἰσέκρουσι. Non dubium ad eandem fraudem pertinere hunc Pherecratis locum. Iuuenalis,

Seruorum ventres modio caſtigat iniquo.

Similis Saluiani querela libro tertio. *Seruis*,inquit, *etiam ſi ſtipendia vſitata præſtentur, conſuetudini hac magis quàm ſufficientia ſatisfaciunt: & ita implent canonem,quòd non explent ſatietatem.* Εἰσκεκρουσμένα ἀγγεῖα, aut ἐγκεκρουσμένα, Ciceroni dicuntur *vaſa colliſa.* fit enim colliſione ἡ εἴσκρουσις. ſic vocat Hippocrates ἐσπεφλασμένον & ἐμπεφλασμένον ὀστέον, quod ſit incuſſum, & ex colliſione intro ceſſerit. Aliud eſt ἀποκρούεσθαι: quod de vaſis dicitur per colliſionem fractis, aut quibus vel labrum vel anſa vel emblema fuerit excuſſum. Ariſtophanes Acharnenſibus,

---ἀλλά μοι δὸς ἓν μόνον
Κοτυλίσκιον, τὸ χεῖλος ἀποκεκρουσμένον.

Scholiaſtes exponit, ἀποκεκλασμένον. Legimus in hoc

hoc verſu comici κοτυλίσκιον, non vt vulgò, κυλίσκιον, ſecuti auctoritatem Athenæi & Euſtathij. In Athenæi codicibus ἀποκεκομμένον malè legitur hodie ex gloſſa, pro ἀποκεχρυσωμένον. Locus eſt libro vndecimo.

σφόδρα ἀποψῶν.] Oppidò quàm bellè conueniunt hæc ſuperioribus. Eſt enim σφόδρα ἀποψᾶν, hoſtorio cumulum diruere, & demere ſtudioſè, quod menſuræ ſupereſt. Sic accipit Heſychius in ἀπομάκτρας. & apud Pollucem libro quarto τὰ ἐ κατεψημένα μέτρα, quibus non eſt dirutus radio cumulus. In vetere Gloſſario ſic ſcriptum extat, ψηκτὸς μόδιος, *Raſus*. Lego ψηστὸς: eſt enim à ψάω. Dicitur & ἀπομάττειν: vnde apud Lucianum in Πλοίῳ chœnix ἀπομεμαγμένη: & apud Syracuſanum poëtam,

Οὐκ ἀλέγω μή μοι κενεὰ ἀπομάξῃς·

quem locũ ne pluri bus nunc exponam, non ſolùm librorũ, ſed & otij inopia facit. raptim enim iſta, & in itinere ſcribebamus Inde ἀπόμακτρα, ſiue ἀπόμακτρον radius. quod & ἀπόψηστον, & ῥόγανον dixerunt. Reperio & ἀπεψήκτιον in veteri Gloſſario inter interpretationes vocis *ruplus*, ſiue *replus*. de quo aliâs. Contrarium τοῦ ἀποψᾶν eſt κορύσσειν. Gloſſarium, κορυστὸς μόδιος *cumulatus*. doctè ſanè. Heſychius Κορυστὸν, ἐπίμεστον. minùs rectè ibi vulgò, κορυτόν. Idem grammaticus κορύσσειν paullò antè exponit αὔξειν, *amplificare*, *cumulare*. quæ interpretatio conuenit huic loco Pindari in Pythionicis. Cίον κορυσσέμεν ὀρθοβούλοισι μηχαναῖς. Opponitur etiam τοῦ σφόδρα ἀποψᾶν verbum σαλεύειν, quod grato debitori quadrat, qui non eadẽ tantùm, ſed cumulatiore etiam menſura quod accepit vult reddere. D. Lucas capite ſexto, μέτρον καλὸν, πε

λὸν, πεπιεσμένον, καὶ σεσαλευμένον, καὶ ὑπερεκχυνόμενον, δώσουσιν εἰς τὸν κόλπον ὑμῶν. cuius loci ſingularis mihi ſemper & admirabilis viſa eſt elegãtia. Obſeruauimus etiam apud poëtas affinem huic vocem, σαλάττειν, pro implere aliquid largiter: propriè tamen eſt mouere, concutere, idem quod σαλεύειν. Leonidas poëta epigrammatarius in Anacreontem,

Πρέσβυν Ἀνακρείοντα χύδαν σεσαλαγμένον οἴνῳ Θάεο.

En, inquit, *Anacreontem vino ita obrutum atque impletum, vt etiam redũdet & diffluat.* Heſychius, Σαλάξαι, καταχλύσαι, κινῆσαι, perperam enim in vulgatis codicibus, καταχλῆσαι. Macedonius libro ſexto Græcorum epigrammatum,

Κισσοκόμα Βρομίῳ σάτυρον σεσαλαγμένον οἴνῳ
Ἀμπελοεργὸς ἀνὴρ ἄνθετο Λυσαγόρας.

ὑποθέσθαι φίλου ἐπιλαβὼν ἀποδόσθαι.] Videntur hîc voculæ quædam deeſſe, quas ſine libris ſupplere non erat opis noſtræ: ac ne officij quidem fortaſſe erat: diuinationis enim res eſt, non eruditionis, aut ingenij. Capiat igitur, qui volet, per me quidem coronam, & incipiat hic ariolari: nos Oedipi nõ ſumus. Fuit cùm legebamus ὑπέγγυόν τε παρὰ φίλου τὶ λαβὼν, ἀποδόσθαι. vt hic notetur duplex βδελυρία iſtius. Altera, quòd mutuò dans aliquid amico ſuo, pignus ab eo accipit: altera, quòd id ipſum pignus mox vendit, ſicut facere ſolent difficiles & inhumani creditores, ſi debitum ſua die non fuerit ſolutum. Næ qui hunc locum primi deprauarunt, digni fuerunt, quibus pro hac noxia multæ prægnates infligerentur plagæ cum hoc ſuperdicto, Μὴ κακούργει τὰ τῶν Μουσῶν.

ἔλαττον τέτρασι δραχμαῖς ἀποδιδόναι.] Apud Latinum

num comicum Dordalus leno in Perſa ſexaginta minas ſoluturus, duos nummos retinet: vt ille quidem ait, pro crumena: re autem vera, ea cauſa erat quam hîc Theophraſtus notat. Propterea ait Toxilus,

Sine quæſo quando leno'ſt, nihil mirum facit.

καὶ φράτορας ἑστιῶν.] Quemadmodum apud Romanos fuêre dies curiæ, vt Cicero vocat, hoc eſt, curialium conuiuia: ita etiã apud Athenienſes: fuitq; hoc, χορηγίας vnum genus, è quamplurimis quæ in ea Republica fuerunt. Vide Harpocrationem in voce ἑστιάτωρ, & Demoſthenis orationem contra Midiam, & eius interpretes multis locis. Moris etiam fuit vt ſeptima decimáve die poſtquam aliquis infans erat natus, celebrarentur eius nominalia, & conuiuio exciperentur curiales: quò putet fortaſſe aliquis hæc pertinere, propter verba ſequentia. verumtamen poſſit & ad priorem morem commodè referri.

ἡμίση τῆς ῥαφανίδων ἀπογράφεσθαι.] Iam protulimus ex Ariſtophanis Ranis, Τίς τὴν κεφαλὴν ἀπεδήδοκε τῆς μαινίδος; item, ποῦ τὸ σκόροδον τὸ χθεσινόν; τίς τῆς ἐλάας παρέτραγε; vide ad ſuperius caput. Plautus Perſa,

Nam id demum lepidum eſt, triparcos homines vetulos, auidos, aridos

Bene admordere, qui ſalinum ſeruo obſignant cum ſale.

Iuuenalis verò elegantiſſimè de ſordido homine loquens, ſatira decimaquarta.

Ipſe quoque eſuriens; neque enim omnia ſuſtinet vnquam

Mucida cærulei panis conſumere fruſta:

Heſter

Heſternum ſolitus medio ſeruare minutal
Septembris: nec non differre in tempora cœnæ
Alterius conchem, æſtiui cum parte lacerti
Signatam, vel dimidio putrique ſiluro,
Filáque ſectiui numerata includere porri.

Lucianus de quodam è cœna domum reuerſo, ἀριθμῷ παραλαβὼν τὰ κρέα, ὁπόσα τῷ παιδὶ κατέλιπεν ἔσωθεν παραδεδώκει, καὶ ἐπισημηνάμενος ἐπιμελῶς, τὸ ἀπ' ἐκείνου καθεύδει.

Ad caput περὶ ἀκαιρίας.

Ἡ Μὲν οὖν ἀκαιρία.] Appellat Theophraſtus ἀκαιρίαν, vitium ei virtuti oppoſitum, quæ εὐκαιρία vocatur, & ita à Platone definitur. Εὐκαιρία χρόνου ἐπίταξις, ἐν ᾧ χρὴ παθεῖν ἢ ποιῆσαι. cui definitioni ſimillima eſt ἡ τοῦ καιροῦ apud eundem. Καιρός eſt, inquit, ἐν ᾧ ἕκαστον ἐπιτήδειον παθεῖν ἢ ποιῆσαι. Stoici non εὐκαιρίαν, ſed εὐταξίαν, vt auctor eſt in Officiorum libri M. Tullius, hanc virtutem appellabant: ipſe Tullius, *ordinem rerum, & temporum opportunitatem*, vel vno nomine *modeſtiam*. modeſtiæ enim nomine complectitur ille tam μετριότητα, quàm εὐταξίαν. duplicem namque facit modeſtiam: alteram, in qua modus ſpectatur: ea eſt μετριότης: alteram, in qua ordinis conſeruatio: ea eſt, vt diximus, Stoicorum εὐταξία. neque dubium eſt, Ciceronem duabus dictionibus fuiſſe vſurum, ſi potuiſſet, hoc eſt, ſi tuliſſet Latini ſermonis pauperťas. Modeſtiam hanc, ſiue εὐταξίαν definiri ait ille à Stoicis, vt ſit, *ſcientia earum rerum quæ aguntur aut dicuntur ſuo loco collo-*

candarum. rectè ſanè & eleganter. Andronicus noſter, ſic: Εὐταξία, ἐμπειρία καταχωρισμοῦ πράξεως. ἢ, ἔχουσα τοὺς καταχωρισμοὺς πράξεων. Non potuit rotundiùs vis Græcorum verborum exprimi, quàm vt fecit Cicero. Adiicit Andronicus & aliam definitionem, ἡ περὶ τὰς πράξεις ἔχουσα τὸ βέβαιον. alludit horſum Tullius, *Talis eſt igitur* (ait) *ordo actionum adhibendus, vt quemadmodum in oratione conſtanti, ſic in vita omnia ſint apta inter ſe & conuenientia.* Τὴν ἀκαιρίαν idem auctor *inſcientiam temporum* elegantiſſimè vertit. *Importunitatem* verò cauè dixeris. In ſchida manu exarata reperi hanc ἀκαιρίας definitionem: Ἀκαιρία ἐστὶ λῆψις καιροῦ καθ' ἐπιτυχίαν προθυμίου τοῦ ζητουμένου.

ἔστιν ἐπίδεξις.)] Nihil mutandum. Attici ἐπιτυγχάνειν pro ἐντυγχάνειν vſurpant. vt Plato ſexto Legum. ergo etiam ἐπίδεξις. pro ἔνδεξις.

καὶ δίκην ὠφληκότα ἐγγύης.] Hoc veteres Latini dixiſſent, *Eum qui ſponſionem exactus fuerit.* Plautus, *Quas ſponſiones pronuper tu exactus es.* Cicero: qui quod pro alio ſpopondiſſet, coactus fuerit dependere. At κελεύειν αὐτὸν ἀναδέχεσθαι eſt *ſponſum vocare:* Horatius:

Hic ſponſum vocat, hic auditum ſcripta.

Notum quid ſit ἀναδέχεσθαι. inde, ἀνάδοχος. Gloſſarium, *Præs*, ἔγγυος, ἀνάδοχος: alibi, *Vades*, ἐγγυοί, ἀνάδοχοι.

δεινὸς δὲ καὶ προσάγειν ὠνητήν.] Mos fuit Athenis, vt qui vellent aliquid vendere, certorum hominum opera vterentur ad reperiendum emptorem. Eos homines Dinarchus & Iſæus, ait Pollux, προπράτορας vocarunt: Ariſtophanes προπώλας: Plato

προπωλοῦντας. Hodie quoque multũ illis mercatores vtũtur:vocãtúrque vulgo Italico,vt opinor,vel Hiſpanico nomine *curſuatores*. De iis accipiẽdus eſt iſte locus:itemq; hic Platonis in duodecimo De legibus,vbi de fideiuſſoribus diſputans, *Ἐγγυητὴς μὲν δὴ*, inquit, *καὶ ὁ προπωλῶν ὁ, τινοῦν τοῦ μὴ ἐνδίκως πωλοῦντος, ἢ καὶ μηδαμῶς ἀξιόχρεω. ὑπόδικος δ' ἔστω, καὶ ὁ προπωλῶν, καθάπερ ὁ ἀποδόμενος.* *Fideiuſſor eſto qui rem alienam vendit, eius qui non iure vendat, aut qui non ſit futurus auctor idoneus. Teneto ergo euictionem præſtare, tam is qui rem alienam vendit, quàm is cuius res eſt.* Statuit philoſophus, vt *ὁ προπράτωρ* qui aliquid emendi cuipiam auctor fuerit, habeatur pro fideiuſſore: adeo vt ſi res empta, fuerit ab emptore euicta, (vtpote quòd venditor parum bona fide eam poſſideret) liceat emptori cum proxeneta & parario in iudicio experiri, non ſecus ac cum eo cuius res eſſe tum dicebatur cùm væniret. Hæc mens Platonis.Romæ quoque,vt Vlpianus docet, venditores aliquando fideiuſſorem interponebant. quem, ait ille, vulgò auctorem ſecundum vocabant. Gloſſarium, *Secundus auctor, βεβαιωτής.* Sic etiam per interceſſorem æs alienum faciebant, vt indicat Seneca epiſtola cxx. & libro II. De beneficiis.meminit & libro III.vide epiſtolam Alciphronis:quæ incipit *Μέγα ὦ, &c.* & apud I C. de proxeneticis libro I.Pandectarum.

ἀνίστασθαι ἐξ ἀρχῆς διδάσκων.] Sic capite ſequenti, *οἷος ἐπαγγέλλεσθαι ἀναστάς.* ſumptũ à more qui in concione & curia ſeruabatur : nam qui verba facturi erant,ſurgebant.

καὶ θύοντας καὶ ἀναλίσκοντας ἥκων.] Lege *ὡς θύοντας.*

hoc

hoc eſt, πρὸς θύ.lam ἀναλίσκειν, non eſt ſimpliciter ſumptus facere, vt putarunt interpretes: ſed comedere atque epulari. Sic enim accipi illam vocem, vel ex vno Athenæo notius eſſe poteſt, quàm vt moneri quiſquam debeat. Sic & δαπανᾷν vſurpant. Xiphilinus de Vitellio, τὸ πλεῖστον τῆς ἡμέρας καὶ τῆς νυκτὸς ἐδαπάνα. & δαπάνη pro cibo, recentioribus Græcis: Mauricius libro XI. φέρει δίψης καὶ δαπάνης ἔνδειαν. idem in verbo *conſumere* eſt apud Latinos.

τόμων ἀπαιτήσειν.] Ne hîc quidem τὸ ἀπαιτεῖν vſitatam ſignificationem retinet, quæ eſt, repoſcere rem ſuam: ſed ἀπὸ ita accipi debet, vt in ἀπελπίζειν apud Euangeliſtam: vtque in ἀπεσθίειν, & aliis accipi debere fusè docet Athenæus. Notum eſt autem conuiuia rem ſacram ſolita olim comitari: aut ſi conuiuium celebrare nollent, è victima partes ad amicos mittebant. Theocritus Bucoliaſtis,

---κἠγὼ τὺ δὲ θύσας

Ταῖς Νύμφαις, Μόρσωνι καλὸν κρέας αὐτίκα πέμψον.

Plautus Milite,

Sacrificant? dant inde partem maiorem mihi quàm ſibi.

καὶ παρὼν δίαιτη συγκρύειν.] Intempeſtiua commemoratione iuſtorum alterius partis: quorum commemorandorum non id eſt tempus, ſed id potiùs, quando apud iudicem res agitatur. Ibi enim ſtricto iuri, hîc æquitati locus eſt. Peccatur igitur ab iſto inſcitia temporis. Hoc moneo, quia poterant hæc videri ad περιεργίαν, de qua capite ſequenti, referenda.

καὶ ὀρχησάμενος, ὅ ψ.] Omnino ὀρχησόμενος legendum. Vt ait Cicero, ſaltatio, comes erat extre-

ma conuiuij tempeſtiui : cùm enim erant bene ſaturi, ac bene poti, tum ad ſaltandum animum appellebant. Suprà nora erat ἀπονοίας, ſiccum, necdum vino plenum ſaltare. Dion Chryſoſtomus in oratione ad Alexandrinos : Τοὺς μὲν ἄλλους ἀνθρώπους ἡ μέθη πρὸς ᾠδὴν τρέπει καὶ ὄρχησιν· παρ' ἡμῖν δὲ τουναντίον ἐστίν. ἡ γὰρ ᾠδὴ μέθην ἐμποιεῖ καὶ ὄρχησιν. De ſaltandi ſtudio antiquorum, Athenæus, Lucianus, Macrobius, alij.

Ad caput περὶ περιεργίας.

Ἀμέλει περιεργία δόξειεν ἂν εἶναι.] Parum videtur vitium iſtud à blanditia, de qua dictum ſuprà, differre : differt tamen. Blando enim homini, vt eum nobis definiit Theophraſtus, ſcopus eſt propoſitus delectare omnes, nemini moleſtus eſſe, in ſermonibus quotidianis omnium offenſionem vitare. Hoc ſi aſſequitur homo blandus, habet ille tota quod mente petebat, éſtque eius voto abundè ſatisfactum. At is quem περίεργον Theophraſtus hîc vocat, magis ad naturam adulatoris accedit: habet ſanè hoc cum illo commune, quòd cùm officioſus admodum videri cupiat, ineptam tamen eius rationem init. fine etiam ac ſcopo parum ſæpe diſtant : vterque enim alîus gratiam cupit, non virtutis amore, ſed quia ſic ſuis rationibus conducere exiſtimat. Omnino paruo interuallo ſeparantur hæc tria, adulatio, blanditia, & περιεργία. quæ eſt officium ab eo profectum in quo non eſt affectio ſed affectatio, vt cũ Tertulliano dicam. Hanc poſſis

poſſis cum Cicerone, *fictum officium*, & *ſimulatam* vel *ineptam ſedulitatem* dicere: Horatio ſimpliciter ſedulitas, in illo:

Sedulitas autem, ſtultè quem diligit, vrget.

poſſis & *ambitionem*, Latiniſſimè. *Officium ſuperuacuum* dicere cum interpretibus non placuit. nam τὸ περὶ in hac voce non tam quod ſuperuacaneum eſt & non neceſſarium, notat, quàm id quod abundans eſt nimis & affluens & exſuperans, ſicut in alia voce rectè explicat A.Gellius. *Curioſum officium* potiùs dixerim: vt loquitur Tertullianus etſi in alia re.

ἐπαγγέλλεσθαι ἀνάστας, ἃ μὴ δυνήσεται.] Accidere multis ſolet vt rogati aliquid, cui præſtando pares ſe non eſſe probè ſciant, nihilominus tamen id in ſe recipiant, & operam ſuam prolixè polliceantur. ſic miſeri in laqueos ipſi ſe induunt, vnde mox extricare ſe ſaluo pudore cùm cupiant, nequeant. Eius rei duplex cauſa eſſe ſolet: vel quòd pudet multos imbecillitatem virium ſuarum, & pauperiem ſuam denudare: vel quòd ita nati ſunt, vt denegare quicquam rogati non ſuſtineant, impediente illos pudore quodam ſubruſtico, & planè inepto, quem δυσωπίαν vocant Græci: de quo legat decori & honeſti ſtudioſa iuuentus pulcherrimum Plutarchi commentarium: reperiet multa quæ ad πρέπον hunc pertineant. Hi ſunt de quibus Seneca, *Multos*, inquit, *liberales facit frontis imbecillitas*. Neque aliena hinc illa Charini apud Terentium querela:

----id genus eſt, ait, *hominum peſſumum*
In denegando modo queis pudor eſt paululum:
Poſt vbi iam tempus eſt promiſſa perfici,

Tum coacti neceſſario ſe aperiunt, & timent,
Et tamen res cogit eos denegare.

ἐν τινι ςὰς ἐλεγχθῆναι.] Senſum, puto, expreſſimus: verba autem valde ſunt deprauata. Arbitror autem locum eſſe mutilum: ideóque non ἐξ ἀφαιρέσεως, ſed προσθέσει potiùs curandum. Ita igitur expleo, ἐν τινι ςὰς, δεικνύειν ὡς οὐχ οἷόντε ἐλεγχθῆναι. Si quis malit referre ad eum cui nulla probatio ſatisfacit, neque acquieſcit iis quæ omnes eſſe vera fatentur, ita erit legendum, ἐν τινι ςὰς, δεικνύειν ὡς οἷόντε ἐλεγχθῆναι. Moleſti autem eſſe ſolent qui in re clara hærent: & à Latinis nodum in ſcirpo quærere dicuntur. Lucilius.

Nodum in ſcirpo inſanè facere vulgus. Terentius.
At mihi vnus ſcrupulus etiam reſtat, qui me malè habet. P. *dignus es.*
Cum tua religione odium: nodum in ſcirpo quæris.

Cicer. Æbutium cui perſonam hominis περιέργου imponit, appellat *cognitorem viduarum, defenſorem nimiùm litigioſum, concitum ad rixas.*

καὶ διεγείρειν τοὺς μαχομένους.] Non damno hanc lectionem. optimè enim conuenit homini ineptè officioſo. Tales autem multi paſſim reperiuntur, qui contendentes amicos rixantéſque, ſuis acclamationibus ἴθι, ἰθι παῖσον, accendant potiùs quàm vt eos diremptum eãt: quod erat veri amici officium. Sed nec διείργειν, quod aliquando in mentem mihi venerat, penitus damno: vt nimirum intelligamus, ineptum iſtum hominem, cùm aliquos videt inter ſe certantes, ſiue id verbis fiat, ſiue armis. (vtroque enim modo verbum μάχεσθαι accipi poteſt) temerè ſe in eorum contentiones immiſcere: quaſi pacificaturus

caturus illos ſit: cui tamen præſtando auctor non ſit futurus idoneus. *Διείργειν* ergo erit certãtes inter ſe dirimere: quomodo accepit Plato in nono De legibus.

μὴ δύνασθαι εὑρεῖν ἢ πορεύεσθαι.] Scribe εἰ, vel ᾗ. paſſim ita peccatur. Cùm ait Theophraſtus *μὴ δύνασθαι εὑρεῖν*, ſcitè & venuſtè exprimit *ἀγωνίαν* æſtúmque hominis in biuio hærentis. Oppianus poëta doctiſſimus *Ἁλιευτικῶν* libro tertio:

--εἴκελος ἀνδρὶ
κείνῳ ὅς ἐν τριόδοισι πολυτρίπτοισι κυρήσας
ἔστη ἐφορμαίνων· κραδίη δέ οἱ ἄλλοτε λαιὴν,
ἄλλοτε δεξιτερὴν ἐπιβάλλεται εἰς ὁδὸν ἐλθεῖν.
Παπταίνει δ' ἑκάτερθε νόος δέ οἱ ἠΰτε κῦμα
Εἰλεῖται, μάλα δ' ὀψὲ μιῆς ὠρέξατο βουλῆς.

πότε μέλλει προάγειν.]Non tulit rex Antigonus *περιεργίαν* iſtiuſmodi, ne in filio quidem: à quo cùm eſſet aliquando interrogatus: *Quando ſumus caſtra moturi?* reſpondens ille, *Quid*, inquit, *vereris ne tubæ ſonum vnus omnium non audias?* Cæterùm videntur duces Athenienſium ſcripto ſoliti ſignificare, quid opus facto, ſuis centurionibus & tribunis. Vide Suidam in *πινάκιον*.

τῷ πατρὶ εἰπεῖν.] Non quò matrem deferre aut accuſare apud patrem velit: ſed vt patrem admoneat tempus eſſe vt cubitum eat, ne ſit matri iam cubanti imò iam dormire incipienti, longior exſpectatio moleſta. *Δωμάτιον* eſt *κοιτὼν*, thalamus ſiue cubiculum, vbi erant lecti cubiculares diuerſi à tricliniaribus. Plato I I I. De republica, de Ioue loquens, libidine inflammato, *καὶ οὕτως ἐκπλαγέντα ἰδόντα τὴν Ἥραν, ὥστε μηδ' εἰς τὸ δωμάτιον ἐθέλειν ἐλ-*

θεῖν, ἀλλ' αὐτοῦ βουλόμενον χαμαὶ ξυγγίνεσθαι. Ex iſto loco Platonis apparet quare dicatur vxor maritum exſpectare ἐν τῷ δωματίῳ: & quanta ſit filij περιεργία iſta curare, & matri ſuæ pene dixerim lenocinari. Cæterùm vocem δωμάτιον id ſignificare quod diximus, cùm ſit indubitati iuris: (Heſychius disertè alicubi explicat κοιτῶν) obſeruauimus tamē, doctiſſimos viros ſæpe hac illius notione non obſeruata, grauiter peccare. vertêre enim paſſim *domus*, aut neſcio quid aliud, contra auctoris ſui mentem. Exempla reperies in Plutarchi Catone, in eiuſdem Cimone, item Alexandro, Cæſare, Catone Vticenſi, Demetrio, Antonio, & aliis locis apud eundem magnum ſcriptorem: vbi fere ſemper offendunt interpretes: quod in rudiorum iuuenum gratiam, non in doctorum hominum contumeliam dictum ſit.

ὅπως μὴ δώσει οἶνον τῷ καλλωπιζουμένῳ] Placet quod docti viri excogitarunt, μαλακιζομένῳ. videamus tamen num minore mutatione in integrum vulgata lectio queat reſtitui. Quid enim ſi ita ſcribamus? ὅπως μή τῳ δώσει οἶνον, καλλωπιζόμενος, κἂν φήσας βοῦλ. Τῳ eſt, *alicui*, nempe ægroto: quem planiùs illa mox deſignant, τὸν κακῶς ἔχοντα. at καλλωπιζόμενος eſt, *ineptè ſe illi venditans.* nam quia ſolus ex omnibus domeſticis & amicis ægroti voluntati morem gerit, hoc iſte ſuum in illum ſtudiū oſtentat & venditat: homo præpoſterus, qui id ſibi gratiæ apponi velit quod iuſta reprehenſione dignum ſit. Ita poſſe accipi verbum καλλωπίζεσθαι, docti non negabunt. ſic apud Plutarchum in Antonio, ἐγκαλλωπίζεσθαι τοῖς αἰσχροῖς. *oſtentare tanquam pulchra, quæ ſint*

ſint turpia. Omnino iſtam vocem mordicus retinendam cenſeo: vel propter effatum Coi ſenis, qui in lib. Περὶ ἰητρῦ, verè & eleganter, ζητεῖται ὁ νοσέων, inquit, ἡ καλλωπισμὸν, ἀλλὰ τὸ συμφέρον. Verùm de hoc loco Theophraſti ampliùs cogitemus. Fortaſſe verum eſt quod in margine vnius è Palatinis codicibus erat adnotatum καυματιζομένῳ. id erit, *febri ardente laboranti.* tunc enim maximè æger vino abſtinere ſinitur, quando ipſum febris illud genus habet, quod καῦμα vel καῦσον medici appellant. At illud εὐπρεπίσαι quod ſtatim ſequitur, non eſt *hortari* aut *inducere*, vt docti homines putant: ſed quod Hippocrates μετεωρίζειν dicere ſolet, hoc eſt, ægrotum in lecto iacentem attollere, & ita componere, vt poſſit commodè bibere.

καὶ γυναικὸς τελευτησάσης.] an τῆς ἰδίας? an τῆς τοῦ πλησίον καὶ φίλου? vtroque enim modo poſſis accipere. Quanta fuerit veterum φιλεργία & ambitio in titulis cipporum, res ipſa indicat. Plato verò vt huic ambitioni ſtultæ, vt vocat Tertullianus; humanæ, vt Plinius; obuiam iret, legem hanc inter cæteras ferebat, Ne cui liceret tumulo cuiuſquam longiorem quatuor verſibus heroïcis titulum inſcribere. libro XII. De legibus.

ὅτι καὶ πρότερον πολλάκις ὀμώμοκε.] O hominem non ſolùm περίεργον, ſed planè vacui capitis, &, vt ait Pindarus, λειπὼν φρενῶν! Vult hîc iuriiurando quod adigitur fidem aſtruere, & ait ſæpius iuraſſe ſe: non poterat meliùs probare quanto haberet neglectui iuriſiurãdi religionem: quæ quidem in non iurando, aut quàm rariſſimè iurando maximè ſita eſt. vix eſt enim, vt qui ſæpe iuret, nõ interdum pe-

ieret. Quare optimo ſanè cõſilio Theophraſtus ſuprà inter hominis perditi profligatique notas hanc cũ primis numerabat, quòd facilè & leues ob cauſas iuraret. Scitè & eleganter Hierocles, Σέβου, inquit, τὸν ὅρκον, τῷ μὴ προχείρως αὐτῷ καταχρῆσθαι, ἵν' ἐθισθῇς εὐορκεῖν, ἐκ τοῦ μὴ ἐθισθῆναι ὀμνύναι. Eſt enim veriſſimum quod Philo Iudæus ait De decem præceptis Legis, φύεται ἐκ πολυορκίας ψευδορκία, καὶ ἀσέβεια, & alibi idem, οὐ πίστεως ἡ πολυορκία τεκμήριον, ἀλλ' ἀπιστίας ἐστὶ παρὰ τοῖς εὖ φρονοῦσιν. Exemplum huius ſtultitiæ in his verſibus lepidiſſimi Menandri,

Γλυκέρα τί κλαίεις; ὀμνύω σοι τὸν Δία
Καὶ τὴν Ἀθηνᾶν φιλτάτη, ὀμωμοκὼς
Καὶ πρότερον ἤδη πολλάκις.

Ad caput περὶ ἀναισθησίας.

ΕΣτὶ δὲ καὶ ἡ ἀναισθησία.] Eſt hoc vitium τῆς διανοίας, neque ad mores propriè refertur: opponitur enim ei virtuti διανοητικῇ, quam Græci ἀγχίνοιαν, Latini, puro, *ſolertiam* appellant. quemadmodum autem ſtupiditatem definit Theophraſtus *tarditatem mentis*, ſiue *animi*: ſic Platoni in Charmide definitur ἀγχίνοια ὀξύτης τις τῆς ψυχῆς: de eadem habes apud Ariſtotelem, & in VI. Nicomacheorum, & in priore Poſteriorum, & alibi: ſed nolo prætermittere eiuſdem definitionem, quæ eſt in libello Andronici, Ἀγχίνοιά, inquit, ἐστιν ἕξις ἐξ ὑπογύου τὸ καθῆκον εὑρίσκουσα, καὶ κατευστοχαζομένη τοῦ δέοντος. quæ prorſus huic loco eſt accommodata. Suetonius, in Claudio, ſtuporem de quo noſter, μετεωρίαν καὶ ἀβλεψίαν elegantiſſimè vocauit. Vulgo qui

qui eſſent eiuſmodi audiebant ἄσπλαγχνοι. Galenus libro III. De dogmate Hippocratis & Platonis, οὓς ἂν εἰς ἀναισθησίαν παντελῆ σκῶψαι βουληθῶσιν, ἀσπλάγχνους ὀνομάζουσιν. idem ſcribit & alibi. In ſacris litteris & libris patrum εὔσπλαγχνος idem eſt atque ἐλεήμων. Eſt verò ſingulare ἀναισθησίας exemplum in eo qui aſino vehens, cùm plureis duceret, vnum ſibi furto periiſſe ſeriò querebatur, illum nẽpe cui inſidebat. Eſt in ore vulgi fabula: Sed vt rem geſtam narrat Galenus in libris De vſu partium.

καὶ ταύτην εἰσιέναι μέλλων.] Dicitur εἰσιέναι τὴν δίκην, is qui admittitur ad cauſſam apud iudicem dicendam, ſiue coniiciendam, vt veteres loquebantur. Dicunt autem vtroque modo: & ὁ φεύγων, ſiue ὁ διώκων μέλλει εἰσιέναι τὴν δίκην ἢ γραφήν: & ἡ δίκη μέλλει εἰσιέναι: ſic enim orator cùm in ea Κατὰ Μειδίου: tum in πρὸς Φορμίωνα.

καὶ ἐπὶ θάκου ἀνιστάμενος.] Legebam olim ὑπὸ θάκου: & ad huius loci illuſtrationem ita diſſerebam. Si nihil aut deeſt, aut corruptum hîc eſt, ſenſus erit huiuſmodi. Solet iſte ſtupidus ac ſtolidus, cùm nocte tota ſe cibis ſupra modum onerauerit, poſteaquam in theatrum venit, vino ſomnóque ſepultus iacere: vix vt tandem euigilet, vt ſerò domum ſuã reuenire inſtituat, quo quidem in itinere ſæpe accidat vt aberrãs à foribus ſuis, & incautiùs ad vicini ædes accedẽs, à mutis cuſtodibus qui ad veſtibulũ excubias agunt, mordeatur. Optimè autem concinit hoc ei quod modò dicebat, ſolitum τὸν ἀναίσθητον, in theatro dormientem ſolũ relinqui. Θᾶκος eſt theatrum, aut alius locus in quo ſederi vulgò ad ſpectãdũ ſolet: θᾶκοι enim ſunt ſedes & ſub

& ſubſellia theatrorum. Latini, vt notat Liuius, *foros* appellabant. itémque *ſpectacula*, cùm ipſe Liuius tum alij: meliùs Græci θεωρεῖα: vide Heſychium in ἰκρίον. Atticum autem eſt, locum vbi multæ ſeſſiones & θᾶκοι ſint, appellare θᾶκον. Scholiaſtes Ariſtophanis in Nebulas, Θᾶκος καλεῖται ὁ τόπος Ἀττικῶς, ἔνθα πολλοὶ συνέρχονται σκεπτόμενοι. Sic alia loca vocabant Athenienſes ab iis rebus quæ ibi multæ erant aut multum. Sic exempli cauſa ἔλαιον vocabant vbi venale proſtabat oleum. Menander, ἀπεκόμισά σε πρὸς τοὔλαιον. μύρον myropolium. vt in Ariſtophanis Equitibus, τὰ μειράκια, τὰ ἐν τῷ μύρῳ καθήμενα. πεσσοὺς, τὸ κυβεῖον, vbi calculis vel talis ludi ſolet: qui locus Ciceroni *ludus talarius*; Auguſto apud Suetonium, *forum aleatorium* dicitur. Euripides Medea,

> Ἤκουσά του λέγοντος οὐ δοκῶν κλύειν
> Πεσσοὺς προσελθὼν ἔνθα δὴ παλαίτατοι,
> Θάσσουσι.

Scholiaſtes. Ἀπὸ τῶν ἐν τοῖς τόποις ὠνόμαζον τοὺς τόπους. πεσσοὺς γὰρ νῦν καλεῖ τοὺς τόπους τῶν κυβευτῶν, ὡς ὄψον καὶ μύρα ἔνθα ταῦτα συνήθως ἐστίν. Pollux quoque notat dixiſſe poëtas comicos εἰς τὸν οἶνον, εἰς τοὔψον, εἰς τοὔλαιον, εἰς τὰς χύτρας, εἰς τὰ σκόροδα. & id genus alia. Ita debes accipere in hoc Alexidis loco apud Athenæum,

> Τοῖς ἰχθυοπώλαις ἐστὶν ἐψηφισμένον
> Ὥς φασι, χαλκῆν Καλλιμέδοντος εἰκόνα
> Στῆσαι Παναθηναίοισιν ἐν τοῖς ἰχθύσι.

falluntur enim ibi interpretes, dum non animaduertunt dictũ eſſe ἐν τοῖς ἰχθύσι pro in foro piſcatorio, qui locus Plutarcho in Hyperide, ἰχθυόπωλις

ἀγορὰ

ἀγορὰ nominatur: ſicut eidem in Timoleonte ἀγορὰ ὀψόπωλις dicitur quæ Atticè ὄψον. Sic etiam accipiendum apud Ariſtotelem, in nono de hiſtoria animalium, capite XLIII. vbi teredinem ait eſſe λίχνον ζῶον, & ſolitam aduolare πρὸς τὰ μαγειρεῖα καὶ τοὺς ἰχθύας. hoc eſt, τὰ ἰχθυοπωλεῖα: ſicut dixit Theophraſtus capite VI. προσδεύειν τὰ μαγειρεῖα, καὶ τὰ ἰχθυοπωλεῖα. Hæc igitur nos olim: cætera opinor, rectè, nec mutamus: at, de loci huius interpretatione, aliter nunc ſentimus. Nam pro ἐπὶ θάκου ἀνιστάμενος, quod nihil ſignificat; ſcribendum eſt ἐπὶ θάκον, vel ἐπὶ θάκους, inducta copula καὶ ante ἐπὶ, quæ ſenſum planè corrumpit: de eo namque loquitur Theophraſtus, qui poſtquam diu multúmque eſt helluatus, cogitur è lecto noctu ſurgere ad aluum, honos ſit auribus, exonerandam: quod conciſa & honeſta locutione dixit auctor ἀνίστασθαι ἐπὶ θάκους, *ſurgere ad ſellas*: id eſt, ſurgere è lecto vt eat ad ſellas. Certum eſt, veteres priuatarum latrinarum vſum hodiernum ignoraſſe. Qui paullo erant in re lautiore, laſanis & ſeruorum λασανοφόρων opera in eam rem vtebantur; ſicut poetæ Græci & Latini paſſim oſtendunt. plebs vilis è cubiculo & domo tota, vt plurimùm egrediebatur; & vel proxima quæque loca inhoneſta petebat; vel ſellas publicas, in vſum exſtrui ſolitas, & aquis fere imponi. hæc loca Græcis appellantur θᾶκοι vel θάκοι, propter eandem cauſſam, quam antea expoſuimus. quare etiam καθέδρας pro eodem vſurparunt. Epiphanius libro II. de morte impij Arij: κατὰ τὰς νύκτας εἰσελθὼν ὁ Ἄρειος εἰς θᾶκον πρὸς τὰς αὐτοῦ χρείας παρασκευάσαι, ἐλάκησε. ante Epiphanium B. Athanaſius, in epiſtola ad Serapionem:

nem: εἰσῆλθεν εἰς θάκους, ὡς διὰ χρείαν τῆς γαστρός. Theodoritus libro primo de re eadem: εἰσῆλθεν εἰς καθέδρας ὡς διὰ χρείαν τῆς γαστρός. pro eo quod idem libro I V. de hæreſibus: εἰς τὰ δημόσια εἰσεληλύθει λάσανα. inde θακεύειν pro ἀφοδεύειν, *ire ad ſellas*, vel *adſellare*, aut *adſellari*, vt ſæpe apud Vegetium, in libris de re veterinaria. Ioſephus Ἁλώσεως libro II. de Eſſenis: βόθρον ὀρύξαντες θακεύουσιν εἰς αὐτόν. Heſychius explicat; θακεύουσι, κάθηνται εἰς τὰς χρείας. nam χρεῖαι hîc, quod eruditiſſimi viri non obſeruarant, ſunt alui neceſsitates, vt in ſuperioribus locis aliquoties vidimus. Artemidorus libro primo, cap. II. inter hominis actiones ponit τὸ καθίζειν εἰς χρείας & θακεύειν, quæ duo idem ſignificant. & fortaſſe alterum è gloſſemate irrepſit. quin ipſas quoque ſellas appellarunt χρείας. Gloſſæ veteres: χρεῖαι ἐν αἷς ἀποπατοῦμεν, *latrina*. Hebræi, בית הכסא οἶκον καθέδρας. Latini *ſellas* dicunt, vnde *ſellæ familia*, vel *familiarica*, apud Catonem & Varronem in villæ deſcriptione. quidam hiſtorici inferioris ætatis, *ſedem naturæ*. Græci verò eadem loca dixerunt etiam τὰ ἄβατα. Epiphanius aduerſus Ariomanitas; τοῦ Ἀρείου προελθεῖν κατὰ τὰς νύκτας ἐπειχθέντος ἐπὶ τὸ παρασκευασθῆναι. διέρχεται μέχρι τοῦ ἀφεδρῶνος, καὶ ἔνδον ἐν τοῖς ἀβάτοις καθεζόμενος, εὑρέθη λακήσας. propriè ἄβατα ſunt loca inacceſſa, vel propter fœditatem, vt hîc: vel propter maieſtatem, vt in libro De nominibus diuinis, qui Dionyſij Areopagitæ eſſe dicitur, capite vltimo. ibi de natura Dei auctor diſſerens, οὐδὲ ὄνομα, inquit, αὐτῆς ἐστιν, οὐδὲ λόγος· ἀλλ᾽ ἐν ἀβάτοις ἐξῄρηται.

καὶ μὴ δύνασθαι εὑρεῖν.] Notanda iſta verba: quibus indicat ſe de eo intelligere qui non ſolùm quæ-

rat

rat quod ſit à ſe reconditum & certo loco poſitum, ſed qui omnino nequeat reperire. quod ſanè ſtuporis alicuius eſſe indicium fatendum eſt. Nam alioqui ſcimus hoc multis vſuuenire, interdum etiam iis qui ſint οὔτε φύσει ἐπιλήσμονες οὔτε νόσῳ, vt quod alicubi collocarint, ſtatim inuenire non poſſint. Quamquam quid hoc mirum, ſi etiam liberorum, aut amicorum aut ſeruorum noſtrorum nomina, quando vocare illos volumus, in mẽtem nobis non veniunt, ſed in primoribus labris hærent? Imò auſim dicere vix quenquam eſſe cui non aliquando vſuuenerit quod ille apud Plautum ait:

Iſtuc, inquit, *fieri ſolet,*

Quod in manu teneas atque oculo videas, id deſideres.

Et ſanè aliud eſt ἄγνοια, aliud ἀπροσεξία. *Interdum,* inquit Seneca, *ſcimus aliquid, ſed non attendimus.* Idem, epiſtola LXXII. *Quibuſdam euenit, vt quædam ſcire ſe neſciant, quemadmodum quærimus ſæpe eos quibuſcum ſtamus.* Propterea dicebat Cyrus apud Xenophontem, καλὸν ἐστὶν ἐν οἰκίᾳ ἐπιτήδευμα εὐθημοσύνη. Non diſſimile eſt illud de quo quærit in Problematis Alexander, διὰ τί εἰς τόπον τινὰ ἀπιόντες ἀναγκαίως, καταλαβόντες αὐτὸν διαβαίνομεν. Vide locum.

ἵνα παραγένηται.] Nempe vt funeri operam det, ſicut mos erat olim venire ad amicorũ defunctorum πρόθεσιν. vnde eſt apud Iſocratem, παραγενέσθαι ἐπὶ τὸ κῆδος: apud Demoſthenem, παρεῖναι τῇ προθέσει τοῦ τετελευτηκότος. Ea πρόθεσις trium fere dierum erat: et ſi lege Solonis vnus illi dies tantũ præfinitus. poſtea ſequebatur ἐκφορά: efferebantur autem mortui ante ſolis ortum. verùm de his aliàs fortaſſe pluribus.

δακρύ

δακρύσας, εἰπεῖν, ἀγαθῇ τύχῃ.] Contrarium oportuit, *Nollem factum*, aut, *Moleſtè fero.* Ineptè igitur iſte formulam vſurpat, cuius vſus in re læta potiùs, vt cùm ducenda vxor, aut aliud quid ſuſcipitur. Nam tum ſolebant dicere ἀγαθῇ τύχῃ, hoc eſt, *Quod bene vertat*, vel, *Quod ſit felix & fauſtum*, aut, *Felix hoc*, vel denique, *Bonum factum.* & apud Ciceronem ad Atticum libro VII. *Bene eueniat*, planè eſt ἀγαθῇ τύχῃ, & quod dicit Perſius, *hoc bene ſit:* non ἔστω μὲν εὖ, quod affert Boſius ex Ariſtotelis teſtamento. id enim aliam vim habet. Dicebant etiam εὖ πάθωμεν, cùm aliquid facere instituebant, vt apud Lucianum, qui è portu ſoluūt. Moris etiam fuit veteribus, quicquid aggrederentur, Dei nomen inuocare, & veluti bonæ ſcæuæ gratia dicere inter initia, θεὸς θεός. Annotant Heſychius & Euſtathius ex veteribus criticis ad Ἰλιαδ. ῥαψ. β. Porrò ſtuporis non diſſimilis exempla habes in Suetonij Claudio capite XXXIX.

μάρτυρας παραλαβεῖν.] Tanquam videlicet flagitatum debitas pecunias iret: ſolebant enim illi teſtes ſecum adducere, vt ſi debitores inficias irent, aut caluerent, vt eſt in XII. præſto eſſet quem poſſent anteſtari, & qui eum vnde petebatur, vocaret in ius, quod κλητεύειν dicebant Athenienſes. vide Nebulas Ariſtophanis. Vel imitatur ſtultè eorum morem qui debitas pecunias ſoluunt: nam illi ſolebant ambitioſè multos bonæ ſuæ fidei teſtes adducere. Demoſthenes eleganter in ea contra Phormionē, ἴστε δήπου, inquit, πάντες, ὅτι δανείζονται μὲν μετ' ὀλίγων μαρτύρων· ὅταν δ' ἀποδιδῶσι, πολλοὺς παρίστανται μάρτυρας, ἵνα ἐπιεικεῖς δοκῶσιν εἶναι περὶ τὰ συμβόλαια.

καὶ τροχάζειν.] Veteres & ſe & liberos ſuos curſu ſtudioſè excercebant: vocabant autem τρόχον, tam genus hoc exercitationis (cuius varias ſpecies habes apud Platonem De legibus lib. VIII) quàm locum ipſum. Ariſtophanes;

Βαδίζει μοι τὸ μειράκιον ἀπὸ τρόχων. Euripides Medea;
Ἀλλ᾽ οἵδε παῖδες ἐκ τρόχων πεπαυμένοι
Στείχουσι.

Vocabant & δρόμον: qua de voce plura alio loco ad lucem auctorum, faciente Deo.

καὶ εἰς κόπους ἐμβάλλειν.] Delendum cenſeo τὸ καὶ ante εἰς κ. Intelligendum eſt excedere iſtum in hac parte, neque modum ſeruare. Eſt enim legitimus modus & omnis exercitationis finis, laſſitudo: inquit Seneca, epiſtola LXXXIII. Clemens Alexandrinus; ὡς πόνους αἰτίων ὑγιείας ἄειστον, ὅπως τὸ ὑπὲρ τὸ μέτρον πονεῖν, καὶ κάκιστον, καὶ κοπώδες, καὶ νοσοποιόν. Κόπον accipe, non laſsitudinem, ſed fatigationem, & incommoda quæ nimiam laſſitudinem conſequi ſolent, quæ à medicis explicantur. Hæc notare volui: nam alioquin laude dignum potiùs quàm reprehenſione iſtius iſtud ſtudium. Seneca De diuina prouidentia, *Non vides quantò aliter patres, aliter matres indulgeant? Illi exercitari iubent liberos ad ſtudia obeunda maturè: feriatis quoque diebus non patiuntur eſſe otioſos: & ſudorem illis, & interdum lacrymas excutiunt.* Cauenda ſanè in educandis pueris laſſitudo corporis: quæ, vt ait idem alibi, conſumit quicquid in nobis eſt mite placidúmque, & acria concitat. quin eadem iuuenes reddit ſegniores: quam ob cauſſam ait Varro, illos qui catulos educant, non pati eos defatigari.

S

Digitized by Google

καὶ ἐν ἀγχῷ.] Cur iſta adiiciuntur? An legendum ἐν ὑγχῷ. Nam, quemadmodum ait Xenophon, τὰ ἑφθὰ πάντα μεθ' ὕδατος τοῦ πλείστου ἐσκεύασται. Nihil pronuntio.

αὐτοῖς φακῆν ἕψων.] Lego αὐτός. Nam etiam in hoc eſt ſtultitiæ argumentum, quòd ipſe ollam curat. Sic refert Plutarchus ſubſannatum fuiſſe Antagoram poëtam à rege Antigono, quum rex illum vidiſſet γόγγρον ἕψοντα, καὶ αὐτὸν τὴν λοπάδα σείοντα.

ἡδύγε τῶν ἄστρων νομίζει.] Conclamatus locus, niſi meliores libri proferantur. nam quæ ab interpretibus afferuntur ad curationem huius deſperantis vlceris, planè ſunt omnia, quod ille ait, *gerræ germanæ, atque adepol liræ liræ*.

κατὰ τὰς ἱερὰς πύλας.] Appellat ἱερὰς πύλας portam Sacram Athenarum, cuius meminit Plutarchus in Sylla, vbi ἱερὰν πύλην vocat. ſed vſitatum eſt Græcis qui puriùs locuti ſunt, vt portarum nomina numero, multitudinis efferant, vt πύλαι Μελιτίδες eiuſdem vrbis, & aliæ ſexcentis locis apud veteres ſcriptores: idque Homerico ζήλῳ & imitatione, ſi veterum criticorum ſtamus ſententia. Euſtathius: Πληθυντικῶς τὰς πύλας, καὶ οὐχὶ ἑκάστην ἑνικῶς πολλοὶ γράφουσι τῶν παλαιῶν, παρατηρούμενοι ὡς οὐδέποτε πύλην λέγει ὁ ποιητής, ἀλλὰ πύλας. Latini aliter vt notum eſt: quare non rectè *Sacras portas*, vulgò hic vertunt. An autem certa aliqua fuit porta Athenis, per quam efferrentur mortui? Olim enim mortuos in pleriſque ciuitatibus ſepelire in vrbe fas non fuit. Romæ quidem disertè legibus XII. vetitum quod ex Solonis axibus puto tranſlatum. Fuit etiam Athenis in nomophylacio ianua vna

quam

quam χαρώνειον θύραν vocabant, qua educebantur ad ſupplicium, qui capitis eſſent condemnati: vide Pollucem, & Græcos parœmiographos. Teſtatur etiam Plutarchus, in aliis vrbibus Græciæ, portam quandam ſceleratam fuiſſe, qua ſontes, (nam extra pomœria, in reos animaduertere moris erat) τὴν ἐπὶ θανάτῳ ducerentur: ipſe πύλας ἀποφράδας vocat. Hinc eſt apud Plautum prouerbium, *Extra portam ire*, in Milite. Seneca pater, Controuerſiarum libro primo, *Dicendum eſt in puellam vehementer, non ſordidè nec obſcœnè. Sordidè Baſilius qui dixit: Extra portam iſtam virginem.* Reſpondet illis Græcorum, ἐς Μακαρίας, & ἐς κόρακας. & ei quod eſt apud Tertullianum, *Malum foras.*

πρὸς τοῦτον εἰπεῖν, Ὅσοι ἐμοὶ καὶ σοὶ γένοιντο.] Non eſt is horum verborum ſenſus quem putant interpretes: Non enim optat efferri è ſuis familiaribus, aut eius quem alloquitur, mortuos: quod non eſſet ſtuporis nota, ſed neſcio cuius immanitatis. Enimuero peccatum idem hîc, quod ſuprà in Ἀγαθῇ τύχῃ. Lingua enim tardam hominis mentem præcurrit. Cùm igitur prouerbialis eſſet locutio de iis quorum copiam magnam indicare volebant; Tot eſſe quot ſint in orco mortui: ſtupidus iſte poſtquã audiit magnum eſſe mortuorum numerum, optat tantam ſibi copiam, non mortuorum quidem, non: ſed aliûs cuiuſuis rei bonæ: puta, nummorum, vel modiorum tritici, aut neſcio cuius: imò ipſe quoque, qui eſt eius ſtupor, quid dicat aut optet, non ſatis ſcit. Apud Plautum in Pœnulo Agoraſtocles adoleſcens, inſanorum more loqui incipiens, ſimile quid ait, *Non hercle*, inquit, *meream quantum Ache-*

runte eſt mortuorum; neque quantum aqua eſt in mari, neque nubes omnes quantum ſunt.

Ad caput περὶ αὐθαδείας.

HΔὲ αὐθάδεια.] Pertinet hoc quoque vitium ad τὰς ὁμιλίας, vt capite ſecundo annotauimus. Sunt enim quidam ita odiosè ſibi placentes, tantúmque ſibi tribuentes, &c, (quod fere coniunctum eſt) ita alios præ ſe deſpicientes, vt difficile ſit admodum cum iis verſari: fere enim omnibus contradicere ſolent, & ſuam mordicus in omni re ſententiam tueri. Grauitatis ſcilicet neſcio cuius opinionem & famam aucupantur: neque ſciunt grauitatem morum eam demum probandam, quæ comitate & hilaritate frontis iuncta, condita & temperata fuerit. Hoc genus homines philoſophus in Nicomacheis δυσκόλους & δυσέριδας ſemper vocat: vbi elegantiſſimè incudi eos comparat, quæ cedere neſcia malleum ſemper repercutit. Ait enim iſtos πρὸς πάντα ἀντιτυποῦν, τὸ λυπεῖν οὐδ' ὁ,τιοῦν φροντίζοντας. Virtutem autem huic vitio oppoſitam in Nicomacheis quidem φιλίαν ſemper vocat: nouo quodam modo φιλίαν vſurpans, vt ipſe explicat: intelligi autem voluit eo vocabulo, morum facilitatem, & grauitatem decenti conditam lenitate. quam iccirco φιλίαν, ſiue amicitiam appellat, quia ſit optimum contractarum per virtutem amicitiarum coagulum. At in Magnis & Eudemiis σεμνότητα virtutem illam nuncupabat: ſicut etiam facit Demoſthenes in Erotico, vbi ait multos ἐπὶ σεμνότητος αὐθά-

αὐθάδεις fuiſſe habitos. Paullo aliter Plutarchus, qui Dionem ait Dionyſio minori fuiſſe inuiſum propter σεμνότητα, quam tyranni adulatores ὑπεροψίαν vocabant: & παῤῥησίαν, quam iſti αὐθάδειαν nuncupabant. Ariſtoteli verò id verbi videtur poſtea diſpliсuiſſe: non enim de nihilo eſt, quod in accuratiſſimo opere mutauit, & φιλίαν dixit, voce præſertim ambigua, vt iam eſt oſtenſum. Sic etiã in iiſdem libris maluit δυσκόλους & δυσέριδας dicere quàm αὐθάδεις, vt in Magnis & Eudemiis. in Magnis verò etiam notationem nominis adiecerat: τοὔνομα, inquit, ἔοικεν ἀπὸ τοῦ τρόπου κεῖσθαι. ὁ γὰρ αὐθάδης, αὐτοάδης τίς ἐστιν, ἀπὸ τοῦ αὐτὸς αὐτῷ ἀρέσκειν. Latini hoc vitium, modò *ſuperbiam*, modò *arrogantiam*, modò *proteruitatem*, modò *peruicaciam*, ſiue *pertinaciam*, ſæpe *ferocitatem*, interdum *contumaciam* aut *truculentiam* nominant. Hominibus autem αὐθάδεσιν opponuntur homines *benigni & manſueti*, quos auctor ad Herennium *commodos & ſui cognoſcentes* vocat: quod planè contrarium eſt τῇ αὐθαδείᾳ, cui Plato tribuit τὸ ἄγριον καὶ ἀπηνὲς (inde eſt ἀπηνὴς in deſcriptione Theophraſtea) in XII. De legibus. in IX. autem De republica, τὸ ὀφεῶδες & τὸ λεοντῶδες: vbi αὐθάδειαν etiam δυσκολίαν vocat, ſicut de Ariſtotele antè annotauimus. quam ob cauſſam non defuêre qui αὐθάδειαν vertendo, *moroſitatem* dicerent. Idem Plato in Politico pulchrè τὸν αὐθάδη deſcribit, ἀμαθῆ appellans, &, qui nihil probet niſi quod ſibi fuerit viſum: quique nunquam quenquam in conſilium aut aduocet, aut admittat. Ac videtur Terentius eum locum Platonis in animo habuiſſe, cùm faceret illa Mitionem dicere:

Homine imperito nunquam quicquam iniuſtius:
Qui, niſi quod ipſe facit, nihil rectum putat.

Euripides quoque Medea ſimiliter,

Οὐδ' ἀστῶν, ait, ὅστις ὢν αὐθάδης γεγὼς,
Πικρὸς πολίταις ἐστὶν ἀμαθίας ὕπο.

Non multùm diuerſa eſt natura illius quem Græci ἰδιογνώμονα, vel αὐτογνώμονα dicunt. Cicero in Verrem, *ſui iuris & ſententiæ.* Pro ἀπήνεια diximus: *duritas*; quomodo illam vocem Cicero alicubi vſurpat. & Græcis quoque ἀπηνὴς exponitur σκληρὸς, *durus, intractabilis.* Gloſſæ: ἀπηνὴς, *immanis, immitis, durus.* ἀπηνέστατος, *duriſſimus.*

πικρὸς ὢν, οἷος ἐρωτηθείς. *Superbum eſt,* ait Cicero, *non reſpondere, ſi habeas quod liqueat.* Proprium ſanè eſt hominibus grauitatis opinionem ineptè affectantibus, vt ſint ἀπροσήγοροι. De his Iuuenalis,

Rarus ſermo illis, & magna libido tacendi.

Πράγματα μή μοι πάρεχε.] Hoc paſſim in ore hominibus ſuperbis & reliquos faſtidientibus. Plautus Truculento,

Quid hic vos agitis? PH. *Ne me appella.*
ST. *Nimium ſæuis.* PH. *Sic ſine.*
Potin' es vt moleſta ne ſies?

In Moſtellaria Phaniſcus de inſolentia conſeruorum conquerens, *vbi,* ait, *aduorſum vt eant, vocantur hero, Non eo, Moleſtus ne ſis.* & iterum ſcena ſequenti, & alibi. Quid quòd in Caſina formulã hanc ipſam Græculorum arrogantium vſurpauit poëta ingenioſiſſimus? Ibi Stalino herus & Olympio ſeruus, ſed qui dominum ſuum nequiſſimè ἐντιθόμενος ludos faceret, ita loquuntur.

OL. *Ab odio es.* ST. *Mane verò quanquam faſtidis.*

dis. OL. *Hei hei fœtet*
Tuus mihi ſermo. ST. *quæ res? Etiámne aſtas?*
OL. *Enimuero.*

Πράγματά μοι παρέχεις.

ἀλλ᾽ ἐρωτᾷν, τί εὑρίσκει;] Non potuit ſuas merces magis laudare. Sic Parmeno apud Terentium,

---quid tu ais Gnatho?
Nunquid habes quod contemnas? quid tu autem
Thraſo? tacent: ſatis laudant.

vbi τὸ *habes*, eſt, εὑρίσκεις, vt etiam Donatus explicat. quid ſi ita accipias, interrogat, *quid inueniat?* hoc eſt, iubet illum dicere, an quãtum ipſe pretium mercis ſuæ inueniat. Planè ita hodie; *que penſez vous que i'en trouue.*

καὶ τοῖς τιμῶσι καὶ πέμπουσιν εἰς τὰς ἑορτάς.] Apparet ſubeſſe vlcus. Interpretes verò quos quidem vidi, parum dignè hinc ſe expediunt. Scilicet τιμᾷν, *ſtipem colligere* eſt. φεῦ τῆς δεινότητος! ſed ad rem. Notat auctor in homine αὐθάδει contemptum diuini numinis, & religionis omnis: Ita enim ferè comparatum videas vt qui erga homines ſuperbi ſint, etiam erga Deum inſoleſcant, eúmq; colere parum curent: ὁ γὰρ, inquit B. Chryſoſtomus, κατὰ ἀνθρώπων ἐπαιρόμενος, εὐκόλως καὶ κατὰ θεοῦ. vide ſodes homiliam ſeptimam, in poſteriorẽ ad Timotheũ. quod etiam Theophraſtus in extremo capite alia nota indicat. Fuit autem olim diuini cultus pars, deorũ feſtis ſolennibus intereſſe, & ea cõcelebrare. Quare, qui religioſiores erãt, ij non feſta tãtùm vrbis in qua habitabant, religioſè obſeruabant: ſed ad alia quoque aliarum vrbiũ feſta ſolénia cũ muneribus accurrebant, vt etiã Platonis leges docent. Atque hoc, etſi

ſine magnis ſumptibus fieri nō poterat, non tamen ea res illos deterrebat: ſed cum Plautino Pleuſide ſibi perſuadebant, *Quod in diuinis rebus ſumas, ſapienti lucro eſt.* Contrà verò iſte factum eorum ridet: & quòd illi propterea boni aliquid à diis ſperent, id quoque ſceleratus ſceleratè ridet, & negat eſſe tanti: *Magno*, inquiens, *vobis id bonum, ſi modò vllum vnquam futurum eſt, conſtabit.* Sic autem lego, ϰ̀ τοῖς τὸ ϑεῖον τιμῶσι, ϰ̀ π. Aut me omnia fallunt, aut rem acu tetigimus; &, quod Græci aiunt, αὐτὸν κέκρουκα τὸν βατῆρα τῆς ϑύρας. Pietatis apud Græcos præcipua cenſebantur argumenta, ſi ſacra patria diligenter colerent, & dona ad aliarum vrbium deos mitterent. Vide Iſocratem in Areopagitica: vbi verbum πέμπειν ſic accipi debet vt hoc loco.

ἐκ ἂν γένοιτο δίδόμενα.] Sententia quam ex his verbis elicimus, par & ſimilis eſt illi, quam hoſtis humani generis pronuntiat Iobi capite primo, cōmate IX. hoc tantùm intereſt, quòd hîc diuini numinis in homines religioſos benignitas extenuatur; ibi ſancti viri Iobi pietas in Deum.argumentum quidem geminum planè eſt.

ϰ̀ ἐκ ἔχων συγγνώμην.] Seneca De beneficiis, libro VI. *Quid eſt iniquius homine, qui eum odit, à quo in turba calcatus, aut reſperſus, aut quò nollet impulſus eſt?*

φίλῳ ϑ᾽ ἔρανον κελεύσαντι εἰσενεγκεῖν.] Adeón' interpretes alias res egiſſe cùm hunc pulcherrimum libellum verterent, vt vocem ἔρανον ſemper de ſymbolis conuiuarum acciperent? Atqui, contra quàm illi putant, nuſquam ita Theophraſtum hac voce

in hoc

in hoc ἀποσπασματίῳ eſſe vſum affirmamus. vbi quoties dictio ἔρανος occurrit, ſemper referri debet ad pulcherrimum & verè pium Græcorum morem pauperes amicos ſubleuandi. Fuit enim apud illos moribus receptum, vt cùm aduerſam fortunam paſſus eſſet aliquis, amicorum atque ſodalium facultatibus ſubleuaretur: accipiebat enim ab iis pecuniæ aliquam ſummam, ea lege vt ſi Deus aliquando meliora daret, quantum illi erogatum eſſet, tantundem ipſe reſtitueret. Hanc illi ſtipem collatitiam vocabant ἔρανον, & factum ipſum ἐρανίζειν, reſpectu vt plurimùm accipientis, vel ἔρανον συλλέγειν: dantis verò, ἔρανον εἰσφέρειν. Atque hoc fuit veluti medium quoddam genus inter id quod δάνεισμα creditúmque propriè dicitur, & ſtipem illam quotidianam, quæ mendicis hominibus & æruſcatoribus ſine vlla recuperandi ſpe erogabatur. Ἐλεημοσύνην Græci illam ſtipem, non ἔρανον vocarunt: etſi me non latet, abuſiuè eos interdum vocabulum ἔρανος ita vſurpare. Huius moris apud Græcos ſcriptores paſſim fit mentio: apud Antiphontem gloriatur quidam ſe pecuniis ſuis non niſi honeſtè vti: λαμπρῶς, inquit, χορηγοῦντα, πολλοὺς δὲ ἐρανίζοντα, μεγάλας δὲ ὑπὲρ πολλῶν ἐγγύας ἀποτίνοντα: & paullò antè oſtendit idem conferri ſolitum eranum ſi quis ſententia iudicis, omnibus bonis ſuis fuiſſet euolutus: περιγενόμενος δὲ, ait, καὶ ληφθεὶς, κἂν ἔρανον παρὰ τῶν φίλων συλλέξας, οὐκ ἂν εἰς τὰ ἔσχατα κακὰ ἦλθον. eundem morem tangit & Demoſthenes in Midiana. & ex eiuſdem oratione in Nicoſtratum conſtat pro captiuis amicis ſolitum dari amicis ἔρανον, vt eſſet vnde ſe redimerent. Extant etiam pul-

cherrimi Philemonis antiqui poëtæ verſiculi, vbi poſteaquam varios caſus recenſuit quibus homines ad paupertatem redigi ſolent, ſubiicit:

Ἀλλ' ἑταῖροι καὶ φίλοι σοὶ, καὶ συνήθεις νὴ Δία,
Ἔρανον οἴσουσιν. εὔχου μὴ λαβεῖν πεῖραν φίλων·
Εἰ δὲ μὴ, γνώσῃ σεαυτὸν fortaſſe meliùs,
αὐτοὺς) ἄλλο μηδὲν, πλὴν σκιάν.

Pertinet ad hunc morem locus Ariſtotelis Phyſicæ actoaſeos libro 1 1. capite v. vbi hoc ponit exemplum eorum quæ *κατὰ τύχην* accidunt, *οἷον, ἕνεκα τοῦ ἀπολαβεῖν τὸ ἀργύριον ἦλθεν ἂν κομιζομένου τὸν ἔρανον, εἰ ᾔδει.* Torquent verba philoſophi interpretes Latini, nec certam interpretationem, ac ne lectionem quidem veram vident: quam ex Philopono protulimus: illa verba, *ἦλθεν ἂν κομιζομένου τὸν ἔρανον,* ſignificant, veniſſet creditor ad debitorem ſuum; cùm ille ab amicis eranum, hoc eſt, pecuniam erani nomine collectam, auferret. Eôdem cenſeo referendum & Plauti locum in Curcullione, vbi ait leno in magno fuiſſe ſe periculo ne argentum amitteret quod ſibi argentarius debebat: eum enim inibi fuiſſe, vt ceſſione bonorum creditoribus ſuis ſatisfaceret: verùm poſtea amicos iuuiſſe ipſum, & dediſſe vnde ſolueret. Sic ille,

Poſtquam nihil fit, clamore hominem poſco: ille in ius me vocat:
Peſſimè metui ne mihi hodie apud prætorem ſolueret:
Verùm amici contulerunt; ſoluit argentum domo.

Sic enim lego, non *compulerunt*: Porrò autem videntur ea fini & apud Athenienſes & in aliis Græcorum ciuitatibus inſtitutæ ſodalitates quæ communem arcam haberent, in quam quot menſibus certum

certum quid à ſingulis penderetur, vt eſſet vnde iuuari poſſent qui ex illa ſodalitate fortunam aduerſam aliquo modo eſſent experti. Harpocration, Ἐρανιστὴς μέντοι κυρίως ἐστὶν ὁ τοῦ ἐράνου μετέχων, καὶ τὴν φορὰν τὴν ἑκάστου μηνὸς ἔδει καταβάλλειν, εἰσφέρων. Hos ἐρανιστὰς orator ἐράνων πληρωτὰς vocat. niſi malis referre ad δημοσίους ἐράνους: nam & in Rempublicam collatæ pecuniæ genus quoddam eſt ἔρανος. cuius ſæpe oratores meminêre. Quemadmodum autem penſio ἐράνου fuit menſtrua, ita & ſingulis menſibus lites diſceptabantur, ſi quæ forte inter ſodales propter ἐράνους diſcordiæ eſſent obortæ. Harpocration, ἔμμηνοι, inquit, appellantur δίκαι αἵ τε ἐμπορικαὶ, καὶ αἱ ἐρανικαί. meminit & Pollux. Neque dubium ſicut erant δίκαι ἐρανικαὶ Athenis, ita & ἐρανικοὺς fuiſſe νόμους. Quare etiam apud Platonem in x I. De legib. de iſtiuſmodi eranis accipienda lex hæc eſt, non, vt vulgò faciunt, de conuiuarum collectis. Verba Platonis ſunt, Ἐράνων δὲ πέρι, τὸν βουλόμενον ἐρανίζειν, φίλον πρὸς φίλους. ἐὰν δέ τις διαφορὰ γίγνηται περὶ τῆς ἐρανίσεως, οὕτω πράττειν ὡς δικῶν μηδενὶ περὶ τούτων μηδαμῶς ἐσομένων. Lex eſt perutilis; Statuit Plato, vt eranum ab amico exigere neceſſario tempore, in ſua Republica ius ſit & fas. quod ideo non prætermittendum in ſuis legibus putauit ille, quia non in omnibus ciuitatibus permiſſæ ſunt olim huiuſmodi ἐπιφοραί. Apud Romanos quoque in amicorum aduerſis conferri ſolitam pecuniam, non eſt dubium: velut ad reficiendam domum abſumptam incendio. Martialis in Tongiliano:

Empta domus fuerat tibi, Tongiliane, ducentis:
Abſtulit hanc nimiùm caſus in vrbe frequens,

Collatum

Collatum eſt decies.

eſtque huiuſmodi collationum etiam alibi mentio. Sed ius eranorum, quale expoſuimus, apud Romanos non obſeruauimus. quin potiùs exiſtimo vetitas iſtas ſodalitates fuiſſe à Romanis in pleriſque Græcorum ciuitatibus, poſtquam ad illos ſumma rerum peruenit. quare etiam Plinius Secundus epiſtola quadam Traianum conſulit ſuper libello ad eranos pertinente, ſibi ab Amiſenorum ciuitate oblato. Traianus verò reſpondens, Amiſenis quidem permittit eranos habere: *eo faciliùs*, inquit, *ſi tali collatione non ad turbas & illicitos cœtus, ſed ad ſuſtinendam tenuiorum inopiam vtuntur.* in cæteris verò ciuitatibus, quæ Romanorum iure eſſent obſtrictæ, rem huiuſmodi vult prohiberi. Addit Plato, Si qua ex ea collectione controuerſia inter amicos oriatur, nullam datum iri in ſua Republica actionem eo nomine. quod aliter Athenis vt dixi obſeruabatur: erat enim ibi locus τοῖς ἐρανικοῖς δίκαις. Sanè quin tenerentur qui huiuſmodi collatione fuerant ſubleuati, reddere quod acceperant, reparatis opibus, non poteſt ambigi: id enim diſertis verbis teſtatur Theophraſtus capite Περὶ μεμψιμοιρίας. & apud Lucianum Demoſthenes ait, ſe multis amicis τοὺς ἐράνους συνδιαλύσασθαι: hoc eſt, ſodales multos pro ſua virili parte iuuiſſe in reddendis pecuniis quas ab amicis acceperant. Ex his intelligi poteſt quid ἔρανον cùm hîc tum alibi Theophraſtus vocet. Latini, vt diximus, rem ignorarunt: neque propriam vllam vocem habent huic rei: nec temere factum quòd & Plinius & Traianus vocem Græcam retinuerunt. *Collationem* aut *colle-*

ctam

ſtam vertere poſſis: etſi alio ſenſu Marcus Tullius hac dictione vſus eſt. Plura de hac re ad Athenæum nobis obſeruata.

ὅτι ἀπόλλυσι καὶ τοῦτο τὸ ἀργύριον.] Hæ ſunt voces eorum qui beneficium dare neſciunt. quò alludens ait Sapiens auctor Eccleſiaſtici ca. XXIX. Ἀπόλεσον ἀργύριον διὰ φίλον. Præclarè & ad hunc locum appoſitiſsimè Seneca De beneficiis libro VI. *Sæpe beneficium manet nec debetur, ſi ſecuta eſt dantem pœnitentia: ſi miſerum ſe dixit, quòd dediſſet: ſi cùm daret, ſuſpirauit, vultum obduxit, perdere ſe credidit, non donare.* Hic eſt quem panem lapidoſum Fabius Verrucoſus appellabat. Quanto meliùs qui dixit,

Extra fortunam eſt quicquid donatur amicis.

δεινὸν καταράσασθαι.] Omnino δεινὸς ſcribendum, non δεινόν.

οὐκ ἂν περιμεῖναι] Meliùs περιμεῖναι. imò verò mutato accentu & ὑπομεῖναι & περιμεῖναι ſcribendum eſt.

καὶ οὔτε ᾆσαι, οὔτε ῥῆσιν εἰπεῖν, οὔτε ὀρχήσασθαι ἂν ἐθελῆσαι.] Scribendum hîc quoque mutato accentu ἐθελήσαι. eſt enim modus optandi, vt loquuntur γραμματικῶν παῖδες, non infinitiuus. Hæc autem eò pertinent, quòd, ſicut diximus, iſtiuſmodi homines graues ſeueríque, non comes videri volunt: cùm re vera non grauitas ea ſit, ſed ſimulatio, faſtus ac typhus, &, vt eleganter Hierocles vocat, νόσος μισολογίας. Notũ autem, veteres Græcos ſolitos vſurpare in ſuis conuiuiis quæ hîc commemorantur. Cantabãt enim vel ſcolium aliquod, vel odam aliquam, ſiue μέλος, aut aliquem ex poëta quopiam locum. Sic etiam apud antiquiſsimos Romanos

fuerunt

fuerunt carmina quædam in epulis à ſingulis conuiuis cantitata de clarorum virorum laudibus, vt in Originibus ſcriptum reliquerat Cato. Saltatio ſequebatur comes extrema conuiuij menſis remotis: non enim niſi bene poti, vt bis ſuprà dictum eſt, ſaltabant. Interpretes, quid eſſet ῥῆσιν εἰπεῖν, aſſecuti non ſunt: eſt autem, locum ex aliquo poëta recitare oblectationis gratia & διαγωγῆς χάριν. Id veteres factitabant aliàs quidem aſſa voce, quod eſt ᾄδειν: aliàs verò ad tibiam, vel aliud muſicum organum: quod ψάλλειν Græci dicunt. & cantabant interdum quidem omnes confertim: interdum verò ſinguli per vices: quod eleganter vocat Clemens ἐν μέρει παραλαμβάνειν τὰς προπόσεις τῇ ᾠδῇ. Exempla proferre non magis neceſſe eſt, quàm meridie lucernam accendere. Tantùm dicam peccari ſæpe ab interpretibus in iſta voce: vt cùm apud Platonem in x. De republica, μακρὰν ῥῆσιν ἀποτείνειν ἐν τοῖς ὀδυρμοῖς, vertunt, *Contenta voce eiulari.* perperam: Plato enim de iis poëtis loquitur, qui lamentationes prælõgas & multorum verſuum heroibus tribuunt in ſuis poëmatis: qualis illa apud Sophoclem verè μακρὰ ῥῆσις in Trachiniis. quales item multæ in tragœdiis, Euripidis præſertim: qui poëta reus iampridem hæret apud criticorum tribunal, διὰ τὸ μακρὰς ἐπάγειν ῥήσεις ἤγουν διηγήσεις ταῖς συμφοραῖς. propterea etiam, vt videtur, τοὺς τραγῳδοὺς per ludibrium τρυγῳδοὺς appellarunt. Malè etiam iidem interpretes in ſeptimo De legibus τινὰς ὅλας ῥήσεις, hoc eſt, *integros poëtarum locos* tranſtulerunt, *ſcita quædam dicta.*

δεινὸς δὲ καὶ τοῖς θεοῖς μὴ ἐπεύχεσθαι.] Græci eiuſmodi

homi

hominesproprio nomine ἀγυρόπτας dixerunt. Heſychius; ἀγύρτης, ὁ πανίως εὐχόμενος.

Ad caput περὶ δεισιδαιμονίας.

Ἀμέλει ἡ δεισιδαιμονία δόξειεν ἂν εἶναι δειλία πρὸς τὸ δαιμόνιον.] Alij ſic definiunt, Δεισιδαιμονία ἐστὶ φόβος θεῶν καὶ δαιμόνων. Sed Theophraſtus voce δαιμόνιον, & deos & dæmones complexus eſt, & quicquid diuinitatis eſſe particeps malè ſana putauit antiquitas. Δειλίαν accipe metum alium ab eo qui pios decet. Scitè enim Varro apud Auguſtinum dicebat, *Deum à religioſo vereri: à ſuperſtitioſo timeri.* Seneca dilutius epiſtola XLVII. *Deo ſatis eſt quòd colitur, & amatur: Non poteſt amor cum timore miſceri.* Meliùs idem alibi, *Religio deos colit: ſuperſtitio violat.* Latiùs veteres, vt annotant Grammatici, *metum* pro religone, vel ſuperſtitione vſurparunt. Vide Nonium. Maximus Tyrius ſermone IIII. pietatem à ſuperſtitione ſic diſtinguit: εἰ δέ ἐστι, καὶ ἀνθρώποις πρὸς θεοὺς ἐπιμιξία, ὁ μὲν εὐσεβὴς φίλος θεῷ, ὁ δὲ δεισιδαίμων, κόλαξ.

ἀπονιψάμενος τὰς χεῖρας καὶ περιῤῥανάμενος ἀπὸ ἱεροῦ.] Duplicem lauationem ſiue purificationem tangit: altera ad manus pertinet, altera ad totum corpus. Illa propriè χέρνιψ, hæc περίῤῥανσις appellatur. fiebátque δαφνῷ, id eſt, *ramo felicis oliuæ*, vt ait Virgilius. Vtriuſque frequens apud Græcos mentio. Aqua verò luſtralis qua aſpergebantur, ſic fiebat. Erat ad fores templi aquiminale quoddam magnum, quales ferè tinctorum cortinæ, (labrũ Aſconius

nius nominat) in quod mergebant titionem ardentem ab ara ſumptum;quando victima adoletur: eáque aqua omnes qui templum ingrediebantur, ſeſe aſpergebant ipſi, aut à ſacrificulis aſpergebantur. Euripides Hercule furente:

Μέλλων δὲ δαλὸν χειρὶ δεξιᾷ φέρειν
Εἰς χέρνιβ' ὡς βάψειεν Ἀλκμήνης τόκος:

Athenæus quid ſit, χέρνιψ, (vel, vt ipſe legi ait, χερνὶψ) explicans, Ἐστιν, inquit, ὕδωρ εἰς ὃ ἀπέβαπτον δαλὸν ἐκ τοῦ βωμοῦ λαμβάνοντες, ἐφ' οὗ τὴν θυσίαν ἐπετέλουν. Nec ſolùm in templis erant περιῤῥαντήρια; ſed etiam ad fori introitum, quorum ſæpe meminere oratores Græci. Moris etiam fuit vt ad fores priuatarum ædium tantiſper dum illæ funeſtæ eſſent, & dum fieret ἡ πρόθεσις eius qui obierat, vas magnum ſtatueretur, aqua luſtrali plenum, quæ eſſet è domo non funeſta allata: qua aqua ſeſe quiſque exiens aſpergeret, qui exequias venerat: idque vas figlinum fuit, & ἀρδάνιον propriè nuncupabatur: auctor Pollux libro octauo. Ariſtophani dicitur ὄστρακον. Καὶ πηγάδου τοὔστρακον πρὸ τῆς θύρας. Heſychio γάστρα duobus locis. B. Chryſogonius homilia XII. ad Epheſios: ἴδοις Ἕλληνα ἀπὸ νεκροῦ λυόμενον. Non diſſimilis ritus apud Romanos. Feſtus, *funus proſecuti redeuntes ignem ſupergrediebantur aqua aſperſi: quod purgationis genus vocabant ſuffitionem.* Fuit & apud Iudæos ſimilium lauationum & purificationum vſus: quas auctor Eccleſiaſtici capite XXXIV. βαπτισμοὺς ἀπὸ νεκροῦ appellat.

δάφνης εἰς τὸ στόμα λαβών.] Non leuis error eſt interpretum, qui ἀπὸ ἱεροῦ δάφνης iunxerunt, & ſacram laurum hîc ſunt commenti: quod profectò ferri

non

non poteſt. Dictum autem δάφνης λαβὼν, vt ἄρτου φαγεῖν, & alia paſſim apud Atticos. Nos locum planiùs expreſſimus, & ita vertimus, quaſi eſſet ſcriptum δάφνης πέταλα : eam enim vocem ſupplendam eſſe cenſemus. Scimus namque veteres in purgationibus, lauri foliis vti ſolitos. Clemens Alexandrinus in Protreptico, Καταφσίων μεταλλάμβανε θεοπρεπῶν, οὐ δάφνης πετάλων, οὐ ταινιῶν τινῶν ἐρίῳ καὶ πορφύρᾳ πεποικιλμένων. Sic & Romani, vt ait Feſtus, omnibus ſuffitionibus laurum adhibebant. Moris præterea fuit Græcis baculum laureum præ manibus habere, tanquam ἀλεξίκακον φάρμακον, vt ait Suidas, quòd crederent lauro ineſſe vim quandam malum auerruncandi. Inde natum prouerbium δαφνίνην φορῶ βακτηρίαν, cùm quis negat ſe ſibi ab alicuius inſidiis metuere. Eôdem etiam ſpectat quod obſeruare aliquando meminimus, ſolitos Græcos pro foribus laurum ſtatuere. auctor Heſychius in voce Κώμυθα. Quod ait Theophraſtus, laurum in os capi ſolitam à ſuperſtitioſis, neſcio an huic ſimilis ſuperſtitio ſit quam apud Hieronymum in Marcellæ viduæ epitaphio annotauimus. Sic ille, *Nec mirum ſi in plateis & in foro rerum venalium fictus ariolus ſtultorum verberet nates, & obtorto fuſte dentes mordentium quatiat.* Nam ariolorum conſuetudo fuit (colligi poteſt ex Seneca De vita beata) laurum geſtare cùm per vrbem incederent, quam fuſtem videtur Hieronymus vocare; quia erat, credo, virga maiuſcula è lauro. Heſychius, Ἰθυντήριον, ὃ φέρουσιν οἱ μάντεις σκῆπτρον ἀπὸ δάφνης. Sanè poëtæ dicuntur *laurum mordere*, Iuuenali, & Caſſandra δαφνηφάγος à Lycophrone appellatur.

T

quod quomodo critici explicent, nō eſt obſcurum. Apud Æſchylum in Agamemnone habitus vatis hic eſt, vt amictus veſte vatum propria, quam poeta appellat χρηστηρίαν, manu ſcipionem geſter, & coronam collo appenſam: nam ait Caſſandra ſe habere Καὶ σκῆπτρα καὶ μαντεῖα περὶ δέρῃ στέφη.

καὶ τὴν ὁδὸν ἐὰν περιδράμῃ γαλῆ.] Fortaſſe παραδράμῃ. Ambigunt docti ſitne γαλῆ muſtela domeſtica an felis. Vtrunque animal fuit olim inter ea quæ occurſu ſuo auſpicium facerent, quod Græci vocabant ἐνόδιον σύμβολον. De muſtela habes apud Plautum in Sticho: de fele extat exemplum apud Terentium. Apud Athenienſes autem γαλῆς tranſcurſus dirimebat comitia, vt apparet ex Ariſtophanis Concionantibus. Artemidorus verò libro tertio, ſiue Ἐνοδίῳ, non parum differre docet, fueritne γαλῆ viſa accedens, an abiens: item agens aliquid gratum an contra: necnon, ageretne an pateretur. Et quòd γαλῆ malum augurium faceret, inter alias hanc quoque cauſſam affert, quia ſit voci δίκη ἰσόψηφος. quod ita eſt: nam ſi vtriuſque dictionis litteras ad calculum voces, redibit par ſumma XLII. id autem eſt quod Græci intelligunt, cùm dicunt duo vocabula, aut duos verſus, eſſe ἰσόψηφα. Sed quid vetat ipſius Artemidori verba aſcribere? Γαλῆ, inquit, γυναῖκα σημαίνει πανοῦργον καὶ κακότροπον, ἢ. δίκην. ἔστι γὰρ ἰσόψηφος δίκη καὶ γαλῆ. ἀπὸ γὰρ τῶν αὐτῶν σύγκειται γραμμάτων. καὶ θάνατον, ὅ,τι γὰρ ἂν λάβῃ τοῦτο σήπει. καὶ ἐργασίας καὶ ὠφελείας. καλεῖται γὰρ πρός τινων κερδὼ, καὶ ἱλαρία. τὴν δὲ διαφορὰν ἔξεστι λαμβάνειν τούτων· ἀπὸ τοῦ βλέπεσθαι προσιοῦσαν ἢ ἀπιοῦσαν. πράττουσάν τι ἡδὺ, ἢ ἀηδές· πάσχουσάν τι ἢ δρῶσαν. Ex his apparet γαλῆς conſpe

conſpectum non malum ſemper portendiſſe, ſed aliquando etiam lucrum, aliquando gaudium ac lætitiam. Quid quòd etiam purgandi vim quandam in hoc animali ineſſe crediderunt Athenienſes? qui propterea quando in concionem conueniebant, circunferri felem iubebant: erátque hoc purificationis & luſtrationis certum genus. Ariſtophanes Concionantibus, ὁ περιστίαρχος, περιφέρειν χρὴ τὴν γαλῆν. Erat & canis interuentus, ſiue potiùs tranſcurſus (Plutarchus διαδρομὴν vocat, Περὶ φιλαδελφίας) inauſpicatus: vnde eſt apud Plautum, *canina ſcæua.*

ἕως διεξέλθῃ τίς.] Qui videlicet omen luat, & quod mali portendebat felis tranſcurſus, id ipſe ſubeat.

ἢ λίθοις τρεῖς ὑπὲρ τῆς ὁδοῦ διαλάβῃ.] Ridere licet veterum ſtultitiam. Putarũt illi cùm aliquod triſte ſignum apparuiſſet, poſſe id facilè eludi, & quod oſtendebatur periculũ effugi, ſi vel verbis, vel aliquo facto indicarent ſe omen nó accipere, ſed abominari. Verbis quidem, cùm dicerent, Εἰς κεφαλήν σοι *In caput tuum*: omen nempe redeat. quæ abominandi formula frequens eſt apud vtriuſque linguæ ſcriptores. vnius Senecæ verba ponã ex cõſolatione ad Martiam: *Quis non, ſi admoneatur vt de ſuis cogitet, tanquã dirum omen reſpuat, & in capita inimicorum aut ipſius intempeſtiui monitoris abire illa iubeat?* Re verò, aut facto aliquo deteſtabãtur, id quod portẽdebat ſiniſtrũ aliquid, infectantes. Cùm enim vel auis inebra, vel aliud infauſtum animal occurriſſet, periculo ſe defunctos putabãt, ſi id lapidibus petiiſſent, & feriiſſent. Auguſtinus lib. II. De doctrina Chri-

ſtiana, *Plerunque tam ſuperſtitioſi ſunt quidam, vt etiam canem qui medius interuenerit, ferire audeam.* Planiſſimè verò Dio Chryſoſtomus, oratione XXXIV. Ἀνὴρ Φρὺξ, inquit, ἐπὶ κτήνους ἐβάδιζεν. ὡς δ' ἐθεάσατό τινα κορώνην, οἰωνισάμενος (οἱ γὰρ Φρύγες τὰ τοιαῦτα δεινοὶ) λίθῳ βάλλει· καί πως τυγχάνει αὐτῆς. πάνυ οὖν ἥσθη, νομίσας εἰς ἐκείνην τετράφθαι τὸ χαλεπόν. *Homo Phryxa iumento vehebatur: qui cornice aſpecta, ominis loco rem ducens, (nam Phryges talium obſeruatione excellunt) lapide cornicem petit. accidit vt quam petebat, feriret. ille gaudere ſupra modum: quòd crederet in ipſam malum eſſe verſum.* Hinc mos ille veterum notatus Apuleio Mileſia tertia. *Quid? (ait) quòd iſtas nocturnas aues, cùm penetrauerint larem quempiam, ſollicitè prehenſas foribus videmus adſigi: vt quod infauſtis volatibus familiæ minantur exitium, luant cruciatibus.* atque hoc ſcimus hodiéque à quibuſdam obſeruari. Simili igitur ratione iſte quoque conſpecta fele, tres lapides in ipſam iacit: vt nimirum quod malum videbatur portendi, id in ipſius felis caput reiicere ſe hoc facto teſtaretur. Nam, vt Plinius ait, oſtentorum vires in eorum erant poteſtate quibus oſtendebantur: ac prout quæque eſſent accepta, ita valere illa arbitrabantur. Sic etiam oracula & vaticinationes eludi ſolitas legimus, cùm apud alios hiſtoricos vtriuſque linguæ perſæpe, tum apud Suetonium in Iulio, capite LIX. & Dionyſium Halicarnaſſeum non vno loco. Sic & viſorum nocturnorum, quæ mali aliquid portendebant, efficaciam impediebant reſpuendo & procul à ſe amoliendo: cuius rei exemplum eſt apud Tacitum primo Annalium in iſtis de Cæcina: *ducem terruit dira*

quies

*quies.nam Quintilium Varum ſanguine oblitum & paludibus emerſum,cernere & audire viſus eſt velut vocantem; non tamen obſecutus & manum intendentis repuliſſe.*neque enim otioſa ſunt poſtrema verba: Sed illis Tacitus cauſſam reddit, cur hoc rerum exitu caruerit. Ex his, & vera lectio iſtius loci intelligitur: (legendum enim διαβάλη, non διαλάβη:) & verus etiam ſenſus perſpicitur: à quo quantum docti viri deerrarint, nolo dicere: æquus lector facilè æſtimabit, & iudicabit. Ait autem τρεῖς, quia, vt ex Plinio, Feſto, aliiſque notum, numerus impar Deo gratior. quare etiam in illis ἐπῳδαῖς, περιάπτοις,& amuletis, quibus ſuos libros Marcellus & Alexander Trallianus, ipſéque adeo Plinius referſerunt, frequens is numerus. Porrò videntur Græci ad hanc ſimilémve aliam trium lapidum ſuperſtitionem alluſiſſe illo prouerbio,

τρεῖς εἰσιν ἐγγυοὶ περὶ τὸν ἐγχυάζοντα λίθοι.

qua adagione vſus Ariſtophanes:nec me fugit quomodo exponatur à veteribus: verùm ego arbitror olim fuiſſe aliter conceptum prouerbium: poſtea verò quæſita, vt fit, occaſione ioci, ita cœpiſſe efferri ab hominibus vrbanis. Ἐγχυάτλειν verbum eſſe huic rei accómodatiſſimum infrà docemus. Notauimus & aliam in tribus lapidibus ſuperſtitionem veterum non minùs ridendam. Columella libro De arboribus, capite XXIII. *Mala Punica ne rumpantur in arbore, remedio ſunt lapides tres, ſi cùm ſeres arborem, ad radicem ipſam collocaueris.*Simile eſt quod de ſcilla idem auctor adiicit. Palladius libro quarto, titulo X. *Qui in ſcrobe deponit, ſi tres lapillos in ipſa radice conſtituat, prouidebit ne poma findantur.* Ne illud quidem

prætermittam τὴν φιλομαθῶν χάειν. Olim ſi duos fratres ſimul ambulantes lapis ſaxúmve in via forte iacens diuiſiſſet, ita vt medius inter fratres lapis reperiretur, ominoſum id & infauſtum habebatur. Refert Plutarchus Περὶ φιλαδελφίας.

καὶ ἐὰν ἴδῃ σορὸν ἐν τῇ οἰκίᾳ, ἱερὸν ἐνταῦθα ἱδρύσασθαι.] Mendoſam perſpicuè lectionem docti viri ſanant, ὄψιν *viſum* aut *ſpectrum* legentes, nõ σορὸν: & afferũt appoſitè ſanè locum Platonis è decimo De legibus. Mihi tamen placebat ὄφιν pro σορὸν reſtitui: cuius coniecturæ nondum me pœnitet: atque adeo haud aliter à Theophraſto ſcriptum puto: qui cùm paullò poſt ἐνυπνίων meminerit, vix eſt vt hîc ὄψεως mentionem fecerit. Non quò fugiat me ὄψιν & ἐνύπνιον ſubtiliter à veteribus criticis diſtingui: ſed illam diſtinctionem nemo ſanus hîc recipiet. Conſtat verò ex Ciceronis libris De diuinatione & multis aliis auctoribus, ſerpentem vidiſſe in ædibus aut in itinere, triſte auſpicium fuiſſe. Solebant autem loca in quibus monſtra fuerant viſa, religioſa fieri: vt in eo loco qui fulmine tactus eſſet, obſeruabant: quem locum Romani, vt notum eſt, bidental, quòd bidentibus ibi fieret, appellabant. notus eſt ſuper hoc Artemidori locus: ſed & Plutarchus in Pyrrho ait τὰ κατοβαλλόμενα τοῖς κεραυνοῖς ἀνέμβατα μένειν χωρία. Idem puto fuiſſe obſeruatum in aliis locis vbi portenta viſa fuiſſent. Hinc illa Platonis querela de ſuperſtitioſis hominibus, mulieribus præſertim, quas ait leuiſſimas ob cauſas, & pauores inanes, impelli ſolitas, vt aras & ſacella diis ſtatuerent: *vt iam*, inquit Plato, *nullus locus iis vacet, non domus vlla, nõ vicus*. Porrò ſerpẽtes fere per impluuiũ è tectis

ctis deſcendebant in ædes, & ibi ſoliti conſpici. Plautus Amphitruone, *Deuolant angues iubatæ deorſum in impluuium duo.* Terentius Phormione, *Anguis per impluuium decidit de tegulis.* Vide Alexandrinum Clementem, Theodoretum in Θεραπ. & Dionem. Eo igitur loco (non autem vbi videntur inſomnia) ait auctor, ſacella à ſui temporis ſuperſtitioſis hominibus ſolita excitari. Iure Romano id non erat licitum: Fuit enim lex vetus tribunitia, quæ vetaret iniuſſu plebis ædeis, terram, aram conſecrare. Auctor Cicero Pro domo ſua ad Pontifices.

τῶν λιπαρῶν λίθων τῶν ἐν ταῖς προόδοις.] Legimus *τριόδοις*, vel *παρόδοις*: vt de iis lapidibus intelligamus qui in viis à viatoribus coli ſolebant: de iis Sibylla,

Κἂν παρόδοισι λίθων συγχύματα ταῦτα σέβεσθε.

ſed præſtat legere *τριόδοις*: Nam aliud ſunt *ἕρμακες*, de quibus Sibylla ſine dubio intelligit, ab vnctis lapidibus, qui in prouerbium abierunt. Dicebant enim de homine ſuperſtitioſo *πάντα λίθον λιπαρὸν προσκυνεῖ.* Clemens Alexandrinus libro ſeptimo Stromatum, *οἱ αὐτοὶ δ' οὗτοι πᾶν ξύλον καὶ πάντα λίθον, τὸ δὴ λεγόμενον, λιπαρὸν προσκυνοῦντες:* Meminit & Apuleius initio Floridorum, cuius locum apponam, quia inſignis eſt: multa enim ſimilis ſuperſtitionis exempla velut vno faſce complectitur. *Neque enim iuſtius religioſam moram viatori obiecerit, aut ara floribus redimita, aut ſpelunca frondibus inumbrata, aut quercus cornibus onerata, aut fagus pellibus coronata, vel etiam colliculus ſepimine conſecratus, vel truncus dolamine effigiatus, vel ceſpes libamine humigatus, vel lapis vnguine delibutus.* Sed & alij multi vnctorum

lapidum meminêre, quod pridem Turnebus in Aduerſariis obſeruauit. Quid quòd etiam in ſacra hiſtoria ſimile quid obſeruauimus nos? Vide Geneſeos cap. vigeſimum octauum, commate XVIII. & caput XXXV. comm. XIIII.

ϗ ἐὰν μῦς θύλακον ἀλφίτων διαφάγῃ.] Etiam mures olim auſpicium faciebant. Auſonius;

Quadrupes oſcinibus quis iungitur auſpiciis? mus.

Inprimis autem triſte putabant, ſi quid mures arroſiſſent. Vide Ciceronem De diuinatione libro ſecundo. Plinius quoque libro octauo, capite LVII. idem annotat: addens, eos cùm candidi prouenêre, lætum facere oſtentum. Idem in ſoricibus obſeruabatur: quorum occentu dirimi auſpicia ibidem ait Plinius. Eleganter verò Auguſtinus De doctrina Chriſtiana, libro II. de ſuperſtitioſis loquens: *Hinc ſunt*, ait, *illa: cùm veſtis à ſoricibus roditur, plus timere ſuſpicionem futuri mali, quàm præſens damnum dolere. Vnde illud eleganter dictum eſt Catonis, qui cùm eſſet conſultus à quodam qui ſibi à ſoricibus eroſas caligas diceret: reſpondit, non eſſe illud monſtrum, ſed verè monſtrum habendum fuiſſe, ſi ſorices à caligis roderentur.* Græci auctores ſimillimum Bionis (nec ſcio an ita legendum ſit etiam apud Auguſtinum) dictum referunt. Clemens, Τί δὲ ϗ θαυμαστὸν εἰ ὁ μῦς, φησὶν ὁ Βίων, τὸν θύλακον διέτραγεν, οὐχ εὑρὼν, ὅ, τι φάγῃ; τοῦτο γὰρ ἦν θαυμαστὸν, εἰ, ὥσπερ Ἀρκεσίλαος παίζων ἐνεχείρει, τὸν μῦν ὁ θύλαξ κατέφαγεν. Vide etiam Theodoretum. Θύλακος ſaccus eſt ſcorteus, vbi erat farina vel panis: nam etiam ἀρτοθήκην, hoc eſt, *panarium*, explicat Ariſtophanis ſcholiaſtes. Eiuſmodi ſaccum ſecum ferebant quando ibant

τὰ ἄλφιτα emptum : hoc eſt, farinam quæ in foro vænibat, quod ἀλφιτόπωλις ἀγορὰ appellabatur. Ariſtophanes Concionantibus,

Κ' ἄπιτ' ἔχωἐσω εἰς ἀγορὰν ἐπ' ἄλφιτα.
Ἔπειθ' ὑπέχοντ@ ἄρτι μου τὸν θύλακον.

Interpretes qui θύλακον ἀλφίτων *reticulum panis* vertunt, incogitantiæ magnæ ſe obligarunt & νωχελίας. Reticulum enim panis apud Horatium & Iuuenalem eſt quod γύργαθον Græci vocant. Heſychius, Γύργαθον, σκεῦ@ πλεκτὸν, ἐν ᾧ βάλλουσι τὸν ἄρτον οἱ ἀρτοκόποι. Gloſſarium, *Reticulum*, γύργαθ@. Sed & ad alia his reticulis vtebantur: vnde eſt γύργαθ@ ψηφισμάτων apud Athenæum libro primo ex Ariſtophane : quem locum nimis inepte docti viri hactenus ſunt interpretati. Ariſtophanes verò in Veſpis Perſarum braccas & anaxyridas θυλάκους dixit. Adeo autem familiare eſt muribus θυλάκους rodere, vt propterea θυλακοτρῶγες à poëtis appellentur. Heſychius, θυλακοτρὼξ, μῦς, οἱ ἢ ἀκρίς.

πρὸς τ ἐξηγητίω.] Hoc eſt, ad portentorum interpretem, & diuinum: qualis olim Athenis Lampon ὁ μάντις, qui κατ' ἐξοχὴν dictus eſt ὁ ἐξηγητής. Multa de hoc apud comicum, & in hiſtoriis.

ἐνδοῦσαι τῷ σκυτοδέψῃ ἀποῤῥάψαι.] Lege fideiubente me ἀποῤῥάψαι : quod conuenientiſſimum verbum eſt cerdoni, & veteramentariorum ſutori: quem σκυτοδέψην minùs propriè vocat ἀντὶ τοῦ σκυτοτόμου, vel πίσυγγον. ſic enim Athenis nominabantur. Iam antè diximus, ſaccum de quo agitur, fuiſſe ex aluta aut corio ; qualis erat, follis aut paſceolus apud Romanos. Scholiaſtes Ariſtophanis vocem σάκταν, vel, vt alij legebant, σάκκον, interpretatur ἐκ

T 5

δέρματος σακκίον, ὅπερ θύλακον λέγομεν. Heſychius, θυλάκια, ἀσκοὶ δερμάτινοι. Græci peram cynicorum ſolēt ita vocare, vt Maximus Tyrius ſermone XXXVII. ea pera fuit coriacea, quod certum eſt. Ideo Tatianus ait, loquens de cynicis, λέγοντες μὲν δεῖσθαι μηδενὸς, κατὰ δὲ τὸν Πρωτέα σκυτοδέψου μὲν χρήζοντες διὰ τὴν πήραν· ὑφάντου δὲ διὰ τὸ ἱμάτιον. Sanè vulgata lectio inepta eſt, neque huius fieri debet.

ἀλλ' ἀποτραπεὶς ἐκδύσασθαι.] Hoc verbū & exuendi, & excutiendi procul à ſe ſignificationem habet: nec ſunt audiendi qui reſcribunt ἐκλύσασθαι.

καὶ πυκνὰ δὲ τὴν οἰκίαν καθαρεῖν.] Harum purgationum auctor & inuentor apud Græcos Epimenides. Laërtius in vita: Λέγεται δὲ καὶ πρῶτος οἰκίας καὶ ἀγροὺς καθῆραι meminit Dioſcorides, & alij.

καὶ οὔτε ἐπιβῆναι μνήματι.] Heſiodus.

Μήτ' ἐπ' ἀκινήτοισι καθίζειν (οὐ γὰρ ἄμεινον)
Παῖδα δυωδεκαταῖον, ὅ τ' ἀνέρ' ἀνήνορα ποιεῖ.

Nota ſunt buſtorum formidamina, & monumentorum terriculamenta. Hoc Romani maximè in Diali flamine obſeruabant: nam ille locum in quî buſtum eſſet, nunquam ingrediebatur. A. Gellius lib. x. cap XV.

οὔτ' ἐπὶ νεκρὸν ἐλθεῖν.] B. Chryſoſtomus homilia XIII. in epiſtolam ad Epheſios: Græci, inquit, δεδοίκασι τὰ οὐκ ὄντα ἁμαρτήματα οἷον ῥύπον σώματος, κῆδος, λέχος, καὶ ἡμερῶν παρατηρήσεις καὶ ὅσα τοιαῦτα. Præcipuè autem hæc obſeruatio in ſacrorum miniſtris locum videtur habuiſſe. Sanè apud Moſem hac lege ſummus ſacerdos alligatur. *Ne ad cadauera venito: ne pro patre quidem ſuo aut matre ſe polluito.* At apud Romanos Dialis flamen, cui tam

multæ

multæ fuerant ceremoniç impoſitæ, etſi mortuum attingere non poterat, funus tamen exſequi non erat illi religio. vide A.Gellium. Lycurgi lege, vt Plutarchus ait, omnis huiuſcemodi circa mortuos ſuperſtitio fuit Lacedæmone ſublata. Cæterùm propter hãc cauſſam, inſtitutũ olim fuit, vt indicia apponerentur foribus domus funeſtę: ne videlicet, inſcius aliquis ingrederetur, & ſe imprudens pollueret. De vaſe aquæ luſtralis iam diximus: eôdem ſpectabant capilli de ipſius defuncti capite ſecti, qui foribus appendi ſoliti. Euripides Alceſtide,

Πυλῶν πάρεσιθεν δ' ὀυχ ὁρῶ
πηγαῖον ὡς νομίζεταί
γε χέρνιβ' ἐπὶ φθιτῶν πύλαις,
χαίτα τ' οὔτις ἐπὶ προθύροις τομαῖ-
ος, ἃ δὴ νεκύων πένθεσι πιτνεῖ.

Apud Romanos cupreſſus domus funeſtæ faciebat indicium: quod ex Plinio & Seruio pridem doctis viris notum, notatúmque. notat autem Seruius idem, ab Athenienſibus tractum morem: *nam apud Atticos*, inquit, *funeſtæ domus cupreſſi fronde velantur.*

οὔτ' ἐπὶ λέχει.] Scribendum λέχη, vt modò ἐπὶ νεκρόν. Heſychius, λέχη, ἐφ' οἷς τοὺς νεκροὺς κοσμοῦσιν. Etiam Latini *lectos* vocant, in quibus mortui collocabantur & efferebantur. Erit autem figura ἓν διὰ δυοῖν. οὔτ' ἐπὶ νεκρὸν ἐλθεῖν, οὔτ' ἐπὶ λέχη, pro ἐπὶ τὰ τῶν νεκρῶν λέχη. & referendum ad προθέσεως ſolemnia. Sed eſt & alia lectio ἐπὶ λεχώ. quam potiùs retineo. Euripides Iphigenia in Tauris,

Τὰ τοῦ θεοῦ δὲ μέμφομαι σοφίσματα·
Ἥτις βεστῶν μὲν ἤν τις ἅψηται φόνου,
Ἢ καὶ λοχείας, ἢ νεκροῦ θίγῃ χεροῖν,

Βωμῶν

Βωμῶν ἀπείργει μυσαρὸν ὡς ἡγουμένη.

vide Porphyrium lib.II. περὶ ἀποχῆς. Sic λέχος interpretor in ſuperiore loco Iohannis Chryſoſtomi, de cubili puerperæ. ſic in homilia III. ad Titum, ἡ ἀπὸ λέχους eſt puerpera, vel quæ recèns è puerperio ſurrexit. nã interpretes malè aliter accipiunt. In Nouella Leonis appellatur γυνὴ ἐπίλοχος; vbi eorum error corrigitur; qui mulierem nondum ſacro lauacro lotam, poſt partum de vita periclitantem, nolebant baptizare ante diem XL. tanquam pollutam, & ſacramento indignam: quæ erat crudeliſſima ſententia.

καὶ ὅταν ἐνύπνιον ἴδῃ.] Notum eſt, veteres cùm triſte aliquod inſomnium viderant, ἀποτροπαίοις χάειν ſacra quædam factitaſſe. Ariſtophanes Ranis,

Ἀλλά μοι ἀμφίπολοι λύχνον ἅψατε,
Κάλπισί τ' ἐκ ποταμῶν δρόσον ἄρατε,
Θέρμετε δ' ὕδωρ
Ὡς ἂν θεῖον ὄνειρον ἀποκλύσω.

Martialis libro XI.

Amphora nunc petitur nigri carioſa Falerni,
Expiet vt ſomnos garrula ſaga tuos.

Sed in re non obſcura non abutar, neque meo neque lectoris otio. Exempla paſſim apud tragicos.

τίνι θεῷ, ἢ τίνι θεᾷ.] Græci vocant δαίμονας ἀποτρόπους: apud Romanos Ioui prodigiali fiebant ſacra. Plautus Amphytrione,

Sed mulier poſtquam experrecta es, prodigiali Ioui
Aut mola ſalſa hodie, aut thure comprecatam oportuit.

Creditum etiam eſt à veteribus expiari ſomnia, ſi illa Soli narraſſent. Euripides,

Ἄχαιρὰ

Ἀ χαρὰ δ' ἥκει νὺξ φέρουσα φάσματα,
Λέξω πρὸς αἰθέρ', εἴπη δὴ τόδ' εἰς ἄχθος.

Sophocles Electra,

Τοιαῦτά του παρόντος, λέγ' ἡλίῳ
Δείκνυσι τ' οὔδαρ, ἔκλυον ἐξηγουμένου.

πρὸς τοὺς Ὀρφεοτελεστὰς κατὰ μῆνα πορεύεται.] Orpheus in Græciam initiorum genus quoddam, vel teſte Demoſthene, inuexit, quod Ὀρφικὰς τελετὰς vocabant, & qui illa docerent Orpheoteleſtas. Ait autem κατὰ μῆνα, quia ſub exitum cuiuſque menſis videntur ſoliti initiari Athenienſes. Habeo eius rei auctorem ſcholiaſten Ariſtophanis, qui teſtatur circa finem ſingulorum menſium fieri ſolitas τὰς μυστικὰς δαπάνας. Proclus in Heſiodi commentariis auctor eſt, veteres operam ſimulatricibus dediſſe die menſis XIX. Perſuaſum autem erat Athenienſibus, eos qui myſteriis iſtis & Eleuſiniis eſſent initiati, diuinis in Orco fruituros honoribus. Laërtius in Antiſthene, & alij.

καὶ ἐπὶ ταῖς τριόδοις ἀπελθών.] Imò ἐπὶ τὰς τριόδους, vt poſtulat Helleniſmi ratio: verùm arbitror maius vulnus ſubeſſe, & deſiderari aliquod vocabulum, aut etiam fortaſſe plura. Notum autem, in triuiis & compitis ſacra Hecatæ olim fieri ſolita: eôdem etiam moris fuit τὰ καθάρματα, & purgamenta vrbium proiicere. Euſtathius, φασὶν ὅτι δῖον ἐκάλουν κῴδιον ἱερείου τυθέντος Διῒ μειλιχίῳ ἐν τοῖς καθαρμοῖς φθίνοντος μαιμακτηριῶνος μηνὸς, ὅτε ἤγοντο τὰ πομπαῖα καὶ καθαρμῶν ἐκβολαὶ εἰς τὰς τριόδους ἐγίνοντο. ea purgamenta etiam ὀξυθύμια appellata ſunt: qua de voce & ritu hoc toto conſule Harpocrationem. Atque hæc ſacra cùm peregiſſent, non antè domum redibant

bant quàm & veſtem & corpus aqua vel fluuiali, vel fontana purificaſſent. Porphyrius, Πάντες ἐν τούτῳ ὡμολόγησαν οἱ θεολόγοι, ὡς οὔτε ἁπτέον ἐν ταῖς ἀποτροπαίοις θυσίαις τῶν θυομένων, καθαρσίοις τε χρηστέον· μὴ γὰρ ἴοι τὶς εἰς ἄστυ, μηδ᾽ εἰς οἶκον ἴδιον, μὴ πρότερον ἐσθῆτα καὶ σῶμα ποταμοῖς ἢ πηγῇ ἀποκαθήρας.

κατὰ κεφαλῆς λούσασθαι.] Colligi hinc poſſe videtur in triuiis fuiſſe περιρραντήρια. poteſt tamen etiam aliter accipi. Ritum lauandi capitis in purificationibus exprimit Perſius,

--- Tiberino in gurgite mergis
Manè caput bis terque. & Iuuenalis,
Ter matutino Tiberi mergetur, & ipſis
Verticibus timidum caput abluet.

σκίλλῃ ἢ σκύλακι κελεῦσαι αὐτὸν περικαθᾶραι.] Tangit duplicem veterum conſuetudinem expiandi luſtrandiq́ue ſe. altera erat, circumacta circa corpus ſcilla: altera catulo ſimiliter circa corpus ducto. Hoc enim ſignificat περικαθᾶραι. De ſcilla, quòd expiandi vim crederetur habere, notum vel ex Plinio & medicorum libris. Artemidorus Ἐνοδίᾳ, Ἡ σκίλλα καθάρσιος εἶναι νενόμισται. Lucianus Ἐπισκοποῦντες ἐκάθηρέ τέ με, καὶ ἀπέμαξε, καὶ περιήγνιζε δᾳδὶ καὶ σκίλλῃ καὶ ἄλλοις πλείοσι. Dio Chryſoſtomus oratione XLVIII. ἀλλά μοι δοκεῖ περικαθάραντας τὴν πόλιν μὴ σκίλλῃ μηδὲ ὕδατι, ἀλλὰ πολὺ καθαρωτέρῳ χρήματι λόγῳ κοινῇ πράττειν. Plura Clemens Alexand. ſeptimo Stromat. & Theocriti ſcholiaſtes in Thalyſiis. De catulo, res minùs vulgò, vt videtur, nota: quare etiam eius ritus ignoratione interpretes miris modis hunc locum deprauarunt: in quo nihil erat prorſus mutandum. Nam verum eſt quod diximus,

vete

veteres catulo ſolitos luſtrare ſe, eum circumferentes circa corpus: eamque luſtrationem vocabant περισκυλακισμόν. Plutarchus in Κεφαλαίοις Romanorum inſtitutorum: Τῷ δὲ κυνὶ πάντες, ὡς ἔπος εἰπεῖν, Ἕλληνες ἐχρῶντο, καὶ χρῶνταί γε μέχρι νῦν ἔνιοι σφαγίῳ πρὸς τοὺς καθαρμούς. καὶ περιμάττουσι τοὺς ἁγιασμοῦ δεομένους, περισκυλακισμὸν τὸ τοιοῦτον γένος τοῦ καθαρμοῦ καλοῦντες. Idem repetit in Romulo. Fuerunt & alij tum ſcillæ, tum catulorum in februationibus vſus, quos prudens omitto. Tirones moneo pertinere ad hūc ritum verba legis I I I. §. 3. D. Ad legem Corneliam de ſicariis: quæ tamen aliò referunt viri docti.

αὐτὸν περικαθᾶραι.] Significat hoc verbum applicare aliquid corpori, expiandi cauſa, idque in orbem ducere: quod & περιμάξαι dicitur: Latinis circumferre. Virgilius,

Idem ter ſocios pura circuntulit vnda. Seruius, *Circuntulit, purgauit. Antiquum verbum eſt. Plautus, Pro laruato te circumferam: id eſt, purgabo. Nam luſtratio à circumlatione dicta eſt vel tæda vel ſulphuris.* Iuuenalis,

---*Si qua darentur Sulphura cum tædis.*

Rectè exprimit Seruius circumlationem illam quę in luſtrationibus fieri ſolebat. ſed eius ritus graphica extat deſcriptio apud Claudianum in Panegyrico Honorij, ſexto eius conſulatu; quem locum iuuat aſcribere.

Luſtralem ſic triſte facem cui lumen odorum
Sulfure cæruleo, nigróque bitumine fumat,
Circum membra rotat doctus purganda ſacerdos,
Rore pio ſpargens, & dira fugantibus herbis
Numina terrificúmque Iouem, Triuiámque precatus;

Trans

Trans caput auerſus, manibus iaculatur in auſtrum,
Secum rapturas cantata piacula tædas.

Similiter & vrbes & agri luſtrabantur, hoſtiis in orbem circumlatis. Polybius libro quarto de Mantinenſibus: καὶ καθαρμὸν ἐποιήσαντο, καὶ σφάγια περιηνέγκαν τῆς τε πόλεως κύκλῳ, καὶ τῆς χώρας πάσης. ideo Latinis ea ſacra *ambaruualia* dicta. Atque hinc eſt, quòd τὸ περὶ ferè in vocibus eò pertinentibus reperitur: vt in περιμάττεσθαι, περιθύεσθαι, περιαγνίζειν, περιθειοῦν & περιθείωσις, etſi Homerus διαθειοῦν dixit. Sic & περιβάλλεσθαι κάρφος apud Ariſtotelem in ſexto Hiſtoriarum, de luſtratione gallinarum, quæ περιπαρφιτῆς Plutarcho nuncupatur. Sed & ἀπομάττειν eo ſenſu vſurparunt, Demoſthenes Pro corona, καθαίρων τοὺς τελουμένους, καὶ ἀπομάττων τῷ πηλῷ καὶ τοῖς πιτύροις. Sic accipiendum & in illo Callimachi, vt puto, verſiculo, initio Athenæi:

Τρὶς δ' ἀπομαξαμένοισι θεοὶ διδόασιν ἄμεινον.

quem locum non rectè Eraſmus, & alij, aliorſum conati ſunt trahere, cùm ex hoc ritu ſit explicandus. Hinc dictæ ſunt mulierculæ illæ, quarum hîc Theophraſtus meminit, ἀπομάκτριαι, vt eſt apud Pollucem, vel περιμάκτριαι, vt vocat eas Plutarchus, De ſuperſtitione. Latinis *piatrices*, & *ſimulatrices*, vel potiùs *ſimpulatrices*, vide Feſtum. Talem fuiſſe ait Demoſthenes Glaucotheam ſiue Empuſam Aeſchinis matrem.

μαινόμενόν τι ἰδὼν ἢ ἐπίληπτον.

Plautus Captiueis,

Hegio, hic homo rabioſus habitus eſt in Alide.
Ne tu quod iſtic fabuletur, aures immittas tuas.

Nam

Nam iſtic haſtis inſectatus eſt domi matrẽ & patrem,
Et illic iſti qui ſputatur morbus interdum venit.
Proin tu ab iſtoc procul recedas.

Suſpicor etiam ob ſimilem ſuperſtitionem factum, vt Akis rex Dauidem inſaniam ſimulantem procul à domo ſua arceret : id enim videntur vltima verba eius capitis ſuadere. Locus eſt primo Samuelis, c. xxi. Similis ſententia in Eumenidibus Varronis, *Apage in dierectum à domo noſtra iſtam inſanitatẽ.*

Ad caput περὶ μεμψιμοιρίας.

Ἔστι δ' ἡ μεμψιμοιρία.] Iniuſtitiæ ſpecies quædam eſt & illiberalitatis hoc vitium : quod fere in calamitoſis pauperibúſque, vel paupertatem ſimulantibus, & ſenibus reperitur. Nam vt felicitas ſuperba, ita querula calamitas eſt, eorum maximè qui è magnis aut mediocribus opibus ad inopiam ſunt redacti: rectéque ille apud Terentium,

Omnes quibus res ſunt minùs ſecundæ, magis ſunt neſcio quomodo
Suſpectioſi: ad contumeliam omnia accipiunt magis:
Propter ſuam impotentiam ſe ſemper credunt negligi.

& alibi apud eundem poëtam querulus quidam ſenex, *Me credo*, ait, *huic eſſe natum rei, ferundis miſeriis.* Nihil autem intereſt facultatibus ſit pauper aliquis, an animo, quæ ſola demum paupertas verè miſera eſt. Multa Seneca de hoc vitio variis locis: ſed vnum notare ſufficiet. Sic ille De tranquillitate vitæ libro. I. de amicorum delectu loquẽs. *Præcipuè tamen vitentur triſtes, & omnia deplorantes, qui-*

bus nulla non cauſa in querelas placet. Conſtet illi licèt fides & beneuolentia, tranquillitati tamen inimicus eſt, comes perturbatus & omnia gemens. Μεμψιμοιρίαν autem, *querelam* non *querimoniam* vertimus. nam etſi nõ fugeret nos, bonos auctores promiſcuè his vocibus vti, mouit tamen veterum grammaticorum auctoritas. Cornelius Fronto literator, *Querimonia certæ rei eſt: Querela ſuperuacua eſt. Itaque prior grauitatis eſt, poſterior leuitatis.* Gloſſarij auctor. *Querela*, μέμψις ματαία. *Querimonia*, μέμψις. Vox δεδομένη ſuſpecta eſt, & ſine damno ſententiæ poteſt abeſſe. Habes apud Clementem Alex. Pædag. libr. III. & μέμψεως & μεμψιμοιρίας definitiones, quas prætermitto.

ἀποστείλαντες τοῦ φίλου μερίδα.] Conuiuæ olim è conuiuio apophoreta referebant: de quo more ſuprà diximus: abſentibus verò μερίδες mittebantur. Plutarchus in Ageſilao, ἔθυσεν εὐαγγέλια, καὶ διέπεμπε μερίδας τοῖς φίλοις ἀπὸ τῶν τεθυμένων. Idem auctor in Arati vita ſcribit, Antigonum regem, cùm Corinthi ſacra faceret, Arato Sicyonem miſiſſe μερίδας. Ariſtophanes Acharnenſibus,

Ἔπεμψέ τίς σοι νυμφίος ταυτὶ κρέα
Ἐκ τῶν γάμων.

Etiam Romanis mos fuit de menſa aliquid mittere amicis, imò verò etiam Iudæis aliiſque gentibus Orientis eundem morem in vſu fuiſſe teſtantur literæ ſacræ priore Samuelis capite primo, Nehemiæ capite VIII. & alibi.

οὐ διότι ὕει.] Quod vulgò fieri ſolet. Theognis,

οὐδὲ γὰρ ὁ Ζεὺς
οὔθ' ὕων πάντας ἁνδάνει, οὔτ' ἀνέχων.

At

At hic iniquior etiam erga Iouem: quippe cui cùm ſit opportuna pluuia, nihilominus tamen de Ioue queritur, quòd paulò ſeriùs quàm libitum ipſi fuiſſet, pluat.

ἢ τριάμβους ἀνδράποδον ἄξιον.] Querela vſitata herorum, quòd nimio ſeruos emerint: quos propterea apud Plautum & Terentium *malè conciliatos* vocant, hoc eſt, magno emptos. At iſtum miſerum vilitas ipſa oſtendit. in quem iure illud vſurpaueris, Ὅταν τοῦ δεῦρ᾽ τὸ φάρυγγα πίῃσι, τί δεῖ ἔτι πίνειν; καὶ πολλὰ δή.] Scrib. ἅτε πολλὰ δή.

δεινῶς τε πωλεῖν.] Poteſt legi & δεηθέντος. Et ſanè maius fuerit argumentum rei vili pretio emptæ, ſi emptor à venditore rogatus eſt vt eam emeret.

ἢ πρὸς τὸν εὐαγγελιζόμενον.] Ait, εὐαγγελιζόμενον, reſpiciens cupiditatem qua flagrare ſolent patres filios habendi potiùs quàm filias. Tale illud εὐαγγέλιον apud Ariſtophanem Theſmophoriazuſis, Λέων λέων σοὶ γέγονεν αὐτ᾽ εἴγμα σόν.

τῆς οὐσίας τὸ ἥμισυ ἄπεσι.] Terentius Heautontimor.

CH. *ſcio quid feceris:*
Suſtuliſti, puellam ſcilicet.] Sy. *Si ſic factum eſt domina, ergo heru' damno auctus eſt:*

ἀληθῆ ἐρεῖς.] q.d. quem tu beatum prædicas, veriùs miſerum dixeris. ſic querulus ille Horatianus Vulteius Menas,

---pol me miſerum patrone vocares,
Si velles, inquit, verum mihi dicere nomen.

ἢ νίκην νικήσας.] Errant interpretes in huius loci interpretatione: malè enim referunt aliò quàm ad victoriã eius qui cauſſam obtinuit, & ſuperior è iu-

dicio diſce ſſit. quare etiam δίκλω νικήσας ſcribēdum, non νίκλω. familiare eſt Atticis ita loqui δίκλω νικᾶν, vel ἡττᾶσθαι δίκλω. Nam νίκλω & ἧτταν nō eſſe ſolùm πολέμων ſed cuiuſcunq; ἀγωνίας vel vnicus in Lachete Platonis locus poterat docere. Malè etiam iidem interpretes orationem, cuius fit hîc mentio, ad ἐπιταφίους λόγους, aut neſcio quas viuētium laudationes referunt. quæ planè ſunt ægrotum hominum ſomnia. Quis neſcit, veteres Athenienſium oratores ſolitos orationes reis ſuam opem implorantibus ſcribere, quibus orationibus ipſi rei vtebantur in iudiciis? Tales ſunt omnes fermè Iſocratis, Lyſiæ & Demoſthenis, quæ ad cauſſas priuatorum pertinent: quod nec Cicero prætermittit, & teſtatur Quintilianus non ſemel. Eundem morem fuiſſe Romæ vel cognomen indicio ſit, Lucio Aelio ex ea re partum. dictus eſt enim S T I L O, *quòd orationes nobiliſsimo cuique ſcribere ſolebat*, inquit Suetonius. Poſtremò δίκαια non ſunt, *laudes meritò dicendæ*: ſed continentia cauſarum & defenſionis firmamenta. Terentius & Cicero *iuſta* vocant.

ἐγκαλεῖν τῷ χ.] Quid cenſes facturum fuiſſe, ſi litem perdidiſſet? Arqui etiam damnato reo, oratori conſtat eloquentiæ officium, ſi omni arte vſus eſt.

ἱλαρός ἐστι.] Lego ἱλαρὸς ἴσω. vt apud Terentium, *Hodie hilarum fac te.* &, *Omitte nunc triſtitiam tuam.* Spectatur autem in vultu hilaritas, & opponitur propriè τῇ σκυθρωπότητι. Mox lege, ὅτι δεῖ, non ὅτι. Sic in illo Theocriti,

χαίρω πῶς ὅτι τ' ἄνδρας ὁρῶ τὺς μήποτ' ὄπωπα.

Atque hoc tam puſillum mendum à doctiſſimo

Fut

Furlano quum non eſſet animaduerſum; vt nihil hîc videret, effecit.

Ad caput περὶ ἀπιστίας.

Ἔστιν ἀμέλει ἀπιστία.] Huic contrarium vitium eſt, quam Græci εὐήθειαν vocant, Latini credulitatem, quæ ſæpe in fatuitatem vertit. In medio autem horum extremorum, virtus eſt quædam ἀνώνυμος, prudentiæ velut ἀπόρρωξ, per quam & fidem iis habemus qui merentur: & eorum contrà fidem ſuſpectam habemus, qui erga alios reperti ſunt infideles. Semper enim, infixum in animo noſtro eſſe debet Ἐπιχαρμεῖον illud, γνῶθι πῶς ἄλλῳ κέχρηται. itémque illud eiuſdem poëtæ Ciceroni familiare. Νᾶφε, καὶ μέμνασ' ἀπιστεῖν. ἄρθρα ταῦτα τᾶν φρενῶν. hoc eſt, interprete Q. Cicerone, *Nerui atque artus ſunt ſapientiæ*, NON TEMERE CREDERE. Extat in hanc ſententiam præclara oratio Dionis Chryſoſtomi, quam velim legat iuuentus. Spectat eodem epiſtola XXII. Plinij, libro VI. lectu & ipſa digniſſima: nec minùs elegans ſenis Aſcræi effatum,

Καὶ πίστεις δ' ἄρ' ὁμῶς καὶ ἀπιστίαι ὤλεσαν ἄνδρας.

καὶ κατὰ στάδιον ἀκολουθεῖν.] Habes amplum in hunc locum commentarium Plauti Aulul ariam: vbi mirificiſſimè miſerum ſenicem Euclionem illa auri aula inquietat. Itaque ait Staphyla eum decies die vno extrudere omnes ædibus: vt nimirum ſolus theſaurum effodiat & nummos numeret. ſed ipſum poëtam vide: eſt enim ingenioſiſſimus in illius in-

felicis ἀπιστία deſcribenda. Similia reperias apud Lucianum in Alcyone.

εἰ σεσήμανται τὸ κοιλίκχιον.] Non damno hanc lectionem: etſi alibi hæc vox, quod meminerim, haud mihi lecta. Fortaſſe tamen κυνίκχιον ſcripſerat auctor. Eſt autem κυνέχιον vas quoddam inſtar magni marſupij, ſeruandis veſtibus, & aliis id genus rebus: ſic dictum à pelle canina, ex qua vel confici vel integi ſolebat, vt riſcus Latinorum. Meminere κυνέχου Xenophon & Pollux non vno loco, itémque Euſtathius, in ὀδυσσ. ε. Quid ſi etiam κυλικούχιον ſcribamus? quam vocem pro κυλικεῖον legere alibi memini. Sed fortaſſe verius eſt, nihil eſſe mutandum. nam ſic appellat, quas Iulius Pollux κοιλάς. In eodem auctore κυμινοδόχιον legas pro panario vel ἐνδεσματοθήκη.

καὶ εἰ ὁ μοχλός.] Euclio Plautinus.

---occlude ſis Fores ambobus peſſulis.

εἰς τὴν θύραν τὴν αὐλαίαν.] Puerilis ſed frequens error, pro αὐλείαν. Apud veteres θύρα αὐλεία, ſiue αὔλειος, perpetuò eſt idem cum πρώτη θύρα.

μετὰ μαρτύρων ἀπαιτεῖν.] Suprà ad caput De ſtupiditate.

καὶ τὸ ἱμάτιον δὲ ἐκδῦναι δεινός] Inepta lectio, & quẽ ex ea ſenſum interpretes eliciunt, ineptus eſt, aut nullus potiùs. Dubio procul legẽdum eſt vt emendauimus, ἐκπλῦναι. quam vocem ſuprà eodem ſenſu vſurpauit: capite De ſuperſtitione. Scribendum etiam, οὐχ ὧν τὰ βέλτιστα ἔργ. non οὐχ ὥστ. Eſt Atticiſmus tranſlatitius. οὐχ ὧν, pro οὐκ ἐκεῖνα ὅς.

μάλιστα μὲν μὴ δοῦναι.] Deeſſe aliquid, luce meridiana clarius. Nos ex coniectura locum ſupplebamus

mus in hanc ſententiam, εἰ δὲ μὴ, δοὺς εὐθὺς ἀπαιτεῖν. Sed poſtea adducti ſumus vt fermè crederemus, ita potiùs ſcripſiſſe Theophraſtum, μάλιστα μὲν μὴ δοῦναι· εἰ δὲ μὴ, τὸν παῖδα κελεύειν ἀκολουθεῖν. nam quia ſequuntur illa verba καὶ τὸν παῖδα δὲ ἀκολουθοῦντα. puto hîc idem eſſe mendum quod ſexcentis locis obſeruauimus, vt bis poſitæ ab auctore voces locis vicinis, ſemel à librariis omitterentur. Similem ἀπιστίαν aut turpiorem etiam notat in diuitibus ſui temporis Iuuenalis ſatira quinta: vbi de illorum conuiuiis loquitur:

---tibi non committitur aurum.
Vel ſi quando datur, cuſtos affixus ibidem,
Qui numeret gemmas, vnguéſque obſeruet acutos.

Quid ſi etiam ſic legas, μά. μὲν μὴ δοῦναι, εἰ δὲ μὴ, στήσας (vel σταθμήσας) δοῦναι. Nam profectò ita eſt, diligentiores & cautiores patresfamilias, vaſa argéntea ſi commodatò alicui concedant, non illa tradunt priùs quàm illorum pondus accuratè explorauerïnt.

καὶ τὸν παῖδα δὲ ἀκολουκοῦντα.] Malim τὸν ἀκολουθοῦντα, hoc eſt, puerum ἀκόλουθον, *pediſſequum*, vel famulum itineris comitem. Sic dictum vt ἁρμόζων pro ἁρμοστὴς, δικάζων pro δικαστὴς, aliáque apud Atticos: quæ & Latini ſunt imitati.

ὄπισθεν μὴ βαδίζειν, ἀλλ᾽ ἔμπροσθεν.] Plautus Curculione.

I tu præ virgo: non queo quod pone me eſt ſeruare.

Idem Pſeudolo,

I puere præ: ne quiſquam pertundat crumenam, cautio eſt.

καὶ λέγουσι πόσον.] Legimus ita hunc locum, καὶ

λέγουσι, Πόσου, εἰπεῖν, Κατάθου. οὐ γὰρ χο. inſerta voce εἰπεῖν quæ manifeſtò deſideratur. Πόσου autem verbum eſſe, non nomen, cenſemus: eſtque eo verbo vſus iterum capite vltimo. ſignificat numerare, & rationem inire. Solent autem mercatores venditæ mercis ſummam conficere, quam in librum rationum conferant, præſens ſi pecunia non numeretur. Quod docti quidam viri emendant, καὶ λιπόντι τοῦ ποσοῦ, ne Græca quidem eſt oratio, nedum eo digna qui à diuinitate ſermonis nomen inuenit: ſaltem dicerent ἐλλείποντι. ſed ne ſic quidem placet. Quod ait, οὐ σχολάζω πέμπειν, accipi debet de ſeruo flagitatore. Si legeretur Κατάθες pro κατάθου, eſſet id, *Solue nunc.* quod Græci dicunt, αὐτόθεν κατάβαλλε. ſed nihil neceſſe mutare, præſertim ſine veteribus libris: quorum equidem hoc maximè loco optarim fieri mihi copiam. Non eſt autem dubium notari hîc diffidentiam mercatorum, quorum pleriſque manus ſunt oculatæ, neque quicquam niſi quod vident, credunt. Tale fuiſſe Græcorum maximè ingenium videtur: vt illi ægrè ſuas merces cuiquā abſque præſenti pecunia crederent. vnde eſt apud Plautum prouerbium, *mercari Græca fide.* At ſummus Philoſophus Plato, qui ſciret quàm multa incommoda pariat mercatorum facilitas ſuas res temere credentium: (ab hoc enim fonte infinitæ poſtea lites manare ſolent, vt alia taceam mala:) adeò ἀπιστίαν hanc non improbauit, vt etiam lege cauerit, ne quis mercator ſuas merces ante pretij numerationem cuiquam daret: aut ſi dederit quis, & poſtea ad ſuum peruenire nequeat, ſibi, inquit, imputet: neque vllam actionem datum ſibi iri eo

nomi

nomine, ſperet. Verba Platonis ſunt in octauo De legibus, Ἐν τούτοις ἀλλάττεσθαι, νόμισμά τε χρημάτων καὶ χρήματα νομίσματος, μὴ προϊέμενον ἄλλον ἑτέρῳ τὴν ἀλλαγήν. ὁ δὲ προϊέμενος ὡς πιστεύων, ἐάν τε κομίσηται, καὶ ἂν μὴ, στεργέτω, ὡς οὐκ ἔτι δίκης οὔσης τῶν τοιούτων περὶ συναλλάξεων. Appellat Plato ἀλλαγὴν emptionem & venditionem: eſt enim re vera permutatio quædam, vt etiam Ariſtoteles & Iuriſconſulti docent: Προΐεσθαι verò τὴν ἀλλαγὴν, eſt, cùm vel pecuniæ numeratio rei exhibitionem præcedit, vel contrà. Vtrumque improbat Plato. Doctiſſimus Ficinus aliorſum locum hunc Platonis traxit, & de auctoribus ſecundis accepit, de quibus diximus ſuprà, capite Περὶ ἀνεγγυρίας. quod etſi ineptum non eſt, minùs tamen probo. At alij quidam interpretes quid obſecro ſomniarunt, quum illum locum tractarent? Vide locum lector: ridebis: imò indignaberis, & dices cum Iuliano, ἀνέγνων, ἔγνων, κατέγνων. Verbum προΐεσθαι ſic eſſe accipiendum monemus etiam in Animadu. noſtris ad Athenæum. eo ſenſu & προδιδόναι vſurpabant. Vnde eſt πρόδοσις. Hermippus vetus comicus, vt ait Pollux, eum qui vinum de cupa ſumpſerat, neque ſoluerat, προδόσει πίνειν εἴρηκε, venuſtiſſimo ioco.

οὐ γὰρ χολάζω πέμπειν.] Iam diximus de eo ſeruo hæc debere intelligi, quẽ è re Græci ἀπαιτητὴν, Latini *flagitatorem* dixerunt: ceu debitarum hero ſuo pecuniarum exactorem. eum verò qui publico debita exigebat, διαγραφέα aliquando Græci dixerunt. auctor Heſychius.

Ad caput περὶ δυσχερείας.

ἜΣτι δ' ἡ δυσχέρεια.] Subtiliter diſtinguit Theophraſtus inter δυσχέρειαν, & ἀηδίαν, de qua ſequenti capite: vtraque voce notatur quorundam hominum in congreſſionibus & vitæ quotidianæ vſu ſcæuitas ac ſiniſteritas: quibus nihil penſi eſt, eo eſſe habitu,eo ornatu, iis moribus,eos denique ſermones vſurpare,qui ſint iure merito iis quibuſcum verſantur,tædio,odio, & (quæ fuit veterũ ſuperſtitio) tanquam mali ominis,execrationi. Ac videntur τὸ δυσχερὲς καὶ τὸ ἀηδὲς differre potiùs τῷ μᾶλλον καὶ τῷ ἧττον quàm genere: etſi Theophraſtus per diuerſa genera illa deſcribit,non enim dicam definit. Ipſe ſanè etiam τὸν δυσχερῆ hoc capite vocat ἀηδῆ: vt appareat quàm paruo interuallo hæc duo vitia diſtent: quorum tamen longè grauius & tetrius eſt quod δυσχέρεια appellatur.Exiſtimauimus autẽ commodiſſimè δυσχέρειαν Latina voce *fœditas*, aut *ſpurcities*, exprimi:nam qui *immunditiam* vertunt, parum omnino dixerunt, nec Græcæ dictionis vim ſunt aſſecuti. Fuêre quibus *intractabilitas* videretur nominanda,quam nos *fœditatem* diximus.ſed quis Latinorum ita, vnquam vſus illa voce? Propriè ſanè δυσχερὴς dicitur, vt ipſum nomen indicat, & innuit eruditiſſimus A. Gellius, quod eſt intractabile, & moleſtũ atque odioſum.ſic dicuntur δυσχερῆ ἕλκη vlcera inueterata & fœtida:vt cùm ait Dio Chryſoſtomus de Philoctete, neminẽ voluiſſe eũ νοσηλεύειν διὰ τὴν δυσχέρειαν τῆς νόσου.& Plutarchus ait quoſdam eſſe morbos ἀτίμους καὶ μισητούς, quales nimirum ſunt

qui

Digitized by Google

qui hîc commemorantur : quales etiam fuerunt olim Laſpodiæ & Damaſiæ Athenienſium, quos vt σαπρογνώμους ob fœtiditatem fœditatémque Ariſtophanes & Eupolis traduxerunt. ſic & δυσχεραίνειν verbum accipitur, vt apud Plutarchum in Artoxerxe: ἀλφοῦ καταπεμηθέντος αὐτῆς τὸ σῶμα ἐδυσχέρανεν ἐπὶ τούτῳ μηδ' ὁπωσοῦν. Non ſolùm autem fœditatem notat hæc vox, ſed etiam, vti diximus, malum omen : ferè enim apud Demoſthenem, & alios ſcriptores Atticos τὸ δυσχερὲς infauſtum aliquid ac βλάσφημον ſignificat, vt explicatur ab Vlpiano. Sic apud Latinos voces *fœdus* & *ſpurcus*.

καὶ ἀλφόν.] Seneca, *fœdam ex albo varietatem* nominat: Naturalium libro III. Fuiſſe δυσχερῆ morbum, etiam Plutarchi quem modò attulimus, locus declarat.

Ταῦτα εἶναι αὐτῷ συγγενῆ ἀῤῥωστήματα.] Appellat συγγενῆ quæ propriè συγγενικά, vt apud Plutarchum in Pericle: & paſſim apud Galenum: qui non vno loco diſputat contra ſophiſtas (ſic enim appellat) qui dicebant οὐδὲν εἶναι συγγενικὸν πάθος. Sic συγγενῆ σημεῖα Ariſtoteli quæ Straboni συγγενικά. Non ſunt autem συγγενῆ ἀῤῥωστήματα *ingeniti morbi*, vt docti viri vertunt: ſed *gentiles & auiti*. Nam etſi ſcio, συγγενὴς interdum accipi pro σύμφυτος, ægrè tamen concesſerim, νόσον συγγενικὴν & σύμφυτον idem propriè ſonare. Exiſtimo enim propriè σύμφυτον νόσημα eſſe morbum qui ἀπὸ παιδὸς συνέβη, καὶ συνανδρώθη, vt loquitur Hippocrates ſecundo prorrhetico. *genitiuum morbum* Latinè dixerim : ſicut dixit Ouidius *genitiuam imaginem*. Suetonius in Auguſto, *genitiuas notas*, hoc eſt σύμφυτα σημεῖα, non autem

συγγενικά. Συγγενὴς enim vel συγγενικὸν eſt, quod à patre acceptum eſt, & vt hîc Theophraſtus explicat, cui pater aut auus ambóve fuerint obnoxij. Nam certum eſt, morbos pleroſque per ſucceſſiones quaſdam vt alia tradi. quin ſæpe accidit, vt ex interuallo reddantur eædem notæ, iidem næui morbíque in nepotibus, qui in filiis deſiiſſe videbantur. Plutarchus De ſera numinis vindicta Ἀκροχορδόνες, inquit, καὶ μελάσματα καὶ φακοὶ πατέρων ὂν παισὶν ἀφανισθέντες ἀνέκυψαν ὕστερον ἐν υἱωνοῖς καὶ θυγατριδοῖς.

ἕλκη ἔχειν ἐν τοῖς ἀντικνημίοις.] Videtur hæc δυσχέρεια frequens per illa tempora Athenis fuiſſe: vt meritò Theophraſtus hanc notam nó prætermiſerit. Nam etiam apud Ariſtophanem in Equitibus, quo loco certant adulationis certamen Cleon & Agoracritus, fartor ille imputus pyxidem vnguenti pollicetur iſtiuſmodi hominibus, quibus tibiarum vlcera ſibi inungant.

Ἐγὼ δὲ, inquit, κυλίχνιόν τε σοι καὶ φάρμακον δίδωμι,
Τἀν τοῖς ἀντικνημίοισιν ἑλκύδρια περιαλείφειν.

alludit idem poeta etiam in Pluto. vbi Chremylus inter moleſta ſedulitatis officia ſibi blandientium, hæc ponit, Νύττειν γὰρ καὶ φλῶσιν τ' ἀντικνήμια. non intelligunt hunc locum interpretes, qui φλᾶν hîc putant eſſe frágere aut infringere: nam contrà molliter tractare ſignificat, & cum gratificandi ſtudio. Heſychius μαλάττειν & τρίβειν exponit: ideo addit, eos qui iſta ſibi facerent, hoc ipſo velle declarare ſuam beneuolentiam. Refero ad hunc morbum Athenienſium quod ait Lucretius libro ſexto,

Atthide tentantur greſſus, oculique in Achæorū. Finibus. Hæc ſunt quæ vocat Plinius *tibiarum tetra vlcera,*

cera, libro XXII. alibi, *tibiarum tadium*, quod reſpondet voci Theophraſti ἀηδία. Ita affectos appellat σκεπεγκήμους Dioſcorides. ⸓ξγ'.

ϰ̀ προσπταίσματα ἐν τοῖς δακτύλοις.] Sic vocat tubercula in manibus ſolita oriri, quæ cutem non ſinunt eſſe planam, ſed aſperam efficiunt: vnde etiam ἡ λέπρα nomen inuenit apud Græcos. Huius generis προσπταίσματα ſunt ἀκροχορδόνες, μυρμηκίαι, δοθιῆνες, χοιράδες, & aliæ φυμάτων ſpecies. Fuiſſe enim ἀηδεῖς & δυσεντύκτους, qui haberent iſtiuſmodi tubercula, etiam Horatius indicat,

Qui ne tuberibus propriis offendat amicum
Poſtulat, ignoſcat verrucis illius.

Seneca: *Papulas obſeruant alienas, ipſi vlceribus obſiti.* Poſſumus etiam paullò aliter προσπταίσματα ἐν τοῖς δακτύλοις explicare: vt ſint læſiones digitorum ex offenſatione, hoc eſt, ἐκ τοῦ προσπταίειν: vt cùm pes ad lapidem aſperum offendit, & laceratur cutis, ac fit vulnus: aut cùm ex preſſura ſanguis coit & corrumpitur. Sæpe enim accidit vt quæ ab initio neglecta ſunt, magnum malum tandem afferant, ac nonnunquam integri membri perniciem: vbi ſemel εὐίατα priùs vulnera mutarunt in κακοήθη & ἀνήκεστα, & quæ medici θηριώματα ϰ̀ χειρώνεια ἕλκη ac τηλέφια vocant; Plinius, *vlcera deſperantia.* Confirmat hanc interpretationem Pollux, qui notat digitorum κρόματα, hoc eſt, læſiones ex offenſione, πταίσματα appellari, ab Ariſtophane ἐπιπταίσματα. Et in libris medicorum πρόσπταισμα eſt ἕλκος ἐκ τοῦ προσπταῖσαι. Idem fere πρόσκομμα. de quo vide Euſtathium.

τὰς μασχάλας θηριώδεις ϰ̀ δασείας ἔχειν.] Eſt figura in

ta ἐν δὶα δυοῖν. *ferinas & hirſutas alas habere*, pro, *ferarum more hirſutas.* Non temerè autem hæc dicit Theophraſtus : inualuerat enim tunc tẽporis mos hic apud Athenienſes, ſanè δυσχερὴς & fœdus. Multi igitur quo magis viri fortes viderentur, & ab omni mollitie alieni, ſtuduerunt hirſuti eſſe ſub axillis. Nam quum in concionem venerant, in ſuffragiis ferendis, partem illam denudabant, vt poſſet ab omnibus, poſtquam manum vel brachium ſuſtulerant, conſpici. laudi autem ducebant videri habentes illam partem fruticãte pilo neglectam, & totum latus horridum. Apud Ariſtophanem Concionantibus mulier quædam indicare volens omnia ſe feciſſe per quæ latere in virorum cœtu poſſet, & pro viro haberi, ſic infit,

-- πρῶτον μὲν γ' ἔχω τὰς μασχάλας
λόχμης δασυτέρας.

Scholiaſtes ibi, ἔθρεψαν, inquit, τρίχας, ἵνα ὅταν χειροτονῶσι, δοκῶσιν ἄνδρες εἶ). Quòd autem in ferendis ſuffragiis, quod χειροτονεῖν à ſublatione manuum vocabant, latus nudarent, ex his apparet in eadem fabula,

Ε'κεῖνο δ' ἐ πεφρόντικα μὲν, ὅτῳ τρόπῳ
Τὰς χεῖρας αἴρειν μνημονεύσομεν τότε.
Πρ. Χαλεπὸν τὸ πρᾶγμ'. ὅμως δ' χειροτονητέον
Ἐξωμισάσαις τὸν ἕτερον βραχίονα.

ἄχρι ἐπὶ πολὺ τῶν πλευρῶν.] Iuuenalis *grandes alas* appellat:

Sed caput intactum buxo, naréſque piloſas
Adnotet, & grandes miretur Lælius alas.

Idem poëta,

Hiſpida membra quidem, & dura per brachia ſeta,

Prom

Promittunt atrocem animum.

Perſius,

Hinc aliquis de gente hircoſa centurionum.

Conſtat verò, apud Romanos ſine vlla mollitiei ſuſpicione alas velli ſolitas:ſed poſtea eò deliciarũ ventum eſt, vt volſellis, pice, reſina, & pumice brachia, crura, aliáſque partes læuigarent: quam ad rem ſeruorum miniſterio vtebantur, quos alipilos vel alipilarios vocarunt, Græci δρωπακιστάς.

τοὺς ὀδόντας μέλανας, καὶ ἐσθιομένους.] Facetè dentes dixit ἐσθιομένους, (Hippocrates & ἐσθιομένους & βεβρωμένους) cùm potiùs iis conueniat vt ſint ἐσθίοντες. pari elegantia Symmachus, *Rus*, ait, *quod ſolebat alere, nunc alitur.* Plinius de ſene quodam, libro octauo epiſtolarum, *Quinetiam (fœdum miſerandúmque dictu) dentes lauandos fricandóſque præbebat.* vbi *fœdum miſerandúmque*, planè eſt δυσχερὲς καὶ οἰκτρόν.

καὶ τὰ τοιαῦτα.] Simile illi capite Περὶ βδελυρίας, Τὰ δὲ ἄλλα τοιαῦτα, καὶ φ. Hæc autem quæ ſequuntur, etſi fœda ſunt, & βδελυρίας μεστά, alia tamen fœditate laborant, quàm præcedentia. Ideo videtur quodammodo à ſuperioribus ea diſtinguere voluiſſe.

θύειν ἀρξάμενος προσλαλεῖν.] Nihil mutauimus, libris non addicentibus. Notat, iſtum, cùm ſacra facit, lingua non fauere, quod factum oportuit, vt mox dicemus. Non diſpliceat mihi ſi ἐσθίειν legatur: Clemens Alexandr. Pædagogi libro II. περιφυλακτέον καὶ τὸ φθέγγεσθαι ὁ, ποιῶ, ἐσθίοντα ἅμα. ἀπρεπὴς γὰρ καὶ ἄσημος ἡ φωνὴ γίνεται, πλήρεσι ταῖς γνάθοις στενοχωρουμένη.

καὶ ἀποτρίπτειν ἀπὸ τοῦ στόματος.] Quid emittit? ſpu

ſputum nempe, hoc eſt, τὸν σίαλον: vnde σιαλόχοις iſtos Græci vocitarunt. Heſychius, Σιαλόχοις, τοὺς προσραίνοντας σίαλον ἐν τῷ προσδιαλέγεσθαι. extat & verbum σιαλοχέειν apud Hippocratem 111. de morbis. Ab hoc vitio nomen inuenit olim Athenis Antimachus quidam Ψακὰς cognominatus: quia, inquit comici ſcholiaſtes, προσέρραινε τοὺς συνομιλοῦντας διαλεγόμενος. Iuuenalis,

Tunc immenſa caui ſpirant mendacia folles,
Conſpuitúrque ſinus.

Alludit B. Chryſoſtomus ad hanc fœditatem, cùm dicit in epiſtolam, ad Romanos, de nonnullis peccatoribus, πολλῷ δὲ ἐν τῷ στόματι περιφέροντα τὸν σιελὸν περιφέρουσι.

ἅμα πιεῖν, προσερυγγ.] Fortaſſe ἅμα τῷ πιεῖν, aut πίνων.

ἐλαίῳ σαπρῷ ἐν βαλανείῳ χρῆσθαι.] Putà, oleo lucernario, quo infimæ ſortis quidam ſe inungebant. Horatius,

---vngor oliuo,
Non quo fraudatis immundus Natta lucernis.

Iuuenalis in quinta,

---at hic qui
Pallidus offertur miſero tibi caulis olebit
Laternam. illud enim veſtris datur alueolis quod
Canna Micipſarum prora ſubuexit acuta:
Propter quod Romæ cum Bocchare nemo lauatur.

Vngebantur pauperes & γλοιῷ, hoc eſt, olei ſtrigmentis, vt indicat locus Teletis quem ſuprà protulimus.

εἰς ἀγορὰν ἐξελθεῖν.] In hoc eſt ἡ δυσχέρεια: nam veteribus in foro honeſtè veſtiri moris erat: domi

quod

quod ſatis eſſet. aliud enim homini, aliud humanitati ſatis eſſe cenſebāt, vt ait Varro. Inde eſt veſtis alia domeſtica, ſiue οἰκουρεσίμων: alia forenſis, ſiue τ̃ εἰς ἀγορὰν πεπερχομένων, Ciceroni ac Suetonio & Plutarcho in Sylla. Qui igitur fœdè veſtiti in publicū prodirent, odio erant & irriſui, vt indicat Iuuenalis ſatyra III. De mūditia in veſtitu locus elegans Senecæ epiſtola XCIII. *Mundæ veſtis electio appetenda eſt homini: Natura enim homo mundum & elegans animal eſt. Itaque non eſt bonū per ſe munda veſtis; ſed munda veſtis electio: quia non in re bonum eſt, ſed in electione: quia actiones noſtræ honeſtæ ſunt, non ipſa quæ aguntur. Quod de dixi, idem de corpore me exiſtima dicere.*

εἰς ὀρνιθοσκόπου τῆς μητρὸς ἐξελθούσης, βλασφημῆσαι.] Vertunt, *quum egreditur mater*. ſed ἐξελθούσης, dixit Theophraſtus, non ἐξερχομένης. De eo loquitur qui matri adſit ſacra facienti ex præcepto auguris. Fauere linguis olim in re ſacra, vel maxima religionis pars erat. Fauebant autem linguis, duobus modis: vel ſilentes; vel, ſi loquerentur, malè ominatis verbis parcentes. Itaque non ſolùm in templis præcones fauentiam imperabant, vt ex Plutarchi Theſeo, Feſto, & tragicis notum: ſed etiam cùm indicerentur feriæ, populus per eoſdem præcones monebatur, vt à litibus iurgiiſque abſtinerent, &, vt loquitur Attius, *ore obſcœna dicta ſegregarent*. quod & ait M. Tullius, & diſertè præcipit Plato in vndecimo Legum; cui legi non multùm diſſimilem Solonis legē Plutarchus in vita refert. Græci εὐφημεῖν hoc dicunt: cui opponitur βλασφημεῖν. qua notione hîc accipitur & ſæpe apud Platonem. Plautus in Caſina *benedicere* dixit τὸ εὐφημεῖν

vel εὐχεσθαι μετ' εὐφημίας. At τὸ βλασφημεῖν eidem in Aſinaria *obſcœnare* dicitur: in Caſina *omen alicui vituperare*. Vlpianus Iuriſconſultus, τὸ βλασφημεῖν τινὰ eleganter dixit, infauſtas voces aduerſus aliquem iactare. Tunc autem plurimùm videntur exiſtimata nocere verba malè ominata, quando à cognatis pronuntiarentur. Plato ſeptimo Legum, Θυσίας γινομένης καὶ ἱερῶν καυθέντων κατὰ νόμον, εἴ τις τίς φαμὲν, ἰδίᾳ παρεστὰς τοῖς βωμοῖς τε καὶ ἱεροῖς ὑὸς ἢ ἀδελφὸς βλασφημεῖ πᾶσαν βλασφημίαν, ἆρ' οὐκ ἂν φαῖμεν ἀθυμίαν καὶ κακὴν ὄτταν καὶ μαντείαν πατρί τε καὶ τοῖς ἄλλοις ἂν οἰκείοις φθέγγοιτο ἐντιθείς. propterea ait Theophraſtus τῆς μητρός. Porro quæ fuerint illa verba à quibus abſtinendum eſſet in ſacris, ſciremus ſi perueniſſet ad nos Suetonij liber, cuius hodie ſupereſt ſolùm index *De vocibus malè ominatis*. vide Artemidorum libro I I I. capite X X X V I I I. Conſtat ſanè miram fuiſſe veterum hac in re ſuperſtitionem: erant enim pene infinita, quæ nominare religio eſſet. Ac quoniam venit mihi in mẽtem loci cuiuſdam Demoſthenis, vbi eſt talis ὄττείας exemplum, quod doctiſſimus eius interpres non animaduertit, obiter eum proferam & illuſtrabo. In ea contra Leptinem de veterum præmiis loquens, τότε μὲν, inquit, ἡ πόλις ἡμῶν, καὶ γῆς εὐπόρει, καὶ χρημάτων, νῦν δ' εὐπορήσει. δεῖ γὰρ οὕτω λέγειν, καὶ μὴ βλασφημεῖν. Eruditiſſimus Vvolfius βλασφημεῖν vertit *conuiciari*. non rectè profectò. nam hoc voluit Demoſthenes, religionem eſſe ſibi, dicere Rempublicam ἀπορεῖν: idque verbum à ſe reſpui propter ominis diritatem: ideo dicit εὐπορήσει quia dicere ἀπορεῖ non audebat, εὐπορεῖ non poterat. Neque aliter ſcholiorum Græcorum

auctor

auctor interpretatur:quem cauſſa non erat cur hîc non ſequeretur Vvolfius. Terentius,

Vnde dem, rectè eſt:nam non habere me religio eſt dicere.

non ouum ouo magis ſimile. Sic ϐλάσφημον εἰπεῖν apud eundem alibi. Similis item ſuperſtitio apud Æſchylum in Agamemnone, vbi Clytemnæſtra poſt acceptum per faces ſignum,quod parum fidei apud multos merebatur,videns nuntium à marito miſſum ad ſe accedere; Nunc, ait, de rei veritate conſtabit. nam is quem video aduenientem tabellarius, aut læta nunciabit, aut triſtia. hoc illa quum vellet dicere, poſterius tamen membrum omittit, & abominari ſe mali mentionem ait. Sic illa:

Ἀλλ' ἢ τὸ χαίρειν μᾶλλον ἐκβάξει λέγων:
Τὸν ἀντίον δὲ τοῖσδ' ἀποστέργω λόγον.

Simile & illud eſt apud M. Tullium in epiſtola ad Caſſium, libro XII. *multum intereſt te venire: exigua eſt enim ſpes Reip:nam nullam non licet dicere.*ita enim hic locus accipiendus.

σπενδόντων ἐμβαλεῖν τὸ ποτήριον.] Scribendum eſt ἐκβαλεῖν· ſicut apud Plutarchum in Craſſo in ſimillima re, τὰ σπλάγχνα τοῦ μάντεως αὐτῷ προσδόντος, ἐξέβαλε τῶν χειρῶν. id quod viſum eſſe ait circunſtantibus verè τεράστιον & triſte. Hæc ſunt quæ Romani *caduca* auſpicia vocabant. Feſtus, *Caduca auſpicia dicunt; cùm aliquid in templo excidit, veluti virga è manu.*Non hoc dicit Feſtus (quod putat ſummus Scaliger) tum demum caducum eſſe auſpicium, ſi è manu flaminis commentaculum virga excidiſſet: ſed quoties aliquid excidiſſet, puta ſpondeum

vt hoc loco Theophraſti:aut victima,vel τὰ σπλάγ-χνα, vt Craſſo accidit : aut de capite ſacrificantis, vitta,quod de Syrhace canit Silius Italicus. Simile eſt quod notat Cicero De aruſpicum reſponſis, ludos eſſe non rite factos, ſi puer patrimus & matrimus tenſam aut lorum omitteret.Meminerat iterũ Feſtus huius ſuperſtitionis in voce *ſitere*, quantum ex iis quæ ſuperſunt,licet coniicere.

ἀποπτύσαι δὲ βουλόμενος ὑπὲρ τῆς τρ.) Nihil hoc fœdius,nihil ſpurcius:verùm præterea notandum eſt, non δυσχέρειαν tantùm hîc eſſe:ſed etiam, vt ſunt cócatenata vitia, faſtum, & conuiuarum contemptum.Olim enim in conuiuiis aut aliis congreſſionibus,procul ſpuere,ſignum habebatur eminentię. Plautus dixit,*magnificè conſcreare:* Quintilianus,*clarè exſcreare.* Sotades apud Stobæum:

Εἰ καὶ βασιλεὺς πέφυκας, ὡς θνητὸς ἄκουσον·
Ἂν μακρὰ πτύῃς, φλεγματίᾳ κραλῇ πειαστῷ·
Ἂν εὐϊματῇς, ταῦτα πρό σου προβάτιον εἶχεν.

Præclarè verò Clemens Alexandrinus,de hoc ipſo loquens I I. Pædagogi, ἀγερωχίας καὶ ἀταξίας σύμβολον, τὸ προσδεῖσθαι τοῖς ἤχοις ἐθέλειν, μὴ οὐχὶ ἀφαιρεῖν. Sic & plurimum tuſſire potentiorum erat tantùm. Petronius, *Secundùm hanc formulam imperamus Eumolpo vt plurimum tuſſiat, vt ſit ſolutioris ſtomachi, cibóſque omnes palàm damnet, loquatur aurum & argentum,fundóſque mendaces.* Erant item argumenta potentię,ceruices inflectere,& altum loqui,vt ex Plutarchi Pyrrho & Demoſthene intelligitur.

Ad caput περὶ ἀηδίας.

E"Στι δὲ ἀηδία.] Iam diximus ad caput ſuperius. Parum autem differre δυσχέρειαν & ἀηδίαν, etiam ex eo diſcimus, quòd Plato & Demoſthenes ſæpe vtramque vocem pro eodem vſurpant, quod à nobis eſt obſeruatum. Sed & apud alios ſcriptores has voces ſæpe coniunctas leges: vt cùm Iſocrates in Aeginetica, morbo Traſylochi tribuit δυσχέρειαν & ἀηδίαν ſimul: & cùm exponunt veteres critici prouerbium ἄλις δρυός. ſcribunt enim dici ἐπὶ τῶν δυσχερῶς καὶ ἀηδῶς ἐσθιόντων· ὕστερον δὲ κάλλιόν τι εὑρόντων. Latiſſimè ſanè vox ἀηδία patet, & quæ ſæpe nihil aliud eſt quàm ineptitudo quædam, aut φορτικότης. Poſſis pro loco rectè vertere *inſulſitatem*, vel *tædium*, aut *odium*; quanquam Plautus & Terentius ipſum potiùs τὸν ἀηδῆ *odium* appellare ſolent. Plautus in Milite, *incommoditatem* dixit τὴν ἀηδίαν: vt contrà tam apud ipſum quàm apud alios veteres, ipſumque adeo M. Tullium, *commodus* eſt is qui opponitur τῷ ἀηδεῖ. cuius hominis habes graphicam deſcriptionem in Milite Plautina, ſcen. *Cohibere intra lim.* illo loco. *Et ego amoris*, &c. Notabis, vocem ἀηδὴς, & eum ſignificare qui tædio eſt, & eum qui eſt faſtidioſus. Nam ita quoque vſurparunt. Ariſtoteles Magnorum moralium, libro ſecundo, ὁ πλοῦτος πολὺς γενόμενος ὑπερόπτας καὶ ἀηδεῖς ἐποίησεν. *Diuitiarum acceſſio ſuperbos & faſtidioſos, moroſóſque efficere ſolet.* Par huic vox veterum Latinorum *Tædulus*. vide Feſtum.

καὶ ἀνάγκαζε μέλλοντας, κωλύειν.] Non diſpliceret

μέλλοντα. Senſus erit: Solet retinere amicum qui iam nauim ſoluebat, & eius comites rogare, vt tantiſper expectent donec aliquot cum illo ſuo amico ſpatia confecerit.

μασώμενον σιτίζειν αὐτός.) Inſigniter lapſi ſunt interpretes non animaduerſo vnius literulæ mendo. Legendum enim μασώμενος, non μασώμενον. Iam quod iidem μασᾶσθαι interpretantur *mammam ſugere*, puerilis eſt in re puerili error. Σιτίζειν dicuntur nutrices ſuos alumnos, quando illis manſum ex ore ſuo cibum in os indunt: ipſi autem pueri ψωμίζεσθαι. Ariſtophanes Equitibus.

Κλ. Ἐπίσταμαι γὰρ αὐτὸν οἷς ψωμίζεται.
Αλ. Καθώς περ αἱ τίτθαι σιτίζεις κακῶς.
Μασώμενος γὰρ, τῷ μὲν ὀλίγον ἐντιθείς·
Αὐτὸς δ' ἐκείνου τριπλάσιον κατέσπακας.

καὶ ὑποκορίζεσθαι ποππύζων.] Signatè loquitur: Eſt enim propriè ὑποκορίζεσθαι, τὸ τοῖς παισὶ πρὸς ψυχαγωγίαν λέγειν τινὰ, cum infantibus nutricum more balbutire. Inde ad alia transfertur, quoties pro duriore voce mollior vſurpatur & minimè odioſa. Cicero Attico, *Video infinitum bellum, iunctum miſerrima fuga, quam tu peregrinationem* ὑποκορίζῃ. Accipitur & aliter. Sed hæc vulgò nota. Ποππύζειν vox eſt ὀνοματοποιηθεῖσα pulchre ad imitationem eius qui voce blanditur, ſiue infanti ſiue equo. ponitur & pro manu blandiente permulcere, ſiue καταψήχειν.

καὶ ζωμοῦ τοῦ παρακειμένου.] Scribendum eſt, καὶ ζωμοῦ του παρακειμένου, εἰπεῖν ὅτι ἐν τοῖς ὑποχωρήμασιν αὐτοῦ μελαντέρα ἡ χολή. Eſt autem του pro τινός. Intelligit ius nigrum, quod ἴδιωμα Λακωνικὸν à Grammaticis dicitur, quia plurimus eius vſus Lacedæmo-

ne:

ne:erátque hoc in eorum phiditiis cœnæ caput, vt ait etiam Cicero:ſed & aliæ gentes Græciæ eo vſæ. vide Athenæum.

ἐναντίον τῶν οἰκείων.]Quod tempus alios ſermones poſtulabat. Peccat igitur inſcitia temporis: eſtque non ſolùm ἀηδὴς, ſed etiam ἄχαρις.

ὅτι ψυχρὸν ὕδωρ ἐστὶ παρ' αὐτῷ λακκαῖον.]Etſi aliud eſt λάκκος, aliud ψυγεῖον, ſiue, ὑδροψύγιον, hoc eſt, *frigidarium*: tamen, vt vides, etiam λάκκοι à frigiditate commendabantur. Macho poëta apud Athenæum,

Νὴ τὴν Ἀθηνᾶν καὶ θεοὺς, ψυχρόν γ' ἔφη
Γνάθαιν' ἔχεις τὸν λάκκον ὁμολογουμένως.

Frigida delectatos fuiſſe veteres Græcos conſtat; an calida vterentur, quæ poſtea fuit in deliciis, quærit Pollux libro IX.

Δεῖξαι τὸν παράσιτον αὐτοῦ ποῖός τις.]Suos enim paraſitos oſtentabant. vnde Diogenis iocus, qui mures hoſpitibus oſtendens, hi, inquit, ſunt mei paraſiti. Itaque ait ille in auctione paraſitica apud comicũ,

---nemo meliores dabit:
Nullis meliores eſſe paraſitos ſinam.

ἐπὶ τοῦ ποτηρίου.] hoc eſt, *ſuper cœnam*, vel *inter cœnam*. Plutarchus in Alexandro, ἐπαινέσαι κελευσθεὶς ἐπὶ τοῦ ποτηρίου Μακεδόνας ὁ Καλλισθένης. Plato in Conuiuio, ἐπὶ τῇ κύλικι λέγειν. Vox ὅτι, vel περίλκει, vel etiam fortaſſe tolli debet.

Ad caput περὶ μικροφιλοτιμίας.

Ἡ δὲ μικροφιλοτιμία.] Eſt hoc vnum è vitiis illis quæ circa τιμὴν καὶ ἀτιμίαν verſantur: ſunt

enim non pauca,ſed quæ ferè nomine careant. Ariſtoteles præcipua tantùm explicat, *χαυνότητα* & *μικροψυχίαν*. iſtud autem vitium quod hoc capite deſcribit Theophraſtus,obiter tãtùm attingit in IIII. Nicomacheorum : quo loco ait, eum qui ſit *μεγαλόψυχος τῆς παρὰ τῶν τυχόντων καὶ ἐπὶ μικροῖς πάμπαν ὀλιγωρήσειν τιμῆς*. Nihil enim aliud eſt *μικροφιλοτιμία*, quàm cupiditas honoris ſiue laudis, vel, vt dicam melius, laudationis *ἐπὶ μικροῖς*, ob minuta quædam & parua. Atque hanc cupiditatem veriſſimè Theophraſtus illiberalem iudicat. Neque verò vnicum eſt iſtorum hominum genus, ſed duplex:ſunt enim quidam *φιλότιμοι*, neceſſariò *μικροφιλότιμοι*:eos dico, qui vellent quidem laudem poſſe mereri alia ratione : ſed quia inopes ſunt, & iis præſidiis deſtituuntur, quæ ad conſequendos honores veros deſiderantur: (ferè enim *ἀμφὶ τιμὰς*, vt ait Pindarus, *μάρναντι δαπάναι*.) qua poſſunt ratione,tentant innoteſcere,& vt laudentur, verſenturq; in hominũ ore,efficere. Atqui ſatius erat,ſua ſorte cõtentum, abſtinere ab omni tali cupiditate. Hæc eſt quam paupertatem ambitioſam vocat Iuuenalis. Alterum genus eſt eorum qui ſimul duobus morbis grauiſſimis tenentur, ambitione & auaritia. Hos, vt honores affectent,impellit ambitio : vt non rectam viam inſiſtant,ſed ſumptus maximè fugiant, facit auaritia. *Μικροφιλοτιμίαν* autem poſſis Latinè dicere *ambitionem gloriæ ineptam & ſordidam* : vel, *ineptam & friuolam*,ſicut A. Gellius *oſtentationem ineptam & friuolam* dixit. & apud eundem, *homo inepiè glorioſus* libro XIII. non longè abeſt *ἀπὸ τοῦ μικροφιλοτίμου*.

καὶ τὸν

καὶ τὴν κόμην ἀποκεῖραι, ἀπαγαγὼν εἰς Δελφούς.] Athenis fuit hic mos: Iuuenes comam alebant ad annos pubertatis: tum à parentibus ad tribules adducebantur, vt comam tonderent, quæ *μαλλὸς* & *σκολλὺς* dicebatur. fere autem & Græci & Romani comam hanc primam alicui deo conſecrabant: & cùm illam alere ſe in eius honorem dicebant: tum vbi tonderentur, illam in eius Dei templo ponebant: cuius rei apud Pindarũ, Aeſchylũm, Feſtum, aliosq; ſunt teſtimonia. Ac videntur vulgo Athenienſes Herculi cõſecrare ſoliti aut alicui alij deo, cuius templum eſſet in vrbe. Heſychius: *Ἀθήνησιν οἱ μέλλοντες ἐφηβεύειν πρὶν ἀποκείρασθαι τὸν μαλλὸν, εἰσέφερον Ἡρακλεῖ μέτρον οἴνου, καὶ σπείσαντες τοῖς συνελθοῦσιν ἐπεδίδουν πίνειν. ἡ δὲ σπονδὴ ἐκαλεῖτο οἰνιστήρια.* Ita igitur vulgus; at qui ſupra vulgus exiſtimari volebant, antiquo Athenienſium inſtituto, cuius meminit Plut. in Theſeo, comam filiorum ſuorum Apollini Pythio conſecrabant, & quum tempus aduenerat, Delphos ſuos filios adducebant, vt ibi comam deponerent. quod auctor vult eſſe *μικροφιλοτιμίας* indicium.

ὅπως αὐτῷ ὁ ἀκόλουθος Αἰθίοψ ἔς.] Olim *τρυφηταὶ* & beati homines, puerorum Aethiopum miniſterio vtebantur. Auctor ad Herennium deſcribens oſtẽtatorem ineptum, *Et dicit in aurem, aut vt domi lectuli ſternantur, aut ab auunculo rogetur Æthiops, qui ad balnea veniat, aſturconi locum ante oſtium ſuum detur, aut aliquod fragile falſæ choragium gloriæ comparetur.* Athenæus in deſcriptione conuiuij Cleopatræ, *λαμπτηροφόρους παῖδας Αἰθίοπας παρέστησε.* Iuuenalis,

----tibi pocula curſor

Getulus dabit, aut nigri manus oſſea Mauri.
Similiter mulieribus fuerunt ſuæ ex Aethiopia ancillulæ, vt eſt apud Terentium. Tibullus,

Illi ſint comites fuſci quos India torret,
Solis & admotis inficit ignis equis.

Et in epiſtola Leontij ad Lamiam apud Alciphronem nominantur θεράποντες, θεράπαιναι, Ἰνδοὶ, Ἰνδαί. Fuit etiam magnus vſus Afrorum nomenclatorum, quod ex Luciano colligimus, Περὶ τῶν ἐπὶ μισθῷ σ.

ϗ ἀποδοὺς μνᾶν ἀργ.] Scribe ὑποδιδούς. Καινὸν autem intelligo nũmum recèns percuſſum & nouũ. tales enim nummi veteribus & vſu tritis ac ſordidis præferuntur. Tale illud in nono Apuleij *demonſtrat ei nouitate nimia candentes aureos.* Hi ſunt quos vocant nummos aſperos, Seneca, Suetonius, Perſius. vt valde miratus ſim nuper doctiſſimi viri ſententiam, qui eam vocem ab origine Arabica repetit. verùm de eo aliàs pluribus.

ἀπαντικρὺ τῆς εἰσόδου προσαπατταλεῦσαι.] Ita moris fuit apud Græcos, eam partem ædium (quæ ab ingredientibus prima conſpicitur, aut à prætereuntibus, quando fores patent, quam ἐνώπια vocabant) omnibus modis ornare: ideo Homerus, ἐνώπια παμφανόωντα dixit. Heſychius, Ἐνώπια, τὰ καταντικρὺ τοῦ πυλῶνος φαινόμενα μέρη, ἃ ϗ διεκόσμουν ἕνεκα τῶν παριόντων. Vide ampliùs Euſtathium in Iliados rhapſodiam Θ, & in Odyſſeam. necnon Aelianum in epiſtolis. De Romanorum atriis & tablinis non eſt obſcurum: at Græci atriis non vtebantur, ſi credimus Vitruuio: eum vide libro VI. capite X.

ἀναβαλλόμενος τὸ θοιμάτιον.] Cùm tranſuehebantur

tur equites Athenis, veſte erant amicti purpurea & varia. Scholiaſtes Ariſtophanis, ἐν πορφυρεῖς καὶ ποικίλοις ἱματίοις ἐπόμπευον. Eam veſtem ξύστιδα vocabant. Ariſtophanes Nebulis,

Ὅταν σὺ μέγας ὢν, ἅρμ' ἐλαύνῃς πρὸς πόλιν,
ὥσπερ Μεγακλέης ξυστίδ' ἔχων·

Interpres, ξύστις λέγεται τὸ κροκωτὸν ἱμάτιον, ὃ οἱ ἡνίοχοι φοροῦσι μέχρι νῦν πομπεύοντες. Romæ quoque equites trabeati erant in tranſuectione.

ΚΛΑΔΟΣ ΜΕΛΙΤΑΙΟΣ.] Mirus vſus vocis κλάδος. Puret fortaſſe aliquis reſcribendum non procul ab editæ lectionis veſtigiis, ΚΥΝΟΣ ΜΕΛΙΤΑΙΟΥ, vel ΚΥΝΙΔΙΟΝ ΜΕΛΙΤΑΙΟΝ, vel ΚΑΛΑΘΙΝΟΣ, vt in epigr. Adæi:

Τῇ βαιῇ Καλαθίνῃ ὑπὸ σκυλάκων μογεούσῃ.

quaſi dicas, quaſillariæ quæ in calatho aut ταλάρῳ educaretur. & poteſt vtroque loco nomen proprium videri, Puto tamen verius eſſe quod ſuprà diximus, cùm exponeremus illa ζωμὸν πολλοῦ γεγονέναι. quæ ibi legantur. In poëta minùs eſſet mirum: nã ob cognationẽ quæ eſt inter plantarũ genus, & ea quæ animalia propriè vocãtur, nõ mirũ, plantarũ appellationes ad homines aut alia animalia trãsferri: quod in vocibus ἔρνος, ὄζος, μόσχος, θάλλος, ἀκρεμὼν, ὄρπηξ, στάχυς, paſſim apud poëtas licet obſeruare. Nec ſoli poetæ his vocibus vſi, verùm & ſolutæ orationes ſcriptores, ſed fere cum aliqua ſimilitudinis exprimendę nota. Gregorius qui vitam B. Chryſoſtomi ſcripſit; ἐκ δὴ τοιούτων οἷά τις εὐθαλέστατος κλάδος ὁ τίμιος οὗτος Ἰωάννης βεβλάστηκε. Vide Iſidori Peluſiotæ libro IV. epiſtolam CXLI. Ab eadẽ origine ſoboles & propago apud Romanos tribuuntur

an

animalibus.eſt igitur κλάδος Μελιταῖος, *ſurculus Melitenſis*, hoc eſt catellus ſiue ſoboles, parua canum minimorum, quos veteres *Melitaos* vocabant:et ſi parũ conſtat ab vtra Melita(duæ enim ſunt eo nomine inſulæ; altera in Africo mari hodie, ſedes equitum Malthéſium; altera in Ionio Siculo mari) aduenerentur.

P.59. ἐν τῷ Ἀσκληπιῷ.] Scribe vel ſine ἐν,vel ἐν τῷ Ἀσκληπιῷ.aut ἐν τῷ Ἀσκληπιείῳ. Erant duo Athenis tẽpla Æſculapij:alterum in vrbe:alterum in Piræeo, vel Acharnis.notat comici ſcholiaſtes.

τοῦτον ἐκπέμπειν στεφανοῦντα' ἀλ.] Scribe, ἐκπέμπειν στεφανῶν' καὶ ἀλείφεσθαι ὅσ.

συνδιοικήσασθαι παρὰ τῶν πρυτ.]Scribe, τὰ παρὰ τῶν πρ. Sic vocat ea quorum adminiſtratio ad curam & officium prytaneorum pertinebat.Inter alia vnum hoc erat,quòd oportuit eos θύειν ἑκάστοτε κοινῇ, vt eſt in ea De falſa legatione. Solebant autem prytanei poſt rem diuinam factam populo renunciare,litaſſént ne an non.Extat eius moris illuſtre exemplum in prooemiis Demoſthenicis: quorum vnum eſt totum huic ſacrorum renuntiationi accommodatum. Cùm autem quater quoque prytaneatu(erat id ſpatium dierum xxxv. vel xxxvi. teſte Harpocratione)populi concio celebraretur,fiebat, vt puto, quarta tantùm concione hæc renunciatio. ait enim Pollux τὴν τετάρτην ἐκκλησίαν fuiſſe de rebus ſacris & ad ſacra pertinentibus.

καὶ περισκευασάμενος λαμπρὸν ἱμάτιον.] Vt apud Romanos, ſic etiam apud Athenienſes qui rem diuinam facturi erant, veſte candida erant amicti. id enim eſt λαμπρὸν ἱμάτιον, non *ſplendida veſtis.*

Aeſchi

Aeſchines de Demoſthene, στεφανωσάμενος καὶ λευκὴν ἐσθῆτα λαβὼν, ἐβουθύτει. alij ſcriptores ἱερὰν ἐσθῆτα vocant. Porphyrius Περὶ ἀποχῆς libro ſecundo, modò λαμπρὰν, modò λευκὴν: aliquando καθαρὰν, vt Latini, *pura veſtimenta.* Hanc ob cauſſam ſolebant ſcurræ Attici, ſi quis in publicum prodire candidatus conſueſſet, eum appellare ὀλολυγμὸν, quaſi tu dicas, perpetuò ſacrificãtem. Eſt enim ὀλολύζειν vox ad ſacrorum cæremonias pertinens: neque aliter à vetuſtiſsimis ſcriptoribus vſurpatur, vt alibi annotauimus: idque certiſsimum eſt. Anaxandrides apud Athenæum libro ſexto,

> Ὑμεῖς γὰρ ἀλλήλοις ἀεὶ χλευάζετε,
> Οἶδ' ἀκριβῶς· ἂν μὲν γάρ ᾖ τις εὐπρεπὴς,
> Ἱερὸν γάμον καλεῖτ'· ἐὰν δὲ μικρὸν παντελῶς
> Ἀνθρώπιον, Σταλαγμόν. λαμπρός τις ἐξελήλυθεν; Ὀλολυγμὸς οὗτός ἐστιν.

Protulimus hunc veteris poëtæ locum, non tam vt auctorẽ noſtrum illuſtraremus, quàm vt ipſum poëtam. Nam interpretis quidem poſtremorum verborum verſio, planè eſt, (quod ſine docti viri contumelia dictum ſit) inepta: longè verò ineptior eiuſdem annotatio. Riſi ſuauiter cùm illa legerem. Enimuero pauci obſeruarunt quid propriè ſit ὀλολύζειν: nec pauci ad eum ſcopulum offenderunt.

Εθύομεν οἱ πρ.] Demoſthenes in eo cuius modò meminimus procœmio, Ἐθύσαμεν τῷ Διὶ τῷ Σωτῆρι, καὶ τῇ Ἀθηνᾷ, καὶ τῇ Νίκῃ, καὶ γέγονε καλὰ καὶ σωτήρια ταῦθ' ἡμῖν τὰ ἱερά. Ἐθύσαμεν δὲ καὶ τῇ μητρὶ τῶν θεῶν, καὶ τῷ Ἀπόλλωνι· καὶ ἐκαλλιερεῦμεν καὶ ταῦτα.

καὶ ὑμεῖς ἐδέχεσθε τὰ ἀγαθά.] Lege δέχεσθε. Demoſthenes in fine eius procœmij, Δέχεσθε οὖν παρὰ τῶν θεῶν

δεῶν διδόντων ταγαθά. Quàm nihil intellexerint totó iſto loco priores interpretes,piget dicere.

Ad caput περὶ ἀνελευθερίας.

Η Δὲ ἀνελευθερία ἐςὶ περιουσία τὶς ἀπὸ φιλοτιμίας δαπάνην ἔχουσα.] Nihil deprauatius,nihil infrunitius iſta lectione : quæ cùm tam malè conueniat τῇ ἀνελευθερίᾳ, cuius definitioné aut deſcriptionem ſaltem promittit, demiror, doctiſſimos viros, & in philoſophia apprimè verſatos, mendum non ſuboluiſſe. Atqui illiberalitas neque περιουσία eſt ſimpliciter, hoc eſt,vt illi vertunt,*opulentia* : neque rectè δαπάνην ἔχειν dici poteſt : quare conſtat, tam in eo quod generis locum obtinet, quàm in differentia vitium eſſe. At non ſunt accuratæ Theophraſti definitiones in hoc libello , dicet aliquis : ſanè fateor τὸ ἀκριβὲς illas non habere : falſas tamen eſſe & ineptas , hoc verò nego tibi atque pernego. Vt igitur ineptias vitemus , ſic legamus , Η ἀνελευθερία ἐςὶ περιουσία τὶς ἀφιλοτιμίας δαπάνην φεύγουσα. Nemo recti iudicij qui ſit (quod impune dixiſſe liceat) de veritate huius lectionis dubitabit.Iam ergo non eſt genus περιουσία, ſed ἀφιλοτιμίας περιουσία. neque differentia τὸ δαπάνην ἔχειν : ſed τὸ φεύγειν δαπάνην.Contrà virtutis oppoſitæ ἐλευθεριότητος, proprium docent eſſe philoſophi τὸ προετικὸν εἶναι χρημάτων εἰς τὰ ἐπαινετά. hoc eſt , *facilem eſſe ad faciendos ſumptus liberales.* eſt enim pecuniæ vſus duplex : alius ad ſumptus neceſſarios, alius ad ſumptus liberales, vt eſt apud M. Tullium. Ideo dicebat Plato in octauó

De te

De republica τὰς φειδωλὰς eſſe φαύλους ἀνταγωνιστὰς ἢ πρὸς νίκης, ἢ ἄλλης φιλοτιμίας τ̃ καλῶν. cauſſam nũc accipe, χρήματά τι ἐκ ἐθέλειν εὐδοξίας ἕνεκα. καὶ τῶν τοιούτων ἀγώνων ἀναλίσκειν. Non alia aut interpretatione verba Theophraſti opus habent: aut confirmatione, noſtra emendatio.

οἷος νικῆσαι τραγῳδούς.] Scribe νικήσας τραγῳδοῖς. Alibi hunc locum explicabimus, & de hoc more multa dicemus. Notum autem, tragœdiam Libero patri fuiſſe dicatam, vt Apollini comœdiam. Videat ſtudioſus lector, ſi lubet, quæ De ſatirica Græcorum poeſi ſcripſimus: vbi de veterum Tragicorum tetralogiis diſſerimus.

καὶ ἐπιδόσεων γινομένων.] Difficilibus Reip. temporibus ſolebant Athenienſes pro virili parte quiſque publicè pecunias erogare, ad ſubleuandam ærarij inopiam, quod ἐπιδιδόναι propriè dicebant: quaſi dicat aliquis, ſupra ordinaria munia aliquid amplius largiri. erant enim ordinariæ & legibus conſtitutæ λειτουργίαι. Cùm igitur pecuniis opus erat, Prytanei populum conuocabant: angoſtias Reip. exponebant: ad collationem quemque hortabantur. Tum ſurgebat vnuſquiſque ordine ſuo & loco: ac ſi quidem vellet aliquid conferre, id profitebatur; & dicebat, Ἐπιδίδωμι ἐγὼ τοσοῦτον. ſin animus largiendi quicquam non eſſet, vel tacebant cùm ſurrexerant, vel è concione clam ſe eripiebant, quod vel ex iſto loco clarum eſt. Athenæus libro IV. de Phoco Phocionis filio, homine luxu perdito, loquens, Ἐπιδόσεων δέ ποτε γινομένων, παρελθὼν καὶ αὐτὸς εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἔφη, Ἐπιδίδωμι κἀγώ· καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ὁμοθυμαδὸν ἀνεβόησαν, Εἰς ἀκολασίαν. Sentiebat Pho

bat Phocus ſe velle conferre aliquid: populus verniliter nimis accepit ἐπιδίδωμι, ea notione qua vſurpatur pro creſcere, & in aliqua re proficere. In orationibus Græcorum oratorum ſexcentis locis fit ἐπιδόσεων iſtarum mentio.

ἐκ τοῦ μέσου ἀπελθών.] Scribe ἀπελθεῖν.

τοῦ μὲν ἱερείου πλὴν τῶν ἱερείων.] Fortaſſe legendum, πλὴν τῶν τῶν ἱερέων καὶ ἱερειῶν. hoc eſt, *exceptis iis partibus quæ ad ſacrificos & ſacrificas pertinebant.* Veteres enim deos precaturi, & viros & mulieres ſacerdotes adhibebant. Plato, Legum quinto, εἶτα ἱερέων καὶ ἱερειῶν εὐχαῖς ποιησομένων ἐπὶ τοῖς πρώτοις θύμασι καὶ δευτέροις. Sed placet nunc, nihil eſſe mutandum: vt hæc ſit ſententia: hominem illiberalem de ea quam aris deûm admouerit victima, tantum ſibi perire ſinere, quantum ſit neceſſariò adolendum, aut aliter diis offerendum. coxam fere offerebant, aut inteſtina, aut aliud non magnæ rei, perſæpe, vt ad Athenæum pluribus oſtendimus. at cæteras carnes victimæ in proprios vſus vertebant; aut vendentes illas, ſi familiam non haberent; aut ſi haberent, huiuſmodi carnibus eam alentes. Vopiſcus in Tacito Imperatore: *hoſtias ſuas ſemper domum reuocauit, iiſdémque ſuos veſci iuſſit.*

τὰ κρέα ἀποδίδοσθαι.] Quàm inhumanum Athenis hoc exiſtimaretur, non poteſt meliùs declarari quàm Alexidis quodam loco: quem eò libentiùs proferam, quòd videam hodie in editis Athenæi codicibus, qui illum laudauerat, integros fermè duos verſus deſiderari. Nos igitur locum integrum ex veteribus codicibus apponemus. Sic Alexis,

Οὐδ'

Οὐδ' ἐν Τειβαλλοῖς ταῦτά γ' ἐστιν ἔννομα,
Οὔ φασι τὸν θύοντα τοῖς κεκλημένοις
Δείξαντ' ἰδεῖν τὸ δεῖπνον εἰς τὴν αὔριον
Πωλεῖν, ἀδείπνοις ἃ ἔθηκ' αὐτοῖς ἰδεῖν.

τοὺς δὲ διακονοῦντας ἐν τοῖς γάμοις οἰκοσίτους μισθοῦσθαι.] Mos fuit parcorum hominum cùm nuptias celebrarent, opera & miniſterio vti adiutorum atque adiutricum(ſic vocat Plautus)οἰκοσίτων, hoc eſt,qui ſuo cibo miniſtrarent,vt idem poeta loquitur: vel, vt idem alibi, qui ſuo ſumptu & cibo veſcerentur. Crates Συμφιστάσαις fabula,

---ἄσειον τὸ μὴ
Συνάγειν γυναῖκας μηδὲ δειπνίζειν ὄχλον,
Ἀλλ' οἰκοσίτους τοὺς γάμους πεποιηκέναι.

Scio aliter poſſe exponi γάμους οἰκοσίτους:ſed quominus ſic rectè accipiatur,nihil vetat. Plautus Caſina,tangit morem illis verſibus:

---Al.quin Aedepol ſeruos,ancillas,domos
Certum eſt omnes mittere ad te. ST. *Eho nimiùm ſcitè ſcitus es.*
Sed facito dum memineris verſus quos cantat Colax:
cibo
Cum ſuo quiqui facito vti veniant,quaſi eãt Sutrium.

Item alibi. Menander οἰκόσιτον ſponſum appellauit in Dactylo, qui parua aut nulla dote eſſet contentus; Οἰκόσιτον νυμφίον ἔδει λαβόμενον φερνικὸς ἐξεδρικέναι. Plutarchus in Craſſo, milites οἰκοσίτους, qui ſine ſtipendiis alicui militarent.

καὶ τετραρχῶν.] Cuiuis puto notum eſt ex oratoribus Græcis, quale genus λειτουργίας eſſet Athenis τὸ τετραρχεῖν: & veteres grammatici id ita diligenter explicant,vt videantur mihi (dicam liberè)

parum in hac lingua exercitati, qui hæc non intellexerunt. Vertimus autem, *triremi quam inſtruxit præfectus*, non autem imperans, quia omne imperium erat τοῦ στρατηγοῦ, non τοῦ τριηράρχου, vti docent Atticæ hiſtoriæ, & ante omnes Demoſthenes.

τὰ τοῦ κυβερνήτου στρώματα ὑπὸ τοῦ καταστρ.] De viatoriis cubilibus non repetam quæ ſuprà diximus. Lego autem hîc, ὑπὲρ τοῦ καταστρ. vel ἐπὶ. Lucianus in dialogo Mercurij & Charonis, σὺ μὲν ῥέγχεις ἐπὶ τοῦ καταστρώματος ἐκταθείς. Nam ſuper tranſtris dormiebant nautæ in naui, non ſub tranſtris. Euſtathius, δῆλον δ' ὡς οἱ ναυτικοὶ ἐπὶ τῶν ῥηθέντων καταστρωμάτων κοιμῶνται. Trierarcho verò ſuus erat locus ad nauis puppim, vbi illi tabernaculum extrui ſolitum. Pollux, τὰ δὲ περὶ τὴν πρύμναν περιέχοντα ξύλα, περιτόναια καλεῖται· ἐκεῖ που καὶ σκηνὴ ὀνομάζεται, τὸ πηγνύμενον στρατηγῷ ἢ τριηράρχῳ. Ibi ergo trierarchi in ſuis ſtragulis quieſcere moris habebant: at illiberalis iſte & ſordidus promiſcuè cum reliquis, in tranſtris cubat, & gubernatoris vtitur ſtragulis: quæ ſolent eſſe vilia, & vt plurimùm ſegeſtria, aut tegetes: proinde parum è trierarchi dignitate.

Perſius,

Tu mare tranſilias? tibi torta cannabe fulto
Cœna ſit in tranſtro?

Propterea Donatus, τοὺς φορμοὺς, hoc eſt, *tegetes & ſtoreas*, ſiue *orones*, quibus pauperes loco ſtragulorum & tapetium vtuntur, ſtramen nauticum vocat. Alciphron epiſtola quadam, ὁ γὰρ ἀπεχόμενος τῶν ξύλων τῆς ἁλιάδος, ἐπί τε ταπήτων τινῶν ξενικῶν καὶ

ἐφεστρί

ἐφεστρίδων καταχλινεὶς· οὐ γὰρ οἷός τε ἔφασκεν κεῖσθαι ὡς οἱ λοιποὶ ἐπὶ τῶν καταστρωμάτων, τὴν σανίδα οἶμαι νομίζων λίθου τραχυτέραν. Leuitatem eorum, qui noſtram hanc interpretationem odio noſtri an veritatis, carpere ſuſtinuerunt, ſatis ſuperque confutauimus in noſtris ad ſuperiorem Perſij locum Commentariis. Enimuero ſi tanta eſt reprehendendi libido, cur in me cur in aliis ea potiſſimùm arrodunt quæ certiſſima ſunt & veriſſima? miſeret me illorum.

ἔνδον μένειν.] Vt pote qui veſtem forenſem habeat vnicam: quod illiberale eſt planéque ſordidum. Inde Ciceronis iocus in Decianum quendam lepidiſſimus; in oratione pro L. Flacco, *Romam aduenis: affers faciem nouam, nomen vetus. purpuram Tyriam; in qua tibi inuideo quòd vnis veſtimentis tandiu lautus es.*

ἀλλὰ μισθοῦσθαι εἰς τὰς ἐξόδους.] Iuuenalis ſatirâ ſexta in Romanis mulieribus hanc notat illiberalitatem ſimul & ambitionem;

Vt ſpectet ludos conducit Ogulnia veſtem,
Conducit comites, ſellam, ceruical, amicas,
Nutricem, & flauam cui det mandata puellam.

Demoſthenes Midiæ exprobrat quòd cùm eſſet præfectus equitum, alieno equo in pompæ tranſuectione vſus fuiſſet. Ἐξόδους accipe vt in illo, χαλεπὴ γυναικῶν ἔξοδος, initio Lyſiſtratæ. Rarò olim matronæ pedem domo efferebãt: nec in publicum niſi ſtipatæ gregibus ancillarum, prodibant. Interdum ἔξοδος γυναικῶν dicitur de profectione ad ducendam pompam. vnde eſt apud Platonem in fine

ſexti De legibus, muliebris cuiuſdam ſupplicij genus, *μὴ μετέχειν τῶν ἐξόδων τῶν γυναικείων καὶ τιμῶν, καὶ τῶν εἰς τοὺς γάμους, καὶ γενέσεις παίδων φοιτήσεων*. Lege Suidam in *Αἰμιλία*. Inde dictę *φιλέξοδοι γυναῖκες*, quæ non ſunt *οἰκουροὶ* & caſariæ.

καὶ τὰς κλίνας ἐκκορῆσαι.] Heſychius qui *τὸ κορεῖν* etiam *φθείρειν* exponit, videtur hoc voluiſſe docere, eam vocem à *κόρεις* deductam, interdum accipi pro cimices occidere, vel cimicibus lectos purgare, quod *cimicare* Latinis dicitur, vt *pulicare*: Græci, *φθειρίζειν*. Atque hæc interpretatio locum hîc habere poteſt. Parmenio poëta *ἐκκορίζειν* dixit in lepidiſſimo diſticho:

Οἱ κόρεις ἄχει κόρεων κορέσαντό μου· ἀλλ' ἐκορίσθην
Ἄχει κόρεων κ᾽ αὐτὸς τοὺς κόρεις ἐκκορίσας.

καθεζόμενος περιστρέψαι τὸν τρίβωνα.] Non eſt in eo nota illiberalitatis quòd veſtem inuertit: ſed quòd tritam & macularum plenam veſtem geſtat, quam poſtea in cœtu honoratorum virorum (ita accipi debet illud *καθεζόμενος*) cogitur inuertere, vt maculas ab oculis eorum ſubmoueat quibus aſſidet: atque hoc ſaltem in iſto laudandum: ſicut contrà in ſuperioribus nota *δυσχερείας* erat, geſtantem obſoletam & *κηλίδων μεστὴν* veſtem, verſari in oculis hominum. Hinc ortum eſt apud Græcos prouerbium, quod nos, vt puto, primi obſeruauimus, *τὰ καλὰ τρέπειν ἔξω*. Pindarus Pythionicarum tertio,

---τὰ μὲν ὦν
οὐ δύνανται νήπιοι κόσμῳ φέρειν,
ἀλλ' ἀγαθοί, τὰ καλὰ τρέψαντες ἔξω.

Res

Res aduerſas, inquit, *neſciunt moderatè ferre ſtulti: at ſciunt ſapientes, quæ pulchra ſunt, foras & in publicum vertentes*: hoc eſt, cuiuis fortunæ ſe accommodantes, & decenter ea vtentes: quæ ſunt aduerſa, diſſimulantes. *Miſerias enim*, ait Q. Curtius, *optimè ferunt qui abſcondunt.* Alio ſenſu dicere ſolet Seneca, *bonos non fulgere extrinſecus, ſed bona eorum introrſus eſſe obuerſa.* De diuina prouidentia. & epiſtola cxx. & alibi. Cæterùm Pindaricum iſtud prouerbium vernacula noſtra lingua hodiéque agnoſcit. Aliud autem περιστρέφειν ἱμάτιον, aliud ἐκστρέφειν. illud eſt ex parte inuertere: hoc, totam veſtem quaſi de integro reficere verſis pannis, & nouam illi faciem dare. Ariſtophanes,

ἔκστρεψον ὡς τάχιστα τοὺς σαυτοῦ τρόπους.

Scholiaſtes, ἀπὸ μεταφορᾶς τῶν ῥυπωμένων ἱματίων καὶ ἐκστρεφομένων. ἐκστρέψαι γὰρ ἱμάτιον, τὸ ἀλλάξαι τὸ πρὸς τὸ ἔσω μέρος ἔξω. Lucianus dixit ἀντιστρέφειν τὸ τριβώνιον, in Alectryone,: ἀπέρχομαι, ait, κοσμίως μάλα ἐσχηματισμένος, ἀντιστρέψας τὸ τριβώνιον, ὡς ἐπὶ τοῦ καθαρωτέρου γένοιτο ἡ ἀναβολή. quæ verba Theophraſti locum explicant. Vox τρίβων, aliàs *lacernam*, aut *pallium* ſignificat: aliàs *tritam vſu & decotem veſtem atque obſoletam.* ſic tamen vt aliud propriè ſonet τρίβων, aliud ῥάκος. vide Euſtathium.

Ad caput περὶ ἀλαζονείας.

Ἡ Ἀλαζόνεια δόξειεν ἂν εἶναι προσδοκία τινῶν ἀγαθῶν οὐκ ὄντων.] Obſcurat hanc definitionem verbum προσδοκία, in noua, ne dicam inuſitata, ſignifica-

tione poſitum: accipitur enim non tam pro expectatione, vt vulgò ſolet, quàm pro excitatione expectationis: quod Græci προσδοκίαν παρασχεῖν, vel vno verbo ἐπαγγέλλεσθαι dicunt: Homerus στεῦται, Latini *promittere*, vt in illo Iuuenalis,

----dura per brachia ſeta

Promittunt atrocem animum. vel *ſpondere.* vt cùm ait idem de oſtentatore,

Spondet enim Tyrio ſtlataria purpura filo.

denique idem fere eſt προσδοκία iſto loco ac προσποίησις. Plato in Ὅροις, Ἀλαζονεία ἕξις προσποιητικὴ ἀγαθοῦ ἢ ἀγαθῶν τῶν μὴ ὑπαρχόντων. Ariſtoteles adiicit hæc verba in Nicomacheis, δόξης χάριν. quæ particula neceſſariò addenda ad Platonis & Theophraſti definitiones: vt diſtinguamus oſtentatorem qui mendacium ſuum refert ad inanem gloriam, ab eo qui lucrum aucupans, ſe ſuáque prædicat. nam id quoque hominum genus frequens eſt, vt ad caput primum notare meminimus. Notant grammatici Græci, proprium eſſe Atticis, vt non glorioſum tantùm, ſed quemuis mendacem ἀλαζόνα appellent.

ἐν τῷ διαζεύγματι ἑστηκώς.] Quid appellat διάζευγμα? non eſt dubium, publicum aliquem Athenarum locum intelligi, vbi conuentus fieri ſolebant. Quare arbitror locum eſſe corruptũ, & lego Δείγματι. Digma appellabatur locus in Piræeo è re nomen habens. Ibi enim peregrini mercatores ſuarum mercium δεῖγμα & ſpecimen producebant, ἐν στυβίῳ, credo, προφέροντες, vt alicubi Plutarchus ait. Itaque peregrinis hominibus fere erat ille locus refertus. Auctor ſcholiorum Ariſtophanis, Δεῖγμα τόπος ἐστὶν ἐν Πειραιεῖ ἔνθα πολλοὶ συνήγοντο ξένοι καὶ

νοι καὶ πολῖται καὶ ἐλλογιμώτατοι. quæ poſtrema verba ita hanc emendationem confirmant, vt nihil ſuprà. propterea enim ait Theophraſtus διηγεῖσθαι ξένοις In antiquis libris lineola ſuperducta nomina locorum propria ſolebant notari & diſtingui: qui mos poſtea neglectus multas ſæpe tenebras attulit. Exemplo ſit, (& ſunt infinita exempla) locus ille Platonis in Menexeno, vbi interpretes quòd legiſſent, ἐν τῇ σφαγίᾳ perperam pro Σφαγίᾳ, turpiter lapſi ſunt. quamquam Ficinus meliùs pudori ſuo conſuluit omiſſis his verbis quæ non intelligebat: noui verò interpretes audacter iuxta & imperitè *in hac clade* verterunt. Intelligit Plato illos CCXCII. Lacedæmonios, quorum CXX. Spartani erant, qui, expugnata tandem Sphacteria inſula, in poteſtatem Athenienſium venerunt, vt narrat Thucydides libro quarto. Sphacteriam autem inſulam etiam Sphagiam dici ſolitam certum eſt: vel adi Stephanum Περὶ πόλεων.

ὡς πολλὰ χρήματα αὐτοῖς εἴη ἐν τῇ θαλάττῃ] Scribe αὐτῷ. Pertinet hoc ad nauticum fœnus quod à multis exercebatur Athenis. Nemo autē ignorat quàm improbum & graue fuerit id fœnus, etiam legum conceſſu, vel Romanarum. vide Iuriſconſultos. In orationibus Græcorum, maximè Demoſthenis, plurima huius vſuræ mentio: propter quam quòd tantopere Demoſthenem reprehendit Plutarchus, vereor vt ei ſit ſatis æquus: damnat enim rem moribus legibúſq; receptam & probatam. Sed apparet ex variis Plutarchi locis, ipſum validiſſimè fœnus nauticum abhorruiſſe: quod in Catone Cenſorio appellat, τὸν μάλιστα διαβεβλημένον τῶν δανεισμῶν.

περὶ τῆς ἐργασίας τῆς δανειστικῆς.) Hoc quoque refero non ad fœnus ἔγγειον, ſed ad nauticum: quam vocat Demoſthenes τὴν κατὰ θάλατταν ἐργασίαν.

ὡς μετ' Εὐάνδρου ἐστρατεύσατο.) Docti viri iam ante nos emendarunt μετ' Ἀλεξάνδρου· quæ emendatio vera eſt & certa.

τρίτον δὴ λέγοντα.) Adnotata eſt in quibuſdam codicibus altera lectio τετταῖον, pro τρίτον. quæ ferri poteſt, ſi referas ad tempus ſcriptæ epiſtolæ: alioquin ſenſus erit abſurdus ob locorum interualla. Antipater hic ille eſt quem mors Demoſthenis nobilitauit. Hunc ait Diodorus libro x i x. δοκεῖν γεγονέναι φρονιμώτατον τῶν ἐν δυναστείᾳ γεγονότων.

διδομένης αὐτῷ ἐξαγωγῆς ξύλων ἀτελοῦς.) Quarundam mercium exportatio Athenienſium legibus prohibebatur, quæ propterea ἀπόρρητα vocabant. In primis autem τῶν ἀπορρήτων fuêre quæcunque ad nauium fabricationem pertinebant; hoc eſt πᾶσα ἡ ναυπηγήσιμος ὕλη, vt ſunt abies, pinus, picea, cupreſſus, platanus, quæ aliâs ναυπηγήσιμα ξύλα, aliàs ξύλα abſolutè vocantur. non fuiſſe autem copiam magnam huius materiæ in agro Athenienſium, docet etiam Demoſthenes, aut quicunque alius eſt auctor orationis De fœdere cum Alexandro. Erant τῶν ἀπορρήτων, & τὰ ἀσκώματα, hoc eſt, folliculi nautici, & λίνα, κηρὸς, καὶ πίττα, inquit Ariſtophanis ſcholiaſtes. Alia ratione dicebantur ἀπόρρητα quæ Athenas importare non permittebantur: vt θρυαλλίδες, ex quibus fiebant ellychnia: has enim, ſicut conſtat ex Ariſtophanis Acharnenſibus, fuit cùm non liceret Bœotis afferre venales in vrbem: credo ob metum incendiariorum. thryallidum namque

ſtuppæ

ſtuppæ vſus fuit ad ἀ[illegible]όχοις & malleolos incendiariorum.

καὶ ἐν τῇ ἀποδίᾳ.] Planè non erat ferendum doctis viris iſtud verbum dicam, an verbi monſtrum? Legendum aio, σιτοδείᾳ Imperiti homines & piſtrino digni, ex σιτο fecerunt ἀπο. Hæc prima mendi indoles: inde fluxit vox nequam & nihili, ἀποδία. At σιτοδεία idem ac σπανοσιτίᾳ, niſi quòd illud eſt ἐμφατικώτερον. Doctorum virorum emendatio ἐν ταῖς ἀπονδαῖς, vt Muſis iratis genióque ſiniſtro nata, refutatione non eget. Non erat autem inſolens Athenienſibus malũ, frumenti inopia, vt hiſtoria docet & oratores ſæpe. Quomodo autem ſoliti eſſent ditiores in caritate annonæ pauperes ſubleuare, diſces ex Demoſthene contra Phormionem.

καὶ ποσουμῶ αὐτὰς καθ' ἑξακοσίους κατὰ μίαν.] Hoc eſt ſexcẽtos homines ſolet ſigillatim nominare, quorũ ſingulis aliquid erogarit: atque hac ratione efficere vt cùm æra omnia in vnum colligentur, ex ea ſupputatione ſumma naſcatur decẽ talentorum. Imitatur iſte ἀλαζὼν eos qui rationum libros conficiunt, in quibus videas ſingula ęra ſeorſim annotari. Aera appello, quos vulgo articulos dicimus, Gallicè *les items*: quia ſolẽt in noſtris rationũ libris ſinguli articuli à voce *Itẽ* incipere. Gręci ἀπολογισμοὺς nominãt, vt Plutarchus in Politicis præceptis. At Romani *æra* appellabant. Cicero Hortẽſio: *Quid tu, inquam, ſoles cùm rationem à diſpenſatore accipis, ſi æra ſingula probaſti, ſummam quæ ex his confecta ſit, non probare?* Apuleius De deo Socratis. *Igitur quotidiana eorum æra diſpungas: inuenies rationibus multa prodigè profuſa, & in ſemet nihil.* Nonius, *Æra, numeri nota. Luci-*

lius, *libro* XXIX. *Hæc eſt ratio peruerſa æra ſumma*, *& ſubducta improbè*. Locus eſt corruptiſſimus, quem ita reſtituendum puto. *Hæc eſt ratio: peruerſa æra: ſumma ſubducta eſt improbè*. Cicero in epiſtola ad Dolabellam libro nono ad familiares, *verſiculos* æra hæc appellare videtur. *Profert alter* (*vt opinor*) *duobus verſiculis expenſum Niciæ*. Sed ad Theophraſtum redeamus; qui quidem glorioſorum hominum ingenium & mores mira elegantia exprimit. Non enim illis ſatis eſt ſummatim ſe laudare, & ſua præclara facinora prædicare: niſi etiam longa eorundem enumeratione obuios quoſque obtundant. Talia illa in Milite Plautina,

Py. *Ecquid meminiſti?* Ar. *Memini: centum in Cilicia,*
Et quinquaginta centum Sycolatronidæ,
Triginta Sardi, ſexaginta Macedones,
Sunt homines tu quos occidiſti vno die.
Py. *Quanta iſthæc hominum ſumma eſt?* Ar. *Septem millia.*
Py. *Tantum eſſe oportet: rectè rationem tenes.*

Prorſus hic Plauti locus (etſi verſantur hi duo glorioſi in diuerſa materia: Plautinus enim virtutem bellicam: hic noſter diuitias oſtentat) prorſus inquam explicat quid ſit hoc loco ποσοῦν τὰς ψήφους καθ' ἑξακοσίας, κατὰ μίαν quæ verba quàm fuerint doctis viris hactenus obſcura, quid attinet dicere? Res clamat ipſa. Vide Martialis epigramma ad Afrum libro IV.

καὶ προσθεὶς πιθανὰ ἑκάστοις τούτων ὀνόματα.] Bene hoc: ſeruat enim ſolemne eorum qui mentiuntur. vide ad caput περὶ λογοποιίας. Auctor Rhetoricorum

rum ad Herennium in deſcriptione illa ingenioſiſſima oſtentatoris pecunioſi, non planè diſſimilem glorioſorum iſtiuſmodi morem notat: quem placet hîc proferre, vt collatione Græci ſcriptoris qui id ipſum ſuauiſſimè notat, locum illuſtrem. Ait ergo Latinus auctor, *Cùm puerum reſpicit hunc vnum quem ego noui (vos non arbitror nouiſſe) alio nomine appellat, deinde alio atque alio.* Mox, *vt ignoti qui audiunt, vnum putent eligi de multis.* Alexis verò ſic in deſcriptione πτωχαλαζόνος, ſiue glorioſi pauperis,

---οἶδα δὲ κἀγώ τινα πολίτην ἡμέτερον
πτωχαλαζόνα, ὃς δραχμῆς ἔχων τὰ πάντ'
ἀργυρώματ', ἐβόα καλῶν τὸν οἰκέτην
ἕνα ὄντα καὶ μόνον, ὀνόμασι δὲ χρώμενον
ψαμμακοσίοις· παῖ Στρομβιχίδα, μὴ τῶν χειμερινῶν
ἡμῖν παραθῇς, ἀλλὰ τῶν θερινῶν.

ſic emendamus elegantiſſimum hunc locum apud Athenæum.

καὶ ποιῆσαι δέκα τάλαντα.]. Delendum τὸ καὶ: & mox καὶ τοῦτο φῆσαι, non φήσας. Sic locus erit planus & perſpicuus.

καὶ τὰς τετραρχίας εἰπεῖν ὅτι οὐ τίθησι.] Κυριολογία in voce τίθησι. Nam vulgo τιθέναι pro λογίζεσθαι, referre in rationes, vel, in ratione ducere, vſurpabant, Sic apud Demoſthenem in prima Olynthiaca; & in illa celebri Crateris ephemeride, Τίθει μαγείρῳ μνᾶς δέκ', ἰατρῷ δραχμήν. Etiam apud Latinos *ponere* ſic accipitur, vt apud Terentium non ſemel. Propriè conuenit iis qui calculis rationes putant: vnde eſt, *ponere calculos*, non ſemel apud Plinium in epiſtolis. & τιθέναι ψῆφον, Græci. Baſilius, εἰ μέν τι δοκεῖς ἔχειν καλὸν, τοῦτο ἐν ψήφῳ τιθείς.

οὐδὲ

ὗδὲ τὰς λειτουργίας ὅσας λελειτούργηκε.] Oſtendit his verbis ſe vnum fuiſſe ex illis ᴄ ɪ ͻ ᴄ ᴄ.viris, qui vt omnium ditiſſimi Reipublicæ, pleraque omnia munia ad quæ ſumptibus opus eſſet, obibant. vide Harpocrationem in χίλιοι διακόσιοι, & Demoſthenem, eiuſque ſcholiaſten. Caue verò ita hæc accipias quaſi inſtructio triremis, cuius impenſæ modò meminit, non eſſet λειτουργίας genus, erat enim, & quidem omnium maximum. Ac fortaſſe legendű, ὗδὲ τὰς ἄλλας λειτουργίας. veruntamen ſimiliter locutos ſæpe maximos ſcriptores pridem doctiſſimi Iuriſconſulti annotarunt.

ϰ̀ προσελθὼν δ' εἰς τοὺς ἵππους ἀγαθοὺς πωλῦσι.] Senſus perſpicuus: verba variè poſſunt reformari: vel enim ita, ϰ̀ πρ. δ' εἰς τ. ἵππους. ὖ τοὺς ἀγαθοὺς πωλοῦσι. aut etiam ὖ τοὺς ἵππους τοὺς ἀγ. geminata eadem vox, omiſſa eſt vt alibi. vel ita, ϰ̀ πρ. ὡς τοὺς τοὺς ἵππους τοὺς ἀγ. πωλοῦντας. primum malo. Nam εἰς ἵππους προσελθεῖν, eſt, ad forum ire vbi equi væneűt: ſic alibi, προσελθεῖν πρὸς τὰ κάρυα, de quo Atticiſmo diximus ſuprà. & eapropter χύτρας Heſychius exponit χυτροπώλια.

προσποιήσασθαι ὠνητιᾶν.] Iuuenalis de cauſidico populo ſeſe venditante,

Pérque forum iuuenes longo premit aſſere Medos
Empturus pueros, argentum, myrrhina, villas.

empturus, hoc eſt, προσποιούμενος ὠνητιᾶν. Sed πωχαλάζοντα empturientem venuſtiſſimo epigrammate deſcripſit Martialis libri noni ſexageſimo, quod ita incipit:

In Septis Mamurra diu multúmque vagatus

Hîc

Hic vbi Roma ſuas aurea vexat opes.
Inſpexit molles pueros oculíſque comedit:
Non hos quos primæ proſtitnêre caſæ.
deinde poſt multa ita deſinit:
Vndecima laſſus cùm iam diſcederet hora,
Aſſe duos calices emit, & ipſe tulit.

καὶ ἐπὶ τὰς κλίνας ἐλθών.] Lego ἐπὶ τὰς σκηνάς. In mercatibus & panegyribus ſolebant mercatores ſub tentoriis ſuas merces venum expoſitas habere, vt docet ſcholiaſtes Theocriti: & Harpocration, ἐν σκηναῖς, ait, ἐπιπράσκετο πολλὰ τῶν ὠνίων. eum vide in γέῤῥα. meminit & Plato in x. de legibus. Has vt puto Latini *vmbras* vocabant, vt ex fragmentis Feſti licet intelligere: inde eſt apud Horatium vmbra pro officina.

---vacua tonſoris in vmbra.

Locus autem Athenis vbi veſtes vendebantur, ἱματιοπῶλις. & σιδηροπῶλις ἀγορὰ nuncupabatur.

οὐκ ἔχων χρυσὸν νῦν τῷ ἀκολουθεῖν.] Scribe οὐκ ἔχοντα χρυσὸν ἐν τῷ ἀκολουθεῖν. Mos autem hic veterum fuit, vt ex Laërtio, Plutarcho, Apuleio, aliíſque apparet.

ἐν μισθωτῇ οἰκίᾳ οἰκῶν.] Sic libri Palatini. & nos ita quoque olim emendabamus vulgatam lectionem ἐν μισθῷ τὴν οἰκίαν οἰκῶν. Dio Cocceius, ἐν ἀλλοτρίων οἰκεῖν. deinde ſcribe, καὶ ὅτι μέλλει: non διότι μέλλει.

διότι μέλλει πωλεῖν αὐτήν.] Ipſiſſimum hoc ἀλαζονείας genus notatum apud Athenæum lib. XIII, Θαΐς, inquit, ἐραστοῦ τινὸς αὐτῆς ἀλαζόνος, παρὰ πολλῶν ποτήρια χρησαμένου, καὶ λέγοντος θέλειν ταῦτα συγκόψαι, ἄλλα δὲ κατασκευάσαι, ἀπολεῖς ἔφη ἑκάστου τὸ ἴδιον. Quidam, ait, qui

qui Thaidem amabat, cùm a multis pocula commodatò accepiſſet, diceréẗque velle ſe ea conflare, Perdes, inquit illa, *vniuſcuiuſque quod ſuum eſt.* venuſtè & argutè.

Atque hîc ſcribendi finem faciemus: & ſimul cum vertente anno, animi noſtri menté aliò conuertemus. Commodùm enim cùm hæc ſcriberem dies agebatur anni huius XCI. nouiſſimus, quæ me res admonebat, vt duplicis voti reus DEO OPT. MAX. grates agerem gratiſſimas: & quòd annum hunc viuenti, valentíque dederit exigere: & quòd hunc commentariolum in hacce rutuba abſoluere. qua opera ſi doctorum virorum ſtudia promerui, iuniorum etiam promoui, bene habet: feci quod volui: ſin autem, ὃ μὴ γένοιτο οὐδ' ἔσται, feci quod potui.

AD

AD POSTREMA QVINQVE CAPITA

Ηθικῶν χαρακτήρων *Theophraſti*,

NOTÆ.

QVINQVE hæc poſtrema capita nacti ſumus è Sereniſſimi Principis Palatini bibliotheca, quæ Heidelbergæ viſitur. Deſcripſit illa accuratè manu ſua; nobiſque donauit, Marquardus Freherus, Iuriſconſultus, altæ erudititionis vir, Germaniæ ſuæ ocellus. Verè Theophraſtea eſſe, nemo dubitauerit ſanus, qui diligentiùs illa cum ſuperioribus contenderit. Et res & verba eum ſcriptorem maniſeſtiſſimè, ſi attendimus, χαρακτηρίζουν. In pleriſque omnibus ſcriptis libris ea deſiderati, nullus miror. Iam olim, vt nunc quoque, philoſophantium ingens crimen eſt, quòd ſcriptorum ſummi huius viri parum diligentes fuerint. Itaque ergo ex illa propè infinita copia librorum, quos infinito labore ſubtiliſſimus philoſophus conſcripſerat, oppidò pauci ad nos peruenerunt. Et hos tamen ipſos quotuſquiſque legit illorum ſophorum, ad quos ſolos hodie rudem eſſe philoſophiæ vulgùs cenſet imperitum? Illud ſæpe ſum miratus; Iohannem Stobæum qui ante tot ſæcula vixit, quæ nunc primùm publicamus, in ſuis codicibus non habuiſſe:

inſeruiſſet

Digitized by Google

inſeruiſſet enim ea operi ſuo, abſque dubio, ſi ad manum fuiſſent, non minùs quàm illa x v. capita, quæ in primis editionibus ſola exſtabant: Et item illa octo quæ ex Italicis bibliothecis primus in lucem protulit optimè vt ſi quis alius de literis meritus ὁ μακαρίτης Henricus Stephanus noſter. Multum igitur debemus bibliothecæ Palatinæ Illuſtriſſimi Principis, in qua ſola, quod ſciã, hoc pulcherrimũ fragmentum hodie reperias. Sed dolendum eſt, tam turpiter deformatum id ad nos perueniſſe: nullum enim eſt caput ex his quinque non adeò mendis inquinatũ, vt auctoris mẽtem aſſequi perquam difficile fuerit, & propè τῶν ἀδυνάτων ἕν. Viri docti & acuti, ingenij vires, ſpero, hîc periclitabuntur. Nos, ſublatis mendis quæ tutò corrigi poterant, in cæterorum verſione quid ſecuti ſimus, raptim & breuiter indicabimus. Οὐχ ἕδρας γὰρ ἔργον, ἀλλ' ἀμβολᾶς, vt ait vetus poëta.

Ad caput περὶ ὑπερηφανίας.

Ἔστι δὲ ἡ ὑπερηφανία,] Vitium cuius hîc eſt character, magnam habet adfinitatem cum duobus aliis antè deſcriptis, αὐθαδείᾳ & ἀλαζονείᾳ. Superbus homo de ſe longè quàm par ſit, magnificentiùs ſentit: oſtentator quoque ſiue ὁ ἀλαζὼν, ea de ſe prædicat, quæ in ipſo non ſint. Hoc differunt; quòd ſine contumelia aliorum ſua extollit oſtentator, & ſeipſum φρεναπατᾷ, vt cum D. Paulo dicam: ſuperbus contumelioſus eſt, omneiſque præ vno ſe deſpicit. Verè enim Seruius, *Ex faſtidio*, ait, *venit omnis*

ſuperbia.

ſuperbia. Inde huic vitio nomen apud Græcos ὑπερηφανία, quòd eminere ſe, & cæteris mortalibus ſuperiorem eſſe perſuaſum habeat ὁ ὑπερήφανος. Latinis quoque ſimili de cauſſa, nominata eſt *ſuperbia.* Omnino ſuperbiæ duo inſunt mala: vana de ſua præſtantia opinio, & deſpectus aliorum. Prius illud propriè αὐθάδεια eſt: poſterius, ὑπερηφανία, ſiue ὑπεροψία. Suffenus ſibi eſt, ὁ αὐθάδης: contumelioſus in alios ὁ ὑπερήφανος. Ac vix eſt, vt in quo duorum iſtorum alterum inſit, non & vtrumque inſit. Quare etiam apud ſcriptores hæc paſſim videas omnia coniungi, atque eidem tribui. Ingens profectò vitium ſuperbia, DEO hominibúſque exoſum. De quo non dubitat B. Chryſoſtomus pronuntiare, Superbiæ par vitium aliud nullum eſſe. οὐδὲν, ait, ὑπερηφανίας ἴσον κακὸν, initio epiſtolæ ad Theſſalonicenſes. Seruius eleganter: *Apud maiores,* inquit, *ſuperbia ingens facinus fuit: adeo vt Tarquinius pro multis ſceleribus Superbi nomen acceperit.* Latinus Pacatus Panegyrico ad Theodoſium Auguſtum: *Denique ipſum illum Tarquinium execratione poſtrema hoc damnauerunt maledicto, & hominem libidine præcipitem, auaritia cæcum, immanem crudelitate, furore væcordem, vocauerunt Superbum, & putauerunt ſufficere conuitium.* Propterea ſanctiſſimus pater Ioannes Chryſoſtomus ſuperbiam ſiue arrogantiam tanquam extremum omnium vitiorum ἀπόνοιαν ſolitus appellare. Propriè quid ſit ἀπόνοια Græcis, ſatis declaratum nobis in ſuperioribus: ſed apud aureum illud diuinæ eloquentiæ flumen, eo quem dixi ſenſu, ſexcentis locis obſeruauimus. Proferemus vnum aut alterum exemplum fidei noſtræ cauſſa. In epi-

Digitized by Google

ſtolam ad Romanos probat ſolidis rationibus, nihil eſſe quod hominem ita ſtultum reddat & væcordem, vti facit ἀπόνοια, ſiue arrogantia. Ait homilia XXI. Οἱ ἐπὶ σοφίᾳ μέγα φρονοῦντες εἰς ἀπόνοιαν ἐμπίπτουσι τὴν ἐσχάτην· οὐδὲν γὰρ οὕτως μωρὸν ὡς ἀπόνοια ποιεῖ. deinde vbi multis allatis exemplis huius ſententiæ veritatem demõſtrauit, de hoc vitio & voce ἀπόνοια, hæc ſubiicit: ἡ γὰρ ἀπόνοια τῆς συμμετρίας ἐκπίπτουσα, καὶ ἀπὸ τοῦ νοῦ γινομένη· διὸ καὶ ἀπόνοια λέγεται, καὶ μωροὺς καὶ ἀλαζόνας ἐργάζεται. mox, ἄρα ἡ ὑπερηφανία μωρία ἐσχάτη. Alibi idem ἀπόνοιαν & ὑπερηφανίαν ita diſtinguit, vt ex hac illam oriri dicat: quæ poſtea generet in animis τῶν ἀπονενοημένων, Dei pariter atque hominum cõtemptum, vnà cum omnibus vitiis. Homilia prima II. ad Theſſalonicẽſes, Ὅρα πῶς ἀρχὴ ἁμαρτίας ὑπερηφανία· πῶς δὲ ἀρχὴ ὑπερηφανίας, τὸ μὴ εἰδέναι τὸν Κύριον. ὁ γὰρ εἰδὼς τὸν Θεόν, ὡς εἰδέναι χρή, ὁ εἰδὼς ὅτι ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοσοῦτον ἐταπεινοφρόνησεν, οὐκ ἐπαίρεται. ὁ δὲ ταῦτα μὴ εἰδώς, ἐπαίρεται. πρὸς ἀπόνοιαν γὰρ ἀλείφει ἡ ὑπερηφανία. Facit radicem omnium peccatorum, Deum non noſſe, & Dominum Ieſum Chriſtum ignorare. hinc manare ſuperbiam; quam appellat principium totius vitioſitatis: ab hac manare ἀπόνοιαν: de qua paullo antè dixerat: ἐξ ἀπονοίας ὑπερηφανία· πενήτων γίνεται, ἐπιθυμία χρημάτων, ἔρως ἀρχῆς, πόθος δόξης πολλῆς. Idem præfatione in priorem ad Corinthios: ἐξ ἀπονοίας πάντα τίκτεται τὰ κακά, καὶ τοῦ νομίζειν εἰδέναι τι πλέον. in priorem ad Timotheum homilia XVII. οὐκ ἄρα ἐκ τοῦ εἰδέναι τὸ εἰς ἀπόνοιαν αἴρεσθαι συμβαίνει, ἀλλ' ἐκ τοῦ μὴ εἰδέναι. Aliquando idem Pater ἀπόνοιαν & ὑπερηφανίαν indifferenter vſurpat: vt in homilia, Quomodo fratrum peccata ſint reprehendenda: Ἀπόνοια γὰρ ἐστὶν ἀπόνοια, ἡ πηγὴ πάντων τῶν κακῶν, καὶ

ἵνα

ἵνα συντόμως μάθῃς τοῦ νοσήματος τὴν κακίαν, ἐκεῖνο ἀκούσον· τὰ μὲν ἄλλα ἁμαρτήματα περὶ τὴν ἡμετέραν στρέφεται φύσιν· ἡ δὲ ὑπερηφανία δύναμιν ἀσώματον κατέσπασε, καὶ κατέβαλεν ἄνωθεν. τὸν γὰρ διάβολον οὐκ ὄντα πρότερον διάβολον ἐποίησε. Omitto ſimilia huic loca eiuſdẽ viri facũdiſſimi, vbi ἀπόνοια illud ſignificat quod diximus. Eſt & ἀπονοεῖσθαι familiare eidem verbum pro ſuperbia efferri aduerſus aliquem. Vnicum afferemus locum. Actorum xx. 19. explicans illa Pauli Apoſtoli verba, *ſeruiens Deo cum omni humilitate*, ita ſcribit: ἵνα μὴ δόξῃ ἀπονοεῖσθαι, προκαταβάλλει θεμέλιον, τὴν ὑποψίαν ἀναιρῶν. εἰ γὰρ μετὰ πάσης ταπεινοφροσύνης γέγονα, φησίν, οὐκ ἐξ ἀπονοίας λέγω ἃ λέγω. εἶτα τὸ ἥμερον. πανταχοῦ κοινωνία πολλή. μεθ' ἡμῶν, φησίν, ἐγενόμην δουλεύων τῷ Κυρίῳ. κοινὰ ποιεῖται τὰ κατορθώματα. οὐδὲν αὐτοῦ ἐξαίρετον. τί γάρ, φησίν, κατὰ τοῦ Θεοῦ ἀπονοηθῆναι εἶχεν; πολλοὶ εἰσὶν οἱ ἀπενοοῦνται καθ' αὐτοῦ· οὗτος δὲ οὐδὲ κατὰ τῶν μαθητῶν τῶν ἑαυτοῦ ἀπενοήθη. Et ἀπονοεῖν, pro reddere arrogantem apud vnum Chryſoſtomum verbum mihi obſeruatum. vt in Matthæum homilia LXV. ἀλλὰ τοῦτο μὲν οὐ λέγει, ἵνα μὴ πάλιν αὐτοὺς ἀπονοήσῃ. id eſt, *hoc verò ille non dicit, ne ipſos è contrario reddat arrogantes*. perperàm enim illa verba interpres accepit. homilia LXVI. ita ſcribitur: γενώμεθα τοίνυν ταπεινοί, ἵνα γενώμεθα ὑψηλοί. καὶ γὰρ μεθ' ὑπερβολῆς πολλῆς ταπεινοῖ ἡ ἀπονοεῖ. hîc quoque errant interpretes, ſed legendum: ταπεινοῖ ἡ ἀπόνοια. id eſt: *Simus humiles vt euadamus celſi: nam arrogantia quidem etiam atque etiam vehementer reddit humiles.* Sunt & alij ſcriptores Græci, etſi non ſanè multi, qui vocem ἀπόνοια, eo ſenſu vſurpent, quo Chryſoſtomum oſtendimus, vt Lucianus alicubi, Procopius & alij: imprimis autem Iſidorus Peluſiota, magnus Chry-

ſoſtomi admirator, apud quem eruditiſſimi interpretes hoc non videntur obſeruaſſe. vide epiſt. ſextam libri IV. Palladius, φάσκοντες εἶναι σοφοὶ, ἐμωράνθησαν, οἱ τῷ τῆς οἰήσεως καὶ ἀπονοίας δαίμονι προσάγοντες.

Οἷος τῷ σπεύδοντι ἀπὸ δείπνου ἐντεύξεως φάγειν ἐν τῷ περιπατεῖν.] Hæc vt reperta ſunt in MSS. codd. ab eruditiſſimo Frehero, ſic & à nobis edita. Vitium paret ſuopte indicio. Putamus atque adeo credimus, veram lectionem coniectura nos eſſe aſſecutos. Legimus autem, οἷος τῷ σπεύδοντι ἐντυγχάνειν αὐτῷ, ἀπὸ δείπνου ἐντεύξεσθαι φάσκειν ἐν τῷ περιπατεῖν. Sententiam exprimit clarè interpretatio: neque poteſt aliud quicquam fingi huic loco aptius. Oſcitans librarius vocem prætermiſit, quam putabat eſſe otioſam, propter ſequens verbum ἐντεύξεως.

μεμνῆσθαι φάσκειν ἐν τοῖς ὁδ.] Si cui mendi fuerit hic locus ſuſpectus, ei per me licet in excogitanda meliore lectione eſſe ingenioſo.

θελήσας.] Scrib. θελῆσαι. vt pendeat oratio ab οἷος. vel certè θελήσαι. Simile eſt inter αὐθαδείας notas, quam diximus eſſe ſuperbiæ germanam, καὶ ἂν ὑπομεῖναι, οὐκ ἂν προσμεῖναι πολὺν χρόνον οὐδένα.

καὶ μεμψιθυμήσεις.] Copulam pro diſiunctiua poſuit, vt paſſim optimi auctores: vel ſcribendum ἢ μ.

μὴ λαλεῖν τοῖς ἐντυγχάνουσι.] Adfine eſt quod ſuprà tribuebatur τῷ αὐθάδει, his verbis: καὶ προσαγορευόμενος μὴ ἀντιπροσειπεῖν.

τῷ παιδὶ συντάξαι τὰς ψήφους διωθεῖν.] More ſuo Theophraſtus ipſum loquendi genus retinuit quo vti ſoliti homines ſuperbi. ψῆφοι διωθεῖν propriè eſt, ſortes, quarum in iudiciis erat Athenis vſus, traiicere

cere per κήθιον, id erat vrnæ operculum πλεκτὸν, κανισκώδες, pluribus deſcriptum nobis in animaduerſionibus Athenaicis. Heſychius, Κήθιον, ᾧ τὰς ψήφους διωθοῦσιν ἐν τοῖς κληρωτηρίοις. ita ſcribendum ibi, non vt editum eſt, κλητωρίοις. Hîc verò ψήφοις διωθεῖν poſitum pro calculis ſummatim rationes putare. Elegans translatio, & ſuperbi hominis moribus conuenientiſſima. Adeo enim indignum ſe iudicat, ſedere ad calculos, vt ne famulum quidem ſuum eos tractare velit, niſi negligenter & raptim.

καὶ τὸ κεφάλαιον ποιήσασθαι.] Puerum ſuum iubet imperioſus iſte Manlius, in rationes referre ſummam quæ naſcetur ex ipſius computo: alterius quicum rationes putat nullam habet rationem: ſi quid fortè ille, vt ferè fit, quod opponat, habet. Sic iſta verba debent accipi.

Ad caput περὶ δειλίας.

AMέλει δὲ ἡ δειλία δόξειεν ἂν εἶναι ὕπειξις τῆς ψυχῆς ἔμφοβος] Planior eſt quæ habetur apud Andronicum definitio, Δειλία ἐστιν ἀποχώρησις ἀπὸ φαινομένης καθήκοντος διὰ φαντασίαν δεινοῦ. Similes huic apud alios reperias. At in Platonis Ὅροις locus, qui definitionem δειλίας continet, & corruptus eſt, & malè à doctis acceptus: Eum nos in tranſcurſu emendabimus, & exponemus. Ὄκνος, φυγὴ πόνων ἀρχῆς. Δειλία, ἀντιληπτικὴ ὁρμῆς πρώτη τοῦ εἶναι αἰτία. Docti corrigunt, Ὄκνος, φυγὴ πόνων. Ἀρχὴ, πρώτη τοῦ εἶναι αἰτία. Δειλία ἀντιληπτικὴ ὁρμῆς, quæ emendatio, ſi eſt à libris, tollo manum, & acquieſco. Sed quia omnes quos vidi codd. aliter legunt, minore mutatione,

ita potiùs ſcribo, ὄκνος, φυγὴ πόνων ἀρχῆς. Δειλία, ἀντιληπτικὴ ὁρμῆς (fortaſſe deeſt vox ἕξις, vel ſcribendũ ὁρμὴ) πρώτη τοῦ δεδιέναι αἰτία. Id eſt, *Cunctatio, eſt fuga ab inchoando labore. Timiditas, eſt quæ impetum* faciendi aliquid *reprimit, prima cur metuamus cauſſa.* Addita eſt definitioni ὄκνου, vox ἀρχῆς, non temerè, neque ſine cauſſa. Eſt enim reuera cũctatio, non tam laboris metus, quàm inchoandi laboris fuga. Ideo aliis definitur φόβος μελλούσης ἐνεργείας. Vox ἀντιληπτικὴ ita accipienda in definitione δειλίας, vt alibi apud Platonem, ἀντιλαμβάνεσθαι pro reprimere & cohibere. In Theophraſtea deſcriptione ὕπειξις eſt contrarium τῆς ὑπομονῆς: quæ vox in definitione fortitudinis, pleriſque philoſophorum poſita loco generis.

τὰς ἄκρας φάσκειν ἡμιολίας εἶναι.) Herodotus Vrania quoſdam commemorat in fugam conuerſos, quòd putarent promontoria eſſe hoſtiles naues. Ἐπεὶ δὲ ἀγχοῦ ἦσαν Ζωστῆρος πλώοντες οἱ βάρβαροι, ἀνατείνουσι γὰρ ἄκραι λεπταὶ τῆς ἠπείρου ταύτης, ἔδοξάν τε νέας εἶναι, καὶ ἔφευγον ἐπὶ πολλόν.

καὶ κλυδωνίου γινομένου.) Semper enim vectores aduerſa tempeſtate timidi ac perterriti, cauſſam procellæ ſoliti aſcribere impietati alicuius eorum qui in naui. Exemplum nobile in Iona, & item alterum in Diagora, ac ſimilibus. Propterea qui erant numinis reuerentiores, haut temerè cum notæ impietatis hominibus nauigabant. Horatius,

----vetabo, qui Cereris ſacrum
Vulgarit arcana, ſub iiſdem
Sit trabibus, fragilemq; mecum
Soluat faſelum. ſæpe Dieſpiter

Neglectus,

Neglectus, inceſto addidit integrum.

Tangit & Xenophon libro octauo Παιδείας.

τῷ κυβερνήτῃ ἀνακόπτοντι εἰδέναι.] Legendum, πυνθάνεσθαι. Et ἀνακόπτοντος interpretor, ἀνακόπτειν κελεύοντος. Nauem ἀνακόπτειν puto dici gubernatorem, cùm præuiſo ſcopulo, aut alio periculo, curſum nauigationis mutat. Inde oritur metus in animo timidi, & ex metu hæc quæſtio, Εἰ μισόπορεῖς; quaſi dicat, Num periculum eſt aliquod ne vel ſcopulis illidatur nauis, vel in breuia aut ſyrtes deferatur? Adfine eſt apud D. Paulum, ἐγκόπτειν τὸν τρέχοντα. & apud Plutarchum in Alcibiade, ἀνακρούειν τὸ ζεῦγος ὀπίσω.

καὶ τί δοκεῖ αὐτῷ τὰ τοῦ θεοῦ.] Veteres nihil feciſſe aut aggreſſos eſſe inauſpicatò, certum eſt: fuêre autem modi fermè innumeri explorandæ Deûm voluntatis, vt notum omnibus. Eò referenda ſunt hæc verba.

καὶ ἐκδὺς διδόναι τῷ παιδὶ τὸν χιτωνίσκον.] Veſtem exuit etiam interiorem, vt ad natandum ſit paratior, ſi frangatur nauis. χιτωνίσκος modò interiorem tunicam & ἐχίσαρκον ſignificat, modò paruum χιτῶνα, vt ſagum: interdum operis ſubtilitas, & τὸ εὐήτριον, καὶ εὐυφὲς ea voce declaratur. Sed hæc alibi nobis explicantur.

καὶ στάντας πρῶτον περιϊδεῖν.] Cùm ſtetit vtraque acies, parans ſe ad pugnam, tum ille reſpectat de ſuperiore loco, & hoſtem vbi ſit quærit, ſimulans eum ſe inuenire non poſſe. Cæterùm characterem χαριεστάτον hominis ad conſpectum hoſtilium copiarum pauentis, habes apud eloquentiſſimum Syneſium, epiſtola CIV. cuius initium, Τοὺς αὐτοὺς

αὖ ἰδοις,&c. Lege ſodes,& confer cum iſtis.

κελεύειν προσκοπεῖσθαι.] Malo κελεύων.

προσφερόμενον τῶν φίλων.] Scribendum, vel προσφερόμενον ὑπὸ τῶν φ. vel προσφερομένων τ. φ. Eſt autem προσφέρεσθαι, ad tentorium deferre. Si eſſet προφερόμενον, ſignificaret ea vox, *quem ex acie amici efferebant.* πρὸ ſæpe idem valet in compoſitione, atque ἐκ.

καὶ θεωρεῖν κελεύειν.] Legendum θαῤῥεῖν.

ὡς κινδυνεύσας ὡς στε.] Lego ἵνα στέπωκε τ. φ.

καὶ εἰσάγειν πρὸς τὸν κατακ.] Ita verte, *Atque* eos (intelligit quoſcunque obuios de pugna redeuntes) *ad iacentem introducit, inquiſiturus quinam ſint illius tribules, quis populus*, aut *pagus*. Notum quid δῆμος Athenienſibus. Puto iam nihil deeſſe, neque corruptum eſſe: etſi fuit cùm aliter cenſerem.

Ad caput περὶ ὀλιγαρχίας.

ΔΟξειεν αὖ εἶναι ἡ ὀλιγαρχία.] Quemadmodum Romæ duæ erant in Rep. ſectæ, altera optimatium, altera eorum qui populareis dici haberique volebant: ſic etiam Athenis. Cornelius Nepos in Phocione, cuius temporibus viuebat Theophraſtus, *Erant*, inquit, *eo tempore Athenis duæ factiones: quarum vna populi cauſſam agebat, altera optimatium. Populareis* ſcriptores Attici vocant τοὺς δημοτικούς: *optimateis*, τοὺς ὀλιγαρχικούς. Horum mentio paſſim in hiſtoria Attica, & apud oratores Græcos. Iſocrates in ea de pace, ἐὰν πυνθανώμεθα δημοτικοὺς μὲν νομίζοντες εἶναι τοὺς συκοφάντας· ὀλιγαρχικοὺς δὲ τοὺς καλοὺς κἀγαθοὺς τῶν ἀνδρῶν. Intelligit igitur Theophraſtus appel

appellatione ὀλιγαρχίας, mores hominis, qui optimatium ſectam ſequitur. alioquin ὀλιγαρχικὸς Græcis dicitur, homo imperandi cupidus, vt apud Philonem in libro de X præc. leg. ἔπει εἰσὶν οἱ ὀλιγαρχικοὶ τὰς φύσεις, οἱ τυραννίδος καὶ δυναστειῶν ἐπιθυμοῦντες. Deſcriptio oligarchiæ ab auctore prodita, corrupta eſt. Legimus nos ita, φιλαρχία τις ἰσχυρὰ κέρδους ὀλιγωρουμένου, vel ὀλιγωρουμένου, id eſt, *vehemens honorum cupiditas, in eo qui nullo ſtudio lucri teneatur.* Aliter iſta conſtituere quiti non ſumus.

ὁ δὲ ὀλίγαρχος τοι.] Legendum, ὀλιγαρχικός.

οἷος τοῦ δήμου βουλομένου.] Et mutilus & corruptus eſt hic locus. Nos vertimus quaſi eſſet ſcriptum, οἷος τοῦ δήμου βουλευομένου τίνας [δεῖ αἱρεῖσθαι] τῷ ἄρχοντι συνεπιμελησομένους τῆς πομπῆς, παρελθὼν, ἀποφῆναι ἑαυτόν.

Δεῖ αὐτοὺς καὶ μή.] Legi, Οὐ δεῖ αὐτοὺς κ.

σοβεῖν τοὺς τοιούτους λόγους.] Lego σ. τ. λόγους λέγων. Et accipio σοβεῖν pro διὰ τῆς ἀγορᾶς σοβεῖν, quomodo loqui amant Græci.

τὸν Θησέα πρῶτον φήσας.] Lego, πρῶτον αἴτιον φ. Malum illud cuius auctor primus dicitur fuiſſe Theſeus, eſt ἰσονομία & æqualitas inter ciues, quam primus ille Athenas inuexit, & ſanxit. Lege Plutarchũ, & optimatem iſta loqui memento: cui in ordinem cogi, & non

αἰὲν ἀριστεύειν καὶ ὑπείροχον ἔμμεναι ἄλλων,

inſtar mortis eſt.

καὶ τοιαῦτα ἕτερα.] Deeſt verbum λέγειν.

τοὺς ὁμοτρόπους.] Scrib. τοὺς ὁμοιοτρόπους.

Ad caput περὶ ὀψιμαθίας.

Ἡ δὲ ὀψιμαθία φ.] Appellat Theophraſtus ὀψιμαθίαν, non quod propriè vox Græca ſonat, ſeram inſtitutionem, vel eruditionem, (vt vertit A. Gellius) ſed vitium quoddam iis familiare qui ſerò ſunt eruditi. Videmus enim naturaliter euenire, vt neque ij rectè vtantur diuitiis, qui magnis opibus non ſunt innutriti: ſed eas ſerò nacti, diuites nouitij, vt vocat Seneca, euaſerũt: neque ſcientia, illi quibus ſera contigit eruditio. Hoc genus vitij vocant Græci ἀπειροκαλίαν vel ὀψιμαθίαν. Prior appellatio naturam vitij declarat: poſterior, eius cauſſam & ortum. Eſt enim veriſſimum quod diſertiſſimus ſcriptor Agathias ait, τοὺς ἀθρόον καὶ οὐ πάλαι συμβὰν εὐτυχίας τινὸς μετασχόντας· οὐκ ἀπεικὸς πρὸς ἀπειροκαλίαν ἐκκλῖναι, καὶ τῷ ἀσυνήθει καταπεπλῆχθαι. Naſci ait Agathias ἀπειροκαλίαν ἐκ τοῦ ἀσυνήθους, id eſt, *ex inſolentia*, ſiue ex eo quòd non ſint aſſueti cultui meliori. Quare etiam Latini vitium ſerò inſtitutorum, inſolentiam aptiſſimo vocabulo nuncuparunt. Cicero Pæto, ὀψιμαθεῖς *homines ſcis quàm inſolentes ſint.* Alibi apud eundem ſcriptorem *inſolentia* idem eſt atque Agathiæ τὸ ἀσυνήθες. De lege Agraria contra Rullum, loquens de nouis Capuæ colonis, *Hi*, inquit, *ex ſumma egeſtate in eandem rerum abundantiam traducti, non ſolùm copia, ſed etiam inſolentia commouebuntur.* Liuius libro XXX. *ex inſolentia, quibus noua bona fortuna ſit, impotentes lætitia inſanire.* De hoc vitio A. Gellius libro XI. capite VII. *Eſt adeo*, inquit, *id vitium, plerumque ſeræ eruditionis,*

eruditionis, quam Græci ὀψιμαθίαν *appellant, vt quod nunquam* (vel *antequam*) *didiceris, diu ignoraueris, cùm id ſcire aliquando cœperis, magni facias quo in loco cumque, & quacunque in re dicere.* quod elegantiſsimè Galenus libro II. De differentia pulſuum appellat παρεπιδείκνυσθαι ὀψιμαθῶς. idem auctor libro altero De agnitione pulſuum, Herophilum reprehẽdens, ὅσα ἐχρῆν αὐτοὺς, ἔτι παῖδας ὄντας ἐν τοῖς τῆς μουσικῆς διδασκαλείοις ἐκμαθεῖν, τοῦτ᾽ οὐδ᾽ ὅλως εἰς τὰ τῆς ἰατρικῆς συγγράμματα φέρουσι, τὸ τῶν ὀψιμαθῶν πάθημα πάσχοντες, οὐδὲ σιωπῆσαι δυνάμενοι, κἂν ἑτέρας ᾖ τέχνης. Ab ea mente apud Lucianum in libro περὶ ὀρχήσεως, dicitur φιλοπονία ἀπειρόκαλος καὶ ὀψιμαθής.

Ταῦτα ἄγων παρὰ πᾶσιν.] Legendum, ταῦτα ᾄδων παρὰ πότον.

ἅμα μελετᾶν ἀσπάζεσθαι.) Non diſplicet hæc lectio: nam qui equo inſident, certos habent geſtus quibus vtuntur in ſalutandis obuiis, quando illos tanto honore non dignantur, vt propterea deſcendãt. Hos geſtus ſoliti tirones rei equeſtris doceri à ſuis magiſtris. Poteſt tamẽ vera eſſe coniectura noſtra, qui aliquando exiſtimauimus ſcribendũ καλπάζεσθαι. Notum eſt, inter ἁμίλλας equeſtres fuiſſe κάλπην. vnde eſt καλπάζειν, ſiue καλπάζεσθαι.

τὴν κεφαλὴν κατεσχίσθαι.) Legendum κατασχίσαι. Homerus.

----χάσειεν δ᾽ ᾔσχυνε πρόσωπον.

καὶ μακρὸν ἀνδριάντα παίζειν. Scribe καὶ πρὸς ἀνδρ. Genus exercitationis nobilium ephebortum, & tironum: vt apud Romanos exercere ſe ad palum.

καὶ ἅμα μανθάνειν παρ᾽ αὐτῷ.) Locus eſt vitij manifeſtus: vertimus quaſi legiſſemus, καὶ ἅμα μ. παρ᾽ αὐτῷ.

Digitized by Google

αὐτοῦ, καὶ διδάσκειν αὐτὸν, ὡς &c. nec videtur ſententia abſurda quam expreſſimus. Poſſis etiam pro παρ' αὐτοῦ ſcribere παρά του, *ab aliquo.*

Ad caput περὶ κακολογίας.

Ἔστι δὲ κακολογία ἀγὼν τῆς ψυχῆς εἰς τὸ χεῖρον ἐν λόγοις.] Habent hoc pleræque omnes iſto libello comprehenſæ deſcriptiones, vt vel ſubobſcuræ ſint, vel corruptæ, vel vtrumque. Quid appellatur hîc obſecro ἀγὼν τῆς ψυχῆς? Putabam ſcribendum eſſe ἀγωγὴ τῆς ψ. hoc eſt, *inſtitutio*, ſiue *inclinatio*, & *propenſio animi*: ſed muto ſententiam, & ἀγῶνα ἐν λόγοις interpretor ἀγωνολογίαν. qua dictione Galenus vtitur in libro De ſectis, ad eos qui initiantur. ἀνεπίκριτον δὲ, inquit, τὴν ὅτι τῶν ἀδήλων ἀγωνολογίαν εἶναι φασίν. Sententia nihilominus eadem manet.

ὁ δεῖνα τί ἐστι;] *Ille quid eſt?* hæc interrogatio de vitæ genere quærit, iſta autem τίς ἐστι; de natalibus.

ἀπὸ τοῦ γένους αὐτοῦ.] Sententia poſtulat αὐτῶ.

ἐγένετο δ' ἐν τοῖς στρατιώταις Σωσίστρατος.] Hoc ait: patrem huius ſeruum initio fuiſſe, ac ſeruili nomine Soſiam vocitari ſolitum; poſtea parta libertate aut manumiſſione, aut alia ratione, mutato nomine Soſiſtratum dici cœpiſſe, eoque tempore ſacramento dixiſſe, & inter milites eſſe verſatum: ſerò tandem plenam libertatem eſſe conſecutum, & in vnam tribuum, vnúmque τῶν δήμων eſſe relatum. Legendum autem, ἔπειτα δ' εἰς τοὺς δ. ἐν. non ἐπειδή.

ἡ μὲν

ἡ μέντοι μήτηρ εὐγενής.] Id eſt, eius mater; quæ vulgo habetur pro nobili.

ἐν τῇ πατρίδι] Hoc iſte ait, obſcurè ſignificans Threſſas mulieres Athenis nō eſſe nobiles, ſed vel conditione ſeruas, vel genere vitæ meretrices. Certum eſt, peregrinarum mulierum, Athenis, atq; vbique ferè locorum, olim ſuſpectam fuiſſe pudicitiā: quamobrem in ſacris literis ſæpe *mulier peregrina* idem ſonat ac ſcortum. Sic eſſe hæc accipienda declarant quæ ſequuntur.

καὶ τούτοις δεξιῶν.] Verborum ἀλληλουχία eſt interrupta, quæ poteſt integrari hoc modo: καὶ ἐπὶ τούτοις δεξιὰν φησὶν, αὖ. vel τὰ ἐπὶ τέλ.

ἐκ τῆς ὁδοῦ τοὺς παριόντας ἁρπάζουσιν.] Iſto loquendi genere ſignificat eam de qua loquitur, vilem fuiſſe copam, & publicæ libidinis victimam. Ferè enim καπηλεῖα erant Ἀφροδίσια, vt ait Philoſtratus in epiſtola ad γυναῖκα καπηλίδα. Harum mos fuit miris illecebris, &, vt loquitur Apuleius, *tabernariis blanditiis* ad ſe prætereuntes allicere, quod venuſtiſſimè Theophraſtus dixit ἁρπάζειν ἐκ τῆς ὁδοῦ τοὺς παριόντας. Suetonius in Nerone, capite XXVII. *Quoties Oſtiam Tiberi deflueret, aut Baianum ſinum prænauigaret, diſpoſitæ per littora & ripas diuerſoriæ tabernæ parabantur, inſignes ganeæ, & matronarum inſtitoria, copas imitantium, atque hinc inde orantium vt appelleret.* Narrat & Xiphilinus ex Dione, Abitum τὰ τῶν καπηλίδων ἐργαζόμενον, cùm alia turpia feciſſe multa, tum etiam τοὺς παριόντας ἅρπατε καὶ κεκλασμένῃ τῇ φωνῇ προσεταιρίσασθαι. Ingenioſiſſimus poëtarum Virgilius omnes iſtiuſmodi mulierum blanditias venuſtiſſimè expreſſit eo carmine quod Copa inſcribitur,

ſcribitur. Porro ſecundùm vias ſolitas inſtrui pō-pinas & diuerſoria publica, teſtis Varro, de re Ruſtica libro primo, cap. I I. & Suetonius Vitellio, capite X I I I.

πάντων μεμάσηκα.] Lege *πάντων μάλιστα μεμίσηκα.*

τοῦ Ποσειδῶνος ἡμέρᾳ.] Verti, *Poſideone menſe.* Legi nempe *τῇ τοῦ Ποσειδεῶνος ἡμέρᾳ*: vel *ταῖς ἡμέραις.* hoc perinde valet ac ſi diceret, cùm iam maximè friget. nam Poſideon vltimus fuit menſis autumnalis in anno Attico, Decembri noſtro & Ianuario ex parte reſpondens, vel teſte Plutarcho. Quod ait *τῇ ἡμέρᾳ* in numero vnitatis, puto intelligi Kalendas eius menſis, Neptuno ſacrum diem, lautis epulis & *θερμολουσίαις* ſolitum celebrari. Quare etiam librorum ſcripturam non cenſeo mutandam, quæ habet *Ποσειδῶνος*, nam ita ſatis declaratur primus dies menſis Poſideonis, vel quicunque alius eius menſis dies fuit ſolemnibus Neptuni inſignis.

δεινὸς περὶ τοῦ ἀναστάντος εἰπεῖν.] Legi, *περί τοῦ ἀναστάντος κακῶς* (vel *κακὰ*) *εἰπεῖν.* Sic alibi accipitur, *τὸ ἀναστάς.* vt capite *περὶ περιεργίας. οἷος ἐπαγγέλλεσθαι ἀναστὰς ἃ μὴ δυνήσεται.* Ferri poteſt & altera lectio *ἀναστάντος*, quam ita exponemus. *Solet cum aliis ſedens, de eo qui ſurrexit* (vel verba facturus, vel diſceſſurus) *malè loqui.*

καὶ περὶ τῶν τετελευτηκότων κακῶς λέγειν.] Hoc quidem non ſolùm in bonos mores committere eſt: verùm etiam in ius ſcriptum, & leges Athenienſium. Fuit enim lex Solonis *τὸν τεθνηκότα κακῶς μὴ ἀγορεύειν.* Atque hæc ſatis. Sequebantur in libris Palatinis tituli duo, ſed tituli tantùm, ita,

Περὶ

Περὶ φιλοπονηρίας.

Περὶ αἰσχροκερδίας.

At in alio codice eiuſdem bibliothecæ, quæ iſta quinque capita non habet, ſubiecta ſunt characteri oſtentatoris, verba cuiuſdam ſemidocti Græculi, Theophraſtum hoc modo compellantis:

Ἀλλ᾽ ἔστιν, ὦ Θεόφραστε, χαλεπὸν, καθαρεὺς τῶν τοιούτων ἰδεῖν ἐν τῷ βίῳ, καὶ τῆς ἐν τούτοις κακίας ὅλως ἀφεστηκότας. εἰ μὴ γὰρ τὰ πάντα δέχοιη τις εἶναι κακὸς, τοῖς γοῦν πλείοσι τοῦ χοροῦ τῶν ἀρίστων ἐξίωσαν. ἢ πείνω σοι πειθομένους ἡμᾶς, τὰς ἁπάντων ὄψεις φυλάττεσθαι δεῖ, ἢ κοινωνοῦντας καὶ λόγων, καὶ πράξεων, τὴν ἑκάστου μνήμην μιμεῖσθαι. Ἀλλ᾽ οὕτω μὲν κακίας ἰσμὸς, καὶ ἀρετῆς ἀλλοτρίωσις ἕπεται: ἐκείνοις (forte ἐκείνως, vel ἐκείνοις) ἡ μισανθρωπία, καὶ τὸ τοῦ Τίμωνος ἔγκλημα. ταύτῃ τοι καὶ χαλεπὸν ἑλέσθαι τὸ κρεῖττον, καὶ δεινὸς ἑκατέρωθεν ὄλισθος.

Θεῷ χάρις.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Digitized by Google

IN COMMENTARIVM
ISAACI CASAVBONI
RERVM ET VERBORVM

INDEX.

Ἀ

ACclamationū formula 118
ἀκόλαστοι 247
ἀκκὸς 159
Acroaſes 116
Ædes 124
Æra 183
Ærati oboli 249
Ærei nummi aliquando Athenis ibid.
Æſculatores 183
Æſculari ibid.
ἀγχίνοια 266
ἀγόραιος & ἀγοραῖος 179
ἀγορασταὶ 123
γροικος , ἀγροῖκοι , ἄ-ἄος quid differant 137
ἄνδης 335
Ἀλαζὼν 210
Album in veſtimenta addere 241
ἀλλαγὴ 323
Ἀλφὸς 325
Alterplices 108
Ampullarum variæ formæ 169. variæ materiæ ibid.
ἀναλίσκειν 259
ἀναφέρειν 209
ἀναφορὰ ibid.
ἀνάφορον 247
ἀνασεσυρμένος 180
ἀνασύρασθαι 242
Anatociſmi modus 235
Animaduerſiones extra vrbem 275
Anteambulones 122

γρ ἀντι

ἀντιλαχεῖν τὴν μὴ οὖσαν 217
ἀπαγωγὴ 187
ἀπαιτεῖν 250.259
ἀπιδισὶ 122
ἀπομάττειν 253.304
ἀπόμακτρα 253
ἀπομάκτριαι 304
ἀπόνοια 175.177
ἀπόῤῥητα 344
ἀποστολαὶ 166
ἀποψᾶν 253
Aqua luſtralis 288
ἀρδάνιον ibid.
Ardetti 178
Ἀρεσκεία 155
ἄρεσκος 154
Ariſtophon 201
Ariſtotelis breuitas 157 creber in traiectionibus 201
Articuli 346
Ἀρύταινα 225
Ἀσκὸς 157.159.160
Aſperi nummi 340
Aſſa cella 224
ἀσυρὴς 180
Athena Ἐλλάδος Ἑλλὰς 95.96
Atticiſmi 132.152. 192.193. 200. 268. 289. 310.
311.
αὐθάδεια 277
αὐτὸς vox inferiorum 120
αὐτόματα 182
ἀφερμῇ 132

B

Baculum geſtare inuidioſum Athenis 171
Baculi Laconici ibid. recti ; incurui ; Perſici. ibid.
βάπτειν 226
βαπτισμοὶ ἀπὸ νεκροῦ 288
Baſiliciarius 179
βαυβᾶν 204
βαυκαλᾶν 205
βαυκαλίζειν 204
βδελυρία 242
βλασφημεῖν 333

C

Κάρος 256
καλλωπίζεσθαι 264
Canina ſcaua 291
Canes cathenarij 145
Capſarij 216
Cantare 108

καταβαυκαλίσεις 204
κατὰ κράτος 217
καταφέρεσθαι 114
κάττυμα 150
Cauillatio 102
Caupones 184
Cella balneorum 224
Κερκὶς 165
κερκόλιψ 166
Cetarij 186
χαλκεία 183
χαλκολέγοι 182
χαρακτὴρ 89
Cimicare 340
χέρνιψ 288
χρήσιμος 221
κιβωτὸς 233
κίστη ibid.
χρηστότης 221
κίμβιξ 228
Claui caligares 150
etiam aurei ibid.
Clauarius ibid.
κλάδες 342
χρωματίζειν 235
χρωννύειν ibid.
Cluna 166
Cocetum 137
Collecta 284.285
Colligere pallium 141
Κόπις 161
Κερᾶν 257
Coronâ capere 217
Coſſim 243
Cotyla 160
Crepundia pueror. 159
Cucuma 224
Κυνέχιον 310

D

Δ Ἀπαιτᾶν 259
Deſperatus homo 178
διαίρεσθαι 134
διαμυλλαίνειν 243
διάφορον 229
Dies curiæ 255
Digma Piraei 342
Dionyſia gemina ab Athenienſibus celebrata 131
Διονύσου τεχνῖται 121. 181
διφθέραι 146
Domus funeſtæ indicia 263
δωμάτιον 263
δυσχέρεια 314

E

Ἐκλέγειν 183.195
ἐκστρέφειν ἱμάτιον

ἐχῖνος

ἐχῖνος 189
ἐγκεκρυσμένα vaſa 251
εἰκονισμὸς 90
εἴρων & εἰρωνεία 100. 101
εἰσιέναι δίκην 267
ἐλλογεῖν 232
εἰς γνάθον ἐκλέγειν vel ἐγκάπτειν 195
ἠλοκόπος 149
ἡμιτάλαντα τρία & τρίτον ἡμιτάλαντον quid differant 192
ἐλκέσθαι de veſte 120
ἐμπάττειν γλῶσσαν τὰ ἱμάτια 241
ἔνδειξις 187
ἐνώπια 342
ἔξοδος 339
ἐπὶ πωτηρίῳ 337
Epicuri ætas & mors 98
ἐπιδείκνυσθαι 174
ἐπιδείξεις 116
ἐπιδιδόναι 336
ἐπιδόσεις ibid.
ἐπιψεῦσθαι 104
ἐπιτυγχάνειν 257
Ἔρανος 281
Ἐρανικαὶ δίκαι 283
ἐργόμωνκος 111
ἐργομωνκεύειν ibid.
ἦθος 207
εὖ γε ἀ 256
εὐπραξία ibid.
εὐδοκιμεῖν 113
εὐωχεῖσθαι λόγοις 208
εὐσχημονεῖν 142
Euſchemè adſtare ibid.
εὐτρεπίζειν 268
ἐξ οἵων εἰς οἷα 214

F

Fatuus 128
Fauere linguis 331
Fiſcina 124
Fœdus 324
Fœneratorum impunitas Athenis 191
Fœneratorum improbitas 191. 194
Fori 268
Fracta & ſciſſa vox 189
Fulmenta 150

G

Γαλῆ 290
Genitiuus 326
Geruliſiguli 206
γιγγλῦρος 228

γλωὸς ibid.
γλωσσώδης & κατάγλωσσος 198
Græca fide mercari 323
Græcæ linguæ copia 229
inopia 207
Graſſari 111
γυναικεία ἀγορὰ 122.124
γύργαθον 297

H

Hiſtoriæ finis 86
Hiſtrionum perſona 181

I

Idiotiſmi varij ſeruati à Theophraſto 120.122.136.212
Ille 120
Illiberalitas 226
ἱμάτιον 142
Impetu placere 108
Incoxare 243
ἰσάλη 147
ἰσόψηφα vocabula 290
Iuſta 309

L

Λαίθαργοι & λαθροδῆκται 104
λάλα 205
Lallare 204
Latinæ linguæ paupertas 228.256
Laurus 289
λαλιά 129.197
λαμπρὸν ἱμάτιον 344
Legatorum viaticum 246
λέσχη 128
λέσχαι 128
λιμοκίμβιξ 128
λιμὸς ibid.
Lingulaca 197
Linguoſus 197.198
Lituus 172
Locutuleius 197
λογίζεσθαι 232
λογοποιΐα 127.205
λογοποιοὶ frequens malum Athenis 206. 208. ibidem puniti aliquando 214
λῶπος 142
Loqui alta voce ſignum ruſticitatis 140. ſuperbiæ 170. impudentiæ 188.197

Manti

M

MAntiſa 221
Matrem alere 187
μελετᾷν 174
Meraca potio Barbarorum 144
Μερίδες è conuiuiis mitti ſolita 228
Μικρολογία 228
μικροπρεπὴς ibid.
μικροπρέπεια 253
μικροφιλοτιμία 338
Mirari 156
Miſcere aquas vino 244
Morum conformatio non ſoli ethico philoſopho conuenit 87
Morum varietas ex quibus cauſſis 94
Mos antiquus 41. & paſſim 122
Mos nutricum 161. ruſticarum mulierum 140
Mos Græcorum ad ſubleuandos pauperes 281
Mos pecunias in ore habendi 195
Mos tribus ſummis digitis thus libandi 237
Μυοπόλακας 121
Mures 296
Mureti error 112
μυκόνιος 228
μυσάλμης ibid.
Myſteria noctu peragebant 132

N

NeÆnia 204
νεῶν de pede 138
νεότητα 121
Nodum in ſcirpo quærere 262
νυθρεπέστης 104
Nummi viles 249
νώνιον 204

O

OBſonatores ſerui 124
Obſonari hominis nihil officium ibid.
Odeum 131.133
Odium 335
ὀκνῶ 224
οἰκότητι 255
οἶκος 224

οἰνόπτης 232
ὀλολύζειν 251
ὁμιλία 112
ὁπλομάχοι 174
Ordinarius homo 179
ὄστρακον 288

P

PActio de vſura in dies ſingulos 194
παιδοτρίβης 200
Pædagogia Athenis vetita 248
παλαίστρα 174
πάλιν 108
παλίγλωσσος ibid.
Pallij in humeros reiectio 141
παραδειπνεῖσθαι 217
παραστρέφειν ἱμάτιον 258
παρασείσας φεύγειν 134
Παρεργία 260
Parcus 228
παρρωγῆ α vox 188
παράσιτος 215
πέλεκυς 189
φιλία 276
φαγεῖν ῥήματα 206
Phidonia menſura 252
φθειρὶς 124
φορμὸς 256
Phormio Terentij 124
περικαρφισμὸς 304
περισκυλακισμὸς 303
Piatrices 304
Pinguia ægrè putreſcunt 249
Piſcatores 186
πίσυγγες 297
πιστεύειν φωνὰς 108
Placentia & placor 155
Platonis ὅροι 110
πλοκαὶ λόγων 108
ποππύζειν 326
πορεῖον 247
Portas vrbium numero plurali efferunt Græci 274
Portitor 185
ποθῶν, ποθωνεὺς 161
ποσσῆμ 322
Poëtarum conuenientia cum ethico philoſopho & hiſtorico 486
πράττειν pro συμπράττειν 194
πράττεσθαι pro εἰσπράττεσθαι 193
προαιρεῖν 143
προβολὴ 132
προεδρίας ius Athenis 164

164
περιίεσθαι τὴν ἀλλαγὴν 313
πρόσπλαισμα 317
πρόθεσις collocatio 271. 288
Prouerbia λευκὴ στάθμη 129. ὑπὲρ τὸν πόδα & περὶ πόδα 138. ἐξετάζειν ἀργυραμοιβικῶς 146. ταρίχους ἀξιώτερος 147. 186 δοῦναι εἰς ἐπακτρέων λαβεῖν δὲ μή 186. οὐδὲν λέγειν 98. κουρεακὴ λαλιὰ 275. extra portam 243. quot ſunt in orco mortui 275 δαφνίνην φορῶ βακτηρίαν 289 τρεῖς εἰσὶν ἱκανοὶ &c. 293. τὰ καλὰ πλέκειν ἔξω 253
ψιστός 253
πλύσματα 317
πύλαι ἀποφράδες 275

Q

Querela 306
Querimonia ibid.

R

Recantare 108
Recitationes veterum 117
Reticulum panis 297
ῥῆσιν εἰπεῖν 286
Rex & adulator ſunt relata 121
Roma epitome mundi 96
ῥόπτρα ſeruorum oſtiariorum vicem 145
ῥωπογύδαλος 228

S

Σαλεύειν 253
Σουλάττειν 254
Σαπρὸς 249
Saltatio 260
Saltuarius 234
Samia vaſa 170
Sarcina viatorum 247
Satyri 167
σκιφὸς 228
Sacra porta Athenis 274.
σκυτάλιον 171
Scutra 224
Sedes diſcreta in theatro Attico 164
σκυτοδέψης 297
Secundus auctor 258
Serpens viſa in ædibus 295

Serui oſtiarij 145. ad pedes 219
Σκηναὶ vendentium 267
σιαλόχος 330
Simiæ caudatæ 166
σμορδινεὺς 161
Solum 150
Spectacula 268
σπερμολόγοι 197
Sphagia 343
Spurcities 233. 180. 324
Stabulum 184
Stabularius ibid.
στῖλαι 249
Stlata 111
Stlatarius ibid.
στρεψίμαλλοι 108
Subbaſilicanus 179
Subroſtranus ibid.
Superlatiuus gradus pro comparatiuo 249
Superſtitio veterum 292
Suppingere 150
Suris apertis ambulare 135
συκοτραγίδης 228
συγγενὴς 326
συγγενικὸς ibid.
συκοπρίστης 228
σύμφυτος 326
σύρεσθαι 142
σφιγγία 224

T

ΤΑγγὸν 249
Tadulus 335
Tali δορκάδειοι 167
διάσειστοι ibid.
σίφνιοι ibid.
Τεινφοδὶ 286
Τελώνης 185
Telonarius ibid.
θάκος 268
θαύματα 182
θαυματοποιοὶ ibid.
θαύμακτρον ibid.
θαυμάζειν 156
θᾶττον 107
Theatri Attici ſedes venales 245
θέαν ἀγοράζειν 226
θεᾶσθαι 93
θεὸς θεὸς 176
θεατροπώλης 246
θεατρώνης ibid.
θεωρεῖα 268
θεωρεῖν 93
Theophraſtus Ereſius auctor huius libri 83. 97. 162. 210. & alibi, eius elegans

gans & amœnum ingenium 84.244. mundities & elegantia 151. teneræ aures 197. imitatio Ariſtotelis 85. 136. 157. & paſſim. ſubtilitas 129. 324. diſcedit ab Ariſtotele 101. 227. dictum eiuſdem venuſtum 244. minus accuratè dicta 95.175.
θύλακος 296.297
θυλακοτρώξ 297
θυλεῖσθαι 237
θυλήματα 236
θυμβρεπίδειπνος 228
τῆς αὐτῆς ὁδοῦ 143
Τίμιος 220
τίτυρος 166
Tityri 167
Τοκογλύφοι 191
Tocullione ibid.
Tonſtrina ἄοινα συμπόσια 244
Trahi de veſte 142
Traiectiones crebræ apud Ariſtotelem 201
Triballi 149
τρίοδος 301
τρόχος 273
τρυγόβιος 228
τρυγόβιος 228
Trulla 226
τρυφᾷν & κολακεύειν ſunt relata 121

V

Vadimonij deſerti pœna Athenis 217
Vacordia 177
Varicitus ambulare 135
Varicitus ſtare 243
Verba ſimplicia pro compoſitis 193. compoſita pro ſimplicibus 200
Veterum αὐτοδιόρα 240
Veterum ſtultitia 292
Victorij ſententia refutatur. 84
Virtutes ἀνώνυμοι 109
Virtutes ὁμιλητικαὶ 126
Vitæ humanæ partes 126
Vmbra 267
Vnguentarij 188
Vultus 207

X

Ξίφος 161

Υ

Ὕδωρ ποιεῖν 132
ὑμνεῖν 108
ὑπακούειν 145
Ὑπερημέρου pœna 234
ὑφίστασθαι 100

Ζ

Ζωμὸς 212
ζωωτὰ aulaea 172
ζωρότερον 144

FINIS.

BIBLIOTECA ... VITTORIO EMANUELE

Digitized by Google

EXTRAIT DV PRIVILEGE DV ROY.

PAr grace & Priuilege du Roy il eſt permis à Anne Thomas, veſue de feu Antoine de Harſy, viuant marchand libraire à Lyon, d'imprimer ou faire imprimer & expoſer en vente, vn liure intitulé *Theophraſti Characteres*, reueu & augmenté de nouueau par Iſaac Caſaubon, & ſont faictes deſenſes à tous Libraires, Imprimeurs & autres, de quelque eſtat & condition qu'ils ſoyent, d'imprimer ou faire imprimer, vendre ny diſtribuer ledit liure d'autre impreſſion que de ceux de ladite Thomas, & ce iuſques au temps & terme de dix ans entiers & conſecutifs, ſur peine de confiſcation deſdits liures par eux imprimés ou vendus, & de ſix mille liures d'amende. Voulons en outre que mettant en brief au commencement, ou à la fin de chaſcun deſdits liures, l'extrait dudit Priuilege, il ſoit tenu pour ſignifié & venu à la cognoiſſance de tous, comme plus amplement eſt declaré audit Priuilege. Donné à Paris, le ſixieſme iour de Feurier, l'an de grace mille ſix cents & douze, & de noſtre regne le deuxieſme.

Par le Roy en ſon Conſeil,

PERROT.

Acheué d'imprimer le 25. Mars 1612.

Digitized by Google

EX TYPOGRAPHIA
Iacobi Mallet, & Petri
Marniolles.

1612.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google